

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Δημόσια Ιστορία και Περιοδικός Τύπος.

**«Ιστορία Εικονογραφημένη» (2008-2018), Πρόταση εκπαιδευτικής αξιοποίησης
του περιοδικού**

Υπ. Διδάκτορας: Γερμανός Βασιλειάδης

A.E.M: 100

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:

Ιφιγένεια Βαμβακίδου, καθηγήτρια Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού-
ΑΠΘ

Μέλη Επιτροπής:

Μαρία Ρεπούση, καθηγήτρια Ιστορίας και Ιστορικής Εκπαίδευσης- ΑΠΘ

Αργύρης Κυρίδης, καθηγητής Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης
και Μεθοδολογίας Κοινωνικής Έρευνας- ΑΠΘ

Φλώρινα

Μάρτιος 2022

Επταμελής εξεταστική επιτροπή:

Ιφιγένεια Βαμβακίδου, Καθηγήτρια Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού-
ΑΠΘ

Μαρία Ρεπούση, Καθηγήτρια Ιστορίας και Ιστορικής Εκπαίδευσης- ΑΠΘ

Αργύρης Κυρίδης, Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης
και Μεθοδολογίας Κοινωνικής Έρευνας- ΑΠΘ

Χάρης Αθανασιάδης, Καθηγητής Ιστορίας της Εκπαίδευσης και Δημόσια Ιστορία-
Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κωνσταντίνος Τσιούμης, Καθηγητής Ιστορίας και Εκπαίδευσης Μειονοτήτων-
ΑΠΘ

Κωνσταντίνος Ντίνας, Καθηγητής Γλωσσολογίας, Ελληνικής Γλώσσας και
Διδακτικής της- ΠΔΜ

Βασιλική Πιλόγκου, Επίκουρη Καθηγήτρια Παιδαγωγικής και Εφαρμογών στην
Εκπαίδευση- ΠΔΜ

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας αυτή την έρευνα, οφείλω να ευχαριστήσω θερμά, την Καθηγήτριά μου, Ιφιγένεια Βαμβακίδου, για την άμογη συνεργασία μαζί της, σε όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Ήταν πάντα διαθέσιμη να με ακούσει, να με στηρίζει, να με κατευθύνει και να με βοηθήσει σε κάθε εμπόδιο που συνάντησα. Ευχαριστώ για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε αλλά και την καθοδήγησή της, που ήταν πολύτιμη και με οδήγησε σε μονοπάτια γεμάτα γνώσεις.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ, οφείλω στην Καθηγήτρια Μαρία Ρεπούση, αρχικά γιατί το θέμα της εργασίας ήταν δική της έμπνευση, για τις εύστοχες παρατηρήσεις της που βοήθησαν στην έρευνα και τη συγγραφή της εργασίας, αλλά και γιατί ως καθηγήτριά μου στο προπτυχιακό με έκανε να προβληματιστώ πάνω σε θέματα Ιστορίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Καθηγητή Αργύρη Κυρίδη για την υποστήριξή του και τη βοήθειά του στη μεθοδολογία της έρευνας και την ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Ακόμα, ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου για όλη την αγάπη και την υλική και ηθική υποστήριξη, που μου παρείχαν σε αυτό το δύσκολο έργο.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον εκδότη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» Διονύση Μουσμούτη για τη συνεργασία μας, όσους δέχτηκαν να μου δώσουν συνεντεύξεις, όσους συμμετείχαν στην έρευνα κοινού αλλά και τους συναδέλφους που με βοήθησαν με τις παρατηρήσεις τους στην κατασκευή του διδακτικού σεναρίου που εφάρμοσα στην τάξη.

Γερμανός Βασιλειάδης

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	3
Κατάλογος σχημάτων, πινάκων, γραφημάτων και εικόνων	8
Περίληψη	12
Abstract	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	18
Η δομή της εργασίας	28
1. ΔΗΜΟΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ	31
1.1. Ιστορική διαδρομή	31
1.2. Διευκρίνιση του όρου «Δημόσια Ιστορία»	34
1.3. Διεθνείς πρακτικές Δημόσιας Ιστορίας	46
1.3.1. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	47
1.3.2. Βρετανία	49
1.3.3. Αυστραλία	50
1.3.4. Καναδάς	51
1.3.5. Κίνα	52
1.3.6. Γερμανία	54
1.3.7. Σκανδιναβικές χώρες	55
1.3.8. Γαλλία	57
1.3.9. Ελλάδα	58
1.4. Τα προϊόντα της Δημόσιας Ιστορίας	63
1.5. Πολεμική εναντίον της Δημόσιας Ιστορίας	68
2. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	73
2.1. Ο περιοδικός Τύπος	73
2.1.1. Διευκρίνιση του όρου «Περιοδικό»	74
2.1.2. Διαχωρισμός περιοδικών	77
2.1.2.1. Τα εικονογραφημένα περιοδικά Δημόσιας Ιστορίας	78
2.1.3. Άνθηση της κυκλοφορίας των περιοδικών	86
2.2. Ιστορία περιοδικού τύπου στην Ελλάδα	87
2.3. Περιοδικά Δημόσιας Ιστορίας στην Ελλάδα 2008-2018	89
2.4. Το ερευνητικό υλικό	92
2.4.1. Ιστορία του περιοδικού	92
2.4.2. Ιστορικό Συγκείμενο	98
2.4.3. Σημειωτική τεκμηρίωση ερευνητικού υλικού	101

2.4.3.1. Τα εξώφυλλα	101
2.4.3.2. Τα οπισθόφυλλα	120
2.4.3.3. Τα εσωτερικά φύλλα	120
2.3.4.4. Η δομή της ύλης	121
2.3.4.5. Τα κείμενα	122
2.3.4.6. Η διαφήμιση	124
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ	126
3.1. Μεθοδολογία	126
3.1.1. Η θεματική περιοχή	126
3.1.2. Η καινοτομία της μελέτης	126
3.1.3. Μέθοδοι	126
3.1.4. Το ερευνητικό σχέδιο	128
3.1.4.1. Σκοπός	128
3.1.4.2. Στόχοι	128
3.1.4.3. Ερευνητικά ερωτήματα	128
3.1.5. Στάδια της έρευνας	133
3.1.6. Καθορισμός μεθοδολογίας της έρευνας: Στρατηγική και μέθοδοι	136
3.1.6.1. Ερευνητική στρατηγική	136
3.1.6.2. Ερευνητικές μέθοδοι	136
3.1.6.3. Μικτή μέθοδος	138
3.1.7. Πληθυσμός έρευνας- ερευνητικό δείγμα	141
3.1.8. Συλλογή δεδομένων	141
3.1.9. Ανάλυση δεδομένων	141
3.1.10. Εγκυρότητα έρευνας	142
3.1.11. Τριγωνοποίηση	143
3.1.12. Περιορισμοί έρευνας	144
3.2. Θεωρητικά Σχήματα	144
3.2.1. Ανάλυση Εξωφύλλων	145
3.2.1.1. Το κείμενο	148
3.2.1.1.1. Αφηγηματικές λειτουργίες	148
3.2.1.1.2. Τύποι και μορφές του λόγου - Είδος Λόγου	154
3.2.1.1.3. Ο τόπος/ οι τόποι	159
3.2.1.1.4. Ο χρόνος/ οι χρόνοι	160
3.2.1.1.5. Η θεματολογία	161
3.2.1.1.6. Το είδος της Ιστορίας	161
3.2.1.1.7. Η θέση των τίτλων	164
3.2.1.1.8. Αγκίστρωση	166
3.2.1.1.9. Χρώμα γραμματοσειράς	166
3.2.1.2. Η εικονογράφιση	168
3.2.2. Ανάλυση περιεχομένου κειμένων	175
3.2.3. Ο πομπός	182
3.2.3.1. Συνέντευξη εκδότη	182
3.2.3.2. Κατηγοριοποίηση συγγραφέων	185
3.2.4. Οι δέκτες	186
3.2.4.1. Έρευνα κοινού	186

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ	189
4.1. Αποτελέσματα ανάλυσης εξωφύλλων	189
4.1.1. Κείμενο	189
4.1.2. Εικόνες	196
4.1.3. Επαγωγική Στατιστική	198
4.2. Αποτελέσματα ανάλυσης περιεχομένου κειμένων	207
4.2.1. Επαγωγική Στατιστική	213
4.2.1.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός	214
4.2.1.2. Γεγονός	225
4.2.1.3. Κατηγορία- Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	230
4.2.1.4. Υποκατηγορία – Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	233
4.2.1.5. Υπο-υποκατηγορία – Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	235
4.3. Αποτελέσματα ανάλυσης έρευνας στον πομπό	240
4.3.1. Συνέντευξη στον εκδότη	240
4.3.2. Κατηγοριοποιήσεις συγγραφέων	242
4.3.3. Επαγωγική Στατιστική	245
4.4. Αποτελέσματα ανάλυσης έρευνας κοινού	248
4.4.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά	248
4.4.2. Η σχέση με το περιοδικό	253
4.4.3. Η σχέση με την Ιστορία	262
4.4.4. Συναισθηματική διάσταση – αξιολόγηση	266
4.4.5. Επαγωγική Στατιστική	271
5. Αποτελέσματα- Συζήτηση	282
6. Πρόταση εκπαιδευτικής αξιοποίησης του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	303
6.1. Η Δημόσια Ιστορία στην Εκπαίδευση	303
6.2. Η αξιοποίηση περιοδικών Δημόσιας Ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία	305
6.3. Γραμματισμοί	311
6.4. Εκπαιδευτική Πρόταση και πιλοτική εφαρμογή της	319
6.4.1. Δομή Διδακτικού Σεναρίου	319
6.4.2. Αποτελέσματα απαντήσεων	336
Βιβλιογραφία	342
Ελληνόγλωσση	342
Ξενόγλωσση	360
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	377
Σημειωτική ανάλυση εξωφύλλων (ΚΤΕ)	377
Ερωτηματολόγιο έρευνας κοινού	556

Συνέντευξη με τον εκδότη _____ 561

Παιδαγωγική Πρόταση (Φύλλα Εργασίας και Φωτογραφίες) _____ 566

Κατάλογος σχημάτων, πινάκων, γραφημάτων και εικόνων

Πίνακας 1.1 Σημεία απόκλισης/ σύγκλισης της ακαδημαϊκής από τη ΔΙ.....	44
Πίνακας 1.2 Κατηγοριοποιήσεις της ΔΙ ανάλογα με τον πομπό	65
Πίνακας 3.1 Τα ερευνητικά ερωτήματα	129
Πίνακας 3.2 Ερευνητική στρατηγική- Δείγμα- Μέθοδοι.....	138
Πίνακας 3.3 Στοιχεία των άρθρων που περιγράφουν τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλες χώρες	179
Πίνακας 3.4 Θεματικές και κατηγορίες που προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση περιεχομένου	182
Πίνακας 3.5 Ερωτηματολόγιο συνέντευξης	185
Πίνακας 3.6 Διάρθρωση του ερωτηματολογίου της έρευνας κοινού κατά θεματικούς άξονες.....	188
Πίνακας 4.1 Συχνότητα αναφορών ευρωπαϊκών κρατών στους τίτλους των εξωφύλλων	193
Πίνακας 4.2 Θεματικές που προκύπτουν από τους τίτλους.....	194
Πίνακας 4.3 Αριθμός εικόνων κολάζ	197
Πίνακας 4.4 Διερεύνηση της θέσης ως προς το είδος του τίτλου.....	199
Πίνακας 4.5 Διερεύνηση της Ευρωπαϊκής χώρας ως προς το είδος Ιστορίας	203
Πίνακας 4.6 Διερεύνηση της ιστορικής περιόδου ως προς το είδος Ιστορίας	204
Πίνακας 4.7 Διερεύνηση αφηγηματικής λειτουργίας ως προς το είδος Ιστορίας.....	205
Πίνακας 4.8 Διερεύνηση του είδους λόγου ως προς το είδος Ιστορίας	205
Πίνακας 4.9 Διερεύνηση του είδους φωτογραφίας ως προς το είδος Ιστορίας	206
Πίνακας 4.10 Διερεύνηση της αφηγηματικής λειτουργίας ως προς το είδος λόγου.....	207
Πίνακας 4.11 Συχνότητα αναφοράς ανά γεωγραφικό προσδιορισμό	208
Πίνακας 4.12 Συχνότητα αναφοράς ανά θεματική γεγονότος.....	209
Πίνακας 4.13 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία γεγονότος.....	210
Πίνακας 4.14 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου.....	211
Πίνακας 4.15 Συχνότητα αναφοράς ανά υποκατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου.....	211
Πίνακας 4.16 Συχνότητα αναφοράς ανά υπο- υποκατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου	212
Πίνακας 4.17 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης	213
Πίνακας 4.18 Συχνότητα αναφοράς ανά υποκατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης	213
Πίνακας 4.19 Γεωγραφικός προσδιορισμός και θεματική γεγονότος.....	214
Πίνακας 4.20 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και θεματική γεγονότος.....	216
Πίνακας 4.21 Γεωγραφικός προσδιορισμός και είδος δημόσιου ιστορικού λόγου	217
Πίνακας 4.22 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και δημόσιου ιστορικού λόγου.....	219
Πίνακας 4.23 Γεωγραφικός προσδιορισμός και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου	220
Πίνακας 4.24 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου	222
Πίνακας 4.25 Γεωγραφικός προσδιορισμός και ιστοριογραφική αφήγηση.....	223
Πίνακας 4.26 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και ιστοριογραφική αφήγηση.....	225
Πίνακας 4.27 Γεγονός και είδος δημόσιου ιστορικού λόγου	226
Πίνακας 4.28 Συσχέτιση γεγονότος και είδος δημόσιου ιστορικού λόγου	227
Πίνακας 4.29 Γεγονός και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου	227
Πίνακας 4.30 Συσχέτιση γεγονότος και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου	228
Πίνακας 4.31 Γεγονός και κατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης	229
Πίνακας 4.32 Συσχέτιση γεγονότος και ιστοριογραφική αφήγηση	230
Πίνακας 4.33 Είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφική αφήγηση	230
Πίνακας 4.34 Είδος δημόσιου λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης	231
Πίνακας 4.35 Είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης	232
Πίνακας 4.36 Υποκατηγορία είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφικής αφήγησης	233

Πίνακας 4.37Υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης	234
Πίνακας 4.38Συσχέτιση υποκατηγορίας δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορίας ιστορικής αφήγησης	235
Πίνακας 4.39 Υπο-υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφική αφήγηση	236
Πίνακας 4.40Συσχέτιση υπο-υποκατηγορίας δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφική αφήγηση	237
Πίνακας 4.41 Υπο-υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης	238
Πίνακας 4.42 Συσχέτιση υπο-υποκατηγορίας δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορίας ιστοριογραφικής αφήγησης	240
Πίνακας 4.43 Επιστημονικά πεδία συγγραφέων μη ιστορικών	244
Πίνακας 4.44 Κατηγοριοποίηση επαγγελματιών ως προς το φύλο	246
Πίνακας 4.45 Κατηγοριοποίηση επαγγελματιών ως προς την ιθαγένεια	247
Πίνακας 4.46 Διερεύνηση ιθαγένειας ως προς το φύλο	248
Πίνακας 4.47 Διερεύνηση της Ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο.....	272
Πίνακας 4.48 Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο..	272
Πίνακας 4.49 Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο.....	273
Πίνακας 4.50 Διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς το φύλο.....	274
Πίνακας 4.51 Διερεύνηση των πηγών που χρησιμοποιεί ο αναγνώστης ως προς το φύλο	274
Πίνακας 4.52 Διερεύνηση των ιστορικών ενθέτων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς το φύλο ..	275
Πίνακας 4.53 Διερεύνηση της Ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων που θα επέλεγε ο αναγνώστης	276
Πίνακας 4.54Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων που θα επέλεγε ο αναγνώστης	277
Πίνακας 4.55 Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων που θα επέλεγε ο αναγνώστης	278
Πίνακας 4.56 Διερεύνηση της Ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής.	278
Πίνακας 4.57 Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής.....	279
Πίνακας 4.58 Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής.....	280
Πίνακας 4.59 Διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς τον τόπο διαμονής.....	281
Πίνακας 4.60 Διερεύνηση των ιστορικών ενθέτων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς τον τόπο διαμονής.....	281

Γράφημα 4.1 Ραβδόγραμμα για τη θέση υπέρτιτλων και τίτλων μαζί στα εξώφυλλα	189
Γράφημα 4.2 Ραβδόγραμμα για τη θέση των υπέρτιτλων στα εξώφυλλα	190
Γράφημα 4.3 Ραβδόγραμμα για τη θέση των τίτλων στα εξώφυλλα.....	190
Γράφημα 4.4 Ραβδόγραμμα για την ήπειρο στην οποία αναφέρονται οι υπέρτιτλοι και οι τίτλοι των εξωφύλλων.....	191
Γράφημα 4.5 Ραβδόγραμμα για την ιστορική περίοδο των τίτλων	193
Γράφημα 4.6 Διάγραμμα πίτας για την αφηγηματική λειτουργία που προκύπτει από τους τίτλους	195
Γράφημα 4.7 Διάγραμμα πίτας για το είδος λόγου που προκύπτει από τους τίτλους	195
Γράφημα 4.8 Ραβδόγραμμα για το είδος της Ιστορίας που προκύπτει από τους τίτλους	196
Γράφημα 4.9 Διάγραμμα πίτας για την κάλυψη του εξωφύλλου	197
Γράφημα 4.10 Ραβδόγραμμα για το είδος της εικόνας.....	198

Γράφημα 4.11 Ραβδόγραμμα με την κατηγοριοποίηση των επαγγελμάτων των συγγραφέων	242
Γράφημα 4.12 Διάγραμμα πίτας για το φύλο των συγγραφέων	244
Γράφημα 4.13 Διάγραμμα πίτας για την ιθαγένεια των συγγραφέων	245
Γράφημα 4.14 Διάγραμμα πίτας για το φύλο των συμμετεχόντων	249
Γράφημα 4.15 Ραβδόγραμμα για την ηλικία των συμμετεχόντων	249
Γράφημα 4.16 Διάγραμμα πίτας για την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων	250
Γράφημα 4.17 Ραβδόγραμμα για τον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων	251
Γράφημα 4.18 Ραβδόγραμμα για το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα	252
Γράφημα 4.19 Ραβδόγραμμα για το επάγγελμα των συμμετεχόντων στην έρευνα.....	252
Γράφημα 4.20 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος είναι συνδρομητής στο περιοδικό	253
Γράφημα 4.21 Ραβδόγραμμα για το σημείο αγοράς του περιοδικού.....	254
Γράφημα 4.22 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος χρησιμοποιεί την ιστοσελίδα του περιοδικού	255
Γράφημα 4.23 Ραβδόγραμμα για το ποια Ιστορία ενδιαφέρει τον ερωτώμενο από το περιοδικό	255
Γράφημα 4.24 Ραβδόγραμμα για το ποια χρονική περίοδο ενδιαφέρει περισσότερο τον ερωτώμενο από το περιοδικό	256
Γράφημα 4.25 Ραβδόγραμμα για το ποιο είδος Ιστορίας ενδιαφέρει περισσότερο τον ερωτώμενο από το περιοδικό	257
Γράφημα 4.26 Ραβδόγραμμα για τον λόγο επιλογής του συγκεκριμένου περιοδικού.....	258
Γράφημα 4.27 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θεωρεί ότι η εικονογράφηση του περιοδικού βοηθάει στην κατανόηση των κειμένων	259
Γράφημα 4.28 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θεωρεί εύληπτη ή όχι την γλώσσα του κειμένου.....	260
Γράφημα 4.29 Ραβδόγραμμα για τον χρόνο που καταναλώνει ο ερωτώμενος στην ανάγνωση του περιοδικού.....	261
Γράφημα 4.30 Διάγραμμα πίτας για το αν το περιοδικό αποτελεί μέσον ψυχαγωγίας ή μόνο πηγή γνώσης	262
Γράφημα 4.31 Ραβδόγραμμα για το ποια είναι η σχέση του ερωτώμενου με τη σχολική ιστορία.....	262
Γράφημα 4.32 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος χρησιμοποιεί και άλλες πηγές για να διαβάσει Ιστορία.....	263
Γράφημα 4.33 Ραβδόγραμμα για το ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιεί ο ερωτώμενος για να διαβάσει/ μάθει Ιστορία	264
Γράφημα 4.34 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θεωρεί σημαντική τη γνώση της Ιστορίας .	264
Γράφημα 4.35 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος ικανοποιείται από το περιοδικό ως προς τα ιστορικά του ενδιαφέροντα.....	265
Γράφημα 4.36 Ραβδόγραμμα για το ποιες εφημερίδες ιστορικά ένθετα θα επέλεγε ο ερωτώμενος να αγοράσει και να διαβάσει	266
Γράφημα 4.37 Ραβδόγραμμα για το αν η Ιστορία που διαβάζει ο ερωτώμενος στο περιοδικό έχει σχέση με την Ιστορία που διδάχθηκε στο σχολείο	266
Γράφημα 4.38 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος νιώθει ότι οι πληροφορίες που διαβάζει στο περιοδικό είναι ασφαλείς και διασταυρωμένες.....	267
Γράφημα 4.39 Ραβδόγραμμα για το κατά πόσο ο ερωτώμενος πιστεύει ότι το περιοδικό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς στη διδασκαλία της Ιστορίας.....	267
Γράφημα 4.40 Ραβδόγραμμα για το κατά πόσο ο ερωτώμενος θεωρεί ότι το περιοδικό επηρεάζει την εθνική συνείδηση.....	268
Γράφημα 4.41 Ραβδόγραμμα για το κατά πόσο ο ερωτώμενος θεωρεί ότι το περιοδικό επηρεάζει την ιστορική συνείδηση	268
Γράφημα 4.42 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα επιθυμούσε να βελτιωθεί η εικονογράφηση του περιοδικού	269

Γράφημα 4.43 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα επιθυμούσε να βελτιωθεί η θεματολογία του περιοδικού.....	269
Γράφημα 4.44 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα επιθυμούσε την αλλαγή στην κοστολόγηση του περιοδικού.....	270
Γράφημα 4.45 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα προτιμούσε αλλαγή στην αισθητική επεξεργασία του περιοδικού.....	270
Γράφημα 4.46 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θα πρότεινε την ανάγνωση του περιοδικού σε άλλους/ες.....	271

Σχήμα 2.1 Καρτέλα τεκμηρίωσης εξωφύλλου.....	105	
Σχήμα 3.1 Πλαίσιο ερευνητικού σχεδίου σύμφωνα με τον Robson (2007).....	129	
Σχήμα 3.2 Τα ερευνητικά ερωτήματα και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διερεύνησή τους.....	132	
Σχήμα 3.3 Τα στάδια μικτής έρευνας των Cohen, Manion & Morrison (2008).....	133	
Σχήμα 3.4 Τριγωνοποίηση δεδομένων	Σχήμα 3.5 Μεθοδολογική τριγωνοποίηση.....	143
Σχήμα 3.6 Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων.....	147	
Σχήμα 3.7 Νοηματοδότηση τεταρτημορίων ενός πολυτροπικού κειμένου.....	166	

Εικόνα 2.1 Εξώφυλλο πρώτου τεύχους "Ιστορία Εικονογραφημένη".....	93
Εικόνα 5.1 Τεύχος 506.....	293
Εικόνα 5.2 Τεύχος 519.....	293

Περίληψη

Το ελληνικό περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» αποτελεί μηνιαίο περιοδικό δημόσιας ιστορίας, το οποίο εκδίδεται ανελλιπώς από τον Ιούλιο του 1968 έως και σήμερα. Προερευνητικά εντοπίσαμε το κενό έρευνας και μελέτης για περιοδικά Ιστορίας στην ελληνική βιβλιογραφία, ενώ στην Ευρώπη οι έρευνες της Doris Lechner (2017) «Histories for the Many, The Victorian Family Magazine and Popular Representations of the Past. The Leisure Hour 1852-1870», των Susanne Popp, Jutta Schumann, Miriam Hanning (2015), Commercialized History: Popular History Magazines in Europe» και της Laurène Pain Prado (2010) «La question de l'histoire grand public. Étude comparée de deux magazines d'histoire: Historia et L'Histoire, 2004-2008» δομούν ήδη μια τράπεζα δεδομένων για την Ιστορία των περιοδικών Ιστορίας ως πηγών και ως αντικείμενου έρευνας για τη δημόσια ιστορία.

Για την έρευνα, συλλογή, ταξινόμηση και την ανάλυση του συνολικού υλικού, το οποίο προέρχεται από το περιοδικό, τη συνέντευξη, το σχολικό λόγο και την έρευνα κοινού, χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική και ποσοτική μέθοδος.

Η έρευνά μας, συνιστά μελέτη περίπτωσης, που επικεντρώνεται στο σημειωτικό τρίγωνο α) το περιοδικό ως σημείο, β) τους πομπούς (εκδοτικός οίκος, συγγραφείς) και γ) τους δέκτες (ενδεικτικό αναγνωστικό κοινό). Εφαρμόζεται η θεματική και σημειωτική ανάλυση του περιοδικού α) ως μηνύματος, β) η έρευνα κοινού με τη χρήση ερωτηματολογίων και γ) η τεκμηρίωση του περιοδικού ως επιλογής δημόσιας ιστορίας από τον εκδότη/ πομπό.

Συγκεκριμένα καταγράφεται, ταξινομείται και μελετάται α) το οπτικό και γλωσσικό περιεχόμενο 132 εξωφύλλων της περιόδου (2008-2018), περίοδο που έχει αλλάξει η διεύθυνση σύνταξης και ενεργοποιούνται ζητήματα εθνικής δημόσιας ιστορίας στη χώρα μας, β) το περιεχόμενο 27 άρθρων του περιοδικού, που αφορούν τη σχέση της Ελλάδας με άλλα έθνη, γ) η έρευνα κοινού και δ) οι συντελεστές του περιοδικού (εκδότης, συγγραφείς).

Η έρευνα μελετών περίπτωσης μέσω αναφορών προηγούμενων μελετών, όπως των ευρωπαϊκών περιοδικών, που εντοπίσαμε στην προέρευνα, επιτρέπει την εξερεύνηση και κατανόηση σύνθετων θεμάτων. Μπορεί να θεωρηθεί μια ισχυρή μέθοδος έρευνας, ιδίως όταν απαιτείται μια ολιστική και εις βάθος διερεύνηση. Με βάση την επαγωγική συλλογιστική μπορούμε να αναπτύξουμε υποθέσεις και να βρούμε νέες σχέσεις από μία ή περισσότερες συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Το θεωρητικό υλικό που υποστηρίζει τα ερωτήματα και τις τεχνικές συλλογής, αποδελτίωσης και ανάλυσης αντλούμε από την φαινομενολογική και ερμηνευτική παράδοση του Ricoeur (1990), αλλά και από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού, όπως διατυπώθηκε από τον Iggers (1991).

Συμβατικά και τεχνολογικά χρησιμοποιούμε το σύνθετο σχήμα της παραδοσιακής/νεωτερικής/μετανεωτερικής ιστοριογραφικής αφήγησης, με στόχο την αποτύπωση της ιστοριογραφικής κατεύθυνσης του περιοδικού: η σχολή του Ranke ανέδειξε την ιστορία ως θετική επιστήμη, τις ηγετικές προσωπικότητες και θεωρούσε δεδομένο το διαυγές νόημα των πηγών, το οποίο μπορούσε να αναπλάσει μέσα από τη φιλολογική ανάλυση. Αντίθετα και διαφορετικά, για τη νέα πολιτισμική ιστορία, οι κεντρικοί θεσμοί του κράτους, της Εκκλησίας και της παγκόσμιας αγοράς έχουν θρυμματιστεί και το νόημα των κειμένων/πηγών δεν είναι πλέον διάφανο, αλλά διάσπαστο από αντιφάσεις και ρήξεις. Στη συνέχεια η μεταμοντέρνα τάση για την κατάργηση διάκρισης ανάμεσα στην ιστορικο/επιστημονική και μυθοπλαστική αφήγηση δεν κατάφερε να ακυρώσει το παρελθόν ως πραγματικό, γιατί συνεχίζουμε σύνθετα και διαλεκτικά/διεπιστημονικά να στηριζόμαστε σε μίαν ερευνητική λογική.

Κατανοούμε ότι μέσα από τις κριτικές και την αμφισβήτηση της παραδοσιακής επιστήμης/ιστοριογραφίας, οδηγηθήκαμε σε σημαντικές αναθεωρήσεις της ιστορικής σκέψης και πρακτικής: στην μελέτη που παρουσιάζουμε επιχειρούμε να δούμε την ιστορία της ιστοριογραφίας μέσα από το περιοδικό της δημόσιας ιστορίας σαν έναν εξελισσόμενο διάλογο.

Η επιστήμη προϋποθέτει μια κοινότητα ειδικών που να συμφωνεί σε ερευνητικές πρακτικές και μορφές επικοινωνίας. Παρόλες τις διαφορές, τα όρια ανάμεσα στο παραδοσιακό/μοντέρνο/μεταμοντέρνο εμπλέκονται σε ομόκεντρους κύκλους, γιατί α) η γνώση του παρελθόντος παραμένει αιτούμενο, β) η επιστήμη της Ιστορίας διατηρεί τον εξορθολογιστικό ρόλο διασφάλισης της συλλογικής μνήμης, γ) γιατί δεχόμαστε τη διαλεκτική σχέση παρελθόντος- παρόντος και δ) η Ιστορία παρά τη μεταμοντέρνα αμφισβήτηση της αφήγησης παραμένει επιστήμη με αυστηρά μεθοδολογικά και αναλυτικά εργαλεία τεκμηρίωσης, επιχειρηματολογίας, με βάση τις ιστορικές πηγές.

Οι ερευνητικές μέθοδοι και τα αναλυτικά εργαλεία, που υποστηρίζουν την έρευνα προέρχονται από τις κοινωνικές επιστήμες, όπως είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση, η συνέντευξη, η σημειωτική-ερμηνευτική ανάλυση, η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση περιεχομένου, η παρατήρηση και η έρευνα κοινού. Τα ερευνητικά ερωτήματα που καλούμαστε να απαντήσουμε, ώστε να μελετήσουμε ένα υλικό της ΔΙ στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται σ' ένα μέσο μαζικής ενημέρωσης την περίοδο (2008-2018) ακολουθούν το παραγωγικό ερευνητικό πρόβλημα για τη χρήση του περιοδικού ως υλικού ΔΙ και στη συνέχεια προκύπτουν επαγωγικά από το ίδιο το υλικό που συλλέξαμε ως εξής: α) ποιες οι πρακτικές της ΔΙ, β) ποια τα χαρακτηριστικά του δημόσιου ιστορικού περιοδικού Τύπου ως σημείο και τις πρακτικές του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη», γ) ποιο το είδος ιστορικής αφήγησης που χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» στα εξώφυλλά του, δ) ποιο το είδος δημόσιου λόγου, ε) ποιο το είδος ιστορικής εικονογράφησης, στ) ποιο δημόσιο λόγο παράγει το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» σε σχέση με τις εθνικές φιλίες και αντιπαραθέσεις, ζ) ποια η

σχέση των συγγραφέων του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» με την επιστήμη της Ιστορίας, η) ποια η κρίση και αποτίμηση του εκδότη για το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» και θ) ποια η αποτίμηση της πρόσληψης του περιοδικού από το αναγνωστικό κοινό.

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των αναπαραστάσεων της δημόσιας ιστορίας που επιλέγονται από το πρώτο ελληνικό εκλαϊκευμένο περιοδικό Ιστορίας (1968-σήμερα) ως πολιτιστικό και ιδεολογικό προϊόν.

Η καινοτομία της έρευνας έγκειται στην πρώτη σφαιρική μελέτη ενός ελληνικού περιοδικού δημόσιας ιστορίας και στις εφαρμογές ερμηνευτικών, σημειωτικών, ποιοτικών και ποσοτικών τεχνικών, όπως την κατασκευή σημειωτικού εργαλείου για την ανάλυση του εξωφύλλου (Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλου) συνδυάζοντας τυπολογίες των Burke (2003) Barthes (1977), Kress & Van Leeuwen (1996), Richards (1926), Morris (1971), Πλειός (2001) και Iggers (1991) και το εκπαιδευτικό σενάριο στα πλαίσια της Αγωγής Ειρήνης.

Οι περιορισμοί της έρευνας αφορούν την έλλειψη καταλόγου συνδρομητών του περιοδικού, την απουσία στοιχείων πωλήσεων του περιοδικού (και από την ΕΛΣΤΑΤ και από πρακτορείο διανομής Τύπου «Άργος») και την απουσία βιβλιογραφίας για την Ιστορία του περιοδικού, στην οποία καλούμαστε να συμβάλουμε. Τις πληροφορίες για τα περιοδικά Ιστορίας αντήσαμε από τον κατάλογο περιοδικών της Εθνικής Βιβλιοθήκης, από εκδοτικούς οίκους και από το διαδίκτυο. Στο πεδίο αυτών των περιορισμών η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία.

Τέλος, αξιοποιώντας την πολυτροπικότητα του ερευνητικού υλικού, εικόνες, πηγές, πολλοί συγγραφείς, διαχρονικές θεματικές, προτείνεται ως ερμηνευτική πρόταση ένα εκπαιδευτικό σενάριο για την αξιοποίηση του περιοδικού Ιστορίας μαζί με τουρκικά περιοδικά δημόσιας ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία εφαρμόστηκε πιλοτικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση με τίτλο: «1453: Άλωση ή Κατάκτηση;» και επίσης προτείνουμε νέες θεματικές για μια μεταδιδακτορική ανάλυση.

Λέξεις κλειδιά:

δημόσια ιστορία, εικονογραφημένα περιοδικά ιστορίας, ιστορική κουλτούρα, οπτικός/ιστορικός γραμματισμός

Abstract

The Greek magazine "The Illustrated History " is a monthly public history magazine, which is published continuously from July 1968 until today. In the pre-research we identified the research gap for Greek public history magazines, while in Europe Doris Lechner (2017) research "Histories for the Many, The Victorian Family Magazine and Popular Representations of the Past. The Leisure Hour 1852-1870 ", Susanne Popp, Jutta Schumann, Miriam Hanning (2015), Commercialized History: Popular History Magazines in Europe» and Laurène Pain Prado (2010) "La question de l'histoire grand public. Étude comparée de deux magazines d'histoire: Historia et L'Histoire, 2004-2008» have already created a database about the history of public history magazines as sources and as a research object on public history.

The qualitative and quantitative method was used for the research, collection, classification and analysis of the total material, which comes from the magazine, the interview, the school speech and the audience research.

Our research is a case study, focusing on the semiotic triangle a) the magazine as the material, b) the transmitters (publishers, authors) and c) the receivers (indicative sample of readers). The thematic and semiotic analysis of the magazine is applied a) as a message, b) the magazine readership survey using questionnaires and c) the documentation of the magazine as a choice of public history by the publisher / transmitter.

Specifically, it is recorded, classified and studied a) the visual and linguistic content of 132 covers of the period (2008-2018), period when the editorial direction has changed and issues of national public history in our country are activated, b) the content of 27 articles of the magazine, which concern the relationship of Greece with other nations, c) magazine readership survey and d) the contributors of the magazine (publisher, authors).

Case study research through the database from previous studies, such as the European magazines that we identified in the pre-research, allows the understanding of complex topics. It can be considered as a powerful research method, especially when a holistic and in-depth investigation is required. Based on inductive reasoning we can develop hypotheses and find new relationships from one or more specific cases.

The theoretical material that supports our questions and the collection, indexing and analysis techniques are drawn from the phenomenological and interpretive tradition of P. Ricoeur (1990), but also from the scientific objectivity in the challenge of postmodernism, as formulated by Iggers (1991).

Conventionally and technographically we use the complex shape of the traditional / modern / post-modern model of historiography, in order to capture the historiographical direction of the magazine: Ranke's school promoted history as a positive science, leaders' personalities and took for granted the clear meaning of sources, which could be reconstructed through literary analysis. On the contrary, for the new cultural history, the central institutions of the state have been shattered and the meaning of the texts/ sources is no longer transparent, but dotted with contradictions and ruptures. Then the postmodern tendency to eliminate the distinction between historical / scientific and fictional narrative has failed to invalidate the past as real, because we continue to rely complex and dialectically / interdisciplinary on a research logic.

We understand that through the critique of traditional science/ historiography, we have been led to major revisions of historical thought and practice: in our study we attempt to see the history of historiography through a public history magazine as an evolving dialogue.

Science presupposes a community of experts agreeing on research practices and forms of communication. Despite the differences, the boundaries between the traditional / modern / postmodern are intertwined in concentric circles, because a) the knowledge of the past remains in demand, b) the science of history retains the rationalizing role in order to ensure the collective memory, c) we accept the dialectical relationship between past and present and d) history, despite the postmodern challenge of narration, remains a science with strict methodological and analytical tools of documentation, argumentation, based on historical sources.

The research methods and analytical tools that support our research come from the social sciences, such as the literature review, the interview, the semiotic-interpretive analysis, the qualitative and quantitative content analysis, the observation and the magazine readership survey. The research questions that we have to answer, in order to study a PH material in Greece, as it is expressed through media in the period (2008-2018) follow the research problem for the use of the magazine as a PH material and arise inductively from the material we collected as follows: a) what are the practices of PH, b) what are the characteristics of the public historical magazine press through the identity and the practices of the magazine "The Illustrated History", c) what kind of historical narrative is used from the magazine "The Illustrated History" on its covers, d) what kind of public discourse, e) what kind of historical illustration, f) what public discourse produces the magazine about the relation between Greece and other nations, g) what is the authors' relationship with the science of history, h) what is the publisher's criticism for the magazine "The Illustrated History" and i) what is the readers' consumption of the magazine.

The purpose of the research is to investigate the representations of public history selected by the first Greek popular history magazine (1968-present) as a cultural and ideological product.

The novelty of the research is that it is the first comprehensive study of a Greek public history magazine and the application of interpretive, semiotic, qualitative and quantitative techniques, such as the construction of a semiotic tool for magazine's cover analysis combining typologies of Burke (2003), Kress & Van Leeuwen (1996), Richards (1926), Morris (1971), Pleios (2001) and Iggers (1991) and the educational scenario in the context of Peace Education.

The limitations of the research concern the lack of the magazine's subscribers list, the absence of sales data of the magazine (both by ELSTAT and the "Argos" Press distribution agency) and the absence of bibliography for the History of the magazine, to which we have to contribute. We got the information about the public history magazines from the list of magazines of the National Library, from publishing houses and from the internet. In the area of these limitations, magazine readership survey captures only a small percentage of readers who have followed the magazine online the last decade.

Finally, using the multimodality of the research material, images, sources, many authors, timeless themes, we propose an educational scenario as an interpretive proposal for the use of the Greek public history magazine together with a Turkish public history magazine in the educational process, which we utilized in primary education, entitled: "1453: Fall or Conquest?" and we also propose new topics for a postdoctoral analysis.

Key words:

public history, illustrated history magazines, historical culture, visual / historical literacy

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μεγάλο ενδιαφέρον για την Ιστορία τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα βρίσκεται στο αποκορύφωμά του από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990. Η έκρηξη του ενδιαφέροντος για το παρελθόν, σε αναφορά με τις πολιτικές της μνήμης και της ταυτότητας, ονομάζεται «στροφή προς τη μνήμη». Η «έκρηξη και η πολυφωνικότητα της μνήμης» στη δημόσια σφαίρα, χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες, ενισχύεται από τον εκδημοκρατισμό της ιστοριογραφίας, της ιστορικής κουλτούρας, της ιστορικής εκπαίδευσης και από την άνθηση της δημόσιας ιστορίας (ΔΙ). Τη δεκαετία του 1990 και συγκεκριμένα το 1995, ως συμβολικό έτος για τα πενήντα χρόνια από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τη ρίψη της ατομικής βόμβας στη Χιροσίμα, παρατηρείται η σημαντικότερη μεταμόρφωση της ιστορικής συνείδησης στον 20ο αιώνα (Λιάκος, 2011: 360). Τότε παρατηρήθηκε «έκρηξη του παρελθόντος» με νέες εκθέσεις για το ναζισμό σε μουσεία στο Βερολίνο, το Αμβούργο, την Κολωνία, το Αννόβερο και αλλού, όπως επίσης και μεγάλη επισκεψιμότητα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης (Herf, 1997: 369). Πλέον, το παρελθόν αποκτά βαρύτητα και νόημα στο παρόν μέσα από διάφορες πολιτισμικές πρακτικές (Εξερτζόγλου, 2020: 13).

Τα μουσεία, οι ιστορικές εκθέσεις και τα θεματικά πάρκα προσελκύουν όλο και μεγαλύτερο κοινό. Οι ιστορικοί περίπατοι στην πόλη και οι ιστορικές αγορές έχουν γίνει βασικό στοιχείο της τουριστικής βιομηχανίας. Ιστορικά θέματα εντοπίζονται σε όλα τα μέσα, έντυπα και ψηφιακά. Οι εικόνες του παρελθόντος δημιουργούνται μέσω της μυθοπλασίας, των περιοδικών κόμικς και Ιστορίας, των ταινιών με ιστορική θεματολογία, των τηλεοπτικών ντοκιμαντέρ, των ηλεκτρονικών παιχνιδιών κ.α. Σε όλες αυτές τις μορφές που αποτελούν κομμάτια της ΔΙ, χρησιμοποιούνται και συνδυάζονται γεγονότα και μυθοπλασία, αναπαραστάσεις, αποδόσεις και εμπειρία, διδασκαλία και ψυχαγωγία. Οι περισσότεροι άνθρωποι αντιμετωπίζουν πλέον την ιστορία ως ψυχαγωγία και εκπαίδευση (edutainment) περισσότερο από ότι μέσω της επίσημης εκπαίδευσης. Έτσι η ΔΙ προσλαμβάνει σημαντικό πολιτισμικό και κοινωνικό φορτίο, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, αλλά και σε παγκόσμιο, γιατί η ΔΙ μπορεί να προέρχεται από τη Δύση, αλλά έχει εξαπλωθεί πλέον σε όλο τον κόσμο (Korte & Paletschek, 2017: 191). Η μαζική διάσταση που έχει αποκτήσει η Ιστορία σημαίνει ότι οι ιστορικοί θεωρητικοί πρέπει να αλλάξουν την προσέγγιση και να θέσουν τη μαζική πρόσληψη της Ιστορίας στο επίκεντρο της προσοχής τους. Αυτή η ιστορική πρακτική πρέπει να εξεταστεί όχι μόνο από τη γνωστική διάσταση της Ιστορίας, αλλά και από την πλευρά των συναισθημάτων και των παθών που δημιουργεί. Συνεπώς, η Ιστορία δεν θεωρείται γνωστική μόνο διαδικασία, αλλά και κοινωνική, πολιτιστική πρακτική (Liakos, 2013).

Η μελέτη του παρελθόντος για επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς και εκλαϊκευτικούς σκοπούς θεωρείται σε πολλές κοινωνίες υψίστης σημασίας. Αρχικά, η Ιστορία

αποτελεί βασικό γνωστικό αντικείμενο, που διδάσκεται σε όλα τα πανεπιστήμια και εμπεριέχεται στα σχολικά προγράμματα. Επιπλέον, οι άτυπες μορφές μάθησης μέσω παραδοσιακών και νέων δημοφιλών μέσων καθιστούν ακόμα πιο ελκυστική την Ιστορία. Τέλος, παρατηρούνται χρήσεις και καταχρήσεις της από την εκπαίδευση, την πολιτική, τη θρησκεία και την τουριστική βιομηχανία (Carretero et al, 2017: 1-2).

Η ιστορική μάθηση ως διαδικασία εμπλέκει ποικίλες δομές εκπαίδευσης τυπικής και άτυπης, όπως οργανισμούς, σενάρια, κινηματογραφικές αφηγήσεις, διαδίκτυο, ΜΜΕ. Παρόλη την ποικιλία όμως των μορφών ιστορικής μάθησης, κυριαρχεί η επαγγελματική ακαδημαϊκή ιστορία και συγγραφή, μια πειθαρχία την οποία απέκτησαν οι επαγγελματίες ιστορικοί τον 19^ο αιώνα σε συνεργασία με τα εθνικά κράτη, που αναγνώρισαν την τεράστια δυναμική της συγγραφής της εθνικής ιστορίας για την κατασκευή της συλλογικής ταυτότητας (Berger, 2017: 39).

Η έννοια της ιστορικής κουλτούρας εκφράζει έναν νέο τρόπο προσέγγισης και κατανόησης της αποτελεσματικής και συναισθηματικής σχέσης που έχουμε με το παρελθόν. Ο τομέας της ιστορικής κουλτούρας συμπεριλαμβάνει ένα ευρύτερο πεδίο από αυτό της ιστοριογραφίας, καθώς δεν περιορίζεται μόνο στην ανάλυση της ακαδημαϊκής ιστορίας. Εξετάζει όλα τα στρώματα και τις διαδικασίες της κοινωνικής ιστορικής συνείδησης, μεριμνώντας για τους παράγοντες που τη δημιουργούν, τα μέσα που τη διαδίδουν, τις αναπαραστάσεις που την εκλαϊκεύουν, αλλά και την αποδοχή της από την κοινωνία. Ως ιστορική κουλτούρα προσλαμβάνεται ο συγκεκριμένος και ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο μία κοινωνία συνδέεται με το παρελθόν της σε καθημερινό πεδίο.

Η ιστορική κουλτούρα λειτουργεί συνδυαστικά στην αλληλεπίδραση μεταξύ θεσμών (π.χ. πανεπιστήμια, σχολεία, μουσεία, μνημεία, μέσα μαζικής ενημέρωσης) και στρατηγικών μνήμης και διάδοσης (π.χ. κοινωνικοποίηση, επιστημονική έρευνα κ.α.). Περιλαμβάνει τόσο τη δημόσια όσο και την ακαδημαϊκή κουλτούρα, υλικές και άυλες αρθρώσεις, συνδέοντας τόπους μνήμης με λειτουργίες μνήμης. Επισημαίνοντας την ιστορική διάσταση των διαφόρων πολιτισμικών πεδίων, θα μπορούσαμε να εξετάσουμε την ιστορικότητα των πολιτισμικών πρακτικών στο σύνολό τους. Η Ιστορία είναι κάτι ιδιοσυγκρασιακό, συνδέεται στενά με τις πολιτισμικές λειτουργίες και μορφές, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αναγνωριστεί ως ένα ειδικό στοιχείο μέσα σε αυτό (Grever & Adriaansen, 2017: 75).

Από τη δεκαετία του 1990, οι ιστορικοί αντιμετώπιζαν όλο και περισσότερο την ιστορική επιστήμη όχι μόνο ως μέρος των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, αλλά ως πολιτιστική μελέτη. Η έννοια της ιστορικής κουλτούρας επωφελήθηκε από την «πολιτιστική στροφή» στις ανθρωπιστικές επιστήμες, που απομάκρυνε την Ιστορία από την παραδοσιακή πρόσληψή της και προέκρινε το λόγο ως discourse (Φουκώ, 1987) και την αναπαράσταση ως το επικοινωνιακό πλαίσιο στο οποίο ανήκει ο λόγος.

Η μεταμοντέρνα σκέψη ανοίγοντας το δρόμο για την «πολιτιστική στροφή», οδήγησε τους ιστορικούς να καταρρίψουν εθνικούς μύθους και συμβολισμούς. Ιδιαίτερης σημασίας για την ανάπτυξη της ιστορικής κουλτούρας ήταν η αποδόμηση από τον Νορά (1996) του συμβολικού μνημονικού σύμπαντος του γαλλικού έθνους, που ώθησε την έρευνα για την κοινωνική και συλλογική μνήμη σε όλη τη δυτική ιστοριογραφία, αλλά προκάλεσε επίσης τη διάκριση μεταξύ της ακαδημαϊκής ιστοριογραφίας αφενός και της ΔΙ αφετέρου. Η ιστοριογραφία αποτελεί έναν από τους θεσμούς που συνδιαμορφώνουν την ιστορική φαντασία της κοινωνίας, η οποία με τη σειρά της επηρεάζεται από την κοινωνία. Η ιστοριογραφία και η μνήμη θεωρούνται ως εγγενή και αμοιβαία συστατικά μέρη της ιστορικής κουλτούρας (Grever & Adriaansen, 2017: 76). Σε γενικές γραμμές, η ιστορική κουλτούρα μπορεί να διαμορφωθεί από τη συνεργασία της ακαδημαϊκής και ερασιτεχνικής έρευνας, καθώς και των θεσμών επίσημης μάθησης, αλλά και των προϊόντων, που προκύπτουν από την εμπορευματοποίηση της Ιστορίας καθώς έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κατασκευή εκλαϊκευμένων ιστορικών γνώσεων. Η ιστορική κουλτούρα αντικατοπτρίζει τις κοινωνικά κυρίαρχες απόψεις της ιστορίας, αλλά και τις πιο περιφερειακές απόψεις που δημιουργούνται από κοινωνικές υποομάδες ή άτομα (Korte & Pirker, 2011: 40).

Η μελέτη της ιστορικής κουλτούρας συνεπάγεται την έρευνα της κοινωνικής παραγωγής της ιστορικής εμπειρίας και το πώς αυτή εκδηλώνεται στο κοινωνικό σύνολο. Η αδυναμία μιας ακριβούς προσέγγισης του παρελθόντος, μάς οδηγεί στην ανασύνθεσή του ώστε να καταστεί μέρος του παρόντος και να γίνει προσβάσιμο. Για τον λόγο αυτό η γνώση και η χρήση του παρελθόντος στο παρόν είναι πλαισιωμένες από κοινωνικές πρακτικές για την ερμηνεία και την αναπαραγωγή της Ιστορίας. Έτσι, η ιστορική συνείδηση δομείται στον πυρήνα ενός κοινωνικού και επικοινωνιακού συστήματος ερμηνείας, αντικειμενοποίησης και δημόσιας χρήσης του παρελθόντος.

Η συλλογή αρχείων, πηγών, εικόνων, ονομάτων και αξιών, που δομούν την εικόνα του παρελθόντος δεν αποτελεί πλέον, αποκλειστική συνεισφορά των ακαδημαϊκών ιστορικών. Σήμερα, τα ιστορικά μυθιστορήματα, οι ιστορικές ταινίες, τα εκλαϊκευμένα περιοδικά Ιστορίας και πολιτισμικής κληρονομιάς, τα σχολικά εγχειρίδια, οι εκθέσεις στα μουσεία, οι ιστορικές επέτειοι, τα θεματικά πάρκα κ.α. έχουν ένα μεγάλο μερίδιο στη δημιουργία και την πρόσληψη των αναπαραστάσεων του παρελθόντος (Sanchez, 2009). Η ιστορικός T. Morris- Suzuki (2004) επισημαίνει πως σε αντίθεση με τις προβλέψεις για το «τέλος της ιστορίας» και ειδικά από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον για τις δημόσιες αναπαραστάσεις της Ιστορίας στην μικρή και μεγάλη οθόνη, αλλά και στις πολιτικές συγκρούσεις που αφορούν αντιφατικές αντιλήψεις του παρελθόντος. Η ευθύνη των ιστορικών έχει αποτελέσει θέμα πολιτικής και διπλωματικών σχέσεων, ενώ η μνήμη χρησιμοποιείται ως εμπόρευμα από τα Μ.Μ.Ε. Άλλωστε, ο ιστορικός, που ξαναγράφει Ιστορία, που «ρωτάει» ξανά τις πηγές, μπορεί να φτάσει σε εδραιωμένες γενικεύσεις με την

προσωπική του εμπειρική έρευνα αλλά και τη βοήθεια των νοητικών εργαλείων της εποχής του (Σβορώνος, 1999: 82).

Η έρευνά μας ανήκει στο πεδίο της δημόσιας ιστορικής κουλτούρας και συγκεκριμένα της εμπορευματοποίησης της Ιστορίας. Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, οι συζητήσεις για την Ιστορία και το νόημά της πληθαίνουν. Προκύπτουν ερωτήματα για τον ρόλο αυτής της γνώσης και την κοινωνική της χρησιμότητα ως θέσεις για έναν διπλό ρόλο: *αρχικά, να δώσει σε μια ομάδα σε ένα έθνος τη μνήμη τους, να την αποκαταστήσει και έπειτα, να μάς βοηθήσει να καταλάβουμε το παρελθόν, τους δεσμούς του παρόντος με το παρελθόν* (Φερό, 1999: 117).

Η ακαδημαϊκή ιστορία έχει αρχίσει να χάνει το μονοπώλιο στη νοηματοδότηση του παρελθόντος διευρύνοντας ακόμα περισσότερο το χάσμα με τις αντιλήψεις του απλού πολίτη για το παρελθόν. Εκλαϊκευμένα ιστορικά περιοδικά, έντυπα σε εφημερίδες, ιστορικά μυθιστορήματα, τηλεοπτικές σειρές, ιστορικά φιλμ κυκλοφορούν στη χώρα μας αλλά και διεθνώς καλύπτοντας μια όχι αμελητέα ζήτηση. Επίσης πολλά ιστορικά γεγονότα προβάλλονται στη δημόσια συζήτηση, από τα ΜΜΕ και διχάζουν την κοινή γνώμη σε καθημερινές πολιτικές συζητήσεις. Το διδακτικό εγχειρίδιο της ΣΤ΄ Δημοτικού των Ρεπούση, Ανδρεάδου Πουταχίδη, Τσιβά (2006), η Μικρασιατική Καταστροφή, η γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού και ο προσδιορισμός της για τους πολίτες και από τους πολίτες συνιστούν ενδεικτικά παραδείγματα διαφορετικής πρόσληψης. Σύγχρονες έρευνες δείχνουν ότι η Ιστορία, όπως παρουσιάζεται από τον κινηματογράφο, το διαδίκτυο, τα Μ.Μ.Ε. και τη λογοτεχνία, δηλαδή η ΔΙ, επηρεάζει καθοριστικά την ιστορική συνείδηση των παιδιών και των νέων. Η επιτυχία της ΔΙ δεν οφείλεται μόνο στον εκλαϊκευτικό της χαρακτήρα, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο καθιστά διαθέσιμο το ιστορικό νόημα καθώς και στις δυνατότητες που παρέχει σε υποκείμενα και συλλογικότητες να μιλήσουν σήμερα για το παρελθόν με τρόπο που προσιδιάζει στην ταυτότητά τους (Εξερτζόγλου, 2020: 14-15).

Η ιστορική κουλτούρα μιας κοινωνίας περιλαμβάνει πολλαπλές αφηγήσεις και διαφορετικές εστιάσεις, που προσπαθούν να επιβληθούν με κοινωνικούς όρους. Οι κοινωνικές συζητήσεις για το παρελθόν είναι εξαιρετικά σημαντικές, διότι διακυβεύεται όχι μόνο η απλή γνώση της Ιστορίας, αλλά και ο αυτοπροσδιορισμός μιας κοινότητας τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον. Οι δημόσιες κοινωνικές συζητήσεις για το παρελθόν οδηγούν στην κατανόηση των κοινωνικών διλημάτων του παρόντος και αποκαλύπτουν δημόσια ποια από αυτά είναι πολιτικά και αξιολογικά ζητήματα (Sanchez, 2009: 3).

Αναλύοντας το δημόσιο λόγο και τις πρακτικές γύρω από παρόμοιες αντιπαραθέσεις, μπορούμε να εντοπίσουμε τα δομικά στοιχεία της ιστορικής κουλτούρας. Η ΔΙ αποτελεί ένα αναδυόμενο πεδίο μελέτης και ταυτόχρονα μια παλιά πρακτική που ανανεώνεται ριζικά. Ως πεδίο μελέτης επικεντρώνεται στην ιστορική κουλτούρα της κοινωνίας, στις αναπαραστάσεις για το παρελθόν που κυριαρχούν στις συνειδήσεις

των πολιτών. Προνομιακός τόπος για να μελετήσουμε την ιστορική κουλτούρα είναι οι δημόσιες διαμάχες, που αναπτύσσονται εκεί, όπου οι ανάγκες του παρόντος και οι στοχεύσεις για το μέλλον συναντούν τους τρόπους, με τους οποίους κατανοούμε το παρελθόν. Η ΔΙ δεν ενδιαφέρεται μόνο να κατανοήσει την ιστορική κουλτούρα, αλλά και να την αλλάξει. Πρόκειται για μια παλιά στόχευση, η οποία ξεκίνησε από τον Τύπο και πύκνωσε κατά τις δυο τελευταίες δεκαετίες. Ένθετα, όπως τα «Ιστορικά» της Ελευθεροτυπίας, εκλαϊκευμένες μελέτες, όπως οι «Ηγέτες», που εκδόθηκαν και διανεμήθηκαν από την Καθημερινή, η «Ιστορία του Νέου Ελληνισμού» που κυκλοφόρησε σε τεύχη από τα Νέα, το “HotHistory” της Documento, δεν απευθύνονταν στους ειδικούς, αλλά τους επιστράτευαν για να επηρεάσουν το ευρύ κοινό. Οι αφηγήσεις αυτές οφείλουν να είναι ταυτόχρονα και έγκυρες και να διασταυρώνουν την ιστορική κουλτούρα με τα πορίσματα της ακαδημαϊκής ιστορίας.

Οι ιστορικοί καταδεικνύουν τις σχηματικές αναπαραστάσεις του παρελθόντος, καταστρέφουν μύθους (Zagkos et al, 2007) και επισημαίνουν τη σύνθετη και αντιφατική πραγματικότητα. Στο κενό λοιπόν που δημιουργείται, η Ιστορία με τον κοινωνικό της ρόλο αναδομεί τις συλλογικές αναπαραστάσεις με έγκυρες, ελκυστικές, εύληπτες παρεμβάσεις στη δημόσια σφαίρα και μετασχηματίζεται σε ΔΙ (Αθανασιάδης, 2020).

Η ιστορική κουλτούρα μιας κοινωνίας αποτελεί μέρος ενός γενικού κοινωνικού συστήματος. Επηρεάζεται και συνδέεται με άλλα κοινωνικά υποσυστήματα, για παράδειγμα το πολιτικό πεδίο, και βρίσκεται σε αλληλεξάρτηση με το σύστημα κοινωνικής επικοινωνίας. Η ιστορική κουλτούρα απαιτεί την επικοινωνία και την εκ νέου παρουσίασή της ώστε να γίνει εμφανής, ενώ ταυτόχρονα τα προϊόντα και οι μορφές επικοινωνίας την επηρεάζουν: τα ΜΜΕ δίνουν ώθηση σε αλλαγές στα κυρίαρχα θέματα της ιστορικής κουλτούρας μιας κοινωνίας, και όσο περισσότερα προϊόντα των ΜΜΕ υπάρχουν, τόσο περισσότερες προοπτικές σχετικά με την Ιστορία προσφέρονται, προσδίδοντάς της πολυπλοκότητα. Τα προϊόντα της δημόσιας ή κυρίαρχης κουλτούρας χαρακτηρίζονται μερικές φορές ως συντηρητικά, αλλά έχουν τη δυνατότητα να προτείνουν εναλλακτικές πρακτικές και να προκαλέσουν τις κοινωνικά κυρίαρχες απόψεις. Ακόμα, όλες οι μορφές και τα μέσα πολιτισμικής επικοινωνίας έχουν τους δικούς τους όρους και σχηματίζουν το ιστορικό περιεχόμενο σύμφωνα με τις δυνατότητες και τις ανάγκες τους: ένα ιστορικό μυθιστόρημα συμβάλλει με διαφορετικό τρόπο στην κατασκευή ιστορικής συνείδησης από μια έκθεση ή ένα τηλεοπτικό ντοκιμαντέρ. Το μέσον είναι πάντα μέρος του ιστορικού μηνύματος. Οι αναπαραστάσεις που δημιουργούν την ιστορική κουλτούρα πρέπει επομένως να αναλυθούν σε σχέση με τα συγκεκριμένα σημεία, τους κώδικες και τις ιδιότητες των μέσων τους, καθώς και τους παράγοντες και τους όρους παραγωγής και κανονισμών, κατανάλωσης και χρήσης τους (Korte & Pirker, 2011: 45).

Στην έρευνά μας μελετούμε ένα περιοδικό δημόσιας/ εκλαϊκευμένης ιστορίας, το πρώτο που κυκλοφόρησε στην Ελλάδα και συνεχίζει να εκδίδεται μέχρι και σήμερα,

με τον τίτλο «Ιστορία Εικονογραφημένη». Τα περιοδικά Ιστορίας γίνονται ολοένα και πιο δημοφιλή, καθώς αποτελούν μέρος της ιστορικής κουλτούρας και θεωρούνται πλέον ερευνητικό πεδίο για τις αναπαραστάσεις της Ιστορίας στα ΜΜΕ. Συγκεκριμένα, τα περιοδικά υπόκεινται σε εμπορικούς όρους, οπότε μπορεί να ερευνηθεί πώς η Ιστορία κατασκευάζεται και παρουσιάζεται ώστε να έχει εμπορική επιτυχία το περιοδικό. Τα περιοδικά αποτελούν προϊόν κατανάλωσης μαθητών και εκπαιδευτικών και μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς περιέχουν κείμενο, εικόνα, πίνακες, γραφικά κτλ. Είναι προϊόντα εστιασμένα στις εθνικές αγορές και παρουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό κοινή θεματολογία με αντίστοιχα περιοδικά του εξωτερικού. Προερευνητικά, παρατηρήσαμε ότι έρευνες που έχουν γίνει μέχρι τώρα αφορούν σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός (π.χ. ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος), αφορούν στην ανάλυση ενός μόνο περιοδικού, και περιορίζονται σε μία μόνο εθνική αγορά (Schumann et al, 2015: 15).

Η μεγάλη αύξηση στην κυκλοφορία των περιοδικών Ιστορίας παρατηρείται στα τέλη του 20ού και στις αρχές του 21ου αιώνα. Οι παράγοντες, που συνετέλεσαν σε αυτό είναι: α) η αύξηση του ελεύθερου χρόνου β) η έντονη επιθυμία για ψυχαγωγία γ) η αύξηση του πολιτιστικού τουρισμού δ) τα υψηλότερα πρότυπα εκπαίδευσης ε) η δημογραφική αύξηση ως απόρροια της αύξησης του προσδόκιμου ζωής, που δημιουργεί την ανάγκη για προσανατολισμό σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται διαρκώς και στ) η αύξηση της αναπαράστασης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Ιστορίας μέσω επετείων και εορτασμών, που χρησιμοποιούνται από τους πολιτικούς ως μέσα προπαγάνδας (Popp, 2015: 41).

Η ΔΙ περιλαμβάνει όλες τις μορφές ιστορικών αναπαραστάσεων, που εντοπίζονται σε γραπτές, οπτικοακουστικές, τεχνικές πηγές και απευθύνονται σε ένα ευρύ, μη εξειδικευμένο κοινό. Εξετάζει όλες τις πρακτικές μέσω των οποίων παράγονται, διαδίδονται και λαμβάνονται τέτοιες αναπαραστάσεις. Στο πλαίσιο των πρακτικών αυτών, το παρελθόν προκύπτει ως αντικείμενο δημιουργικής επινόησης που το καθιστά συμβατό με τις ανάγκες της μνήμης και της ταυτότητας σε διαφορετικές ιστορικές συνθήκες και πολιτισμικά συμφραζόμενα (Εξερτζόγλου, 2020: 21). Υπό αυτή την έννοια η ΔΙ απαιτεί μια διεπιστημονική προσέγγιση, που ξεπερνά τις κατά κύριο λόγο ιστορικές και πολιτικές προοπτικές της Δημόσιας και Εφαρμοσμένης Ιστορίας. Η ΔΙ έχει επηρεαστεί από τις πολιτισμικές σπουδές και το ενδιαφέρον της για τη δημόσια κουλτούρα, καθώς και από λογοτεχνικές, οπτικοακουστικές σπουδές και τις σπουδές των ΜΜΕ. Σε τέτοια πλαίσια μπορούν να εκτιμηθούν, να αναλυθούν και να περιγραφούν τα στοιχεία των δημόσιων ιστορικών αναπαραστάσεων.

Η ΔΙ προσεγγίζει τον τρόπο που τα ΜΜΕ διαμορφώνουν προσλήψεις για την Ιστορία. Τα ΜΜΕ παράγουν τα συστατικά για την ιστορική γνώση και ερμηνεία. Τα ίδια τα ιστορικά γεγονότα θα επηρεάσουν το κοινό διαφορετικά ανάλογα με το μέσον και το είδος από το οποίο παρουσιάζονται. Το κοινό δεν είναι παθητικοί καταναλωτές πολιτιστικών προϊόντων, αλλά δημιουργικοί παραλήπτες. Μια δημόσια

αναπαράσταση της Ιστορίας στοχεύει να είναι ελκυστική για το κοινό, που προορίζεται και χρησιμοποιεί στρατηγικές, που ενισχύουν την κατανόηση (εκλαίκευση, απεικόνιση), προσελκύουν την προσοχή των παραληπτών και παρέχουν συσχετίσεις με τις οποίες μπορούν οι παραλήπτες να συνδέσουν τις πραγματικές τους εμπειρίες. Η ΔΙ αφηγείται, δραματοποιείται, εξατομικεύεται και προκαλεί συναισθήματα. Μεταφέρει την ιστορική γνώση ως επακόλουθο της ψυχαγωγίας και της αισθητικής απόλαυσης.

Η ιστορική κουλτούρα επικεντρώνεται στην αναπαράσταση και την ερμηνεία της Ιστορίας από τα ΜΜΕ και ασχολείται με την ιστορική συνείδηση μιας κοινωνίας. Ως «έννοια ομπρέλα», η ιστορική κουλτούρα έχει μια εσωτερική πτυχή, ως περιεχόμενο, αφηγήσεις, προσωπική ιστορική συνείδηση και μια εξωτερική ως δομές που διευκολύνουν και διαμορφώνουν την παραγωγή, την κατανάλωση, τη χρήση και τη μετάδοση ιστορικού περιεχομένου.

Οι πολιτισμικές σπουδές ερευνούν περισσότερο το πώς τα ΜΜΕ διαμορφώνουν και διαδίδουν τις ιστορικές γνώσεις. Μια εθνογραφική προσέγγιση δίνει έμφαση στην ατομική πρόσληψη και χρήση της ΔΙ, ενώ μια εκπαιδευτική προσέγγιση ενδιαφέρεται για την απόκτηση της ιστορικής γνώσης και των πολιτικών και ηθικών πλαισίων της. Σε συνδυασμό, αυτές οι διάφορες προσεγγίσεις δημιουργούν τη διεπιστημονική προοπτική, που είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση του πολύπλοκου πολιτισμικού, κοινωνικού και πολιτικού έργου της Δ.Ι (Korte & Paletschek, 2017: 195-196).

Τα μεθοδολογικά σχήματα, που εφαρμόζουμε, επικεντρώνονται στο σημειωτικό τρίγωνο ως πομπός, μήνυμα, δέκτης, ώστε να μελετήσουμε τη ΔΙ στην Ελλάδα, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από ένα μέσο μαζικής ενημέρωσης την περίοδο (2008-2018).

Το κριτήριο για την επιλογή του 2008 έγινε με βάση την αλλαγή του συντάκτη καθώς ανέλαβε διευθυντής έκδοσης και σύνταξης ο Διονύσιος Μουσμούντης και στην ιστορία των περιοδικών αυτή η αλλαγή σημαίνει μια ρήξη στη συνέχεια της επιλογής των άρθρων και της ιδεολογικοπολιτικής θέσης. Η αλλαγή συντάκτη αποτελεί αλλαγή στη φιλοσοφία της σύνταξης, (Johnson & Prijatelj 2006: 135), αλλά και διαφορετική σχέση εμπιστοσύνης του περιοδικού με τους αναγνώστες (Le Masurier, 2014), καθώς επικαιροποιούνται και ανανεώνονται οι δομές υποστήριξης του περιοδικού στο σύγχρονο πολιτικό συγκείμενο. Επίσης την περίοδο αυτή ανοίγει στην ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα και στην πολιτική δημόσια ζωή, ένας διάλογος για ιστορικά ζητήματα που αφορούν το σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της ΣΤ' τάξης δημοτικού σχολείου: Η διαμάχη για το βιβλίο της Μ. Ρεπούση κράτησε περίπου 29 μήνες, από τον Ιανουάριο του 2006 έως τον Μάιο του 2008. Στο διάστημα αυτό δημοσιεύθηκαν περί τα 1.000 κείμενα, ήταν μια από τις πιο έντονες και παρατεταμένες διαμάχες που γνώρισε η Ελλάδα για τα ζητήματα εκπαίδευσης. Επιπλέον, από την προφορική συνέντευξη του εκδότη προκύπτει η ανάγκη αλλαγής

σε σύγχρονο ανθρώπινο δυναμικό με διερεύνηση των ακαδημαϊκών και άλλων ιστορικών και σε ανανέωση της γραφιστικής και της ψηφιακής έκδοσης.

Στην πρώτη προερευνητική καταγραφή του περιοδικού που ολοκληρώσαμε στην αρχή της διατριβής, εντοπίσαμε συγκριτικά ότι δομικά και εικονογραφικά και θεματικά το περιοδικό παραμένει στη νεοφιλελεύθερη πολιτική επιλογή, αλλά διευρύνεται ο κύκλος των συγγραφέων προς νεωτερικές και σύγχρονες σύνθετες επιλογές μαρξιστικών και φεμινιστικών αφηγήσεων.

Συγκεκριμένα η πρότασή μας δομείται α) στη θεματική και σημειωτική ανάλυση του περιοδικού ως μηνύματος, β) στην έρευνα κοινού με τη χρήση ερωτηματολογίων και γ) στην τεκμηρίωση του περιοδικού ως επιλογής του εκδότη/ πομπού.

Στόχοι της έρευνάς μας είναι: α) να διερευνηθεί το πεδίο της ΔΙ, αναδεικνύοντας τις πρακτικές, τους προσανατολισμούς και τους προβληματισμούς γύρω από το πεδίο, β) να διερευνηθεί το πεδίο του ιστορικού εκλαϊκευμένου περιοδικού Τύπου, ερευνώντας το παράδειγμα του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη», γ) να χαρτογραφηθεί ο δημόσιος ιστορικός λόγος που επικοινωνεί το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» δ) να διερευνηθούν οι απόψεις των εμπλεκομένων (εκδότης, αναγνώστες) με το περιοδικό.

Ο λόγος (discourse), βασίζεται στην άποψη ότι η γλώσσα αποτελεί πηγή κοινωνικά οριοθετημένων νοημάτων και όχι μέσο έκφρασης ατομικών ιδεών. Έτσι κατανοούμε τη διαφορά στους τρόπους ανάγνωσης μηνυμάτων και στις μορφές γλωσσικής παραγωγής που συνδέεται με τη χρήση της στα πλαίσια συγκεκριμένων κοινωνικών θεσμών, που προσδιορίζουν και προσδιορίζονται από τις πρακτικές, τις αξίες και τις έννοιες που συγκροτούν τον λόγο.

Ο λόγος (Kress, 1989) κατά τη φουκωική αντίληψη, αποτελεί μια συστηματικά οργανωμένη ομάδα δυνάμει δηλώσεων μέσω των οποίων λεκτικοποιούνται τα νοήματα ενός θεσμού, ο οποίος καθορίζει, περιγράφει και περιορίζει τι είναι πιθανόν να ειπωθεί ή να γραφτεί και τι όχι, παρέχοντας ένα σύνολο δηλώσεων για μια συγκεκριμένη περιοχή γνώσης και πρακτικών. Επιπλέον, παρέχει κανόνες, περιορισμούς και απαγορεύσεις για τους τρόπους επικοινωνιακής δράσης. Έτσι, βλέπουμε τον λόγο σε συνάρτηση με όλες τις άλλες κοινωνικές πρακτικές και τον προσεγγίζουμε ως διαδικασία στο πλαίσιο του πολιτισμικού γίνεσθαι και ως κοινωνική δραστηριότητα και όχι ως κατάσταση ή αντικείμενο. Η παραγωγή του λόγου καθορίζεται από τις ευρύτερες κοινωνικές και ιδεολογικές συνθήκες. Επομένως, ο λόγος δεν προσλαμβάνεται ως φαινόμενο ατομικό (Μητσικοπούλου, 2001α).

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, προκύπτει ότι έχουν γίνει αντίστοιχες έρευνες στο εξωτερικό. Το βιβλίο της Doris Lechner (2017) «Histories for the Many, The Victorian Family Magazine and Popular Representations of the Past. The

"Leisure Hour", 1852-1870» εξετάζει το οικογενειακό περιοδικό (family magazine) Ιστορίας, Leisure Hour, της Βικτωριανής εποχής από το 1852 έως το 1870, το οποίο αποτέλεσε όργανο της Ευαγγελικής θρησκευτικής κοινωνίας. Ο συλλογικός τόμος «Commercialized History: Popular History Magazines in Europe» επιμέλειας των Susanne Popp, Jutta Schumann, Miriam Hanning (2015), που αποτελείται από τα αποτελέσματα του ευρωπαϊκού προγράμματος EHISTO, ασχολείται με τη διαμεσολάβηση της Ιστορίας σε εκλαϊκευμένα περιοδικά Ιστορίας και διερευνά πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί η Ιστορία αυτών των περιοδικών στη διδασκαλία της Ιστορίας. Αναλύονται επίσης, τα εξώφυλλα των περιοδικών ΔΙ της Γερμανίας, της Βρετανίας, της Σουηδίας και της Δανίας. Η έρευνα της Laurene Pain Prado «La question de l'histoire grand public. Étude comparée de deux magazines d'histoire : Historia et L'Histoire, 2004-2008» μελετά και συγκρίνει δύο γαλλικά περιοδικά Ιστορίας την περίοδο (2004-2008) με βάση τα είδη της εικονογράφησης, των ειδών της ιστορίας, της περιοδολόγησης, της τοπογεωγραφίας, της θεματολογίας, της δομής των άρθρων και των συγγραφέων.

Η καινοτομία της έρευνας έγκειται στην πρώτη σφαιρική μελέτη ενός ελληνικού περιοδικού δημόσιας ιστορίας και στις εφαρμογές ερμηνευτικών, σημειωτικών, ποιοτικών και ποσοτικών τεχνικών, όπως την κατασκευή σημειωτικού εργαλείου για την ανάλυση του εξωφύλλου (Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλου) συνδυάζοντας τυπολογίες των Burke (2003) Barthes (1977), Kress & Van Leeuwen (1996), Richards (1926), Morris (1971) και Iggers (1991) και το εκπαιδευτικό σενάριο στα πλαίσια της Αγωγής Ειρήνης.

Οι μέθοδοι ταξινόμησης και ανάλυσης που επιλέγονται, προέρχονται από τη σύγχρονη μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών. Προσλαμβάνουμε το περιοδικό, ως πολυτροπικό υλικό, που περιλαμβάνει κείμενο και εικόνα, εφαρμόζοντας το σημειωτικό τρίγωνο τεκμηρίωσης στο ίδιο το υλικό ως σημείο. Για τη συλλογή του υλικού, έγινε αρχαιακή έρευνα σε 132 τεύχη του περιοδικού (2008-2018). Ακολούθησε ημιδομημένη συνέντευξη με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου με τον εκδότη και βιβλιογραφική αναζήτηση για το ιστορικό συγκείμενο της εποχής ίδρυσης του περιοδικού (1968).

Στη συνέχεια για τις ανάγκες της μικτής μεθοδολογίας, της τριγωνοποίησης, εκπονήσαμε έρευνα κοινού χρησιμοποιώντας δομημένο ερωτηματολόγιο. Για την ταξινόμηση του υλικού κατασκευάσαμε σημειωτική καρτέλα, ενώ για την ανάλυση των κειμένων εφαρμόζεται η ερμηνευτική θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων και η στατιστική ανάλυση ποσοτικών δεδομένων.

Οι δυσκολίες και οι περιορισμοί της έρευνας εντοπίζονται στο γεγονός ότι δεν μάς δόθηκε ο κατάλογος συνδρομητών του περιοδικού, ούτε τα στοιχεία πωλήσεων του περιοδικού. Από την ΕΛΣΤΑΤ, που διεξάγει έρευνες κάθε χρόνο σχετικά με τις πωλήσεις ημερήσιου και περιοδικού τύπου από το 2003 μέχρι σήμερα, δεν δόθηκαν

στοιχεία για τις πωλήσεις των περιοδικών Ιστορίας λόγω προσωπικών δεδομένων. Στις έρευνες που διεξάγει, τα περιοδικά Ιστορίας εντάσσονται στην κατηγορία «Λοιπά Περιοδικά». Το πρακτορείο διανομής Τύπου «Άργος», επίσης δεν μας έδωσε στοιχεία λόγω προσωπικών δεδομένων, οπότε δεν έχουμε εικόνα για την πορεία πωλήσεων του περιοδικού τη δεκαετία (2008-2018).

Επιπλέον, η απουσία βιβλιογραφίας για την Ιστορία του περιοδικού, στην οποία καλούμαστε να συμβάλουμε. Τις πληροφορίες για τα περιοδικά τις αντλήσαμε από τον κατάλογο περιοδικών της Εθνικής Βιβλιοθήκης, από τους εκδοτικούς οίκους και από το διαδίκτυο. Στο πεδίο αυτών των περιορισμών η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνώστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία.

Το θεωρητικό υλικό που υποστηρίζει τα ερωτήματα και τις τεχνικές συλλογής, αποδελτίωσης και ανάλυσης αντλούμε από την φαινομενολογική και ερμηνευτική παράδοση του Ricoeur (1990), αλλά και από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού, όπως διατυπώθηκε από τον Iggers (1991).

Συμβατικά και τεχνολογικά χρησιμοποιούμε το σύνθετο σχήμα της παραδοσιακής/νεωτερικής/μετανεωτερικής ιστοριογραφικής αφήγησης, με στόχο την αποτύπωση της ιστοριογραφικής κατεύθυνσης του περιοδικού: η σχολή του Ranke ανέδειξε την ιστορία ως θετική επιστήμη, τις ηγετικές προσωπικότητες και θεωρούσε δεδομένο το διαυγές νόημα των πηγών, το οποίο μπορούσε να αναπλάσει μέσα από τη φιλολογική ανάλυση. Αντίθετα και διαφορετικά, για τη νέα πολιτισμική ιστορία, οι κεντρικοί θεσμοί του κράτους, της Εκκλησίας και της παγκόσμιας αγοράς έχουν θρυμματιστεί και το νόημα των κειμένων/πηγών δεν είναι πλέον διάφανο, αλλά διάσπαστο από αντιφάσεις και ρήξεις. Στη συνέχεια η μεταμοντέρνα τάση για την κατάργηση διάκρισης ανάμεσα στην ιστορικο/επιστημονική και μυθοπλαστική αφήγηση δεν κατάφερε να ακυρώσει το παρελθόν ως πραγματικό, γιατί συνεχίζουμε σύνθετα και διαλεκτικά/διεπιστημονικά να στηριζόμαστε σε μίαν ερευνητική λογική.

Κατανοούμε ότι μέσα από τις κριτικές και την αμφισβήτηση της παραδοσιακής επιστήμης/ιστοριογραφίας, οδηγηθήκαμε σε σημαντικές αναθεωρήσεις της ιστορικής σκέψης και πρακτικής: στην μελέτη που παρουσιάζουμε επιχειρούμε να δούμε την ιστορία της ιστοριογραφίας μέσα από το περιοδικό της δημόσιας ιστορίας σαν έναν εξελισσόμενο διάλογο.

Η επιστήμη προϋποθέτει μια κοινότητα ειδικών που να συμφωνεί σε ερευνητικές πρακτικές και μορφές επικοινωνίας. Παρόλες τις διαφορές, τα όρια ανάμεσα στο παραδοσιακό/μοντέρνο/μεταμοντέρνο εμπλέκονται σε ομόκεντρους κύκλους, γιατί α) η γνώση του παρελθόντος παραμένει αιτούμενο, β) η επιστήμη της Ιστορίας διατηρεί τον εξορθολογιστικό ρόλο διασφάλισης της συλλογικής μνήμης, γ) γιατί δεχόμαστε τη διαλεκτική σχέση παρελθόντος- παρόντος και δ) η Ιστορία παρά τη μεταμοντέρνα

αμφισβήτηση της αφήγησης παραμένει επιστήμη με αυστηρά μεθοδολογικά και αναλυτικά εργαλεία τεκμηρίωσης, επιχειρηματολογίας, με βάση τις ιστορικές πηγές.

Η δομή της εργασίας

Στο α' κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό και μεθοδολογικό πεδίο για την ιστορική διαδρομή της ΔΙ. Στη συνέχεια τίθεται το πλαίσιο της επιστημονικής συζήτησης για τον ορισμό της και περιγράφονται οι περιπτώσεις εννέα χωρών για τις οποίες εντοπίσαμε πληροφορίες, για το πώς εξελίσσουν και αντιμετωπίζουν τη ΔΙ. Επιπλέον, αναφέρονται τα προϊόντα της και ό,τι αντιλαμβανόμαστε ως ΔΙ και τέλος, περιγράφεται η πολεμική, που αναπτύσσεται ανάμεσα στη δημόσια και την ακαδημαϊκή ιστορία.

Στο β' κεφάλαιο μελετούμε τον περιοδικό Τύπο. Καταγράφουμε τους ορισμούς για το περιοδικό και αναλύουμε τα χαρακτηριστικά, προτείνοντας έναν διαχωρισμό ανάμεσα στα περιοδικά ποικίλης ύλης και στα περιοδικά Ιστορίας. Στη συνέχεια σημειώνουμε τους λόγους, που έχουν οδηγήσει στην άνθηση της κυκλοφορίας των περιοδικών και καταγράφουμε τα περιοδικά ΔΙ, που έχουν κυκλοφορήσει στην Ελλάδα τη δεκαετία 2008-2018.

Τέλος, τεκμηριώνουμε το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» ως σημείο, δηλαδή ως υλικό αντικείμενο με παραγωγό, μήνυμα, εμφάνιση, δέκτες και χρονολογικό συγκείμενο.

Στο γ' κεφάλαιο περιγράφουμε τα μεθοδολογικά και θεωρητικά σχήματα που εφαρμόζουμε. Προτείνουμε μια μικτή μεθοδολογία, που περιλαμβάνει τη συλλογή και την ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, που συλλέγονται διαδοχικά, δίνουν προτεραιότητα και περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση των δεδομένων ενός ή περισσότερων σταδίων κατά τη διαδικασία της έρευνας. Ως ιστορική μελέτη αναζητούμε τις αναπαραστάσεις του παρελθόντος στο έντυπο περιοδικό ΔΙ.

Ακολουθούμε την αναλυτική διαδικασία ως κατάταξη, οργάνωση, ταξινόμηση και διαχείριση των δεδομένων, που αρκετές φορές στη διάρκεια της μελέτης μετασχηματίστηκε. Οι δραστηριότητες αυτές βασίζονται σε επιστημολογικές, μεθοδολογικές παραδοχές.

Λαμβάνοντας υπόψη τον ερευνητικό σχεδιασμό, τα δεδομένα ταξινομούνται με κριτήριο ποιοτικό όσον αφορά το ίδιο το έντυπο υλικό ως εικόνα και γλωσσικό σημαίνον και στη συνέχεια θεματικά και χρονολογικά.

Στο πεδίο της ποιοτικής έρευνας ακολουθούμε τη διατμηματική ή κατηγορική λογική: τα κείμενα ως οπτικό και γλωσσικό σημείο χωρίζονται και οργανώνονται με βάση ένα σταδιακά διαμορφούμενο κοινό σύστημα κατηγοριών: το οπτικό υλικό, η ειδολογική κατηγορία του οπτικού υλικού, τα γλωσσικά σημαίνοντα, η θέση και η

αγκιστρωση του υπέρτιτλου, τα γλωσσικά σημαίνοντα και σημαίνόμενα του υπότιτλου, το ερμηνεύμα που προκύπτει από τον υπέρτιτλο, τον υπότιτλο και το οπτικό υλικό και τέλος η ιστορική σήμανση και η θέση του παρακείμενου/ άλλων θεματικών τίτλων.

Σε αυτή τη διαδικασία ταξινόμησης και τεκμηρίωσης του υλικού, παρατηρήσαμε ότι κάποιες θεματικές χρειάστηκε να συγχωνευθούν ακολουθώντας την εσωτερική ομοιογένεια και την εξωτερική ετερογένεια (Patton, 1990). Για αυτό το λόγο η ανάλυση σταμάτησε ως σημείο διακοπής, όταν πλέον δεν αναδύοταν νέα πληροφορία με την επιπρόσθετη ανάλυση δεδομένων (Lincoln & Guba, 1985).

Εφαρμόζουμε επίσης την ανάλυση περιεχομένου σε 27 άρθρα του περιοδικού, τα οποία πραγματεύονται τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλα έθνη, ως κοινωνιολογικό νατουραλιστικό επιστημονικό τομέα εξειδίκευσης της παρατήρησης. Η ανάλυσή μας αφορά μια διαδικασία κυκλική, κίνησης και επαναφοράς, που χαρακτηρίζεται ωστόσο από συστηματικότητα και συνεχή έλεγχο αξιοπιστίας. Μέσα από τη χρήση εναλλακτικών μεθόδων που είναι βιωματικές, συμμετοχικές, επικοινωνιακές και διαλογικές προκαλούνται ερωτήματα και νέες ιδέες. Η όλη ερευνητική διαδικασία μέσω των ποιοτικών μεθόδων συμβάλλει στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και στην ώθηση προς τη συλλογική συμμετοχή και μοίρασμα, γεγονός που δρα επίσης θετικά στις διαδικασίες μάθησης, ανάπτυξης και αυτογνωσίας.

Γι' αυτό και η τελική μας πρόταση ως σκοπός και εφαρμογή της μελέτης δομείται στην εκπαιδευτική πρόταση για διδακτική αξιοποίηση του περιοδικού ΔΙ στην διδασκαλία της Ιστορίας, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (στ' κεφάλαιο).

Ως προς το εξώφυλλο/ ερευνητικό υλικό, περιγράφουμε το σημειωτικό εργαλείο της Καρτέλας Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων για να αναλύσουμε τους τίτλους και την εικονογράφηση, περιγράφοντας όλες τις μεταβλητές για να ποσοτικοποιήσουμε τα δεδομένα. Εκτός από τη σημειωτική (Burke, 2003; Barthes, 1977; Kress & Van Leeuwen, 1996), προτείνουμε και την ανάλυση περιεχομένου, γιατί εγγυάται αντικειμενικότητα και εγκυρότητα (στο Κόκκινος κ.α.: 2016): μπορεί να εξηγηθεί ο ευρύς αντίκτυπος του αντίστοιχου μέσου και να αποκαλυφθεί εάν ένας συγγραφέας συμμορφώνεται ή όχι με συγκεκριμένες επικοινωνιακές συμβάσεις (Lechner, 2017: 36).

Για την ημιδομημένη με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου συνέντευξη με τον εκδότη παράγουμε έξι θεματικές, ως επιλογή των θεμάτων, οι συνεργάτες του περιοδικού, η σχέση του περιοδικού με την ιστορία και τους αναγνώστες, το όφελος από το περιοδικό, η αξιολόγηση του περιοδικού και το μέλλον των περιοδικών Ιστορίας και του περιοδικού. Έτσι μπορούμε να αποτυπώσουμε πληροφορίες για τη λειτουργία του περιοδικού, τις απόψεις και τις αντιλήψεις του εκδότη πομπού.

Τέλος, σχεδιάζουμε μιαν έρευνα κοινού (Πάντος, 2011; Διεθνής έρευνα αναγνωστών Τ.Ι.Ρ.Α., 2014) για να αποτυπώσουμε ενδεικτικά τα χαρακτηριστικά των αναγνωστών του περιοδικού.

Στο δ' κεφάλαιο παραθέτουμε τα αποτελέσματα των αναλύσεων. Με τη χρήση του SPSS και την ποσοτικοποίηση των δεδομένων γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης των εξωφύλλων και του περιεχομένου των κειμένων. Επίσης παραθέτουμε τα αποτελέσματα από την έρευνα κοινού.

Στο ε' κεφάλαιο γίνονται ποιοτικές παρατηρήσεις και καταγράφουμε τη χρήση και κατάχρηση της ΔΙ από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη», απαντώντας στο ερευνητικό πρόβλημα που έχουμε θέσει και στα επί μέρους ερωτήματα.

Συγκεκριμένα, καταγράφουμε α) τα είδη του ιστορικού λόγου, β) τα είδη του δημόσιου λόγου και γ) τα είδη της ιστορικής εικονογράφησης. Επιπλέον, μέσα από την ανάλυση των κειμένων αναδεικνύουμε το δημόσιο λόγο, που επιλέγει να χρησιμοποιεί το περιοδικό, ως προς τις σχέσεις της Ελλάδας με τα άλλα έθνη. Ακόμα, αναλύεται α) η σχέση των συγγραφέων που συνεργάζονται με το περιοδικό, με την ακαδημαϊκή Ιστορία, β) η άποψη και η κρίση του εκδότη για το περιοδικό και γ) η εμπειρία των αναγνωστών/τριών με το περιοδικό. Τέλος, τίθενται προβληματισμοί που μπορούν να οδηγήσουν στην εξέλιξη της έρευνας.

Στο στ' κεφάλαιο περιλαμβάνεται η παιδαγωγική μας πρόταση που αφορά την αξιοποίηση του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σημειώνουμε τη σχέση της ΔΙ με την ιστορική εκπαίδευση των μαθητών/τριών και τους τρόπους αξιοποίησης περιοδικών Ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία, προτείνουμε ένα διδακτικό σενάριο αναλύοντας τις απαντήσεις των μαθητών/τριών από την πιλοτική εφαρμογή του.

1. ΔΗΜΟΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

1.1. Ιστορική διαδρομή

Ο όρος «δημόσια ιστορία» σχετίζεται με την πολιτική χρήση της Ιστορίας από τα έθνη, τα κράτη, τα ινστιτούτα και τις πολιτικές ελίτ (Korte & Paletschek, 2017: 192). Πρωτοαναφέρθηκε από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στη Σάντα Μπάρμπαρα (UCSB), Robert Kelley (1978), που ξεκίνησε να τη χρησιμοποιεί αναφερόμενος στους ιστορικούς και τις ιστορικές μεθόδους, που λειτουργούσαν εκτός του ακαδημαϊκού χώρου. Όμως, όπως επισημαίνει ο ιστορικός Tyrrel (2005: 154) «οι ακαδημαϊκοί τείνουν να βλέπουν τη ΔΙ ως κάτι νέο, αλλά οι ρίζες της είναι πολύ πιο βαθιές και οι ιστορικοί έχουν ασχοληθεί εδώ και πολύ καιρό με δημόσια ζητήματα». Μέχρι την εμφάνιση της θετικιστικής ιστοριογραφίας, όπου η Ιστορία γίνεται επιστήμη, οι ιστορικοί έγραφαν για το «ευρύ» μορφωμένο κοινό. Ο 19^{ος} αιώνας δεν ήταν ένας «αιώνας των μαζών», αλλά ένας «αιώνας του κοινού», μια εποχή που η κοινή γνώμη επηρέαζε έντονα την πολιτική καθώς και πολλούς άλλους τομείς της ζωής (Habermas, 1992).

Ο 19^{ος} αιώνας ανέδειξε την Ιστορία ως πραγματικά "δημοφιλέσ" πεδίο, καθώς πολλές ιστορικές κοινότητες, επιτροπές και περιοδικά ιδρύθηκαν. Η επιστημονικοποίηση όμως της Ιστορίας από τον Leopold von Ranke άλλαξε την ιστορική παραγωγή και τη σχέση μεταξύ των ιστορικών και των αναγνωστών. Αυτή η εξέλιξη προήλθε από την ανάγκη των ιστορικών για αντικειμενικότητα και αποστασιοποίηση από την αφήγηση, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο και την απόσταση από το ευρύτερο κοινό. Οι ακαδημαϊκοί ιστορικοί απευθύνονταν σε συγκεκριμένα πλέον ακροατήρια και απομακρύνονταν από τον εκλαϊκευμένο τρόπο γραφής. Αυτή η μεθοδολογική εξειδίκευση της Ιστορίας επηρέασε τους ιστορικούς στα πανεπιστήμια, γιατί η ΔΙ πέρασε στα χέρια των «διαμεσολαβητών», όπως των συγγραφέων και των δημοσιογράφων, ενώ αμερικανοί ιστορικοί εξέφρασαν την πεποίθηση ότι οι ιστορικές ακαδημαϊκές γνώσεις πρέπει να εμπλέκονται, να ενημερώνουν και να βελτιώνουν τη δημόσια ζωή.

Οι δημόσιοι ιστορικοί της Αμερικής θεωρώντας ότι είναι ανεπιθύμητοι από τους ακαδημαϊκούς κύκλους, βρήκαν καταφύγιο στην Αμερικανική Ένωση Μουσείων/ American Association of Museums (ιδρύθηκε το 1906), στην Κοινότητα Αμερικανών Αρχαιοθετών/ Society of American Archivists (1936) και στην Αμερικανική Ένωση για την Εθνική και Τοπική Ιστορία/ American Association for State and Local History (1940) (Kyvig, 1991: 446), δηλαδή σε δομές της εφαρμοσμένης ιστορίας.

Η θεώρηση της ΔΙ ως επιστημονικού και κοινωνικού νέου κινήματος τη δεκαετία του 70, οφείλεται στην επιθυμία των ιδρυτικών μελών να αποδείξουν την ιδιαιτερότητά του. Πολλοί ιστορικοί εργάζονταν εκτός του ακαδημαϊκού χώρου σε ιδιωτικά αρχεία,

εθνικά πάρκα, μουσεία κ.α., αλλά δεν θεωρούνταν επαγγελματίες ιστορικοί, ενώ είχαν άμεση πρόσβαση στα «ίχνη» της Ιστορίας. Οι ακαδημαϊκοί ιστορικοί απομονώθηκαν από τα ακροατήριά τους και από τους άλλους ιστορικούς, που εργαζόνταν σε τοπικά, πολιτιστικά και πολιτικά ιδρύματα με αποτέλεσμα η απομόνωση αυτή να εγείρει αντιδράσεις τη δεκαετία του 1970 (Cauvin, 2018: 7).

Παρόλο που ο όρος και η έννοια της ΔΙ τείνει να θεωρείται αμιγώς αμερικανικό θέμα και οι εκφραστές της από τις Η.Π.Α. την σύστησαν ως πρακτική στον υπόλοιπο κόσμο, παρατηρούμε ότι από τις δεκαετίες του 1970 και 1980, πολλές ακόμα δυτικές χώρες παρουσίασαν παρόμοια επιστημονική ενασχόληση με θέματα ιστορικής κληρονομιάς, ιστορικής ερμηνείας και χρήση των μεθόδων του κινήματος της προφορικής ιστορίας (Gardner & Hamilton, 2017: 4).

Ως πρόδρομος της ΔΙ θεωρείται η προφορική ιστορία, που κατά τη διάρκεια του 1960 εξελίχθηκε διεθνώς. Ιστορικοί, όπως ο Studs Terkel στην Αμερική, οι Alessandro Portelli και Luisa Passerini στην Ιταλία έφεραν στο φως εμπειρίες ανθρώπων που είχαν αγνοηθεί. Οι ιστορικοί, που ασχολούνταν με την προφορική ιστορία θεωρούσαν πως το παρελθόν μεσολαβείται από την προσωπική αντίληψη του αφηγητή και της μονιμότητας της συλλογικής μνήμης. Η άνοδος της προφορικής ιστορίας ήταν ενδεικτική των νέων ρευμάτων στην ιστοριογραφία από τη δεκαετία του 1960, ως κοινωνική ιστορία, ιστορία από τα κάτω, ιστορία των ανθρώπων, ιστορία από κάτω προς τα πάνω, οπότε και μετακινήθηκε το ενδιαφέρον της έρευνας και η μελέτη από τις «ελίτ» στους απλούς ανθρώπους και τις εθνικές μειονότητες. Ο αντίκτυπος των νέων αυτών ρευμάτων της ιστοριογραφίας ήταν σημαντικότερος στην Ευρώπη παρά στην Αμερική (Cauvin, 2018).

Η επινόηση του όρου «δημόσια ιστορία» από τον Kelley (1978: 16) αποτέλεσε σημαντικό βήμα για τη θεσμοθέτησή της στις ΗΠΑ, επαναπροσδιορίζοντας το επάγγελμα του ιστορικού. Αναζητούνταν πλέον νέες πρακτικές εφαρμογές εκτός ακαδημαϊκού πλαισίου. Οι ιδρυτές της ΔΙ τη θεώρησαν ως μια νέα αρχή για το επάγγελμα και πρότειναν τη δημιουργία ενός νέου ιστορικού, του Δημόσιου Ιστορικού.

Η οικονομική κρίση του 1970 (Γαγανάκης, 1999), ως αποτέλεσμα της αύξησης των μισθών χωρίς ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγικότητας, του πληθωρισμού, της ανόδου της τιμής του πετρελαίου και της υποτίμησης του δολαρίου έφερε μεγάλη κρίση στην εργασία με ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, με αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας, με τριτογενοποίηση της οικονομίας και τη συρρίκνωση της εργατικής τάξης (Βόγλης, χ.χ.). Η κρίση αυτή επηρέασε και το επάγγελμα του ιστορικού με τη μείωση θέσεων στα πανεπιστήμια. Η μείωση των θέσεων των ιστορικών και γενικά των κοινωνικών επιστημόνων στις ΗΠΑ και τον αγγλόφωνο χώρο είναι σύνθετο ζήτημα, που έχει να κάνει με πολλά ανάμεσα στα οποία με την

έμφαση στις θετικές επιστήμες, τις εφαρμοσμένες επιστήμες και τη ψηφιακή επανάσταση.

Το 1977 έγινε μια προσπάθεια από ιδρύματα Ιστορίας να δώσουν νέες ευκαιρίες στους ιστορικούς, γεφυρώνοντας τα πανεπιστήμια με τον εξωακαδημαϊκό χώρο. Η ΔΙ εμφανίστηκε ως λύση στην ανεργία, οπότε και δημιουργήθηκαν πανεπιστημιακά προγράμματα κατάρτισης δημόσιων ιστορικών. Ο Kelley απέσπασε χορηγία από το ίδρυμα Rockefeller για να δημιουργήσει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που να συνδέει την Ιστορία με το δημόσιο πεδίο. Μαζί με την έκδοση του περιοδικού *The Public Historian* το 1978, η ΔΙ θεσμοθετήθηκε ως ένα νέο πεδίο έρευνας. Γενικότερα, το μεταπολεμικό, πολιτικό κλίμα επηρέασε τις ιστορικές σπουδές αποδίδοντας νέα έμφαση στην Ιστορία των φτωχών, των γυναικών και των αποικιών. Ήταν η εποχή που εμφανίστηκε η κοινωνική, η φεμινιστική και η μαύρη ιστορία. Κοινωνικοί και ριζοσπαστικοί ιστορικοί, απορρίπτοντας τον ακαδημαϊκό ελιτισμό, προσπάθησαν να έρθουν σε επαφή με το ευρύτερο κοινό. Αυτή η έμφαση στην «ιστορία από τα κάτω προς τα πάνω» (*History bottom up*), ή την ιστορία «από κάτω» (*History from below*), είχε ως στόχο την έρευνα της εξωακαδημαϊκής και της μέχρι τότε άγνωστης ιστορίας.

Η ΔΙ όταν επαγγελματικοποιήθηκε ως ακαδημαϊκό αντικείμενο, συνέχισε να συνδέεται με ευρύτερα σοσιαλιστικά κινήματα, ευθυγραμμισμένη με πολιτικά φιλελεύθερα ιδεώδη, υποστηρίζοντας πιο δημοκρατικές προσεγγίσεις στην ιστορία. Αυτές οι φιλελεύθερες ιδέες εκπροσωπήθηκαν σε δημόσια πολιτικά κινήματα, όπως τα εργαστήρια ιστορίας και τα προγράμματα εκπαίδευσης των εργαζομένων, που οργανώθηκαν από συνδικάτα, όπως η Εκπαιδευτική Ένωση Εργαζομένων (*Workers Educational Association*). Αυτή η περίοδος αντιπροσώπευσε τη δημόσια μάχη για να ακουστούν οι ιστορίες των άλλων πέρα από αυτές που επέτρεπαν οι παραδοσιακές αρχές (Sayer, 2015: xxiv).

Η ΔΙ καθορίστηκε από τη μακρά παράδοση της «εφαρμοσμένης ιστορίας» στις ΗΠΑ και παρόλο που οι δύο όροι φαίνονται ισοδύναμοι, η εφαρμοσμένη ιστορία επικεντρώνεται σε σύγχρονα θέματα πολιτικής, ενώ η ΔΙ περιλαμβάνει επίσης την επικοινωνία και τη συμμετοχή ενός μεγάλου κοινού (Cauvin, 2018).

Ο όρος εφαρμοσμένη ιστορία προτάθηκε από τον ιστορικό Shambaugh το 1909 για να περιγράψει πώς η ιστορία θα μπορούσε να ενημερώσει τα σημερινά ζητήματα και την πολιτική (στο Conard, 2013). Οι ιστορικοί εφαρμόζοντας τις ικανότητές τους σε σημερινά ζητήματα, μπορούν να εργαστούν πλέον ως σύμβουλοι σε κυβερνήσεις, φορείς, πολιτιστικά ιδρύματα ή εταιρείες για τη δημιουργία και τη διαχείριση αρχείων, τη διαχείριση ιστορικών χώρων ή ως εμπειρογνώμονες σε δίκες (Delafontaine, 2015). Στη Βόρεια Αμερική και στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι ιστορικοί καλούνται να συμβάλουν στη δημόσια πολιτική, φέρνοντας την τεχνογνωσία τους στην ερμηνεία του παρελθόντος (Green 2016, Cauvin, 2020: 25).

Η ΔΙ περιγράφει τους πολλούς και διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η Ιστορία λειτουργεί στον κόσμο. Υπό αυτήν την έννοια, είναι Ιστορία, που εφαρμόζεται σε ζητήματα πραγματικού κόσμου. Αν και ο όρος ΔΙ προτιμάται στον ακαδημαϊκό κόσμο, επειδή μπορεί να γεφυρώσει ευκολότερα τη διάκριση μεταξύ βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, η «εφαρμοσμένη ιστορία» παραμένει πιθανώς πιο διαισθητικός και αυτοπροσδιοριστικός όρος.

Οι Γερμανοί εκπρόσωποι της εφαρμοσμένης ιστορίας δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις χρήσεις της Ιστορίας. Η εφαρμοσμένη ιστορία στη Γερμανία αποτελεί μια γέφυρα μεταξύ της κοινωνικής χρήσης του παρελθόντος, της ακαδημαϊκής παραγωγής ιστορικών γνώσεων και της πολιτικά υποκινούμενης παγίωσης συλλογικών ιστοριών (Korte & Paletschek, 2017: 194). Ο Johnson (1999) σε άρθρο του, στο περιοδικό, *The Public Historian*, απαρίθμησε οχτώ τομείς στους οποίους εργάζονται συνήθως οι δημόσιοι ιστορικοί: *δημόσια ιδρύματα, επιχειρήσεις, σύμβουλοι άλλων επαγγελματιών (δικηγόρους, γιατρούς κ.α.), ΜΜΕ, φορείς που διαχειρίζονται την κληρονομιά/παρελθόν, διδασκαλία προβλημάτων τοπικής ιστορίας μέσω ομάδων τοπικής ιστορίας, διαχείριση και δημιουργία αρχείων και διδασκαλία ΔΙ σε σχολεία και πανεπιστήμια.*

Η ιδιαιτερότητα του αμερικανικού κινήματος της ΔΙ ήταν η δυνατότητά του να εξελιχθεί και να θεσμοθετηθεί πολύ γρήγορα μέσω των πανεπιστημιακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων ως ακαδημαϊκή. Οι νέες εφαρμογές στην Ιστορία και η συλλογικότητα του κινήματος επηρέασε τον τρόπο με τον οποίο οι ιστορικοί εκτός ΗΠΑ αντέδρασαν στην εξάπλωση της ΔΙ.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ταχεία ανάπτυξη των ΜΜΕ οδήγησε στη μαζική παραγωγή ιστορικών βιβλίων, ταινιών και σειρών. Επιπλέον με την εξάπλωση του διαδικτύου παρατηρούμε την ψηφιακή στροφή της Ιστορίας και την ανάπτυξη της ψηφιακής Ιστορίας (Seefeldt & Thomas, 2009; Noiret, 2015:52). Ο εκδημοκρατισμός της γνώσης προϋποθέτει τον εκδημοκρατισμό της γλώσσας. Νέοι κανόνες συγγραφής εμπλέκουν το μυθιστοριογραφικό ύφος για να υπάρξει εμπορική επιτυχία. Μία ακόμα, στρατηγική των επαγγελματιών ιστορικών για την αλληλεπίδρασή τους με το κοινό είναι η χρήση της τηλεόρασης και του διαδικτύου.

1.2. Διευκρίνιση του όρου «Δημόσια Ιστορία»

Η έννοια της ΔΙ, παρόλο που έχει καταγραφεί τις τελευταίες δεκαετίες στο καθημερινό λεξιλόγιο, αδυνατεί ακόμη να οριστεί με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Οι ακαδημαϊκοί τείνουν να θεωρούν τη ΔΙ ως τομέα σπουδών, όπως έναν από τους περίπου 300 εξειδικευμένους τομείς, που απαριθμεί η αμερικανική Ιστορική Ένωση, όταν ζητά από τα μέλη της να προσδιορίσουν τα ερευνητικά και διδακτικά τους ενδιαφέροντα. Ο όρος είναι πολύ ευρύς, ρευστός και πολυσυλλεκτικός. Δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην κατανάλωση παρά στην παραγωγή της γνώσης για το παρελθόν και για αυτό τον λόγο προσφέρεται κυρίως για την ανάλυση φαινομένων

του 21^{ου} αιώνα. Αποτελεί «όρο-αντικλείδι» για ένα ετερόκλητο σύνολο πολιτισμικών φαινομένων και παραπέμπει σε συγκεκριμένη επαγγελματική ειδικευση, περιορίζοντας τις δυνατότητες θεωρητικής επεξεργασίας. Αποτελεί περισσότερο κλάδο σπουδών, παρά εργαλείο ανάλυσης (Κουλούρη, 2020: 34).

Οι κοινωνικοί ιστορικοί, από την άλλη πλευρά, θεωρούν ότι η ΔΙ σχεδιάστηκε να βοηθήσει τους ανθρώπους να γράψουν, να δημιουργήσουν και να κατανοήσουν τη δική τους ιστορία. Άλλοι θεωρούν ότι η ΔΙ δύναται να επηρεάσει τη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής. Η πλειοψηφία όμως των ιστορικών, ορίζει το πεδίο από το χώρο εργασίας: η ακαδημαϊκή ιστορία ασκείται στο πανεπιστήμιο, ενώ η ΔΙ αλλού. Όταν το 1884 ιδρύθηκε ο αμερικανικός Ιστορικός Σύλλογος, προσπάθησε να καταστήσει την ιστορία πιο επιστημονική, αλλά και να επικοινωνήσει με το ευρύ κοινό, που ενδιαφερόταν για την Ιστορία, όπως δασκάλους και ερασιτέχνες ιστορικούς. Τότε, ο όρος «δημόσια ιστορία» φαινόταν περιττός. Όταν όμως, ο σύλλογος εξελίχθηκε σε αυστηρά επιστημονικό, άφησε την επικοινωνία με το ευρύ κοινό σε μουσεία και ιστορικούς χώρους, κοινοτικές οργανώσεις και ερασιτέχνες ιστορικούς. Η εμφάνιση του κινήματος της ΔΙ στη δεκαετία του 1970, κρίνεται ως απάντηση στο ρήγμα που είχε αναπτυχθεί μεταξύ των ιστορικών και στο αίτημα για εκδημοκρατισμό της Ιστορίας.

Ωστόσο, η ΔΙ φαίνεται να έχει εδραιωθεί στις πανεπιστημιακές Σχολές, όπου πολλά διαφορετικά προγράμματα ΔΙ συνέβαλαν στην ανανέωση του επαγγέλματος (Weible, 2008).

Ενδεικτικό της σημασιολογικής ασάφειας του όρου, αποτελεί ο σχολιασμός του Φλάισερ, που πρώτος εισήγαγε τον όρο «δημόσια ιστορία» στην Ελλάδα, ότι η ΔΙ «λειτουργεί κυρίως δια του αποκλεισμού, αφού δεν περιλαμβάνει το εσωστρεφές ακαδημαϊκό κομμάτι της ιστορικής κουλτούρας- την έρευνα και τη διδασκαλία στα αμφιθέατρα-, αλλά διεκδικεί περίπου όλα τα υπόλοιπα» (Αθανασιάδης, 2015β: 15; Φλάισερ, 2012: 22)

Για την κατανόηση του όρου αναζητούμε στη βιβλιογραφία, τις συνιστώσες, τις σταθερές και τις μεταβλητές: *τι είναι η ΔΙ, ποιοι εργάζονται, παράγουν και προάγουν τη ΔΙ, πότε τοποθετείται χρονικά, γιατί αναπτύχθηκε.*

Ερευνώντας στις επίσημες ιστοσελίδες πανεπιστημίων εντοπίζουμε τα εξής:

Το πανεπιστήμιο της Βαλτιμόρης (στο Savelieva, 2013: 5-6), ορίζει τη ΔΙ α) ως την παρουσίαση της ιστορικής γνώσης, που απευθύνεται σε ένα μη ειδικό κοινό. Η ΔΙ αναπαρίσταται στις εκθέσεις μουσείων, στα τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ, στα έργα ιστορικής συντήρησης, στα έργα συλλογής και καταγραφής και στον μετασχηματισμός της παραδοσιακής ιστορικής γνώσης σε σύγχρονη. β) Ως ακαδημαϊκό τομέα, που επικεντρώνεται στην αποτελεσματική και ηθική διαχείριση της εθνικής ιστορικής κληρονομιάς και της συλλογικής μνήμης.

Σύμφωνα με την Emma Wilmer (στο Savelieva, 2013: 6-7), επίτιμη εκδότρια στο Public History Resource Center (PHRC), η ΔΙ ορίζεται ως Ιστορία, που εφαρμόζεται πρακτικά. Βασίζεται στην αντίληψη ότι η Ιστορία δεν διδάσκεται αποκλειστικά στη σχολική τάξη, αλλά μαθαίνεται σε ποικίλα μέρη, με ποικίλους τρόπους. Οι δημόσιοι ιστορικοί μεταφέρουν τις ιστορικές πληροφορίες σε ένα ευρύ κοινό μέσω θεσμών, όπως αρχεία, ομάδες και σύλλογοι ιστορίας, μουσεία, επιχειρήσεις, ιστορικές βιβλιοθήκες και ιστότοποι. Παρέχουν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές και συχνά παρουσιάζουν τις πληροφορίες σε χορηγούς, οι οποίοι με τη σειρά τους αναπαριστούν τις ιδέες για την Ιστορία και τα ιστορικά γεγονότα σε εκθέματα και έρευνες. Πρακτικές και ψυχαγωγικές εφαρμογές της Ιστορίας είναι αυτές που θέτουν οι δημόσιοι ιστορικοί εκτός της αίθουσας, αλλά εφαρμόζονται και κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας της Ιστορίας.

Το περιοδικό, The Public Historian του NCPH (Εθνικό Συμβούλιο Δημόσιας Ιστορίας), υποστηρίζει πως η ΔΙ περιλαμβάνει την ιστορική έρευνα, ανάλυση και παρουσίαση με κάποιον βαθμό ξεκάθαρης εφαρμογής στις ανάγκες της σύγχρονης ζωής. Πρόκειται για την Ιστορία που δεν γίνεται μόνο για ακαδημαϊκούς σκοπούς, αλλά που στοχεύει και στο ευρύ κοινό, στις τοπικές κοινότητες και στους θεσμούς (στο Kean & Martin 2012: 12-13).

Ο Michael Gordon από το πανεπιστήμιο του Wisconsin (στο Savelieva, 2013: 5) υποστηρίζει πως η ΔΙ συχνά αναφέρεται ως απασχόληση ιστορικών εκτός του ακαδημαϊκού χώρου και ιδιαίτερα στους πολλούς τρόπους με τους οποίους, οι ιστορικοί αναπαράγουν και παρουσιάζουν την Ιστορία στο ευρύ κοινό και μερικές φορές σε διάδραση μαζί του.

Ο Dr. Robin McLachlan από το Charles Stuart University της Αυστραλίας (στο Savelieva, 2013: 6) αναφέρει πως η διαφορετική κουλτούρα μπορεί να εξηγήσει κάποιες από τις διαφορές μεταξύ Αμερικανών και Άγγλων ιστορικών.

Η ΔΙ στην Αμερική φαίνεται πως υποστηρίζει τις συντηρητικές αξίες της μεσαιάς τάξης. Η ΔΙ στην Αγγλία φαίνεται να είναι μια ενεργός, μερικές φορές ατελής, ιστορία των ανθρώπων, κατανοώντας ότι συνυπάρχει με μια επαναπροσδιορισμένη κληρονομιά (κάστρα και μνημεία) ώστε να συναντήσει τις εμπορικές απαιτήσεις του πολιτιστικού τουρισμού. Η ΔΙ αντικατοπτρίζει την Ιστορία της κοινότητας, που εξυπηρετεί, αλλά και η ίδια η Ιστορία της κοινότητας διαμορφώνει ό, τι είναι κατανοητό ως ΔΙ από την κοινότητα.

Ο Robert Kelley (στο Savelieva, 2013: 7), αναφέρει πως η ΔΙ προσδιορίζει το έργο των ιστορικών και την ιστορική μέθοδο έξω από τον ακαδημαϊκό χώρο.

Το Εθνικό Συμβούλιο Δημόσιας Ιστορίας (NCPH), αναφέρει πως η ΔΙ περιγράφει τους πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, με τους οποίους η Ιστορία τίθεται σε λειτουργία στον κόσμο, και εφαρμόζεται σε ζητήματα του πραγματικού κόσμου, ως

εφαρμοσμένη Ιστορία. Η εφαρμοσμένη Ιστορία ως όρος χρησιμοποιήθηκε εναλλακτικά με τον όρο ΔΙ για αρκετά χρόνια. Παρόλο που η ΔΙ κέρδισε έδαφος ως προτιμώμενη ορολογία τα πρόσφατα χρόνια, ο όρος εφαρμοσμένη Ιστορία παραμένει ίσως ο περισσότερο διαισθητικός και αυτοπεριγραφικός.

Στην επίσημη ιστοσελίδα του Christopher Newport University, διαβάζουμε ότι η ΔΙ είναι μια πράξη, που επιτρέπει στην ιστορική γνώση να φτάσει στο ευρύ κοινό. Ιστορικοί ερευνούν και παράγουν ευρήματα για το παρελθόν. Ο σκοπός της ΔΙ είναι να επικοινωνήσει αυτά τα αποτελέσματα και τις ιδέες στο ευρύ κοινό με πολυτροπικούς και εμπνευσμένους τρόπους. Οι ακόλουθοι τύποι οργανισμών θεωρούνται υπηρεσίες της ΔΙ: *μουσεία, υπαίθρια ζωντανά μουσεία, αρχεία και βιβλιοθήκες, ιστορικά πάρκα, αξιοθέατα, πεδία μάχης, αρχαιολογικά ερευνητικά έργα και χώροι, προγράμματα προφορικής ιστορίας και ιστορικοί σύλλογοι.*

Έναν εκτενέστερο και πιο λεπτομερή ορισμό της ΔΙ, εντοπίζουμε στην επίσημη ιστοσελίδα του Αυστραλιανού Κέντρου Δημόσιας Ιστορίας. Ως τομέας, η ΔΙ ενδιαφέρεται να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο δημιουργούνται και ερμηνεύονται οι αφηγήσεις στην ευρύτερη κοινότητα. Έχει οριστεί ως «η πρακτική της ιστορίας από ακαδημαϊκά εκπαιδευμένους ιστορικούς που εργάζονται σε δημόσιους οργανισμούς ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες εκτός των πανεπιστημίων». Είναι ένας τρόπος να παράξουμε Ιστορία για (και με) το ευρύ κοινό. Αυτό το είδος ΔΙ μερικές φορές ενημερώνεται από την ακαδημαϊκή Ιστορία, αλλά στόχος είναι να συνεργαστεί με την ευρύτερη κοινότητα, διατηρώντας την κουλτούρα, παρέχοντας υπηρεσίες και διευκολύνοντας την πρόσβαση στην πληροφορία. Αυτό γίνεται πολυτροπικά, από εκθέσεις τέχνης, φεστιβάλ μέχρι ξεναγήσεις και διαδικτυακές ή και ραδιοφωνικές μεταδόσεις. Οι δημόσιοι ιστορικοί μπορούν να εργαστούν στη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς, στα μουσεία, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στην εκπαίδευση, στο ραδιόφωνο, στον κινηματογράφο, σε διαδραστικά πολυμέσα και άλλους τομείς καθώς και στην εκπαίδευση.

Στην επίσημη ιστοσελίδα του University of Louisiana at Lafayette, διαβάζουμε ότι η ΔΙ ορίζεται ως η χρήση ιστορικών δεξιοτήτων και μεθόδων εκτός του παραδοσιακού ακαδημαϊκού χώρου της Ιστορίας. Οι δημόσιοι ιστορικοί χρησιμοποιούν την εκπαίδευσή τους για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της κοινότητας, είτε αυτή η κοινότητα ορίζεται ως πόλη, γειτονιά, επιχείρηση ή ιστορικός σύλλογος. Είναι το κοινό/ οι δέκτες, που διαφοροποιούν το έργο του δημόσιου ιστορικού από αυτό του ακαδημαϊκού ιστορικού. Ο δέκτης/ θεατής/ ακροατής του δημόσιου ιστορικού μπορεί να είναι πελάτης, κυβερνητική υπηρεσία ή τουρίστας. Τα διαφορετικά είδη κοινού συχνά απαιτούν από τον δημόσιο ιστορικό μη συμβατικές δεξιότητες, όπως να απαντά σε δύσκολες επίκαιρες ερωτήσεις και να ανταποκρίνεται σε συγκρουσιακές καταστάσεις, που αναφέρονται σε ζητήματα ιστορικής ταυτότητας, προσφύγων και εμφυλίων.

Ο καθηγητής και πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Δημόσιας Ιστορίας, Thomas Cauvin (2018) ορίζει τη ΔΙ με βάση τρεις ιδιαίτερες προεκτάσεις: *α) την επικοινωνία της Ιστορίας σε μη ακαδημαϊκά ακροατήρια, β) τη συμμετοχή του κοινού και γ) την εφαρμογή της ιστορικής μεθοδολογίας στην επικαιρότητα.* Αυτά τα κριτήρια αφορούν τον ευρύτερο επαναπροσδιορισμό του επαγγέλματος της Ιστορίας από τη δεκαετία του 1960. Έτσι, με την εξάπλωση του διαδικτύου και τη νέα μαζική πρόσβαση στη γνώση, έχουν ήδη προκύψει νέα ερωτήματα σχετικά με τον ιστορικό και το ρόλο του στην κοινωνία.

Το Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, αναφέρει στην επίσημη ιστοσελίδα του μεταπτυχιακού ΔΙ, πως με τον όρο ΔΙ εννοούμε *α) τις πολλαπλές αποτυπώσεις και χρήσεις του παρελθόντος στη δημόσια σφαίρα, β) την ιστορική γνώση που δημιουργείται εκτός των πανεπιστημίων και των ερευνητικών κέντρων, γ) την ιστορική κουλτούρα που διαμορφώνεται από μουσεία, αρχεία, μνημεία, τελετές, εκπαίδευση, μέσα μαζικής ενημέρωσης, διαδίκτυο, κινηματογράφο, τηλεόραση.* Η μελέτη αυτής της εφαρμοσμένης Ιστορίας αποτελεί αντικείμενο της ΔΙ, ενώ σκοπός της είναι η εκπαίδευση όσων επιθυμούν να ασχοληθούν επαγγελματικά σε μουσεία, πολιτιστικά ιδρύματα, τοπικούς συλλόγους, εκδοτικούς οργανισμούς, στην παραγωγή ιστορικού οπτικο-ακουστικού υλικού, κλπ. Η ΔΙ ως επιστημονική δραστηριότητα ακολουθεί τις μεθόδους της ακαδημαϊκής Ιστορίας, αλλά ταυτόχρονα απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό.

Η Ludmilla Jordanova (2006: 126-130) αναφέρει πως η ΔΙ είναι εκλαϊκευμένη (popular) Ιστορία, διαβάζεται από το ευρύ κοινό και σχεδιάστηκε κυρίως για μεγάλα ακροατήρια. Για αρκετούς ιστορικούς, η ΔΙ είναι κεντρικός πυρήνας ριζοσπαστικών ιστορικών κινήσεων, που είναι επικριτικά ως προς την ελιτίστικη, υπερεπαγγελματική/ εξειδικευμένη Ιστορία και επιδιώκουν να προωθήσουν μια Ιστορία ανοιχτή σε όλους και χρήσιμη σε πολιτικούς αγώνες. Είναι αλήθεια ότι η ΔΙ προέρχεται από κινήματα, και επειδή προσλαμβάνεται από το ευρύ κοινό, αποτελεί ένα βασικό εργαλείο αμφισβήτησης. Η ΔΙ εμπλέκει την Ιστορία ως ακαδημαϊκή επιστήμη, ως διάδοση και παρουσίαση των πορισμάτων της στο ευρύ κοινό χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα, το ίδιο το παρελθόν σε διάφορες μορφές και τη διάχυτη αντίληψη του παρελθόντος, που ποικίλει σε πληθυσμούς και χώρες.

Πέρα από τα μουσεία και τα θέματα ιστορικής κληρονομιάς, η ΔΙ συμπεριλαμβάνει αφηγήσεις, που απευθύνονται σε μη ειδικευμένο κοινό, όπως τα ντοκιμαντέρ, τα ιστορικά μυθιστορήματα, τα θεατρικά, τα περιοδικά και τα μνημεία. Τα κίνητρα πίσω από τέτοια εγχειρήματα είναι διαφορετικά και ο όρος ΔΙ δομείται ως όρος πεδίου. Είναι γεγονός ότι το παρελθόν εντοπίζεται παντού: *όταν βρισκόμαστε σε δημόσιους χώρους οι αισθήσεις συνεχώς ανταποκρίνονται σε ερεθίσματα γεμάτα από Ιστορία, είτε το γνωρίζουμε είτε όχι. Αυτό είναι το «ιστορικό κεφάλαιο», που υπάρχει σε όλες σχεδόν τις κοινωνίες.*

Η ΔΙ είναι πραγματικά ποικιλόμορφη. Κάποιες φορές βρισκόμαστε στη σφαίρα της ψυχαγωγίας, όπως στην περίπτωση των ιστορικών μυθιστορημάτων, ενώ άλλες φορές στο πλαίσιο της λογικής της εκπαίδευσης και της βελτίωσης, όπως στην περίπτωση των μουσείων, των τηλεοπτικών ντοκιμαντέρ και των εκλαϊκευμένων εκδόσεων, όπως τα ιστορικά περιοδικά.

Σύμφωνα με τον Jerome de Groot (2016), ΔΙ είναι η μη ακαδημαϊκή ιστορία, που αποτελεί πολύπλοκη δυναμική και επηρεάζει τη δημόσια εκλαϊκευμένη αντίληψη του παρελθόντος σε όλα τα πεδία.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Χάρη Αθανασιάδη (2015; 2020), ΔΙ είναι όλες οι αναπαραστάσεις για το εθνικό και κοινωνικό παρελθόν, που κυριαρχούν στη δημόσια σφαίρα και συνθέτουν τελικά την ιστορική κουλτούρα. Ταυτόχρονα είναι η συστηματική μελέτη αυτών των αναπαραστάσεων, η ανατομία της ιστορικής κουλτούρας, η οποία δεν γίνεται μόνο για να καταλάβουμε με ποια υλικά συντέθηκε, αλλά και για να οργανώσουμε την αναμόρφωσή της. Να την καταστήσουμε πιο έγκυρη, πιο σύμφωνη δηλαδή με τα πορίσματα της επιστημονικής ιστορίας.

Αρκετοί ορισμοί της ΔΙ περιέχουν μεταφορές. Η Βρετανίδα ιστορικός Jordanova (2006: 141) επεσήμανε ότι *«η δημόσια ιστορία πρέπει να είναι ένας όρος ομπρέλα, ο οποίος, επιπλέον, συνδυάζει δύο έννοιες «δημόσια» και «ιστορία» που είναι δύσκολο να οριστούν»*. Πιο πρόσφατα ο Ιταλός ιστορικός Ravveduto (2017:136) πρότεινε να ταξιδέψουμε από τη στεριά (ακαδημαϊκή ιστορία) στο αρχιπέλαγος της δημόσιας ιστορίας, υποστηρίζοντας ότι η ΔΙ, σαν ένα αρχιπέλαγος, αποτελείται από μικρά νησιά (πρακτικές) που είναι ξεχωριστά αλλά κοντά το ένα στο άλλο και συνδέονται με τη θάλασσα. Επιπλέον, η ΔΙ συγκρίνεται με μια «μεγάλη σκηνή» (Dickey 2018; Rannapacker 2011). Όλες αυτές οι μεταφορές, αντικατοπτρίζουν την προθυμία να δούμε τη ΔΙ ως ένα κατακερματισμένο πεδίο που ενώνεται με την ιστορική διαδικασία, μέσω συγκεκριμένων πρακτικών.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τους πολλούς ορισμούς της ΔΙ, είναι δύσκολο να υπάρξει ένας ενιαίος αυστηρός ορισμός του πεδίου, καθώς η ανάγκη ορισμού εξαρτάται και διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό από το πλαίσιο της πρακτικής (χώρα, επιστημονικό έργο κ.α.). Παρόλα αυτά, ο ορισμός της ΔΙ σε μια χώρα ή σε ένα επιστημονικό έργο αποδεικνύεται χρήσιμος, καθώς συμβάλει στη συζήτηση για το τι μπορεί να είναι η ΔΙ και πώς σχετίζεται με τις τοπικές, εθνικές και θεματικές πρακτικές και θεωρίες της Ιστορίας (Cauvin, 2020: 20).

Συνοψίζοντας τους δεκαπέντε, πλέον, δημοφιλείς ορισμούς, γίνεται αντιληπτό ότι τονίζονται τα γνωστικά, επαγγελματικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά της ΔΙ και απαντώνται καίρια ερωτήματα για το περιεχόμενό της. Αρχικά, η ΔΙ ορίζεται ως ριζοσπαστικό ιστορικό κίνημα, ως πρακτική, ως επιστημονική δραστηριότητα και ως εκλαϊκευμένη Ιστορία. Όλοι οι ορισμοί συμφωνούν στο ότι η ΔΙ απευθύνεται στο μη

εξειδικευμένο κοινό και αφορά τις αναπαραστάσεις της Ιστορίας στα μουσεία, στα αρχαία, στα μνημεία, στις τελετές, στην εκπαίδευση, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στο διαδίκτυο, στον κινηματογράφο, στην τηλεόραση.

Η σχέση της με την ακαδημαϊκή Ιστορία είναι αμφίδρομη και βοηθητική, καθώς η ΔΙ επικοινωνεί στο ευρύ κοινό τα αποτελέσματα της ακαδημαϊκής έρευνας, με κάθε δυνατό τρόπο, εφαρμόζοντας την ιστορική έρευνα, μέθοδο και ανάλυση.

Από την άλλη, η συστηματική μελέτη των αναπαραστάσεων της ΔΙ βοηθάει να κατανοήσουμε τη σύνθεση της ιστορικής κουλτούρας, να την οργανώσουμε, να την αναμορφώσουμε και να την καταστήσουμε εγκυρότερη, σύμφωνα με τα πορίσματα της επιστημονικής έρευνας.

Οι λειτουργοί της ΔΙ, είναι οι δημόσιοι ιστορικοί, που είναι ακαδημαϊκά εκπαιδευμένοι ιστορικοί, που εργάζονται εκτός των πανεπιστημίων με στόχο να παρουσιάσουν την Ιστορία στο κοινό αλληλεπιδρώντας ταυτόχρονα μαζί του, ώστε να επιτευχθεί ο εκδημοκρατισμός στην πρόσβαση της ιστορικής γνώσης.

Στη συνέχεια αναλύουμε διεξοδικά τους ορισμούς της ΔΙ με βάση την τυπολογία της Savelieva (2013): α) ως προς τους πομπούς που παράγουν και προάγουν ΔΙ, β) ως προς τις αιτίες που κυριάρχησε η ΔΙ, γ) ως προς τις δεξιότητες και τον τρόπο που γίνεται η μετάδοση της γνώσης και δ) ως προς τη σχέση της με την ακαδημαϊκή ιστορία.

Όσον αφορά τα υποκείμενα, που εμπλέκονται στην παραγωγή και διάχυση της ΔΙ, ως πομποί καταγράφονται οι α) συγγραφείς βιβλίων που διαβάζονται ευρέως, συζητιούνται και επηρεάζουν το κοινό, β) εργαζόμενοι στα Μ.Μ.Ε. για θέματα του παρελθόντος, γ) εμπειρογνώμονες που προσφέρουν τη γνώση σε πελάτες και δ) επαγγελματίες της ΔΙ που έχουν αλληλεπίδραση με το κοινό, που είναι οργανωμένο σε ομάδες δεκτών.

Συνεπώς η εμπλοκή με τη ΔΙ μπορεί να προέρχεται: α) από τη λαϊκή βάση (grass-roots bottom-up), άτομα, τοπικές κοινωνίες, ομάδες, β) από πάνω προς τα κάτω (top-down) ιδρύματα όπως μουσεία, ιστορικούς ιστότοπους, και στοχεύουν να εμπλέξουν το κοινό στην Ιστορία παρέχοντας εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και γ) από πάνω προς τα κάτω (top-down), πανεπιστήμια, ακαδημαϊκοί και ιστορικοί ερευνητές με συγκεκριμένους ερευνητικούς στόχους για τη συμπερίληψη μελών της κοινότητας στην ιστορική έρευνα (Sayer, 2015: 6).

Το σημαντικότερο στο έργο του δημόσιου ιστορικού, είναι η αλληλεπίδρασή του με το κοινό, η επικοινωνία δηλαδή του Ιστορικού, του κοινού και της ιστορικής γνώσης, του ιστορικού αντικειμένου. Το μη επαγγελματικό ακροατήριο, δεν θεωρείται παραλήπτης της ιστορικής γνώσης, αλλά συνάδελφος και βοηθός του ιστορικού. Επιπλέον, θεωρείται ότι πιο «σωστή» γνώση για το παρελθόν δημιουργείται μέσα από έναν ανοιχτό και παραγωγικό διάλογο των επαγγελματιών Ιστορικών με το ευρύ

εξωακαδημαϊκό κοινό. Ειδικά, η ενεργός συμμετοχή των ιστορικών υποκειμένων στην ανασύνθεση του δικού τους παρελθόντος αντανακλά τον παράγοντα της εκλαΐκευσης της Ιστορίας (Αθανασιάδης, 2015β: 18). Έτσι φαίνεται ότι ένας επαγγελματίας δημόσιος ιστορικός έχει ένα σύνολο δεξιοτήτων, που αφορούν την επικοινωνία, την ηθική διαχείριση της ιστορικής κληρονομιάς και την ακαδημαϊκή πειθαρχία. Σε αυτή την περίπτωση μπορούμε να κάνουμε λόγο για τον δημόσιο ιστορικό ως επαγγελματία. (Savelieva, 2013: 8-10).

Όσον αφορά την αιτία, που η Ιστορία κυριάρχησε στο δημόσιο πεδίο, ήταν η ανάπτυξη των μέσων ενημέρωσης και οι κοινωνικές και πολιτισμικές μεταβολές, που οδήγησαν στην εμφάνισή της.

- I. Αρχικά, συντέλεσε ο εκδημοκρατισμός των δυτικών κοινωνιών μετά το 1968, διαδικασία που προώθησε τη συμμετοχική σκέψη και δράση. Σε αυτό το πλαίσιο οι ιστορικοί αναλογιζόμενοι την απομόνωσή τους, αναγνώρισαν την Ιστορία ως την πιο δημοκρατική από τις τέχνες (Banner & Gillis, 2009: 288). Γενικότερα, παρατηρούμε μια ριζική αντιστροφή, γιατί η Ιστορία δεν αποτελεί την αυθεντία απέναντι στο κοινό, αλλά την μοιράζεται με το κοινό και ανήκει στο κοινό, πρόκειται για αυτό που αποκάλεσε ο Frisch (1990) ως «κοινή αυθεντία» (shared authority). Σε όλα αυτά βοήθησε και η μείωση του κόστους παραγωγής πολιτισμικών προϊόντων, που επέτρεψε την πρόσβαση σε αυτά, ακροατηρίων διαφορετικών εισοδηματικών κατηγοριών σε όλο τον κόσμο (Εξερτζόγλου, 2020: 24).
- II. Ο δεύτερος παράγοντας που οδήγησε στην εξέλιξη της ΔΙ αποτέλεσε η ποικιλία των θεμάτων, καθώς μέχρι τα μέσα του προηγούμενου αιώνα τα πεδία έρευνας, ήταν η πολιτική ιστορία, η ιστορία των διεθνών σχέσεων, η πολεμική ιστορία κτλ.. Επιπλέον σημαντικό ρόλο έπαιξε και η διεύρυνση των πηγών, όπως φωτογραφίες, οικογενειακά κειμήλια, χάρτες, σχέδια πόλεων κτλ.
- III. Ο τρίτος παράγοντας, ήταν η μειωμένη ζήτηση ακαδημαϊκών ιστορικών στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα οι πτυχιούχοι ιστορικοί να επεκτείνουν τα πεδία ενδιαφερόντων τους και να ασχοληθούν σε νέες μορφές εργασίας εκτός των πανεπιστημίων, όπως σε Αρχεία, Μουσεία, Βιβλιοθήκες κτλ.
- IV. Ο τέταρτος παράγοντας, ήταν η παραγωγή και η διάδοση της «ιστορικής μνήμης» στα τέλη του εικοστού αιώνα. Σταδιακά, δημιουργήθηκε μία ολόκληρη βιομηχανία μνήμης, στην οποία συμμετέχουν πολιτικοί ακτιβιστές, δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, εργαζόμενοι σε μουσεία και ιστορικοί. Πέραν όμως από το ενδιαφέρον των ομάδων, που θέλησαν να μάθουν την Ιστορία, εμφανίζεται και το ατομικό ενδιαφέρον του καθένα για την Ιστορία της οικογένειάς του. Το μεγάλο αυτό ενδιαφέρον για την Ιστορία, περιγράφεται

από τον γερμανικό όρο *histotainment*¹ (ιστορία μέσα από την ψυχαγωγία) που μας παραπέμπει σε ψυχαγωγική/διασκεδαστική αφήγηση στα όρια της λογοτεχνικής και μυθοπλαστικής αφήγησης.

- V. Ο πέμπτος παράγοντας, αφορά το αυξανόμενο ενδιαφέρον για την Ιστορία, που αποτυπώνεται διεθνώς στις πωλήσεις των ιστορικών βιβλίων, στις έρευνες της κοινής γνώμης και τις δράσεις που υλοποιούνται σε τοπικά μουσεία, ερασιτεχνικά ιστορικά φιλμ, δημόσιες διαλέξεις, ιστορικούς ιστότοπους κτλ.

Ως προς τις δεξιότητες και τον τρόπο που γίνεται η μετάδοση της ιστορικής γνώσης στο ευρύ κοινό, θεωρούμε τη ΔΙ ως έναν καινούριο κλάδο, που προτείνει μια νέα ταυτότητα, εξειδίκευση και δημιουργία κατάλληλων εκπαιδευτικών και επικοινωνιακών ιδρυμάτων, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα, περιοδικά, ενώσεις, συνέδρια κτλ. Ερευνητικά ερωτήματα παράγονται για τη μετάδοση των ιστορικών πληροφοριών στο ευρύ κοινό, *όπως ποιοι είναι αυτοί οι μηχανισμοί που ελέγχουν τη μετατροπή ενός ακαδημαϊκού ιστορικού σε δημόσιο ιστορικό όταν αυτός ενεργεί ως πομπός της γνώσης; Πώς αλλάζει η ίδια η γνώση; Είναι η ίδια γνώση ή διαφορετική/μετασηματισμένη; Ποιες δεξιότητες χρειάζεται να έχει ένας δημόσιος ιστορικός; Η μετάδοση της Ιστορίας στο ευρύ κοινό προϋποθέτει θεωρητικές και μεθοδολογικές ιδιαιτερότητες καθώς είναι αναγκαία η συνεργασία και με άλλες επιστήμες, όπως η κοινωνιολογία, η ανθρωπολογία κτλ.*

Ένας διάλογος με το ευρύ κοινό διαφέρει από τον ακαδημαϊκό λόγο σε ρητορικές, διανοητικές και ψυχολογικές πτυχές. Ο ιστορικός πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι μιλάει σε απλούς ανθρώπους, με μη ειδικές ιστορικές γνώσεις, πιστός πάντα στις ακαδημαϊκές του γνώσεις. Η Ιστορία αποτελεί μόνο ένα τύπο γνώσης σχετικά με την παρελθούσα κοινωνική πραγματικότητα. Η θρησκεία, η φιλοσοφία, οι τέχνες, οι κοινωνικές επιστήμες αλλά και οι θετικές επιστήμες μάς καταρτίζουν επίσης στην εικόνα του παρελθόντος, αν και σήμερα είναι η ακαδημαϊκή ιστορία που κυριαρχεί σε όλες τις παραστάσεις του παρελθόντος. Όπως και με άλλους τύπους γνώσης έτσι και η ιστορική γνώση καταγράφεται ως επιστημονική ειδική γνώση, αλλά και ως δημοφιλής. Η σχέση μεταξύ των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της στάσης του κοινού απέναντι στην Ιστορία είναι αρκετά σύνθετη. Το κοινό περιμένει από τους ακαδημαϊκούς ιστορικούς την αλήθεια (μια ενιαία και συνεκτική εκδοχή της ιστορίας), ενώ από συγγραφείς μυθοπλασίας περιμένει μια φανταστική ιστορία και ψυχαγωγία, και δυσκολεύεται να τοποθετήσει τα εκλαϊκευμένα επιστημονικά βιβλία κάπου ανάμεσα σε αυτά τα δύο άκρα. Αυτός πιθανότατα, είναι και ο λόγος που το κοινό τείνει να θεωρεί τέτοια αφηγήματα ως αξιόπιστα, ειδικά όταν περιέχουν

¹ Ο γερμανικός όρος *histotainment* συνδυάζει τους όρους *history* και *entertainment* κατά το *infotainment* (*information* και *entertainment*) και ορίζει την ανάμειξη της ιστορικής πληροφορίας με την ψυχαγωγία. Το *histotainment* περιλαμβάνει τη διάχυση της ιστορικής πληροφορίας μέσω διάφορων μορφών ψυχαγωγίας όπως τα μυθιστορήματα, κόμικς, ντοκιμαντέρ, ηλεκτρονικά παιχνίδια με ιστορικό υπόβαθρο (Skalska, 2015: 236).

τεκμήρια επιστημονικού χαρακτήρα, όπως παράθεση εγγράφων, μαρτυρίες αυτόπτων μαρτύρων, δημοσίευση δηλαδή των πηγών.

Αναλύοντας τη σχέση μεταξύ της ακαδημαϊκής και της ΔΙ, γίνεται αντιληπτό ότι η ΔΙ είναι ένας επαγγελματικός κλάδος, αλλά όχι ξεχωριστή επιστήμη. Το επάγγελμα του δημόσιου ιστορικού προϋποθέτει την ιστορική εκπαίδευση και την γνώση της Ιστορίας και επιπρόσθετα χρειάζονται ειδικές δεξιότητες, που αφορούν την εργασία και επικοινωνία με το ευρύ κοινό (Savelieva, 2013: 28). Η ΔΙ για να καταστεί πιο έγκυρη και σύμφωνα με τα πορίσματα της επιστημονικής ιστορίας, χρειάζεται ευφάνταστες, εύληπτες, πολυτροπικές κατασκευές. Χρειάζεται την τέχνη σε όλες της τις μορφές: από την τέχνη του λόγου και τις καλές τέχνες ως τις νέες ψηφιακές τεχνικές. Χρειάζεται επίσης χαλάρωση των ορίων ανάμεσα στον ιστορικό και το κοινό, και μεγαλύτερη μεταξύ τους συνομιλία και διάδραση. Απαιτείται μελέτη, στοχασμός, φαντασία και πολλή δουλειά, ώστε να πετύχουμε μια πιο καλλιεργημένη και πιο ανοιχτή ιστορική σκέψη, ένα πιο ευρύχωρο και πιο στοχαστικό παρόν και ένα διαφορετικό βλέμμα στην πόλη και στη συλλογική μας ταυτότητα (Αθανασιάδης, 2020).

Ο πίνακας 1.1 που ακολουθεί (Savelieva, 2013: 26-27) αναφέρει τα βασικότερα σημεία απόκλισης/ σύγκλισης της ακαδημαϊκής από τη ΔΙ ως προς πέντε βασικές μεταβλητές: *το κοινό, το στόχο, τη μέθοδο, τα αποτελέσματα, τις πρακτικές και τη μορφή.*

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ
Κοινό	Ακαδημαϊκό, φοιτητές/τριες, επιμορφούμενοι/ες	Μία ομάδα, κοινότητα, σύλλογος, το ευρύ κοινό
Στόχος	Ιστορικές αλήθειες, πηγές, μαρτυρίες, ίχνη, ιστορική συνείδηση, κατασκευή ταυτοτήτων	Συμμετοχή, εκπαίδευση, διατήρηση μνήμης, κατασκευή ταυτότητας
Μέθοδος	Μέθοδοι ιστορικής έρευνας επιτόπια, αρχειακή, ερμηνευτική, ποσοτική έρευνα και μελέτη υλικού,	Πολυτροπικές αφηγήσεις

	διεπιστημονικές, πολυτροπικές αφηγήσεις	
Αποτελέσματα- πρακτικές	Επιστημονικά βιβλία, άρθρα, διαλέξεις, παρουσιάσεις συνεδρίων, εργασίες σε ακαδημαϊκά περιοδικά, ερευνητικά έργα, πρακτικές ως μουσειακή και πολιτισμική ξενάγηση	Δημοφιλή βιβλία, άρθρα, διαλέξεις, παρουσιάσεις συνεδρίων, στήλες σε δημοφιλή περιοδικά, εργασίες, παραστάσεις, ίδρυση μουσείων και αρχείων για τη διατήρηση της μνήμης, της ταυτότητας κτλ.

Πίνακας 1.1 Σημεία απόκλισης/ σύγκλισης της ακαδημαϊκής από τη ΔΙ

Πρακτικές της ΔΙ λειτουργούσαν στις κοινωνίες και στην εκπαίδευση ήδη ως επέτειοι, παρελάσεις, ως υπαίθρια δημόσια γλυπτική, πολύ πριν εισαχθεί στην ακαδημαϊκή συζήτηση, ο όρος ΔΙ (Noiret, 2019: 133). Έτσι καταλαβαίνουμε ότι η Ιστορία ως σχολικό και πανεπιστημιακό μάθημα ανταποκρίνεται σε ποικίλες και σύνθετες ανάγκες.

Εάν οι ιστορικοί δεν καταστήσουν το έργο τους κατανοητό για το κοινό, τότε άλλοι φαίνεται να το καλύπτουν. Πολιτικοί και ηγέτες, ΜΜΕ και πολλές πολιτικές και κοινωνικές δομές χρησιμοποιούν την Ιστορία για αλλότριους σκοπούς. Ήδη ένα μεγάλο μέρος της Ιστορίας, που διαβάζει και απολαμβάνει το κοινό είναι γραμμένη από ερασιτέχνες ιστορικούς (Macmillan, 2012: 48; Sayer, 2015: 18).

Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού έχει αλλάξει τον τρόπο που ορίζεται η αυθεντικότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις πολλαπλές οπτικές των μαρτυριών και τη δυναμική του κοινού. Ως εκ τούτου, η αυθεντικότητα των ερμηνειών της ΔΙ έχει συμπεριλάβει στοιχεία νοσταλγίας, συναισθηματισμού και άυλα στοιχεία του παρελθόντος. Αυτό άλλαξε τη χρήση ερμηνευτικών τεχνικών, μέσω της χρήσης κοινών μεθόδων στη βιομηχανία της ψυχαγωγίας, για να εμφανίσει το παρελθόν, μέσω της αναπαράστασης και της ανασυγκρότησης, ως *μονολιθικό, απλοϊκό και αποστειρωμένο*. (Sayer, 2015: 14-15). Στο πεδίο αυτό καταλαβαίνουμε ότι η ενθύμηση του παρελθόντος διαμεσολαβείται μέσα από συλλογικές αναπαραστάσεις για τα γεγονότα. Η ιστορική μνήμη δεν επιβάλλεται μόνο «από τα πάνω» μέσω ενός κεντρικού ελέγχου, αλλά αποτελεί και προϊόν συμβιβασμού, στο οποίο προβαίνουν ποικίλες ελίτ και κοινωνικές ομάδες και προσδιορίζεται από τον εκάστοτε συσχετισμό ισχύος μέσα στην κοινωνία. Η κατανόηση, που έχουμε για το ιστορικό παρελθόν οικοδομείται μέσω του συμβολικού και φαντασιακού χώρου, όπου εντάσσονται οι αναπαραστάσεις (Κουλούρη, 2020: 24-25).

Η Torre (2002) αναφέρει τρεις διαστάσεις για τις πρακτικές της ΔΙ εκτός του πανεπιστημίου: *την ιστορία που εφαρμόζεται και χρησιμοποιείται στην πολιτική, τη «δημόσια» ιστορία που απαντά σε ιστορικά ζητήματα έξω από το πανεπιστήμιο και τέλος, τη δημόσια διάσταση της πολιτισμικής κληρονομιάς.* Πρώιμες πρακτικές ΔΙ στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς αποτελούν τα τοπικά πολιτιστικά ιδρύματα, τα αρχεία, οι βιβλιοθήκες και τα μουσεία που ήδη δραστηριοποιούνταν στην ΔΙ πολύ πριν ενταχθούν στο ακαδημαϊκό πεδίο. Επιπλέον, οι διαφορετικές μορφές αφήγησης του παρελθόντος από τα ΜΜΕ, από μη εξειδικευμένους ιστορικούς και δημοσιογράφους, που παρουσιάζουν με απλούστερο και ελκυστικό τρόπο την Ιστορία, παράγουν μια δημόσια εθνική κουλτούρα. Μια πιο εύστοχη ορολογία για αυτές τις πρώιμες πρακτικές της ΔΙ θα μπορούσε να είναι οι «δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας». Στο δημόσιο χώρο, ο καθένας μπορεί να χρησιμοποιεί την Ιστορία ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του, όπως εκπρόσωποι μιας συγκεκριμένης κοινότητας, γνωστοί μυθιστοριογράφοι, πολιτικοί, ηθοποιοί, σκηνοθέτες, δημοσιογράφοι, αλλά και όσοι εμπλέκονται με την μνήμη και αφηγούνται την Ιστορία, χωρίς όμως να είναι επαγγελματίες ιστορικοί. Αυτοί χρησιμοποιώντας την Ιστορία δημόσια, δημιουργούν τη δική τους οπτική για την ταυτότητα του παρελθόντος, που απαιτεί διαφορετική ιστορία και συλλογική μνήμη στο παρόν (Noiret, 2019: 136-140).

Οι δραστηριότητες των τοπικών ιστορικών ενώσεων και θεσμών αφορούσαν πάντα τη ΔΙ πριν ακόμα εισαχθεί η ορολογία της. Ήδη τον 19ο αιώνα, δημόσιοι ή ιδιωτικοί πολιτιστικοί και ιστορικοί σύλλογοι υπηρέτησαν το κοινό και τις κοινότητές τους και αλληλεπίδρασαν μαζί τους. Μια πολύ δημοφιλής πρακτική ΔΙ, που συναντάμε στην Ιταλία κυρίως, αλλά και σε άλλα μέρη, αποτελεί η παρουσία τοπικών εκδηλώσεων Ιστορίας (History festival), όπου επικοινωνείται η Ιστορία σε ένα ευρύτερο κοινό εκτός των ορίων των πανεπιστημίων (Noiret, 2019: 143-145). Οι ιστορικές αναπαραστάσεις που δημιουργούν οι ιστορικοί χώροι, τα μνημεία, τα βιβλία, τα ιστορικά περιοδικά, τα ντοκιμαντέρ και τα βιντεοπαιχνίδια αποτελούν επίσης δημοφιλείς πρακτικές Δ.Ι (Nieber & Tomann 2018: 13).

Σύμφωνα με τον Samuel (2012: 17-39), οι πρακτικές, που βοήθησαν τη συγκρότηση της ιστορικής γνώσης, αλλά και της δημόσιας μνήμης από τους προηγούμενους αιώνες μέχρι και σήμερα και δεν σχετίζονταν με την επαγγελματική, ακαδημαϊκή υπόσταση της Ιστορίας αφορούσαν: *τις βιογραφίες, τις συλλογές αρχαιοτήτων, τα σχολικά εγχειρίδια, τα ιστορικά μυθιστορήματα, τις εικονογραφήσεις, τις παιδικές θεατρικές παραστάσεις, την αρχιτεκτονική, τις πολιτικές ιστορικές δημόσιες συζητήσεις, τα τραγούδια, τις προφορικές παραδόσεις, τις τοπικές παραδόσεις, τα τελετουργικά, τις ονοματοδοσίες δρόμων, τα αγάλματα, τις προφορικές μαρτυρίες αυτόπτων μαρτύρων που καταγράφονταν σε εφημερίδες, την τηλεόραση, την λογοτεχνία, τους εορτασμούς, τους ιστορικούς τόπους, τις φωτογραφίες, τις χωρογραφίες και τις τοπογραφίες.*

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας, μπορούμε να αναφέρουμε τις τελετουργίες και την επιτέλεση, που χρησιμοποιούνται ως μέσα για την οικοδόμηση

του έθνους συνδυάζοντας την τελετουργία με την παράδοση των θεατρικών σπουδών. Οι άνθρωποι της νεωτερικής εποχής επιτελούν φαντασιακά παρελθόντα για να οικοδομήσουν συναισθηματικά μια κοινότητα, αλλά και για να ψυχαγωγηθούν. Η ψυχαγωγική ενσυναίσθηση του παρελθόντος μέσω δημόσιων ιστορικών δρώμενων αποτελεί μια μορφή ιστορικής προσομοίωσης και μπορεί να αποτελεί κρατική υπόθεση, εμπορικό θέαμα, ή πρωτοβουλία διάφορων συλλόγων (Κουλούρη, 2020: 33). Στο ίδιο πλαίσιο της διαμόρφωσης συλλογικής ιστορικής μνήμης και κουλτούρας, εντοπίζεται και η «από τα πάνω» ΔΙ, μέσω των επιταγών της πολιτικής ηγεσίας, σχολικών και εθνικών τελετουργιών (Γκόλια, 2006) και συμπληρωματικά λειτουργούν τα μνημεία, οι προτομές, οι ανδριάντες και το πλήθος των ιστορικών αγαλμάτων σε κάθε πόλη, καθώς προωθείται μια μονοδιάστατη ιστορική αυτογνωσία και συνείδηση (Ανδρέου & Βαμβακίδου, 2006: 10-11).

Σε όλα αυτά θα μπορούσαμε να συμπληρώσουμε τα εκλαϊκευμένα περιοδικά Ιστορίας και το διαδίκτυο (Μπιλάλης, 2015:65-82).

Η εργασία μας επικεντρώνεται σε αυτό το είδος της ΔΙ ως πρακτικής σε περιοδικά από μη ακαδημαϊκούς επαγγελματίες ιστορικούς.

Έτσι προσλαμβάνουμε τη ΔΙ ως σύνθετο φαινόμενο που παρουσιάζεται μεταπολεμικά στη διαλεκτική μοντέρνου/ μεταμοντέρνου. Όπως η ακαδημαϊκή επιστημονική μελέτη έχει τα μοντέλα ανάπτυξης της σε κοινωνική επιστήμη, έτσι λειτουργεί και η ΔΙ. Οπότε η διαφορά εντοπίζεται στους πομπούς, στους παραγωγούς και στο είδος/ μέσο ως δίαυλο.

Το περιοδικό που παρουσιάζουμε το προσλαμβάνουμε ως ερευνητικό υλικό, ως πολυτροπικό σημείο που δομείται σε γραπτό λόγο, αφήγηση, εικόνες, παραπομπές, πηγές, στοιχεία κοινά με την επιστημονική Ιστορία, αλλά ο συγγραφέας, ο εκδότης, ο εικονογράφος, ο γραφίστας, οι διαφημίσεις παρεμβαίνουν και φαίνεται να διαμεσολαβούν στις αφηγήσεις.

1.3. Διεθνείς πρακτικές Δημόσιας Ιστορίας

Παρόλο που η ΔΙ προέρχεται από αμερικανικό κίνημα, η επιθυμία των αμερικανών ιστορικών να δώσουν διεθνή προοπτική στο κίνημα, επηρέασε σε διαφορετικούς χρόνους, τους ιστορικούς στην Ευρώπη, την Αυστραλία και σε άλλα μέρη του κόσμου, οι οποίοι έδωσαν το δικό τους στίγμα. Σημειώνουμε τις περιπτώσεις των *Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, της Βρετανίας, της Αυστραλίας, του Καναδά, της Κίνας, της Γερμανίας, των Σκανδιναβικών χωρών, της Γαλλίας και της Ελλάδας*, χώρες για τις οποίες εντοπίσαμε υλικό.

Η υποδοχή της ΔΙ στην Ευρώπη αποτυπώνεται ως χλιαρή, καθώς στη Βρετανία μαρξιστές ιστορικοί είχαν ήδη αναπτύξει καινοτόμες πρακτικές προς την κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού της ιστορίας διευρύνοντας το κοινό της προς την εργατική τάξη και τις τοπικές κοινότητες.

Στη Γαλλία αντιμετωπίστηκε με καχυποψία, γιατί η εφαρμοσμένη ιστορία διακρινόταν από έλλειψη θεωρητικής επεξεργασίας, ενώ οι δημόσιοι ιστορικοί εργάζονταν ως σύμβουλοι σε ιδιωτικές εταιρείες, βιομηχανίες και σε κυβερνητικές θέσεις. Μόνο την τελευταία δεκαετία ο αναπροσανατολισμός της ΔΙ στην επικοινωνιακή λειτουργία της ιστορίας για το κοινό επέτρεψε τη διεθνοποίησή της και την εισαγωγή της στα πανεπιστήμια, χωρίς όμως να έχει χάσει την πρακτική της πλευρά και την χαλαρή συνοχή ως προς τα υποπεδία της (Κουλούρη, 2020: 34-35). Ακόμα και ο επιθετικός προσδιορισμός «δημόσια» στην αμερικανική εκδοχή του όρου, απορρέει από την απεύθυνση της ιστορικής γνώσης, καθώς επιχειρείται η συστηματική της εκλαΐκευση από εξειδικευμένους επαγγελματίες.

Η αγγλική εκδοχή του όρου δημόσιος, αφορά τη διαδικασία παραγωγής της ιστορικής γνώσης και απορρέει από την ενεργό ανάμειξη μη επαγγελματιών σε μια ακαδημαϊκή διαδικασία και από την εμπρόθετη αξιοποίηση της προσωπικής και οικογενειακής πορείας του ιστορικού στην επιλογή και πραγμάτευση του θέματός του (Αθανασιάδης, 2015β: 22).

Σε θεωρητικό επίπεδο, διακρίνουμε δύο προσεγγίσεις της ΔΙ (Noiret, 2015: 54), που διευρύνουν τη λειτουργία της ΔΙ πέραν της γεωγραφικής παραμέτρου.

Πρώτη παραδοσιακή προσέγγιση της ΔΙ δομείται στην τοπική περιπτωσιολογική μελέτη, που διεξάγεται σε μια μεμονωμένη κοινότητα που αλληλεπιδρά με το παρελθόν της, μέσω ερευνητικών έργων που γίνονται σε τοπικό επίπεδο. Η δεύτερη καινοτόμος προσέγγιση, βασίζεται στη διεθνή διάσταση της ΔΙ, που συγκρίνει μεθόδους και εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν σε πολλές τοπικές παρόμοιες περιπτωσιολογικές μελέτες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σε αυτό το πνεύμα συστάθηκε το (2009), η Διεθνής Ένωση Δημόσιας Ιστορίας (IFPH) μέσω του αμερικανικού Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Ιστορίας (NCPH).

Βασικός στόχος της Ένωσης είναι να δημιουργήσει ένα διεθνές δίκτυο για την προώθηση της επικοινωνίας και συνεργασίας των δημόσιων ιστορικών διεθνώς.

1.3.1. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Στις ΗΠΑ, οι συζητήσεις σχετικά με τις δημόσιες χρήσεις του παρελθόντος και την ωφέλιμη πτυχή της Ιστορίας που μπορεί να εξηγήσει σύγχρονα ζητήματα, είχαν μακρά ιστορία. Ιστορικοί εντάχθηκαν σταδιακά σε πολιτικές και ομοσπονδιακές δραστηριότητες. Ήδη, από το 1916, το Υπουργείο Γεωργίας είχε ιδρύσει γραφείο ιστορίας. Μετά το 1945, η Ιστορική Διεύθυνση του Υπουργείου Πολέμου έγραψε την επίσημη ιστορία του στρατού στον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο ρόλος των ιστορικών στη χάραξη πολιτικής παρέμεινε ενεργός, όπως επιβεβαιώνεται και από τη δημιουργία της Εταιρείας Ιστορίας στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση το 1979. Μέχρι τη θεσμοθέτηση της ΔΙ πολλοί ιστορικοί δούλευαν εκτός ακαδημαϊκού χώρου σε αρχαία, ιστορικές εταιρείες, εθνικά πάρκα, μουσεία και ομοσπονδιακά γραφεία. Ωστόσο, δεν

θεωρούνταν επαγγελματίες ιστορικοί, καθώς δεν υπήρχε συμφωνημένος κοινός παρονομαστής για αυτούς τους ιστορικούς εκτός πανεπιστημίου. Οι ακαδημαϊκοί ιστορικοί απομονώθηκαν και από το ευρύ κοινό, και από τους άλλους μη επαγγελματίες ιστορικούς, που εργάζονταν σε τοπικά, πολιτιστικά και πολιτικά ιδρύματα (Cauvin, 2019: 147).

Όταν το 1978, ο Robert Kelley εισήγαγε τον όρο ΔΙ, σηματοδότησε και τη θεσμοθέτηση του κινήματος στις ΗΠΑ. Αποτέλεσε αντίδραση απέναντι στην ακαδημαϊκή ιστορία, στο πλαίσιο της αμφισβήτησης και του επαναπροσδιορισμού του ρόλου του ιστορικού (Κουλούρη, 2020: 34), με αποτέλεσμα το επάγγελμα του ιστορικού να αποκτήσει πρακτικές εφαρμογές. Οι ριζοσπάστες της γενιάς του Βιετνάμ αμφισβήτησαν τους παλιούς λευκούς, ελίτ ισχυρισμούς για αποκλειστική κατοχή του παρελθόντος και επέκριναν τα νοσταλγικά «μουσειά- χωριά» που χρηματοδοτήθηκαν από ιδιωτικά κεφάλαια (όπως το αποικιακό Williamsburg του Rockefeller) και παραμόρφωναν το παρελθόν (Liddington, 2012: 85). Η ΔΙ θεωρήθηκε ως μια νέα αρχή και ως ένα νέο πεδίο στην επιστήμη της Ιστορίας και δημιουργήθηκε κυρίως ως αντίθεση στην ακαδημαϊκή Ιστορία, που φαίνεται να αγνοούσε το κοινό. Σύμφωνα με τον Johnson (1978) η ΔΙ αναπτύχθηκε ως ένα ειδικό πεδίο Ιστορίας, που στηρίζεται στις ιστορικές δεξιότητες και στις μεθόδους. Στόχος των υποστηρικτών του κινήματος ήταν η διαμόρφωση ενός νέου ιστορικού, ως νέου τύπου επαγγελματία.

Η ανάγκη του κινήματος της ΔΙ στις ΗΠΑ ανταποκρινόταν στην επιθυμία των ακαδημαϊκών να προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα σε ιστορικούς που θα εργάζονταν εκτός της εκπαίδευσης. Η διεθνής οικονομική πετρελαϊκή κρίση επηρέασε και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς λιγόστευαν όλο και περισσότερο οι θέσεις εργασίας στα πανεπιστήμια. Ως απάντηση στην κρίση, ιδρύθηκε η Εθνική Συντονιστική Επιτροπή για την Προώθηση της Ιστορίας (National Coordinating Committee for the Promotion of History), σκοπός της οποίας ήταν να γεφυρώσει τα πανεπιστήμια με τον μη ακαδημαϊκό κόσμο. Με αυτόν τον τρόπο η ΔΙ θεωρήθηκε ως πιθανή λύση στην εργασιακή κρίση. Συνεπώς η εργασιακή κρίση ήταν αυτή που ενθάρρυνε να γίνει ακαδημαϊκό αντικείμενο η ΔΙ μέσω ακαδημαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Το πρώτο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της ΔΙ υλοποιήθηκε το 1976 στο πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στη Σάντα Μπάρμπαρα (UCSB), όταν ο καθηγητής Robert Kelley ζήτησε χορηγία από το ίδρυμα Rockefeller, ενώ μέρος της χρηματοδότησης χρησιμοποιήθηκε από τον Wesley Johnson για την έκδοση του περιοδικού The Public Historian, το 1978. Η διοργάνωση συνεδρίων για τη ΔΙ το χρονικό διάστημα μεταξύ 1978 και 1980 είχαν ως αποτέλεσμα την ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Ιστορίας (NCPH) το 1979. Όλα αυτά βοήθησαν στη θεσμοθέτηση της ΔΙ ως ειδικού πεδίου έρευνας. Το κίνημα της ΔΙ στις ΗΠΑ περιελάμβανε εκτός των άλλων και την

επικοινωνία και τη συμμετοχή του κοινού, ενώ ο δημόσιος ιστορικός στόχευε σε κυβερνητικές θέσεις και στην εμπλοκή του γενικότερα στη δημόσια πολιτική.

Η γέννηση του κινήματος στις ΗΠΑ, τη δεκαετία του 1970, πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενός ευρύτερου πλαισίου επανεκτίμησης του ρόλου των ιστορικών. Η ιδιαιτερότητα του κινήματος στην Αμερική ήταν η γρήγορη θεσμοθέτηση της ΔΙ μέσω πανεπιστημιακών προγραμμάτων, ενός περιοδικού και ενός ιδρύματος που έδωσαν αξιοπιστία στο κίνημα και έδωσαν νέα ταυτότητα στους νέους δημόσιους ιστορικούς. Ουσιαστικά, η ΔΙ στις ΗΠΑ περιγράφει τις εκλαϊκευμένες, πολυτροπικές παρουσιάσεις διαφόρων πτυχών του παρελθόντος, όπως αυτές οργανώνονται σε μουσεία, σε επετειακές εκθέσεις οργανισμών και σε δημόσιες τελετουργίες. Η αμερικανική εκδοχή της ΔΙ θα πρέπει να νοηθεί ως η εφαρμοσμένη εκδοχή της ακαδημαϊκής ιστορίας (Αθανασιάδης, 2015β: 17).

1.3.2. Βρετανία

Οι πρακτικές ΔΙ στη Βρετανία αφορούσαν τις δημόσιες αναπαραστάσεις της εθνικής Ιστορίας, καθώς επιδείκνυαν ότι η ιδέα του έθνους είναι έντονη στη δημόσια φαντασία, δημιουργώντας έντονες συζητήσεις γύρω από την εθνική κληρονομιά και τη μνήμη (Liddington, 2012: 87). Τηλεοπτικές εκπομπές, αυτοβιογραφίες, μνημονικές τελετές και δικαστήρια για θέματα μνήμης, όπως η δίκη του αρνητή του Ολοκαυτώματος David Irving, είναι μερικές από τις μορφές της ΔΙ που εντοπίζουμε στη Βρετανία (Groot, 2016: 26-32). Στη Βρετανία ήδη από τη δεκαετία του 1970, εντοπίζονται ιστορικοί, που υπηρετούσαν την εφαρμοσμένη Ιστορία. Ο Βρετανός καθηγητής οικονομικής Ιστορίας Michel Drake οργάνωσε μία σειρά από μαθήματα εφαρμοσμένης Ιστορίας, που επικεντρώνονταν κυρίως σε οικονομικά και στατιστικά δεδομένα. Η οπτική του Drake ότι οι σπουδές στην εφαρμοσμένη Ιστορία δίνουν ιστορικές απαντήσεις σε μη ιστορικές ερωτήσεις ήταν πολύ κοντά στην αμερικανική οπτική περί ΔΙ, γεγονός που εξηγεί την εγγύτητα των προσεγγίσεων μεταξύ Αμερικανών και Βρετανών ιστορικών. Πρόδρομος της ΔΙ στη Βρετανία, αποτελεί το Ιστορικό Εργαστήριο (History Workshop), το οποίο από το 1967 προσπάθησε να χρησιμοποιήσει την ιστορική έρευνα ως μορφή αντιπολιτευτικής πρακτικής. Βασικό στόχο είχε να εκδημοκρατίσει τις ιστορικές πρακτικές και ευθυγραμμίστηκε με τις πολιτιστικές εξεγέρσεις της δεκαετίας του 1960. Συγκεκριμένα, ο Samuel, μαρξιστής ιστορικός στο Κολέγιο Ράσκιν της Οξφόρδης, που ενδιαφερόταν για την ιστορία του εργατικού κινήματος, ίδρυσε το Εργατικό Εργαστήριο με στόχο να ενθαρρύνει τους εργάτες και τις εργάτριες να γράψουν τη δική τους Ιστορία. Ο Samuel ουσιαστικά συγκροτεί μια ιστορική αφήγηση, που προκύπτει από τη μεικτή διαχείριση και ανασύνθεση του παρελθόντος, καθώς συναντώνται η ακαδημαϊκή έρευνα με τη μνήμη των υποκειμένων (Αθανασιάδης, 2015β: 19). Πενήντα χρόνια μετά δεν πρέπει να παραβλέπουμε τη σύνδεση της ΔΙ με το δημοκρατικό κίνημα του Ιστορικού Εργαστηρίου. Κατά τη διάρκεια ενός συνεδρίου εφαρμοσμένης Ιστορίας στο Erasmus University στο Ρότερνταμ τον Σεπτέμβριο του 1982, το οποίο επικεντρώθηκε κυρίως

στις εφαρμογές της Ιστορίας σε δημόσιες πολιτικές, αλλά και σε ιδιωτικές εταιρείες, έγινε αντιληπτό ότι η υποδοχή του κινήματος της ΔΙ στην Ευρώπη, αγνοούσε τα «δημόσια» ζητήματα (Knevel, 2009: 7).

Κυρίως τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η ΔΙ στη Βρετανία γίνεται πλέον όλο και περισσότερο αποδεκτή από την ακαδημαϊκή ιστορική κουλτούρα της χώρας. Μέσα σε αυτές τις δεκαετίες, το πεδίο της ΔΙ επεκτάθηκε από την τηλεόραση και τον κινηματογράφο στον ακαδημαϊκό χώρο με μεταπτυχιακά προγράμματα. Ταυτόχρονα, η Ιστορική Ένωση (Historical Association) συγκέντρωσε ακαδημαϊκούς, επαγγελματίες ΜΜΕ, αρχειοφύλακες και ειδικούς πολιτισμικής κληρονομιάς από διάφορες οργανώσεις για να σχηματίσουν το 2009 την Επιτροπή Δημόσιας Ιστορίας (Donnelly, 2019: 25). Έτσι, η ΔΙ φαίνεται να έχει μετασχηματιστεί από αυτοδύναμη εξωακαδημαϊκή πρακτική σε ερευνητικό και ακαδημαϊκό πεδίο (Sayer, 2015: 1). Η αργή εξέλιξη της ΔΙ στη Βρετανία υποδηλώνει ότι οι ακαδημαϊκοί καθυστέρησαν να αποβάλουν την αδιαφορία και την αντίστασή τους απέναντι στο καινούριο πεδίο. Δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός ότι η ΔΙ εισάγεται στο επιστημονικό ρεύμα τη στιγμή που υπάρχουν πολιτικές πιέσεις στους ιστορικούς να δικαιολογούν την εργασία και τη χρηματοδότησή τους σε συνδυασμό με τις δημόσιες δεσμεύσεις και τις επαγγελματικές δεξιότητες. Η δημιουργία σχέσεων των ιστορικών έξω από τα πανεπιστήμια, ήταν ένα σημαντικό μέρος της άμυνάς τους εναντίον της κριτικής, που θέλουν τις ανθρωπιστικές επιστήμες αναλώσιμες στο μεταμοντέρνο πανεπιστήμιο. Αυτός είναι και ένας από τους βασικούς λόγους, που τα μεταπτυχιακά της ΔΙ στα βρετανικά πανεπιστήμια τονίζουν τον επαγγελματικό προσανατολισμό, προσφέροντας στους φοιτητές ευκαιρίες πρακτικής άσκησης σε μουσεία, αρχεία, γκαλερί.

1.3.3. Αυστραλία

Η Αυστραλία ως έθνος με μικρή ιστορία και αποικιακό παρελθόν, στηρίζει τη ΔΙ με διαφορετικές δυναμικές πρωτοβουλίες και οργανώσεις του κάθε κράτους. Για αυτόν τον λόγο είναι δύσκολο να δοθεί η αίσθηση μιας εθνικής αφήγησης για τη ΔΙ. Οι δημόσιοι ιστορικοί στην Αυστραλία εμπλέκονται στην τοπική και εθνική πολιτική και παραμένουν σε επαγρύπνηση ώστε να έχουν κριτική στάση. Στην Αυστραλία, η Ιστορία εμπορευματοποιήθηκε σε τόσο μεγάλο βαθμό που ανεξάρτητοι ιστορικοί λειτουργούσαν ως μικροεπιχειρηματίες. Οι ιστορικοί κέρδιζαν χρήματα πουλώντας τις δεξιότητές τους στο κοινό. Η ΔΙ στην Αυστραλία ασχολήθηκε, τόσο πολιτικά όσο και πρακτικά, με τις αντιπαραθέσεις στην κοινότητα, στην αίθουσα του δικαστηρίου, παίρνοντας τον ρόλο των μαρτύρων, υπερασπίζοντας τη διατήρηση των παραδοσιακών βιομηχανικών προαστίων της εργατικής τάξης (Liddington, 2012: 86).

Ένας δημόσιος ιστορικός στην Αυστραλία θεωρείται επαγγελματίας ιστορικός, που εργάζεται εκτός του πανεπιστημίου και έχει δεξιότητες για να παράγει Ιστορία για το ευρύ κοινό και όχι τους ακαδημαϊκούς. Οι δημόσιοι ιστορικοί εργάζονται σε μουσεία, βιβλιοθήκες, αρχεία και κυβερνητικά τμήματα, στο ραδιόφωνο, τον

κινηματογράφο, την τηλεόραση καθώς και στους τομείς της αρχαιολογίας και της κληρονομιάς. Με αυτόν τον τρόπο η ΔΙ στην Αυστραλία ασκείται πάνω από έναν αιώνα. Ως πρώιμες πρακτικές της ΔΙ, καταγράφονται τα παραδείγματα των Charles Bertie, του πρώτου βιβλιοθηκονόμου του Σύδνεϋ, που διορίστηκε το 1909 και έγραψε ιστορικά άρθρα σε εφημερίδες και του δημοσιογράφου Charles Bean, που έγραψε την ιστορία της Αυστραλίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από το 1919.

Η ΔΙ ως τυπολογία αναπτύχθηκε στην Αυστραλία τις δεκαετίες του 1970-1980 επηρεασμένη κυρίως από την αμερικανική εκδοχή της (Cauvin, 2018). Η εφαρμογή του όρου αντανάκλυνε τον τρόπο με τον οποίο, οι ιστορικοί προσπάθησαν να δώσουν επαγγελματικό χαρακτήρα στο έργο τους. Στην Αυστραλία ένα βασικό βήμα σε αυτή τη διαδικασία ήταν η δημιουργία του Συνδέσμου Επαγγελματιών Ιστορικών (Professional Historian Association). Ο σύνδεσμος προσπάθησε να καθορίσει τις επαγγελματικές δεξιότητες των δημόσιων ιστορικών, ώστε να αυξήσουν την προβολή του έργου τους και να σημειώσουν την συμβολή τους στην ιστοριογραφία. Η ανάπτυξη του επαγγέλματος του δημόσιου ιστορικού, ανάδεικνύεται στην Αυστραλία με την έκδοση του περιοδικού Public History Review το 1992, το οποίο αποτέλεσε εθνικό δίαυλο στο οποίο ακαδημαϊκοί και δημόσιοι ιστορικοί μπορούσαν να συζητήσουν και να προβληματιστούν για τις πρακτικές της ΔΙ (Murray & Dunn, 2019: 11-15).

1.3.4. Καναδάς

Η ΔΙ εμφανίστηκε στον Καναδά αρχές της δεκαετίας του 1980, αλλά δημόσιες πρακτικές της Ιστορίας εντοπίζονται έναν αιώνα νωρίτερα με την άνοδο των ιστορικών και αρχαιολογικών ενώσεων και την πρακτική της συλλογής και διατήρησης αντικειμένων και αρχαιολογικού υλικού. Όπως και στη Δύση, οι εορτασμοί, τα μνημεία, τα ιστορικά ορόσημα, οι επέτειοι και τα μουσεία εξυπηρέτησαν το έθνος στη διαμόρφωση της πολιτεότητας. Η περαιτέρω ώθηση για οργάνωση και δράση από εκείνους, που ενδιαφέρονταν για την προστασία του παρελθόντος του έθνους προέκυψε ως απάντηση στην επίθεση της αποικιακής κυβέρνησης κατά της καναδικής κληρονομιάς, καθώς προσπάθησε να πουλήσει ιστορικά σημαντικές ιδιοκτησίες στο Μόντρεαλ, το 1905. Εμπνευσμένες από το Βασιλικό Συμβούλιο του Καναδά, υπήρξαν διάφορες δράσεις για την προστασία και τη διατήρηση ορόσημων και τοποθεσιών, που θεωρούνταν σημαντικά για την πρώιμη ιστορία της χώρας. Υπό την καθοδήγηση του δικηγόρου του Μόντρεαλ William D. Lighthall, πολλές τοπικές ιστορικές κοινωνίες σχημάτισαν την Ιστορική Ένωση Ορόσημων (Historic Landmarks Association- HLA) το 1907 (Duquet & Holler, 2018: 2). "

Το 2006, στον Καναδά μετά από μία έρευνα για τον ρόλο της Ιστορίας στη ζωή των Καναδών, ξέσπασε διαμάχη, που οδήγησε σε καταδίκη των ιστορικών της χώρας που υποστήριζαν ότι η διδασκαλία, η μάθηση και οι πρακτικές της Ιστορίας θυσιάζονται εις βάρος μιας εθνικής αφήγησης, που συνδυάζει πολιτική, στρατιωτική και διπλωματική Ιστορία. Τα ΜΜΕ της χώρας καλούσαν τους ιστορικούς να

αναθεωρήσουν τις μεθόδους, τα εργαλεία και το κοινό τους. Η ΔΙ, οι θεσμοί και τα ΜΜΕ, που εμπλέκουν το κοινό με την ιστορική γνώση ξεκίνησαν τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Το καναδικό περιοδικό, *The Public Historian*, υποστηριζόμενο από το αμερικανικό Εθνικό Συμβούλιο Δημόσιας Ιστορίας, καθώς και τα πανεπιστημιακά προγράμματα ΔΙ συνέβαλαν στη θεσμοθέτηση της ΔΙ. Τις δεκαετίες του 1960 και 1970, παρατηρείται μια έντονη μετατόπιση του ιστορικού επαγγέλματος μακριά από μια κυρίαρχη πολιτική και πνευματική παράδοση, σε μια *Ιστορία από κάτω*. Με τη συνεργασία των ακαδημαϊκών με όσους εργαζόνταν εκτός του ακαδημαϊκού χώρου, έγινε προσπάθεια η κοινωνική ιστορία να περικλείει και όσους παραδοσιακά αποκλείονταν από το κυρίως αφήγημα. Έτσι, οι Καναδοί ιστορικοί εμφανίζονται στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο, πολλοί είναι αυτοί που αφηγούνται επεισόδια της Ιστορίας στο κοινό και με αυτόν τον τρόπο το δημόσιο ενδιαφέρον των Καναδών για την Ιστορία τους έγινε μεγαλύτερο. Δεν έλλειψε η επικριτική στάση ακαδημαϊκών απέναντι σε όλους αυτούς, θεωρώντας τους «αποτυχημένους ακαδημαϊκούς», οι οποίοι με τη σειρά τους αναζήτησαν μια ένωση που θα προωθούσε το έργο και θα τους καθοδηγούσε. Μετά από ζυμώσεις, το 2007, ιδρύθηκε η Ομάδα Δημόσιας Ιστορίας (Public History Group), η οποία συνάντησε την απόρριψη των επαγγελματιών ιστορικών. Το 2009 Καναδοί ίδρυσαν στο χώρο του αμερικανικού Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Ιστορίας (NCPH) τη Διεθνή Ένωση Δημόσιας Ιστορίας (IFPH) (Dove & Hamilton, 2019: 37-46).

1.3.5. Κίνα

Το παρελθόν είναι εξαιρετικά δημοφιλές στην Κίνα και η δημόσια υπόστασή του αναφέρεται σε ένα κοινό με κριτική ικανότητα σκέψης. Μέσα στο ευρύ κοινό αναδύονται ομάδες μορφωμένων και κοινωνικά υπεύθυνων πολιτών. Συμμετέχουν ενεργά στην ερμηνεία και παρουσίαση του παρελθόντος και επηρεάζουν τη δημόσια ιστορική συνείδηση σε διαφορετική κλίμακα. Το παρελθόν επίσης, αποκτά τα χαρακτηριστικά ενός εμπορεύματος, αποτέλεσμα της έντονης εμπορευματοποίησης της κληρονομιάς. Ο ιστορικός τουρισμός ανθεί, προσδίδοντας στο παρελθόν μια διασκεδαστική διάσταση, που φαίνεται προσβλητική για πολλούς επαγγελματίες ιστορικούς. Σε αυτή την κατεύθυνση, η επέκταση του διαδικτύου που μειώνει τις αποστάσεις και αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι επικοινωνούν μεταξύ τους, δίνει την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με την Ιστορία. Η ΔΙ στην Κίνα δεν εμφανίστηκε σε καθορισμένο χρόνο, τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Το παρελθόν στην Κίνα αναπαρίσταται με διάφορους τρόπους, όπως παλιές φωτογραφίες, αρχιτεκτονική, ιστορικοί περίπατοι, προφορικές μαρτυρίες και όλα αυτά ήταν που αναζωογόνησαν τη φαντασία του κοινού προκαλώντας το ενδιαφέρον για το παρελθόν. Η προφορική ιστορία ως μακρά αφήγηση της κινέζικης ΔΙ οδήγησε στην ενασχόληση ιστορικών με συγκρουσιακά ζητήματα του παρελθόντος. Επιπλέον, ο αριθμός μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, που ασχολούνται με το παρελθόν αυξήθηκε, καθώς ολοένα και περισσότεροι λάτρεις της Ιστορίας και ιστορικά σκεπτόμενοι πολίτες ασχολήθηκαν με αυτές τις οργανώσεις. Παράδειγμα αυτού του

είδους οργανισμού, αποτελεί ο «Νέος Συνεταιρισμός Ιστορίας» (New History Cooperation), που ασχολήθηκε με την καταγραφή και την επικοινωνία της ιστορίας και παρήγαγε μια σειρά προϊόντων υπό την επωνυμία Our History, όπως ιστορικά βιβλία, ντοκιμαντέρ, τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα, και ψηφιακά περιοδικά.

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, δραστηριότητες, που συνδέονται με την Ιστορία και επηρεάζουν την ιστορική συνείδηση των Κινέζων, αποτελούν η φωτογράφιση, η βιντεοσκόπηση καθώς και η συλλογή οικογενειακών φωτογραφιών που επιβεβαιώνουν τις οικογενειακές ρίζες. Η ιδέα της πολιτισμικής κληρονομιάς διευρύνθηκε σταδιακά στην Κίνα και αποτελεί ένα αισθητικό, εκπαιδευτικό, παιδαγωγικό, ιδεολογικό, πολιτικό και πολιτισμικό υβρίδιο, που ταξιδεύει μεταξύ του υλικού και του άυλου, του πραγματικού και του εξωπραγματικού. Η κληρονομιά συμβάλλει στη δημιουργία χώρου για τη ΔΙ σε μουσεία, ιστορικούς τόπους και στον τουρισμό. Επιπλέον, τα σύγχρονα αστικά τοπία με την πρωτοποριακή αρχιτεκτονική παρέχουν στους επισκέπτες ιστορική εμπειρία. Η Ιστορία και η κληρονομιά πλέον διατίθενται εμπορικά και πωλούνται. Πρόσφατα η κινέζικη κυβέρνηση ξεκίνησε ένα νέο έργο, τους «Δρόμους του Μεταξιού», που αποτελεί μέρος της αρχαία κινέζικης κληρονομιάς. Με το παρόν έργο προσεγγίζεται το ένδοξο παρελθόν ώστε να ενσταλάξει τον πατριωτισμό και να προσφέρει το όνειρο της μεγάλης ανανέωσης του κινεζικού έθνους (Ownby & Cheek, 2018).

Το παρελθόν παραμένει στο παρόν της Κίνας και υπάρχει έντονο πάθος για την ανάκτηση ενός εθνικού παρελθόντος και για επανεξέταση και αρχειοθέτηση της εθνικής Ιστορίας. Η ΔΙ χρησιμοποιείται για την κοινωνική συνοχή και την οικοδόμηση της ταυτότητας. Το κράτος χρηματοδοτεί έργα ΔΙ, όπως τις επετείους. Οι ημερομηνίες ή η χρονολόγηση μεγάλων εορτασμών καταδεικνύουν πώς η Ιστορία ερμηνεύεται και πως δημιουργήθηκαν παραδόσεις για σύγχρονους σκοπούς. Κέντρα έρευνας για τη ΔΙ έχουν ιδρυθεί σε όλη τη χώρα, όπως το κέντρο ΔΙ του πανεπιστημίου Zhejiang, που δημιουργήθηκε από οραματιστές δημόσιους ιστορικούς, που προσπάθησαν να προσφέρουν στο κοινό αξιόπιστα ιστορικά προϊόντα. Πρόσφατα εκδόθηκε το πρώτο περιοδικό ΔΙ, το Public History: A National Journal of Public History. Παρόλο που δεν έχει δημιουργηθεί επίσημο πανεπιστημιακό πρόγραμμα ΔΙ σε πανεπιστήμιο, γίνονται μαθήματα ΔΙ με θέμα «Ιστορία και Παιχνίδια» σε δύο πανεπιστήμια.

Η Ιστορία των απλών ανθρώπων είτε σε ατομικό είτε σε συλλογικό επίπεδο σπάνια εκπροσωπείται επίσημα και γενικότερα δεν αναγνωρίζεται ούτε από την ακαδημαϊκή ιστορία. Αυτό το κενό εξηγεί την τεράστια δημοτικότητα της ΔΙ στην Κίνα (Li, 2019: 51-60).

1.3.6. Γερμανία

Η Ιστορία στη Γερμανία, εμφανίζεται στα ΜΜΕ και το μεγαλύτερο μέρος της δεν έχει κατασκευαστεί από ακαδημαϊκούς. Ταινίες και τηλεοπτικές εκπομπές, εκθέσεις, μουσεία, ιστορικοί χώροι, κόμικς, ντοκιμαντέρ, ιστορικά περιοδικά, θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, ψηφιακά παιχνίδια, εικόνες, λογοτεχνία και πολλά άλλα, συμβάλλουν στην παραγωγή ιστορικής συνείδησης στην κοινωνία. Ιδρύματα, όπως μουσεία, ιστορικοί χώροι και μνημεία, αλλά και βιβλία, ιστορικά περιοδικά και ντοκιμαντέρ άρχισαν να αυξάνονται στη Γερμανία από την δεκαετία του 1990. Επιπλέον, ορισμένοι ιστορικοί ξεκίνησαν να «εμπορεύονται» τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους. Οι υπάλληλοι ιστορικών ιδρυμάτων ασχολούνται με την έρευνα και γράφουν ιστορίες οργανισμών ή επιχειρήσεων για επετείους και άλλες περιπτώσεις. Ακόμα, η πρακτική της εξερεύνησης της τοπικής και περιφερειακής ιστορίας μαζί με τους κατοίκους της περιοχής ήταν πολύ δημοφιλής τη δεκαετία του 1980 στη Δυτική Γερμανία και ήταν γνωστή ως Κίνημα Εργαστηρίου Ιστορίας. Εν ολίγοις, η Ιστορία δεν αποδίδει μόνο πολιτικά και κοινωνικά στοιχεία, αλλά και στοιχεία ψυχαγωγίας και άλλα που αφορούν οικονομικό κέρδος (Nieber & Tomann, 2018: 13-19). Η ΔΙ, νέος όρος και εφαρμοσμένο πεδίο στη Γερμανία, ξεκίνησε να εδραιώνεται το 2008 από ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο πανεπιστήμιο Freie Universität Berlin και μέσα σε λιγότερο από μία δεκαετία έγινε τομέας της ακαδημαϊκής Ιστορίας και της διδακτικής της Ιστορίας. Η ΔΙ έχει τη δυνατότητα να ενσωματώσει την ακαδημαϊκή Ιστορία με τα πολυάριθμα πεδία εκτός του ακαδημαϊκού χώρου από μουσεία και διαχείριση ιστορικών χώρων μέχρι τον τομέα του εμπορίου. Η εξέλιξη της ΔΙ στη Γερμανία θεωρείται επιτυχημένη και με μεγάλες προοπτικές. Ξεκίνησε από τη δεκαετία του 1980 σε ομάδες εργασίας (Λεμονίδου, 2015: 85). Από το 2008 και μέσα σε δέκα χρόνια έχουν δημιουργηθεί τέσσερα προγράμματα σπουδών, ιδρύθηκε μια ανοιχτή ομάδα εργασίας στην Γερμανική Ιστορική Ένωση και ένα επιστημονικό δίκτυο που προσέφερε σειρά βιβλίων στα γερμανικά για τη ΔΙ. Εκδόθηκε το πρώτο πολύγλωσσο διαδικτυακό επιστημονικό περιοδικό Public History Weekly (PHW) και έγιναν επίσης πολλές κινήσεις ώστε η ΔΙ να θεσμοθετηθεί και ακαδημαϊκά.

Πολλά προγράμματα και σεμινάρια ΔΙ προσανατολίζονται στην εύρεση εργασίας και σταδιοδρομίας. Η ακαδημαϊκή Ιστορία μελετάει τον τρόπο μεταφοράς γνώσεων και προσέγγισης του κοινού καθώς η ΔΙ προσφέρει χρήσιμα εργαλεία και νέες ιδέες για να καλυφθεί το χάσμα μεταξύ ακαδημαϊκής Ιστορίας και των απλών πολιτών. Τα τελευταία χρόνια, οι δημόσιοι ιστορικοί στη Γερμανία ασχολούνται με τη διερεύνηση των κοινωνικών μέσων δικτύωσης (Facebook, Twitter), θεωρώντας τα εξαιρετική ευκαιρία διάδοσης ιστορικών θεμάτων, αγγίζοντας μάλιστα και τις νεότερες ηλικίες. Η ένωση Openhistory στοχεύει στην προώθηση της ιστορικής επιστήμης, στη δημόσια προβολή των αποτελεσμάτων της, στη δικτύωση των ακαδημαϊκών και όσων τους ενδιαφέρει η Ιστορία και οργανώνει διεθνή δίκτυα συνδιασκέψεων (barcamps). Αυτά στοχεύουν στην τεχνολογία και το διαδίκτυο, την πρώτη ζωντανή γερμανόφωνη

δημόσια συζήτηση σε θέματα Ιστορίας στα οποία ιστορικοί με το κοινό συζητούν σύγχρονα ιστορικά θέματα και η μετάδοση γίνεται μέσω του Youtube.

Παρά την πετυχημένη πορεία της ΔΙ στη Γερμανία, οι κάτοχοι πτυχίου, ειδίκευσης ΔΙ δεν μπορούν να απορροφηθούν από την αγορά, γιατί δεν έχουν ακόμη προσδιοριστεί τα εργασιακά τους δικαιώματα, με αποτέλεσμα να στερούνται την πρόσβαση στην αγορά εργασίας (Logge& Nolden, 2019: 74-63).

1.3.7. Σκανδιναβικές χώρες

Η κοινωνική χρήση της Ιστορίας στις Σκανδιναβικές χώρες χαρακτηριζόταν πάντα από ηθικούς τόνους. Το ενδιαφέρον για το παρελθόν μεταξύ των απλών ανθρώπων βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα ερωτήματα της ενοχής στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι ιστορικές κοινότητες ως θύματα ή ως ένοχοι, η αναπαράσταση της θυματοποίησης και της ενοχής εμφανίζονται στη ΔΙ, η οποία περιλαμβάνει συλλογικές αναμνήσεις, τελετουργικές μνήμες, μνημεία, πολιτιστικά προϊόντα και κείμενα σχολικών βιβλίων. Οι αναπαραστάσεις μπορεί να είναι θετικές για τα μέλη μιας κοινότητας, αλλά και αρνητικές για άλλες κοινότητες. Μπορούν ακόμη και να πυροδοτήσουν ιστορικούς πολέμους και έντονες συζητήσεις σχετικά με τις σχολικές παραστάσεις για ιστορικά γεγονότα (Ahonen, 2014: 28). Στις Σκανδιναβικές χώρες δεν χρησιμοποιείται ο όρος ΔΙ, αλλά οι μελέτες των ιστορικών αφορούν τις χρήσεις της Ιστορίας εκτός του πανεπιστημίου. Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, εμφανίζεται έντονο ενδιαφέρον για τη μνήμη και τον ρόλο της στις κοινωνικές επιστήμες. Η σκανδιναβική παράδοση για τις χρήσεις της Ιστορίας επηρεάστηκε και από τη ΔΙ και από τις σπουδές μνήμης.

Η διδακτική της Ιστορίας ήδη από τα τέλη του 1970, επικεντρώνεται στην Ιστορία εκτός σχολείου. Ο Bernard Jensen υποστήριξε ότι η μελέτη της ιστορικής συνείδησης πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι διαμορφώνεται σε καταστάσεις και πέραν του σχολείου. Η ιστορική συνείδηση και η ιστορική γνώση δεν ταυτίζονται. Η ιστορική συνείδηση διαμορφώνεται επίσης από την ιστορική μυθοπλασία, από τα κινούμενα σχέδια, από τις φωτογραφίες, από τους πίνακες ζωγραφικής, από τη μουσική, από τα τραγούδια, από το θέατρο, από τις ταινίες, από τα ΜΜΕ, από τα πολιτικά ή κοινωνικά κινήματα, από τα ταξίδια, από τα μουσεία, από τις οικογενειακές ιστορίες κτλ. Για τον Jensen (1996; 2003: 70) είναι σημαντικό το παρελθόν να προβάλλεται στο παρόν και να λειτουργεί ως εμπειρία. Η ιστορική συνείδηση σκιαγραφεί τον τρόπο με τον οποίο το παρελθόν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους ανθρώπους και έχει λειτουργικό ρόλο για τους ανθρώπους. Αυτές οι λειτουργίες δομούν και την τυπολογία του. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν το παρελθόν όταν: 1. σχηματίζουν την προσωπική και συλλογική ταυτότητα- καταλαβαίνουν τον εαυτό τους, 2. συναντούν τους «άλλους» και τη διαφορετικότητα- κατανοούν άλλους λαούς και πολιτισμούς, 3. κάνουν χρήση του παρελθόντος ως μαθησιακής διαδικασίας – μαθαίνουν από το παρελθόν, 4. χρησιμοποιούν το παρελθόν για να αποσαφηνίσουν αξίες, ενδιαφέροντα, αρχές και ιδεολογίες, 5. μελετούν ή εργάζονται με το παρελθόν ως επάγγελμα, ή πνευματική και μαθησιακή δραστηριότητα και 6. ψυχαγωγούνται και απολαμβάνουν τις αφηγήσεις.

Ενώ η θεωρία του Jensen αφορά την ιστορική συνείδηση και τη σχέση της με τις χρήσεις της Ιστορίας, η θεωρία του Klas- Goran Karlsson ασχολείται με την ιστορική κουλτούρα και τις χρήσεις της Ιστορίας. Η τυπολογία του Karlsson (1999; 2004) επισημαίνει επτά διαφορετικές μορφές χρήσεων της Ιστορίας, που ανταποκρίνονται στις διαφορετικές λειτουργίες που έχει το παρελθόν στα σύγχρονα πλαίσια:

1. επιστημονική χρήση της Ιστορίας που ασκείται από ιστορικούς και εκπαιδευτικούς και εξυπηρετεί την ανάγκη εξερεύνησης και ανακατασκευής με σκοπό την επαλήθευση και την ερμηνεία, 2. υπαρξιακή χρήση της Ιστορίας που ασκείται από όλους και εξυπηρετεί την ανάγκη να θυμόμαστε και να ξεχνάμε και λειτουργεί ως εργαλείο να περιηγηθούμε στη ζωή, 3. ηθική χρήση της Ιστορίας που ασκείται από διανοούμενους και μορφωμένους και εξυπηρετεί την ανάγκη επανεξέτασης λειτουργώντας για την συμφιλίωση, αποκατάσταση και επανένταξη, 4. ιδεολογική χρήση της Ιστορίας που ασκείται από διανοούμενους και πολιτικές ελίτ και εξυπηρετεί την ανάγκη να επινοήσει και να κατασκευάσει ενώ η λειτουργία της είναι η νομιμοποίηση και ο εξορθολογισμός, 5. η μη χρήση της Ιστορίας, που αφορά την τάση να αγνοούνται όλα όσα συνέβησαν ή μέρος αυτών, και χρησιμοποιείται κυρίως από πολιτικές ελίτ εξυπηρετώντας την ανάγκη να διαταραχθούν οι ισορροπίες της κοινωνικής πραγματικότητας του παρόντος και να μη διαρρηχθούν οι σχέσεις της εξουσίας με τις συλλογικότητες, 6. πολιτική-παιδαγωγική χρήση της Ιστορίας που ασκείται από διανοούμενους, πολιτικές ελίτ και παιδαγωγούς, εξυπηρετεί την ανάγκη απεικόνισης, δημοσίευσης και συζήτησης, και σε αυτή τη διαδικασία η λειτουργία είναι να πολιτικοποιήσει και 7. εμπορική χρήση της Ιστορίας που ασκείται από ανθρώπους που ασχολούνται με τη διαφήμιση και την οικονομία. Εξυπηρετεί την ανάγκη να κερδίζουμε και να αυξάνουμε την αξία της Ιστορίας, και σε αυτή τη διαδικασία η λειτουργία είναι εμπορική.

Μία ακόμα τυπολογία αναπτύχθηκε από τον Peter Aronsson (2004), ο οποίος αναφέρεται σε δύο διαφορετικούς τύπους χρήσης της Ιστορίας. Από τη μια πλευρά εντοπίζουμε τη μη κριτική χρήση τμημάτων συσσωρευμένης ιστορικής κουλτούρας, που συμβαίνει όταν οι άνθρωποι κυκλοφορούν γύρω από μια πόλη ή ένα πολιτιστικό σημείο, όταν χρησιμοποιούν τη γλώσσα ή χειρονομίες, ή όταν επισκέπτονται μουσεία ή παίρνουν μέρος σε εορτασμούς και επετείους. Από την άλλη μεριά ένα πολιτικό παρελθόν ή ένα παρελθόν, που σχετίζεται με πολιτικές ταυτότητας, όπου αντλούνται συγκεκριμένα τμήματα συσσωρευμένης ιστορικής κουλτούρας. Η κεντρική ιδέα του Aronsson είναι ότι η ιστορική κουλτούρα συνίσταται στο πως η Ιστορία μέσα στον χρόνο και τον χώρο έχει αφήσει ίχνη σε αρχεία, έργα τέχνης, τελετουργίες και συνήθειες του παρελθόντος. Σύμφωνα με τον ίδιο, πρέπει να ασχοληθούμε με τις χρήσεις της Ιστορίας, όταν τμήματα της ιστορικής κουλτούρας (υλικά, οπτικά, γλωσσικά κτλ) επιλέγονται και ενεργοποιούνται για να έχουν νόημα, να νομιμοποιούν και να χειρίζονται την αλλαγή, που βασίζεται στη σχέση μεταξύ παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος.

Οι τρεις αυτές τυπολογίες σχετικά με τη χρήση της Ιστορίας επέδρασαν καθοριστικά στον τρόπο που οι ιστορικοί στις σκανδιναβικές χώρες δουλεύουν με την Ιστορία εκτός του ακαδημαϊκού χώρου. Από τη ΔΙ ως διεθνές κίνημα, μαθαίνουμε ότι η Ιστορία περιλαμβάνει ένα σύνολο πρακτικών και δραστηριοτήτων, που μπορούν να γίνουν από τον καθένα. Από την σκανδιναβική θέση, μαθαίνουμε να εστιάζουμε όχι μόνο στη σχέση των ανθρώπων με το παρελθόν εκτός του ακαδημαϊκού χώρου, αλλά στρέφουμε το ενδιαφέρον μας και στο πως οι άνθρωποι χρησιμοποιούν την Ιστορία για ποιους λόγους και ποιους σκοπούς (Braedder, 2019 :121- 128).

1.3.8. Γαλλία

Ιδιαίτερη είναι η περίπτωση της Γαλλίας, καθώς δεν χρησιμοποιείται ο όρος ΔΙ, αλλά ο όρος «δημόσιες χρήσεις της ιστορίας» (Λεμονίδου, 2015: 85). Οι βασικοί φορείς που ασχολούνται με τη ΔΙ είναι η «Ελευθερία για την Ιστορία», που συγκροτήθηκε με το κείμενο διαμαρτυρίας που δημοσίευσαν στην εφημερίδα *Libération* στις 13 Δεκεμβρίου 2005, επιφανείς ιστορικοί καταγγέλλοντας την άσκηση διώξεων σε βάρος ιστορικών. Ο δεύτερος φορέας είναι η «Επιτροπή Επαγρύπνησης για τις δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας», που συγκροτήθηκε στις 17 Ιουνίου του 2005, με πρωταρχικό σκοπό την υπεράσπιση της επιστημονικής πειθαρχίας και της αυτονομίας της Ιστορίας από τα πλήγματα που της επιφυλάσσουν οι ιδεολογικές αναγνώσεις του παρελθόντος και η πληθώρα μνήμης. Αφορμή για τη συγκρότηση των δύο φορέων ήταν οι «νόμοι της μνήμης», που ψήφισε το Γαλλικό Κοινοβούλιο το 1990, *ποινικοποιώντας τη δυνητική αμφισβήτηση ιστορικών γεγονότων ή εγκλημάτων του παρελθόντος και ο νόμος του 2005 για την αποικιοκρατία, που υποδείκνυε πως θα έπρεπε να τονίζονται οι θετικές διαστάσεις της γαλλικής αποικιοκρατίας.*

Προσπαθώντας να διαδώσει τις θέσεις και την επιχειρηματολογία της, η «Επιτροπή Επαγρύπνησης» δημιούργησε πυρήνες στη γαλλική επικράτεια. Συστήρωσε πανεπιστημιακούς, ερευνητές και εκπαιδευτικούς, που διδάσκουν το μάθημα της Ιστορίας, θέλοντας να συμβάλει σε ένα διάλογο μεταξύ “ειδικών” και “μη ειδικών”, να συνδέσει το πεδίο της ακαδημαϊκής γνώσης με τη δημόσια σφαίρα και να βοηθήσει τους πολίτες να σχηματίσουν τη δική τους αυτόνομη άποψη για το παρελθόν, παρέχοντας τα κατάλληλα νοητικά εργαλεία για την αποκωδικοποίηση των ιδεολογικών χρήσεων του παρελθόντος (Κόκκινος, 2011: 296-297). Η διαφορά των δύο φορέων είναι, ότι η «Ελευθερία για την Ιστορία» προασπίζεται τον επιστημονικό χαρακτήρα της Ιστορίας και την ελευθερία της έκφρασης των ιστορικών απέναντι σε πολιτικές και ιδεολογικές πιέσεις, ενώ η «Επιτροπή Επαγρύπνησης» δίνει ιδιαίτερο βάρος στην επαγρύπνηση για τις δημόσιες καταχρήσεις της Ιστορίας ώστε να εμποδίσουν τη χειραγώγηση του κοινού, την εργαλειοποίηση της ιστορίας και της ιστορικής μνήμης από συμφέροντα.

Ο Αμερικανός ιστορικός μνήμης στη Γαλλία, Daniel Sherman, διερευνώντας τη συμμετοχή ιστορικών σε εκθέσεις μουσείων για τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, υποστήριξε ότι οι ιστορικοί είναι ευτυχείς όταν εργάζονται πάνω σε έργα ΔΙ,

δεδομένου ότι έτσι επιβεβαιώνεται η εξουσία και η κοινωνική χρησιμότητα «μιας ομάδας διανοουμένων των οποίων το κύρος, ενώ είναι σημαντικό, όπως κάθε επαγγελματικής ομάδας, χρειάζεται να ανακαλύπτεται συνεχώς» (Stevens, 2010: 124).

Το τμήμα Ιστορίας Paris-Est Créteil προσφέρει από το 2015 το πρώτο μεταπτυχιακό πρόγραμμα ΔΙ στη Γαλλία. Σύμφωνα με την προκήρυξη του μεταπτυχιακού, η αναγκαιότητα του προγράμματος έγκειται στην κοινωνική απαίτηση για Ιστορία που συνεχίζει να αυξάνεται, μέσω νέων μορφών εκδόσεων, ραδιοφώνου, τηλεόρασης, διαδικτύου. Επιπλέον, όλο και περισσότεροι αναζητούν την Ιστορία, οι ιδιωτικές εταιρείες, οι τοπικές αρχές, τα πολιτιστικά ιδρύματα, που θέλουν να μάθουν την Ιστορία των προϊόντων, των εμπορικών σημάτων, της τεχνογνωσίας τους. Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι πολλοί φοιτητές Ιστορίας δεν επιθυμούν να ασχοληθούν με την εκπαίδευση.

1.3.9. Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η Ιστορία αποτελεί δημόσια ιδιοκτησία. Η Ιστορία είτε ως παρελθόν είτε ως μελέτη του παρελθόντος χρησιμοποιείται τόσο στην πολιτική ρητορική όσο και στην καθημερινή συζήτηση. Αναφορές σε ιστορικά γεγονότα χρησιμοποιούνται για να υποστηρίξουν ή να αντικρούσουν θέσεις και η κατάχρησή της στα τέλη του 20ού και αρχές του 21ου αιώνα είναι ένα φαινόμενο που αποδίδεται σε ζητήματα ταυτότητας και σχετικές πολιτικές. Το φαινόμενο αυτό πρέπει να συνδυαστεί με τις χρήσεις της Ιστορίας από το κράτος και τις κυρίαρχες ομάδες, καθώς και με νέα κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια που χαρακτηρίζουν την παρούσα ελληνική κοινωνία και πολιτική.

Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες διεθνώς, η παγκοσμιοποίηση οδήγησε σε μια νέα στροφή στο παρελθόν και την ιστορική κουλτούρα της ελληνικής κοινωνίας. Η ιδέα της πολιτισμικής διατήρησης που βασίζεται στον πυρήνα της ελληνικής εθνικής ταυτότητας, επαναπροσδιορίζεται μέσω της διαλεκτικής μεταξύ της παγκοσμιοποίησης και της εθνικής ταυτότητας. Ειδικά θέματα σε εφημερίδες, τηλεοπτικά προγράμματα, δημόσιες τελετές και ομιλίες για το παρελθόν αντικατοπτρίζουν τις αναδρομικές δημόσιες τάσεις. Στην ελληνική κοινωνία παρατηρείται έντονα το ζήτημα του συμβιβασμού με το παρελθόν, το οποίο επηρεάζει τις εσωτερικές πολιτικές και σχέσεις με γειτονικά έθνη. Η ελληνική ΔΙ χαρακτηρίζεται από εμπορευματοποίηση αναμνήσεων και από έντονες συζητήσεις και αντιπαραθέσεις. Οι κυρίαρχες δημόσιες συζητήσεις Ιστορίας και ομιλίες στην Ελλάδα αλλάζουν ανάλογα με τις ευρύτερες εθνικές και διεθνείς συνθήκες, ωστόσο, η εθνική ιστορία και ταυτότητα αποτελούν τον κοινό τους παρονομαστή (Repoussi, 2011).

Η Ελλάδα αποτελεί πλούσιο έδαφος για τη μελέτη της παρουσίας του παρελθόντος στη σημερινή ζωή. Όμως, έξω από την ακαδημαϊκή κοινότητα, δεν υπάρχει κουλτούρα προβληματισμού και αυτο-προβληματισμού σχετικά με αυτόν τον ρόλο

του παρελθόντος. Ακόμα και στον ακαδημαϊκό χώρο, εντοπίζεται έλλειψη ενδιαφέροντος στους τομείς που περιλαμβάνουν σημαντικές πτυχές της μελέτης της ΔΙ. Η ΔΙ φαίνεται να αναπτύσσεται ανεξάρτητα από την ακαδημαϊκή ιστορία. Ακόμα κι αν οι δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας χρειάζονται την υποστήριξη της ακαδημαϊκής ιστορίας, πραγματοποιείται συχνά υπό τους κανόνες της ΔΙ και της δημόσιας μνήμης (Repoussi, 2011). Οι δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας, σε χώρες με συγκρουσιακά ζητήματα γίνονται βάρος και όχι ευκαιρία αντιμετώπισης ζητημάτων, όπως ο σχηματισμός της εθνικής ταυτότητας, η αποδόμηση των ιστορικών μύθων, η αναγνώριση της διαφορετικότητας. Η έλλειψη εκπαιδευμένων επαγγελματιών ΔΙ αντικαθίσταται από ερασιτέχνες «ιστορικούς», που γράφουν τη δική τους αφήγηση, με δικούς τους όρους. Αυτό σημαίνει ότι οι ερασιτεχνικές αφηγήσεις του παρελθόντος με κίνητρο και μεροληψία κυριαρχούν στους ιστορικούς τομείς. Αυτή η τάση επιδεινώθηκε επίσης μέσω των νέων μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του εκδημοκρατισμού των ψηφιακών αφηγήσεων για το παρελθόν (Antonίου, 2014).

Σε αυτές τις συνθήκες στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν οι συζητήσεις για την Ιστορία είτε στην πραγματολογική διάσταση είτε στη μετα-ιστορική προβληματική. Πολλά και διαφορετικά γεγονότα έρχονται στη δημόσια συζήτηση, γίνονται αντικείμενο έντονου ενδιαφέροντος, προβάλλονται από τα ΜΜΕ και πολλές φορές διχάζουν την κοινή γνώμη και προκαλούν «συμβολικούς πολέμους» (Ανδρέου κ.ά., 2015: 9-10). Ενδεικτικά παραδείγματα έντονων δημόσιων ιστορικών συζητήσεων και συμβολικών συγκρούσεων στην Ελλάδα, αποτελούν το διδακτικό εγχειρίδιο ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού (2007), το διδακτικό εγχειρίδιο ιστορίας της Γ΄ Λυκείου Γενικής Παιδείας (2002), η μνήμη της Μικρασιατικής καταστροφής, η αναγνώριση της γενοκτονίας του ποντιακού ελληνισμού, το μακεδονικό ζήτημα, το κατοχικό δάνειο, οι γερμανικές αποζημιώσεις, ο εμφύλιος πόλεμος, η συμφωνία των Πρεσπών, η Συνθήκη της Λωζάννης, η μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη, το Κυπριακό ζήτημα και η πανδημία.

Σε ευρύτερο επίπεδο, εκφάνσεις της ΔΙ στην Ελλάδα αποτελούν:

1) ομάδες προφορικής ιστορίας, που δημιουργήθηκαν σε πόλεις της Ελλάδας (Χίος, Βόλος, Ικαρία), αλλά και σε περιοχές της Αθήνας (Κυψέλη, Καισαριανή κτλ) και η γενικότερη δράση της Εταιρείας Προφορικής Ιστορίας στην Ελλάδα (Βερβενιώτη, 2013), 2) οι πρωτοβουλίες φορέων τοπικής ιστορίας και ομάδων ειδικού ενδιαφέροντος π.χ. αντιστασιακές οργανώσεις, πολιτικοί πρόσφυγες, 3) εκθέσεις της Βουλής των Ελλήνων και σημαντικών μουσείων και ιδρυμάτων της χώρας π.χ. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, 4) ταινίες τεκμηρίωσης και μυθοπλασίας στον κινηματογράφο π.χ. η ταινία του Παντελή Βούλγαρη για τον εμφύλιο Ψυχή Βαθιά (2009), 5) τηλεοπτικές παραγωγές με ιστορικά θέματα όπως οι πέντε εκπομπές της ελληνικής τηλεόρασης «Η μηχανή του χρόνου», «1821: Η γέννηση ενός έθνους κράτους» από το ΣΚΑΙ το 2011, «Μεγάλοι Έλληνες» από το ΣΚΑΙ το 2009, «Εγένετο Ελλάς» από το Open το 2021 και η τηλεοπτική σειρά ντοκιμαντέρ «ΚΛΕΙΝΟΝ ΑΣΤΥ- Ιστορίες της πόλης» από την ΕΡΤ2

το 2021. Επιπλέον, το κανάλι «History hd» από την Cosmote tv με 24ωρο πρόγραμμα αφιερωμένο στην ελληνική ιστορία και τον πολιτισμό, 6) οι έντονες διαμάχες για τα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας και κατ' επέκταση και για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο σχολείο. Οι διαμάχες για τα βιβλία, που προκάλεσαν έντονη δημόσια αντιπαράθεση περιγράφονται από τον καθηγητή Ιστορίας Αθανασιάδη (2015) στο βιβλίο του «Τα αποσυρθέντα βιβλία», όπου περιγράφει τη σχέση μεταξύ της ΔΙ και των σχολικών εγχειριδίων Ιστορίας που αποσύρθηκαν μετά από έντονη πολιτική και ιδεολογική αντιπαράθεση ως εθνοκτόνα εγχειρίδια. Επίσης εκφάνσεις της ΔΙ στην Ελλάδα αποτελούν: 7) σύλλογοι, σωματεία και ιστοριοδίφες με πολλές εκδόσεις τοπικής ιστορίας, 8) οι συζητήσεις για την ιστορία στο ελληνικό κοινοβούλιο (Στριφτόμπολα, 2015), και γενικότερα στη δημόσια σφαίρα, στα ΜΜΕ και στο διαδίκτυο, παράδειγμα αποτελεί η συζήτηση για τον αντιρατσιστικό νόμο Ν.4285 άρθρο 2 που προβλέπει κυρώσεις για τους αρνητές γενοκτονιών, 9) οι ειδικές εκδόσεις με τη μορφή ενθέτων ή και μικρών βιβλίων από τον ημερήσιο ή εβδομαδιαίο Τύπο π.χ. το περιοδικό- ένθετο «Τα Ιστορικά» από την εφημερίδα Ελευθεροτυπία (1999-2007), «Ο Εμφύλιος σε Α' ενικό» από την εφημερίδα το Βήμα, η «Ιστορία Σήμερα» από την εφημερίδα Έθνος, η σειρά βιβλίων με τίτλο «Ηγέτες» από την Καθημερινή, η σειρά βιβλίων με τίτλο «Ιστορία του Νέου Ελληνισμού» από το Βήμα και το περιοδικό ένθετο «HotHistory» από την εφημερίδα Documento, 10) τα περιοδικά εκλαϊκευμένης ιστορίας που διατίθενται σε περίπτερα και βιβλιοπωλεία π.χ. Ιστορία Εικονογραφημένη, 11) οι διάφορες εκδηλώσεις μνήμης (Παπανδρέου, 2015) π.χ. Δίστομο, Καλάβρυτα, 12) αισθητικές μετουσιώσεις της ιστορίας, όπως τα ταμπλό βιβάν του Δημήτρη Παπαϊωάννου στην τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 (Αθανασιάδης, 2015β: 18), 13) τα ιστορικά μυθιστορήματα, 14) ο ιστορικός τουρισμός που γνωρίζει μεγάλη άνθηση (Λεμονίδου, 2015: 87-88).

Επίσης, εντοπίσαμε ενδιαφέροντα ερευνητικά έργα, που οργανώνονται εκτός των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, όπως το «Αθήνα Ελεύθερη», που συντονίζεται από ομάδα ιστορικών και δημοσιογράφων και μέσω περιηγήσεων και εκθέσεων ενημερώνουν το κοινό για την Ιστορία της Αθήνας. Επιπλέον, ένα αντίστοιχο εγχείρημα, είναι οι «Ιστορικοί Περίπατοι» μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία που ιδρύθηκε το 2019 από τον ιστορικό Μενέλαο Χαραλαμπίδη. Στόχος της είναι, μέσα από την υλοποίηση δημόσιων δράσεων, και την πραγματοποίηση επιλεγμένων ιστορικών περιπάτων να ενεργοποιηθεί το ενδιαφέρον του πολίτη για την Ιστορία. Ακόμα, πολλοί δήμοι, όπως της Θεσσαλονίκης, οργανώνουν προγράμματα ξενάγησης με τη συνεργασία επαγγελματιών ιστορικών και κοινωνικών επιστημόνων με στόχο την ανάδειξη της πρόσφατης ιστορίας της πόλης και των ανθρώπων της. Οπότε, πρόκειται για δράσεις και προγράμματα ιστορικής και πολιτισμικής ξενάγησης, αξιοποιώντας τα οδωνύμια, την αρχιτεκτονική, τα δημόσια μνημεία, τους μνημονικούς τόπους της πόλης, τα βιώματα και τη συλλογική μνήμη.

Από το 2019 στην Ελλάδα, ξεκίνησαν να πραγματοποιούνται δύο μεγάλες δράσεις υπό την αιγίδα της ελληνικής κυβέρνησης και ιδιωτικών πρωτοβουλιών. Η μία αναφέρεται στα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821 με την επωνυμία «Ελλάδα 2021» και η δεύτερη αναφέρεται στην επέτειο των 25 αιώνων από τη Μάχη των Θερμοπυλών και τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας με την επωνυμία «Θερμοπύλες- Σαλαμίνα 2020». Και οι δύο δράσεις ελέγχονται και δομούνται «από τα πάνω», από την πλευρά του κράτους, και επιλέγεται η συνέχεια της αρχαιότητας και του 1821 για την ανάδειξη της νεοελληνικής εθνικής ταυτότητας. Το «Ελλάδα 2021» με ένα σύνολο δράσεων εκπαιδευτικών, επιστημονικών, πολιτιστικών σκοπεύει «να επανασυστήσει την Ελλάδα, από την αρχή της σύγχρονης ιστορίας της μέχρι και σήμερα, στην πορεία αυτών των 200 χρόνων. Θα προβάλλει τα επιτεύγματά των Ελλήνων, θα αναδείξει τις δυνατότητές των Ελλήνων, θα θυμίσει και θα θυμηθεί τη στενή σχέση των Ελλήνων με τους αγώνες και τις αγωνίες που καθόρισαν τη σύγχρονη εποχή, αλλά και θα σταθεί σε αδυναμίες και λάθη» (Σκοπός της επιτροπής Ελλάδα 2021, 2020). Το «Θερμοπύλες- Σαλαμίνα 2020» μέσα από πολιτιστικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές και δράσεις που αφορούν στην ελληνική ομογένεια σκοπεύει να τιμήσει την επέτειο των 25 αιώνων από τη Μάχη των Θερμοπυλών και τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας αναδεικνύοντας «τις αξίες της ενότητας των Ελλήνων, του πατριωτισμού και ιδίως η διαχρονική αξία της αυτοθυσίας για την πατρίδα και την ελευθερία» (Θεοδωρικάκος, 2020).

Στην Ελλάδα καταγράφονται στην ακαδημαϊκή και τη ΔΙ, περιπτώσεις για τις διεκδικήσεις των περιουσιών των προσφύγων της Μ. Ασίας και του Πόντου. Οι δεκαετίες του 1980 και του 1990, συνδύαστηκαν με την επιστροφή της Ιστορίας, με το αίτημα για μνήμη και αναγνώριση της γενοκτονίας, με διεκδικήσεις των σωματείων και των συλλόγων. Πρώτη συστηματική απόπειρα, στον ελληνικό χώρο, επιστημονικής καταγραφής και ανάλυσης της γενοκτονίας, που υπέστησαν αρχικά από τους Οθωμανούς και ακολούθως από τους Τούρκους, οι χριστιανικοί πληθυσμοί της Ανατολής, αποτέλεσε το διήμερο διεθνές συνέδριο «Τρεις Γενοκτονίες, μια στρατηγική», οι εργασίες του οποίου έγιναν στην αίθουσα της Παλαιάς Βουλής ('Διεκδίκηση Συλλογικής Μνήμης', 2010). Ως αυθόρμητη πρακτική ΔΙ αναφέρουμε ενδεικτικά τον ιστότοπο mikrasiatis.gr, που αποτελεί σημείο συνάντησης/ πληροφόρησης των Συλλόγων Μικρασιατών (Ιώνων, Καπαδοκών, Ποντίων), Κωνσταντινουπολιτών, Θρακών αλλά και ευαισθητοποιημένων για την καταγωγή τους πολιτών, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ομογένεια.

Το ερευνητικό ενδιαφέρον των ιστορικών στην Ελλάδα έχει στραφεί εδώ και τέσσερις δεκαετίες στην ιδεολογική χρήση της Ιστορίας, δηλαδή στην μεροληπτική της ανάγνωση, που αποσκοπούσε στη νομιμοποίηση συγκεκριμένων πολιτικών επιλογών με την πολιτική κατάχρησή της, με την επιλεκτική και εργαλειακή επιστράτευσή της (Αθανασιάδης, 2015β: 23). Παραδείγματα ακαδημαϊκής ένταξης της ΔΙ αποτελούν τέσσερα συνέδρια, που έγιναν με θεματικές τη ΔΙ και τη δημόσια

αρχαιολογία: το 2001 (*Claiming History. Aspects of Contemporary historical culture στην Αθήνα*), το 2013 (*Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας στον Βόλο*), το 2017 (*Συνέδριο Δημόσιας Αρχαιολογίας, Ρέθυμνο*) και το 2019 (*Ημερίδα: Δημόσια Ιστορία μεταξύ θεωρίας και πράξης, Αθήνα*).

Επιστημονική καταγραφή της ΔΙ στην Ελλάδα, αποτελεί το συλλογικό έργο «Η Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα. Χρήσεις και Καταχρήσεις της Ιστορίας» (Ανδρέου κ.α. 2015). Είναι το πρώτο οργανωμένο επιστημονικό και εκδοτικό εγχείρημα για την αποτύπωση των ζητημάτων της ΔΙ στην Ελλάδα, ως αποτέλεσμα του συνεδρίου «Χρήσεις και Καταχρήσεις της Ιστορίας» στον Βόλο το 2013. Συγκεκριμένα, αναλύονται τρεις θεματικές: α) *εθνικά ζητήματα ταυτότητας που εμφανίστηκαν και πρέπει να επιλυθούν όπως το μακεδονικό ζήτημα*, β) *θέματα ταμπού στην ελληνική ιστορία όπως, γερμανικές αποζημιώσεις, ο εμφύλιος πόλεμος κ.α. και γ) οι τρέχουσες τάσεις στη ΔΙ όπως το διαδίκτυο και η ιστορική κουλτούρα, η δυναμική της κοινωνίας*.

Επιπλέον, το 2008 έγινε μια σημαντική ακαδημαϊκή μελέτη για τις δημόσιες χρήσεις της Ιστορίας του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου διεθνώς από τον καθηγητή Ιστορίας Φλάισερ με τίτλο «Οι πόλεμοι της μνήμης- Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στη Δημόσια Ιστορία». Στηρίζεται αποκλειστικά σε δημοσιεύματα εφημερίδων, που ο ίδιος συνέλεγε και αποδελτιώνει. Ακόμα, από το 2017, το ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) προσφέρει το πρώτο διετές μεταπτυχιακό πρόγραμμα με τίτλο «Δημόσια Ιστορία». Ακόμα, πρέπει να αναφέρουμε ότι στα δημόσια πανεπιστήμια λειτουργούν πλέον προγράμματα, που αναφέρονται στη ΔΙ, αλλά πάντα σε συνδυασμό με άλλα είδη Ιστορίας, χωρίς να περιλαμβάνεται η ΔΙ αμιγώς στα συμβατικά προγράμματα σπουδών των πανεπιστημίων.

Το Εθνικό Συμβούλιο για τη Δημόσια Ιστορία (NCPH) στην ιστοσελίδα μάς πληροφορεί για τον αριθμό ακαδημαϊκών προγραμμάτων σπουδών ΔΙ σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, που υπάρχουν σε παγκόσμια κλίμακα. Συγκεκριμένα σε μεταπτυχιακό επίπεδο καταγράφονται: 155 στις ΗΠΑ, 3 στον Καναδά, 4 στην Αυστραλία, 1 στο Βέλγιο, 1 στη Γαλλία, 2 στη Γερμανία, 1 στο Χονγκ-Κονγκ, 1 στην Ινδία, 2 στην Ιρλανδία, 1 στην Ιταλία, 1 στη Νέα Ζηλανδία, 1 στην Πολωνία, 1 στην Ολλανδία, 9 στη Μεγάλη Βρετανία και 1 στην Ελλάδα το οποίο δεν είναι καταγεγραμμένο.

Συνολικά, όλα τα μεταπτυχιακά προγράμματα είναι 184. Η θεματολογία των προγραμμάτων σπουδών αφορούν στις εξής θεματικές: *αρχαιολογία, βιβλιοθήκες, τοπική ιστορία, υλικός πολιτισμός, μουσική, προφορική ιστορία, φιλανθρωπικές σπουδές, δημόσια πολιτική*. Παρατηρούμε ότι το ενδιαφέρον των ακαδημαϊκών αυξάνει στην παγκόσμια νέα ιστορική κουλτούρα. Υπάρχουν ψηφιακές αυτοκρατορίες παντού γύρω μας. Το Facebook, η Amazon είναι αυτοκρατορίες, οι ΗΠΑ, η Κίνα και η Ρωσία με το Ιράν συμπεριφέρονται

αυτοκρατορικά. Αλλάζουμε τα ονόματα, αλλά οι αρχές δεν είναι τόσο ανόμοιες. Έχουμε μεγαλώσει μελετώντας τον ευρωκεντρικό κόσμο (Frankopan, 2016; 2019).

1.4. Τα προϊόντα της Δημόσιας Ιστορίας

Η Ιστορία οικοδομείται και στα μουσεία, στην τηλεόραση, στους συλλόγους, στο διαδίκτυο. Οι ιστορικοί έχουν κρατήσει την παραδοσιακή νομιμότητα, αλλά αυτή έχει διαβρωθεί εξαιτίας των αλλαγών στην τεχνολογία, στη θεωρία και στην ψηφιακή πρόσβαση. Σύμφωνα με τον Jenkins (2003: 38) δημοσιογράφοι, πολιτικοί, σχολιαστές στα Μ.Μ.Ε., παραγωγοί κινηματογράφου, καλλιτέχνες, μπορούν και προσεγγίζουν το παρελθόν με ευφυείς τρόπους και χωρίς να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις δεξιότητες και μεθόδους των ιστορικών. Η Ιστορία είναι διαδεδομένη ως πολιτισμικό, κοινωνικό και οικονομικό είδος και ως τεχνική αφήγησης. Το ιστορικό φαντασιακό που αναπαράγεται, απευθύνεται και παρέχεται από τους τηλεοπτικούς παραγωγούς, επιμελητές, συγγραφείς, σχεδιαστές παιχνιδιών, σεναριογράφους και κινηματογραφιστές ως πολλαπλό, κυρίαρχο, πολύπλοκο και ασταθές. Η Ιστορία τεκμηριώνει την εθνικότητα, την ιστορικότητα, τη γνώση, αλλά και την προσωπική μαρτυρία, την προφορική και την τοπική ταυτότητα, ετερότητα και κουλτούρα. Πολιτισμικά η ιστορικότητα είναι μέρος σημαντικών, σύνθετων και πολύπλοκων αντιπροσωπευτικών πρακτικών (Groot, 2016:4). Η Ιστορία, ορίζεται πλέον, ως κοινωνικά και πολιτισμικά κατασκευασμένη και καταναλώσιμη επιστήμη, όπως και άλλες θετικές και κοινωνικές επιστήμες στην υπηρεσία της αγοράς και των ΜΜΕ, στην εποχή της ψηφιακής παγκοσμιοποίησης αλλά και της σύγχρονης πανδημίας.

Η Ιστορία ως ψυχαγωγία χρησιμοποιεί το παρελθόν για εμπορικούς λόγους, ενώ η Ιστορία που αποσκοπεί στην αφύπνιση συνειδήσεων, το χρησιμοποιεί για πολιτικούς σκοπούς. Η Ιστορία ως δημόσια εκπαίδευση, για να γνωρίσει το μαθητικό κοινό τις πολιτικές, τις κοινωνικές δράσεις, τις επαναστάσεις και τις εξουσίες (Jordanova, 2006: 131). Ο πολίτης ως κοινός χρήστης της Ιστορίας έρχεται αντιμέτωπος με το παρελθόν μέσω της εκπαίδευσης, αλλά και της τηλεόρασης, της τέχνης, των μυθιστορημάτων, των παιχνιδιών, των περιοδικών και των διαφημίσεων. Όλες αυτές οι πρακτικές διαμορφώνουν ένα πλέγμα με ιστορικές σημασίες και εμπειρίες για κάθε άτομο ξεχωριστά. Μια συγκριτική μελέτη των αφηγήσεων και των πρακτικών είναι σημαντική για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το πλήθος και την ποικιλία των τρόπων με τους οποίους η σύγχρονη κοινωνία ασχολείται και καταναλώνει το παρελθόν (Groot, 2016:8-9). Η ΔΙ γράφεται από ακαδημαϊκούς, από δημοσιογράφους, από ανεξάρτητους ερευνητές, από πολιτικούς, κωμικούς και συγγραφείς και υπάρχουν ορισμένες περιόδους, που είναι πολύ δημοφιλείς (ειδικά στη βρετανική ΔΙ) όπως, ο δεύτερος Π.Π., η Αιγυπτιολογία, η στρατιωτική ιστορία στο σύνολο, δηλαδή οι εθνικές θεματικές και τα συγκρουσιακά εθνικά και πολιτικά ζητήματα. Τα βιβλία της ΔΙ, έχουν μεγάλο κοινό και οι πωλήσεις είναι ανοδικές, πράγμα που επαληθεύεται και από την αύξηση της αγοράς. Ομοίως με την τηλεόραση, τα ιστορικά βιβλία μετασχηματίστηκαν από την αγορά τη δεκαετία του

90, που είχε ως αποτέλεσμα τεράστιες πωλήσεις και την πολυπλοκότητα του είδους. Το κειμενικό είδος της ΔΙ, αντιλαμβάνεται την ιδιαιτερότητα και τη μοναδικότητα και κατανοεί τις ιδιοτροπίες του κοινού γνωρίζοντας τις διαφορετικές πολιτισμικές αξίες της κάθε δημοσίευσης. Κάθε κείμενο αντιμετωπίζεται με βάση τα δικά του χαρακτηριστικά και τις αξίες και διαβάζεται στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο (Groot, 2016: 36-37).

Η ΔΙ χρησιμοποιεί πολυτροπικά είδη, που διαφέρουν από αυτά της ακαδημαϊκής επιστήμης, γεγονός που δομεί το περιεχόμενο του τύπου της Ιστορίας που έχει σχεδιαστεί για δημόσια χρήση. Ο Anderson (1991) προσδιορίζει τις προϋποθέσεις για μια σύγχρονη εθνότητα, στην ανάπτυξη της οποίας παίζει σημαντικό ρόλο το γεγονός ότι πολλοί πολίτες σε όλο το έθνος διαβάζουν ταυτόχρονα τα ίδια νέα. Ασχολήθηκε με τον μηχανισμό, με τον οποίο μια αφηρημένη ιδέα μπορεί να μεταδοθεί σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Μέρος αυτής της ιδέας ήταν η αίσθηση που είχαν για την Ιστορία του έθνους τους, που μοιράζεται ένα σημαντικό ποσοστό πληθυσμού και ενσωματώνεται στη ζωή και την ταυτότητά τους. Εντοπίζοντας τις χρήσεις από τις κυβερνήσεις, τα διάφορα επαγγέλματα και άλλες ομάδες στη δημόσια σφαίρα και το παρελθόν, και καταγράφοντας τους τρόπους με τους οποίους τα αποτελέσματα έχουν γίνει μέρος της φαντασίας μιας κοινωνίας, μας βοηθά να εξηγήσουμε την προέλευση και τη σημασία της ΔΙ. Οι Benson, Brier, Rosenzweig (1986) διακρίνουν τρεις τύπους ΔΙ: *την περιοδική μορφή (slick form) που συναντάται στα ΜΜΕ και κυριαρχείται από εμπορικά και πολιτικά συμφέροντα, την επαγγελματική ΔΙ και τη ριζοσπαστική Ιστορία «από κάτω».*

Ένα ευρύ φάσμα ερευνητικών έργων κατηγοριοποιούνται ως ΔΙ. Από εκπαιδευτικά προγράμματα, ψηφιακά μέσα, ιστορικά τηλεοπτικά προγράμματα, εκθέσεις μουσείων έως και ερευνητικά έργα προφορικής Ιστορίας, όλα στοχεύουν στην επικοινωνία και την βιωματική εμπλοκή του κοινού στο παρελθόν. Κάθε ερευνητικό έργο της ΔΙ τείνει να έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και μοναδικές ιδιότητες.

Παρόλα αυτά μπορούν να αποτυπωθούν και να ομαδοποιηθούν σε τρεις βασικές σταθερές: α) *ερευνητικά έργα από τη λαϊκή βάση προς τα πάνω (grass-roots bottom-up)* β) *ερευνητικά έργα καθοδηγούμενα από ιδρύματα, από πάνω προς τα κάτω (top-down)* και γ) *ερευνητικά έργα, από πάνω προς τα κάτω (top-down).*

Παρά την κατηγοριοποίηση, οι δραστηριότητες και οι ομάδες ανθρώπων που εργάζονται σε αυτά τα ερευνητικά έργα δεν υπάγονται σε αυστηρούς διαχωρισμούς. Η δική μας έρευνα, αφορά ένα περιοδικό Ιστορίας που υπάγεται στη δεύτερη προσέγγιση καθώς η Ιστορία που παράγεται είναι «από πάνω προς τα κάτω» στοχεύοντας στην εμπλοκή του κοινού με την Ιστορία παρέχοντας με γνώμονα την ψυχαγωγία τους.

Στον πίνακα 1.2 διατυπώνονται επιγραμματικά, οι κατηγοριοποιήσεις της ΔΙ (Sayer, 2015: 6):

ΤΥΠΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
α) Λαϊκή βάση (Ιστορία από τα χαμηλά, grass-roots bottom-up)	Ερευνητικά έργα τα οποία διαχειρίζονται άτομα, τοπικές κοινωνίες, ομάδες που δεν καθοδηγούνται από επαγγελματίες	Οικογενειακή ιστορία Ερασιτεχνικά πρότζεκτ, εκδόσεις και ψηφιακά μέσα, Γενεαλογία
β) Ιδρυματικά (Ιστορία από πάνω προς τα κάτω, top-down)	Δημόσια ιδρύματα όπως μουσεία, ιστορικοί ιστότοποι, που στοχεύουν να εμπλέξουν το κοινό στην ιστορία παρέχοντας εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.	Γνωστικά πακέτα, Εκθέσεις, Ερευνητικά έργα ψηφιακών μέσων (Ψηφιακή περιήγηση μουσείων) Δημοφιλή ΜΜΕ
γ) Ερευνητικά (Ιστορία από πάνω προς τα κάτω, top-down)	Ερευνητικά έργα που ξεκινούν από πανεπιστήμια, ακαδημαϊκούς και ιστορικούς ερευνητές και έχουν συγκεκριμένους ερευνητικούς στόχους για τη συμπερίληψη μελών της κοινότητας στην ιστορική έρευνα.	Ερευνητικά έργα προφορικής ιστορίας

Πίνακας 1.2 Κατηγοριοποιήσεις της ΔΙ ανάλογα με τον πομπό

Μια κατηγοριοποίηση των προϊόντων της ΔΙ πρότεινε επίσης ο de Groot (2016), σύμφωνα με το μέσον ως δίαυλο, που χρησιμοποιείται κάθε φορά για την μετάδοση της ιστορικής πληροφορίας στο ευρύ κοινό.

Η έντυπη ιστορία συγκροτείται από το πραγματικό και το φανταστικό. Το πραγματικό αφορά την αφηγηματική Ιστορία, τα πολιτικά ημερολόγια και απομνημονεύματα, τις αυτοβιογραφίες, προσωπικές μαρτυρίες και βιογραφίες, την

ιστορική βιογραφία, τις δημοφιλείς κυκλοφορίες, όπως τα περιοδικά, και τις ομάδες ανάγνωσης. Το φανταστικό αφορά τα ιστορικά μυθιστορήματα και τα μυθιστορήματα σε μορφή κόμικς.

Η δική μας έρευνα αφορά το πραγματικό στην έντυπη πολυτροπική λαϊκή αφήγηση με έμφαση στην εικονογράφηση και στην ποικιλία των συγγραφέων.

Τα προϊόντα της ΔΙ ανάλογα με το μέσον μετάδοσης της ιστορικής πληροφορίας, ορίζονται: ως ψηφιακή ιστορία που συγκροτείται από τη γενεαλογία, την οικογενειακή ιστορία και τη διαδικτυακή ιστορία. Η γενεαλογία και η οικογενειακή ιστορία αφορούν την ερασιτεχνική ιστορία, την οικογενειακή ιστορία και τη γενεαλογία με χρήση του DNA. Η διαδικτυακή ιστορία αφορά τα κοινωνικά δίκτυα, όπως το Twitter και τις εφαρμογές, που στοχεύουν στη διδασκαλία της Ιστορίας μέσω μαζικών, ελεύθερων διαδικτυακών μαθημάτων.

Ως παραστατική και ψυχαγωγική ιστορία που συγκροτείται από τις ιστορικές αναπαραστάσεις, την ερμηνευτική αναβίωση του παρελθόντος μέσω της επαναφοράς του πολιτισμού και τα ιστορικά παιχνίδια. Οι ιστορικές αναπαραστάσεις αφορούν τις πολεμικές αναπαραστάσεις, το «ζωντανό» θέατρο προσομοίωσης με τα «ζωντανά» αναπαραστατικά μουσεία και τη «ζωντανή ιστορία», και τις μεσαιωνικές αναπαραστάσεις. Η ερμηνευτική αναβίωση του παρελθόντος μέσω της επαναφοράς του πολιτισμού αφορά το ιστορικό θέατρο, τη μουσική, τις παραστάσεις, τις αναπαραστάσεις με τη βοήθεια των παραστατικών τεχνών και την ιστορική πορνογραφία. Τα ιστορικά παιχνίδια αφορούν στρατηγικά και πολεμικά παιχνίδια.

Ως Ιστορία μέσα από τηλεόραση που εμφανίζεται στα ιστορικά ντοκιμαντέρ, εκπομπές ιστορικής πραγματικότητας με ιστορίες διασημοτήτων και αντικειμένων, την ιστορική τηλεόραση και ιστορικές ταινίες. Οι εκπομπές πραγματικότητας (reality shows) με ιστορίες διασημοτήτων και αντικειμένων αφορούν εκπομπές ιστορικής πραγματικότητας, αποκαλύψεις διασημοτήτων και παλαιών αντικειμένων. Η ιστορική τηλεόραση αφορά τηλεοπτικές σειρές εποχής, ιστορικές κωμωδίες και ταξίδια στο παρελθόν.

Τέλος, ως Ιστορία υλικού πολιτισμού που εμφανίζεται ως Ιστορία καθημερινής ζωής, ως ιστορικός τουρισμός, στα μουσεία και στα καταστήματα δώρων που δημιουργούν ιστορική εμπειρία. Η Ιστορία καθημερινής ζωής αφορά την τοπική ιστορία, την ανίχνευση μετάλλων, τη δημόσια αρχαιολογία, το κυνήγι θησαυρού και την ιστορία ως ερασιτεχνική απασχόληση δηλαδή τη συλλογή παλαιών αντικειμένων. Τα μουσεία, ο ιστορικός τουρισμός και τα καταστήματα δώρων, που δημιουργούν ιστορική εμπειρία αφορούν και τις επισκέψεις σε μουσεία, την ψηφιοποίηση των μουσείων και τη διαδικτυακή περιήγηση σε αυτά.

Τα περιοδικά Ιστορίας, στα οποία εντάσσεται η έρευνά μας, παρουσιάζουν αξιόλογες πωλήσεις όσον αφορά την κυκλοφορία τους. Οι αναγνώστες/τριες καταγράφονται

πάνω από την ηλικία των σαράντα και μορφωμένοι. Η κυκλοφορία συνεχίζει να είναι αυξανόμενη παρά την ανάπτυξη των διαδικτυακών εκδόσεων, υποδηλώνοντας μια συνεχή και σταθερή αγορά για αυτά τα περιοδικά.

Τα δημοφιλή μηνιαία περιοδικά (History Today, BBC History κτλ), έχουν προσελκύσει χρηματοδότες, χορηγούν βραβεία και εκδίδουν επώνυμα βιβλία. Τα περιοδικά λειτουργούν ως έντυπα μέσα και τα άρθρα συνθέτουν την ιστορική ανάλυση με ιστορικές εικόνες, με δημοσκοπήσεις, με διαφημίσεις και με σημειώματα σύνταξης. Οι δέκτες των περιοδικών δείχνουν μηνιαίο ενδιαφέρον για αυτά. Η ποικιλία των άρθρων απευθύνεται σε ένα κοινό που μπορεί να μελετήσει μια σειρά από ιστοριογραφικές πρακτικές και πολύπλοκα ιστορικά πλαίσια. Επιπλέον, μεγάλο μέρος των περιοδικών, όπως το History Today αφορά σε βιβλιογραφικές κριτικές, γεγονός που υποδηλώνει ενδιαφέρον για το ευρύτερο πεδίο της επιστήμης, επιθυμία για επισκόπηση της τρέχουσας ακαδημαϊκής γνώσης. Περιοδικά, όπως τα History Today και BBC History, ενσωματώνουν εκπαιδευτικά στοιχεία, εκδίδουν διαδικτυακούς οδηγούς μελέτης, αρχεία και έργα αναφοράς. Παρουσιάζονται ως πηγές για τους φοιτητές και η διαδικτυακή παρουσία μετατρέπεται έτσι σε χώρο έρευνας. Παρουσιάζουν τη νέα ιστοριογραφία και έχουν «αναθεωρητική στάση» απέναντι σε σημαντικές στιγμές και γεγονότα.

Οι συγγραφείς είναι δημοσιογράφοι και ακαδημαϊκοί, και έτσι τα περιοδικά παρόλο που είναι δημοφιλή, τοποθετούνται ανάμεσα στην ακαδημαϊκή και τη ΔΙ. Τα περιοδικά στις ιστοσελίδες δίνουν πληροφορίες στους ιστοριοδίφες, εκθέτοντας το υλικό, τις πολλαπλές ιστοριογραφικές τάσεις και ποικίλες συζητήσεις. Η έντυπη πληροφορία που μοιράζεται το περιοδικό με το κοινό έχει το προβάδισμα έναντι της ηλεκτρονικής πληροφορίας και διαφοροποιείται από την τηλεοπτική πληροφορία. Τα περιοδικά αποτελούν έναν πολύπλοκο και σημαντικό συνδυαστικό κρίκο μεταξύ της ακαδημαϊκής και της ΔΙ. Παρόλο που πολλά άρθρα γράφονται από καταξιωμένους ειδικούς στα πεδία τους, δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι πρωτίστως αποτελούν εμπορικό εγχείρημα, που πουλάει αντίγραφα για να κερδίσει διαφημιστικά έσοδα (Groot, 2016: 49-51).

Στα περιοδικά, σημαντικός είναι επίσης ο ρόλος του ιστορικού συγγραφέα. Αυτός αποτελεί τον κάτοχο και κατασκευαστή της μνήμης, για όσους είναι περιθωριοποιημένοι από την Ιστορία, αλλά και αναγεννά τα γεγονότα, λειτουργώντας ταυτόχρονα ως πομπός ευχαρίστησης και απόλαυσης.

Τα γραπτά έργα των ιστορικών της ΔΙ καταδεικνύουν την πολυπλοκότητα της αποδοχής τους, καθώς κρίνονται με βάση αφηγηματικές και ιστορικές δεξιότητες. Η σαφήνεια και το γραπτό ύφος είναι εξίσου σημαντικές με την ακρίβεια των πραγματικών στοιχείων και την καινοτόμο ιστοριογραφία. Ο εκλαϊκισμός, που δίνει δημόσιο λόγο στους ξεχασμένους της Ιστορίας, τονίζεται ιδιαίτερα (Groot, 2016: 47-49).

Συνεπώς εντοπίζουμε συνολικά (α) τη δημόσια ιστορία ως πεδίο των ιστορικών σπουδών, (β) τη δημόσια ιστορία ως παραγωγή ιστορικής γνώσης, που προορίζεται για μαζική κατανάλωση και έχει συχνά ψυχαγωγικό χαρακτήρα και (γ) τις δημόσιες χρήσεις της ιστορίας, που περιλαμβάνουν τις πολιτικές χρήσεις του παρελθόντος.

1.5. Πολεμική εναντίον της Δημόσιας Ιστορίας

Καθώς η ΔΙ διαμορφώνεται στον Τύπο, στα ΜΜΕ, στο θέατρο, στον κινηματογράφο με τη συνεργασία ιστορικών, πολιτικών, δημοσιογράφων, σκηνοθετών και πολλών άλλων, είναι λογικό να εγείρονται συζητήσεις, αμφισβητήσεις και πολεμικές από ακαδημαϊκούς κύκλους.

Ο Samuel (2012) υποστηρίζει ότι η Ιστορία δεν είναι προνόμιο του ιστορικού, ούτε μια εφεύρεση του ιστορικού, αλλά είναι μια κοινωνική μορφή γνώσης, είναι ένα έργο που το διαμόρφωσαν χιλιάδες διαφορετικά χέρια. Η ιστορία των ανθρώπων (people's history) αμφισβήτησε το επαγγελματικό μονοπώλιο της γνώσης.

Η κριτική που ασκείται εναντίον της ΔΙ διαρθρώνεται πάνω σε τρεις άξονες. Ο πρώτος αφορά την ανάγκη ύπαρξης ΔΙ και τη σχέση μεταξύ δημοσίων ιστορικών και του κοινού που απευθύνεται, ο δεύτερος αφορά την επιστημονικότητα των παραδοτέων της ΔΙ και ο τρίτος αφορά τυχόν ιδεολογικές διαμεσολαβήσεις.

Ορισμένοι μελετητές ισχυρίστηκαν ότι δεν υπάρχει ανάγκη για ΔΙ. Ο Grele (1981: 41) αν και αναγνώρισε την ανάγκη του ιστορικού να αλληλεπιδρά και να επικοινωνεί με μεγάλο κοινό, εξήγησε ότι οι ιστορικοί είχαν πάντα κοινό. Από την αρχαιότητα, η μελέτη της Ιστορίας ήταν δημόσια πράξη. Επιπλέον, ήδη, πολλοί ιστορικοί εργάζονταν σε πολιτιστικά ιδρύματα, αρχεία, μουσεία και ιστορικές δομές. Ο Regan (2010: 268) θεωρεί πως υπάρχει μια υγιής πρακτική διάδοσης της ιστορικής γνώσης από τα πανεπιστήμια σε γενικό κοινό και παραθέτει ιστορικούς, που εμφανίζονται στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση ή γράφουν για εφημερίδες. Σύμφωνα με τον Grele (1981), η δημιουργία του κινήματος της ΔΙ ήταν το αποτέλεσμα της προσπάθειας πανεπιστημιακών ιστορικών να επαναβεβαιώσουν τον έλεγχό τους στις υπάρχουσες τοπικές ιστορικές πρακτικές. Το επιχείρημα ότι δεν χρειαζόμαστε ένα συγκεκριμένο πεδίο της ΔΙ, εκφράζεται και από τον ιστορικό Tuathaigh (2014), ο οποίος ισχυρίζεται ότι η έννοια του ασυμβίβαστου μεταξύ επαγγελματικής και δημόσιας ιστορίας είναι βασικά λανθασμένη».

Η έννοια της συνεργασίας είναι καθοριστικό στοιχείο στην εννοιολόγηση της ΔΙ Σύμφωνα με τους King και Rivett (2015), η συνεργασία ακαδημαϊκών με το κοινό εκτός πανεπιστημίων κρίνεται ως θετικό στοιχείο της ΔΙ. Ωστόσο, οι αντιλήψεις για τον «αντίκτυπο» της συνεργασίας είναι προβληματικές. Ο όρος συνεπάγεται μια μονόδρομη διάδοση, μια πατερναλιστική προσέγγιση σε ένα παθητικό κοινό. Αυτό που ενδιαφέρει δηλαδή τους επιστήμονες, είναι να διαδώσουν το αποτέλεσμα της έρευνας. Η αντίληψη του αντίκτυπου παραμένει υπερβολικά επικεντρωμένη στα

αποτελέσματα και στα τελικά παραδοτέα της συνεργασίας, αντί να εκτιμηθεί μια διαδικασία αμφίδρομης εμπλοκής ή να εκτιμηθεί η εμπειρία των μη ακαδημαϊκών. Ωστόσο καταγράφονται πολύτιμες πρακτικές των εθελοντών ερευνητών, που διαμορφώνουν επίσης ερευνητικά ερωτήματα.

Στη συνεργασία μεταξύ ιστορικών με το κοινό, εμφανίζονται πολλά διαφορετικά μοντέλα εμπλοκής, τα οποία συχνά μπορούν να αλληλεπικαλύπτονται. Πρώτον, η εμπλοκή που περιστρέφεται γύρω από την ιδέα του ακαδημαϊκού ως εμπειρογνώμονα, που ασχολείται και ενδιαφέρεται σε μεγάλο βαθμό για ένα παθητικό κοινό, συμβαίνει κυρίως μέσω της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου. Δεύτερον, οι ιστορικοί μπορούν να λειτουργήσουν ως «μελετητές πολιτών». Σε αυτό το μοντέλο, ακαδημαϊκοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη γνώση για να συμβάλουν στη δημοκρατική κοινωνία στην οποία ζουν. Τρίτον, η εμπλοκή μπορεί να περιλαμβάνει μέλη του κοινού ως ικανά να συμμετέχουν πιο ενεργά στην ακαδημαϊκή έρευνα και να συμβάλλουν στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων σε κάποια μορφή.

Ωστόσο, το κοινό μπορεί να συνεισφέρει σε ένα πλήθος επιστημονικών έργων, και αυτό βρίσκει εφαρμογή στη διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια Wikipedia, ως ένα συλλογικό, παγκόσμιο, πολύγλωσσο, διαδικτυακό εγκυκλοπαιδικό εγχείρημα, που στοχεύει να παρέχει ελεύθερα επαναχρησιμοποιήσιμο περιεχόμενο, με αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία, που ο καθένας μπορεί να τροποποιήσει και να βελτιώσει. Επίσης, όλο και περισσότεροι ακαδημαϊκοί ιστορικοί συμμετέχουν σε επίσημους εθνικούς εορτασμούς και σε δημόσιες ιστορικές συζητήσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Όμως, ο πιο σοβαρός κίνδυνος για τον ιστορικό που εμπλέκεται στη ΔΙ είναι η χρήση του αποδεικτικού στοιχείου (Tuathaigh, 2014).

Σύμφωνα με τον ιστορικό Regan (2010, 2012) πρέπει να εκτιμήσουμε τις διαφορές, που εμφανίζονται ανάμεσα σε αυτό που οι ιστορικοί αποκαλούν «δύο Ιστορίες». Η πρώτη Ιστορία αφορά την ιστορική έρευνα που υλοποιήθηκε από επαγγελματίες ιστορικούς και ακολουθεί συγκεκριμένες επιστημονικές διαδικασίες. Δύο αρχές εφαρμόζονται ταυτόχρονα για να είναι αποτελεσματική η ιστορική έρευνα. Πρώτον, τα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία αντλούνται ερμηνείες να είναι επαληθεύσιμα. Συνήθως, στην ιστορική έρευνα υποσημειώνονται οι πηγές, ώστε όλοι να μπορούν να τις ελέγχουν. Το δεύτερο εξαρτάται από το πρώτο. Η ιστορική έρευνα χρειάζεται να εμπλακεί κριτικά και οι ερμηνείες να διασταυρώνονται με βάση άλλες υπάρχουσες ερμηνείες.

Η δεύτερη Ιστορία αφορά τη ΔΙ, που παράγεται για μαζική κατανάλωση. Η ΔΙ εμφανίζεται παντού, στα μέσα ενημέρωσης, τις εφημερίδες, τις ταινίες, τα τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ και τα μουσεία, προσεγγίζει το ευρύ κοινό και προσπαθεί να το εκπαιδεύσει και να το διασκεδάσει, προωθώντας ιδέες για την «εθνική ταυτότητα» και την «κληρονομιά». Οι ιστορικοί συμφωνούν ως επί το πλείστον ότι η ΔΙ μπορεί

να είναι χρήσιμη και επικερδής. Οι δημόσιες ιστορίες διαδίδουν το παρελθόν, αλλά εξαρτώνται από τις ανάγκες του παρόντος. Μπορεί να λειτουργήσουν ψηφιοθηρικά για την κυβέρνηση ή να έχουν κάποιον σκοπό, ή απλά να εκπληρώσουν το χρέος στις εμπορικές επιχειρήσεις. Οι δημόσιες ιστορίες φαίνεται να ικανοποιούν τις προσδοκίες του μαζικού κοινού, ενώ η ιστορική έρευνα ενδιαφέρεται περισσότερο για το παρελθόν προς όφελός της. Οι δημόσιες ιστορίες δεν μπορούν να επαληθευτούν εύκολα, γιατί τα τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ δεν εμφανίζουν τις πηγές, αλλά το σημαντικότερο πρόβλημα είναι ότι οι δημόσιες ιστορίες απλοποιούν, εκλαϊκεύουν και μπορεί να παραμορφώσουν το παρελθόν. Επιπλέον, η ΔΙ δεν είναι ουσιαστικά Ιστορία, αλλά επικοινωνία, καθώς παρατηρείται έλλειψη ιστορικής μεθοδολογίας και αρκείται στη μετάδοση της ιστορικής γνώσης στο ευρύ κοινό.

Από τους μεγαλύτερους κινδύνους, που διατρέχουν οι ιστορικοί της ΔΙ είναι το είδος της σκόπιμης, μη επιστημονικότητας του έργου τους, όπως η σκόπιμη απόκρυψη δυσάρεστων αποδεικτικών στοιχείων, η παραμόρφωσή τους με σκοπό να κερδίσουν ψήφους για ένα κόμμα ή έναν σκοπό, για να διασκεδάσουν τις μάζες ή για να αισχροκερδούν οι τηλεοπτικοί σταθμοί ή ακόμα και οι ίδιοι. Επιπλέον, με την πρόσφατη έξαρση του λαϊκισμού και των πολιτικών χρήσεων του παρελθόντος, κάθε ιστορικός, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εργάζονται σε πανεπιστήμια, μπορεί να επηρεαστεί από παρεμβολές και πιέσεις (Etges, Zumdorf, Machcewicz, 2018). Το φαινόμενο, της αποσιώπησης των αποδεικτικών στοιχείων, που δεν εξυπηρετούν την έρευνα, περιγράφεται από τον Regan (2010: 289) ως παράλειψη (elision) μεθοδευμένη από τον εμπειρισμό, που συνιστά τη βασική μέθοδο της ΔΙ.

Οι βασικές διαφορές μεταξύ της ακαδημαϊκής συνειδητοποίησης και της εκλαϊκευτικής συνειδητοποίησης της Ιστορίας, μπορούν να περιγραφούν ως διαφορές υπόθεσης και προσέγγισης: *οι επαγγελματίες ιστορικοί επιμένουν σε μια μακρά συγκέντρωση πρωτογενών πηγών, μια σκόπιμη απόρριψη των σημερινών παραδοχών και έναν ελάχιστο βαθμό ενσυναίσθησης και φαντασίας.*

Οι εκλαϊκευμένες ιστορικές γνώσεις, από την άλλη πλευρά, τείνουν να έχουν ιδιαίτερα επιλεκτικό ενδιαφέρον για τμήματα του παρελθόντος. Επικαιροποιούνται με τις σημερινές παραδοχές και μόνο δευτερευόντως, ενδιαφέρονται να κατανοήσουν το παρελθόν με τους δικούς του όρους.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Wood (2010), πολλοί ακαδημαϊκοί ιστορικοί προτιμούν να γράφουν αναλυτική Ιστορία, παρά αφηγηματική Ιστορία. Επικεντρώνονται σε εξειδικευμένες και συχνά στενά εστιασμένες μονογραφίες που βασίζονται συνήθως στις διδακτορικές τους διατριβές. Η θεματολογία μπορεί να επικεντρώνεται σε συγκεκριμένα πολιτικά κινήματα κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου σε κάποιον μακρινό τόπο. Αυτές οι Ιστορίες δύσκολα στοχεύουν στο ευρύ κοινό, και σκόπιμα. Γράφονται από ιστορικούς για ιστορικούς, όπως και περίπλοκες ανακαλύψεις φυσικής δημοσιεύονται για καθηγητές φυσικής και φυσικούς μηχανικούς, ή και φοιτητές.

Οι «μορφές» ιστορικής αφήγησης για το ραδιόφωνο και τα τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ, σε σχέση με την αρθρογραφία σε ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις, είναι πολύ διαφορετικές. Ωστόσο, κανένα μέσο δεν απαιτεί από τον ιστορικό να εγκαταλείψει τις θεμελιώδεις, επαγγελματικές του αρχές. Η συμμετοχή στη ΔΙ απαιτεί από τους ιστορικούς να γίνουν όχι μόνο εγγράμματοι, αλλά και μορφωμένοι, στις πολυτροπικές μορφές και στα μέσα ενημέρωσης μέσω των οποίων κοινοποιούν την έρευνά τους.

Οι ιστορικοί έτσι γίνονται «μεταφραστές» της έρευνάς τους. Η αποστολή των δημόσιων ιστορικών συμβάλλει στη μείωση της απόστασης σε δυνητικά ακροατήρια της επιστημονικής επικοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη ετερογενή ακροατήρια-στόχους, το καθένα με τις δικές τους απαιτήσεις (Arendes, 2016).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον ιστορικό Παναγιωτόπουλο (στο Πιμπλής, 2010) η απόκλιση ανάμεσα στην επιστημονική και τη ΔΙ αποτελεί σοβαρό «πολιτιστικό πρόβλημα». Η ΔΙ αρκετές φορές κυριαρχείται από μύθους και αφηγήσεις φορτισμένες συναισθηματικά. Και την ώρα που η επιστημονική ιστορία γίνεται όλο και πιο σοβαρή, λύνει προβλήματα της εθνικής συγκρότησης, η ΔΙ – στα σχολικά εγχειρίδια, στην τηλεόραση, στα εκλαϊκευτικά βιβλία- φαίνεται να αναπαράγει στερεότυπα, συνήθως μέσω ερασιτεχνών λογίων». Οι ιστορικοί αισθάνονται πικρία, γιατί ενώ παράγουν υπεύθυνο έργο, η γενική εικόνα που αναπαράγει η ΔΙ φαίνεται αντιεπιστημονική.

Σύμφωνα με τον ιστορικό Χατζηβασιλείου (στο Κογκούλη & Ελευθερίου, 2018: 91) η ιστορική επιστήμη προσπαθεί να απεμπλακεί από ιδεολογικές και πολιτικές συμβάσεις, με σκοπό να ερευνήσει την πραγματικότητα, ενώ από την άλλη η ΔΙ θέλει να ομολογήσει σπουδαίες αλήθειες: αλήθειες που θα σβήσουν τη φωτιά εκείνων που καίγονται για τα μεγάλα διακυβεύματα, όχι συγκλονισμένοι από το ιστορικό περιεχόμενο, αλλά σπρωγμένοι με δύναμη από την ανάγκη να δώσουν μέσω διαφόρων ιστορικών περιεχομένων μian αρραγή συνοχή στις εικόνες του παρόντος, αποσύροντας οποιοδήποτε μεμονωμένο κομμάτι ή, εντελέστερα, οποιοδήποτε ψηφίο και θραύσμα. Ομάδα ιστορικών καταγγέλλει την εκμετάλλευση της Ιστορίας από τα Μ.Μ.Ε., γιατί σκηνοθετούν και πολιτικοποιούν επίμαχα ιστορικά γεγονότα, διεκδικώντας για τον εαυτό τους το μονοπώλιο της ερμηνείας.

Η σχέση όμως, μεταξύ των ΜΜΕ και του κοινού είναι αμφίδρομη. Τα Μ.Μ.Ε. επηρεάζουν, καθοδηγούν και ενίοτε ποδηγετούν την κοινή γνώμη, ενώ ταυτόχρονα ερωτοτροπούν μαζί της (Φλάισερ, 2012: 28).

Γενικότερα στην Ευρώπη, η αναθεώρηση της Ιστορίας μέσα από την κριτική αποτίμηση του παρελθόντος και τη στροφή σε νέα ερευνητικά ερωτήματα είναι πλέον επιτακτική. Στη διαδικασία μετασχηματισμού και αναδιαμόρφωσης των ταυτοτήτων, η ΔΙ χρησιμοποιώντας την τεχνολογική επαναστατικότητα της διεκδικεί την ιστορική εκπαίδευση της κοινής γνώμης. Αποτελεί επίσης, νέο γνωστικό αντικείμενο που προσφέρει λύσεις, όπου η ακαδημαϊκή Ιστορία δεν μπορεί να εισχωρήσει. Όπως σε

κάθε επάγγελμα, έτσι και στην Ιστορία, χρειάζεται να υπάρχει ισορροπία της βαθιάς ανάλυσης και της ικανότητας να συσχετιστούν τα ευρήματα με τον μέσο παραλήπτη (Allen, 2010).

Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η συνεργασία της ακαδημαϊκής έρευνας με τη δημόσια σφαίρα και τους εκφραστές της μπορεί να εμποδίσει κάθε ξενοφοβικό, ρατσιστικό στοιχείο, που στρέφεται εναντίον των δημοκρατικών αξιών (Δορδανάς, 2015: 112).

Η ΔΙ βασίζεται σε κάποιο βαθμό σε μακροχρόνιες πρακτικές και το κίνημα συνέβαλε στη σύνδεση αυτών των πρακτικών και στη διεύρυνση της συνολικής διαδικασίας της Ιστορίας. Χρειαζόμαστε τη ΔΙ, διότι βοηθά στην ευαισθητοποίηση σχετικά με το τι χρειάζεται για την έρευνα, την ερμηνεία, την επικοινωνία και την ανταλλαγή ιστορικών γνώσεων. Η επικοινωνία αποτελεί μία βασική δεξιότητα των ιστορικών που μεταφέρουν την Ιστορία στο ευρύ κοινό και συνεργάζονται με διάφορους εταίρους και δημόσιες ομάδες. Εάν οι ιστορικοί θέλουν να εργαστούν με το κοινό, πρέπει να μάθουν δεξιότητες, όπως να επιμελούνται και να σχεδιάζουν ιστορικές εκθέσεις ή να παράγουν οπτικοακουστικά έργα. Η ιστορία δεν είναι επικοινωνία, αλλά μπορεί να μάθει από την επικοινωνία. Τέλος, οι ιστορικοί βοηθούν τις δημόσιες ομάδες και κοινότητες να αναπτύξουν δεξιότητες στη χρήση, ερμηνεία, συγχρονισμό και σύγκριση στοιχείων του παρελθόντος. Ο ρόλος των εκπαιδευμένων ιστορικών είναι κάτι περισσότερο από την απλή ανταλλαγή γνώσεων για το παρελθόν. Περιλαμβάνει την ανταλλαγή των δεξιοτήτων τους, για την ερμηνεία και την κατανόηση του παρελθόντος (Cauvin, 2020: 32-41).

2. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

2.1. Ο περιοδικός Τύπος

Στο πεδίο του έντυπου πολιτισμού, μια νέα ομάδα πηγών, αναδύεται στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, τα περιοδικά. Αυτή η εξέλιξη καθοδηγείται από την πολιτιστική στροφή στα γλωσσολογικά και λογοτεχνικά Τμήματα και από την ανάπτυξη ψηφιακών αρχείων που επιτρέπουν τέτοιες μελέτες σε ευρύτερη κλίμακα. Οι λογοτεχνικές και ιστορικές σπουδές, που ασχολούνται με τη μελέτη του σύγχρονου πολιτισμού, βρίσκουν στα περιοδικά μια νέα πηγή για τη διερεύνηση του Διαφωτισμού, του 19ου αιώνα και των σύγχρονων πολιτισμών. Σύμφωνα με τον Nelson (1989) τα περιοδικά χρειάζεται να διαβάζονται ως κείμενα που έχουν μια ενότητα διαφορετική, αλλά συγκρίσιμη με εκείνη των μεμονωμένων βιβλίων. Κάθε χρόνο εμφανίζονται νέα βιβλία που αφορούν τα περιοδικά και διερευνούν τους τρόπους με τους οποίους η σύγχρονη λογοτεχνία και οι Τέχνες συνδέονται με το εμπόριο και τη διαφήμιση και με τα κοινωνικά, πολιτικά και επιστημονικά θέματα της εποχής.

Καθώς, τα ψηφιακά αρχεία καθίστανται όλο και περισσότερο διαθέσιμα, χρειάζεται να επιμείνουμε στην αυτονομία και το διακριτό χαρακτήρα των περιοδικών ως πολιτιστικών αντικειμένων (Latham & Scholes, 2006: 519), καθώς υπάρχουν τα αναλυτικά εργαλεία που είναι απαραίτητα για να τα εξετάσουν, να τα περιγράψουν και να τα κατανοήσουν.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ταξινομούνται ανάλογα με τη φυσική τους μορφή, την τεχνολογία που εμπλέκουν και τη φύση της διαδικασίας της επικοινωνίας με το κοινό. Έτσι χωρίζονται σε παραδοσιακά, έντυπα, ηλεκτρονικά και νέα Μέσα. Η κατηγορία που αφορά την έρευνά μας είναι τα έντυπα μέσα, τα οποία με τη σειρά τους, κατηγοριοποιούνται σε εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία.

Η εφεύρεση της Τυπογραφίας από τον Johannes Guttenberg (1400-1468) διευκόλυνε τη μαζική παραγωγή έντυπου υλικού. Ως αποτέλεσμα, ο Τύπος και οι δημοσιεύσεις εξαπλώθηκαν ραγδαία σε όλη την Ευρώπη και αργότερα και σε άλλες ηπείρους. Η μαζική παραγωγή έντυπων εγγράφων οδήγησε στον εκδημοκρατισμό της γνώσης και έτσι η εκπαίδευση κατέστη προσιτή στους κοινούς ανθρώπους. Ήταν ακριβώς μια επανάσταση, γιατί μέχρι τότε η γνώση θεωρείτο ιδιοκτησία της ελίτ. Για αρκετούς αιώνες, τα έντυπα Μέσα χρησίμευαν ως το σημαντικότερο μέσο επικοινωνίας για το ευρύ κοινό.

Το Περιοδικό ακολούθησε μια σημαντική πορεία από τα τέλη του 17ου αιώνα, με αλλαγές στο περιεχόμενο και τη μορφή λόγω των κοινωνικών, πολιτιστικών, βιομηχανικών και τεχνολογικών αλλαγών. Το Περιοδικό είναι «η πιο επιτυχημένη μορφή μέσων που υπήρξε ποτέ» (Holmes & Nice 2012: 1) και η μακροζωία του

βασίστηκε στην προσαρμοστικότητά του. Τα περιοδικά, κατέχουν θέση στην αγορά ενημερωτικών και ψυχαγωγικών ενδιαφερόντων, που δεν εξυπηρετούνται ή θα μπορούσαν να εξυπηρετηθούν διαφορετικά. Επιπλέον, προκύπτουν από πολιτιστικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιχειρηματικές και εκδοτικές ανάγκες σε έναν συγκεκριμένο χρόνο και τόπο.

Τα περιοδικά, που ικανοποιούν αυτές τις ανάγκες γίνονται μέσα έκφρασης της ατομικότητας και της κοινότητας, τόσο για τους παραγωγούς όσο και για τους καταναλωτές. Σύμφωνα με τους Navasky και Cornog (2012: viii), *«τα περιοδικά ως τάξη, είτε πρόκειται για περιοδικά ιδεών, περιοδικά γνώμης, εφημερίδες, είτε εξειδικευμένες δημοσιεύσεις για θέματα μαγειρικής, αθλητικά, σεξουαλικά, εξ' ορισμού αντικατοπτρίζουν τις αξίες και τις εντάσεις του πολιτισμού και της κοινωνίας που βοηθούν να ορίσουν».*

Στη σύγχρονη εθνική ιστορία, η εμφάνιση εκδοτικών ομίλων από τη δεκαετία του 1960, που εκδίδουν περιοδικά και εφημερίδες, σχετίζεται με τη διείσδυση της τηλεόρασης στα ελληνικά νοικοκυριά, την υποχώρηση του αναλφαβητισμού, την έκρηξη της διαφήμισης. Η όλο και μεγαλύτερη διαφημιστική δαπάνη των επιχειρήσεων και των προϊόντων τους, μετατοπίζει την προτεραιότητα των ΜΜΕ από την ενημέρωση στην ψυχαγωγία. Η «Βιομηχανία των Μέσων» είτε στο πεδίο της ενημέρωσης, είτε της ψυχαγωγίας, ανακινεί θέματα που επηρεάζουν την κοινωνικοπολιτική δομή των μετανεωτερικών κοινωνιών. Συνεπώς, τα περιοδικά πέρα από την εμπορική αξία, έχουν σημαντική πολιτισμικοκοινωνική αξία, γεγονός που τα κατατάσσει στις «Πολιτισμικές Βιομηχανίες» (Adorno, 2000) οι δραστηριότητες των οποίων συνίστανται στο να διαχειρίζονται συμβολικά αγαθά, που η οικονομική αξία προέρχεται από την πολιτισμική αξία. Οι πρακτικές τους σύμφωνα με τη Σχολή της Φρανκφούρτης είναι υπεύθυνες για την κατασκευή της μαζικής κουλτούρας (Horkheimer et al, 1984: 222-232), καθώς με την επίφαση της πρωτοτυπίας και του νεωτερισμού, τυποποιούν θέσεις και προσδοκίες των αποδεκτών (Κουμπαρέλης, 2020: 3-4).

2.1.1. Διευκρίνιση του όρου «Περιοδικό»

Πρόκειται για έντυπα που εμφανίζονται περιοδικώς, όπως και οι εφημερίδες, αλλά η διαφορά μεταξύ περιοδικών και εφημερίδων προκύπτει από τη χρήση, το λογισμικό και το υλικό του έντυπου μέσου. Τα περιοδικά έχουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των εφημερίδων, όπως ο τίτλος, η περιοδικότητα, η ελεύθερη πρόσβαση σε αυτά, διατίθενται επί πληρωμή, αλλά δεν περιέχουν ειδήσεις. Τείνουν να έχουν εξειδικευμένο περιεχόμενο και δεν απευθύνονται στο ευρύ κοινό, καθώς απαιτούνται ειδικές γνώσεις για την ανάγνωσή τους, δεν αναφέρονται σε γεγονότα που συνέβησαν ανάμεσα στις διαδοχικές εμφανίσεις τους και τείνουν να έχουν ειδική άποψη για κάποιο θέμα.

Ο εμπορικός και ευρύς χαρακτήρας του Περιοδικού καταγράφεται στον αγγλικό και γαλλικό όρο ως magazine (αγγλικά) magasin (γαλλικά). Αυτά τα έντυπα ήταν πλησιέστερα στα βιβλία παρά στις εφημερίδες και διακρίνονταν για τον πλούτο και την ποικιλία της θεματολογίας και την εξαιρετική εικονογράφησή τους. Επιπλέον, τα περιοδικά δεν δεσμεύονται από τον χρόνο της έκδοσής τους. Ανάλογα με το είδος περιλαμβάνουν αφηγήσεις, αναλύσεις, περιγραφές, κριτικές, ποιήματα, μυθιστορήματα, διηγήματα, επιστημονικές γνώσεις, που ψυχαγωγούν και μορφώνουν, παρά ενημερώνουν και πληροφορούν.

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα έκαναν την εμφάνισή τους, τα περιοδικά μεγάλης κυκλοφορίας και καθιερώθηκαν τα χαρακτηριστικά των εμπορικών περιοδικών, όπως η καλύτερη ποιότητα χαρτιού, η καλύτερη εκτύπωση, η πλουσιότερη εικονογράφιση και το διαφορετικό εξώφυλλο σε κάθε έκδοση των περιοδικών. Σήμερα, στην κατηγορία των περιοδικών ανήκουν και τα ένθετα των εφημερίδων. Στα περιοδικά, επικρατεί η εξειδίκευση, γιατί οι τίτλοι και το περιεχόμενό τους απευθύνονται σε συγκεκριμένα αναγνωστικά κοινά. Τα περιοδικά έχουν χρόνο ζωής πολύ μεγαλύτερο από την περιοδικότητά τους, ορισμένοι μάλιστα τίτλοι διακρίνονται και για το διαχρονικό της θεματολογίας ή για τη χρηστικότητα του περιεχομένου. Το περιεχόμενό τους αποτελεί σημείο αναφοράς και όχι εφήμερο ανάγνωσμα.

Στα περιοδικά εντοπίζουμε εξειδικεύσεις, λεπτή κατάτμηση των κοινωνικών δραστηριοτήτων και των πνευματικών ενδιαφερόντων, των επιστημονικών τομέων και των επαγγελμάτων. Για όσα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς ως θέματα, που ίσως ενδιαφέρουν μερικές εκατοντάδες ατόμων υπάρχει και ένα τουλάχιστον περιοδικό (Ψυχογιός, 2010: 497- 502).

Από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας προκύπτει μια προβληματική ως προς τη διατύπωση ενός ενιαίου ορισμού για τα περιοδικά.

Σύμφωνα με το ετυμολογικό λεξικό του Harper (2001; Jassem, 2017), η λέξη περιοδικό (magazine) έχει τις ρίζες της στο 1580 που ως λέξη σήμαινε το μέρος αποθήκευσης αγαθών και πιο συγκεκριμένα πυρομαχικών.

Στα αραβικά «makhazin» είναι ο πληθυντικός του «makhzan» που σημαίνει «αποθήκη» και χρησιμοποιήθηκε μεταφορικά ως «αποθήκη πληροφοριών», συλλογή δηλαδή από γραπτά άρθρα.

Η ονοματοδότηση και σημασιοδότηση δεν είναι παραπλανητική: το Περιοδικό είναι το κατάστημα. Στη φυσική κινητικότητα των εμπορευμάτων στην αποθήκη του καταστήματος έρχεται να απαντήσει η εικονική και πνευματική κινητικότητα των εμπορευμάτων και των αναπαραστάσεων στα περιοδικά. Πρόκειται για το πρώτο μέσο μαζικής επικοινωνίας, που είναι αποκλειστικά αφιερωμένο στην κατανάλωση (Galluzzo, 2020).

Το πιο σύγχρονο νόημα της λέξης σημαίνει τα ποικίλα γραπτά κείμενα, όπως χρονολογείται το 1731 και αποδόθηκε στον τίτλο του πρώτου περιοδικού «Gentleman's magazine», ως έμφυλη σημασιοδότηση της εποχής.

Ο ορισμός αυτός μπορεί να θεωρηθεί πολύ γενικός. «Αποθήκη» πληροφοριών μπορεί να αποτελέσει ένα βιβλίο και μια εφημερίδα, παρόλα αυτά η ποικιλία στην ύλη και τα περιεχόμενα (Beetham 1996: 1) του πρώτου περιοδικού, ήταν αυτό που το ξεχώρισε από τα βιβλία και τις εφημερίδες. Οι ιστορικοί διαφωνούν ως προς το ποιο ήταν το πρώτο περιοδικό. Εκτός από το βρετανικό περιοδικό «The Gentleman's Magazine» το 1731, του Edward Cave, που χρησιμοποίησε για πρώτη φορά τη λέξη περιοδικό (magazine), ορισμένοι αναφέρουν το γερμανικό «Erbauliche monaths-unterredungen» το 1663 (Morrish, 2003: 5), άλλοι θεωρούν το γαλλικό περιοδικό «Journal des scavans» το 1665 (Davis 1988), το βρετανικό «Ladies Mercury» το 1693 ή το αγγλικό περιοδικό του Daniel Defoe «The Review» το 1704 (Wood 1956: 3–4). Ανεξάρτητα από το ποιο ήταν το πρώτο περιοδικό, το διαφορετικό περιεχόμενο που διέκρινε το περιοδικό από μια εφημερίδα ή ένα βιβλίο δεν είναι ήδη αρκετά ακριβές για να επιτρέψει σε διάφορες εταιρείες να καθορίσουν το καινούριο Μέσο.

Για να κατανοήσουμε την έννοια του περιοδικού χρειάζεται να ακολουθήσουμε μια επιστημονική σημειωτική και πολιτισμική ανάλυση και να εξετάσουμε πώς παράγεται ένα περιοδικό, πώς καταναλώνεται και πώς εντάσσεται στην καθημερινή ζωή των καταναλωτών επηρεάζοντας την ευρύτερη κουλτούρα. Το περιοδικό για να γίνει κατανοητό χρειάζεται να θεωρηθεί ως μια σειρά πρακτικών.

Οι άξονες (Le Masurier, 2014) πάνω στους οποίους μελετάται είναι:

α) το μέσον της έκδοσής του, όπως χαρτί, ψηφιακή έκδοση β) η φιλοσοφία της σύνταξης, που εξηγεί στους αναγνώστες τι σκοπεύει να κάνει το περιοδικό, ποιους τομείς ενδιαφέροντος καλύπτει, πώς θα προσεγγίσει αυτά τα ενδιαφέροντα και τη φωνή που θα χρησιμοποιήσει για να εκφραστεί (Johnson & Prijatel 2006: 135), γ) οι εκδότες, που εφαρμόζουν τη φιλοσοφία του περιοδικού, αυτοί δημιουργούν τη σχέση εμπιστοσύνης με τους αναγνώστες καθώς λαμβάνουν τις τελικές αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο - λέξεις, εικόνες και σχεδιασμό - ώστε να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό και ικανοποιητικό πακέτο, δ) το επιχειρησιακό μοντέλο, που περιγράφει τον εμπορικό χαρακτήρα του περιοδικού, τη λειτουργία του ως επιχείρηση και τον τρόπο που συνδέονται οι διαφημιστές με τους καταναλωτές (Sumner & Rhoades, 2006), ε) η περιοδικότητα των τευχών σε μία συγκεκριμένη ημερομηνία που αποτελεί και τη σφραγίδα του περιοδικού (Renard, 2008), στ) η χρονικότητα, που στα περιοδικά έχει αρχή μέση και τέλος. Το Περιοδικό χρειάζεται να παρέχει στον αναγνώστη αφηγηματική ακεραιότητα και να μην αφήνει μια αίσθηση ανολοκλήρωτου (Sternadori & Holmes, 2020: 99) δίνοντάς του χρόνο να στοχαστεί και να σκεφτεί και τέλος ζ) το αναγνωστικό κοινό, το οποίο δεν είναι άμορφο, αλλά

με ειδικά ενδιαφέροντα, στοιχείο που οδηγεί σε μια σχέση *συνομιλίας και γραφής, μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου* (Gardner 2012: 52).

Έναν περιεκτικό ορισμό επιχειρεί ο Le Masurier (2014: 13-14) σύμφωνα με τον οποίο τα περιοδικά αποτελούν «ένα δοχείο με περιεχόμενο επιμελημένες λέξεις, εικόνες και γραφικά, όπου κάθε ένα από αυτά τα στοιχεία είναι εξίσου σημαντικό με το άλλο και ολόκληρο το περιεχόμενο φιλτράρεται από έναν συντάκτη που ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες μιας εξειδικευμένης ανάγνωσης. Τα περιοδικά έχουν περιοδική φύση και κάθε τεύχος παράγεται και καταναλώνεται σχεδόν πάντα σε ένα μέσο χρονικό διάστημα, δίνοντας στον αναγνώστη χρόνο για στοχασμό και επιθυμία».

2.1.2. Διαχωρισμός περιοδικών

Τα περιοδικά, παρόλη την ομοιότητά τους, στοχεύουν σε διαφορετικούς αναγνώστες και έτσι χωρίζονται σε περιοδικά: α) καταναλωτών όπως το περιοδικό που μελετάμε και β) εμπορίου.

Επιπλέον, ως προς το οικονομικό αντίτιμο για την αγορά των περιοδικών διακρίνουμε: α) την αμειβόμενη κυκλοφορία, το περιοδικό πωλείται προς μια τιμή και προμηθεύεται στα περίπτερα και τα βιβλιοπωλεία, β) την ελεύθερη κυκλοφορία χωρίς τιμή κάλυψης και διοχετεύεται ελεύθερα, όπως τα εν πτήσει περιοδικά και γ) τα ελεγχόμενης κυκλοφορίας, που συνήθως βασίζονται στη βιομηχανία εκδόσεων και διανέμονται μόνο σε αναγνώστες- συνδρομητές.

Η ποικιλία των περιοδικών είναι μεγάλη και ακολουθούνται οι διακρίσεις του Τύπου, με κριτήρια, όπως: α) η ύλη, πολιτικές, οικονομικές, αθλητικές εφημερίδες, ραδιοτηλεοπτικά, επιστημονικά (ιατρικά, θεολογικά, φιλολογικά), λογοτεχνικά, εικαστικά περιοδικά και περιοδικά φωτογραφίας, β) το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται, επαγγελματικά, γυναικεία (μόδας), παιδικά περιοδικά, γ) τη λειτουργία, τύπος γνώμης, πληροφόρησης (ή ενημέρωσης), περιοδικά ψυχαγωγίας (Καράογλου, 2005:263).

Ανάλογα κάθε φορά με το κριτήριο, κατασκευάζουμε την αντίστοιχη τυπολογία για το διαχωρισμό τους. Με κριτήριο την κυκλοφορία των περιοδικών διακρίνουμε τα περιοδικά σε μικρής κυκλοφορίας και σε περιοδικά μαζικής κυκλοφορίας (Ψυχογιός, 2010: 518). Τα περιοδικά μικρής κυκλοφορίας αποτελούνται από τα ακαδημαϊκά, επαγγελματικά, αφιλοκερδή, γνώμης, γραμμάτων και τεχνών. Τα περιοδικά μαζικής κυκλοφορίας ικανοποιούν καταναλωτικές, ψυχαγωγικές, ενημερωτικές ανάγκες και οργανώνουν τις πρακτικές μας δραστηριότητες. Τα είδη που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία βρίσκονται σε οποιοδήποτε σημείο πώλησης, σε περίπτερα και πωλούνται και με συνδρομές. Το κοινό αυτών των περιοδικών ενδιαφέρεται για το συντακτικό τους περιεχόμενο (δηλ. τη θεματολογία, ποιότητα γραφής και εικονογράφησης) και για την τιμή τους.

Τα μαζίκα περιοδικά από πλευράς περιεχομένου διαιρούνται σε γενικού ενδιαφέροντος/ποικίλης ύλης, ειδικού ενδιαφέροντος και πολύ ειδικού ενδιαφέροντος περιοδικά (Καράογλου, 2010: 531; Ρορρ, 2015: 46). Τα περιοδικά ποικίλης ύλης που αφορούν κυρίως το νεανικό κοινό (Νίτρο, Κλικ κ.α.) είναι ένθετα εφημερίδων (π.χ. Βημαγκαζίνο, Εικόνες, Έψιλον, Ταχυδρόμος). Τα περιοδικά ειδικού ενδιαφέροντος, ασχολούνται με μια γενική κατηγορία, όπως η Ιστορία. Βασικά είδη αυτής της κατηγορίας είναι τα γυναικεία, τα ανδρικά, τα γονεϊκά, τα παιδικά, τα αθλητικά, τα ιστορικά, τα ταξιδιωτικά, τα αγροτικά, τα επιχειρηματικά, τα περιβαλλοντικά και τα ψυχαγωγικά περιοδικά. Τέλος τα πολύ ειδικού ενδιαφέροντος περιοδικά εστιάζουν σε πολύ συγκεκριμένες υποθεματικές.

Στην έρευνά μας το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» αποτελεί ένα περιοδικό ειδικού ενδιαφέροντος. Περιοδικά Ιστορίας όμως που ασχολούνται με συγκεκριμένη ιστορική περίοδο, ανθρώπους ή αντικείμενα αποτελούν τα περιοδικά πολύ ειδικού ενδιαφέροντος, όπως είναι ένα περιοδικό στρατιωτικής ιστορίας.

2.1.2.1. Τα εικονογραφημένα περιοδικά Δημόσιας Ιστορίας

Η ΔΙ αποτελούσε ένα αναπτυσσόμενο τμήμα στην αγορά βιβλίων και περιοδικών ήδη από τον 19ο αιώνα. Το βρετανικό Penny Magazine από το 1830 και τα οικογενειακά περιοδικά από το 1850 (Lechner, 2016: 19), όπως το βρετανικό Household Words και το γερμανικό Gartenlaube δημοσίευσαν πολλά ιστορικά άρθρα με εικονογράφηση.

Οι συγγραφείς επέλεξαν θέματα, που παραμελούνταν από την ακαδημαϊκή ιστοριογραφία, όπως θεματολογία που αφορούσε την ιστορία της καθημερινής ζωής και την ιστορία των φύλων.

Τα περισσότερα πολιτικά άρθρα σε αυτά τα περιοδικά ασχολούνταν κυρίως με την αντρική ηγεμονική ιστορία, αλλά διανθίστηκαν και με άρθρα για γυναίκες ηγέτες, επαναστάτριες και ηρωίδες μητέρες. Η Ιστορία σε αυτά τα περιοδικά περιορίστηκε σε θέματα που παρουσιάζονταν με συναισθηματικούς, προσωπικούς και δραματικούς τρόπους. Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι οι ιστορικές αναπαραστάσεις από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα και έπειτα, έδειξαν να επικεντρώνονται στα ιστορικά γεγονότα των τελευταίων εκατό ετών, δηλαδή στο εύρος της επικοινωνιακής μνήμης (Assman, 1988). Αυτό επέτρεψε στους αναγνώστες να συνδεθούν με το παρελθόν μέσω της οικογενειακής ιστορίας δημιουργώντας συνδέσεις με τον πραγματικό κόσμο. Ο δέκατος ένατος αιώνας παρήγαγε μια διαφοροποιημένη και εμπορικά επιτυχημένη ιστορική κουλτούρα, η οποία καταναλώθηκε από ένα ποικιλόμορφο κοινό από όλες τις κοινωνικές τάξεις, συμπεριλαμβανομένων ανδρών και γυναικών, όλων των ηλικιών και τάξεων και διαφορετικών θρησκευτικών ομάδων (Korte & Paletschek, 2017: 198).

Τον 20^ο αιώνα, τα εικονογραφημένα περιοδικά αναδύθηκαν από τη δεκαετία του 1920 και αποτελούν πλέον σημαντική πηγή πληροφοριών για την ιστορία του πολιτισμού, της επικοινωνίας, της φωτογραφίας και της καθημερινής ζωής (Rössler et al, 2012: 173; Guidali, 2019). Το αναγνωστικό κοινό των περιοδικών ήταν η νέα, αστική μεσαία τάξη, που εργάζεται σε γραφεία, ζει σε γρήγορους ρυθμούς και διασκεδάζει τα Σαββατοκύριακα σε μεγάλες πόλεις. Τα περιοδικά αντικατοπτρίζουν την κουλτούρα της καθημερινότητας της δεκαετίας του 1920. Χάρη στην ευρεία διάδοσή τους, τα περιοδικά αποτέλεσαν μέρος μιας «εικονικής στροφής» (Maar 2005) και μαζί με τον βουβό κινηματογράφο σηματοδότησαν τη μετάβαση σε μια κουλτούρα οπτικής ψυχαγωγίας (Rössler et al, 2012: 174-175).

Τα ελληνικά περιοδικά, το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα δομούν μια νέα μορφή, που διαφέρει από τις παλαιότερες περιόδους λόγω τριών βασικών χαρακτηριστικών: συνδυάζουν την εγκυκλοπαιδική γνώση με τη ψυχαγωγία, χρησιμοποιούν καινοτόμες μορφές αναπαράστασης και κάνουν εκτεταμένη χρήση εικόνων. Τα περισσότερα εκδίδονται στην Αθήνα χρησιμοποιώντας οπτικό υλικό όλων των ειδών και κυρίως φωτογραφίες, οι οποίες χρησιμοποιούνται στα εξώφυλλα, αλλά και μέσα στα τεύχη.

Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, ο ελληνικός Τύπος άρχισε να εκτυπώνει φωτογραφίες. Από το 1899, η αθηναϊκή εφημερίδα «Εστία» δημοσίευσε φωτογραφίες στην πρώτη σελίδα, ακολουθούμενη από πολλές ελληνικές ημερήσιες εκδόσεις, όπως «Εμπρός», «Σκριπ» και «Το Άστυ». Οι φωτογραφίες είχαν γίνει απαραίτητο στοιχείο της ελληνικής καθημερινότητας ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι φωτογραφίες και οι εικόνες χρησιμοποιήθηκαν είτε ως απεικόνιση είτε ως αποδεικτικά στοιχεία. Στις αρχές του εικοστού αιώνα, η φωτογραφία είχε ήδη βρει τη θέση της στον ελληνικό Τύπο, προσθέτοντας στην οπτική λειτουργία της αφήγησης (Μπακουνάκης, 2014: 93).

Το μηνιαίο περιοδικό «Εικονογραφημένη» (1904-1923) ήταν το πρώτο που εισήγαγε φωτογραφίες στο υλικό του. Η εισαγωγή της φωτογραφίας στα περιοδικά αποτέλεσε μια στρατηγική προσέλευσης αναγνωστών, δημιουργώντας ταυτόχρονα έναν νέο τύπο εικονογραφημένης δημοσιογραφίας στην ιστορία του Τύπου. Οι φωτογραφίες ήταν κυρίως πολιτικές, κοινωνικές και απεικόνιζαν γυναίκες ηθοποιούς και καλλιτέχνες, μέλη της ελληνικής βασιλικής οικογένειας και Έλληνες πολιτικούς. Οι φωτογραφίες αυτές, είτε ανήκαν σε ερασιτέχνες φωτογράφους, είτε ήταν προσωπικές συλλογές των ίδιων των δημοσιογράφων (Immig, 2020: 94).

Τα εικονογραφημένα περιοδικά ΔΙ νοηματοδοτούνται μέσω πέντε προσεγγίσεων (Popp, 2015: 44-49).

1. Τα εικονογραφημένα περιοδικά Ιστορίας απευθύνονται σε ένα μη εξειδικευμένο κοινό. Οι εικόνες προσλαμβάνονται ως ένα αναπόσπαστο και συστατικό στοιχείο

τους και ο αριθμός των εικονογραφήσεων (π.χ. πίνακες, φωτογραφίες, χάρτες, διαγράμματα, πίνακες) συνήθως υπερβαίνει την ποσότητα του κειμένου. Το γεγονός ότι τα περιοδικά απευθύνονται σε ακροατήριο «μη ειδικών», δεν συνεπάγεται, ότι φοιτητές Ιστορίας, καθηγητές Ιστορίας ή επαγγελματίες που ασχολούνται με το παρελθόν δεν περιλαμβάνονται στο αναγνωστικό κοινό αυτών των περιοδικών.

2. Τα περιοδικά Ιστορίας νοούνται ως φαινόμενο ιστορικής κουλτούρας μιας κοινωνίας. Συνδυάζουν μια γνωστική (μεταφορά γνώσης) με μια αισθητική και συναισθηματική διάσταση (εικόνες με αισθητικό και συχνά συναισθηματικό αποτέλεσμα), καθώς και μια πολιτική διάσταση όχι αναγκαστικά ως άμεση ή έμμεση ιδεολογική ευθυγράμμιση ή πολιτική παρέμβαση, αλλά ως παρουσίαση μιας συγκεκριμένης ιδέας του ανθρώπου και μιας αντίληψης της κοινωνίας ως συστήματος πολιτικών αξιών.

3. Στα περιοδικά αυτά γράφουν είτε ιστορικοί, είτε δημοσιογράφοι εξειδικευμένοι στην Ιστορία είτε δημοσιογράφοι γενικότερα. Η ιστορική δημοσιογραφία μπορεί να παρουσιάσει πολλά ιστορικά θέματα καθώς αυτά έχουν σχέση με το παρόν και τα γεγονότα, που παρουσιάζονται ανακαλούνται από το γεγονός ότι οι άνθρωποι από το παρόν στρέφονται προς το παρελθόν - με γνωστικό, συναισθηματικό και συχνά προσδιοριστικό τρόπο.

4. Τα περιοδικά Ιστορίας προσλαμβάνονται ως εμπορικά αντικείμενα. Ο πρωταρχικός στόχος δεν είναι η μεταφορά της Ιστορίας, αλλά η επιτυχία των πωλήσεων. Εάν αυτός ο στόχος δεν επιτευχθεί με τον κατάλληλο τρόπο, τότε εξαφανίζονται από την αγορά. Τα περιοδικά περιέχουν διαφημίσεις, από τις οποίες χρηματοδοτούνται και με στρατηγικές μάρκετινγκ στοχεύουν στην πώληση περαιτέρω προϊόντων από τη δική τους εταιρεία ή επιχείρηση π.χ. βιβλία, CD και DVD για ένα θέμα που πραγματεύεται ένα τεύχος,

5. Τα περιοδικά Ιστορίας σε όλη την Ευρώπη εστιάζουν στην εθνική ιστορική κουλτούρα και τονίζουν την εθνική Ιστορία.

Η σχέση μεταξύ των συνδρομών και της λιανικής πώλησης είναι πολύ διαφορετική όταν πρόκειται για μεμονωμένα περιοδικά, καθώς το μεγαλύτερο μερίδιο των περιοδικών Ιστορίας αγοράζεται από μεμονωμένους αγοραστές μετά από παρόρμηση (π.χ. στο σταθμό) ως υλικό ανάγνωσης, καθώς διατηρεί την αξία της πληροφορίας για μεγάλο χρονικό διάστημα και μπορεί να διαβάζεται ξανά και ξανά. Σε αυτό το πλαίσιο, τα εικονογραφημένα περιοδικά μπορεί να είναι πιο κατάλληλα από τα βιβλία χάρη στις εικονογραφήσεις και τη δομή του «περιοδικού»: μπορούν να διαβαστούν επιλεκτικά με μειωμένη συγκέντρωση, ενώ ταυτόχρονα δεν απαιτείται τεχνικός εξοπλισμός, σε αντίθεση με τα οπτικοακουστικά μέσα.

Η ευέλικτη χρήση, τυπική για τα εικονογραφημένα περιοδικά, είναι επίσης ένα πλεονέκτημα των περιοδικών Ιστορίας. Ο σχεδιασμός των περιοδικών επομένως, έχει το καθήκον να κατευθύνει την προσοχή του δυνητικού αγοραστή. Εκτός από τους τίτλους και τις εικόνες του περιοδικού, που δηλώνουν το πολιτισμικό υπόβαθρο του περιοδικού, σημαντικό ρόλο έχουν τα χρώματα και η τιμή.

Για τη δημόσια/εκλαϊκευμένη διάσταση των περιοδικών Ιστορίας, ο όρος δημόσιος έχει πολλαπλές ερμηνείες. Σύμφωνα με έρευνα του Holt N. Parker (2011) ο όρος δημόσιος/εκλαϊκευμένος ερμηνεύεται:

- ως προς την ποσοτική πτυχή, όταν τα πολιτιστικά προϊόντα απευθύνονται και λαμβάνονται από έναν μεγάλο αριθμό ατόμων,
- ως προς την ποιοτική πτυχή, όταν τα πολιτιστικά προϊόντα θεωρούνται «επιφανειακή ψυχαγωγία», που λαμβάνεται από ανθρώπους που δεν μετέχουν σε μια ελιτίστικη «υψηλή κουλτούρα»,
- ορίζεται και η ποιοτική διαφορά μεταξύ ακαδημαϊκού και μη ακαδημαϊκού λόγου. Τα πολιτιστικά προϊόντα θεωρούνται δημόσια/εκλαϊκευμένα όταν είναι αποτέλεσμα μιας διαδικασίας εκλαϊκευσης επιστημονικών εννοιών και ερευνητικών ευρημάτων,
- από την ποιοτική πτυχή μιας εμπορικής και βιομηχανοποιημένης μαζικής κουλτούρας, που παράγει μαζικά προϊόντα για μαζική κατανάλωση. Τα πολιτιστικά προϊόντα θεωρούνται δημόσια/εκλαϊκευμένα με υποτιμητικό τρόπο, καθώς θεωρείται ότι για τη μαζική κατανάλωση και την επιτυχία των πωλήσεων θυσιάζεται η ποιότητα του αποτελέσματος,
- με την έννοια του παραδοσιακού, του λαϊκού, του λαογραφικού, του μη μοντέρνου και του μη βιομηχανικού,
- με την έννοια της «κουλτούρας των κατώτερων», όπως η αντίσταση, η μάχη των «λαών» ενάντια στις άρχουσες ή προνομιούχες τάξεις. Τα πολιτιστικά προϊόντα θεωρούνται ως δημόσια/εκλαϊκευμένα υπό αυτήν την πολιτική έννοια της αντίστασης του λαού κατά των διακρίσεων και του αγώνα για τα δικαιώματα,
- υπό την έννοια της εύκολης πρόσβασης ενός μη ειδικού κοινού στα πολιτιστικά προϊόντα. Ένα πολιτιστικό προϊόν θεωρείται δημόσιο/εκλαϊκευμένο εάν μειώνει τα κοινωνικοπολιτισμικά εμπόδια πρόσβασης για όλους τους καταναλωτές.
- ο όρος δημόσιος, υποδηλώνει στενούς δεσμούς με το κράτος και τη διοίκησή του, λόγω της μακράς ιστορίας του κράτους πρόνοιας στην Ευρώπη. Ως εκ τούτου, η δημόσια ιστορία μπορεί να νοηθεί είτε ως ιστορία που υποστηρίζεται από το κράτος είτε ως ιστορία της κρατικής διοίκησης (Cauvin, 2020: 20).

Όλες οι παραπάνω προσεγγίσεις του όρου δημόσιος/εκλαϊκευμένος παρουσιάζουν αρκετές προβληματικές. Τα περιοδικά Ιστορίας περιορίζουν τα όρια που υπάρχουν στην πρόσβαση στον ιστορικό λόγο, δεδομένου ότι η επιλογή των θεμάτων (π.χ. γνωστά θέματα), ο σχεδιασμός του περιεχομένου (π.χ. λιγότερο περίπλοκη ιστορική παρουσίαση), η γλώσσα (π.χ. απλές λέξεις και γραμματική, χωρίς ειδικούς όρους), ο τρόπος παρουσιάσής τους (π.χ. περιγραφική αφήγηση, εικονογραφήσεις) και οι στρατηγικές διάδοσής τους (πωλήσεις σε περίπτερα και σούπερ μάρκετ) απευθύνονται σε ένα μη ειδικό κοινό προσφέροντας μια ανάλαφρη ανάγνωση.

Επιπλέον, τα περιοδικά ΔΙ επισημαίνουν και τα όρια του κριτηρίου της ποσοτικής διάδοσης, καθώς σε σύγκριση με τη ζήτηση για αναπαραστάσεις Ιστορίας από τα ΜΜΕ, όπως κινηματογράφος και τηλεόραση, η ζήτηση για περιοδικά Ιστορίας θεωρείται σχετικά μέτρια. Αυτό αποτελεί και τον λόγο, που παραμελούνται τα περιοδικά Ιστορίας στις μελέτες σχετικά με την ιστορική κουλτούρα.

Ως προς την εκλαΐκευση της ακαδημαϊκής γνώσης, η έρευνα μέχρι σήμερα προσανατολιζόταν στη φυσική, τεχνολογική και ιατρική γνώση. Η ιστορική γνώση έχει ελάχιστη προσοχή μέχρι στιγμής. Οι ειδικές γνώσεις που δεν είναι προσβάσιμες στο ευρύ κοινό αποδίδονται με απλοποιημένο τρόπο από τους ίδιους τους ερευνητές ή και από δημοσιογράφους. Έχει διαπιστωθεί ότι ορισμένοι παράγοντες, όπως η συσχέτιση του θέματος, η απόδοση της συνάφειας, η μείωση των γλωσσικών εμποδίων (όπως της εξειδικευμένης ορολογίας), η χρήση μεταφορών και αναλογιών που αντιστοιχούν στην καθημερινή ζωή του κοινού και ιδιαίτερα η αφήγηση της επιστημονικής ερευνητικής διαδικασίας, είναι πολύ σημαντικοί. Η αντίληψη για αυτούς τους παράγοντες, έρχεται σε αντίθεση με ένα διαφορετικό μοντέλο που περιγράφει την εκλαΐκευση της γνώσης ως μια διαδραστική διαδικασία, που επηρεάζεται από τους παραλήπτες.

Στα περιοδικά Ιστορίας, ο εμπορικός παράγοντας δείχνει να αποτελεί μια διαδραστική διαδικασία, καθώς οτιδήποτε δεν δέχονται οι καταναλωτές δεν παράγεται πλέον. Είναι δύσκολο να πει κανείς εάν η συμπεριφορά του καταναλωτή ή οι στρατηγικές του παραγωγού ασκούν μεγαλύτερη επιρροή στα περιοδικά. Όπως σε πολλούς τομείς της οικονομίας της αγοράς, η προσφορά επηρεάζει τη ζήτηση και η ζήτηση επηρεάζει την προσφορά (Popp, 2015: 55). Και οι δύο πλευρές αλληλεπιδρούν με συγκεκριμένο τρόπο.

Ακολουθώντας την αντίληψη του Carsten Kretschmann (στο Popp, 2015: 55) για την «εκλαΐκευση», συμφωνούμε ότι α) χρειάζεται να υπάρχει χάσμα γνώσεων μεταξύ πομπού και δέκτη, β) ο αριθμός των δεκτών πρέπει να είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των πομπών, γ) να υπάρχει σύνδεση με ολόκληρη την κοινωνία, δ) η εκλαΐκευση να γίνεται σκόπιμα και ε) να χρησιμοποιούνται δημοφιλή μέσα.

Υποθέτουμε ότι τα περιοδικά Ιστορίας μπορούν να θεωρηθούν ως μια στρατηγική εκλαΐκευσης, που επεξεργάζεται ιστορικές γνώσεις, ώστε να ικανοποιήσει τις επικοινωνιακές ανάγκες για κατανοητές και ψυχαγωγικές αναπαραστάσεις και όχι για εξειδικευμένα κείμενα. Η γλώσσα των περιοδικών (κείμενο, εικόνα) δεν είναι ουδέτερη, αλλά αποτελεί βασικό παράγοντα στην οργάνωση του ιστορικού νοήματος και δεν μπορεί να παραγνωριστεί. Επιπλέον, εάν χρησιμοποιήσουμε την αντίληψη του Andreas Daum (στο Popp 2015: 55), τότε α) η εκλαΐκευση της γλώσσας, β) η αντίληψη, γ) το αποτέλεσμα της εκλαΐκευσης και τέλος δ) η εκλαΐκευση ως πρόθεση, αφορούν άμεσα τα περιοδικά Ιστορίας.

Τα περιοδικά, ειδικά στα εξώφυλλα, παρουσιάζουν θέματα προσανατολισμού, τα οποία ο καταναλωτής μπορεί να συνδέσει με συγκεκριμένες προηγούμενες γνώσεις. Η δημοτικότητα των θεμάτων μεταφέρει στους αναγνώστες την εντύπωση προσιτών ιστορικών αντικειμένων. Αυτό υποστηρίζεται από το γεγονός ότι πολλά θέματα είναι γνωστά από το σχολείο και είναι διαδεδομένα στην ιστορική κουλτούρα (π.χ. ταινίες, ιστορικά μυθιστορήματα, εκθέσεις). Αυτό σημαίνει ότι οι παραγωγοί βασίζονται σε ένα συγκεκριμένο κανόνα θεμάτων που ταυτόχρονα αναπαράγουν.

Επιπλέον, τα δημοφιλή θέματα παρουσιάζονται με εκλαΐκευτικό τρόπο. Αυτό δεν αναφέρεται τόσο στη χρήση των εικόνων, της γλώσσας, αλλά στο γεγονός ότι η ιστορική γνώση παρουσιάζεται ως «αντικειμενικά καθιερωμένη» γνώση, η οποία υποτίθεται ότι ενημερώνει για το πώς ήταν πραγματικά το παρελθόν και αγνοεί το γεγονός ότι η ιστορική γνώση αναθεωρείται συνεχώς, συζητείται κριτικά και συχνά τροποποιείται για ερευνητικούς λόγους. Σε αντίθεση με τα περιοδικά που εκλαΐκεύουν τη γνώση στον τομέα των φυσικών επιστημών ή της αρχαιολογίας, τα περιοδικά Ιστορίας σπάνια, συζητούν την ερευνητική εξέλιξη.

Τα περιοδικά Ιστορίας εστιάζουν όχι τόσο στην ιστορική επιστήμη αλλά κυρίως στη δημοφιλή εμπορευματοποιημένη ιστορική κουλτούρα και στο περιεχόμενό της, όπως οι εθνικές επέτειοι, ο κινηματογράφος, οι ταινίες και ο ιστορικός τουρισμός. Σύμφωνα με έρευνα (Popp et al, 2015), τα περιοδικά Ιστορίας αναπαράγουν διαρκώς τη δημοφιλή θεματολογία που αφορά την εμπορευματοποιημένη ιστορική κουλτούρα, παρά θεματολογία, που αφορά ζητήματα της ιστορικής επιστήμης. Επιπλέον, φωτογραφίες από ταινίες εποχής, που μερικές φορές χρησιμοποιούνται για το σχεδιασμό του εξωφύλλου και υπαινίσσονται πολιτιστικές εκδηλώσεις με ιστορική θεματολογία (π.χ. τηλεόραση, ταινίες, παιχνίδια, εκθέσεις) υπογραμμίζουν τη σύνδεση των περιοδικών με την πρόσφατη ιστορική κουλτούρα. Όλα αυτά διαβεβαιώνουν τους καταναλωτές ότι το περιεχόμενο των περιοδικών έχει πολύ μεγάλη ιστορική σημασία και είναι ενημερωμένο.

Δεδομένης της λεπτής γραμμής μεταξύ της Ιστορίας, που εκλαΐκεύεται από τα περιοδικά και της Ιστορίας, που παρουσιάζεται από την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία,

υπάρχουν ενδείξεις ότι η παρουσίαση της Ιστορίας στα περιοδικά δεν νοείται ως εκλαϊκευμένη επιστήμη, αλλά μάλλον ως ένα ξεχωριστό είδος (Popp, 2015: 57). Φαίνεται ότι η έννοια της «επιστημονικής προόδου» και οι πληροφορίες σχετικά με τη νέα γνώση δεν παίζουν καθοριστικό ρόλο. Πρόκειται μάλλον για μια καθιερωμένη γνώση, που καθίσταται προσιτή με έναν εύληπτο τρόπο. Είναι κατανοητό ότι οι αναγνώστες των περιοδικών Ιστορίας αναμένουν σωστές και επαληθευμένες πληροφορίες, ωστόσο, παραμελούνται ο δομημένος χαρακτήρας της ιστοριογραφίας και η οπτική που δίνεται στην ιστορική διαδικασία καθώς και στις συχνά αμφιλεγόμενες, πολλαπλές διαδικασίες ερμηνείας. Οι οριοθετήσεις μεταξύ αντικειμενικότητας και υποκειμενικότητας καθώς και μεταξύ γεγονότος και μυθοπλασίας αγνοούνται σε μεγάλο βαθμό. Το επιχείρημα των εκδοτών περιοδικών Ιστορίας είναι μια αντικειμενική ψευδαίσθηση, η οποία πρέπει να διατηρηθεί για χάρη της εμπορικής επιτυχίας. Εμπορικά επιτυχημένη θεωρείται η Ιστορία, που προσφέρει χώρο για φαντασία και απεικονίζεται πλούσια.

Παρόλο που η σχέση με την ιστορική επιστήμη μπορεί να φαίνεται μικρή και ιδιαίτερα επιλεκτική, γεγονός που καθιστά αμφισβητήσιμη την ταξινόμηση των ιστορικών περιοδικών ως εκλαϊκευση της επιστήμης, η ρητορική αναφορά στην επιστήμη παίζει καθοριστικό ρόλο στην αυτοπαρουσίαση των περιοδικών, όπως στα σημειώματα σύνταξης. Οι συντάκτες διαβεβαιώνουν τους αναγνώστες ότι τα άρθρα είναι αυστηρά προσανατολισμένα στην επιστήμη και ότι οι ιστορικές γνώσεις που παρουσιάζονται είναι αυθεντικές και αξιόπιστες. Σύμφωνα με αυτούς, η μόνη διαφορά με την επιστήμη είναι ότι τα περιοδικά απεικονίζουν το παρελθόν με πιο γραφικό και ζωντανό τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι οι αναγνώστες βιώνουν την αισθητική λειτουργία της ιστορικής κουλτούρας δημιουργώντας συναισθηματική γειννίαση με ένα απομακρυσμένο παρελθόν.

Τα περιοδικά Ιστορίας είναι εικονογραφημένα περιοδικά. Η εικονογράφηση κατέχει σημαντική θέση σε αυτά τα περιοδικά. Ένα άρθρο που δεν μπορεί να εικονογραφηθεί δεν μπορεί να ενταχθεί στην ύλη του περιοδικού, καθώς οι εικόνες έχουν έναν ανεξάρτητο ρόλο, παρόλο που αγκιστρώνουν την παρουσίαση του ιστορικού θέματος. Σε αντίθεση, τα ακαδημαϊκά άρθρα σπάνια συνοδεύονται από εικονογράφηση, εκτός και αν αποτελεί το ερευνητικό θέμα.

Επιπλέον, οι εικόνες πολλές φορές δεν είναι ιστορικά επαρκείς καθώς δεν προέρχονται από την περίοδο που καλύπτει το άρθρο. Άρθρα σχετικά με την αρχαιότητα, τον μεσαίωνα απεικονίζονται συχνά μέσω της ζωγραφικής του 19ου αιώνα, καθώς απεικονίζουν πρόσωπα και γεγονότα, με αναχρονιστική ψευδαίσθηση και συναισθηματικό τρόπο που δίνει στον αναγνώστη την εντύπωση της άμεσης ματιάς σε περασμένους χρόνους, μέσω ενός παράθυρου στο παρελθόν.

Επίσης, υπάρχουν περιοδικά Ιστορίας, που χρησιμοποιούν στιγμιότυπα από ιστορικές ταινίες. Στις περισσότερες περιπτώσεις η σύνδεση μεταξύ εικόνων και ιστορικού γεγονότος δεν εξηγείται και οι εικόνες δεν αναλύονται ως ιστορικά «κείμενα». Η χρήση φωτογραφιών είναι συχνά απρόσεκτη και ανακριβής και βασίζεται στην αδυναμία των αναγνωστών να ανακαλύψουν αυτές τις αστοχίες.

Οι εικόνες έχουν μια λειτουργία από μόνες τους. Από τη μία πλευρά, χρησιμεύουν για να ενισχύσουν τη ζωντάνια του θέματος, να δώσουν έμφαση στην ψυχαγωγία και να μεταδώσουν μια συγκεκριμένη ιστορική ατμόσφαιρα. Από την άλλη πλευρά, οι εικόνες δημιουργούν την ψευδαίσθηση της αυθεντικότητας της αναπαράστασης του παρελθόντος και βοηθούν στην ενίσχυση της ψευδαίσθησης μιας αντικειμενικής γνώσης του παρελθόντος. Ενώ οι εικόνες βοηθούν στην γρήγορη κατανόηση ενός ιστορικού θέματος, στην πραγματικότητα απαιτούνται πολλά για την κατανόησή τους. Η χρήση εικόνων από τα περιοδικά τείνει να αγνοεί αυτές τις προκλήσεις, καθώς ακολουθεί τη γενική γραμμή μιας θετικιστικής προσέγγισης στην αναπαράσταση της Ιστορίας, ως διακοσμητικού υλικού οπτικοποίησης.

Ως προς τα κείμενα των περιοδικών, η έρευνα των Popp, Schumann, Hannig (2015), έδειξε ότι μια ζωντανή, ατμοσφαιρική και συναισθηματικά ελκυστική αφήγηση βρίσκεται στο επίκεντρο της αναπαράστασης της Ιστορίας από τα περιοδικά και θεωρείται απαραίτητο για τις πωλήσεις. Αυτές οι αφηγήσεις παραπέμπουν στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση: *τα γεγονότα απεικονίζονται χρονολογικά και επικεντρώνονται σε πρόσωπα, πράξεις και γεγονότα. Επιπλέον, στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει ένας παντογνώστης αφηγητής που έχει τη δυνατότητα της ερμηνείας και δεν αναφέρεται σε ιστορικές πηγές και δευτερογενή βιβλιογραφία.*

Στις αφηγήσεις των άρθρων των περιοδικών, η εξατομίκευση αποτελεί τον κεντρικό παράγοντα για τη διέγερση της συναισθηματικής εγγύτητας του αναγνώστη με τον κόσμο του παρελθόντος. Επιπλέον, η θετική ή αρνητική ταυτοποίηση του αναγνώστη με τα βασικά στοιχεία επιτυγχάνεται μόνο εάν τα κίνητρα και προθέσεις - π.χ. φιλοδοξία, θάρρος, φθόνος, λαχτάρα για εξουσία - μείνουν μέσα στο γνωστό πλαίσιο των υποτιθέμενων ανθρώπινων συνεπειών. Οι απεικονιζόμενες ιστορίες προσφέρουν ένα πολύχρωμο φάσμα σχετικά με το χώρο και το χρόνο, τους ανθρώπους και τα άτομα, την ατμόσφαιρα και τα κοστούμια και τα τοπία. Όμως, σχετικά με τα απεικονιζόμενα σχήματα δράσης, τείνουν να έχουν ένα στενό και οικείο σύνολο σεναρίων και πλοκών, σχεδίων και στερεοτύπων, πράγμα που σημαίνει ότι πέρα από την ιστορική επιφάνεια λείπει σε μεγάλο βαθμό μια βαθιά ιστορικοποίηση των γεγονότων.

Η σημασία της εξατομίκευσης στις αφηγηματικές αναπαραστάσεις της Ιστορίας υποδηλώνει τα ασαφή όρια μεταξύ της πραγματικότητας και της φαντασίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε διαλογικές αναπαραστάσεις της δράσης, που επιτυγχάνει ένα

επίπεδο λεπτομέρειας, υπερβαίνοντας τις πληροφορίες που παρέχουν οι πηγές. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για την έμμεση ομιλία με επίκεντρο τον εσωτερικό μονόλογο που δεν είναι προσβάσιμος από τους ιστορικούς. Αυτά τα μη ιστορικά στοιχεία μπορεί να παραμείνουν απαρατήρητα, εάν ο παραλήπτης παρασυρθεί από τη δράση και τις διάφορες στρατηγικές, που θέλουν να προσδώσουν αυθεντικότητα (όπως οι αναφορές σε ιστορικά ονόματα, ακριβείς λεπτομέρειες κτλ). Τέλος, η ισχυρή εξατομίκευση οδηγεί στη μείωση του ιστορικού πλαισίου και στην υπερβολική έμφαση των ψυχολογικών υποθέσεων σχετικά με τον χαρακτήρα, τις προθέσεις και τα κίνητρα των ατόμων. Ταυτόχρονα, μεταδίδει ένα συναίσθημα εξοικείωσης στον αναγνώστη ότι είναι πολύ κοντά στα γεγονότα.

2.1.3. Ανθηση της κυκλοφορίας των περιοδικών

Η μεγάλη αύξηση στην κυκλοφορία των περιοδικών Ιστορίας παρατηρείται στα τέλη 20ού και αρχές 21ου αιώνα. Οι παράγοντες που συνετέλεσαν σε αυτό είναι:

α) η αύξηση του ελεύθερου χρόνου β) η δίψα για διασκέδαση γ) η αύξηση του πολιτιστικού τουρισμού δ) τα υψηλότερα πρότυπα εκπαίδευσης ε) η δημογραφική αύξηση, ως απόρροια της αύξησης του προσδόκιμου ζωής, που δημιουργεί ανάγκη για προσανατολισμό σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται διαρκώς, στ) η αύξηση της αναπαράστασης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Ιστορίας μέσω επετείων και εορτασμών που χρησιμοποιούνται από τους πολιτικούς ως μέσα προπαγάνδας (Popp, 2015: 41), ζ) η έκρηξη μνήμης ειδικά από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα (Winter, 2001; Δρομούκη, 2014) και η) το ευρύ δίκτυο από σημεία πώλησης περιοδικών, που διευκολύνει την πρόσβαση του κοινού σε αυτά (Immig, 2020: 90).

Σε αυτό το πλαίσιο, παρατηρείται ένα διεθνές φαινόμενο, που ενώ προκαλεί έκπληξη λόγω της ποσότητας και της ποικιλίας των οπτικοακουστικών μέσων του δημόσιου ιστορικού πολιτισμού (τηλεόραση, κινηματογράφος και ηλεκτρονικά παιχνίδια), τα νέα είδη δεν αντικαθιστούν αυτόματα τα παλαιότερα. Ένα πολύ παραδοσιακό μέσο, το οποίο στην Ευρώπη χρονολογείται από τον 19ο αιώνα και δεν έχει κινούμενες εικόνες, ήχο και διαδραστικότητα, έχει αυξηθεί από τα τέλη του 20ου αιώνα. Όλο και περισσότεροι τίτλοι περιοδικών ΔΙ έχουν εμφανιστεί σε διεθνείς αγορές.

Τα περιοδικά μπορεί να διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένες χώρες έχουν μακρά παράδοση και έχουν προσαρμοστεί στις σύγχρονες συνθήκες με την πάροδο του χρόνου, ενώ νέες προσεγγίσεις μπορούν να βρεθούν σε άλλες χώρες λόγω μεγάλων πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών. Ακόμα κι αν ορισμένα νέα περιοδικά, είτε ως επέκταση των καθιερωμένων περιοδικών είτε ως εισαγωγή από άλλες χώρες, δεν υπήρχαν στην αγορά για μεγάλο χρονικό διάστημα, το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι εκδοτικοί οίκοι διευρύνουν τα περιοδικά Ιστορίας, που σημαίνει ότι υπάρχει επαρκής ζήτηση στην αγορά για αυτό το είδος. Παρόλο που ο αριθμός των αναγνωστών αυτών των περιοδικών δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τους δέκτες/καταναλωτές των οπτικοακουστικών μέσων, τα περιοδικά Ιστορίας φαίνεται

να αποτελούν ένα σημαντικό φαινόμενο στο πλαίσιο της διεθνούς ιστορικής κουλτούρας.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι δεκαετίες πριν και μετά την αλλαγή του 19ου αιώνα σηματοδότησαν μια «χρυσή εποχή» για την ελληνική αγορά του Τύπου. Μετά τις εξελίξεις στη Δυτική Ευρώπη, οι καινοτόμες τεχνικές εκτύπωσης, όπως η εκτύπωση φωτογραφιών και το εξαιρετικά παραγωγικό σύστημα περιστροφικού πιεστηρίου, άνοιξαν νέες δυνατότητες. Ασπρόμαυρες και πολύχρωμες εικόνες, εκτός από φωτογραφίες, έγιναν ευκολότερες και φθηνότερες στην παραγωγή και δημοσίευση τους, ενώ οι σύγχρονες τεχνολογίες και οι οικονομικές υποδομές βοήθησαν στη μείωση των τιμών ανά τεμάχιο. Τα ελληνικά τυπογραφεία γρήγορα αποδέχτηκαν αυτές τις νέες τεχνολογίες. Αυτό συνέβαλε στην ευρύτερη διασπορά των προϊόντων του Τύπου, παρόλο που οι τιμές εξαρτιόνταν από την τοπική και παγκόσμια οικονομία. Η τεχνολογική πρόοδος και ο αλφαριθμητισμός βοήθησαν τα προϊόντα του Τύπου να καταναλώνονται από ένα συνεχώς αυξανόμενο κοινό (Immig, 2020: 89).

2.2. Ιστορία περιοδικού τύπου στην Ελλάδα

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, εμφανίζεται ο «Λόγιος Ερμής», που αποτελεί δεκαπενθήμερη επιθεώρηση παρά εφημερίδα² (Ταμπάκη, 2005: 95) με φιλολογική ύλη. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, μετά την προσάρτηση των Ιονίων Νήσων, της Θεσσαλίας και τον τρικουπικό εκσυγχρονισμό, ο αναλφαριθμητισμός στους άνδρες μειώνεται στο 50%. Εκείνη την εποχή στον ελλαδικό χώρο, εκδόθηκαν ορισμένα περιοδικά, που αντέγραφαν και μιμούνταν τα αντίστοιχα δυτικά πρότυπα και προσπαθούσαν να διαδώσουν τις επιστήμες, τις τέχνες και τα γράμματα. Τα περιοδικά αυτά, όμως, ήταν βραχύβια, αποτελούσαν προσωπικές προσπάθειες χωρίς να βιοπορίζουν τους ιδρυτές. Συγκεκριμένα, ως το 1863, τρία γενικά, ποικίλης ύλης περιοδικά διήρκησαν πάνω από τρία χρόνια: η «Πανδώρα», η «Ευτέρπη» και η «Αποθήκη Ωφελίμων Γνώσεων». Περιοδικά που ασχολούνταν με τα γράμματα και τις καλές τέχνες (Κουμπαρέλης, 2014), και απευθύνονταν σε διανοούμενους και καλλιεργημένους, αποτέλεσαν τα περιοδικά «Τέχνη» του Κωνσταντίνου Χατζόπουλου και «Ποιητικός Ανθών» στη Ζάκυνθο.

Τα υπόλοιπα περιοδικά ποικίλης ύλης με έμφαση στη λογοτεχνία εντοπίζονται ως οικογενειακά φιλολογικά περιοδικά. Τα σημαντικότερα αυτού του είδους ήταν «Η Πανδώρα», η «Ευτέρπη», η «Εθνική Βιβλιοθήκη», η «Εστία» και η «Εβδομάς». Σε αυτά, εκτός από λογοτεχνικά κείμενα δημοσιευόταν ιστορική, φιλολογική, επιστημονική, λαογραφική, αρχαιολογική ύλη και βιβλιοπαρουσιάσεις και κοινωνικές μελέτες. Συνήθως, ήταν διακοσμημένα με ξυλογραφίες, χαρακτηριστικά και λιθογραφίες που απεικόνιζαν πρόσωπα και τοπία.

² Τα περισσότερα «φιλολογικά» περιοδικά έντυπα της περιόδου 1811 με 1821, περιέχουν στον τίτλο τους τη λέξη εφημερίδα: Αθηνά ή Εφημερίς φιλολογική, επιστημονική, πολιτική και εμπορική (Παρίσι 1819), Μέλισσα ή Εφημερίς ελληνική (Παρίσι 1819-1821), Μουσείον ή Εφημερίς ελληνική, φιλολογική, επιστημονική, και τεχνική (Παρίσι 1819).

Από τα 117 οικογενειακά και φιλολογικά περιοδικά, που εκδόθηκαν από το 1847 έως το 1900, τα 47 εκδόθηκαν στην Αθήνα, 13 στην Πόλη, 12 στη Ζάκυνθο, 11 στη Σμύρνη, δηλαδή στα νεωτερικά πολιτιστικά κέντρα της εποχής. Ο μέσος όρος κυκλοφορίας ήταν τα δύομισα χρόνια, ενώ τα μισά από αυτά δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν τον έναν χρόνο έκδοσης και τα τέσσερα ξεπέρασαν τα δέκα χρόνια. Τα περισσότερα από αυτά ήταν μηνιαία και κάποια δεκαπενθήμερα, όπως η «Πανδώρα». Άλλο μακρόβιο έντυπο ήταν ο «Παρνασσός». Η «Εστία» συνοδευόταν από το τετρασέλιδο «Δελτίο της Εστίας» με οικονομικές, κοινωνικές και στατιστικές ειδήσεις, ενώ παράλληλα εξέδιδε τα φιλολογικά «Παραρτήματα της Εστίας» και την εγκυκλοπαιδική «Βιβλιοθήκη της Εστίας».

Η «Εφημερίς των Κυριών» εκδιδόταν από την Καλλιρόη Παρρέν για τριάντα χρόνια. Ήταν οκτασέλιδη, φεμινιστική, συντασσόταν από γυναίκες και αποτελούσε ιδεολογικό και πολιτικό μέσο για τη χειραφέτηση των γυναικών.

Υπήρχαν και εξειδικευμένα επιστημονικά ή επαγγελματικά περιοδικά, όπως η «Αρχαιολογική Εφημερίς», ο «Ασκληπίος», ο «Ελληνομνήμων» για τη νεότερη ελληνική ιστορία, το «Δελτίο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος», η «Οικονομική Επιθεώρησης» και η «Εφημερίς της Ελληνικής Γεωργίας».

Την περίοδο 1900-1950, πλήθυναν τα περιοδικά λόγου και τέχνης, αλλά και τα λαϊκά, επιστημονικά, επαγγελματικά και πολιτικά περιοδικά. Τα μετριοπαθή «Παναθήναια» (1900-1915) με ποικίλα θέματα, η συντηρητική, φιλοβασιλική «Πινακοθήκη» με έμφαση στην εικόνα και τις εικαστικές τέχνες και ο ριζοσπαστικός «Νουμάς» με πολιτική και κοινωνική θεματολογία αποτελούν τα σημαντικότερα περιοδικά των αρχών του 20ού αιώνα.

Τα πιο επιτυχημένα, δημοφιλή, μεγάλης κυκλοφορίας και ποικίλης ύλης περιοδικά της περιόδου μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή αποτελούν, το «Μπουκέτο» (1924-1946), ο «Θεατής» (1925-1941) και η «Εβδομάς» (1927-1939). Στο χώρο των λογοτεχνικών περιοδικών τα σημαντικότερα είναι η «Νέα Εστία» και τα «Ελληνικά Γράμματα» και τα δύο εκδόθηκαν το 1927.

Μεταπολεμικά τα μαζικά περιοδικά ποικίλης ύλης με στερεοτυπικά πρότυπα αμερικανικής κουλτούρας εμφανίστηκαν στην ελληνική αγορά, αλλά παράλληλα και πολλά πολιτικά, φεμινιστικά, λογοτεχνικά και τέχνης για εξειδικευμένο κοινό που αντιστεκόταν στα νεοφιλελεύθερα μοντέλα, όπως τα περιοδικά: Φιλολογικά Χρονικά (1944-1946), Ανταίος (1945-1951), Αγγλοελληνική Επιθεώρηση (1945-1955), Τετράδιο (1945-1947), Κοχλίας (1945-1948), ενώ συνέχισαν την έκδοσή τους τα περιοδικά Νέα Εστία (1927-) και Κύκλος (1931-1939, 1945-1947) (Καστρινάκη, 2015).

Την περίοδο 1950-1967, εμφανίστηκαν δύο νέα περιοδικά, ο «Ταχυδρόμος» (1954) και οι «Εικόνες» (1955). Ο «Ταχυδρόμος» περιείχε ποικίλη ύλη για γυναίκες και

παιδιά, για την ομορφιά, τη μόδα και τα αισθηματικά, ενώ από το 1966 μετασχηματίστηκε σε εβδομαδιαίο εικονογραφημένο περιοδικό.

Οι «Εικόνες» της Ελένης Βλάχου κυκλοφόρησαν εξ αρχής ως εικονογραφημένο περιοδικό αποτελώντας απομίμηση του γαλλικού περιοδικού «Paris Match». Από αυτό το περιοδικό απουσίαζαν πλήρως τα αναγνώσματα, ενώ στόχευε στο μικροαστικό και μεσοαστικό κοινό που σεβόταν το βασιλικό θεσμό.

Σήμερα, πρώτα σε κυκλοφορία περιοδικά είναι αυτά που κυκλοφορούν ως ένθετα εφημερίδων, κυρίως στις κυριακάτικες και σαββατιάτικες εκδόσεις τους.

Η αρχή της ένθεσης έγινε το 1992 με το «Έψιλον» της κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας. Οι εφημερίδες πλέον είτε δημιουργούν νέα περιοδικά («Bηmagazino», «BημαDonna», «View» κ.α.), είτε εντάσσουν ως ένθετα περιοδικά που ήδη κυκλοφορούσαν ανεξάρτητα, όπως τα «Maison & Decoration» και «Harper's Bazaar» με την Καθημερινή, είτε ακόμα εντάσσουν ως ένθετα παλιούς τίτλους που ανήκουν στους ομίλους που εκδίδουν τις εφημερίδες («Εικόνες» με το Έθνος).

Εκτός από τα ένθετα του σαββατοκύριακου υπάρχουν και τα καθημερινά ένθετα που λειτουργούν ανταγωνιστικά προς τα υπάρχοντα περιοδικά, όπως τα «Ιστορικά» της Ελευθεροτυπίας (Ψυχογιός, 2010: 535-576).

Η εποχή αυτή φτάνει στο απόγειό της με την έλευση του δωρεάν Τύπου (free press), που στηρίζει τα έσοδά του αποκλειστικά στη διαφήμιση. Ο δωρεάν Τύπος αποτελεί το τέλος του γνωστού έως τότε περιοδικού Τύπου, με περιπτώσεις περιοδικών-εφημερίδων όπως τη «Lifo» και την «Athens Voice» κ.ά.

Αρχές του 21ου αιώνα, η απορρύθμιση του Τύπου ολοκληρώνεται με τις διαδικτυακές εφημερίδες και περιοδικά και με την προώθησή τους μέσω των Social Media (Κουμπαρέλης, 2014).

2.3. Περιοδικά Δημόσιας Ιστορίας στην Ελλάδα 2008-2018

Μετά από έρευνα στο αρχείο της Εθνικής Βιβλιοθήκης, εντοπίσαμε δέκα τίτλους περιοδικών εικονογραφημένης Ιστορίας ειδικού και πολύ ειδικού ενδιαφέροντος, που κυκλοφορούσαν στην Ελλάδα την περίοδο που μελετάμε (2008-2018). Η επιλογή των περιοδικών έγινε σύμφωνα με τα εξής χαρακτηριστικά: *την ιστορική θεματολογία, την ύπαρξη εικονογράφησης και της εκλαϊκευσης των κειμένων*. Από τους τίτλους εξαιρέθηκαν περιοδικά «παραϊστορίας» (Richmond, 2010). Από τους δέκα τίτλους, οι πέντε αποτέλεσαν ένθετα εφημερίδων, ενώ οι πέντε αποτέλεσαν αυτόνομες περιοδικές εκδόσεις. Πρέπει να σημειωθεί ότι κάποια περιοδικά που αποτέλεσαν ένθετα εφημερίδων συνέχισαν ως αυτόνομες εκδόσεις. Οι πληροφορίες για τα περιοδικά αντλήθηκαν μετά από την επικοινωνία με τους εκδοτικούς οίκους, τις εφημερίδες και την αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Ένθετα περιοδικά Ιστορίας

- «Ιστορία», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε ως ένθετο κάθε Κυριακή με την εφημερίδα «Ριζοσπάστης», από το 2011 έως το 2013.
- «All about History», βρετανικό περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε ως ένθετο της εφημερίδας «ΕΘΝΟΣ» κάθε τρίτη Κυριακή του μήνα, από το 2018 έως το 2020, ενώ από τον Οκτώβριο του 2020 κυκλοφορεί ως αυτόνομο μηνιαίο περιοδικό από την εκδοτική «Brainfood».
- «Έθνος Ιστορία Σήμερα», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε κάθε δεύτερο Σάββατο του μήνα ως ένθετο με την εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», από το 2012 έως τον Μάρτιο του 2013.
- «Hot Doc History», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε κάθε δεκαπέντε μέρες ως ένθετο με την εφημερίδα «Documento», από το 2018 έως τον Μάιο του 2019 και από τον Ιούνιο του 2019 κυκλοφορεί ως αυτόνομο μηνιαίο περιοδικό από το «Documento».
- «Ε – Ιστορικά», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε ως εβδομαδιαίο ένθετο με την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», από το 1999 έως το 2007. Το συγκεκριμένο περιοδικό, ενώ σταμάτησε την έκδοσή του 2007, το αναφέρουμε καθώς από το 2000 κυκλοφόρησε με την εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» σε τόμους που περιλάμβαναν δέκα ένθετα (Και σε τόμους τα «Ε Ιστορικά», 2000) και όλα τα τεύχη είναι διαθέσιμα δωρεάν στο διαδίκτυο.

Αυτόνομα περιοδικά Ιστορίας

- «Στρατιωτική Ιστορία», περιοδικό στρατιωτικής ιστορίας, κυκλοφορεί με διαλείμματα ως μηνιαίο περιοδικό από τις εκδόσεις «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ», από το 1966, έπειτα από τις εκδόσεις «ΓΝΩΜΩΝ» και από το 2020 από τις εκδόσεις «Γκοβόστη».
- «Πόλεμος & Ιστορία», περιοδικό στρατιωτικής ιστορίας, κυκλοφορούσε ως διμηνιαίο περιοδικό από τις εκδόσεις «Defense Net Media», από το 1996 έως το 2017.
- «Ιστορικά θέματα», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε ως μηνιαίο περιοδικό από τον εκδοτικό οίκο «ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ» και έπειτα από τις εκδόσεις «ΓΝΩΜΩΝ», από το 2001 έως το 2016.
- «Ιστορικές σελίδες», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορούσε ως μηνιαίο περιοδικό από τις εκδόσεις «Αμυντική Γραμμή», από το 2006 έως το 2009.
- «Ιστορία Εικονογραφημένη», περιοδικό Ιστορίας, κυκλοφορεί ως μηνιαίο περιοδικό, από το 1968 έως το 2021. Μέχρι το 2018 κυκλοφορούσε από τις εκδόσεις «Πάπυρος» και από το 2018 από τον «Εκδοτικό Οργανισμό Ιστορία Εικονογραφημένη Μ.Ι.Κ.Ε.»

Στους τίτλους με τα ένθετα περιοδικά, σημειώνουμε και το περιοδικό «Ιστορία». Ένα περιοδικό Ιστορίας, που κυκλοφορούσε ως εβδομαδιαίο ένθετο με την εφημερίδα «ΒΗΜΑ», από το 2004. Δεν έχουμε πληροφορίες όμως, για το πότε τελείωσε η κυκλοφορία του, καθώς μετά το 2017 που έγινε η αλλαγή της διοίκησης δεν εντοπίσαμε το σχετικό αρχείο. Επιπλέον, με την εφημερίδα «ΒΗΜΑ», από τον Δεκέμβριο του 2020, κυκλοφορεί ως μηνιαίο Κυριακάτικο ένθετο, το βρετανικό περιοδικό Ιστορίας, «BBC HISTORY» που τον Μάιο του 2020 έκλεισε 20 χρόνια κυκλοφορίας στη Βρετανία ως αυτόνομο περιοδικό.

Από τα παραπάνω δεδομένα, προκύπτει ότι στην ελληνική αγορά περιοδικών Ιστορίας, για την περίοδο 2008 έως 2018, την οποία μελετούμε, κυκλοφορούν πέντε αυτόνομα περιοδικά και πέντε ένθετα περιοδικά.

Τα αυτόνομα περιοδικά έχουν τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Η «Στρατιωτική Ιστορία» κυκλοφορεί εδώ και 56 χρόνια, ο «Πόλεμος & Ιστορία» κυκλοφόρησε για 22 χρόνια, τα «Ιστορικά θέματα» κυκλοφόρησαν για 16 χρόνια, οι «Ιστορικές σελίδες» κυκλοφόρησαν για 4 χρόνια και η «Ιστορία Εικονογραφημένη» κυκλοφορεί 53 χρόνια.

Παρόλο που η «Στρατιωτική Ιστορία» είναι μακροβιότερο περιοδικό, θεωρείται περιοδικό πολύ ειδικού ενδιαφέροντος, για αυτόν τον λόγο, στην εργασία μας ορίζουμε το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» ως το μακροβιότερο ανάμεσα στα περιοδικά Ιστορίας ειδικού ενδιαφέροντος.

Ως προς τη διάρκεια κυκλοφορίας των ένθετων περιοδικών, παρατηρούμε ότι είναι μικρή. Συγκεκριμένα, η «Ιστορία» του Ριζοσπάστη κυκλοφόρησε για 3 χρόνια, το «All about History» κυκλοφορεί εδώ και 4 χρόνια, το «Έθνος Ιστορία Σήμερα» κυκλοφόρησε για 3 χρόνια, το «Hot Doc History» κυκλοφορεί εδώ και 4 χρόνια και το «Ε – Ιστορικά» κυκλοφόρησε για 9 χρόνια.

Μια ακόμα παρατήρηση που μπορεί να γίνει, αφορά τον χρόνο κυκλοφορίας των περιοδικών. Τα αυτόνομα περιοδικά, κυκλοφόρησαν πριν τη δεκαετία της ελληνικής οικονομικής κρίσης (2008-2018) μέσα στο διάστημα 1966 έως 2006. Τα ένθετα περιοδικά κυκλοφόρησαν κυρίως, μέσα στη δεκαετία της ελληνικής οικονομικής κρίσης, τα τέσσερα από τα πέντε περιοδικά κυκλοφόρησαν από το 2011 έως το 2018. Από τα δέκα συνολικά περιοδικά, σταμάτησαν την κυκλοφορία τους τα 6, το χρονικό διάστημα από το 2007 έως το 2017, ενώ τα τέσσερα συνεχίζουν, τα δύο παλαιότερα αυτόνομα περιοδικά «Ιστορία Εικονογραφημένη» και «Στρατιωτική Ιστορία» και τα δύο πρόσφατα ένθετα «All about History» και «Hot Doc History».

Τα περισσότερα ένθετα περιοδικά Ιστορίας αποτέλεσαν εγχειρήματα για τη δημιουργία νέων περιοδικών Ιστορίας από τις εφημερίδες, ενώ παρατηρούμε από το 2018 και έπειτα την εμφάνιση δύο πολύ γνωστών βρετανικών περιοδικών Ιστορίας, που ήδη κυκλοφορούσαν ανεξάρτητα, να εντάσσονται ως ένθετα στις εφημερίδες, το

«All about History» από το «Έθνος» και το «BBC HISTORY» από το «ΒΗΜΑ». Σήμερα όμως, στην ελληνική αγορά παρατηρείται μείωση στην έκδοση και την κυκλοφορία περιοδικών Ιστορίας, ενώ δεν παρατηρείται κανένα εγχείρημα για τη δημιουργία ενός νέου τίτλου περιοδικού Ιστορίας, καθώς οι δικτυακές δημόσιες πληροφορίες σε προπαγανδιστικό, δημοσιογραφικό, ιδεολογικό λόγο και η εικόνα ως ντοκιμαντέρ και κινηματογραφικές, τηλεοπτικές αφηγήσεις και διαλέξεις είναι σε ανάδειξη και πλεονασμό.

2.4. Το ερευνητικό υλικό

Το υλικό αποτελείται από τα 132 τεύχη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» της δεκαετίας (2008- 2018). Το κριτήριο για την επιλογή του 2008 έγινε με βάση την αλλαγή του συντάκτη καθώς ανέλαβε διευθυντής έκδοσης και σύνταξης ο Διονύσιος Μουσμούντης και στην ιστορία των περιοδικών αυτή η αλλαγή σημαίνει μια ρήξη στη συνέχεια της επιλογής των άρθρων και της ιδεολογικοπολιτικής θέσης. Η αλλαγή συντάκτη αποτελεί αλλαγή στη φιλοσοφία της σύνταξης, (Johnson & Prijatelj 2006: 135), αλλά και διαφορετική σχέση εμπιστοσύνης του περιοδικού με τους αναγνώστες (Le Masurier, 2014), καθώς επικαιροποιούνται και ανανεώνονται οι δομές υποστήριξης του περιοδικού στο σύγχρονο πολιτικό συγκείμενο. Επίσης την περίοδο αυτή ανοίγει στην ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα και στην πολιτική δημόσια ζωή, ένας διάλογος για ιστορικά ζητήματα που αφορούν το σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας της ΣΤ΄ τάξης δημοτικού σχολείου: Η διαμάχη για το βιβλίο της Μ. Ρεπούση κράτησε περίπου 29 μήνες, από τον Ιανουάριο του 2006 έως τον Μάιο του 2008. Στο διάστημα αυτό δημοσιεύθηκαν περί τα 1.000 κείμενα, ήταν μια από τις πιο έντονες και παρατεταμένες διαμάχες που γνώρισε η Ελλάδα για τα ζητήματα εκπαίδευσης. Επιπλέον, από την προφορική συνέντευξη του εκδότη προκύπτει η ανάγκη αλλαγής σε σύγχρονο ανθρώπινο δυναμικό με διερεύνηση των ακαδημαϊκών και άλλων ιστορικών και σε ανανέωση της γραφιστικής και της ψηφιακής έκδοσης.

2.4.1. Ιστορία του περιοδικού

Ο Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος αποτελεί συγκρότημα εκδοτικών επιχειρήσεων που ιδρύθηκε το 1936 από τον Ανδρέα Ι. Πουρνάρα με αποκλειστικό αντικείμενο την έκδοση των «Απάντων των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων». Η εκδοτική του δραστηριότητα συνεχίστηκε το 1962 με την ίδρυση της εταιρείας «ΠΑΠΥΡΟΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.» από τον Γιάννη Α. Πουρνάρα, με αντικείμενο την έκδοση εγκυκλοπαιδικών και ιστορικών έργων και κυρίως έργων με τη συνεργασία γνωστών ξένων οίκων. Η εκδοτική αυτή κίνηση δημιούργησε, μεταξύ άλλων, την εγκυκλοπαίδεια «ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΚΑ». Το 1970, με το σήμα «ΒΙΠΕΡ», ο Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος εγκαίνιασε την έκδοση βιβλίων τσέπης στην Ελλάδα, με σημαντικές επιπτώσεις στη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού. Το 1968 ιδρύθηκε και η «ΠΑΠΥΡΟΣ PRESS», με σκοπό την εκδοτική δραστηριότητα στον χώρο των περιοδικών εντύπων. Οι σημαντικότερες εκδόσεις της είναι: «Ιστορία Εικονογραφημένη», «ΕΠΙΚΑΙΡΑ» και «ΤΗΛΕΡΑΜΑ». Το 2007,

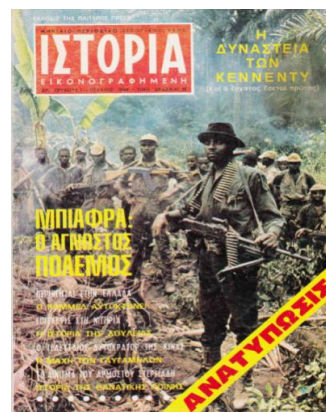
εγκαινιάσε μία νέα σειρά σύγχρονης παγκόσμιας λογοτεχνίας τη σειρά παιδικών βιβλίων «ΜΙΚΡΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ», τη σειρά «ΣΥΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ» καθώς επίσης και πολλές άλλες εκδόσεις (<https://papyros-books.gr/about/>).

Η «Ιστορία Εικονογραφημένη» συμπληρώνει φέτος τα 54 χρόνια αδιάλειπτης κυκλοφορίας, καθιστώντας το περιοδικό το μακροβιότερο μεταπολεμικό μηνιαίο περιοδικό στον ελληνικό Τύπο (Βατόπουλος, 2017). Εμπνευστής της σειράς υπήρξε ο δημοσιογράφος και επιμελητής ιστορικών εκδόσεων στον «Πάπυρο», Νίκος Αγγελής. Ο Αγγελής, το 1968 στα πρότυπα του ιταλικού ιστορικού περιοδικού Storia Illustrata παρουσίασε στον ιδρυτή της «Επιστημονικής Εταιρείας Ελληνικών Γραμμάτων Πάπυρος» Ανδρέα Πουρνάρα την εκδοτική του πρόταση, που αφορούσε ένα περιοδικό με ελαφρά ιστορικά θέματα, με παραστατικότητα, ευαισθησία και πλούσια εικονογραφημένο (Ράγκος, 2008).

Τον ίδιο χρόνο ιδρύεται και η «Πάπυρος Πρεςς» με στόχο την έκδοση περιοδικών. Το εγχείρημα της έκδοσης του συγκεκριμένου περιοδικού, το αναλαμβάνει ο Γιάννης Πουρνάρας, η διεύθυνση ανατίθεται στην Ειρήνη Πουρνάρα και η διεύθυνση σύνταξης στον Δημήτρη Αστερινό- Βούκλιζα (1968-1978).

Τον Ιούλιο του 1968 και μέσα σε ένα κλίμα βαρύ για τον Τύπο λόγω της δικτατορίας, εκδίδεται το πρώτο τεύχος του περιοδικού, με συνεργασίες Ελλήνων και ξένων ιστορικών και δημοσιογράφων. Στο editorial του πρώτου τεύχους διαβάζουμε τα

εξής: *«Το πρώτο τεύχος της 'ΙΣΤΟΡΙΑΣ' είναι πραγματικά παρθενικό! Όχι μόνο γιατί είναι η πρώτη ζωντανή παρουσία του στον μαγευτικό κόσμο των εκδόσεων, αλλά γιατί είναι και το πρώτο βήμα ενός νέου είδους περιοδικού, εντελώς αγνώστου στον τόπο μας. Τα ξένα πρότυπά του έχουν κατακτήσει πολλές χώρες και εξησφάλισαν διεθνώς εκπληκτικές κυκλοφορίες. Η κεντρική ιδέα από την οποία δημιουργήθηκε τόσο ευρύ επιχειρηματικό εκδοτικό ενδιαφέρον, το οποίον δικαιώνει η τεραστία απήχης στο αναγνωστικό κοινό, βασίσθηκε σε μια πολύ απλή παρατήρησι: Ότι όλος ο κόσμος- άνδρες και γυναίκες και παιδιά ακόμη- αυτό που διαλέγουν πριν απ' όλα για να διαβάσουν, μόλις κρατήσουν στα χέρια τους οποιαδήποτε εφημερίδα ή περιοδικό, είναι κυρίως τα 'κομμάτια', τα άρθρα, που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα...».* Το εμπορικό αποτέλεσμα της πρώτης μέρας κυκλοφορίας του περιοδικού ήταν *«Ανατύπωσις! Τα τεύχη δεν επαρκούν. Από αυτή τη στιγμή άρχισε να σφυρηλατείται ένας στενός δεσμός του περιοδικού αυτού με τους αναγνώστες του...».*

Εικόνα 2.1 Εξώφυλλο πρώτου τεύχους "Ιστορία Εικονογραφημένη"

Το πρώτο τεύχος, που σήμερα αποτελεί συλλεκτικό υλικό, είχε ως κεντρικό θέμα τον «Άγνωστο πόλεμο της Μπιάφρας», που την περίοδο εκείνη αποτελούσε κεντρικό ειδησεογραφικό ζήτημα. Ως επιμέρους θέματα είχε την δυναστεία των Κέννεντυ, τους περιηγητές στην Ελλάδα, την αυτοκτονία του Ρόμμελ, την επίσκεψη στη Νιγηρία, την Ιστορία της δουλείας, τον τελευταίο αυτοκράτορα της Κίνας, την μάχη των Γαυγαμήλων, το αίνιγμα του αρμοστή Στεργιάδη, την ιστορία της θανατικής ποινής, τη μάχη του Μάλεμε, την ιστορία του γυαλιού, τις ναυμαχίες των Βαλκανικών πολέμων, το μυστήριο των Στραντιβάριους και ένα κείμενο για την κακοποίηση της ελληνικής ιστορίας από τον ξένο κινηματογράφο. Ως ειδικές στήλες αναφέρονται οι θεματικές: «Δευτερεύουσες μορφές της ιστορίας», «Προσωπικότητες της σύγχρονης ιστορίας», «Το ιστορικό βιβλίο», «Καταγωγή ονομάτων και τοπωνυμίων», «Ιστορικό Κουίζ», σκάκι, μπριτζ και «Διάλογος με τους αναγνώστες» που αργότερα μετονομάστηκε σε «Διάλογος με την Ιστορία», μια καινοτόμο στήλη που αποτέλεσε επιθυμία της διεύθυνσης να έχει άμεση επαφή και συνεργασία με το αναγνωστικό κοινό.

Από το πρώτο τεύχος ήδη το περιοδικό δίνει το στίγμα του. Πρόκειται για ένα περιοδικό ειδικού ενδιαφέροντος και ποικίλης ιστορικής ύλης, με θεματολογία την παγκόσμια και εθνική κυρίως στρατιωτική ιστορία. Ένα περιοδικό που φέρνει πολλές καινοτομίες, όπως η πλούσια εικονογράφηση, πρωτότυπες μόνιμες στήλες, μεταφράσεις κειμένων από αντίστοιχα ξένα περιοδικά που απουσίαζαν από την ελληνική βιβλιογραφία και οι πολλοί συνεργάτες του. Εντύπωση κάνει η στήλη «Διάλογος με την Ιστορία» όπου οι αναγνώστες μπορούν να στέλνουν στο περιοδικό εντυπώσεις, πληροφορίες και ενστάσεις που έχουν για τα θέματα που παρουσιάζονται.

Μέσα στην πρώτη δεκαετία κυκλοφορίας, το περιοδικό κατάφερε να εδραιωθεί στην αγορά του περιοδικού τύπου, προσφέροντας στους αναγνώστες ένα νέο πρωτοποριακό είδος εντύπου. Σημαντικές, ήταν οι συνεργασίες του περιοδικού με Έλληνες δημοσιογράφους, επιστήμονες και ακαδημαϊκούς, όπως ο Νικόλαος Τωμαδάκης, ο Σαράντος Αντωνάκος, ο Μανούσος Μανούσακας, ο Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος, οι Σόλωνας και Φοίβος Γρηγοριάδης, ο Κώστας Κιουπκολής, ο Χρυσόστομος Κριμπάς, ο Κώστας Κυριαζής, ο Χρήστος Λάζος, η Ελευθερία Ντάνου, ο Πέτρος Πολίτης, ο Δημήτριος Σταμέλος, ο Βασίλης Πλάτανος, ο Κώστας Σαρδελής, ο Ι. Μ. Χατζηφώτης, ο Κώστας Ψαλτήρας, ο Κώστας Γαλανόπουλος, ο Παναγιώτης Φωτέας, ο Θ. Λαϊνάς, ο Γιώργος Σταματίου, ο Επαμεινώνδας Βρανόπουλος κ.α. Από τα βιογραφικά τους δεν μπορεί να εξαχθεί κάποιο συμπέρασμα για την πολιτική τους ταυτότητα, καθώς υπάρχουν συνεργάτες που υπήρξαν αντάρτες, δημοσιογράφοι στον Ριζοσπάστη αλλά και άλλοι που πολιτεύτηκαν με τη Νέα Δημοκρατία, οπότε προκύπτει μια ανοικτή πολιτική σήμανση για τους πομπούς.

Μετά τον αιφνίδιο θάνατο του Δημήτρη Αστερινού, διευθυντής σύνταξης ανέλαβε ο Νίκος Αγγελής (1978-2002). Οι δεκαετίες που ακολούθησαν ήταν το ίδιο πετυχημένες. Θεματολογικά πέρα από τις ήδη υπάρχουσες μόνιμες στήλες του περιοδικού προστίθενται και νέες, όπως η «Εφημερίδα του Χθες», ένα ένθετο «εφημεριδάκι» με αναφορές στα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα, που είχαν σημειωθεί τον αντίστοιχο μήνα τριάντα χρόνια πριν, η «Μικρή ιστορία από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους» με ενδιαφέροντα και άγνωστα ντοκουμέντα από τη σύγχρονη ιστορία της χώρας, το «Ιστορικό βιβλίο» με βιβλιοπαρουσιάσεις, «Ανάμεσα στα αρχαία ερείπια», «Γιατί το λέμε έτσι», «Ο 20^{ος} αιώνας». Από τις νέες μόνιμες στήλες του περιοδικού, αντιλαμβανόμαστε και μια στροφή του περιοδικού στη μελέτη νέων πηγών, προφανώς επηρεασμένο και από την τάση της μοντέρνας ιστοριογραφίας.

Την τρίτη δεκαετία του περιοδικού εισάγονται δύο νέες μόνιμες στήλες, το «Θέατρο και Ιστορία» και το «Σταυρόλεξο του 20^{ου} αιώνα». Και σε αυτήν τη δεκαετία, από τις μόνιμες στήλες προκύπτει ότι το περιοδικό συνεχίζει να επηρεάζεται από την μοντέρνα ιστοριογραφία, ενώ η εισαγωγή του σταυρόλεξου, ενός επιπλέον στοιχείου στον ψυχαγωγικό χαρακτήρα του περιοδικού, ακολουθεί την ανοδική τάση της δεκαετίας του 1970 στον ελληνικό ψυχαγωγικό Τύπο για τα σταυρόλεξα (Στούκας, 2016).

Μέσα σε αυτές τις δεκαετίες το περιοδικό εισάγει τις νέες τεχνολογίες στον χώρο του Τύπου, αναβαθμίζοντας το εικαστικό και γραφιστικό ύφος καθώς και την ποιότητα εκτύπωσής του. Οι συνεργάτες του περιοδικού ανανεώνονται, και προστίθενται νέοι σημαντικοί επιστήμονες, συγγραφείς και δημοσιογράφοι, οι οποίοι ανανεώνουν και την ύλη του περιοδικού με νέα θεματολογία. Ανάμεσά τους είναι ο Γ. Κοντογιάννης, ο Γιάννης Μπαμιατζής, ο Πάνος Βαλαβάνης, ο Νίκος Κυριαζής, ο Γιώργος Κουκάς, ο Ν. Καρδούλιας, ο Λυκούργος Αρεταίος, η Θεώνη Παγκάλου- Ζερβού, ο Φώτης Παπαθανασίου, η Μαρία Ανεμοδούρα, ο Φίλιππος Φιλίππου, η Τόνια Μάκτρα, η Φένια Σοφούλη, ο Γιώργος Σταματίου, ο Παναγιώτης Βενάρδος, ο Παντελής Αθανασιάδης, η Τζίνα Καλυβιώτη, ο Πολυχρόνης Ενεπεκίδης, ο Γιάννης Αντουράκης, ο Σωτήρης Αγαπητίδης, ο Μάρκος Ρούσσο, ο Βασίλης Πλάτανος κ.α. Πολιτικά οι συνεργάτες της περιόδου ανήκουν σε όλο το πολιτικό φάσμα.

Επιπλέον, περιορίζονται οι δημοσιεύσεις κειμένων από ξένους συνεργάτες και δίνεται έμφαση σε άρθρα Ελλήνων συγγραφέων. Τον Οκτώβριο του 1991, η Μελίτα Βαμβακά αναλαμβάνει τη θέση της αρχισυντάκτριας και ο Νίκος Αντωνακάκης γίνεται σύμβουλος έκδοσης του περιοδικού. Τον Σεπτέμβριο του 1998, απεβίωσε ο Γιάννης Πουρνάρας αφήνοντας συνεχιστές του έργου την γυναίκα του Ειρήνη και τον γιο του Ανδρέα.

Από το 2000, ο Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος δημιούργησε μια σειρά έξι ιστορικών cd-rom που τα προσέφερε δωρεάν στους αναγνώστες του. Τα ειδικά αυτά

αφιερώματα ήταν: «Η ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος- Από τον Φοίνικα στο Ευρώ» (Ιανουάριος 2001), «Η Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα» (Φεβρουάριος 2001), «Τα καράβια του '21» (Μάρτιος 2001), «Τα 7 θαύματα του Αρχαίου Κόσμου» (Απρίλιος 2001), «Γ. Αβέρωφ: Η ιστορία του θυρλικού θωρηκτού» (Μάιος 2001) και «Ολυμπιακοί Αγώνες: Από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι και σήμερα» (Ιούνιος 2001). Το 2000 ήταν η χρονιά που άλλαξε ο αιώνας και η Ελλάδα εντάχθηκε στην ευρωζώνη αποκτώντας το ευρωπαϊκό νόμισμα (2002) και διοργάνωσε τους Ολυμπιακούς αγώνες (2004). Η κυρίαρχη θεματολογία των αφιερωμάτων συνδέεται με την ελληνική ιστορία και συγκεκριμένα με τις προαναφερόμενες ιστορικές στιγμές. Ως ένα περιοδικό ΔΙ ασχολείται και αναπαράγει θέματα της επικαιρότητας, που απασχολούν τη δημόσια συζήτηση.

Νέοι συνεργάτες προστίθενται, όπως η *Μαρία Μουζάκη*, η *Νεφέλη Λαπαρίδου*, ο *Θωμάς Ζάχαρης*, ο *Γιώργος Θεοφάνους*, ο *Γιώργος Μακαρόνας*, ο *Γ. Πανούσης κ.α.* Επαγγελματικά οι νέοι συνεργάτες είναι κυρίως ιστορικοί ερευνητές ενώ η πολιτική τους θέση είναι άγνωστη.

Από το 2009, το περιοδικό προσέφερε δωρεάν με τα τεύχη του 14 dvd με υποτιτλισμένα ιστορικά ντοκιμαντέρ.

Τα ντοκιμαντέρ αυτά ήταν «Η μάχη της Αγγλίας» (Απρίλιος 2009), «Η αληθινή δόξα» (Μάιος 2009), «Το ιπτάμενο φρούριο» (Ιούνιος 2009), «Η μάχη της Ρωσίας» (Ιούλιος 2009), «Η άνοδος των Ναζί» (Αύγουστος 2009), «Η νίκη στην Τυνησία» (Σεπτέμβριος 2009), «Περί Κύπρου» (Οκτώβριος 2009), «Η μάχη της Κίνας» (Νοέμβριος 2009), «Πρελούδιο πολέμου» (Δεκέμβριος 2009), «Η απόβαση στη Νορμανδία» (Ιανουάριος 2010), «Ο πόλεμος των υποβρυχίων» (Φεβρουάριος 2010), «Η ναυμαχία του Μίντγουεϊ» (Μάρτιος 2010), «Δρόμος Στίλγουελ» (Απρίλιος 2010) και «Διαίρει και βασίλευε» (Μάιος 2010). Από τη θεματολογία των επιλεγμένων από το περιοδικό ντοκιμαντέρ προκύπτει μια έμφαση στην στρατιωτική ευρωπαϊκή ιστορία του 20ού αιώνα. Η χρήση των ντοκιμαντέρ ως οπτικοακουστικού υλικού ενισχύει τον δημόσιο εκλαϊκευτικό χαρακτήρα του περιοδικού.

Τον Σεπτέμβριο του 2002, απεβίωσε ο διευθυντής σύνταξης του περιοδικού, Νίκος Αγγελής και την αρχισυνταξία ανέλαβε η Μελίτα Βαμβακά (Βαγιακάκος, 2008). Το τοπίο της αγοράς περιοδικών Ιστορίας έγινε πλέον ανταγωνιστικό. Εκδίδονται νέα περιοδικά, αλλά και οι εφημερίδες συμπεριλαμβάνουν πλέον πολλά ένθετα ιστορικής ύλης. Στους συνεργάτες του περιοδικού, προστίθενται ο *καθηγητής Ιωάννης Παπαφλωράτος*, και οι *ιστορικοί ερευνητές/ μελετητές Ελευθέριος Καντζίνος και Δημήτρης Θαλασσινός* και δημιουργούνται οι νέες στήλες «*Τέχνη-Πολιτισμός*» και «*Ιστορία στο Διαδίκτυο*». Από τις νέες στήλες προκύπτει ότι το περιοδικό συνεχίζει και επηρεάζεται από την μοντέρνα ιστοριογραφία, γεγονός που ενισχύεται και από την εισαγωγή της στήλης που σχετίζεται με το διαδίκτυο, ενός σχετικά νέου

εργαλείου που ενισχύει όμως την εικόνα ενός μοντέρνου με δημόσιο χαρακτήρα περιοδικού.

Από το 2008 έως και σήμερα διευθυντής έκδοσης και σύνταξης ανέλαβε ο συγγραφέας και κριτικός βιβλίου Διονύσιος Μουσμούντης, συνεργάτης του περιοδικού από το 2001, ενώ παράλληλα διατηρεί και την επιμέλεια της στήλης «Βιβλία και Ιστορία». Η πέμπτη δεκαετία του περιοδικού συνοδεύεται από την αδιάλειπτη παρουσία του στην αγορά, μια δεκαετία όμως, που το τοπίο στην αγοράς του Τύπου είναι δυσχερέστατο εξαιτίας της ελληνικής οικονομικής κρίσης. Χαρακτηριστικό της εποχής, αλλά και της μακροβιότητας του περιοδικού είναι ότι το σύνολο των περιοδικών ιστορικής ύλης σταμάτησαν την κυκλοφορία τους.

Κατά την τελευταία περίοδο της κυκλοφορίας του, μετά το 2008, συνεργάστηκαν πολλοί ερευνητές και πανεπιστημιακοί, μεταξύ άλλων οι Δημήτρης Αποστολόπουλος, Γιώργος Γεωργής, Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης, Στράτος Ν. Δορδανάς, Γεράσιμος Ζώρας, Νέστορας Κουράκης, Νίκος Κ. Κυριαζής, Νίκος Μαραντζίδης, Ιάκωβος Μιχαηλίδης, Κωνσταντίνα Μπότσιου, Νίκος Νικολούδης, Γιάννης Πανούσης, Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, Γεώργιος Πλουμίδης, Γεράσιμος Ρηγάτος, Σωτήρης Ριζάς, Χάγκεν Φλάισερ, δημοσιογράφοι, όπως οι Δημήτρης Ταταρούνης, Γιάννης Ράγκος, Μάκης Προβατάς, καθώς και γνωστοί ξένοι συγγραφείς όπως οι Antony Beevor, John Julius Norwich, Martin van Creveld. Από τα βιογραφικά των συγγραφέων γίνεται αντιληπτή η προσπάθεια αλλαγής του δυναμικού των συνεργατών του περιοδικού με νέους ιστορικούς, ερευνητές και πανεπιστημιακούς, μια αλλαγή που σηματοδοτείται και με την αλλαγή της διεύθυνσης σύνταξης και έκδοσης του περιοδικού.

Καθιερώθηκαν επίσης και τα θεματικά αφιερώματα με επίκαιρα εθνικά και ευρωπαϊκά θέματα, όπως τα Βαλκάνια, η Ίμβρος, η στάση της εκκλησίας στην Κατοχή, Πομάκοι, Τσάμηδες κ.α. Από τη θεματολογία των αφιερωμάτων γίνεται αντιληπτή η στροφή του περιοδικού σε συγκρουσιακά ζητήματα και ετερότητες της μοντέρνας ιστοριογραφίας.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι έως το 2008 έχουν κυκλοφορήσει τέσσερις εκδόσεις του «Κλειδιού της Ιστορίας» (1989, 1998, 2003, 2008) ως τεύχη, αλφαβητικά και θεματολογικά ευρετήρια όλων των κειμένων, που περιελήφθησαν στην ύλη του περιοδικού. Από τις 17 Ιουλίου του 2018, το περιοδικό άλλαξε εκδοτικό οίκο και πλέον εκδίδεται από τον νεοσύστατο εκδοτικό φορέα, που τελεί υπό την ευθύνη του Διονύση Μουσμούντη με την επωνυμία «Εκδοτικός Οργανισμός Ιστορία Εικονογραφημένη Μ.Ι.Κ.Ε.». Το όραμα του εκδότη για το μέλλον του περιοδικού είναι ο εκσυγχρονισμός με νέα θεματολογία, νέες συνεργασίες, αλλά και η ένταξή του στο νέο τεχνολογικό περιβάλλον και στον κόσμο της κοινωνικής δικτύωσης. Το περιοδικό έχει ιστότοπο (www.istoria.gr), χρηστικό και φιλικό στον αναγνώστη, καθώς περιέχει όλα τα τεύχη και την αρθρογραφία του περιοδικού. Ήδη από την 1^η

Ιουλίου 2012 το περιοδικό έχει σελίδα στο facebook, ενώ από τις 2 Νοεμβρίου 2018 έχει κανάλι στο youtube με αφήγηση συγκεκριμένων θεματικών. Με αυτόν τον τρόπο το περιοδικό προσαρμόζεται στις επιταγές της σύγχρονης εποχής, απευθύνεται σ' ένα ακόμη μεγαλύτερο εύρος κοινού και ανταποκρίνεται στον ρόλο του ως ένα σύγχρονο, πολυτροπικό, ψηφιακό προϊόν ΔΙ.

Μέχρι σήμερα τα τεύχη του περιοδικού ανέρχονται στα 642. Σε όλη αυτή τη διάρκεια δημοσιεύθηκαν άρθρα που καλύπτουν την περίοδο από τα προϊστορικά χρόνια ως τον 20^ο αιώνα στην Ελλάδα και στον κόσμο. Τα θέματα εκτός της Ιστορίας, αναφέρονται και στη Λαογραφία, την Τέχνη, τη Γλώσσα, την Κοινωνιολογία, την Τεχνολογική πρόοδο κ.α. (Βασιλειάδης, 2019).

2.4.2. Ιστορικό Συγκείμενο

Η περίοδος πριν από το 1968, χρονιά κυκλοφορίας του περιοδικού, ήταν μια περίοδος κοινωνικά και πολιτικά ταραγμένη: ο φόνος του Γρηγόριου Λαμπράκη, η πτώση της κυβέρνησης Καραμανλή, η εκλογική νίκη του κεντρώου κόμματος στα τέλη του 1963, οι εκλογές του Φεβρουαρίου του 1964, ο θρίαμβος της Ένωσης Κέντρου (Andreou et al, 2012; Βακαλόπουλος, 2000).

Τα γεγονότα της αποσταθεροποίησης του πολιτικού σκηνικού της χώρας σε συνδυασμό με το ρεύμα ριζοσπαστισμού της δεκαετίας του 1960 δημιουργούσαν ανησυχία στο πλέγμα εξουσίας της εποχής, και οι απόπειρες να το συγκρατήσουν ήταν πολλές (Λιάκος, 2019)³.

Οι συνέπειες της διεθνούς κρίσης και αποσταθεροποίησης το 1972-1973, αποδυνάμωσαν την κατάσταση στην Ελλάδα προκαλώντας πραξικόπημα από τον βαθύ μηχανισμό της δικτατορίας, τις μυστικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα τη δικτατορία του Ιωαννίδη. Ο ακραίος εθνικισμός και αντικομμουνισμός οδήγησε σε πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου στην Κύπρο, γεγονός που προκάλεσε την εισβολή της Τουρκίας στο νησί. Με τον τρόπο αυτό έληξε η δικτατορία και ολόκληρη η μεταπολεμική περίοδος (Λιάκος, 2019: 393-399).

Ο Τύπος πριν την επιβολή της δικτατορίας, παρά την εμφανή τάση προς τη διεύρυνση του εκδημοκρατισμού της ελληνικής κοινωνίας εξαιτίας και της ανόδου στην εξουσία της Ένωσης Κέντρου (Χαιρετάκης, 2010), μέσω των υπερσυντηρητικών δημοσιογράφων διόγκωνε τον «κομμουνιστικό κίνδυνο», που απειλούσε την Ελλάδα.

³ Το μεταπολεμικό πλέγμα εξουσίας αποτελούνταν από: την τυπική δομή μιας βασιλευόμενης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας (ο βασιλιάς να βασιλεύει χωρίς να κυβερνά, η κυβέρνηση να έχει τη στήριξη της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας και το κοινοβούλιο να λειτουργεί ως νομοθετική εξουσία) και από τον προεξάρχοντα αλλά άτυπο ρόλο που είχαν οι αμερικανοί, τα ανάκτορα, κυβέρνηση, ο στρατός, τα Σώματα Ασφαλείας και το πολιτικό προσωπικό που συντασσόταν με τη μετεμφυλιακή τάξη πραγμάτων.

Με την επιβολή της δικτατορίας έκλεισαν οι εφημερίδες της Αριστεράς «Αυγή», «Δημοκρατική Αλλαγή» καθώς και άλλες εφημερίδες στην επαρχία. Ανεστάλη η έκδοση των εφημερίδων «Καθημερινή» (πρωινή), «Ελευθερία» (πρωινή), «Μεσημβρινή» (απογευματινή) και «Αθηναϊκή» (απογευματινή). Μειώθηκε η κυκλοφορία όλων των φύλλων και ξεκίνησαν οι διώξεις που επεκτάθηκαν σε όλο το δημοσιογραφικό φάσμα: ο Λαμπράκης, ο Ψαθάς και ο Πουρνάρας «περιορίστηκαν» πάραυτα. Δεκάδες άνθρωποι του Τύπου σύρθηκαν σε στρατιωτικά δικαστήρια, για να εξοριστούν άμεσα. Τους πρώτους μήνες της δικτατορίας συνελήφθησαν πάνω από 50 δημοσιογράφοι και 15 στάλθηκαν στη Γυάρο. Ως προς την κυκλοφορία του Τύπου, μόλις σε διάστημα ενός μήνα, από τον Απρίλιο έως τον Μάιο του 1967, οι πρωινές εφημερίδες έχασαν το 31,7% της κυκλοφορίας τους, οι απογευματινές το 38,9%, ενώ η συνολική κυκλοφορία των αθηναϊκών εφημερίδων μειώθηκε κατά 36,2%. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, οι αθηναϊκές εφημερίδες, οι οποίες κυκλοφορούσαν στην περιοχή Αττική και Πειραιά, υπέστησαν μείωση της κυκλοφορίας 37,4%, ενώ η κυκλοφορία στην επαρχία μειώθηκε κατά 33,9% (Ραϊτσίνης, 2016: 45; Χαιρετάκης, 2010: 24).

Το στρατιωτικό πραξικόπημα επέβαλε καθεστώς προληπτικής λογοκρισίας, που διήρκεσε ως το φθινόπωρο του 1969. Το Υπουργείο Προεδρίας με την υπ' αριθμό 19603/Γ 27-29 Απριλίου 1967 απόφαση, σύστησε την «Υπηρεσία Λογοκρισίας» για προληπτικό έλεγχο κάθε εντύπου πριν την κυκλοφορία του.

Οι εφημερίδες ήταν αναγκασμένες να προσκομίζουν δύο δοκίμια κάθε φύλλου τους, προκειμένου να εγκριθεί το περιεχόμενό τους, ήταν υποχρεωμένες να δημοσιεύουν όλες τις κυβερνητικές ανακοινώσεις, ομιλίες των πραξικοπηματιών καθώς και ευνοϊκά σχόλια για το κυβερνητικό έργο, τα οποία διένειμε το Υπουργείο Προεδρίας δίνοντας εντολές για τον τίτλο, την έκταση του τίτλου και τη σελίδα δημοσίευσης. Απαγορεύτηκε η δημοσίευση κειμένων που υπονόμειαν το έργο της κυβέρνησης, που είτε αναφέρονταν σε αριστερές οργανώσεις είτε αποτελούσαν δελτία ξένων σταθμών με επικρίσεις κατά των στρατιωτικών (Αναστασιάδου, 2010: 75-77).

Από τις 14 ημερήσιες εφημερίδες, έκλεισαν οι πέντε. Οι υπόλοιπες λειτουργούσαν σε καθεστώς αυστηρής προληπτικής λογοκρισίας. Ο «Ελεύθερος Κόσμος» και η «Εστία» υποστήριζαν ανοιχτά τους συνταγματάρχες. Η «Απογευματινή», η «Ακρόπολις» κι η «Βραδυνή» ήταν συντηρητικές εφημερίδες, που διατηρούσαν κάποια περιθώρια διαφοροποίησης. Τα «Νέα», το «Βήμα», το «Έθνος» και η «Αθηναϊκή» προσπαθούσαν να ασκήσουν μια συγκεκαλυμμένη κριτική (Ραϊτσίνης, 2016: 50).

Με την ευκαιρία σχεδιαζόμενου δημοψηφίσματος για τη ψήφιση «συνταγματικού κειμένου» του 1968, εξεδόθη η υπ' αριθμό 579/ 25-1-1969 απόφαση σύμφωνα με την οποία οι υποχρεωτικές δημοσιεύσεις περιορίστηκαν σε κυβερνητικές ανακοινώσεις και πληροφορίες, ενώ επιτράπηκε η δημοσίευση τηλεγραφημάτων

ξένων ειδησεογραφικών πρακτορείων, η αναδημοσίευση άρθρων ξένων εφημερίδων καθώς και η κατοχύρωση καλόπιστου κριτικής των διατάξεων του νέου «Συντάγματος». Η προληπτική λογοκρισία καταργείται προσωρινά τον Οκτώβριο του 1969 με «απόφαση του πρωθυπουργού περί ελευθεροτυπίας» και αντικαθίσταται από ένα αυστηρό νόμο περί Τύπου, που διώκει τους εκδότες, αλλά μετά την έκδοση. Περιορισμοί ελευθεροτυπίας προκύπτουν σε περιπτώσεις δημοσιευμάτων στρεφόμενων κατά της εθνικής ασφάλειας, εδαφικής ακεραιότητας και δημόσιας τάξης, δημοσιευμάτων στασιαστικού περιεχομένου, δημοσιευμάτων στρεφόμενων κατά του εθνικού νομίματος και τέλος δημοσιευμάτων σκοπούμενων δια της αναμοχλεύσεως του προ της επαναστάσεως της 21.4.1967 παρελθόντος εις αναζωπύρωσιν των πολιτικών παθών (Αναστασιάδου, 2010: 77). Η νέα απόφαση δεν αφήνει περιθώρια ελευθεροτυπίας στους δημοσιογράφους, όπως φάνηκε τον Μάρτιο του 1970, όταν χρησιμοποιήθηκε ο νόμος για να κλείσει η εφημερίδα «Έθνος», που είχε δημοσιεύσει υπονομευτικά για το καθεστώς άρθρα, ανάμεσά τους και μια έρευνα για τα προβλήματα των νέων.

Όλες οι συλλογικές εκδόσεις και οι εκδοτικοί οίκοι, που εμφανίζονται μετά το 1969, προσπαθούν να ελέγξουν ό, τι δημοσιεύουν και έπειτα να διευρύνουν τα όριά τους και οι εκδότες περιοδικών και βιβλίων γίνονται όλο και πιο τολμηροί. Το διάστημα μετά το 1970, παρατηρείται εκδοτική υπερπροσφορά, γεγονός που αποτυπώνει την έντονη επιθυμία του κοινού για επικοινωνία με τα σύγχρονα ρεύματα. Οι ιστορικές εξελίξεις στη χώρα, σε συνδυασμό με το παγκόσμιο πνεύμα αμφισβήτησης που δημιουργεί ελπίδες για τη δημιουργία κάτι καινούριου, δικαιολογούν την εκδοτική άνθηση της εποχής. Όλη αυτή την περίοδο 1969-1974, παρατηρεί κανείς αντιδικτατορικές κινήσεις στον Τύπο, επισύροντας και την αντίδραση του καθεστώτος. Περιοδικά καταδικάζονται με προσηματικές αφορμές και αναγκάζονται να κλείσουν (Παπανικολάου, 2012: 185-186).

Στο πεδίο αυτών των πολιτικών συγκυριών, το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» ξεκίνησε την κυκλοφορία του, τον Ιούλιο του 1968, δεκαπέντε μήνες από την επιβολή της δικτατορίας, σε ένα δύσκολο κλίμα για τον Τύπο και τους δημοσιογράφους και με καθεστώς προληπτικής λογοκρισίας. Βιβλιογραφικές πληροφορίες σχετικά με την αδειοδότηση για την κυκλοφορία του περιοδικού, δεν εντοπίσαμε παρά την επίμονη αναζήτησή μας.

Το περιοδικό κυκλοφόρησε από τον εκδοτικό οργανισμό «Πάπυρος». Ο «Πάπυρος» ιδρύθηκε το 1936 από τον Ανδρέα Πουρνάρα και τη δεκαετία του 1960 αποτελούσε αυτοκρατορία στα ΜΜΕ της Ελλάδας. Η κυκλοφορία του περιοδικού ήταν ένα εκδοτικό εγχείρημα με θεματολογία που δεν προκαλούσε καθώς αυτολογοκρινόταν. Η λογοκρισία έκλεινε τα έντυπα που την ενοχλούσαν. Δεν υπάρχει κάποια σχέση του περιοδικού με την δικτατορία, ο Πουρνάρας ήταν αριστερός (τηλεφωνική συνέντευξη με την Σοφία Βούλτεψη, στις 3 Σεπτεμβρίου 2020). Η ιδέα του περιοδικού ήταν του δημοσιογράφου Νίκου Αγγελή. Ο Αγγελής είχε τον χαρακτήρα στήριξης της

κατάστασης. Ήταν μετριοπαθής και διαλλακτικός. Προφανώς λειτούργησε θετικά για να δοθεί άδεια (τηλεφωνική συνέντευξη με τον Γεώργιο Λιάνη, στις 4 Σεπτεμβρίου 2020).

Από αναζήτηση που έγινε στο διαδίκτυο, εντοπίστηκαν αφιερώματα για το περιοδικό από εφημερίδες, όπως ο Ριζοσπάστης ('400ή' Ιστορία Εικονογραφημένη, 2001) και η Καθημερινή (Βατόπουλος, 2019), που σημαίνουν την αποδοχή του περιοδικού.

2.4.3. Σημειωτική τεκμηρίωση ερευνητικού υλικού

Τα τεύχη, που μελετούμε είναι 132 (από το τεύχος 475 του Ιανουαρίου 2008, έως το τεύχος 606 του Δεκεμβρίου 2018).

Οι διαστάσεις όλων των τευχών είναι ίδιες με πλάτος 17 εκατοστά, ύψος 24 εκατοστά και πάχος 6 χιλιοστά για τα τεύχη με 130 σελίδες και 8 χιλιοστά για τα τεύχη με 160 σελίδες. Το χαρτί είναι γυαλιστερό (illustration).

2.4.3.1. Τα εξώφυλλα

Το εξώφυλλο, συνδυάζοντας γραπτό κείμενο, εικόνα και στοιχεία σχεδιασμού προϊδεάζει το κοινό, προσφέροντάς του, μια πρώτη νοηματοδότηση για το περιεχόμενο του περιοδικού (Γιαννικοπούλου, 2008; Sipe, 2001) και δίνοντάς του, το πλεονέκτημα να επωφεληθεί από τη δυναμική αυτών των σημειωτικών πηγών (Kress, 2003). Το εξώφυλλο παραπέμπει στο περιεχόμενο της έκδοσης, με στόχο να προσελκύσει τους αναγνώστες, ώστε να ξεχωρίσουν το περιοδικό ανάμεσα στα άλλα και τελικά να το αγοράσουν. Βασικό στοιχείο για το σχεδιασμό του εξωφύλλου είναι η επιλογή των επικεφαλίδων που προσδιορίζουν το περιεχόμενο και ενθαρρύνουν την ανάγνωσή του (Σδρούλια, 2016: 25).

Τα εξώφυλλα των 132 τευχών που ερευνούμε παραμένουν ίδια, εκτός από την εικονογράφηση. Συγκεκριμένα, κάθε εξώφυλλο αποτελείται από τον α) *υπέρτιτλο* (η θέση του διαφέρει από τεύχος σε τεύχος), από β) *επιμέρους τίτλους* (η θέση τους διαφέρει από τεύχος σε τεύχος), γ) *το λογότυπο του περιοδικού στο πάνω αριστερό μέρος της σελίδας* (η θέση του είναι ίδια σε όλα τα τεύχη του περιοδικού από την αρχή της έκδοσής του), δ) *την εικόνα ή τις εικόνες ανάλογα με το τεύχος που καταλαμβάνουν ολόκληρο το εξώφυλλο, ενώ δ) στο κατώτερο μέρος υπάρχει το barcode του περιοδικού, ο αριθμός τεύχους, ο τρέχων μήνας, η τιμή του περιοδικού και η ιστοσελίδα του.*

Οι θέσεις αυτές στη σύνθεση μιας εικόνας ή μιας σελίδας έχουν σημασία και στοχεύουν να επισύρουν την προσοχή του κοινού. Κατά τους Kress & van Leeuwen (1996: 186-211) η αριστερή πλευρά, που βρίσκεται ο τίτλος του περιοδικού, περιέχει την πληροφορία που ο θεατής πιθανώς ήδη αναγνωρίζει, ενώ στην κάτω περιοχή που βρίσκονται οι τυπικές πληροφορίες του περιοδικού παρουσιάζεται η πληροφορία σχετικά με το προϊόν, δηλαδή αντικειμενικά δοσμένα γεγονότα, «αυτό που είναι».

Το σχήμα του εξωφύλλου, ορθογώνιο όρθιο, δημιουργεί αίσθηση σταθερότητας, λογικής, δύναμης και αισιοδοξίας (Γιαννακός, 2016: 57). Το υλικό του χαρτιού έχει μια ειδική επικάλυψη που του δίνει ένα γυαλιστερό τελείωμα (φινίρισμα). Όσο πιο γυαλιστερή είναι η επιφάνεια τόσο εντονότερα είναι και τα χρώματα, βασικό στοιχείο σε περιοδικά εικονογραφημένα που αναδεικνύουν την εικόνα ως αναπόσπαστο υλικό προβολής και διαφήμισης. Αυτό το είδος ευρείας κατανάλωσης είναι το χαρτί τύπου illustration (Ματθαίου, 2021 29).

Γύρω από το εξώφυλλο υπάρχει κίτρινο πλαίσιο, ως καδράρισμα. Το κίτρινο παρόλο που θεωρείται αισιόδοξο χρώμα είναι δύσκολο χρώμα για το βλέμμα, ενώ γενικότερα ενισχύει την προσοχή. Παράγει ενθουσιασμό καθώς είναι ζωντανό, πρόσχαρο χρώμα. Ο Kandinsky (1981;1996: 105), αναλύοντας την πνευματική επενέργεια των χρωμάτων, απέδωσε στο κίτρινο, το θερμότερο χρώμα, τις ιδιότητες της υπέρβασης των ορίων προς τον άνθρωπο, τη διάχυση προς το περιβάλλον, τον οξύ ήχο της σάλπιγγας. Το χρώμα καθορίζει τις αισθητικές και εννοιολογικές προθέσεις των προϊόντων. Έρευνες (Radiological Society of North America, 2006) έχουν δείξει ότι το χρώμα επηρεάζει την απόφαση του καταναλωτικού κοινού στην αγορά ενός προϊόντος καθώς ελκύει την προσοχή.

Ένα από τα βασικότερα στοιχεία του εξωφύλλου είναι το λογότυπο ως brand name του περιοδικού. Ο αναγνώστης είναι σε θέση να το αναγνωρίσει ανάμεσα στα άλλα ανταγωνιστικά προϊόντα. Για αυτόν τον λόγο χρειάζεται να είναι ευδιάκριτο, σε μεγάλο μέγεθος και πρέπει να έχει το κατάλληλο χρώμα έτσι ώστε να προβάλλεται από το χρώμα του φόντου και να είναι διακριτό σε ολόκληρο το εξώφυλλο (Ματθαίου, 2021: 38). Η σημασία και ο ρόλος του τίτλου του περιοδικού είναι από τα βασικότερα στοιχεία του εξωφύλλου, καθώς προσδιορίζει την ταυτότητά του, ανοίγει τη διαδικασία της ανάγνωσης και μετά την κλείνει (Γαβριηλίδου, 2013), κομβικό σημείο εισόδου στο κείμενο, το οποίο συμβάλλει στην πρόσληψη και την ερμηνευτική αποκωδικοποίησή του.

Το όνομα του περιοδικού (Genette, 1988, 1997) σκοπό έχει να το αναδείξει να το προσδιορίσει και χωρίς να προκαλεί σύγχυση να εξάπτει την περιέργεια. Κοιτάζοντας το εξώφυλλο, ο τίτλος πρώτος προσφέρει κάποια δεδομένα για το περιοδικό μέσα από τις λειτουργίες του, της ανάδειξης και προσδιορισμού του περιοδικού, της περιγραφικής, της συνδηλωτικής και της προσέλκυσης του ενδιαφέροντος του κοινού (Genette, 1988).

Ο τίτλος αποτελεί πηγή πληροφοριών, ερωτημάτων και υπαινικτικών δηλώσεων. Ενεργοποιεί, σε ένα πρώτο επίπεδο, συναισθηματικές και διανοητικές καταστάσεις του υποψήφιου αναγνωστικού κοινού (Levin, 1977). Εξάλλου η προνομιακή του θέση στο εξώφυλλο αποτελεί μία ακόμη απόδειξη της σημαντικότητάς του. Η Γαβριηλίδου (2013: 30) αναφέρει ότι η αναγνώστρια/ ο αναγνώστης μπορεί να προσπεράσει

περικειμενικά στοιχεία, στον τίτλο όμως όλοι θα σταθούν, χωρίς να τον προσπεράσουν.

Το λογότυπο του περιοδικού «ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΠΥΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ», βρίσκεται στο πάνω αριστερό μέρος του εξωφύλλου, ως ένα στοιχείο δεδομένο και γνωστό (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206), σε ορθογώνιο καθιστό πλαίσιο (η μεγάλη πλευρά του ορθογωνίου αποτελεί και βάση του πλαισίου), που δημιουργεί αίσθηση σταθερότητας, λογικής και προστασίας (Γιαννακός, 2016: 57). Το χρώμα του πλαισίου είναι κόκκινο, που συνδηλώνει δύναμη, βοηθάει στην προσοχή και ωθεί τους δέκτες σε δράση (Mofarah, Tahmtan, Dadashi & Banhashemian, 2013).

Ο Kandinsky (1981;1996: 112), απέδωσε στο κόκκινο την ενσυνείδητη τεράστια δύναμη, σχετίζοντάς το με τη γη και τη φωτιά, την ανδρική ωριμότητα, με τον παθιασμένο ήχο του τσέλου και την αγνή χαρά με τον ήχο του βιολιού. Η επωνυμία αποδίδεται με άσπρα γράμματα που προκαλούν ψυχρότητα και σιωπή, χαρά και αγνότητα. (Kandinsky, 1981: 110). Από τη σημειολογία των χρωμάτων και των σχημάτων μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η επιλογή τους από το περιοδικό προσδίδει δύναμη και σταθερότητα στο υλικό ενισχύοντας παράλληλα την προσοχή του αγοραστικού κοινού.

Η εμφάνιση των γραμμμάτων, όπως το χρώμα και το μέγεθός τους, είναι ένα στοιχείο επικοινωνίας μέσω του εξωφύλλου. Καθορίζει π.χ. το πόσο ευανάγνωστο ή ευχάριστο φαίνεται ένα κείμενο στο εξώφυλλο. Μπορεί ακόμα και να προδιαθέτει τον αναγνώστη προσδίδοντας χαρακτηριστικά όπως απλότητα, λογιότητα, σημασία. Όσο πιο παχιές είναι οι γραμμές τόσο πιο βαρύν και συμπαγής φαίνεται ο τίτλος και ο υπέρτιτλος ως γλωσσικό σημείο. Οι γραμματοσειρές με μεγαλύτερο βάρος από τις κανονικές ονομάζονται Bold και προτιμώνται για την προβολή του κειμένου.

Στο λογότυπο, το μέγεθος της λέξης «ΙΣΤΟΡΙΑ» είναι 53 pt (points), bold, είναι μεγαλύτερο σε σχέση με τις υπόλοιπες, δίνοντας ουσιαστικά έμφαση στην ταυτότητα του περιοδικού ως περιοδικού ιστορικής ύλης. Το υπόλοιπο μέρος του λογότυπου «ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΠΥΡΟΣ» και «ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ» είναι μέγεθος 8 pt, bold, που αποτελεί το κύριο μέγεθος για κείμενο σε περιοδικά.

Το περιεχόμενο, δομείται ως ραβδοκώδικας (barcode), αριθμός τεύχους, μήνας, χρονιά, τιμή, ιστοσελίδα σε 6 pt, bold, μέγεθος που συνήθως χρησιμοποιείται για την υπογραφή βιβλίων, ονομασιών αριθμών, βιβλιογραφίας και μικρών πινάκων. Το χρώμα που χρησιμοποιείται είναι το λευκό, που προκαλώντας ψυχρότητα και ουδετερότητα (Kandinsky, 1981: 110).

Η τιμή του περιοδικού από τον Ιανουάριο του 2008 έως και τον Μάρτιο του 2009 ήταν 3,5 ευρώ, ενώ από τον Απρίλιο του 2009 έως και τον Δεκέμβριο του 2018 είναι 4,5 ευρώ. Οι συνδρομές του περιοδικού μέχρι τον Φεβρουάριο του 2009 ήταν για την

Ελλάδα, τα 12 τεύχη 35 ευρώ, για την Κύπρο 60 ευρώ, για την Ευρώπη 70 ευρώ και για την Αμερική, Καναδά, Αυστραλία, Ασία και Αφρική 75 ευρώ. Από τον Μάρτιο του 2009 ήταν για την Ελλάδα, τα 12 τεύχη 45 ευρώ, για την Κύπρο 80 ευρώ, για την Ευρώπη 90 ευρώ και για την Αμερική, Καναδά, Αυστραλία, Ασία και Αφρική 100 ευρώ. Από τον Ιούνιο του 2012 έως τον Δεκέμβριο του 2018 ήταν για την Ελλάδα, τα 12 τεύχη 45 ευρώ, για την Κύπρο 90 ευρώ, για την Ευρώπη και τις υπόλοιπες χώρες 100 ευρώ. Είναι εμφανής η αύξηση της τιμής του περιοδικού στο πέρασμα των χρόνων, με το 2009 να αποτελεί την χρονιά με την μεγαλύτερη αύξηση στην τιμή του περιοδικού.

Το πίσω μέρος του εξωφύλλου, παρουσιάζει πάντα κάποιο βιβλίο από τις εκδόσεις «ΠΑΠΥΡΟΣ», εκτός από τα τεύχη, 512, που παρουσιάζει βιβλία από το «Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», 529-534, που παρουσιάζουν βιβλία από το «Ναυτικό Κέντρο Ναυτικής Έρευνας και Παράδοσης Ίδρυμα Μαρία Τσάκος», 603, που παρουσιάζει το e-order του «Γρηγόρη μικρογεύματα» και 604-606, που παρουσιάζουν τη ναυτιλιακή εταιρεία «Capital Product Partners L.P».

ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ				
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	ΣΧΗΜΑ	Ορθογώνιο (όρθιο)	Σταθερότητα, λογική, δύναμη και αισιοδοξία (Γιαννακός, 2016: 57).
		ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ	24*17 εκ.	
		ΧΡΩΜΑ	Κίτρινο πλαίσιο	Προκαλεί έντονη τάση προς τον άνθρωπο, διεγείρει, κεντρίζει το ενδιαφέρον (Kandinsky, 1981: 105)
		ΧΑΡΤΙ	Γυαλιστερό (illustration)	Όσο πιο γυαλιστερό είναι το εξώφυλλο τόσο εντονότερα είναι τα χρώματα.
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΛΟΓΟΤΥΠΟ	ΣΧΗΜΑ	Ορθογώνιο (καθιστό) πλαίσιο	Σταθερότητα, λογική και προστασία (Γιαννακός, 2016: 57).
		ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ	3,5*7,5 εκ	
		ΧΡΩΜΑ	Κόκκινο	Ζωντανό, ζωηρό

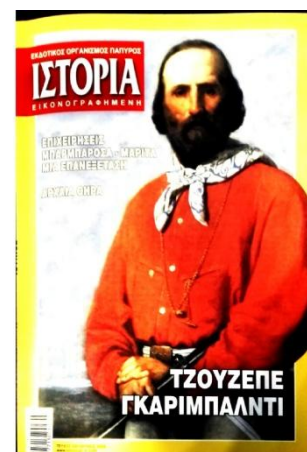
			ανήσυχο χρώμα, που δημιουργεί ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και ωριμότητα (Kandinsky, 1981: 112).
	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΠΥΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	Κεφαλαιογράμματα απόδοση.
	ΜΕΓΕΘΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΠΥΡΟΣ, 8 pt (3 χιλιοστά), bold	Κύριο μέγεθος για κείμενο σε περιοδικά.
		ΙΣΤΟΡΙΑ, 53 pt (20 χιλιοστά), bold	Μεγάλη γραμματοσειρά για έμφαση
		ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ, 8 pt (3 χιλιοστά), bold	Κύριο μέγεθος για κείμενο σε περιοδικά.
	ΧΡΩΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ	Λευκό	Προκαλεί μεγάλη, ψυχρή και απόλυτη σιωπή, καθαρή χαρά και άσπιλη αγνότητα. (Kandinsky, 1981: 110).
	ΘΕΣΗ	Πάνω αριστερά	Η ιδεώδης, γνωστή οικεία πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).
ΠΕΡΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	α) Ραβδοκόδικας (barcode) β) Αριθμός τεύχους γ) Μήνας δ) Χρονιά ε) Τιμή ζ) Ιστοσελίδα	
	ΜΕΓΕΘΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ	6 pt (2 χιλιοστά), bold	Για την υπογραφή βιβλίων, ονομασιών αριθμών, βιβλιογραφίας και μικρών πινάκων.
	ΘΕΣΗ	Κάτω	Η πραγματική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).

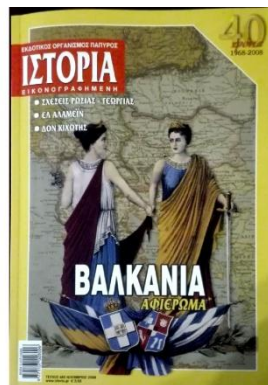
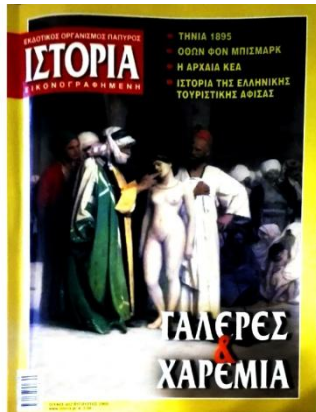
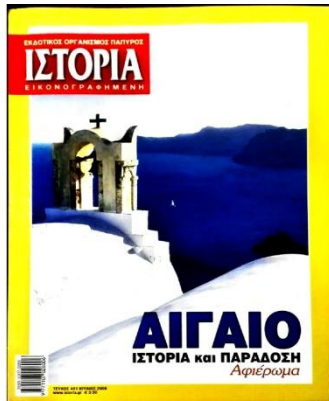
Σχήμα 2.1 Καρτέλα τεκμηρίωσης εξωφύλλου

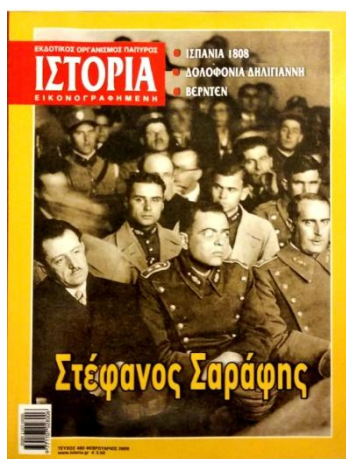
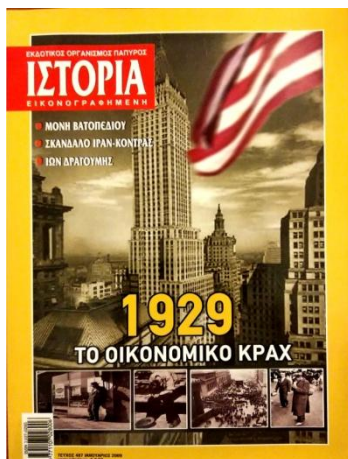
Στη συνέχεια παρουσιάζονται όλα τα εξώφυλλα που ερευνώνται ανά έτος.

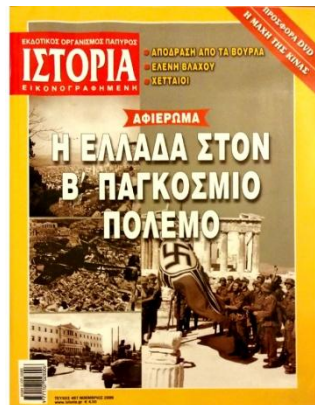
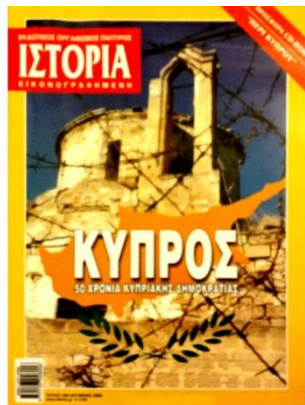
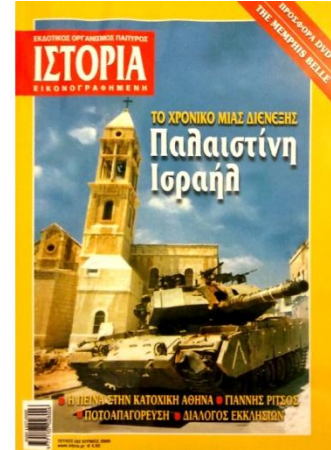
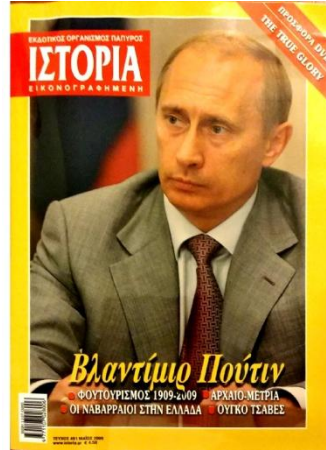
2008

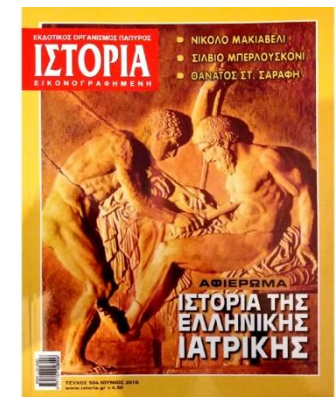
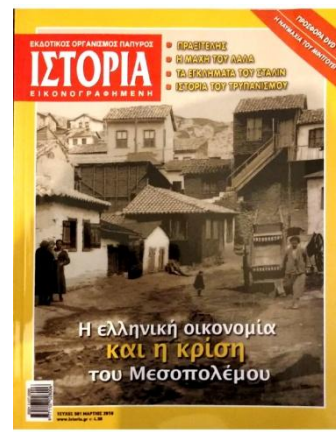
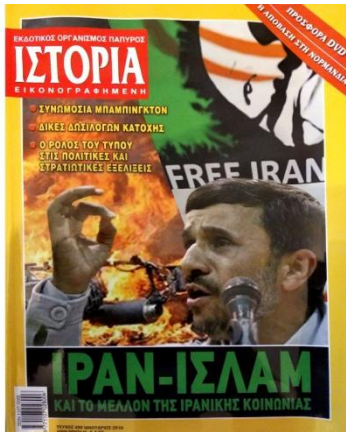

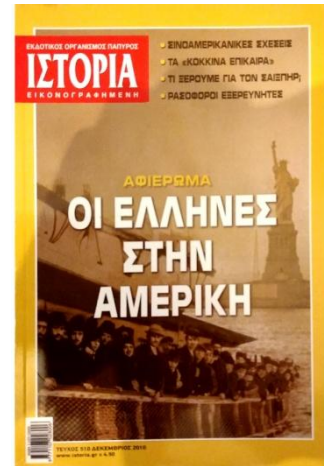

2009

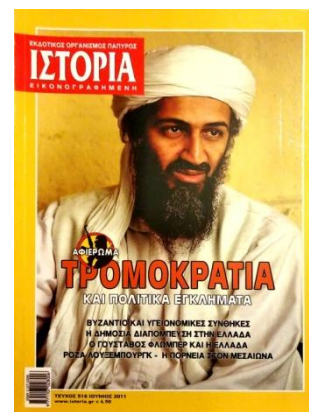
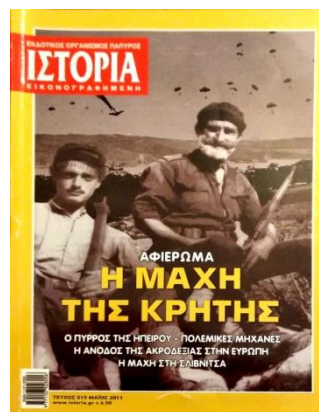
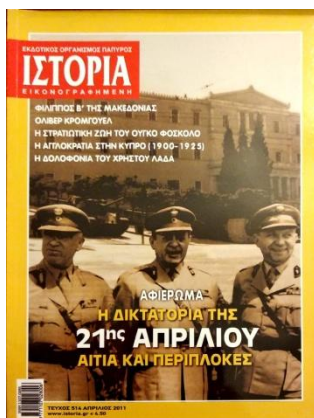
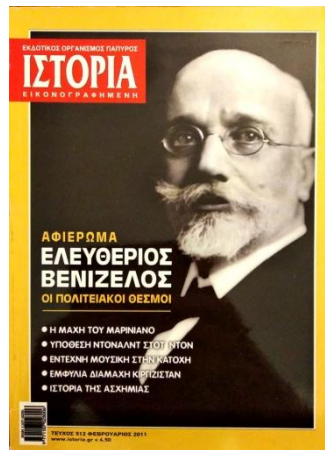

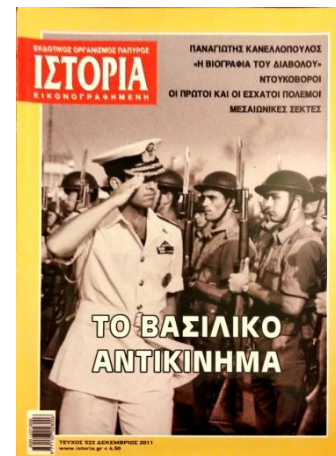

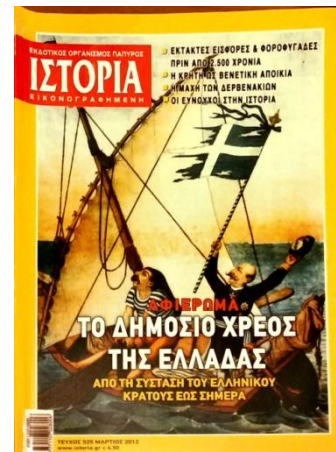
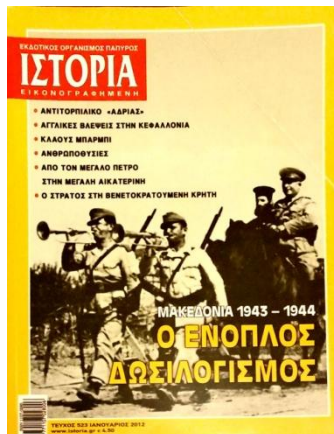

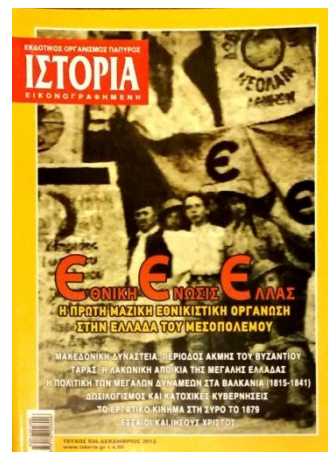
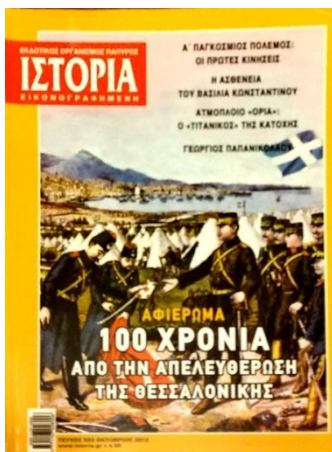
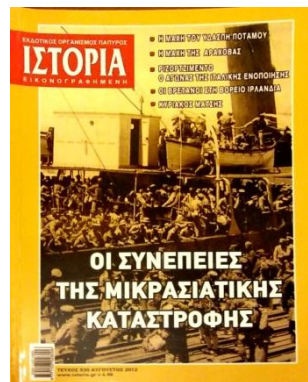
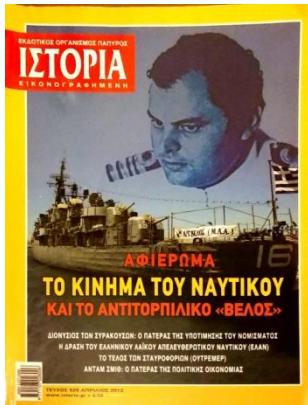
2011

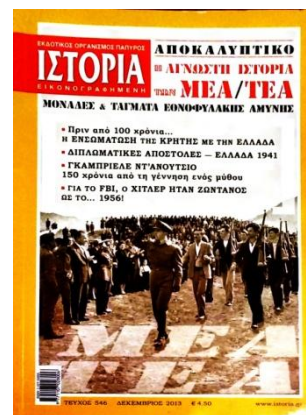
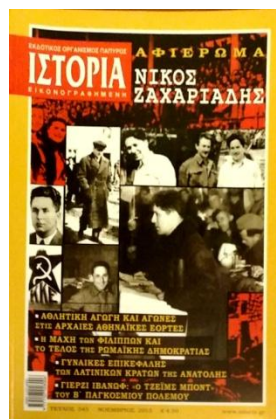
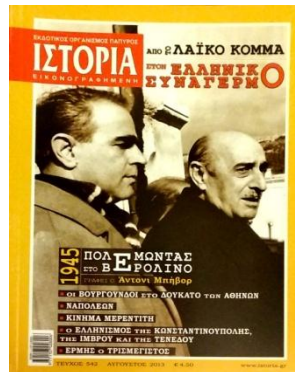
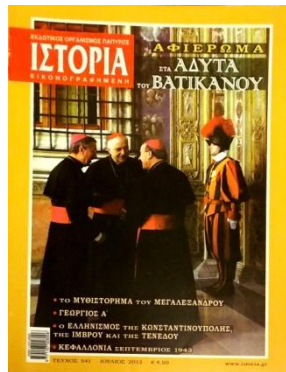
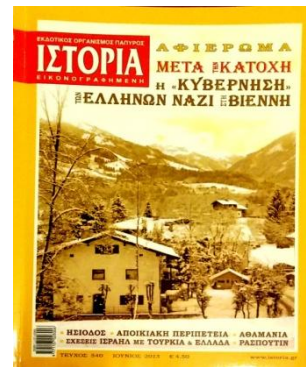
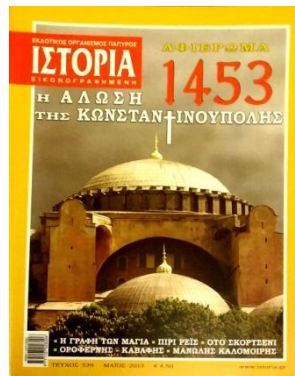
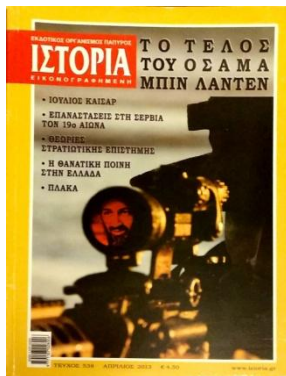
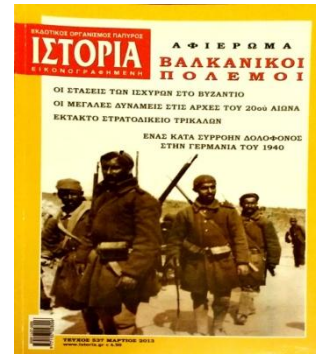
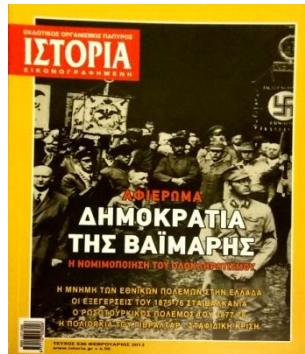

2012

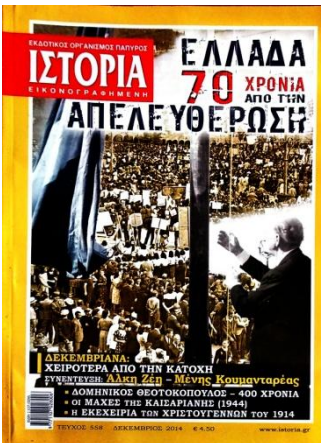
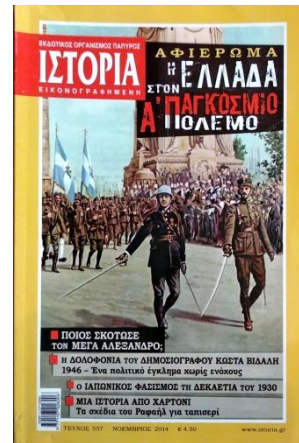
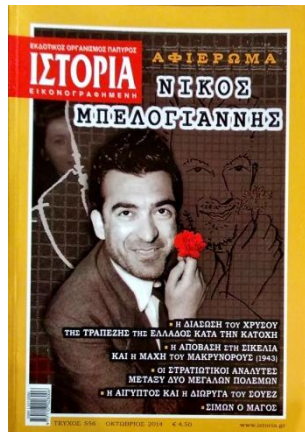
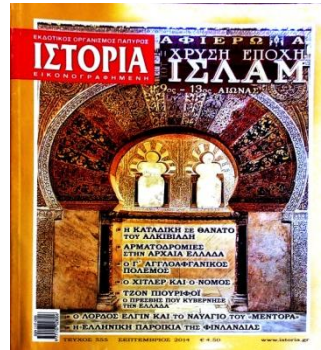
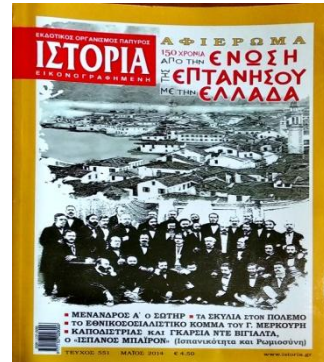
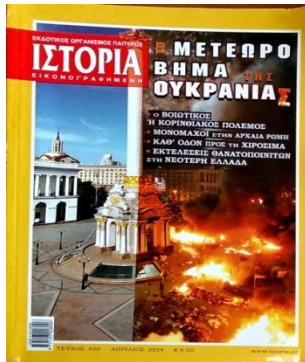
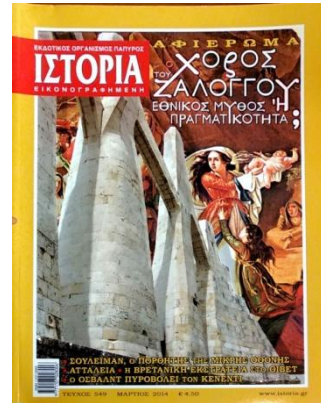
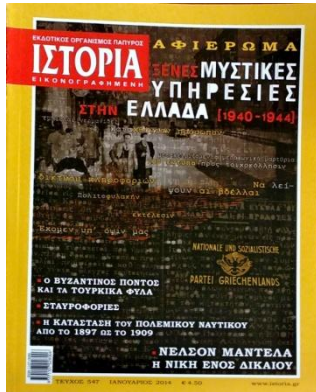

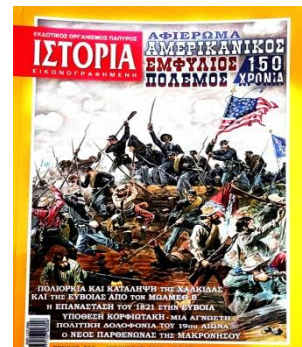
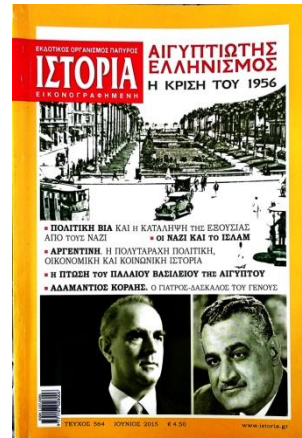
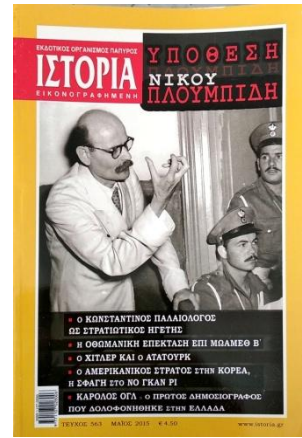
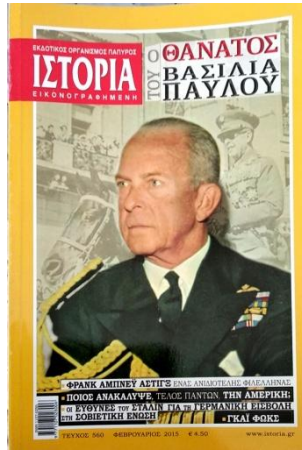
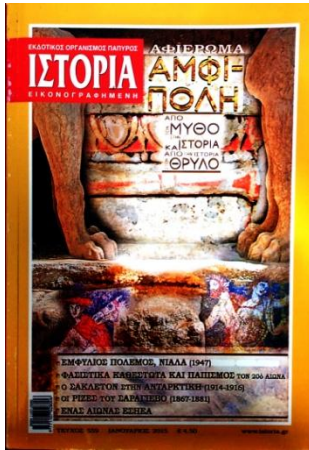

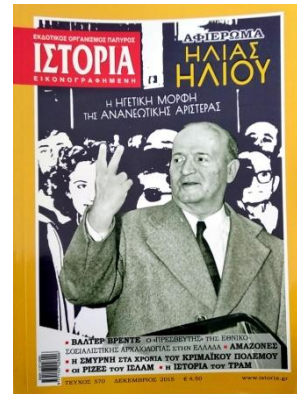
2014

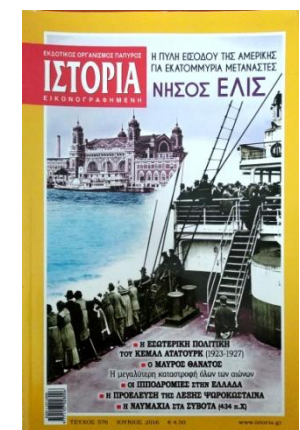
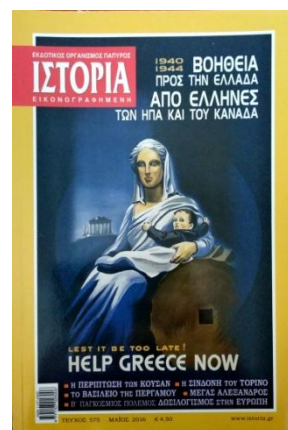
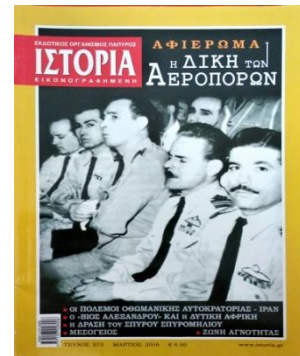
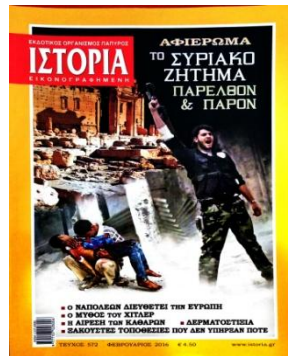
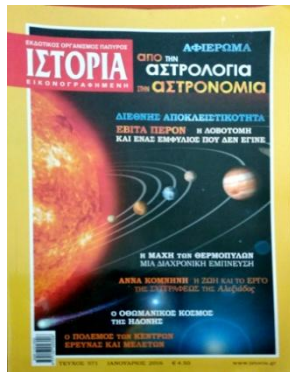

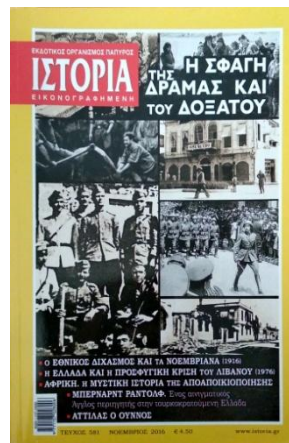
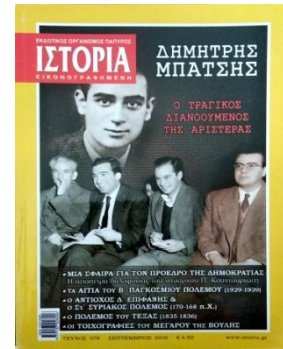
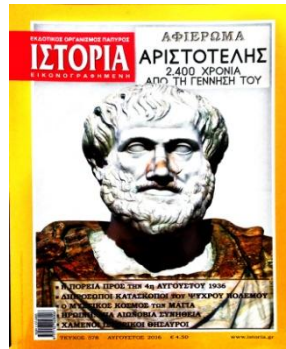
2015

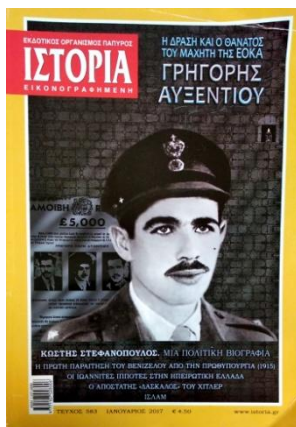

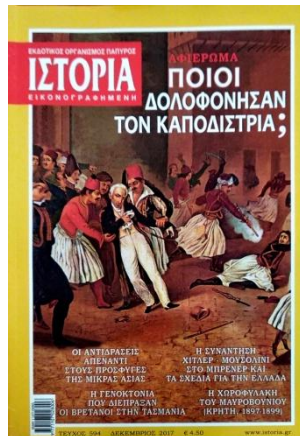
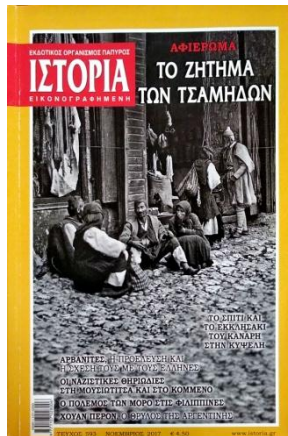
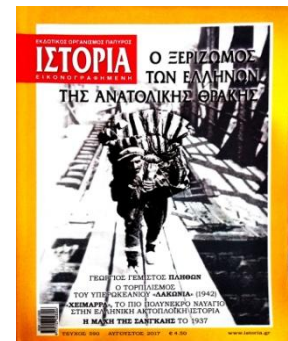
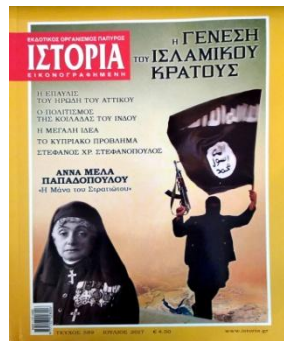
2016

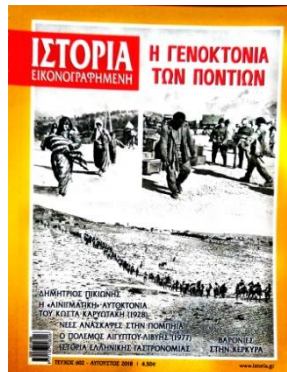
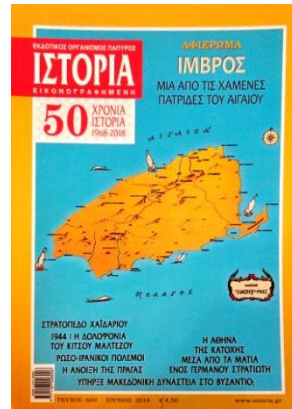
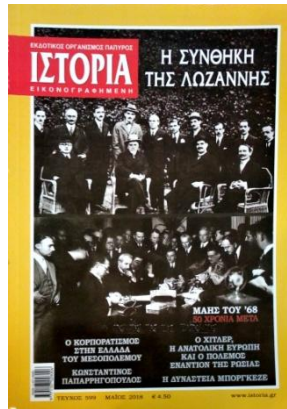
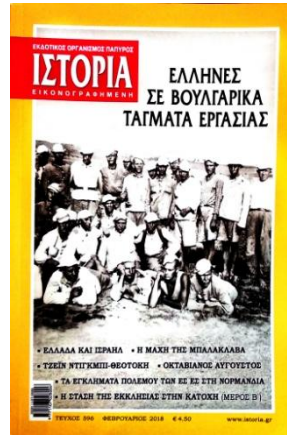
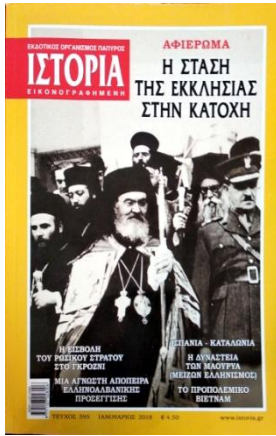
2017

2018

2.4.3.2. Τα οπισθόφυλλα

Τα οπισθόφυλλα χρησιμοποιούνται για την προβολή διαφημίσεων προϊόντων, κυρίως του εκδοτικού οργανισμού «Πάπυρος». Επιπλέον, διαφημίζονται βιβλία Ιστορίας άλλων εκδοτικών οίκων και από το 2018 διαφημίζονται και εμπορικά προϊόντα διάφορων εταιρειών.

Συγκεκριμένα, 66 τεύχη διαφημίζουν στο οπισθόφυλλό τους, τη σειρά με Άπαντα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, 30 τεύχη διαφημίζουν βιβλία που εκδίδονται από τον εκδοτικό οργανισμό «Πάπυρος», 11 τεύχη διαφημίζουν την εγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος Larousse Britannica», 5 τεύχη το εικονογραφημένο εγκυκλοπαιδικό λεξικό & πλήρες λεξικό της Νέας ελληνικής γλώσσας «το παπυράκι», 12 τεύχη βιβλία των εκδόσεων «Κλειδάριθμος», 1 τεύχος βιβλία από τις εκδόσεις «Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου», 1 τεύχος βιβλία από τις «Εκδόσεις Γκοβόστη» και τέλος, 6 τεύχη διάφορα εμπορικά προϊόντα άλλων εταιρειών (χρώματα Kraft, δομικά υλικά Baumarket, χειροποίητα γλυκά Χίου Citrus). Από τις διαφημίσεις, διαπιστώνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό προωθούνται βιβλία Ιστορίας άλλων εκδοτικών οίκων, στοχεύοντας σε ένα συγκεκριμένο κοινό μορφωμένο, με ιστορικά ενδιαφέροντα και ίσως έμφυλο όπως προκύπτει από τις διαφημίσεις χρωμάτων και δομικών υλικών.

2.4.3.3. Τα εσωτερικά φύλλα

Η έκδοση στο εσωτερικό του περιοδικού είναι κυρίως χρωματιστή, εκτός από τα γράμματα των κειμένων που είναι μαύρα. Χρωματιστοί είναι οι τίτλοι, τα πλαίσια, οι περισσότερες φωτογραφίες και οι σελίδες με διαφημίσεις. Κάθε κείμενο ξεκινάει σε καινούρια σελίδα και αποτελείται από τον τίτλο τον συγγραφέα, τις ενότητες του άρθρου με το κείμενο και στο τέλος τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε. Στον κορμό του κειμένου υπάρχουν φωτογραφίες, στα πλαίσια δεξιά και αριστερά του κειμένου παρατηρούμε τις λεζάντες των φωτογραφιών, ενώ στο τέλος του κειμένου είναι γραμμένη η ιδιότητα του συγγραφέα. Οπότε διαπιστώνεται η πολυτροπικότητα του υλικού με αγκιστρώσεις μεταξύ κειμένου και εικόνας δημιουργώντας ελκυστικό οπτικό σημαίνον.

Οι σελίδες των τευχών στην πλειοψηφία είναι 130 εκτός από τρία τεύχη που έχουν 162 σελίδες (485, 486, 500) και ένα τεύχος 146 σελίδες (492).

Οι τρεις πρώτες σελίδες του περιοδικού περιέχουν το σημείωμα σύνταξης του τεύχους και τα περιεχόμενα. Το σημείωμα σύνταξης στα τέσσερα πρώτα τεύχη (475-478) από τον Ιανουάριο του 2008 έως τον Απρίλιο του 2008 απουσιάζει και η πρώτη σελίδα αφορά την ενημέρωση για τις συνδρομές και το δελτίο εγγραφής συνδρομητή. Από τον Μάιο του 2008, όταν διευθυντής σύνταξης έγινε ο Διονύσης Μουσμώτης στη θέση της Μελίτας Τριβιζά, από το τεύχος 479 και σε κάθε τεύχος, η πρώτη σελίδα περιλαμβάνει το σημείωμα σύνταξης, που αφορά το ιστορικό γεγονός που καταγράφεται στον υπέρτιτλο του τεύχους. Από τον Απρίλιο του 2008, το περιοδικό υπόκειται σε σημαντικές αλλαγές, με σημαντικότερη την αλλαγή της διεύθυνσης σύνταξης, που θέλει να δώσει το καινούριο στίγμα του περιοδικού και σε αυτό βοηθάει και η ύπαρξη σημειώματος σύνταξης σε κάθε τεύχος.

Η δεύτερη και η τρίτη σελίδα περιλαμβάνουν τα περιεχόμενα και αποτελούνται από τους τίτλους των κειμένων του τεύχους με τις αντίστοιχες σελίδες, αλλά και ενδεικτικές φωτογραφίες που αγκιστρώνουν κάποια από τα κείμενα. Μέχρι το τεύχος 510, του Δεκεμβρίου 2010, στη δεύτερη σελίδα στο κάτω μέρος σε πλαίσιο εντοπίζονται οι πληροφορίες για τις συνδρομές, τα τηλέφωνα του περιοδικού και της διεύθυνσης. Από το τεύχος 511, του Ιανουαρίου του 2011, στο τέλος των περιεχομένων σε πλαίσιο τοποθετούνται οι πληροφορίες του περιοδικού. Συγκεκριμένα αναγράφονται *το όνομα του εκδοτικού οργανισμού, ο ιστότοπος του περιοδικού, η ιδιοκτησία, ο ISSN, ο κωδικός εντύπου, ο ιδρυτής, ο εκδότης, ο διευθυντής έκδοσης- σύνταξης, η συντακτική επιτροπή, οι διορθώσεις των κειμένων, η καλλιτεχνική επιμέλεια- φωτοστοιχειοθεσία, η γραμματεία- συνδρομές, το email, η διαφήμιση- marketing, το λογιστήριο, η διεύθυνση, τα τηλέφωνα, το fax, η διανομή και η εκτύπωση- βιβλιοδεσία.*

2.3.4.4. Η δομή της ύλης

Στα τεύχη που ερευνούμε, ο αριθμός των κειμένων κυμαίνεται από τα 8 έως τα 15 κείμενα. Συγκεκριμένα, 2 τεύχη έχουν από 8 κείμενα, 11 τεύχη έχουν από 9 κείμενα, 34 τεύχη έχουν από 10 κείμενα, 36 τεύχη έχουν από 11 κείμενα, 25 τεύχη έχουν από 12 κείμενα, 13 τεύχη έχουν από 13 κείμενα, 5 τεύχη έχουν από 14 κείμενα και 5 τεύχη έχουν από 15 κείμενα.

Στο τέλος κάθε τεύχους μετά από τα κείμενα, παρατηρούμε τις μόνιμες στήλες του περιοδικού. Μέσα στα δέκα χρόνια που ερευνούμε, ο αριθμός των μόνιμων στηλών έχει αλλάξει από τεύχος σε τεύχος, κάποιες έχουν αφαιρεθεί, ενώ έχουν προστεθεί άλλες. Σε 3 τεύχη παρατηρούμε 3 μόνιμες στήλες, σε 15 τεύχη παρατηρούμε 4 στήλες, σε 50 τεύχη παρατηρούμε 5, σε 50 τεύχη παρατηρούμε 6, σε 12 τεύχη παρατηρούμε 7 στήλες και σε 2 τεύχη παρατηρούμε 8 μόνιμες στήλες.

Οι μόνιμες στήλες είναι οι εξής: «Τέχνη και Πολιτισμός» της Τ. Μάκρα, «Ιστορία στο διαδίκτυο» του Π. Μεθενίτη, «Θέατρο και Ιστορία» της Κ. Ραπανάκη, «Βιβλία και Ιστορία» του Δ. Μουσμότη, «Διάλογος με τους αναγνώστες» που σταμάτησε στο τεύχος του Απριλίου του 2008, «Γιατί το λέμε έτσι;» του Χ. Κριμπά, «Το ιστορικό σταυρόλεξο» που ονομάστηκε από τον Ιανουάριο του 2009 «Το σταυρόλεξο του 21^{ου} αιώνα» του Π. Μεθενίτη και από τον Ιανουάριο του 2018 μετονομάστηκε σε «Σταυρόλεξο και Ιστορία» του Δ. Ταταρούνη, «Καταγωγή ονομάτων και τοπωνυμίων» του Δ. Βαγιακάκου που σταμάτησε στο τεύχος του Ιανουαρίου του 2010, «Μουσική και Ιστορία» του Αλ. Χαρκιολάκη και Αλ. Σαββίδη, «Κινηματογράφος και Ιστορία» της Ευ. Βενάρδου και του Ν. Κουρμούλη, «Επικαιρότητα και Ιστορία» του Γ. Ράγκου και «Το χθες στην Ιστορία» του Ν. Νικολούδη. Από τις μόνιμες στήλες, αντιλαμβανόμαστε ότι το περιοδικό έχει επηρεαστεί από την μοντέρνα ιστοριογραφία με τη μελέτη νέων πηγών, την ανάδειξη της τοπικότητας, με τη συνεργασία και άλλων επιστημών, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει και τον ψυχαγωγικό ρόλο.

Το 2009 και το 2010 το περιοδικό προσέφερε στους αναγνώστες, δωρεάν, με τα τεύχη 14 dvd με υποτιτλισμένα ιστορικά ντοκιμαντέρ. Τα ντοκιμαντέρ αυτά ήταν «Η μάχη της Αγγλίας» (Απρίλιος 2009), «Η αληθινή δόξα» (Μάιος 2009), «Το ιπτάμενο φρούριο» (Ιούνιος 2009), «Η μάχη της Ρωσίας» (Ιούλιος 2009), «Η άνοδος των Ναζί» (Αύγουστος 2009), «Η νίκη στην Τυνησία» (Σεπτέμβριος 2009), «Περί Κύπρου» (Οκτώβριος 2009), «Η μάχη της Κίνας» (Νοέμβριος 2009), «Πρελούδιο πολέμου» (Δεκέμβριος 2009), «Η απόβαση στη Νορμανδία» (Ιανουάριος 2010), «Ο πόλεμος των υποβρυχίων» (Φεβρουάριος 2010), «Η ναυμαχία του Μίντγουεϊ» (Μάρτιος 2010), «Δρόμος Στίλγουελ» (Απρίλιος 2010) και «Διαίρει και βασιλεύει» (Μάιος 2010). Από τη θεματολογία των επιλεγμένων ντοκιμαντέρ προκύπτει μια έμφαση στην στρατιωτική ευρωπαϊκή ιστορία. Η χρήση των ντοκιμαντέρ ως οπτικοακουστικού υλικού ενισχύει τον δημόσιο εκλαϊκευτικό χαρακτήρα του περιοδικού και συμβάλλει στην οπτικοποίηση της ιστορικής εποχής.

2.3.4.5. Τα κείμενα

Τα κείμενα που περιέχονται στο περιοδικό αποτελούν δείγματα δημόσιας ιστορικής γραφής, που αναπαράγουν δημόσιο ιστορικό λόγο. Σύμφωνα με το σχήμα που προτείνεται από τον Λιάκο κ.ά. (1993) για την ταξινόμηση των στοιχείων που εντοπίζονται σε ιστορικά κείμενα και αφορούν τις αφηγηματικές επιλογές των συγγραφέων σημειώνουμε τα εξής: κατά την ανάγνωση του κειμένου επισημαίνουμε στοιχεία μορφολογίας του κειμένου (διακειμενικές σχέσεις) και στοιχεία που αφορούν στις σχέσεις συγγραφέα- αναγνώστη (μετάδοση του μηνύματος).

Ως προς τη μορφολογία του κειμένου εντοπίζουμε: α) τη σχέση του κειμένου με τις πηγές του (διακειμενικές σχέσεις), οπότε προκύπτει η κάθετη διακειμενικότητα (αναφορές σε πρωτογενές υλικό), η οριζόντια διακειμενικότητα (αναφορές στην επιστημονική κοινότητα με παραπομπές και βιβλιογραφία) ή η συνύπαρξη και των

δύο, β) την παρουσίαση του υλικού από τον συγγραφέα (αναλυτικές διαδικασίες), οπότε προκύπτει η διήγηση (χρονικός άξονας γεγονότων, εξελικτική πλοκή), η ανάλυση (σπάσιμο της χρονικής ενότητας για να υποταχθεί στις ανάγκες της επιχειρηματολογίας), η συνύπαρξή τους, οι παράλληλες διηγήσεις (σε συνδυασμό με την κύρια διήγηση παρατηρείται παράλληλη εξέλιξη και άλλων διηγήσεων) και η χρήση παραδειγμάτων (παράθεση ενός ή παραπάνω ζητημάτων ως παραδείγματα του ευρύτερου θέματος), γ) τον τρόπο ερμηνείας (ερμηνευτικές προσεγγίσεις) οπότε προκύπτει το τριμερές σχήμα (αρχή- υπόθεση, μέση- στοιχεία, τέλος- συμπεράσματα), η συρραφή κειμένων (παρουσίαση και σχολιασμός αποσπασμάτων για την εξαγωγή συμπερασμάτων) και τα διάσπαρτα συμπεράσματα (επεξεργασία πηγών που καταλήγει σε συμπεράσματα διασκορπισμένα στο κείμενο).

Ως προς τη γλώσσα του συγγραφέα εντοπίζουμε την επικοινωνιακότητα (ο συγγραφέας απευθύνεται είτε στη γνωστική πλευρά του αναγνώστη με τεκμηρίωση και λογική επιχειρηματολογία, είτε στη συναισθηματική πλευρά του μέσω της ψυχολογικής λειτουργίας της μυθοπλασίας) και την αφαίρεση (ο συγγραφέας χρησιμοποιεί επιστημονικούς όρους, δομές φαινομένων και ερμηνευτικά σχήματα).

Στο περιοδικό μας, όσον αφορά τις διακειμενικές σχέσεις παρατηρείται συνδυασμός οριζόντιου με τον κάθετο άξονα, με την οριζόντια διακειμενικότητα να υπερισχύει, με την ενδεικτική βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε και τις παραπομπές στο τέλος του κειμένου που στοχεύουν στην υπενθύμιση πληροφοριακών δεδομένων ή της ήδη κατακτημένης ιστορικής γνώσης.

Ως προς τις αναλυτικές διαδικασίες, παρουσιάζεται μια διαπλοκή αναλυτικών και διηγηματικών τρόπων. Η χρονολογική σειρά παράθεσης αναλυτικών ενοτήτων δημιουργεί ένα υπόστρωμα διήγησης. Υπάρχει αλληλουχία χρονικών ενοτήτων ή περιόδων. Ως κυρίαρχη πρακτική θεωρούμε την διήγηση είτε χρονικά είτε θεματικά οργανωμένη.

Ως προς τα ερμηνευτικά σχήματα κυριαρχεί το τριμερές σχήμα (αρχή- εισαγωγή, μέση- στοιχεία, λεπτομέρειες, περιγραφή, ανάλυση και τέλος- επίλογος, συμπεράσματα). Οι επιμέρους ενότητες συνδέονται συνήθως με χρονική αλληλουχία ως συνδετικός ιστός. Στον επίλογο ή το συμπέρασμα όταν αυτό υπάρχει, οι συγγραφείς καταλήγουν σε ένα συμπέρασμα με βάση τη διαπραγμάτευση που έχει προηγηθεί ή ανακεφαλαιώνοντας τις βασικές όψεις του θέματος.

Η γλώσσα των συγγραφέων χρησιμοποιεί την επικοινωνιακότητα, καθώς απευθύνεται στη γνωστική και συναισθηματική πλευρά του αναγνώστη. Παρόλα αυτά τα κείμενα προϋποθέτουν μια προηγούμενη γνωστική σχέση του αναγνώστη με τα ζητήματα που εξετάζονται. Το περιοδικό απευθύνεται σε ένα κοινό που διατηρεί, έστω και μικρή, επαφή με την ιστοριογραφία και έχει αντίληψη για τις διαστάσεις και τη σημασία όσων γράφονται. Τα κείμενα έχουν έντονη αφηγηματικότητα. Η χρήση διαφόρων

τρόπων εσωτερικής οργάνωσης και εξωτερικών συνδέσεων του κειμένου, δίνει έναν εκπαιδευτικό και επικοινωνιακό περιεχόμενο.

2.3.4.6. Η διαφήμιση

Οι διαφημίσεις του περιοδικού παρεμβάλλονται στις εσωτερικές σελίδες ανάμεσα από τα κείμενα, στο πίσω μέρος του εξωφύλλου και στις δύο πλευρές του οπισθόφυλλου. Από το τεύχος 475, του Ιανουαρίου 2008 μέχρι και το τεύχος 535 του Ιανουαρίου του 2013, στις εσωτερικές σελίδες του περιοδικού διαφημίζονται βιβλία άλλων εκδοτικών οργανισμών και ιδρυμάτων, εκτός από τα τεύχη 482, 517, 518, 522 και 533, που δεν περιλαμβάνουν καμία διαφημιστική σελίδα μέσα στην ύλη τους. Σε κάθε τεύχος παρεμβάλλονται από μία έως και επτά σελίδες διαφήμισης, διάσπαρτες μέσα στο τεύχος, οπότε διακρίνεται η οικονομική καταναλωτική διάσταση.

Οι εκδοτικοί οργανισμοί και τα ιδρύματα, που διαφημίζονται είναι: οι «Εκδόσεις Επίκεντρο», «Εκδόσεις Γκοβόστη», «Εκδόσεις University Studio Press», «Εκδόσεις Πανός», «Εκδόσεις Ωκεανίδα», «Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», «Εκδόσεις Κέδρος», «Εκδόσεις Καστανιώτη», «Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής», «Εκδόσεις Ιωλκός», «Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις», «Εκδόσεις Κυριακίδη», «Εκδόσεις Κοράλι», «Εκδόσεις 24 γράμματα» και το «Ναυτικό Κέντρο Ναυτικής Έρευνας και Παράδοσης, Ίδρυμα Μαρία Τσάκος», οπότε διαφημίζεται η σύγχρονη εκδοτική παραγωγή επιστημών, λογοτεχνίας και επιστημονικών συγγραμμάτων, ενισχύοντας την θέση του περιοδικού σε ένα αμιγώς επιστημονικό εκδοτικό περιβάλλον.

Από το τεύχος, 536, του Φεβρουαρίου 2013 έως το τεύχος 602 του Αυγούστου του 2018 δεν παρεμβάλλεται στην ύλη των τευχών, διαφημιστική σελίδα και οι διαφημίσεις εντοπίζονται στις δύο πλευρές των οπισθόφυλλων.

Από το τεύχος 603 του Σεπτεμβρίου του 2018 έως το τεύχος 606 του Δεκεμβρίου του 2018, στις εσωτερικές σελίδες του περιοδικού παρεμβάλλονται διαφημίσεις προϊόντων και εταιρειών (eorder Γρηγόρης μικρογεύματα, mathios συνθετικά γρασίδια, δομικά υλικά Baumarket, χρώματα Kraft, IKEA, πέτρες επένδυσης mathios stone), ενώ δεν παρεμβάλλεται πλέον καμία διαφήμιση άλλου εκδοτικού οίκου, οπότε η εκλαΐκευση επιτυγχάνεται με τα σύγχρονα προϊόντα καθημερινής ζωής που διαφημίζονται.

Από τις διαφημίσεις διαπιστώνουμε ότι σε μεγαλύτερο ποσοστό διαφημίζονται βιβλία Ιστορίας άλλων εκδοτικών οίκων, στοχεύοντας σε ένα συγκεκριμένο κοινό μορφωμένο, με ειδικές γνώσεις και με ιστορικά ενδιαφέροντα και έμφυλο όπως προκύπτει από τις διαφημίσεις χρωμάτων και δομικών υλικών.

Στο πίσω μέρος των εξωφύλλων διαφημίζονται βιβλία από τις εκδόσεις «ΠΑΠΥΡΟΣ», εκτός από τα τεύχη: 512 που παρουσιάζει βιβλία από το «Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», 529-534 που

παρουσιάζουν βιβλίο από το «Ναυτικό Κέντρο Ναυτικής Έρευνας και Παράδοσης Ίδρυμα Μαρία Τσάκος», 603 που παρουσιάζει το e-order του «Γρηγόρη μικρογεύματα» και 604-606 που παρουσιάζουν τη ναυτιλιακή εταιρεία «Capital Product Partners L.P».

Στο εσωτερικό των οπισθόφυλλων που επίσης χρησιμοποιούνται για την προβολή διαφημίσεων, παρατηρούμε σε όλα τα τεύχη, βιβλία των εκδόσεων «Πάπυρος» εκτός από τα τεύχη 603- 606, που διαφημίζονται τα καταστήματα ΙΚΕΑ.

Στο εξωτερικό των οπισθόφυλλων, 112 τεύχη διαφημίζουν προϊόντα του εκδοτικού οίκου «Πάπυρος», 14 τεύχη διαφημίζουν στο οπισθόφυλλό τους βιβλία άλλων εκδοτικών οίκων και τέλος, 6 τεύχη διαφημίζουν στο οπισθόφυλλό τους, διάφορα εμπορικά προϊόντα άλλων εταιρειών.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ

3.1. Μεθοδολογία

3.1.1. Η θεματική περιοχή

Η έρευνα υποστηρίζεται από το πεδίο της ΔΙ και της ιστορικής κουλτούρας, όπως προκύπτουν σε ένα περιοδικό εκλαϊκευμένης ιστορίας ως πολιτιστικό προϊόν.

3.1.2. Η καινοτομία της μελέτης

Η καινοτομία της έρευνάς μας είναι ότι αποτελεί την πρώτη μελέτη ενός ελληνικού περιοδικού ΔΙ. Προσεγγίζουμε το περιοδικό σφαιρικά ερευνώντας το υλικό, τον πομπό και τον δέκτη, προτείνοντας ταυτόχρονα ένα εργαλείο πρόσληψης εξωφύλλων περιοδικών ως μια διεπιστημονική σύνθεση στο πεδίο του οπτικού ιστορικού γραμματισμού.

3.1.3. Μέθοδοι

Οι βασικές απόψεις για την «επιστημονική μέθοδο» απορρέουν από τις φιλοσοφικές προσεγγίσεις που είναι γνωστές ως «θετικισμός» και «αντι-θετικισμός» και αφορούν διαφορετικές ερμηνείες και τρόπους θέασης της κοινωνικής πραγματικότητας. Οι ερευνητές που ακολουθούν μια αντικειμενιστική (θετικιστική) προσέγγιση του κοινωνικού κόσμου, χρησιμοποιούν προκαθορισμένα ερευνητικά σχέδια, ενώ οι ερευνητές που υιοθετούν μια πιο υποκειμενιστική (αντι-θετικιστική) προσέγγιση χρησιμοποιούν πιο ευέλικτα ερευνητικά σχέδια (Πεδιαδίτης, 2009: 41). Σύμφωνα με τον Robson (2007: 5) στην έρευνα συναντάμε όλο και περισσότερο το «ευέλικτο ερευνητικό σχέδιο», το οποίο «εκτυλίσσεται, αναπτύσσεται και ξετυλίγεται» καθώς προχωρά η έρευνα» και αξιοποιεί μεικτές μεθόδους που «μπορεί να παράγουν τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά δεδομένα».

Τα ευέλικτα ερευνητικά σχέδια, έχουν δύο βασικά χαρακτηριστικά: είναι ευέλικτα και ποιοτικά. Ευέλικτα, διότι δεν έχει προκαθοριστεί με ακρίβεια από πριν τι θα γίνει, αλλά το ερευνητικό σχέδιο «εκτυλίσσεται, αναπτύσσεται και ξετυλίγεται καθώς προχωράει η έρευνα» (Robson, 2007: 5), δίνοντας στον ερευνητή τη δυνατότητα να επωφεληθεί από απροσδόκητα ενδεχόμενα. Ποιοτικά, γιατί χρησιμοποιούνται μέθοδοι που, συνήθως, συλλέγουν ποιοτικά δεδομένα. Γι' αυτό η μικτή μέθοδος που παράγει ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα, έχει πολλά πλεονεκτήματα.

Η έρευνα εντάσσεται στην κατηγορία των ευέλικτων ερευνητικών σχεδίων καθώς χρησιμοποιήθηκαν αυστηρές διαδικασίες συλλογής δεδομένων. Η έρευνα ξεκίνησε με προσπάθεια κατανόησης του φαινομένου «περιοδικό Ιστορίας» και όχι ως αιτιακή σχέση μεταξύ μεταβλητών ή σύγκριση. Η μελέτη περιλαμβάνει λεπτομερείς αναλύσεις και αυστηρή ανάλυση δεδομένων (Cresswell, 1998: 20-22).

Κάθε έρευνα ξεκινά από μια ανάγκη, ένα ερώτημα, μια απορία που αναδύεται μια δεδομένη στιγμή και τελειώνει με την ικανοποίησή της (Βάμβουκας, 2002:93). Βασικό σημείο της έρευνας, αποτελεί η επιλογή της ερευνητικής μεθόδου. Η μέθοδος αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο επιστήμονας διαμορφώνει τη γνώση για το υπαρκτό και συνδέει τις θεωρητικές προτάσεις με την εμπειρία (Ψαρρού & Ζαφειρόπουλος, 2004:119). Τρεις είναι οι μεγάλες κατηγορίες ερευνητικών μεθόδων σύμφωνα με τους Verma και Mallick (2004: 155): η ιστορική μέθοδος, η πειραματική μέθοδος και η περιγραφική μέθοδος.

Η περιγραφική μέθοδος, στην οποία ανήκει η έρευνά μας, καταγράφει την παρούσα κατάσταση ενός φαινομένου, τις εκφάνσεις του, καθώς και τις διαφαινόμενες γενικές τάσεις και πιθανές σχέσεις των μεταβλητών του (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005:237). Ασχολείται με την απεικόνιση του παρόντος, περιγράφει και προσπαθεί να ερμηνεύσει τις συνθήκες, τις πρακτικές ή τις σχέσεις που αναπτύσσονται, τις αναπαραστάσεις που δημιουργούνται, τις διαδικασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη, τα αποτελέσματα που γίνονται αισθητά ή τις τάσεις που διαφαίνονται (Πεδιαδίτης, 2009: 83).

Η περιγραφική έρευνα, σύμφωνα με τον Crosswell (2003), περιλαμβάνει πέντε τύπους ερευνητικών στρατηγικών: (α) τη μελέτη περίπτωσης, (β) την εθνογραφία, (γ) τη φαινομενολογική έρευνα, (δ) τη θεμελιωμένη θεωρία και (ε) την αφηγηματική έρευνα.

Στην έρευνά μας, ως ερευνητική στρατηγική επιλέχθηκε η μελέτη περίπτωσης. Ο Robson (2007: 211) ορίζει τη μελέτη περίπτωσης ως *«μια καλά εδραιωμένη ερευνητική στρατηγική, όπου το επίκεντρο είναι μια περίπτωση καθαυτή, ενώ λαμβάνεται παράλληλα υπόψη και το πλαίσió της. Τυπικά, περιλαμβάνει πολλαπλές μεθόδους συλλογής δεδομένων. Μπορεί να περιλαμβάνει και ποσοτικά δεδομένα, αν και σχεδόν πάντα συλλέγονται ποιοτικά δεδομένα»*.

Η μελέτη περίπτωσης αφορά μια ερευνητική προσέγγιση, που επιτρέπει την πολύπτυχη εξέταση ενός φαινομένου (Kessler & Stafford, 2008), ενώ ο όρος *«περίπτωση»* αναφέρεται σε μια μονάδα αυστηρά προκαθορισμένη στο πλαίσió της (Βάμβουκας, 2002:225). Ως μονάδα ανάλυσης ορίζουμε την εικόνα και το κείμενο του περιοδικού *«Ιστορία Εικονογραφημένη»*.

Η μελέτη περίπτωσης αποτελεί *«μια στρατηγική διεξαγωγής έρευνας που περιλαμβάνει εμπειρική διερεύνηση ενός συγκεκριμένου σύγχρονου φαινομένου μέσα στο πραγματικό πλαίσιο χρησιμοποιώντας πολλαπλές πηγές απόδειξης»* (Yin, 1981). Σκοπός της παρατήρησης και της διερεύνησης είναι η βαθιά και συστηματική εξερεύνηση, παρουσίαση και ερμηνεία των πολυσχιδών φαινομένων που συνθέτουν τον κύκλο ζωής της περίπτωσης (Cohen & Manion, 1992:153). Είναι σημαντική ως

στρατηγική, καθώς μας δίνει ολοκληρωμένη εικόνα της αλληλεπίδρασης και προάγει τη γνώση για τα ανθρώπινα όντα (Nisbet & Watt, 1984:72; Valsiner, 1986:11).

Στη συγκεκριμένη έρευνα αξιοποιούνται ως μελέτες περίπτωσης, α) η διερεύνηση του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» του εκδοτικού οργανισμού «Πάπυρος», ως πολιτιστικού προϊόντος που επικοινωνεί τη ΔΙ και β) η έρευνα κοινού, στοχεύοντας στους αναγνώστες του περιοδικού ως ομάδα.

3.1.4. Το ερευνητικό σχέδιο

Για τις ανάγκες της διδακτορικής έρευνας διαμορφώθηκε ένα ευέλικτο ερευνητικό σχέδιο (Robson, 2007) με συγκεκριμένο σκοπό, στόχους και ερευνητικά ερωτήματα.

3.1.4.1. Σκοπός

Η έρευνα έχει σκοπό να καταγράψει τη ΔΙ όπως παράγεται το πρώτο ελληνικό εκλαϊκευμένο περιοδικό Ιστορίας «Ιστορία Εικονογραφημένη», ως προϊόν δημόσιας ιστορικής κουλτούρας, τη δεκαετία (2008-2018).

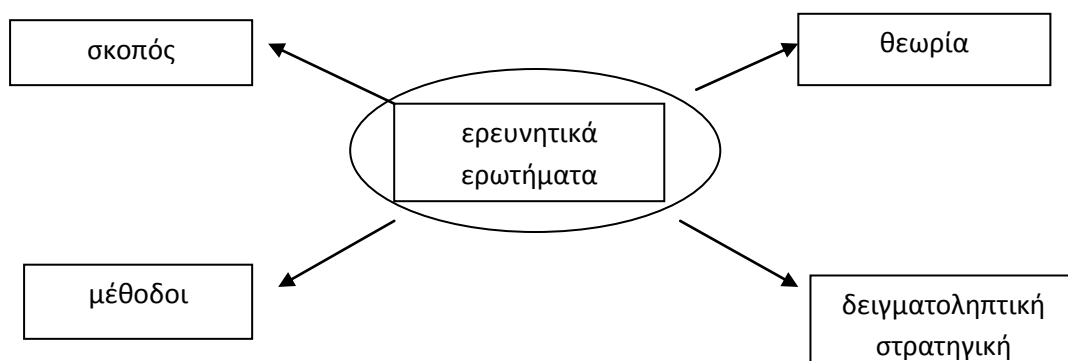
3.1.4.2. Στόχοι

Οι βασικοί επιμέρους στόχοι της έρευνάς, συνοψίζονται στα εξής:

- να διερευνηθεί το πεδίο της ΔΙ, αναδεικνύοντας τις πρακτικές, τους προσανατολισμούς και τους προβληματισμούς γύρω από το πεδίο
- να διερευνηθεί το πεδίο του ιστορικού εκλαϊκευμένου περιοδικού Τύπου, ερευνώντας το παράδειγμα του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη»
- να χαρτογραφηθεί ο δημόσιος ιστορικός λόγος που επικοινωνεί το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη»
- να διερευνηθούν οι απόψεις των εμπλεκομένων (εκδότης, αναγνώστες) με το περιοδικό.

3.1.4.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Σε ένα ευέλικτο ερευνητικό σχέδιο, παρουσιάζουμε ένα σύνολο ερευνητικών ερωτημάτων, που σχετίζονται με τον σκοπό της μελέτης και συνδέονται με τη θεωρία, που έχει αποκτηθεί (Robson, 2007: 97). Το πλαίσιο των αλληλεπιδράσεων φαίνεται στο σχήμα 3.1:

Σχήμα 3.1 Πλαίσιο ερευνητικού σχεδίου σύμφωνα με τον Robson (2007)

Ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι αναλύονται στα ερευνητικά ερωτήματα, που διερευνώνται στην παρούσα έρευνα κι εμφανίζονται συγκεντρωμένα στον πίνακα 3.1 που ακολουθεί.

	Ερευνητικά Ερωτήματα
EE1	Ποιες είναι οι πρακτικές και οι προβληματισμοί στο πεδίο της ΔΙ;
EE2	Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δημόσιου ιστορικού περιοδικού Τύπου, και ειδικότερα ποια είναι η ταυτότητα και οι πρακτικές του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη»;
EE3	Ποιο είδος ιστορικής αφήγησης χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» στα εξώφυλλά του;
EE4	Ποιο είδος δημόσιου λόγου χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» στα εξώφυλλά του;
EE5	Ποιο είδος ιστορικής εικονογράφησης χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» στα εξώφυλλά του;
EE6	Ποιος είναι ο δημόσιος λόγος που παράγει το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» σε σχέση με τις εθνικές φιλίες και αντιπαραθέσεις;
EE7	Ποια είναι η σχέση των συγγραφέων του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» με την επιστήμη της Ιστορίας;
EE8	Πώς κρίνει και αποτιμά το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» ο εκδότης του;
EE9	Πώς αποτιμάται η πρόσληψη του περιοδικού από το αναγνωστικό του κοινό;

Πίνακας 3.1 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Πιο αναλυτικά, με αφορμή το πρώτο ερευνητικό ερώτημα ξεκινά η θεωρητική/βιβλιογραφική διερεύνηση του πεδίου της ΔΙ, εστιάζοντας στην προβληματική που παρατηρείται γύρω από τον ορισμό, στις πρακτικές της, τη διεθνή εμπειρία από την εφαρμογή της και την πολεμική που αναπτύσσεται ανάμεσα στη δημόσια και την ακαδημαϊκή ιστορία.

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, σημείο εστίασης είναι ο περιοδικός Τύπος σε συνάρτηση με τη ΔΙ. Μέσα από τη θεωρητική καταγραφή των κατηγοριοποιήσεων του Τύπου, διερευνούμε τον ιστορικό περιοδικό Τύπο, ως δημόσιο πολιτιστικό προϊόν, ώστε να εστιάσουμε στο ερευνητικό μας υλικό που αποτελεί το περιοδικό

«Ιστορία Εικονογραφημένη». Μέσα από την βιβλιογραφική έρευνα για το περιοδικό σε συνδυασμό με τρεις συνεντεύξεις, σε δύο πολιτικούς/δημοσιογράφους και στον εκδότη, χαρτογραφούμε την ταυτότητα και τις πρακτικές του περιοδικού.

Για το τρίτο, τέταρτο και πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, δημιουργήσαμε μια σημειωτική καρτέλα τεκμηρίωσης εξωφύλλων (ΚΤΕ), όπου καταγράφουμε τα σημειωτικά στοιχεία των εξωφύλλων, όπως το χρώμα της γραμματοσειράς του υπέρτιτλου, τη θέση του και των υπόλοιπων τίτλων στο εξώφυλλο, επίσης ερευνούμε το είδος ιστορικής αφήγησης, σύμφωνα με την τυπολογία του Iggers (1991) (παραδοσιακό, μοντέρνο, μεταμοντέρνο), το είδος δημόσιου λόγου, σύμφωνα με την τυπολογία του Πλειού (2001) (πραγματιστικός, νοηματικός, προπαγανδιστικός) και το είδος ιστορικής εικονογράφησης, σύμφωνα με την τυπολογία του Burke (2003) (θρησκευτικές, ισχύος, υλικού πολιτισμού, κοινωνικές και στερεοτυπικές), ώστε να συμπεράνουμε το ερμήνευμα που προκύπτει από τα εξώφυλλα. Ταυτόχρονα, καταγράφουμε και άλλες μεταβλητές που προκύπτουν από το γλωσσικό και οπτικό υλικό: τους τίτλους (την τοπογεωγραφία, την περιοδολόγηση, τις θεματικές και το είδος της ιστορίας) και τις λεπτομέρειες της εικονογράφησης των εξωφύλλων (το πλήθος εικόνων, υποκατηγορίες και αγκίστρωση), ώστε να εξαχθούν και ποσοτικά δεδομένα.

Για το έκτο ερευνητικό ερώτημα, επιλέγουμε να κάνουμε ποιοτική και ποσοτική ανάλυση περιεχομένου, των 27 κειμένων που πραγματεύονται τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλα έθνη. Οι αναφορές που εντοπίστηκαν στα άρθρα του περιοδικού ταξινομήθηκαν στις θεματικές κατηγορίες: γεωγραφικός προσδιορισμός, γεγονός, είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και λειτουργία ιστοριογραφικής αφήγησης.

Για το έβδομο ερευνητικό ερώτημα έγινε παρατήρηση με σκοπό την καταγραφή των επαγγελμάτων όλων των συνεργατών- συγγραφέων του περιοδικού, ώστε να αποτυπωθεί η σχέση των συγγραφέων με την Ιστορία, το επαγγελματικό/ακαδημαϊκό τους προφίλ, αλλά και να καταγραφούν οι διαφορετικές επιστήμες που εμπλέκονται στη συγγραφή ΔΙ στο περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη».

Για το όγδοο ερευνητικό ερώτημα, πραγματοποιήθηκε ημιδομημένη συνέντευξη με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, με τον εκδότη του περιοδικού, που δομήθηκε σε έξι άξονες: α) η επιλογή των θεμάτων, β) οι συνεργάτες του περιοδικού, γ) η σχέση του περιοδικού με την Ιστορία και τους αναγνώστες, δ) το όφελος από το περιοδικό, ε) η αξιολόγηση του περιοδικού και στ) το μέλλον των περιοδικών Ιστορίας και του περιοδικού, ώστε να αποτυπωθεί η κρίση και η αξιολόγηση του εκδότη για το περιοδικό.

Αναφορικά με το ένατο ερευνητικό ερώτημα, έγινε έρευνα κοινού, με 105 ερωτηματολόγια, με τα οποία διερευνούμε το προφίλ των αναγνωστών, τη σχέση τους με το περιοδικό, τη σχέση τους με την Ιστορία και την αξιολόγησή τους για το

περιοδικό. Σχηματικά, τα ερευνητικά ερωτήματα και τα εργαλεία που αξιοποιούνται για τη διερεύνηση και την συζήτησή τους, παρουσιάζονται, στο Σχήμα 3.2 ως εξής:

ΕΕ1: Ποιες είναι οι πρακτικές και οι προβληματισμοί στο πεδίο της ΔΙ;

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

ΕΕ2: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ιστορικού περιοδικού Τύπου, και ειδικότερα ποια είναι η ταυτότητα και οι πρακτικές του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη»;

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

3 **συνεντεύξεις:** 2 μη τυποποιημένες τηλεφωνικές από πολιτικούς/ δημοσιογράφους και μία ημιδομημένη από τον εκδότη

ΕΕ3: Ποιο είδος ιστορικής αφήγησης χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη»;

ΕΕ4: Ποιο είδος δημόσιου λόγου χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη»;

ΕΕ5: Ποιο είδος ιστορικής εικονογράφησης χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη»;

Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων (σημειωτική- ερμηνευτική ανάλυση) για τα 132 εξώφυλλα

Καταγραφή επιμέρους μεταβλητών

ΕΕ6: Ποιος είναι ο δημόσιος λόγος που παράγει το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» για τη σχέση της Ελλάδας με άλλα έθνη;

Ποιοτική και ποσοτική **ανάλυση περιεχομένου**
27 άρθρων του περιοδικού

ΕΕ7: Ποια είναι η σχέση των συγγραφέων του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» με την επιστήμη της Ιστορίας;

Παρατήρηση με σκοπό την καταγραφή και κατηγοριοποίηση επαγγελματιών των 412 συγγραφέων/ συνεργατών του περιοδικού την περίοδο 2008-2018

ΕΕ8: Πώς κρίνει και αποτιμά το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» ο εκδότης του;

Συνέντευξη με τον εκδότη

ΕΕ9: Πώς αποτιμάται η πρόσληψη του περιοδικού από το αναγνωστικό του κοινό;

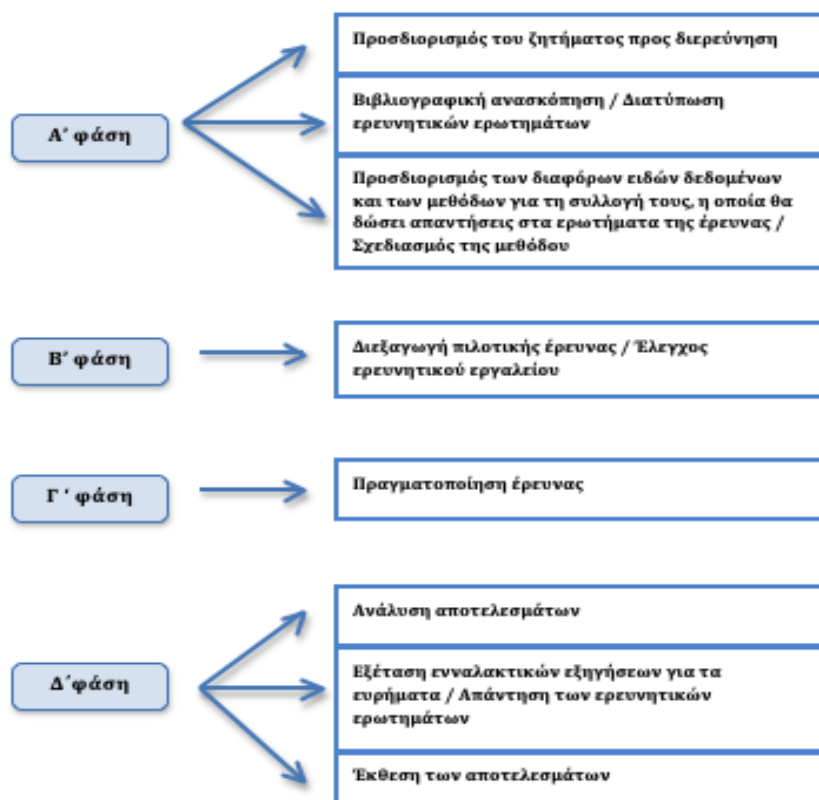
Έρευνα κοινού με 105 ερωτηματολόγια

Σχήμα 3.2 Τα ερευνητικά ερωτήματα και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διερεύνησή τους

3.1.5. Στάδια της έρευνας

Για την υλοποίηση της έρευνας, εφαρμόστηκαν τα στάδια μικτής έρευνας που προτείνονται από τους Cohen, Manion & Morrison (2008) και απεικονίζονται παρακάτω στο Σχήμα 3.3.

Σχήμα 3.3 Τα στάδια μικτής έρευνας των Cohen, Manion & Morrison (2008)

Α' φάση: Προσδιορισμός ζητήματος προς διερεύνηση – Σχεδιασμός έρευνας

Στην πρώτη φάση της έρευνας, καθορίστηκε το πεδίο μελέτης και έγινε βιβλιογραφική ανασκόπηση, με τη μελέτη συναφών ερευνών μέσα από βιβλία, άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Από τον μεγάλο όγκο δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, επιλέχθηκαν εκείνα που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στη διατριβή μας, με κριτήριο τη θεματική «εκλαϊκευμένα περιοδικά Ιστορίας». Ακολούθησε η διαμόρφωση των ερευνητικών ερωτημάτων, η επιλογή της κατάλληλης ερευνητικής μεθόδου και ο σχεδιασμός των εργαλείων συλλογής δεδομένων ως σημειωτική καταγραφή ΚΤΕ (Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων), ερωτηματολόγιο, συνέντευξη, ώστε να εξυπηρετηθεί ο σκοπός και οι στόχοι του ερευνητικού προβλήματος.

Β΄ φάση: Πιλοτική έρευνα

Πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα, που αποτέλεσε σημαντικό στάδιο του προπαρασκευαστικού σταδίου για τον τελικό σχεδιασμό της έρευνας και κρίθηκε αναγκαία ώστε να εντοπιστούν και να διορθωθούν τυχόν αδυναμίες των ερευνητικών εργαλείων και να επιτευχθεί ο έλεγχος αξιοπιστίας της έρευνας (Καραγεώργος, 2002: 214). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν αποτέλεσαν υλικό για τη βελτίωση και τελική διαμόρφωση των ερωτήσεων της συνέντευξης, της σημειωτικής τεκμηρίωσης εξωφύλλων, αλλά και του ερωτηματολογίου για την έρευνα κοινού.

Η συνέντευξη με τον εκδότη ήταν ημιδομημένη με ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Είχε προκαθορισμένες ερωτήσεις, παρόλο που η διάταξή τους τροποποιήθηκε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν από τον ερευνητή, την επιβλέπουσα και δύο υποψήφιους διδάκτορες, ώστε να εξασφαλιστούν καλύτερες προϋποθέσεις αξιοπιστίας και εγκυρότητας για το ερευνητικό εργαλείο. Η συνέντευξη έγινε πιλοτικά σε δύο δημοσιογράφους, και σύμφωνα με τις υποδείξεις τους έγιναν διορθώσεις και βελτιώσεις στις ερωτήσεις.

Η ΚΤΕ μαζί με δύο εξώφυλλα, δόθηκε να συμπληρωθεί πιλοτικά από έξι άτομα (δύο μεταπτυχιακούς φοιτητές, δύο υποψήφιους διδάκτορες, έναν διδάκτορα και έναν ακαδημαϊκό). Τα αποτελέσματα επεξεργάστηκαν από τον ερευνητή, την επιβλέπουσα και δύο υποψήφιους διδάκτορες, ώστε να εξασφαλιστούν καλύτερες προϋποθέσεις αξιοπιστίας και εγκυρότητας για το ερευνητικό εργαλείο. Αφού τροποποιήθηκε η ΚΤΕ, δόθηκε για δεύτερη πιλοτική εφαρμογή σε εννιά άτομα (δύο μεταπτυχιακούς φοιτητές, τρεις υποψήφιους διδάκτορες, δύο διδάκτορες και δύο ακαδημαϊκούς). Ακολούθησε η επεξεργασία της δεύτερης πιλοτικής ΚΤΕ, ώστε να γίνουν οι τελικές βελτιώσεις και διορθώσεις.

Το πρώτο ερωτηματολόγιο δοκιμάστηκε πιλοτικά σε έξι αναγνώστες, τον Απρίλιο του 2018. Τα αποτελέσματα επεξεργάστηκαν από τον ερευνητή, την επιβλέπουσα και δύο υποψήφιους διδάκτορες, ώστε να εξασφαλιστούν καλύτερες προϋποθέσεις αξιοπιστίας και εγκυρότητας για το ερευνητικό εργαλείο. Αφού τροποποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, δόθηκε για δεύτερη πιλοτική εφαρμογή σε έξι αναγνώστες του περιοδικού και σε τρεις ακαδημαϊκούς. Ακολούθησε η επεξεργασία του δεύτερου πιλοτικού ερωτηματολογίου, έγιναν βελτιώσεις και διορθώσεις σύμφωνα με τις υποδείξεις των ερωτώμενων και το νέο, τελικό ερωτηματολόγιο που προέκυψε δόθηκε δημόσια στις 20 Ιουλίου 2018.

Γ΄ φάση: Πραγματοποίηση - Περιγραφή της έρευνας

Αφού πρώτα προμηθευτήκαμε το ερευνητικό υλικό (132 τεύχη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη») και προηγήθηκαν οι πιλοτικές εφαρμογές των ερευνητικών εργαλείων, ξεκίνησε η πραγματοποίηση της έρευνας.

Αρχικά, έγινε η συνέντευξη με τον εκδότη. Οι ερωτήσεις ήταν προκαθορισμένες, παρόλο που η διάταξή τους τροποποιήθηκε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Η συνέντευξη δομήθηκε σε έξι άξονες: α) η επιλογή των θεμάτων, β) οι συνεργάτες του περιοδικού, γ) η σχέση του περιοδικού με την Ιστορία και τους αναγνώστες, δ) το όφελος από το περιοδικό, ε) η αξιολόγηση του περιοδικού και στ) το μέλλον των περιοδικών Ιστορίας και του περιοδικού. Για την έρευνα της Ιστορίας του περιοδικού, λόγω της έλλειψης βιβλιογραφικών αναφορών, και προς αναζήτηση πληροφοριών πραγματοποιήθηκαν δύο μη τυποποιημένες τηλεφωνικές συνεντεύξεις με δύο πολιτικούς/δημοσιογράφους που την εποχή της έκδοσης του περιοδικού δραστηριοποιούνταν στον δημοσιογραφικό χώρο.

Έπειτα, έγινε η σημειωτική καταγραφή του γλωσσικού και οπτικού υλικού. Μία ΚΤΕ (Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλου) συμπληρώθηκε για κάθε εξώφυλλο. Ταυτόχρονα, οι μεταβλητές που προέκυψαν από την ανάλυση και την τεκμηρίωση των εξωφύλλων, περάστηκαν στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS, για ανάλυση περιεχομένου.

Για τους συγγραφείς του περιοδικού, χρησιμοποιήθηκε η παρατήρηση και δημιουργήθηκε μια βάση δεδομένων με τα 412 ονόματα των συγγραφέων/συνεργατών, που αρθρογράφησαν στο περιοδικό την περίοδο 2008-2018. Αναζητήσαμε το επάγγελμά τους, την ιθαγένεια και το φύλο, μεταβλητές από όπου μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τον πομπό του ερευνητικού υλικού.

Ως προς την έρευνα κοινού, λόγω της έλλειψης μητρώου συνδρομητών του περιοδικού, αποφασίστηκε η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου με τη βοήθεια του google forms, ώστε να διανεμηθεί ηλεκτρονικά και να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του περιοδικού στο Facebook (<https://www.facebook.com/HIS1968/>), σε συνεργασία με τον εκδότη και διαχειριστή της σελίδας. Η επίσημη σελίδα του περιοδικού αριθμεί 38.000 μέλη και αναρτήθηκε στις 22 Ιουλίου 2018. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018 που τελείωσε η έρευνα (τελευταία απάντηση δόθηκε στις 11/12/2018) δόθηκαν 105 απαντήσεις. Λόγω του περιορισμού από την έλλειψη μητρώου συνδρομητών η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία.

Στη συνέχεια, έγινε η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση περιεχομένου στα 27 άρθρα, από τα 132 τεύχη, που αναφέρονται στη σχέση της Ελλάδας με άλλα έθνη. Οι αναφορές που εντοπίστηκαν στα άρθρα του περιοδικού, ταξινομήθηκαν σε τέσσερις θεματικές κατηγορίες: γεωγραφικός προσδιορισμός, γεγονός, είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και λειτουργία ιστοριογραφικής αφήγησης.

Δ' φάση: Κωδικοποίηση, Ανάλυση δεδομένων και συγγραφή αποτελεσμάτων

Η ταξινόμηση, κωδικοποίηση, επεξεργασία και ανάλυση του πολυτροπικού υλικού πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή: (α) της σημειωτικής και ερμηνευτικής μεθόδου, ως τεχνικές για το οπτικό και γλωσσικό ερευνητικό μας υλικό, (β) της ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου που εφαρμόζεται ως αναλυτική τεχνική στον δημόσιο λόγο που χρησιμοποιεί το περιοδικό στα άρθρα του, ώστε να εντοπισθούν και να συγκεντρωθούν δεδομένα που συνιστούν ένα μήνυμα, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα συνδυασμού ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και (γ) της ποσοτικής ανάλυσης που εφαρμόστηκε για την κωδικοποίηση των δεδομένων των ταξινομήσεων που έγιναν στο στάδιο της πραγματοποίησης της έρευνας μέσω του στατιστικού προγράμματος SPSS (Statistical Package for the Social Science).

Στην τελική φάση, τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν συνολικά, ενώ αναφέρθηκαν τυχόν προβληματισμοί που προέκυψαν καθώς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο μελέτης και τέλος πρόταση για χρήση του ιστορικού περιοδικού Τύπου στην εκπαίδευση.

3.1.6. Καθορισμός μεθοδολογίας της έρευνας: Στρατηγική και μέθοδοι

3.1.6.1. Ερευνητική στρατηγική

Η διδακτορική διατριβή ακολουθεί ένα ευέλικτο ερευνητικό σχέδιο που σε όλη τη διάρκεια εκπόνησής της διαμορφωνόταν σε διάφορα σημεία με βάση τα δεδομένα που προέκυπταν. Στην ουσία πρόκειται για μια ερευνητική στρατηγική μεικτού τύπου με ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα, και ποιοτικού και ποσοτικού τύπου προσεγγίσεις.

3.1.6.2. Ερευνητικές μέθοδοι

Προκειμένου να διερευνηθεί το πρώτο και δεύτερο ερευνητικό ερώτημα μεταξύ άλλων πηγών αξιοποιήθηκαν και δεδομένα από διάφορες μελέτες περίπτωσης που εντοπίστηκαν στη βιβλιογραφία. Οι δύο βασικότερες έρευνες λόγω αντίστοιχου ερευνητικού υλικού είναι:

Ο συλλογικός τόμος Commercialised History: Popular History Magazines in Europe των Popp, Schumann και Hannig (2015) ως αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού προγράμματος «EHISTO», το οποίο ασχολείται με τη διαμεσολάβηση της Ιστορίας από δημοφιλή περιοδικά ιστορίας. Διερευνά τον τρόπο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί η Ιστορία από τα εμπορικά ΜΜΕ στη διδασκαλία της Ιστορίας προκειμένου να αναπτυχθεί ο μιντιακός γραμματισμός και οι διαπολιτισμικές ικανότητες των νέων. Μελετάται το φαινόμενο των περιοδικών Ιστορίας στην Ευρώπη και οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται. Τέλος, προσεγγίζεται η δυνατότητα μιας ευρωπαϊκής σύγκρισης μεταξύ χωρών, όπου παρουσιάζονται αποτελέσματα με βάση ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους, που αφορούν το περιεχόμενο που παρουσιάζεται στα εθνικά περιοδικά Ιστορίας.

Η έρευνα της Prado (2010), *La question de l'histoire grand public. Étude comparée de deux magazines d'histoire : Historia et L'Histoire, 2004-2008*, που επικεντρώνεται στη σύγκριση δύο γαλλικών περιοδικών Ιστορίας: *Historia* και *L'Histoire*, την περίοδο 2004-2008. Παρά τη μάλλον διαφορετική συντακτική γραμμή, τα δύο περιοδικά κάνουν την Ιστορία προσβάσιμη στο μεγάλο κοινό. Η μελέτη εξετάζει τη θεματολογία, την ύπαρξη ή όχι της επιστημονικής μεθοδολογίας- αντικειμενικότητας στα άρθρα, τη σημασία που δίνεται στην εικόνα ως πηγή και το επαγγελματικό συγκείμενο των συγγραφέων των δύο περιοδικών.

Ειδικότερα για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα και συγκεκριμένα για τη συγγραφή της Ιστορίας και ταυτότητας του περιοδικού πραγματοποιήθηκαν τρεις συνεντεύξεις, μία ημιδομημένη με ερωτήσεις ανοικτού τύπου με τον εκδότη για να κατανοήσουμε τη λειτουργία του περιοδικού και δύο μη τυποποιημένες τηλεφωνικές συνεντεύξεις (Κυριαζή, 2009) με δύο πολιτικούς που την περίοδο που πρωτοεκδόθηκε το περιοδικό, το 1968, εργάζονταν ως δημοσιογράφοι σε περιοδικά και εφημερίδες.

Για το τρίτο, τέταρτο και πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, για τις ανάγκες της ανάλυσης των εξωφύλλων, δημιουργήσαμε την Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων, όπου συνδυάσαμε ερμηνευτικές και σημειωτικές τυπολογίες, και συμπληρώσαμε από μία ΚΤΕ για κάθε εξώφυλλο.

Τις μεταβλητές που προέκυψαν από την ανάλυση τις καταγράψαμε σε μία βάση δεδομένων.

Για το έκτο ερευνητικό ερώτημα επιλέχθηκε η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση περιεχομένου στα 27 άρθρα από τα 132 τεύχη με θέμα τις Ελλάδας με άλλα κράτη, ως αναλυτική τεχνική για την καταγραφή του δημόσιου ιστορικού λόγου που παράγει το περιοδικό.

Αναφορικά με το έβδομο ερευνητικό ερώτημα χρησιμοποιήθηκε η παρατήρηση ως μέθοδος συλλογής δεδομένων, με σκοπό την καταγραφή και κατηγοριοποίηση των επαγγελμάτων των 412 συνεργατών- συγγραφέων του περιοδικού, ώστε να αποτυπωθεί η σχέση των συγγραφέων με την Ιστορία, η επαγγελματική/ακαδημαϊκή τους ταυτότητα, αλλά και να καταγραφούν οι διαφορετικές επιστήμες που εμπλέκονται στη συγγραφή ΔΙ στο περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη».

Για το όγδοο ερευνητικό ερώτημα χρησιμοποιήσαμε την ημιδομημένη με ανοικτού τύπου ερωτήσεις συνέντευξη, με τον εκδότη του περιοδικού, η οποία δομήθηκε πάνω σε έξι άξονες: α) επιλογή των θεμάτων, β) οι συνεργάτες του περιοδικού, γ) η σχέση του περιοδικού με την Ιστορία και τους αναγνώστες, δ) το όφελος από το περιοδικό, ε) η αξιολόγηση του περιοδικού και στ) το μέλλον των περιοδικών Ιστορίας και του περιοδικού, ώστε να αποτυπωθεί η κρίση και η αξιολόγηση του εκδότη για το περιοδικό.

Τέλος, για το ένατο ερευνητικό ερώτημα έγινε έρευνα κοινού με ερωτηματολόγια. Λόγω της έλλειψης μητρώου συνδρομητών του περιοδικού αποφασίστηκε η δημιουργία ενός ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου με τη βοήθεια του google forms ώστε να διανεμηθεί ηλεκτρονικά και να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του περιοδικού στο Facebook (<https://www.facebook.com/HIS1968/>), σε συνεργασία με τον εκδότη και διαχειριστή της σελίδας. Η επίσημη σελίδα του περιοδικού αριθμεί τα 38.000 μέλη και αναρτήθηκε στις 22 Ιουλίου 2018. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018 που τελείωσε η έρευνα (τελευταία απάντηση δόθηκε στις 11/12/2018) δόθηκαν 105 απαντήσεις. Λόγω αυτού του περιορισμού η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία.

Επιγραμματικά παρουσιάζονται οι ερευνητικές στρατηγικές, το δείγμα και οι μέθοδοι που αξιοποιήθηκαν συνολικά στο πλαίσιο της έρευνας στον πίνακα 3.2, ενώ πιο αναλυτικά αναπτύσσονται στη συνέχεια του κεφαλαίου.

Ερευνητική Στρατηγική	Δείγμα	Μέθοδος
Μελέτη περίπτωσης οργανισμού (περιοδικό)	2 πολιτικοί-δημοσιογράφοι και 1 εκδότης	Συνέντευξη
Μελέτη περίπτωσης οπτικού και γλωσσικού υλικού (εξώφυλλα)	132 εξώφυλλα	ΚΤΕ
Μελέτη περίπτωσης	27 άρθρα	Ανάλυση περιεχομένου
Μελέτη περίπτωσης ομάδας ατόμων (συγγραφείς)	412 συγγραφείς-συνεργάτες	Παρατήρηση
Μελέτη περίπτωσης του πομπού (εκδότης)	1 Εκδότης	Συνέντευξη
Μελέτη περίπτωσης δεκτών (αναγνώστες)	105 ερωτηματολόγια	Έρευνα κοινού

Πίνακας 3.2 Ερευνητική στρατηγική- Δείγμα- Μέθοδοι

3.1.6.3. Μικτή μέθοδος

Για την έρευνα, συλλογή, ταξινόμηση και την ανάλυση του συνολικού υλικού, το οποίο προέρχεται από το περιοδικό, τη συνέντευξη, το σχολικό λόγο και την έρευνα κοινού, χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική και η ποσοτική μέθοδος.

«Η ποιοτική έρευνα είναι μία δραστηριότητα που τοποθετεί τον παρατηρητή μέσα στον κόσμο. Αυτή συνίσταται σε ένα σύνολο ερμηνευτικών και υλικών πρακτικών, οι οποίες κάνουν τον κόσμο ορατό. Αυτές οι πρακτικές μετασχηματίζουν τον κόσμο. Μετατρέπουν τον κόσμο σε μια σειρά από αναπαραστάσεις του εαυτού, συμπεριλαμβανομένων των σημειώσεων πεδίου, των συνεντεύξεων, των συνομιλιών, των φωτογραφιών, των μαγνητοφωνήσεων και των σημειώσεων σε ημερολόγια. Σε αυτό το επίπεδο, η ποιοτική έρευνα περιλαμβάνει μια ερμηνευτική, νατουραλιστική προσέγγιση στον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι οι ποιοτικοί ερευνητές μελετούν τα πράγματα στο φυσικό τους πλαίσιο, επιχειρώντας να δώσουν νόημα ή να ερμηνεύσουν τα φαινόμενα με όρους των νοημάτων που οι άνθρωποι δίνουν σε αυτά» (Denzin & Lincoln, 2000: 3).

Εξετάζουμε, επομένως, τα φαινόμενα «εκ των έσω», μέσα από την οπτική, τις εμπειρίες και τις ιστορίες των συμμετεχόντων υποκειμένων. Η ποιοτική προσέγγιση μελετά τα κοινωνικά φαινόμενα στην πολλαπλότητά τους και εστιάζει στη διαφοροποίηση και στην ποικιλία της κοινωνικής ζωής (Τσιώλης, Γ, 2013).

Με την ποσοτική μέθοδο επιχειρούμε να ανακαλύψουμε τις αιτίες της αλλαγής των κοινωνικών φαινομένων μέσω της αντικειμενικής μέτρησης και αριθμητικής ανάλυσης (Κοντογιαννάτου, 2018: 88). Χρησιμοποιείται στις φυσικές και κοινωνικές επιστήμες (Sukamolson, 2007) περιγράφοντας μια κατάσταση (περιγραφικές στατιστικές), ή κάνοντας επαγωγική έρευνα (επαγωγική στατιστική) καθώς προσπαθεί να εξηγήσει κάτι, και όχι απλώς να το περιγράψει. Έτσι, απώτερος στόχος της ποσοτικής έρευνας αποτελεί η γενίκευση (γενικές αρχές) της «αλήθειας» που βρέθηκε στα δείγματα, μέσω της εξέτασης μεγάλου όγκου περιπτώσεων εξισορροπώντας τις ιδιομορφίες των μεμονωμένων περιπτώσεων. Έτσι, οι κανονικότητες ή οι τάσεις που προκύπτουν μπορούν να θεωρηθούν ως γενικώς ισχύουσες. Οι περιπτώσεις εξετάζονται μόνον σε σχέση με εκείνες τις παραμέτρους, η συσχέτιση των οποίων ερευνάται. Οι παράμετροι αυτές λαμβάνουν τη μορφή μεταβλητών και η συσχέτισή τους, που ελέγχεται εμπειρικά, παίρνει τη μορφή υποθέσεων. Στην ποσοτική έρευνα τα δεδομένα τυποποιούνται για να μετρηθούν, ώστε οι μεταβλητές να λάβουν αριθμητική τιμή και μέσω στατιστικών αναλύσεων να ελεγχθούν οι συσχετίσεις και οι συνδιακυμάνσεις (Τσιώλης, 2011).

Έντονη είναι η κριτική της διχοτομικής παρουσίασης της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας και του μεθοδολογικού δυϊσμού, που αναπαράγει (Lund, 2005). Έχει διαμορφωθεί μια «τρίτη κατεύθυνση» (σε σχέση με την ποιοτική και ποσοτική έρευνα), που υποστηρίζει την ανάγκη εφαρμογής «μεικτών» μεθόδων κοινωνικής έρευνας. Στο πλαίσιο της ίδιας κατεύθυνσης τίθεται το ζήτημα του «τριγωνισμού» της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας (Ίσαρη & Πουρκός: 2015: 13) που αναλύουμε στη συνέχεια. Στην παρούσα έρευνα επιλέγουμε μια προσέγγιση μικτού τύπου που συνδυάζει εναλλακτικές προσεγγίσεις (Denscombe, 2008), καθώς μια ποσοτική έρευνα μπορεί να αναδείξει έγκυρα κι αξιόπιστα, τάσεις και προσανατολισμούς, που

στη συνέχεια μπορεί να διερευνήσουν ποιοτικού τύπου προσεγγίσεις. Έτσι συνδυάζονται τα πλεονεκτήματα κάθε μορφής δεδομένων (Creswell, 2011: 598).

Ως ιστορική μελέτη αναζητούμε τις αναπαραστάσεις του παρελθόντος στο έντυπο περιοδικό ΔΙ. Οι ιστορικοί δεν μελετούν την ίδια την πραγματικότητα, αλλά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι του παρελθόντος αντιλαμβάνονταν την ύπαρξή τους. Οι ερμηνευτικές στρατηγικές αποτελούν σχήματα αντίληψης της κάθε εποχής, οπότε η ίδια η έννοια της ιστορίας εκλαμβάνεται ως κατασκευή, που συγκροτείται μέσω της γλώσσας. Η μεταμοντέρνα κριτική έδειξε ότι η αντίληψη για μια ενιαία ιστορία δεν μπορεί να στηριχτεί, ότι η Ιστορία χαρακτηρίζεται όχι μόνο από συνέχεια, αλλά και από ρήξεις, ότι ο ιστορικός λόγος είναι κατασκευασμένος και υποκειμενικός.

Ακολουθούμε την αναλυτική διαδικασία ως κατάταξη, οργάνωση, ταξινόμηση και διαχείριση των δεδομένων, που αρκετές φορές στη διάρκεια της μελέτης μετασχηματίστηκε. Οι δραστηριότητες αυτές βασίζονται σε επιστημολογικές, μεθοδολογικές παραδοχές. Δεδομένου ότι η θεματική ανάλυση είναι συμβατή με μεγάλο εύρος επιστημολογικών θέσεων (ρεαλισμός, φαινομενολογία, κονστρουξιονισμός), προσδιορίζουμε την ανάλυση βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων. Στο πλαίσιο αυτό κατανοούμε τις υποκειμενικές αντιλήψεις, τις κοινωνικές αναπαραστάσεις, τις κατασκευές που εντοπίζουμε στο ερευνητικό υλικό και στην ανάλυση (Willig, 2008).

Φαινομενολογικά και ερμηνευτικά οδηγούμαστε από το σημαίνον στο ερμήνευμα: η φαινομενολογία, όπως την ανέπτυξε ο Husserl και τη συνέχισε ο μαθητής του ο Heidegger, αποδίδει κεντρικό και λειτουργικό ρόλο στην υποκειμενικότητα. Πρόκειται για βιωματική φιλοσοφία, της οποίας κεντρικός άξονας είναι η επιστροφή στα ίδια τα πράγματα (αυτό που συμβαίνει είναι τα ίδια τα πράγματα). Ο Husserl ξεφεύγει από τον ιδεαλισμό και το «a priori» δεδομένο και μελετά το ζήτημα της γνώσης πριν από την απόκτησή της. Έτσι πρωτογενές αντικείμενο της φαινομενολογίας είναι αυτό που γίνεται αντιληπτό και από το ίδιο το άτομο. Οι αισθητηριακές λειτουργίες, η ανθρώπινη αντίληψη, η σκέψη δεν υπάρχουν ερήμην του κόσμου και ανεξάρτητα από αυτόν (στο Λυδάκη, 2001) παρόμοια με την ιστορική έρευνα και την ιστορική πρόσληψη, αλλά και την εφαρμογή της ως δημόσια ιστορίας.

Σήμερα οι ιστορικοί ασχολούνται περισσότερο με μαζικές τάσεις και λιγότερο με έργα ατόμων, γιατί έχουμε κατανοήσει ότι ακόμα και οι πιο ιδιαίτεροι άνθρωποι κινούνται στο πλαίσιο της εποχής τους. Επιπλέον, υπάρχει στροφή σε νέα αντικείμενα έρευνας (ιστορία καθημερινής ζωής, κοινοτήτων ή συνηθισμένων ανθρώπων, αντιλήψεων, νοοτροπιών και συμπεριφορών) και νέες μεθοδολογίες-προσεγγίσεις (επικοινωνία με γειτονικές επιστήμες, ψυχολογία, κοινωνιολογία, πολιτική οικονομία). Συχνά πάντως οι ιστορικές εργασίες δεν ακολουθούν πιστά κάποια σχολή ιστοριογραφίας, αλλά προσπαθούν να συνθέτουν τις διαφορετικές

τάσεις και παραδόσεις. Εξάλλου η αναγνώριση της αξίας και η χρήση διαφορετικών πηγών οδηγεί αναγκαστικά σε νέες προσεγγίσεις και συχνά σε αναθεώρηση της μεθοδολογίας.

3.1.7. Πληθυσμός έρευνας- ερευνητικό δείγμα

Η έρευνά μας επικεντρώνεται στο σημειωτικό τρίγωνο (North, 2010): α) το περιοδικό ως σημείο, β) τους πομπούς (εκδοτικός οίκος, συγγραφείς) και γ) τους δέκτες (αναγνωστικό κοινό). Στη μελέτη μας, η σημειωτική δανείζεται το βασικό σχήμα από τη θεωρία επικοινωνίας, που τρία πράγματα είναι απαραίτητα: ο πομπός, ο δέκτης και ο διάυλος επικοινωνίας, το σημείο ή το κανάλι, το οποίο συνδέει ένα μήνυμα με την περιβάλλουσα πραγματικότητα, προσφέροντας τη δυνατότητα προσέγγισης της λύσης προβλημάτων αντίληψης και νοήματος (Fiske, 1992: 44-45). Η επικοινωνία γίνεται μόνο με αναφορά σε ένα σύστημα σημασίας κοινό στα δύο μέλη της επικοινωνίας. Το μήνυμα κωδικοποιείται από τον πομπό σύμφωνα με ένα κώδικα, ώστε ο δέκτης να το αποκωδικοποιήσει και να το καταλάβει (Boklund – Λαγοπούλου, 1980:21).

Ο πληθυσμός της έρευνας, ως ένα σύνολο στοιχείων που πρόκειται να μελετηθεί ως προς μία ή περισσότερες ιδιότητες – χαρακτηριστικά (μεταβλητές), ανταποκρίνεται στο σημειωτικό τρίγωνο που χρησιμοποιήσαμε και αντιστοιχεί στο υλικό (τα τεύχη του περιοδικού), τον πομπό (οι συγγραφείς και εκδότης του περιοδικού) και στον δέκτη (οι αναγνώστες του περιοδικού). Το ερευνητικό δείγμα, ως το πεπερασμένο υποσύνολο του πληθυσμού, αποτελείται από τα 132 τεύχη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» της περιόδου 2008-2018, από 27 ιστορικά άρθρα του περιοδικού, από τους 412 συγγραφείς, τον εκδότη και 105 αναγνώστες του περιοδικού.

3.1.8. Συλλογή δεδομένων

Πέρα από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, στην έρευνά μας, συγκεντρώθηκαν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα από την ανάλυση των εξωφύλλων του περιοδικού με τη βοήθεια της ΚΤΕ, από τη συνέντευξη στον εκδότη, από την ανάλυση περιεχομένου ιστορικών άρθρων του περιοδικού, από την παρατήρηση των συγγραφέων του περιοδικού και από την έρευνα κοινού.

3.1.9. Ανάλυση δεδομένων

Η ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων με στόχο την καλύτερη οργάνωση και αποτύπωσή τους έγινε με περιγραφική στατιστική (SPSS). Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων έγινε με τη σημειωτική.

Η σημειωτική, σύμφωνα με τον Gilles Deleuze (στο Fabbri, 2012: 14-15), αποτελεί διάμεσο ανάμεσα στις επιστήμες του νοήματος, στο πλαίσιο μιας φιλοσοφικής προοπτικής, που περιγράφει την πραγματικότητα «υπό το πρίσμα της επιστημονικότητας». Η σημειωτική μελετά κάθε πολιτισμική διαδικασία ως διαδικασία επικοινωνίας (Eco, 1994: 27). Ο Danesi (2010: vii–xi) αναφέρει ότι η σημειωτική είναι το κατάλληλο εργαλείο, για να διεξάγουμε έρευνες σε διάφορα πεδία, και ειδικά σε πεδία που μελετούν πώς μαθαίνονται τα σημεία. Μάλιστα,

χρησιμοποιείται ως «*μεθοδολογικό εργαλείο προκειμένου να μελετηθούν φαινόμενα, όπως η γλώσσα του σώματος, τα προϊόντα αισθητικής, η οπτική επικοινωνία, τα μέσα επικοινωνίας, η διαφήμιση, η αφηγηματολογία, ο υλικός πολιτισμός (ένδυση, γαστρονομία), οι ιεροτελεστίες*».

Η σημειωτική προσπαθεί να αποκωδικοποιήσει με αυστηρά και ουδέτερα εργαλεία το πρόδηλο από το λανθάνον μήνυμα, να υπερβεί την αυθαιρεσία ή την προφανή ταυτολογία, τη σκόπιμη διαμεσολάβηση και να αποδομήσει κριτικά το λόγο της αφήγησης. Η σημειωτική ερμηνεία επικαλείται τη δική μας υποκειμενική τάση, πεποίθηση ή αισθητική στην προσέγγιση του «κειμένου» επαναφέροντας τον ρόλο μας ως ερευνητών και την επιδίωξη της αντικειμενικότητας σε κάθε βήμα της ερευνητικής προσπάθειας. Η αφήγηση του κειμένου και η ερμηνεία της υπακούουν στους κανόνες της δομικής γραμματικής του και στη σύνταξη που επιλέχθηκε για να την αρθρώσει. Η νοηματοδότησή του ανοίγεται σε διαφορετικές και πολλαπλές αναγνώσεις μέσα από τις οποίες αντιλαμβανόμαστε και συγκροτούμε την ταυτότητά μας και κατανοούμε κριτικά τα μηνύματα του κόσμου μας και τη διαφορετικότητα (Αργύρη, 2017). Η κοινωνιοσημειωτική προχωρά ένα βήμα περαιτέρω από τη συστηματική μελέτη των συστημάτων σημασίας και τη σημειοδότηση ως κριτική αποδόμηση ή ενεργό νοηματοδότηση και στρέφει το ενδιαφέρον στο πώς οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα σημεία για να κατασκευάσουν τη ζωή μιας κοινότητας (Jay Lemke, 1990) όπως οι πομποί, εκδότες και συγγραφείς του περιοδικού.

3.1.10. Εγκυρότητα έρευνας

Η εγκυρότητα της έρευνας αναφέρεται στην ισχύ του μεθοδολογικού σχεδιασμού, στην ποιότητα των περιεχομένων και των δεδομένων που συλλέγονται, στο πώς αυτά οδηγούν σε ασφαλή συμπεράσματα και στην έκταση της τριγωνοποίησης (Levin & O' Donnel, 1999; Lincoln, 2001).

Στην παρούσα έρευνα προκειμένου να διασφαλιστούν η εγκυρότητα και η αξιοπιστία αξιοποιήθηκαν έγκριτες βιβλιογραφικές πηγές με κριτήριο την έγκυρη και αξιόπιστη προέλευση: επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων, άρθρα αναγνωρισμένων ερευνητών και θεωρητικών της ΔΙ, βιβλιοθήκες, κείμενα και δεδομένα από επίσημες ιστοσελίδες πανεπιστημίων, φορέων και οργανισμών. Επιπλέον, η μεθοδολογική στρατηγική που ακολουθήθηκε για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας της έρευνας, είναι: η (α) η μικτή μέθοδος έρευνας που αναφέρθηκε προηγουμένως, (β) η πιλοτική έρευνα, που αναφέρθηκε προηγουμένως, (γ) η τριγωνοποίηση μεθόδων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων και (δ) ο έλεγχος αξιοπιστίας στο ερωτηματολόγιο κοινής γνώμης για το περιοδικό έγινε μέσω του δείκτη εσωτερικής αξιοπιστίας Cronbach's alpha. Βγήκε ίσος με $a=0,7$, τιμή αποδεκτή για την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου καθώς η τιμή 0,7 είναι η τιμή που δίνεται από την βιβλιογραφία ως η ελάχιστη αποδεκτή (DeVellis, 1991).

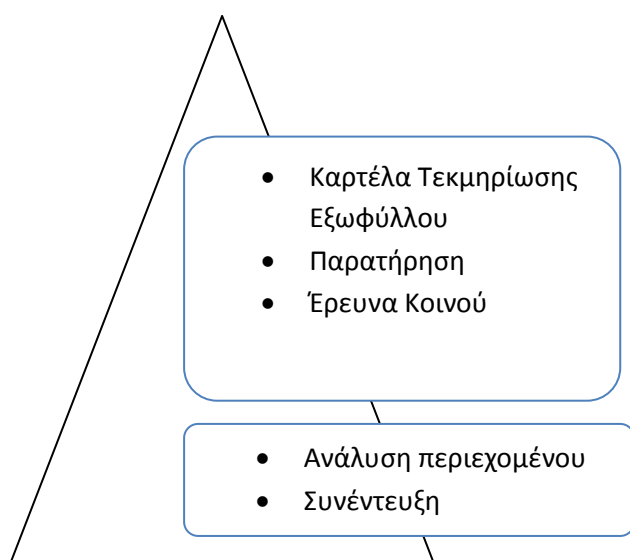
Για την μεταβιβασιμότητα/ γενικευσιμότητα της έρευνας έγινε λεπτομερή περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας και των ευρημάτων ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να εμπλακεί στη διαδικασία ανάλυσης.

Για την βασιμότητα και επιβεβαιωσιμότητα της έρευνας τηρήθηκε η επιστημονική δεοντολογία (Συμεού, 2007).

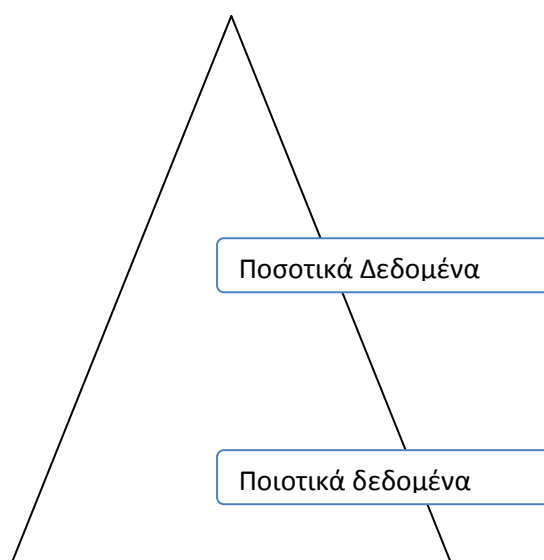
3.1.11. Τριγωνοποίηση

Ο τριγωνισμός, ως χρήση πολλαπλών μεθόδων για τη μελέτη το ίδιου αντικειμένου, προτάθηκε στις κοινωνικές επιστήμες με σκοπό την αύξηση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας των ερευνητικών ευρημάτων. Ο Denzin (1978: 304) εισηγήθηκε τον «μεθοδολογικό τριγωνισμό» ως στρατηγική που ελαχιστοποιεί τους κινδύνους, οι οποίοι απειλούν την εσωτερική και την εξωτερική εγκυρότητα μιας έρευνας. Τον όρισε ως μια σύνθετη διαδικασία κατά την οποία κάθε μέθοδος επενεργεί κόντρα στην άλλη έτσι ώστε να μεγιστοποιείται η εγκυρότητα των ερευνητικών εγχειρημάτων. Συνεπώς, διερευνούμε το ίδιο φαινόμενο με τη χρήση διαφορετικών μεθόδων, με σκοπό μια πιο ακριβή ανάγνωση ή μέτρηση αυτού του φαινομένου (Τσιώλης, 2013). Βασική παραδοχή στην οποία στηρίζεται η εκδοχή του τριγωνισμού είναι πως οι διαφορετικές μέθοδοι εξετάζουν το ίδιο φαινόμενο ή την ίδια πτυχή του φαινομένου (Denzin, 1978).

Διακρίνουμε κατά κύριο λόγο τέσσερις τρόπους τριγωνοποίησης σύμφωνα με τον Robson (2007: 207): δεδομένων, παρατηρητή, μεθοδολογική, θεωρητική. Στην έρευνά μας έχει γίνει τριγωνοποίηση δεδομένων, καθώς χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι συλλογής δεδομένων: θεωρητική ανασκόπηση, έρευνα κοινού, συνέντευξη, παρατήρηση, ανάλυση περιεχομένου, ΚΤΕ. Ταυτόχρονα υπάρχει και μεθοδολογική τριγωνοποίηση, γιατί συνδυάζονται ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις.

Σχήμα 3.4 Τριγωνοποίηση δεδομένων

Σχήμα 3.5 Μεθοδολογική τριγωνοποίηση

3.1.12. Περιορισμοί έρευνας

Οι δυσκολίες και οι περιορισμοί της έρευνας εντοπίζονται στο γεγονός ότι δεν μάς δόθηκε κατάλογος συνδρομητών του περιοδικού, ώστε η έρευνα κοινού να γίνει σε στοχευμένο δείγμα. Οπότε το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα του περιοδικού στο Facebook (<https://www.facebook.com/HIS1968/>), σε συνεργασία με τον εκδότη και διαχειριστή της σελίδας.

Επίσης, δεν μας δόθηκαν τα στοιχεία πωλήσεων του περιοδικού. Από την ΕΛΣΤΑΤ, που διεξάγει έρευνες κάθε χρόνο σχετικά με τις πωλήσεις ημερήσιου και περιοδικού τύπου από το 2003 μέχρι σήμερα, δεν δόθηκαν στοιχεία για τις πωλήσεις των περιοδικών Ιστορίας λόγω προσωπικών δεδομένων. Στις έρευνες που διεξάγει, τα περιοδικά Ιστορίας εντάσσονται στην κατηγορία «Λοιπά Περιοδικά». Το πρακτορείο διανομής Τύπου «Άργος», επίσης δεν μας έδωσε στοιχεία λόγω προσωπικών δεδομένων, οπότε δεν έχουμε εικόνα για την πορεία πωλήσεων του περιοδικού τη δεκαετία (2008-2018).

Στο πεδίο αυτών των περιορισμών η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία.

Απουσία βιβλιογραφικών πληροφοριών για την Ιστορία του περιοδικού στην οποία συμβάλλαμε με συνεντεύξεις με δημοσιογράφους που εργάζονταν την περίοδο που αναφερόμαστε (1968). Τις πληροφορίες για τα περιοδικά τις αντλήσαμε από τον κατάλογο περιοδικών της Εθνικής Βιβλιοθήκης, από την επικοινωνία με τους εκδοτικούς οίκους και από το διαδίκτυο.

3.2. Θεωρητικά Σχήματα

Το ερευνητικό υλικό αποτελείται από τα 132 τεύχη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» της δεκαετίας (2008- 2018). Η ανάλυση του υλικού (132 τεύχη του περιοδικού) έγινε σε δύο άξονες: α) στην ανάλυση των εξωφύλλων και β) στην ανάλυση των κειμένων. Συγκεκριμένα, για την ανάλυση των εξωφύλλων λαμβάνεται υπόψη το «Πάρεργον» (Σκαρπέλος, 2000: 117), μία έννοια που ξεκινά από τον Πλάτωνα και μέσω του Καντ φτάνει στον Derrida. *Το πάρεργον βρίσκεται (απ)έναντι, παρά, και λειτουργεί προσθετικά προς το έργο, το γεγονός έργο, το γεγονός, το έργο, αλλά δεν περνά στη μονομέρεια: αγγίζει και συλλειτουργεί με τη λειτουργία του έργου, από κάποια απόσταση (εξωτερικότητα). Δεν είναι ούτε εσωτερικό, ούτε εξωτερικό. (...) Βρίσκεται στο όριο (Derrida, 1987: 54).*

Τα στοιχεία εκείνα που συνιστούν το πάρεργον είναι το εξώφυλλο, ο τίτλος, η σειρά, ο εκδότης και οι συντελεστές του έργου (που αποτελούν την υπογραφή του περιοδικού), ο πρόλογος και συνοδευτικά κείμενα. Στο περιοδικό το πάρεργο βρίσκεται κατά κύριο, στο εξώφυλλο παρουσιάζοντας μια εξωτερική και μια εσωτερική όψη, συνήθως βρίσκεται πάνω σε διαφορετικό χαρτί (σκληρό στην όραση

ή την αφή), σημαίνοντας με την ίδια του την υλικότητα μια ένταση πυκνότητας που το διακρίνει από την υφή τόσο του εντός όσο και του εκτός (Σκαρπέλος, 2010: 119-120).

3.2.1. Ανάλυση Εξωφύλλων

Το εξώφυλλο του περιοδικού αποτελείται από τον α) υπέρτιτλο, που η θέση του διαφέρει από τεύχος σε τεύχος, από β) επιμέρους τίτλους, που η θέση τους διαφέρει από τεύχος σε τεύχος, γ) το λογότυπο του περιοδικού στο πάνω αριστερό μέρος της σελίδας, που η θέση του είναι ίδια σε όλα τα τεύχη του περιοδικού από την αρχή της έκδοσής του, δ) την εικόνα ή τις εικόνες ανάλογα με το τεύχος που καταλαμβάνουν ολόκληρο το εξώφυλλο ενώ δ) στο κατώτερο μέρος, υπάρχει το barcode του περιοδικού, ο αριθμός τεύχους, ο τρέχων μήνας, η τιμή του περιοδικού και η ιστοσελίδα του.

Για την ιστορική και ερμηνευτική τεκμηρίωση των εξωφύλλων αναζητήσαμε στη βιβλιογραφία παρόμοιες έρευνες και αναλύσεις οπτικού και γλωσσικού ιστορικού υλικού και έτσι προκύπτει μία σύνθεση από τις τυπολογίες των Burke (2003) για το είδος της ιστορικής εικονογράφησης, Barthes (1977) για την ύπαρξη αγκίστρωσης μεταξύ εικόνας και κειμένου, Kress & Van Leeuwen (1996) για τη θέση των σημείων (τίτλων και εικόνων) στο εξώφυλλο και τη διαπροσωπική μεταλειτουργία των εικόνων, Richards (1926), Morris (1971), Πλειός (2001) για το είδος δημόσιου λόγου, Ίγκερς (1991) για την ιστοριογραφική αφήγηση που προκύπτει και Kandinsky (1981) για τη χρήση και πρόσληψη των χρωμάτων.

Η πρότασή μας δομείται ως καινοτόμα διεπιστημονική σύνθεση στο πεδίο του οπτικού ιστορικού γραμματισμού: η Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων (ΚΤΕ).

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		ΕΞΩΦΥΛΛΟ
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ		
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ		
	ΘΕΣΗ		
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ		
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ (εάν υπάρχει)	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ		
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ		

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ- ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ (εάν υπάρχει)	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ		
	ΘΕΣΗ		

Σχήμα 3.6 Καρτέλα Τεκμηρίωσης Εξωφύλλων

Η ΚΤΕ (Καρτέλα Τεκμηρίωση Εξωφύλλου) συμπληρώνεται για κάθε εξώφυλλο ξεχωριστά και αποτελείται από τέσσερις στήλες και έξι βασικές θεματικές, κάποιες από τις οποίες χωρίζονται σε επιμέρους.

1. συμπληρώνουμε τον αύξοντα αριθμό του περιοδικού από το 1 έως το 72 και τον αριθμό τεύχους από το 457 έως 546
2. τη χρονολογία της πηγής και συγκεκριμένα τον μήνα και τη χρονιά του τεύχους
3. την εικόνα/ες του εξωφύλλου, που υποδιαιρείται σε δύο επιμέρους θεματικές για να περιγράψουμε την εικόνα και την προοπτική και η δεύτερη ως ειδολογική κατηγορία της εικόνας, όπως αυτή περιγράφεται από τον Burke (2003): σε θρησκευτική, ισχύος, υλικού πολιτισμού, κοινωνική και στερεοτυπική και τη διάταξη της εικόνας (οριζόντια ή κάθετη) (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140-146), τη θέση της εικόνας στο εξώφυλλο όταν υπάρχουν περισσότερες εικόνες (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).
4. τον υπέρτιτλο του εξωφύλλου, που χωρίζεται σε τρεις θεματικές. Η πρώτη ζητά να καταγραφούν τα γλωσσικά σημαίνοντα, δηλαδή η μορφή, η φυσική υπόσταση του υπέρτιτλου (Χαλεβελάκη, 2010: 25). Η δεύτερη ζητά να καταγραφεί η θέση πάνω στη σελίδα του εξωφύλλου, που βρίσκεται ο υπέρτιτλος, πάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά, κέντρο και οι συνδυασμοί τους (Kress & Van Leeuwen, 1996) και η τρίτη ζητά να καταγραφεί εάν υπάρχει «αγκίστρωση» μεταξύ εικόνας και υπέρτιτλου (Barthes, 1977).

5. τον υπότιτλο του υπέρτιτλου, ως δευτερεύοντα τίτλο που αναγράφεται κάτω από τον υπέρτιτλο (Μπαμπινιώτης, 2002:1856), εφόσον υπάρχει και χωρίζεται σε δύο επιμέρους θεματικές. Η πρώτη ζητά να καταγραφούν τα γλωσσικά σημασιόμενα και σημαίνοντα του υπότιτλου και η δεύτερη ζητά να καταγραφεί το ερμηνεύμα του υπέρτιτλου, υπότιτλου και οπτικού υλικού μαζί, ως περιεχόμενο και σημασία (Χαλεβελάκη, 2010: 28).
6. το παρακείμενο (Genette 1988, 1997) του εξωφύλλου και συγκεκριμένα τους υπόλοιπους θεματικούς τίτλους και χωρίζεται σε δύο επιμέρους θεματικές: στην ιστορική σήμανση που προκύπτει από τον κάθε επιμέρους τίτλο και στη θέση, που έχουν οι επιμέρους τίτλοι στο εξώφυλλο.

Τα θεωρητικά σχήματα και οι τυπολογίες που μελετήθηκαν για τη διαμόρφωση της ΚΤΕ, δημιούργησαν μεταβλητές, οι οποίες ποσοτικοποιήθηκαν για να εξαχθούν αποτελέσματα. Οι μεταβλητές αυτές αφορούν στο κείμενο/τίτλο και την εικονογράφηση του εξωφύλλου.

3.2.1.1. Το κείμενο

Οι μεταβλητές που προκύπτουν από την ανάλυση του κειμένου/ τίτλων και μας βοηθούν να απαντήσουμε στα ερευνητικά μας ερωτήματα αποτελούν: τη λειτουργία της ιστορικής αφήγησης, το είδος του λόγου που χρησιμοποιείται, ο τόπος/ οι τόποι, ο χρόνος/ οι χρόνοι ως ιστορική περίοδος, το είδος της ιστορίας, η θεματολογία που πραγματεύεται, η θέση τους στο εξώφυλλο, η αγκίστρωση και το χρώμα της γραμματοσειράς του υπέρτιτλου. Οι κατηγοριοποιήσεις και οι μεταβλητές από τις οποίες προέρχονται οι στατιστικές είναι η εκτίμηση του βάρους ενός φαινομένου. Αποτελούν το μέσο και ως επιλογές αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά μια απόκλιση από την αντικειμενικότητα του ιστορικού, καθώς περιέχουν το στοιχείο της αυθαιρεσίας. Στην πραγματικότητα, η καταμέτρηση και η σύγκριση δεν αποτελούν εγγύηση της επιστημονικότητας από μόνα τους, ακόμη και αν μπορούν να βοηθήσουν στην προσέγγιση αυτής (Prado, 2010).

3.2.1.1.1. Αφηγηματικές λειτουργίες

Η ιστορική αφήγηση αποτελεί τον πιο κοινό τρόπο για την αντίληψη του παρελθόντος (Μαυροσκούφης, 2005α), δομείται όχι πάνω στην ίδια την πραγματικότητα, αλλά πάνω σε σημαίνοντα, που η ενέργεια του ιστορικού μεταμορφώνει σε σημεία. Δεν είναι η ίδια η ιστορική πραγματικότητα, αλλά τα διαθέσιμα σημεία του ιστορικού, που περιορίζουν και κατευθύνουν την ιστορική αφήγηση (Gossman 1990:248-250), υπερβαίνοντας την αλληλουχία των γεγονότων και αποδίδοντας περισσότερο βάρος στην ιστορική ερμηνεία.

Οι κατηγορίες της ιστορικής αφήγησης εμπλέκονται στην παραδοσιακή, στη μοντέρνα και μεταμοντέρνα και κάθε Σχολή φαίνεται να καλύπτει δίκτυα φιλικών σχέσεων, συγγενειών, εξουσίας, πελατείας, ιδεολογίας, ενώ μερικές φορές συνεπάγεται μια κοινή φιλοσοφία του επαγγέλματος του ιστορικού, του ρόλου του

ιστορικού μέσα στην κοινωνία. Αναφερόμαστε σε ιστοριογραφικές σχολές, όταν μια ομάδα ιστορικών ανταποκρίνεται σε ένα προϋπάρχον αίτημα, σε προσδοκίες της κοινωνίας ή των ίδιων των ιστορικών (Thuillier, 1993: 11-17). Άλλωστε οι εποχές ανάπτυξης της ιστορικής επιστήμης αποτελούν στιγμές έντονης συνειδητοποίησης, γενικής αναθεώρησης και πνευματικής ελευθερίας (Σβορώνος, 1999: 23).

Η τυπολογία που ακολουθούμε για την κατηγοριοποίηση των Σχολών ιστοριογραφίας ανήκει στον Ίγκερς (2006), ο οποίος διακρίνει στην Ιστορία τρεις φάσεις: την πρώιμη, την μέση και τη φάση πρόκλησης της Ιστορίας από τον μεταμοντερνισμό.

Η πρώιμη φάση της Ιστορίας αφορά την παραδοσιακή ιστορική σχολή (Μαυροσκούφης, 2005α) όπου η κυρίαρχη ιστοριογραφική αφήγηση είναι ο κλασικός ιστορικισμός. Στα γερμανικά πανεπιστήμια και κυρίως στο πανεπιστήμιο του Göttingen, ήδη από τον 18^ο αιώνα οι ιστορικοί προσπαθούσαν να θεμελιώσουν την ιστορική σχέση των γεγονότων αναγνωρίζοντας πόσο αναγκαία είναι η εξέταση των ιστορικών περιστάσεων προκειμένου να κατανοήσουμε την ανθρώπινη φύση μέσα στο περιβάλλον που εκδηλώνεται. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου δομείται ένας νέος επιστημονικός προσανατολισμός της Ιστορίας με εκπρόσωπό της τον Ranke, που στηριζόταν στην κριτική χρήση των μαρτυριών και την χρησιμοποίησή τους για την κατασκευή της ιστορικής αφήγησης (Ίγκερς, 1991: 23-26). Πρόκειται για μία Ιστορία που εστιάζει το ενδιαφέρον σε πολιτικά, διπλωματικά και θρησκευτικά γεγονότα, σε πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή (Αρώνη-Τσίγλη, 2008: 163), διαθέτει στέρεους τίτλους και ανταποκρίνεται στις παραδόσεις που σφυρηλατήθηκαν από τη λογισύνη του 18^{ου} αιώνα (Thuillier & Tulard, 1993: 33).

Το πρώτιστο μέλημα του ιστορικού για την ανασύνθεση του παρελθόντος ήταν η ανακάλυψη πρωτογενών πηγών όπως απομνημονεύματα, ημερολόγια επιστολές, αναφορές/ καταγραφές πρέσβων και άλλων κρατικών υπαλλήλων, καθώς και αυθεντικές διηγήσεις των αυτοπτών μαρτύρων. Στη συνέχεια, ακολουθούσε η εξωτερική κριτική, μετά η εσωτερική κριτική/ ερμηνευτική και τέλος η συνθετική εργασία, όπου ο ιστορικός οδηγούνταν σε γενικεύσεις και ερμηνείες (Ίγκερς, 1991:27; Αρώνη- Τσίγλη, 2008: 164).

Η Ιστορία υπό την επίδραση του θετικισμού/ ιστορικισμού φαίνεται ότι περιελίσσεται μέσα στον εαυτό της, δομεί τον αφηγηματικό ιστό αποκλειστικά στον οριζόντιο γραμμικό άξονα, που συνδέει τα ιστορικά γεγονότα σε αλληλουχίες αιτίων και αιτιατών. Αποκόπτεται έτσι από τον κορμό της παραδοσιακής κοινωνικοπολιτικής φιλοσοφίας, απεκδύεται τις θεματικές περιοχές της κοινωνικής και πολιτισμικής ιστορίας απορρίπτοντας με αυτόν τον τρόπο την κληρονομιά της γαλλικής Επανάστασης, των φιλελεύθερων ιδεών και της φεουδαλικής αντίδρασης. Ακόμη, περιορίζεται στην μελέτη του διπλωματικο-πολιτικού, του θεσμικού και του στρατιωτικού πεδίου. Αναδεικνύεται σε ιδεολογικό εργαλείο του εθνικού κράτους,

κατάλληλο για την δόμηση της εθνικής ταυτότητας και την εδραίωση της κοινωνικής συνοχής, με τους εκπροσώπους της σχολής του Ράνκε, να δηλώνουν τη νομιμοφροσύνη στο μοναρχικό πρωσικό κράτος και την πεφωτισμένη γραφειοκρατία που το κυβερνά, ευνοώντας την ανάπτυξη της καπιταλιστικής οικονομίας (Γγκερς, 1991: 29; Αρώνη- Τσίγλη, 2008: 166, Κόκκινος, 1998: 141-142).

Παρατηρούμε ότι η Ιστορία μέσω του θετικισμού μετατράπηκε σε μηχανισμό πολιτικής κοινωνικοποίησης του συλλογικού σώματος, αλλά και δικαίωσης ή εξιδανίκευσης του ισχύοντος. Αναφέρεται σε ανθρώπινες δράσεις που υπερκαθορίζονται από την πολιτική δυναμική και τις διεθνείς σχέσεις. Το κράτος προσεγγίζεται ως αυτοσκοπός, ως ηθική δύναμη και ως φορέας ισχύος, θεωρείται «πνευματική οντότητα», που διέπεται από τις δικές του εξελικτικές αρχές και δεν επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες. Έτσι, η Ιστορία χρησιμοποιήθηκε για έντονη πολιτική προπαγάνδα προς όφελος εθνικιστικών και εσωτερικών πολιτικών στόχων (Γγκερς, 1991: 31; Αρώνη- Τσίγλη, 2008: 166, Κόκκινος, 1998: 142).

Ωστόσο, λόγω του επισφαλούς επιστημολογικού χαρακτήρα των κοινωνικών επιστημών και κατ' επέκταση και της Ιστορίας, ασκήθηκε επιρροή από τον επιστημολογικό κανόνα των θετικών επιστημών, με στόχο την εδραίωση του θετικιστικού μοντέλου. Συγκεκριμένα, εξοβελίστηκε η ρητορική από την ιστορική αφήγηση, προτάθηκαν νέες μεθοδολογικές πρακτικές, όπως η φιλολογική κριτική των πηγών. Τηρήθηκαν λεπτομερή δελτία και τα αρχεία, έγιναν προνομιακές ιστορικές πηγές, εκδόθηκαν ανέκδοτα διπλωματικά έγγραφα, συγκροτήθηκαν και εκδόθηκαν ως corpus των πηγών της εθνικής ιστορίας. Όλα τα παραπάνω προσέδωσαν στην Ιστορία το κύρος μιας διανοητικής πειθαρχίας, τόνισαν τον έλλογο χαρακτήρα της ιστορικής εξέλιξης και ανήγαγαν την ιστορική επιστήμη σε προνομιακό μηχανισμό αποκάλυψης του νοήματος της ανθρώπινης σκέψης και δράσης. Παρόλα αυτά, ο θετικισμός οδήγησε σε μια λανθάνουσα ιδεολογικοποίηση, γιατί το αρχειακό υλικό και η επιστημονική μέθοδος χρησιμοποιήθηκαν για να προσδώσουν οντολογικό χαρακτήρα και ιστορική δικαίωση σε εθνικές διεκδικήσεις και ιδεολογικές στρατηγικές, χαράζοντας εθνική συνείδηση και συγκροτώντας συλλογική ταυτότητα. Προέβαλλε, επιπλέον, την ιδέα της ιστορικής συνέχειας, του ανυπέβλητου οντολογικού ορίζοντα των εθνοπολιτισμικών ταυτοτήτων, του χωροχρονικού ντετερμινισμού των εννοιολογικών και αναλυτικών κατηγοριών και της καταστολής του ανανεωτικού φορτίου των κοινωνιών με την κυρίαρχη παρουσία της κληροδοτημένης και όχι ανασυγκροτούμενης και επιλεκτικής παράδοσης (Κόκκινος, 1998: 144-158).

Η θετικιστική αντίληψη της Ιστορίας παρέμεινε κυρίως στη γερμανική ιστοριογραφική παράδοση έως και τον 20^ο αιώνα, καθώς ισχυρές δυνάμεις στη Γερμανία αντιστέκονταν σε κοινωνικές και πνευματικές αλλαγές του 19^{ου} αιώνα. Οι απόψεις του Ranke για τις ιστορικές σπουδές, φαίνεται ότι ικανοποιούσαν το αίτημα

για επαγγελματική ενασχόληση, για εξειδίκευση και επιστημονική αντικειμενικότητα και εστίαζαν την προσοχή τους στις πολιτικές ελίτ.

Η μέση φάση της Ιστορίας αφορά τη μοντέρνα ιστορική αφήγηση (Μαυροσκούφης, 2005α), η οποία διαμορφώνεται από δύο κυρίως ρεύματα, τη σχολή των Annales και την μαρξιστική προσέγγιση. Ουσιαστικά το ρεύμα και η θεωρία του Μαρξισμού αποτελεί τη σύνδεση του 19ου και του 20ού αιώνα και θεωρείται, ως η αφετηρία της σύνδεσης της Ιστορίας με την κοινωνιολογία και την οικονομική ιστορία. Η μαρξιστική προσέγγιση ερμηνεύει την ιστορική εξέλιξη χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία του ιστορικού υλισμού και τονίζει τη σημασία της πάλης των τάξεων. Μαζί με τον Ένγκελς αναπτύσσουν μια συνολική θέαση της ανθρώπινης ιστορίας από το πρίσμα του ιστορικού υλισμού, κατά το οποίο ο άνθρωπος δρα ως υποκείμενο και αυτό που καθορίζει τη δράση του εξαρτάται από τη θέση του στις σχέσεις παραγωγής και την τοποθέτησή του σε μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη.

Η νέα αντίληψη της Ιστορίας έχει ως βάση την εξέλιξη της πραγματικής ανάπτυξης της παραγωγής. Συνδέει στον τρόπο παραγωγής, τη μορφή των ανθρωπίνων σχέσεων και βάσει αυτών των δεδομένων, το σύνολο της θεωρητικής παραγωγής και τις μορφές συνείδησης, θρησκεία, φιλοσοφία, ηθική. Ο Μαρξ σημειώνει ότι η συγγραφή της Ιστορίας πρέπει να ξεκινά από τις υλικές συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν οι άνθρωποι, καθώς από τον τρόπο παραγωγής του υλικού βίου εξαρτάται η διαδικασία της κοινωνικής, πολιτικής και πνευματικής ζωής.

Η Ιστορία για τον Μαρξ, αποτελεί μια διαλεκτική διαδικασία, που συγκροτείται από την πάλη των τάξεων και κινείται από τις αντιφάσεις που γεννιούνται ανάμεσα στις παραγωγικές δυνάμεις και στις σχέσεις παραγωγής οι οποίες πυροδοτούν τις κοινωνικές ανατροπές. Κάνοντας διάκριση ανάμεσα στην ουσία των πραγμάτων και την εξωτερική εμφάνιση, επισημαίνει τον κίνδυνο, πως με αφετηρία την πραγματική και συγκεκριμένη πλευρά των καταστάσεων καταλήγουμε σε κενές αφαιρέσεις και σε μια χαοτική αντίληψη για το σύνολο. Γι' αυτό χρέος του επιστήμονα είναι να ασχοληθεί με το συγκεκριμένο, στη σχέση του με την ολότητα.

Ο ιστορικός υλισμός φαίνεται ότι υπάγεται σε μια ιστορική τελεολογία και απαιτεί έναν κοινωνικό ντετερμινισμό. Η διαλεκτική αντίληψη της Ιστορίας διατηρεί την ιδέα ότι η Ιστορία έχει νόημα και κινείται από μια πρωταρχική κινητήρια δύναμη και κάθε εξέλιξη της ανθρωπότητας προσανατολίζεται προς ένα καθορισμένο τέλος: την άνοδο μιας εξισωτικής κοινωνίας στην οποία οι κοινωνικές τάξεις θα έχουν εξαφανιστεί.

Η Ιστορία κάθε κοινωνίας ορίζεται ως η Ιστορία της πάλης των τάξεων. Κατά τον ιστορικό υλισμό κάθε τρόπος παραγωγής αναδεικνύει: μια άρχουσα τάξη, που κατέχει τα μέσα παραγωγής και προσεταιρίζεται μέρος της εργασίας των άλλων, και μια τάξη εξουσιασμένη που έχει τη δύναμή της για εργασία και ένα μέρος της αξίας που παράγεται, γεγονός που γεννά τον ανταγωνισμό των τάξεων.

Οι μαρξιστές ως προς την ανασύσταση του παρελθόντος ελπίζουν να φτάσουν σε μια γνώση επιστημονική και αντικειμενική, λαμβάνοντας υπόψη τους κοινωνικούς καθορισμούς της γνώσης, χρησιμοποιώντας τις έννοιες του ιστορικού υλισμού, τοποθετούμενοι από τη θέση της τάξης του προλεταριάτου.

Εν συνεχεία, η σχολή των Annales υποστηρίζει την αντικατάσταση της Ιστορίας που επικεντρώνεται στις πολιτικές, διπλωματικές, στρατιωτικές υποθέσεις και στο ρόλο των προσωπικοτήτων, από μια άλλη κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ιστορία. Με αυτόν τον τρόπο καταργούνται οι διαχωρισμοί μεταξύ των παραδοσιακών επιστημονικών κλάδων για να ενταχθούν στις «επιστήμες του ανθρώπου», ώστε να αναδειχθούν οι σύνθετες σχέσεις ενός ιστορικού προβλήματος, μέσω του διαλόγου της Ιστορίας με τις άλλες κοινωνικές επιστήμες. Πλέον το βάρος των ερευνών των ιστορικών επικεντρώνεται σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα.

Οι αλλαγές που φέρνει η σχολή των Annales σε σχέση με τον ιστορικισμό είναι πολλές. Ο ιστορικός πρέπει να γνωρίζει τις συγγενείς επιστήμες, όπως γεωγραφία, εθνογραφία, δημογραφία, οικονομία, κοινωνιολογία, γλωσσολογία. Η κατανόηση του παρελθόντος ξεκινά από το παρόν και η κατανόηση του παρόντος γίνεται με το φως του παρελθόντος (Bloch, 1994). Εγκαταλείπεται σε μεγάλο βαθμό η οπτική της γραμμικής θεωρίας που ακολουθήθηκε από τον ιστορικισμό και στη θέση του εντάσσεται η λογική της συνύπαρξης πολλαπλών χρόνων, όχι μόνο στους διάφορους πολιτισμούς αλλά και μέσα στον ίδιο τον πολιτισμό (Braudel, 1998). Έτσι κάθε εποχή πρέπει να την κατανοούμε, όπως υπήρξε στην πραγματικότητα. Πρέπει κανείς να ξεκινά από τις πηγές, οι οποίες δεν είναι πλέον μόνο τα γραπτά μνημεία αλλά ο,τιδήποτε δημιούργησε ο άνθρωπος (Κόκκινος, 1998: 235) και να τις εξετάζει κριτικά. Επιπλέον, διευρύνθηκε η οπτική γωνία των ιστορικών ως προς τον χώρο καθώς οι ιστορικοί της σχολής, έσπασαν τα στεγανά του δυτικού πολιτισμού και εξερεύνησαν μη δυτικές πρωτόγονες κουλτούρες (Γγκερς, 1991: 109).

Ο κύκλος των Annales καλύπτει τον ενδιάμεσο χώρο μεταξύ δύο πόλων. Ο πρώτος πόλος είναι αυτός του νομολογικού μοντέλου έρευνας, που πιστεύει ότι υπάρχει μία μόνο λογική στην επιστημονική έρευνα, κοινή για τις επιστήμες της φύσης και του πολιτισμού. Ο δεύτερος πόλος είναι αυτός της ερμηνευτικής παράδοσης, που σκοπό έχει να ανακαλύψει τη μοναδικότητα κάθε γεγονότος. Ανάμεσα στα δύο άκρα οι ιστορικοί των Annales χρησιμοποιούν ερμηνείες μικρού και μέσου επιπέδου προκειμένου να εξηγήσουν συγκεκριμένα ιστορικά φαινόμενα (Αρώνη-Τσίχλη, 2008: 228).

Η τρίτη γενιά των Annales από το 1972 ορίζει τη «Νέα Ιστορία», ως μια περίοδο που σηματοδοτείται από το ενδιαφέρον για μια μεγαλύτερη διάδοση της Ιστορίας στο ευρύ κοινό. Η «Νέα Ιστορία», πραγματοποιεί τη μετάβαση από την Ιστορία στις Ιστορίες, η οποία απομακρύνει την τάση για ολικότητα και είναι θεμελιωμένη σε ένα πλήθος ντοκουμέντων (στατιστική, φωτογραφία, φιλμ, απολιθώματα του

παρελθόντος) που για τη «Νέα Ιστορία» αποτελούν τεκμήρια πρώτης γραμμής (Le Goff & Nora, 1988).

Οι διηγήσεις εορτών και τελετών, οι εθνικοί ύμνοι (Kyridis et al, 2009) οι σχέσεις των παρελάσεων και των λιτανειών αποτέλεσαν αντικείμενο εξέτασης της «Νέας Ιστορίας» καθώς εξήγαγε συμπεράσματα των βαθύτερων σχέσεων του κοινωνικού συστήματος καθώς και μία Ιστορία νοοτροπιών. Η σημαντικότερη πρόταση της «Νέας Ιστορίας» ήταν η εκ νέου ανάγνωση των πηγών με τη βοήθεια των υπολογιστών, καθώς γίνεται δυνατή η ανάλυση μαζικών δεδομένων.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι ιστορικοί της «Νέας Ιστορίας» επηρεασμένοι από διανοητικές και επιστημονικές διεργασίες του στρουκτουραλισμού και τις προκλήσεις της γλωσσολογίας, της ανθρωπολογίας, της σημειολογίας, της ψυχανάλυσης αρχίζουν να ενδιαφέρονται για νέα προβλήματα και να επιχειρούν νέες προσεγγίσεις, γιατί το ζητούμενο πλέον δεν είναι μια συνολική Ιστορία, αλλά η εντατική μελέτη μεμονωμένων περιπτώσεων. Εν κατακλείδι, η τρίτη αυτή γενιά των Annales, ασχολήθηκε εκτός από τη μελέτη των πολύ μεγάλων συνόλων, με την ποσοτική κοινωνική επιστήμη και την κοινωνική ανθρωπολογία (Αρώνη-Τσίχλη 2008: 248).

Η τρίτη φάση, αυτή της πρόκλησης της Ιστορίας από τον μεταμοντερνισμό αφορά τη μεταμοντέρνα ιστοριογραφική αφηγηματική λειτουργία. Η μεταμοντέρνα εποχή χαρακτηρίζεται από το τέλος της πίστης στην παντοδυναμία της επιστήμης και του ορθού λόγου. Ήδη από το 1970 οι μεταμοντέρνες θεωρίες για την Ιστορία, θέτουν σε αμφισβήτηση την ιστορική αντικειμενικότητα, καθώς η γλώσσα δεν αναφέρεται, αλλά κατασκευάζει την πραγματικότητα. Συνεπώς, οι πηγές θεωρούνται κείμενα και λεκτικές κατασκευές, που δεν μας μεταφέρουν πληροφορίες για την πραγματικότητα, αλλά για την κατασκευή τους (Λιάκος, 1999: 259).

Ο αφηγηματικός χαρακτήρας της Ιστορίας, ενώ ξεκινάει με βάση εμπειρικά τεκμηριωμένα γεγονότα, χρειάζεται τη φαντασία για να τα τοποθετήσει μέσα σε μια συνεκτική διήγηση, παρεισφρόντας με αυτόν τον τρόπο το στοιχείο της μυθοπλασίας (Υγκερς, 2006: 15) και μετατρέποντας το ιστορικό κείμενο σε λογοτεχνικό (White, 1973; Burke, 2013). Από την άλλη, για τον Φουκώ η ιστορική οπτική στα ιστοριογραφικά κείμενα εξαφανίζεται μαζί και με την προθετικότητα του συγγραφέα, παραπέμποντας μας στον «θάνατο του συγγραφέα» (Barthes, 1997).

Ο ασαφής όρος μεταμοντερνισμός, περιλαμβάνει ένα σύνολο ριζοσπαστικών στοχασμών, που επικυρώνουν την αποτυχία του ορθού λόγου ως έννοιας και κινητήριας δύναμης στην Ιστορία και που αποβλέπουν τόσο στην υπέρβαση του μαρξισμού όσο και του δομισμού και χαρακτηρίζεται από έντονο σκεπτικιστικό πνεύμα και μία εμμονή στη γλώσσα και το νόημά της (Αρώνη-Τσίχλη, 2008: 321). Η «γλωσσική στροφή» τονίζει τον ρόλο των πολιτισμικών παραγόντων και της ίδιας της γλώσσας στη δόμηση της Ιστορίας. Μας απέδειξε τον διαμεσολαβημένο χαρακτήρα

τόσο των ιστορικών πηγών όσο και του ιστοριογραφικού λόγου και τη σχετικότητα κάθε ιστορικής ερμηνείας. Ο ιστορικός δεν μελετά την πραγματικότητα, αλλά, πρώτον αναλύει τις γνωστικές κατηγορίες με τις οποίες οι άνθρωποι του παρελθόντος αντιλαμβάνονταν την ύπαρξή τους. Δεύτερον, οι ερμηνευτικές στρατηγικές και οι αναλυτικές κατηγορίες που χρησιμοποιεί ο ιστορικός αποτελούν σχήματα αντίληψης εξ ορισμού καθώς αντιστοιχούν στην ιστορική συγκυρία που βιώνει (Κόκκινος, 1998: 259).

Η «γλωσσική στροφή» αμφισβήτησε τους προηγούμενους τρόπους ιστορικής γραφής, δηλαδή τις υλιστικές και κοινωνικές ερμηνείες της δεκαετίας του 1960, προκειμένου να στρέψει την προσοχή των ιστορικών από τις κοινωνικά και ποσοτικά προσδιορισμένες ερμηνείες στα ζητήματα της γλώσσας, της ταυτότητας, των συμβόλων και των κοινωνικών κατασκευών. Έτσι καθιερώθηκε ως σχολή με τη δική της αντίληψη για την Ιστορία (Yilmaz, 2007).

Παρόλες τις διαφορές, τα όρια ανάμεσα στο μοντέρνο - μεταμοντέρνο εμπλέκονται, γιατί α) η γνώση του παρελθόντος παραμένει αιτούμενο, β) η επιστήμη της Ιστορίας διατηρεί τον εξορθολογιστικό ρόλο διασφάλισης της συλλογικής μνήμης, γ) γιατί δεχόμαστε τη διαλεκτική σχέση παρελθόντος- παρόντος και δ) η Ιστορία παρά τη μεταμοντέρνα αμφισβήτηση της αφήγησης παραμένει επιστήμη με αυστηρά μεθοδολογικά και αναλυτικά εργαλεία τεκμηρίωσης, επιχειρηματολογίας, με βάση τις ιστορικές πηγές (Βαμβακίδου κ.α. 2015).

Στο δοκίμιο του Laurence Stone (1979) διαπιστώνεται η μεγάλη αλλαγή στον τρόπο αντιμετώπισης και γραφής της Ιστορίας. Η επιστροφή σε αφηγηματικές μορφές Ιστορίας εγκαινιάζεται μέσω μια ανανεωμένης έμφασης στις εμπειρίες μεμονωμένων ανθρώπων. Η στροφή στην εμπειρία, φέρνει μια κριτική επανεξέταση της επιστημονικής ορθολογικότητας. Μέσα στις αντιφάσεις και τα αδιέξοδα της σύγχρονης εποχής, αναδείχθηκε μια νέα πολιτισμική ιστορία που ενδιαφέρεται για τις βιωματικές όψεις της καθημερινής ζωής, την υλική και τη συγκινησιακή όψη, τις ελπίδες και τους φόβους της. Οι πηγές εκμετάλλευσης και οι μορφές καταπίεσης και το κοινωνικό φύλο προσλαμβάνουν νέες διαστάσεις. Οι κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες της περιόδου, υπήρξαν βασική αιτία παρακμής των μακροϊστορικών αντιλήψεων, δημιουργώντας πρόσφορο έδαφος στην εμφάνιση ενός νέου ιστοριογραφικού ρεύματος της μικροϊστορίας, που μεταθέτει τον προβληματισμό από το όλον, το συνολικό, το μεγάλο στο μικρό, στο τοπικό, στη λεπτομέρεια. Το ενδιαφέρον των ιστορικών, ελκύει η ιστορία των γυναικών, η ιστορική ανθρωπολογία και οι νέες τάσεις γραφής της Ιστορίας δίνοντας βάση στο ρόλο της γλώσσας (Αρώνη-Τσίχλη, 2008).

3.2.1.1.2. Τύποι και μορφές του λόγου - Είδος Λόγου

Ο λόγος ως εκφορά ομιλίας που χρησιμοποιεί το σημειωτικό σύστημα που λέγεται γλώσσα, είναι ένα ευρύ πεδίο μελέτης γλωσσολογικών, φιλοσοφικών,

κοινωνιολογικών και πολιτικών θεωριών. Ο λόγος αποτελεί μια ζωντανή γλώσσα που βρίσκεται συνεχώς σε κίνηση. Τα νήματα που την κινούν περιέχουν κοινωνικά και επικοινωνιακά στοιχεία ώστε να αποτελέσουν μια ενότητα κουλτούρας, που μπορεί να διασπαστεί στα βασικά της συστατικά για να γίνουν ευδιάκριτα και κατανοητά, αλλά όχι για να αντιμετωπιστούν αυτόνομα (Δεληγκιαούρη, 2007: 27). Ο λόγος περιλαμβάνει το κείμενο, τους κώδικες και τις σημειωτικές δομές και συνάμα είναι μια προσδιορισμένη κοινωνική πρακτική, που διαμορφώνει και διαμορφώνεται από το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ανατρέχει, για αυτό και δεν μπορούμε να προβούμε σε ανάλυση λόγου εάν πρώτα δεν προσδιορίσουμε τα βασικά γνωρίσματα του κοινωνικού πλαισίου (Πλειός, 2001: 41). Ο λόγος (discourse) αναφέρεται ως μια συστηματικά οργανωμένη ομάδα δυνάμει δηλώσεων μέσω των οποίων λεκτικοποιούνται τα νοήματα ενός θεσμού, που καθορίζει, περιγράφει και περιορίζει τι είναι πιθανόν να ειπωθεί ή να γραφτεί και τι όχι, παρέχοντας ένα σύνολο δηλώσεων για μια συγκεκριμένη περιοχή γνώσης και πρακτικών (Μητσικοπούλου, 2001α).

Στο πεδίο των διευκρινήσεων, θεωρώντας ότι ο λόγος και ως κοινωνική πρακτική δεν παρακάμπει τον γλωσσικό κώδικα που τον συγκροτεί, η τυπολογία που ακολουθούμε για τους τίτλους, δίνει έμφαση στο περιεχόμενο, που αναλύεται και στη σημασιολογία που προσλαμβάνουν οι λέξεις.

Σύμφωνα με τον Richards (1926) οι μορφές του λόγου διακρίνονται ανάλογα με τις λειτουργίες τους σε αναφορική και συγκινησιακή. Αυτοί οι δύο τύποι λόγου διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το νόημα που προσπαθεί να μεταδώσει ο πομπός, ως προς την αξιοπιστία της πληροφορίας και ως προς τις ψυχικές διεργασίες που προκαλούν. Πάνω στην τυπολογία που πρότεινε ο Richards, ο Morris (1971) προσέθεσε και ένα τρίτο είδος λόγου τον παρωθητικό. Για τον Richards ο λόγος των ΜΜΕ ανήκει στον αναφορικό λόγο μαζί με την επιστήμη ή στον συγκινησιακό μαζί με την τέχνη, όμως σύγχρονες μελέτες των ΜΜΕ μας δείχνουν ότι ο λόγος των ΜΜΕ δεν είναι ούτε επιστημονικός, ούτε καλλιτεχνικός, αλλά παρωθητικός, που στην τυπολογία του Πλειού αποδίδεται ως προπαγανδιστικός. Σύμφωνα με την τυπολογία τους, ο τρόπος χρήσης των σημείων ενός κειμένου δεν καθορίζεται από τη δομή του κειμένου και τη διαδικασία της επικοινωνίας, αλλά από έλλογες επιλογές τις οποίες κάνουν τα άτομα με αυτόνομο και ελεγχόμενο από τα ίδια τρόπο, είτε ως αποστολείς, είτε ως παραλήπτες. Η τυπολογία των Richards & Morris, κατάφερε να αποτελέσει σημαντική μεθοδολογική πτυχή στην ανάλυση λόγου. Ωστόσο, η ανάλυση λόγου από την σκοπιά της κοινωνικής και πολιτισμικής θεωρίας δεν αποβάλλει τη σημειωτική αυτονομία στην οργάνωση του κειμένου και στην παραγωγή της σημασίας για τη διαμόρφωση των αντιλήψεων και των συμπεριφορών των αποδεκτών (Πλειός, 2001: 65-66).

Ο Πλειός (2001: 67-106) βασιζόμενος στην τυπολογία των Richards και Morris προτείνει μια κοινωνική τυπολογία του λόγου που λαμβάνει υπ' όψη τον ιστορικό

χαρακτήρα του λόγου και τη σχέση των υποκειμένων με τα κείμενα. Συγκεκριμένα, διακρίνει τον λόγο σε πραγματιστικό, νοηματικό και προπαγανδιστικό.

Ο πραγματιστικός λόγος καταγράφει ένα συμβάν ή γεγονός και όχι υποκειμενικές σκέψεις, συναισθήματα, οράματα κτλ. Παριστά ένα αντικείμενο ως αυτό καθαυτό, τηρώντας την αρχή της πραγματικότητας. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα πραγματιστικού λόγου, είναι ο επιστημονικός λόγος, που χρησιμοποιεί αυστηρά μια τεχνική γλώσσα με εξειδικευμένη ορολογία. Στον πραγματιστικό λόγο απουσιάζει η υποκειμενική, αξιολογική ερμηνεία κατά την αναπαράσταση του αντικείμενου. Η αναπαράσταση έχει γενικευτικό και αφαιρετικό χαρακτήρα, ενώ ως λόγος προσανατολίζεται και προσηλώνεται στα εξωτερικά γεγονότα και αντικείμενα και όχι στις διεργασίες της υποκειμενικότητας. Η επικράτηση του πραγματιστικού λόγου συνεπάγεται επικράτηση της πληροφοριακής γλώσσας (Lotman, 1982), κατεξοχήν γλώσσα του πραγματιστικού λόγου, της οποίας οι κώδικες είναι αναμενόμενοι, γνωστοί, συναισθηματικά αδρανείς και δεν ευνοούν την ανάπτυξη άλλων ερμηνειών. Η επικράτηση της πληροφοριακής γλώσσας στην επιστήμη και στη δημόσια επικοινωνία, θέτει διαρκώς τα περιεχόμενά τους στον παραλήπτη, ως αντικειμενικά γεγονότα που δεν μπορούν να παρακαμφθούν, να αγνοηθούν και να παρακαμφθούν. Γίνεται αποδεκτό, πως τα περιεχόμενα και οι γνώσεις έχουν καθολική αξία και σημασία και ωφελούνται η κοινωνία και κάθε άτομο ξεχωριστά. Το άτομο που παράγει την αντικειμενική γνώση μέσω της χρήσης του πραγματιστικού λόγου εκλαμβάνεται ως εκπρόσωπος όλης της κοινωνίας ή ακόμα και ηγέτης του συγκεκριμένου πεδίου. Η επικράτηση αυτού του είδους της γλώσσας στα ΜΜΕ προάγει τον συνδυασμό ενός κώδικα ρεαλιστικού και αυθαίρετου, ο οποίος ενυπάρχει σε ένα περιβάλλον συνεχούς εικονορροής και είναι αδιαμφισβήτητος και καθολικός για τους αποδέκτες, με τον φορέα του να διακατέχεται από αδιαμφισβήτητη νομιμότητα. Στα αυταρχικά καθεστώτα και θεσμούς, αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στη χρήση του πραγματιστικού λόγου, που αδυνατεί να εκφράσει υποκειμενικές και ατομικές σημασίες (Φραγκουδάκη, 1999: 168-169). Η εδραίωση της πληροφοριακής γλώσσας απωθεί στο περιθώριο της δημόσιας επικοινωνίας τα άλλα είδη του λόγου ή τα εξαναγκάζει να συμβιβαστούν και να τη μμηθούν. Επιπλέον, συντελεί στην επικράτηση της θετικιστικής αντίληψη για τις κοινωνικές διαδικασίες.

Στον αντίποδα του πραγματιστικού, βρίσκεται ο νοηματικός λόγος, ο οποίος παρουσιάζει τα αντικείμενα με την ιδιαιτερότητα και την ιδιομορφία τους. Η σχέση ανάμεσα στο αντικείμενο και την αναπαράστασή του δεν υπακούει κατ' ανάγκη στην αρχή της πραγματικότητας. Στα κείμενα με νοηματικό λόγο, το περιβάλλον του αντικείμενου είναι παρόν, ή υπονοείται και επιτελεί πρωταρχική λειτουργία για τη διατύπωση του νοήματος, της αξιολογικής σχέσης του υποκειμένου προς το αντικείμενο. Στον νοηματικό λόγο, δεν επιχειρείται να καταγραφεί το γεγονός αυτό καθαυτό, αλλά διατυπώνεται η αξιολογική κρίση του υποκειμένου και η συναισθηματική του κατάσταση. Το αντικείμενο αναπαρίσταται σε συνάρτηση με τον

αξιολογικό προσανατολισμού του υποκειμένου. Το αντικείμενο χρησιμοποιείται για να συμβολίσει ιδέες, στάσεις, αξίες, συναισθήματα. Ο νοηματικός λόγος προβάλλει τις ιδιαίτερες μοναδικές σημασίες που το άτομο δίνει στα πράγματα, αποτελώντας αντίδραση στην πραγματικότητα ή σε κάποιες όψεις της. Το αναπαριστώμενο αντικείμενο δεν έχει γενικευτικό και αφαιρετικό χαρακτήρα. Οι κρίσεις και οι αξιολογήσεις δεν προεκτείνονται σε όλη την ομάδα παρόμοιων αντικειμένων. Με τον νοηματικό λόγο επικαλύπτεται η τέχνη, που αποτελεί την πιο χαρακτηριστική εκδοχή του. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι καλλιτεχνική με άγνωστο και απρόσμενο κώδικα για τον αποδέκτη. Ο κώδικας απευθύνεται στις συναισθηματικές παραμέτρους της πρόσληψης, στη συγκίνηση που προκαλεί και στους συνειρμούς που δημιουργεί. Η καλλιτεχνική γλώσσα δεν έχει αυστηρή ορολογία και κώδικες, αντίθετα νέες λέξεις, εικόνες, εκφραστικά σχήματα δημιουργούν έναν άγνωστο τρόπο μετάδοσης ενός γνωστού αντικειμένου. Όταν ο νοηματικός λόγος διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη ζωή των ατόμων στη δημόσια και στη διαπροσωπική επικοινωνία οδηγεί τους ανθρώπους να διευρύνουν το εύρος και το βάθος των βιωμάτων τους και της βιωματικής προσέγγισης των γεγονότων. Ο λόγος απευθύνεται στο βιωμένο και βιωματικό κόσμο των ανθρώπων, στη συγκίνηση, στα συναισθήματά τους και στην αξιολογική τους κρίση. Η διαφοροποίηση στο προσλαμβανόμενο μήνυμα και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα εξαρτώνται από τις πολιτισμικές διαφορές πομπού-δέκτη, από το διαφορετικό χώρο-χρόνο μέσα στο οποίο θα συμβεί η κωδικοποίηση και αποκωδικοποίηση και από άλλους σχετικούς εξωτερικούς παράγοντες (Πετμετζίδου, 1996: 235). Από την άλλη και σε αντίθεση με τον παγκόσμιο χαρακτήρα του πραγματιστικού λόγου, ο νοηματικός αναφέρεται σε μια ιστορικά διαμορφωμένη κοινότητα στην οποία και αναπτύσσεται. Οι δημιουργοί του νοηματικού λόγου διαιρούν την κοινωνία, οξύνουν τις κοινωνικές αντιθέσεις, κόβουν τον ομφάλιο λώρο που συνδέει το άτομο με την κοινωνία, γι' αυτό και τα αυταρχικά καθεστώτα κόβουν εκπροσώπους και μορφές του νοηματικού λόγου. Είναι εμφανές ότι ο νοηματικός λόγος φέρει εμφανώς τη σφραγίδα της σημειωτικής, σύμφωνα με την οποία οι παράμετροι επεξεργασίας του νοήματος από τον δέκτη δημιουργεί διαφοροποίηση, η οποία είναι χαρακτηριστικό της ελευθερίας της υποκειμενικότητας (Fiske, 1992).

Όταν ο πραγματιστικός επιδρά στον νοηματικό λόγο, τότε οδηγούμαστε στον τρίτο τύπο λόγου, που αποκαλείται προπαγανδιστικός. Σε αυτόν ανήκει ο λόγος των ΜΜΕ, της μαζικής κουλτούρας, της διαφήμισης, των αισθητικών αντικειμένων. Κοντά στον προπαγανδιστικό λόγο, βρίσκεται ο λόγος της ιδεολογίας, της πολιτικής, της θρησκείας, της ηθικής, κάθε μορφή ρητορικής και προπαγάνδας. Ένα από τα γνωρίσματά του είναι ότι ενώ περιγράφει κάποια πραγματικότητα, οι αναπαραστάσεις που δημιουργεί απευθύνονται άμεσα στο ακροατήριο με προτροπές, απαγορεύσεις, αξιολογήσεις κτλ. Σκοπός της προπαγάνδας, σύμφωνα με τον Merton (1968: 569) είναι να επηρεάσει τη γνώμη, τις πεποιθήσεις ή τη συμπεριφορά σε ζητήματα που θεωρούνται από την κοινότητα αντιφατικά. Το αντικείμενο αναπαρίσταται με τρόπο να φαίνεται αντικειμενικό, σαν να έχει καθολική σημασία, αξία και ωφέλεια, ενώ

στον πυρήνα του βρίσκεται η αισθητική κατηγορία της παρομοίωσης και ο ρεαλισμός. Ο προπαγανδιστικός λόγος γενικεύει τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν ένα γεγονός, γενικεύοντας και το γεγονός που είναι αποτέλεσμα πολλών επιμέρους χαρακτηριστικών και κοινωνικών σχέσεων. Στα πλαίσια αυτού του λόγου το μοναδικό και ανεπανάληπτο γεγονός χρησιμοποιείται ως εκπρόσωπος μιας ομάδας παρόμοιων γεγονότων, μετατρέποντάς το σε εικόνα και γενικεύοντάς το. Ο προπαγανδιστικός λόγος επιδιώκει να πείσει τον αποδέκτη και υποτάσσεται στις καθιερωμένες και αποδεκτές από το κοινωνικό περιβάλλον γνώμες, αντιλήψεις, αξίες και ιδέες. Τείνει να συνθέτει την αντικειμενικότητα του πραγματιστικού και ταυτόχρονα την υποκειμενικότητα του νοηματικού. Ο συνθετικός του αυτός χαρακτήρας εισχωρεί στο εξωτερικό γεγονός και το μετουσιώνει σε μια αφήγηση για τις αξίες, τις αρχές, τους κανόνες συμπεριφοράς και τις πεποιθήσεις της κοινωνίας. Τη στιγμή που ο δέκτης θεωρεί ότι αποκωδικοποιεί πρωτογενώς το μήνυμα με βάση το προσωπικό βιωματικό, εμπειρικό και γνωστικό υπόβαθρο, ο επικοινωνητής του προπαγανδιστικού λόγου έχει μειώσει τις δυνατότητες παρεκκλίνουσας αποκωδικοποίησης, καθιστώντας τις απλώς δυναμικές στην σφαίρα του υποθετικού και μόνο (Fiske & Hartley, 1992:83). Ως λόγος μιμείται την τέχνη, αλλά καταργεί τη γλώσσα της για να παραμείνει προσκολλημένος στα εξωτερικά δεδομένα. Μιμείται την πληροφοριακή γλώσσα, καταργώντας την αυστηρότητά της προς όφελος και συγκίνηση του ακροατηρίου. Η γλώσσα του είναι επομένως, μια σύζευξη της πληροφοριακής και της καλλιτεχνικής, είναι αισθητική. Η αισθητική του γλώσσα εμπλέκει τους επιστημονικούς όρους με λογοτεχνικές εκφράσεις. Ο προπαγανδιστικός λόγος γενικεύει το συγκεκριμένο, προεκτείνει γενικές διαπιστώσεις και ευνοεί την άνθηση των προκαταλήψεων και των δογματικών πεποιθήσεων. Ταυτόχρονα, δίνει ώθηση για την ελαστική, επιπόλαιη και ανεύθυνη αντίληψη της πραγματικότητας. Ο ρόλος του προπαγανδιστικού λόγου αυξάνει σε εποχές συγκρητισμού, σε εποχές χαμηλής διαφοροποίησης των μορφών κοινωνικής δράσης, σε εποχές υποχώρησης ή απουσίας του ορθολογισμού και σε εποχές υποχώρησης της ατομικής αυτονομίας και ανακλαστικότητας. Πέρα από το γεγονός ότι επιτελεί ιδεολογικές λειτουργίες, αποτελεί και εργαλείο πολιτικής ρύθμισης. Ο προπαγανδιστικός λόγος σ' ένα πολυτροπικό υλικό, όπως το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» προωθεί μηνύματα, τα οποία εξυπηρετούν συγκεκριμένους σκοπούς. Εστιάζει στη μεθοδική και σκόπιμη σε κάθε περίπτωση διάδοση πληροφοριών, ιδεών και αντιλήψεων με σκοπό να επηρεάσουν τόσο τη σκέψη όσο και τις πράξεις των ανθρώπων στους οποίους απευθύνονται (Γεωργαλάς, 2008). Η αποτελεσματικότητά του προπαγανδιστικού λόγου σχετίζεται άμεσα με τον δυναμισμό και την κοινωνικά αναγνωρισμένη θέση του ομιλούντος (Bourdieu, 1999: 245). Η προπαγάνδα εκδηλώνεται με αυξημένη ένταση σε περιόδους κρίσης. Η κρίση αυτή μπορεί να είναι πολεμική, αλλά και κρίση οικονομική, πολιτική, κοινωνική (Taylor, 2004), όπως η δεκαετία (2008-2018) που εξετάζουμε. Οι πολιτικές ελίτ διαμορφώνουν τις εξελίξεις σε περιόδους κρίσεων, και χρησιμοποιούν την

προπαγάνδα, ως μέσο νομιμοποίησης των αποφάσεων και πρακτικών στα μάτια των πολιτών τους. Στόχος των πολιτικών ελίτ και των ΜΜΕ δεν είναι να ενημερώσουν το κοινό για τρέχοντα ζητήματα, αλλά να το κινητοποιήσουν προκειμένου να υποστηρίξει ήδη καθιερωμένες πολιτικές, προσπαθώντας να νομιμοποιήσουν τις πολιτικές αυτές στην αντίληψη των πολιτών (Hayward, 1996). Αυτού του τύπου η χρήση του προπαγανδιστικού λόγου εφαρμόζεται σε απολυταρχικά και δημοκρατικά καθεστώτα με ιδανική χρονική στιγμή μια μεγάλη ρήξη (όπως μία κρίση, ένας πόλεμος, μια τρομοκρατική επίθεση, μια πανδημία) ώστε οι πολίτες να είναι ψυχολογικά έρμια, να έχουν υποστεί σοκ από την ξαφνική αλλαγή που βιώνουν με αποτέλεσμα να επικρατήσει η αναπαράσταση που έχει διαμορφώσει η προπαγάνδα (Πουλιδάκος, 2013: 41).

3.2.1.1.3. Ο τόπος/ οι τόποι

Μία ακόμα μεταβλητή που εξετάζουμε είναι η τοπογεωγραφία, που προκύπτει από τους τίτλους των εξωφύλλων του περιοδικού. Στην περίπτωση της ελληνικής ιστορίας, παρατηρείται ρευστότητα, αμφιθυμία, αλλά και ευελιξία της εθνικής ιστορίας να δέχεται προκλήσεις και να τις μετατρέπει σε νέες εναλλακτικές εικόνες του εθνικού «εαυτού». Από την άλλη πλευρά, αυτή η εσωτερική πρακτική οικοδομεί τη σχέση μεταξύ του τοπικού, του περιφερειακού και του εθνικού και αποσαφηνίζει το πλασματικό και πολιτισμικό νόημα της γεωγραφίας και της εδαφικής ταυτότητας (Liakos, 2007: 223).

Ο διαχωρισμός στη μεταβλητή του τόπου και οι κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα προκύπτουν από άλλες αντίστοιχες έρευνες (Springkart, 2015; Haydn, 2015; Vinterek, 2015; Prado, 2010). Αρχικά, καταγράφουμε την ήπειρο στην οποία αναφέρεται το ιστορικό γεγονός που περιγράφει ο τίτλος ως Ευρώπη, Ασία, Αφρική, Αμερική, Ωκεανία και αν εμπλέκονται δύο και παραπάνω ήπειροι προτείνουμε την ένδειξη αλληλοεπικαλυπτόμενη.

Όπως είναι αναμενόμενο, ένα ελληνικό περιοδικό Ιστορίας ασχολείται κυρίως με θέματα ευρωπαϊκής ιστορίας, οπότε καταγράφουμε και την ευρωπαϊκή χώρα στην οποία αναφέρεται ο τίτλος, καταγράφουμε και ζεύγη χωρών εφόσον αναφέρονται στον τίτλο, αλλά από τρεις χώρες και άνω προτείνουμε την ένδειξη αλληλοεπικαλυπτόμενη.

Επιπλέον, από τις χώρες της Ασίας καταγράφουμε μόνο την Τουρκία εφόσον αναφέρεται στον τίτλο, καθώς τη δεκαετία που εξετάζουμε υπάρχουν περίοδοι έντονης κλιμάκωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων, αλλά και περίοδοι που γίνονται προσπάθειες γεφύρωσης του χάσματος στις διμερείς σχέσεις (Μαρκεζίνης, 2010; Hale, 2016). Στόχος του ποσοτικού αποτελέσματος της μεταβλητής του τόπου είναι να διαπιστώσουμε το κέντρο βάρους που δίνει το περιοδικό, εάν δηλαδή βασίζεται

στην εθνική ιστορία, ή στην ευρωπαϊκή ιστορία ή στο συνδυασμό των δύο (Ρεπούση, 2003: 139).

Για τη θεματολογία που αφορά τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, δεδομένου ότι υπήρξαν αυτοκρατορίες τριών ηπείρων (Ευρώπης, Ασίας, Αφρικής) στην κατηγορία της ηπείρου βάζουμε την ένδειξη αλληλοεπικαλυπτόμενη: π.χ. στο τεύχος 507, Σεπτεμβρίου 2010 υπάρχει ο τίτλος «Θρησκεία και Βυζάντιο», σε αυτή την περίπτωση στην κατηγορία ήπειρος βάζουμε την ένδειξη αλληλοεπικαλυπτόμενη. Στη θεματολογία που αφορά τις πόλεις Σμύρνη, Ίμβρο και Τένεδο για γεγονότα μετά τη συνθήκη της Λωζάννης (1923) στην κατηγορία ήπειρος βάζουμε την ένδειξη Ασία και στην κατηγορία χώρα βάζουμε το ζεύγος χωρών Ελλάδα, Τουρκία καθώς πρόκειται για ιστορικά γεγονότα ελληνοτουρκικών σχέσεων και διπλωματίας: π.χ. στο τεύχος 542, Αυγούστου 2013 υπάρχει ο τίτλος «Ο ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου» στην κατηγορία ήπειρος βάζουμε την ένδειξη Ασία και στην κατηγορία χώρα βάζουμε το ζεύγος χωρών Ελλάδα, Τουρκία.

3.2.1.1.4. Ο χρόνος/ οι χρόνοι

Με εργαλείο την περιοδολόγηση, οι ιστορικοί οργανώνουν το χρόνο αποκόπτοντας διαστήματα χρόνου, τα οποία ορίζουν ως διακριτές εποχές με ένα είδος εσωτερικής συνοχής. Οι ιστορικές περίοδοι προϋποθέτουν την έκταση στο χρόνο, εξελίξεων, που φαίνεται να συσχετίζονται και ως σύνολο να αντιπαρατίθενται σε προγενέστερες και μεταγενέστερες ακολουθίες. Κάθε περιοδολόγηση εμπεριέχει ένα στοιχείο αυθαιρεσίας και αποτελεί μια βάση για την ερμηνεία, είναι ένας από τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζονται οι ιστορικές αφηγήσεις. Μέσω της εννοιολόγησης, της περιοδολόγησης και της οριοθέτησης του χώρου, οι ιστορικοί επιβάλλουν μια θεωρητική προσέγγιση, καθώς και μια χωροθετική και χρονική δομή στο παρελθόν αποδίδοντας συνοχή σε μια ιστορική αφήγηση. Εάν στη Δύση υπάρχουν περιοδολογήσεις που λειτουργούν σχεδόν αυτόνομα (αρχαιότητα, μεσαίωνας, νεότεροι χρόνοι), έχοντας θεσμοποιηθεί μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα, τις δομές του πανεπιστημίου και τη γλώσσα, όσον αφορά τους δύο τελευταίους αιώνες οι προτεινόμενες περιοδολογήσεις είναι ποικίλες. Τα χρονικά όρια της σύγχρονης ιστορίας αποτελούν και αυτά αντικείμενο διαφωνίας μεταξύ των ιστορικών, εφόσον ο ορισμός του παρόντος αποτελεί «ένα πρόγραμμα, ένα ιδεολογικό πρόταγμα» (Βεντούρα, 2002: 381- 382).

Η κατηγοριοποίηση του χρόνου που χρησιμοποιούμε στην έρευνα προέρχεται από άλλες αντίστοιχες έρευνες και αντιστοιχεί με τον δυτικό τρόπο περιοδολόγησης (Βεντούρα, 2002). Στην πρώτη κατηγορία έχουμε την «Προϊστορία» όπου εντάσσονται οι θεματικές ενότητες που αφορούν την εποχή από το 2.000.000 π.Χ. έως 1.100 π.Χ. Στη δεύτερη κατηγορία έχουμε την «Αρχαία Ιστορία» όπου εντάσσονται οι θεματικές ενότητες που αφορούν την εποχή από το 11ο αιώνα π.Χ. έως το 330 μ.Χ. Στην τρίτη κατηγορία έχουμε τον «Βυζαντινή/Μεσαιωνική Ιστορία»

όπου εντάσσονται οι θεματικές ενότητες που αφορούν την εποχή από το 330 μ.Χ. έως το 1453 μ.Χ. Στην τέταρτη κατηγορία έχουμε τη «Νεότερη Ιστορία» όπου εντάσσονται οι θεματικές ενότητες που αφορούν την εποχή από το 1453 μ.Χ. έως το 1918 μ.Χ. (Λιάκος, 2019: 42-43). Στην πέμπτη κατηγορία έχουμε τη «Σύγχρονη Ιστορία» όπου εντάσσονται οι θεματικές ενότητες που αφορούν την εποχή από το 1918 μ.Χ. έως σήμερα, δηλαδή ολόκληρος ο 20ος και οι αρχές του 21ου αιώνα. Τέλος, η έκτη κατηγορία ονομάζεται «αλληλοεπικαλυπτόμενη» και αφορά θέματα που καλύπτουν από δύο περιόδους και άνω (Πάπαρη, 2008; Springkart, 2015; Haydn, 2015; Vinterek, 2015; Prado, 2010).

Για κάθε τίτλο ανατρέξαμε στο αντίστοιχο κείμενό του, οπότε σε τίτλους με γενικές θεματικές, σημειώνουμε τον χρόνο τον οποίο περιγράφει το κείμενο: π.χ. στο τεύχος 600, του Ιουνίου 2018, υπάρχει ο τίτλος «»Ρωσο-Ιρανικοί πόλεμοι, στο κείμενο που βρίσκεται στη σελίδα 72-84 διαπιστώνουμε ότι αναφέρονται οι πόλεμοι μεταξύ Ρωσικής Αυτοκρατορίας και Ιράν τον 18^ο και τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, επομένως πρόκειται για θεματολογία της Νεότερης Ιστορίας.

3.2.1.1.5. Η θεματολογία

Η θεματική κατηγοριοποίηση προκύπτει από την ομαδοποίηση των τίτλων με κοινό θεματικό περιεχόμενο. Στην έρευνά μας χρησιμοποιήσαμε κατηγοριοποιήσεις από αντίστοιχες έρευνες τις οποίες τις συμπληρώσαμε με νέες κατηγορίες που προέκυψαν από την ανάλυση των τίτλων (Springkart, 2015; Haydn, 2015; Vinterek, 2015; Korte & Lechner, 2014). Συγκεκριμένα οι θεματικές, που προέκυψαν είναι: αθλητισμός, ανακαλύψεις, αποικίες, δυναστείες, εγκλήματα/ φόνοι, έθιμα, επιστήμη/ αστρονομία, θρησκεία, θρύλοι/ μύθοι, ιστορία μια εποχής, ιστορία του φύλου, καθημερινή ζωή, κτήρια/ αρχιτεκτονική, μεγάλα γεγονότα/ κρίσεις, μετανάστευση, ΜΜΕ, μυστήρια/ μυστικά, οικονομία/εταιρίες, πόλεμος, πολιτική, προσωπικότητες, τέχνη/λογοτεχνία, τοπική ιστορία, υλικός πολιτισμός, φυλές/πολιτισμοί/λαοί. Υπάρχουν τίτλοι που ανήκουν σε δύο και σε τρεις κατηγορίες, τις οποίες καταγράφουμε.

3.2.1.1.6. Το είδος της Ιστορίας

Τα είδη της Ιστορίας που προκύπτουν από τη θεματολογία των τίτλων είναι η στρατιωτική, η πολιτική, η κοινωνική και η πολιτισμική ιστορία. Στον πυρήνα του πεδίου της στρατιωτικής ιστορίας, υπάρχουν πολεμικές ιστορίες, τόσο συγκεκριμένοι πόλεμοι, όσο και πολεμικές επιχειρήσεις (η διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων) γενικότερα. Αφηγήσεις για εκστρατείες και μάχες, ή ακόμη και αναλύσεις των προτύπων και των αρχών του πολέμου αποκαλούνται συχνά «τέχνη» ή «επιστήμη» του πολέμου. Ο ιστορικός μπορεί να δει έναν πόλεμο ως προς τους πολιτικούς στόχους μιας χώρας ή ενός ηγέτη, τις στρατηγικές για να ικανοποιήσουν τους στόχους τους, πώς και πόσο καλά λειτούργησαν αυτές οι στρατηγικές ή ποια ήταν τα αποτελέσματα του πολέμου. Σημαντικό κομμάτι της στρατιωτικής ιστορίας είναι και οι στρατοί που δεν πολεμούν αλλά ως θεσμοί είναι σημαντικοί. Τα στρατιωτικά

ιδρύματα, επομένως, θεωρούνται τόσο σημαντικά όσο και οι στρατιωτικές επιχειρήσεις. Οι διαφορετικοί ρόλοι των στρατιωτών και των πολεμιστών σε διαφορετικές κοινωνίες και ο κοινωνικός αντίκτυπος του πολέμου είτε έμμεσα μέσω της φορολογίας, της στρατολόγησης και άλλων επιπτώσεων που σχετίζονται με την εισβολή σε κράτη έχουν γίνει κεντρικό σημείο πολλών στρατιωτικών ιστοριών. Οι βασικοί περιορισμοί που επιβάλλονται στον πόλεμο όπως το περιβάλλον, το κλίμα, η γεωγραφία και τα πρότυπα οικονομικής παραγωγής, καθώς και τα συνολικά επίπεδα οικονομικής παραγωγικότητας έχουν επίσης εισέλθει στην στρατιωτική ιστορία, ειδικά όσον αφορά την στρατιωτική τεχνολογία. Και η ίδια η δημοτικότητα των πολεμικών αφηγήσεων, σε πολλούς πολιτισμούς δείχνει έναν από τους τρόπους με τους οποίους ο πόλεμος, οι στρατιωτικοί θεσμοί και οι στρατιωτικές αξίες (συμπεριλαμβανομένων των κωδίκων συμπεριφοράς των πολεμιστών) αλληλεπιδρούν με τις πολιτισμικές αξίες και δομές διαφορετικών κοινωνιών, φέρνοντας πολιτισμικές αναλύσεις του πολέμου στη συζήτηση. Επιπλέον, τόσο οι κοινωνικές δομές όσο και οι πολιτισμικές δομές, συμπεριλαμβανομένων των ρόλων του φύλου, επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο μεγαλώνουν οι στρατοί, πώς πολεμούν και πώς αλληλεπιδρούν με την κοινωνία ευρύτερα. Με άλλα λόγια, η σχέση μεταξύ πολέμου και στρατιωτικών θεσμών από τη μια με την κοινωνία και τον πολιτισμό από την άλλη είναι αμοιβαία.

Ένας ευρύτερος ορισμός της στρατιωτικής ιστορίας δεν περιλαμβάνει μόνο την πολεμική ιστορία, αλλά περιλαμβάνει οποιαδήποτε ιστορική μελέτη στην οποία το στρατιωτικό προσωπικό κάθε είδους, ο πόλεμος, τα στρατιωτικά ιδρύματα και οι διάφορες διασταυρώσεις με την πολιτική, την οικονομία, την κοινωνία, τη φύση και τον πολιτισμό αποτελούν το επίκεντρο της. Πολλά έργα στρατιωτικής ιστορίας θα μπορούσαν επίσης να ταξινομηθούν διαφορετικά ως πολιτική, οικονομική, θεσμική, πνευματική, κοινωνική ή πολιτιστική ιστορία. Πράγματι, η στρατιωτική ιστορία διασχίζει πολλά από αυτά τα ακαδημαϊκά όρια για να παρουσιάσει όσο το δυνατόν πιο πλούσια άποψη του παρελθόντος. Στην πράξη, η στρατιωτική ιστορία έχει επωφεληθεί από τις μεθοδολογικές εξελίξεις και γνώσεις που προέρχονται από άλλα πεδία της ιστορίας, καθώς και από ξεχωριστούς αλλά συναφείς ακαδημαϊκούς τομείς, όπως η ανθρωπολογία, η κοινωνιολογία και η λογοτεχνική κριτική (Morillo & Pancoviz, 2012: 3-5).

Από τη θεματολογία των τίτλων του περιοδικού στη στρατιωτική ιστορία αντιστοιχούν οι θεματικές: πόλεμος, υλικός πολιτισμός, προσωπικότητες, πολιτική, Ιστορία μια εποχής, εγκλήματα/φόννοι και τοπική ιστορία.

Ως πολιτική ιστορία, παρουσιάζεται η Ιστορία του κράτους και των τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεντρωθεί σε κοινωνίες που τις οργανώνουν και τις διατηρούν και αλληλεπιδρούν με άλλα κοινωνικά στοιχεία (Craig, 1971). Μετά από χρόνια περιθωριοποίησής της από την κοινωνική ιστορία, η πολιτική ιστορία έρχεται με μια νέα τομή με την παραδοσιακή πολιτική ιστορία που σηματοδοτείται με

διάφορες νέες ονομασίες: «νέα ιστορία του πολιτικού», «διανοητική ιστορία του πολιτικού», «πολιτισμικοπολιτική ιστορία», «κοινωνιο-ιστορία του πολιτικού». Το πολιτικό προβληματοποιείται, ιστορικοποιείται, αντιμετωπίζεται ως ιστορική κατασκευή, ως αντικείμενο της ανάλυσης. Βασικό χαρακτηριστικό της νέας αυτής πολιτικής ιστορίας είναι το άνοιγμα της σε άλλους κλάδους: τη φιλοσοφία, την πολιτική επιστήμη, την ανθρωπολογία (Αβδελά, 1999: 211). Στην πολιτική ιστορία, η έμφαση της κοινωνικής ανάλυσης έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις της δομής της πολιτικής, δηλαδή των διακριτών ομάδων ανθρώπων στην πολιτική ζωή, των ιδεών και των πρακτικών τους, και των σχέσεων μεταξύ τους (Hays, 1965: 374).

Από τη θεματολογία των τίτλων του περιοδικού στην πολιτική ιστορία αντιστοιχούν οι θεματικές: πολιτική, προσωπικότητες, πόλεμος, εγκλήματα/φόντοι, θρησκεία, δυναστείες, αθλητισμός, μεγάλα γεγονότα/ κρίσεις και οικονομία/εταιρίες.

Η κοινωνική ιστορία αρχικά αναφερόταν στην ιστορία των φτωχών και κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων και ακόμα ειδικότερα στα κοινωνικά κινήματα. Ο όρος θα μπορούσε να είναι ακόμα πιο εξειδικευμένος, αναφερόμενος ουσιαστικά στην Ιστορία της εργασίας και την Ιστορία της κοινωνικής διαμαρτυρίας ή των σοσιαλιστικών κινήματων. Επιπλέον, ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια ποικιλία ανθρώπινων δραστηριοτήτων όπως συμπεριφορές, έθιμα και καθημερινή ζωή, ενώ η κοινωνική ιστορία χρησιμοποιήθηκε και σε συνδυασμό με την οικονομική ιστορία. Τα τελευταία δέκα χρόνια η κοινωνική ιστορία συγκεντρώθηκε γύρω από τις εξής θεματικές: δημογραφία και οικογένεια, αστική κουλτούρα, κοινωνικές τάξεις και ομάδες, ιστορία των νοοτροπιών ή της συλλογικής συνείδησης ή του πολιτισμού, μετασχηματισμοί των κοινωνιών, κοινωνικά κινήματα και φαινόμενα κοινωνικής διαμαρτυρίας (Hobsbawm, 1971). Σε αντίθεση με την πολιτική ιστορία, η κοινωνική δύσκολα εγκλωβίζεται σε αυστηρά χρονολογικά όρια, καθώς αυτά προκύπτουν περισσότερο από το τι ορίζει ο ερευνητής ως ιστοριογραφικό ζητούμενο (Κατσάπης, 2007).

Από την θεματολογία των τίτλων του περιοδικού στην κοινωνική ιστορία αντιστοιχούν οι θεματικές: εγκλήματα/φόντοι, θρησκεία, φυλές/ πολιτισμοί/ λαοί, μετανάστευση, καθημερινή ζωή, πολιτική, Ιστορία μιας εποχής, Ιστορία του φύλου, υλικός πολιτισμός, αποικίες, μεγάλα γεγονότα/ κρίσεις και οικονομία/εταιρίες.

Η πολιτισμική ιστορία άρχισε να αναπτύσσεται όταν ο λαός, μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, άρχισε να αποκτά μια νέα οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική σημασία. Τότε οι ιστορικοί άρχισαν να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στις έννοιες του πολιτισμού και της κουλτούρας, έννοιες ταυτισμένες με τη διανοητική και την πολιτισμική ζωή της ελίτ. Η πολιτισμική στροφή, η στροφή δηλαδή του ενδιαφέροντος των ιστορικών στη διαμόρφωση του «πολιτισμού» και της «κουλτούρας» από τα κάτω, πραγματοποιήθηκε μέσα από τη συνάντηση με άλλες επιστήμες, όπως είναι η κοινωνιολογία, η οικονομία, η ψυχολογία, η πολιτισμική

γεωγραφία, η ανθρωπολογία και οι πολιτικές επιστήμες, οι οποίες έδιναν έμφαση και σε παραμέτρους τις οποίες οι ιστορικοί δεν μελετούσαν συστηματικά.

Στα πλαίσια των κοινωνικών αλλαγών, ως μετα-αποικιοκρατία, φεμινισμός, μέσα στις οποίες πραγματοποιήθηκε η στροφή της Ιστορίας προς την γλωσσολογία και την κοινωνική ανθρωπολογία έγινε η ανάδειξη της μικροϊστορίας και έτσι δόθηκε μεγαλύτερη σημασία στις ομάδες που βρίσκονταν σε ένα καθεστώς υποτέλειας, στους περιφερειακούς πολιτισμούς. Στη πολιτισμική ιστορία/στη νέα πολιτισμική ιστορία, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στις νοοτροπίες, στις αντιλήψεις, στην κοινωνική τάξη, στο έθνος, στα αισθήματα, στη μνήμη, στο σώμα, στο φύλο, την τέχνη είτε ακόμη και στις αναπαραστάσεις (λογοτεχνικές, οπτικές ή διανοητικές, της γυναίκας, του άλλου κ.λπ.), και στους τρόπους με τους οποίους αυτές οι κατηγορίες κατασκευάζονται και ανακατασκευάζονται. Οι πολιτισμικοί ιστορικοί δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στον άνθρωπο (Πουλιόπουλος & Βαμβακίδου, 2011).

Από τη θεματολογία των τίτλων του περιοδικού στην πολιτισμική ιστορία αντιστοιχούν οι θεματικές: φυλές/πολιτισμοί/λαοί, τοπική ιστορία, προσωπικότητες, καθημερινή ζωή, αθλητισμός, υλικός πολιτισμός, τέχνη/λογοτεχνία, θρησκεία, επιστήμη/αστρονομία, αποικίες, δυναστείες, θρύλοι/μύθοι, έθιμα, κτήρια/αρχιτεκτονική, μετανάστευση, πολιτική, ανακαλύψεις, μυστήρια/μυστικά, ιστορία μια εποχής, ιστορία του φύλου και ΜΜΕ.

Οι θεματολογίες που εμφανίζονται σε περισσότερα είδη Ιστορίας αφορούν τον τρόπο προσέγγισης της κάθε περίπτωσης από το περιοδικό, καθώς υπάρχουν τίτλοι που πραγματεύονται περισσότερες θεματικές.

3.2.1.1.7. Η θέση των τίτλων

Για την ανάλυση της θέσης των τίτλων στο εξώφυλλο του περιοδικού επιλέγουμε τη κοινωνική σημειωτική θεωρία, ως μέθοδο οπτικής ανάλυσης, διότι εφαρμόζεται σε ο, τιδήποτε μπορεί να εκληφθεί ως σημασιακό υποκατάστατο κάποιου άλλου πράγματος. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούμε το μοντέλο των Kress και Leeuwen για την κειμενική μεταλλειτουργία (1996: 206).

Η επιστημολογία και η ιδεολογία των πληροφοριών αναδεικνύεται με βάση τα τεταρτημόρια που δημιουργεί η τομή του κατακόρυφου και του οριζόντιου άξονα, και τα οποία μας επιτρέπουν να κάνουμε διάκριση μεταξύ:

(α) της αριστερής πλευράς του εξωφύλλου, που εκφράζει τα δεδομένα, τα γνωστά, τα παραδεκτά και το «παρόν» και της δεξιάς πλευράς, που εκφράζει τα νέα και ίσως προβληματικά, τα άγνωστα και για αυτό πολλές φορές αμφίβολα και απειλητικά και το «μέλλον». Συνήθως είναι η χρήση σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες, σε εφημερίδες, περιοδικά, σχολικά βιβλία (κατά κανόνα αριστερά βρίσκεται το κείμενο και δεξιά ή στο κέντρο η εικόνα), σε διαγράμματα, αλλά και στον κινηματογράφο (κίνηση κάμερας από αριστερά προς τα δεξιά, όπως βλέπει ο θεατής) ή στην τηλεόραση (π.χ.

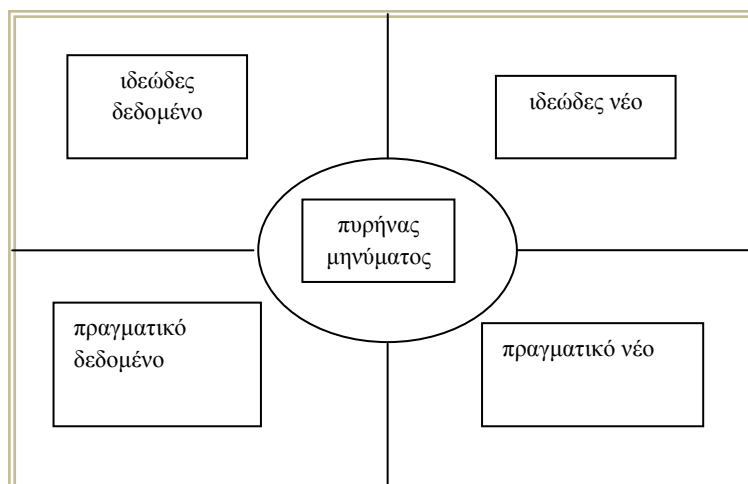
ο αυτός που δίνει συνέντευξη στα δεξιά, όπως βλέπει ο θεατής, του δημοσιογράφου. Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, ότι το «νέο» μπορεί να γίνει «δεδομένο» συγκρινόμενο με άλλο «νεότερο» (Μαυροσκούφης, 2005β).

(β) του άνω μέρους του εξωφύλλου, που δηλώνει τα ιδεατά, τα ανώτερα, τα επιθυμητά, τα εξέχοντα, τα σημαντικά, τα ολοκληρωμένα, αλλά και τα ξέγνοιαστα, το κύρος και τα υποσχόμενα της διαφήμισης, και του κάτω μέρους που δηλώνει τα ρεαλιστικά, τα πρακτικά, τα πραγματικά, πληροφοριακά, υποστηρικτικά και τα «γήινα» και η σταθερότητα και το βάρος των πραγμάτων, ή το προϊόν και οι σχετικές πληροφορίες στη διαφήμιση. Αναλυτικότερα, το κάτω μέρος συμβολίζει την υλικότητα, το βάρος, τη σταθερότητα, ενώ το πάνω μέρος της εικόνας συμβολίζει τα ανάλαφρα, τα εκστατικά, τα ονειρικά, τα πνευματικά και την ανωτερότητα. Στις διαφημίσεις πάνω βρίσκεται συνήθως η υπόσχεση για το προϊόν, το κύρος που θα αποκτήσουν οι χρήστες, η εκπλήρωση της αισθητηριακής απόλαυσης, ενώ κάτω το ίδιο το προϊόν και πληροφορίες για αυτό. Μερικές φορές δημιουργείται μια αίσθηση αντίθεσης: πάνω βρίσκεται αυτό που θα μπορούσε να είμαστε, συναισθηματική έλκυση ή «αγκίστρωση» κατά τον Barthes και κάτω το πληροφοριακό μέρος. Το σχήμα ισχύει γενικά στα εικονοκείμενα, αλλά και στα διαγράμματα (Μαυροσκούφης, 2005β; Μπονίδης, 2009).

και (γ) του κέντρου και των περιθωρίων του εξωφύλλου, που δηλώνουν, αντίστοιχα, τα πρωτεύοντα και τα δευτερεύοντα στοιχεία. Τα στοιχεία που αποτελούν τον πυρήνα της πληροφόρησης, ως ιδεολογικό μήνυμα τοποθετούνται στο κέντρο που ορίζει η τομή των δύο αξόνων και γύρω από αυτό, που είναι στο κέντρο της προσοχής μας. Η αυξημένη προσοχή, λοιπόν, και ο συμβολισμός του κέντρου τα καθιστούν κυρίαρχα στην εικόνα και στο μήνυμά της, όπως επισημαίνει ο Bang (1995:84). Αντίθετα, τα δευτερεύοντα, που συνυπηρετούν το πυρήνα, τοποθετούνται στα περιθώρια. Η «κεντρική σύνθεση» παίζει σημαντικότερο ρόλο σε παλιότερους πολιτισμούς (π.χ. εικόνα του παντοκράτορα στις βυζαντινές εκκλησίες) ή σε ανατολικούς (= ιεραρχία, αρμονία, συνέχεια), β) στο δυτικό πολιτισμό, αν και είναι συνηθέστερη η χρήση των αξόνων, χρησιμοποιείται και η κεντρική σύνθεση, π.χ. σε εφημερίδες, διαφημίσεις και κυκλικά διαγράμματα (στο περιθώριο τοποθετούνται τα εξαρτώμενα στοιχεία, χωρίς όμως όλα να είναι και περιθωριακά από άποψη σημασίας), γ) συμπλοκή αξόνων και κεντρικής σύνθεσης (= σταυρός): ακόμη κι όταν το κέντρο παραμένει κενό, θεωρείται δεδομένη η σημασία του. Στα περιοδικά και τις εφημερίδες το κέντρο δρα ως «μεσολαβητής», που κάνει τα μέρη να έρχονται κοντά (Μαυροσκούφης, 2005β; Μπονίδης, 2009).

Καθένα από τα τεταρτημόρια νοηματοδοτεί με το δικό του τρόπο τα στοιχεία που υπάγονται σε αυτό. Τέτοιες διαφοροποιήσεις στη νοηματοδότηση των τεταρτημορίων κάνουν όλοι οι πολιτισμοί, χωρίς αυτές να συμπίπτουν μεταξύ τους. Συμφωνία παρατηρείται μόνο στη νοηματοδότηση του κέντρου, δηλαδή του χώρου περί το σημείο τομής των δύο αξόνων. Είναι αυτονόητο ότι το σχήμα των Kress και van

Leeuwen αποτυπώνει τις νοηματοδοτήσεις του δυτικού πολιτισμού, που οφείλονται στη κατεύθυνση γραφής και ανάγνωσης την οποία ακολουθούν οι δυτικές γλώσσες (Σιβροπούλου 2003:130).

Σχήμα 3.7 Νοηματοδότηση τεταρτημορίων ενός πολυτροπικού κειμένου

3.2.1.1.8. Αγκίστρωση

Το εικονογραφημένο περιοδικό Ιστορίας που μελετούμε περιλαμβάνει και οπτικές αποδόσεις με τη μορφή εικόνων. Από αυτή την άποψη, διαβάζουμε το περιοδικό ως «διπλό κείμενο» (Cooke, 2010: 121), δηλαδή, έχοντας κατά νου μια «συνεργατική» οπτική, όταν αναλύουμε τη δυναμική μίξη εικόνας και κειμένου. Το υλικό είναι πολυτροπικό αποτελούμενο από κείμενο και εικόνα. Αναφορικά με τη σχέση του γλωσσικού με το εικονικό μήνυμα ο Barthes (1977: 40) πιστεύει ότι το λεκτικό κείμενο που συνοδεύει την εικόνα λειτουργεί ως «αγκίστρωση» ή ως «συμπλήρωμα». «Αγκίστρωση» έχουμε όταν το γλωσσικό μήνυμα έρχεται να επιβεβαιώσει ότι αυτό που είδαμε στην εικόνα είναι σωστό. «Συμπλήρωμα» έχουμε όταν το γλωσσικό μήνυμα έρχεται να συμπληρώσει τυχόν κενά που γεννά η εικόνα. Στην έρευνά μας αποτυπώνουμε την ύπαρξη ή όχι αγκίστρωσης μεταξύ του υπέρτιτλου και της εικόνας που κυριαρχεί στο εξώφυλλο. Ουσιαστικά, μελετούμε την παρακειμενικότητα (Genette, 1982), δηλαδή τη σχέση του κειμένου με το παρακείμενό του και συγκεκριμένα, εάν τα γλωσσικά στοιχεία χρησιμεύουν στο να αγκιστρώνουν ή να περιορίσουν τις προτιμητέες αναγνώσεις μιας εικόνας.

3.2.1.1.9. Χρώμα γραμματοσειράς

Το χρώμα ως σημειωτικός επικοινωνιακός τρόπος, εξυπηρετεί ποικίλες λειτουργίες στα εκάστοτε πολιτισμικά πλαίσια. Ήδη από την εποχή του Μεσαίωνα ήταν συνδεδεμένο με ιδέες (Kress & van Leeuwen, 2002: 346). Η καθοριστική επίδραση του χρώματος στα πλαίσια ενός κειμενικού είδους αυξάνει την επιθυμία του ατόμου να διαβάσει το κείμενο, του παρέχει ισχυρότερα κίνητρα, ενώ παράλληλα δεν παραβλέπεται ενίσχυση που επιτυγχάνεται στη διαδικασία μάθησης μέσω του χρώματος (Burmark, 2008). Το χρώμα αποτελεί επικοινωνιακή μεταλειτουργική πηγή

που υπάγεται στους κανόνες των ευρύτερων γραμματικών συστημάτων, εξυπηρετεί τις λειτουργίες ενός επικοινωνιακού συστήματος, δεν αυτονομείται όμως ως αυθύπαρκτη σημειωτική πρακτική. Έτσι, γίνεται κατανοητό πως όταν αναφέρεται κανείς στο χρώμα με αυτήν την έννοια, δεν μπορεί παρά να μιλά για μία γραμματική του χρώματος κι όχι για απλά χαρακτηριστικά του (Kress & van Leeuwen, 2002).

Οι Kress και van Leeuwen (2002) κάνουν λόγο για τη συνειρμική λειτουργία του χρώματος ως υπεύθυνου παροχής πληροφοριών που ανήκουν στην πνευματική - ιδεολογική σύλληψη. Όταν η αντίληψη του χρώματος παραπέμπει σε μία ευρύτερη έννοια υποδηλώνει συγκεκριμένα πρόσωπα καταστάσεις, τότε αναφέρεται σε συγκεκριμένη λειτουργία του χρώματος. Με αυτό τον τρόπο το χρώμα αποκτά «συνδυαστική αξία» (associative value), καθώς ένα συγκεκριμένο χρώμα συνδέεται με ένα αντικείμενο έννοια. Η φυσική επίδραση του χρώματος, απαλλαγμένη από συνειρμικές τοποθετήσεις ταυτίζεται με την «άμεση αξία» (direct value) που φέρει, και περιορίζεται στην αισθητική της λειτουργία, ως επακόλουθο του διακοσμητικού ρόλου του χρώματος (Kress & van Leeuwen, 2002). Επιπλέον, το χρώμα μπορεί να αναλάβει τη διαπροσωπική (interpersonal) λειτουργία, οποία παραπέμπει σε χρήσεις του, που προκαλούν συγκεκριμένες συναισθηματικές και ψυχολογικές καταστάσεις στον θεατή, όπως φόβο, εντύπωση, άγχος κτλ. Μάλιστα, αυτή λειτουργία του χρώματος είναι αξιοσημείωτο πως παραλληλίζεται με τις «επικοινωνιακές δράσεις» που μπορούν να επιτευχθούν μέσω του λόγου, παραπέμποντας στην αντίστοιχη δυνατότητα του χρώματος, χρήση του οποίου παραπέμπει σε «χρωματικές δράσεις» (colour acts) (Kress & van Leeuwen, 2002). Μία ακόμη λειτουργία του χρώματος αναφέρεται στην κειμενική (textual) συνοχή που μπορεί να επιτευχθεί, με τη συνεργασία μίας ποικιλίας χρωμάτων. Οι τρεις παραπάνω λειτουργίες μπορούν ταυτόχρονα, αλλά όχι απαραίτητα, να συνυπάρχουν σε ένα κείμενο (Kress & van Leeuwen, 2002).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο Kandinsky, μέσα από τη στροφή του αφηρημένου ρεύματος της ζωγραφικής στα χρώματα για την έκφραση ιδεών, εξερεύνησε την δυνατότητα της διεύρυνσης της χρήσης της «γλώσσας του χρώματος», και τη διαμόρφωσης μιας «γραμματικής του χρώματος», που θα ήταν κατανοητή από ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο». Σύμφωνα με τη θεωρία του, για την επενέργεια των χρωμάτων: το κίτρινο προκαλεί έντονη τάση προς τον άνθρωπο, διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του (Kandinsky, 1981: 105). Το μπλε εγείρει τη νοσταλγία για το καθαρό και προκαλεί βαθιά ηρεμία (Kandinsky, 1981: 105). Το άσπρο ως μη χρώμα, προκαλεί μεγάλη, ψυχρή και απόλυτη σιωπή, καθαρή χαρά και άσπιλη αγνότητα. (Kandinsky, 1981: 110). Το μαύρο ηχεί εσωτερικά σαν ένα τίποτα δίχως δυνατότητες, σαν ένα νεκρό τίποτα μετά το σβήσιμο του ήλιου, σαν μια αιώνια σιωπή. Το μαύρο προκαλεί σιωπή δίχως ελπίδα και μέλλον, βαθύ πένθος και συμβολίζει τον θάνατο (Kandinsky, 1981: 110). Το κόκκινο είναι ένα πολύ ζωντανό, ζωηρό ανήσυχο χρώμα, που δημιουργεί ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και

ωριμότητα (Kandinsky, 1981: 112). Το πράσινο ως κατευναστικό χρώμα, δημιουργεί ηρεμία και επενεργεί ευεργετικά (Kandinsky, 1981: 107) και τέλος, το καφέ αμβλύ, σκληρό, ελάχιστα ικανό για κίνηση χρώμα, δημιουργεί έναν δυνατό, βίαιο εσωτερικό ήχο (Kandinsky, 1981: 112).

Οι ποιότητες, που αναγνωρίζει ο Kandinsky στα χρώματα συνιστούν τους λεγόμενους σημειωτικούς πόρους, που δεν παράγουν, όμως, κάθε φορά ένα σταθερό νόημα, αλλά διαφοροποιείται ανάλογα με τους λοιπούς τρόπους με τους οποίους συνδυάζεται και τα μέσα τα οποία «χρωματίζει» (Kress & Van Leeuwen, 2002). Ό, τι σχετίζεται βέβαια με το χρώμα προσλαμβάνεται μέσω της αίσθησης της όρασης και ενός οπτικού ερεθίσματος.

3.2.1.2. Η εικονογράφηση

Η εικόνα αποτελεί προϊόν της τεχνολογικής, πολιτισμικής και οικονομικής εξέλιξης, ένα τεχνολογικό, πολιτιστικό και εμπορευματικό είδος (Βρύζας, 2005: 429). Στις δυτικές κοινωνίες πολλές φορές ο λόγος παραμερίζεται από την εικόνα ως εργαλείο δημόσιας επικοινωνίας. Η οπτικοποίηση των πληροφοριών είναι αποτέλεσμα της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας και περιλαμβάνει την εικονική αναπαράσταση γνώσεων, εννοιών, ιδεών και μηνυμάτων (Μυλωνάκου-Κεκέ 2005: 559). Ο πολίτης στην καθημερινότητά του συναντά ένα πλήθος οπτικοακουστικών μηνυμάτων, στα οποία ο λόγος είναι υποταγμένος στην εικόνα. Οι εικόνες αυτές χαρακτηρίζονται «ως χαμηλού πληροφοριακού φορτίου αλλά υψηλής επικοινωνιακής συχνότητας και εμβέλειας» (Kress & Leeuwen 1998: 165).

Το μέσο επικοινωνίας δεν ταυτίζεται με το μήνυμα, αλλά το προσδιορίζει (Βρύζας, 1990), γιατί έχει τις δικές του δυνατότητες και ιδιαιτερότητες, θέτει τους δικούς του περιορισμούς, αποτελεί έναν ιδιαίτερο τρόπο να βλέπουμε τα πράγματα, επηρεάζει τον τρόπο αντίληψης και τον τρόπο σκέψης. Η οπτική επικοινωνία που προάγεται από τα ΜΜΕ αποτελεί ένα πολύπλοκο επικοινωνιακό φαινόμενο αποτελούμενο από λεκτικά, ηχητικά και εικονιστικά μηνύματα. Η εικόνα δίνει την αίσθηση της αμεσότητας και του ρεαλισμού, διεγείρει συναισθήματα, στην πραγματικότητα, όμως, εμφανίζει μερικές μόνο όψεις της πραγματικότητας, την οποία και μεταμορφώνει (Γρόσδος, 2008).

Η κατασκευή της πραγματικότητας διαμέσου των εικόνων, στην αισιόδοξη εκδοχή της, αποτελεί μία δημιουργική διαδικασία, που περιλαμβάνει αξιολογήσεις, επιλογές, γλωσσική και οπτική απόδοση και σύνθεση. Στην παθολογική μορφή της κατασκευής, η εικονική αναπαράσταση μετατρέπεται σε εμπόρευμα με επιδίωξη αυτού που εξουσιάζει την επικοινωνιακή διαδικασία (πολιτική εξουσία, ιδιοκτήτες εφημερίδων και ηλεκτρονικών μέσων, παραγωγοί κινηματογραφικών προϊόντων κ.ά.) τη χειραγώγηση του πολίτη προς μία κατεύθυνση σύμφωνη με τις απόψεις και τα συμφέροντά του, προς τη διαμόρφωση μιας κοινωνίας της δικής του προτίμησης (Σταθόπουλος, 1996: 11-12).

Στην επιστήμη της Ιστορίας η εικόνα καλείται να παρέχει τις υπηρεσίες της στον ερευνητή που προσεγγίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παρελθόντος ώστε να διατυπώσει αξιόπιστο ιστορικό λόγο. Μέσα από την εικόνα, ο ιστορικός εντοπίζει το εύρος των στοιχείων που έχουν να κάνουν με τον υλικό πολιτισμό, τις στάσεις, την ιδεολογία, την αισθητική προτίμηση των εικονιζόμενων και τις σχέσεις μεταξύ τους. Εντοπίζονται μεταβολές, ασυνέχειες και ρήξεις της κανονικότητας. Το τεκμήριο της εικόνας συγκροτείται από ένα σύνολο δεδομένων που μπορούν να αναδείξουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά μιας ομάδας, ενός συστήματος ή ατόμων (Κυπριώτης, 2014).

Η μελέτη της Ιστορίας μέσα από εικόνες, αποτελεί έναν τομέα έρευνας που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια και τονίζει τον ρόλο των εικόνων στην ερμηνεία των γεγονότων του παρελθόντος. Η χρησιμοποίηση των εικόνων ως βασικών ιστορικών μαρτυριών, γνωστή στην ιστοριογραφία, ως στροφή προς τις εικόνες, εμφανίζεται στα μέσα της δεκαετίας του 1960, όταν μερικοί ιστορικοί όπως ο Burke αρχίζουν να αναδεικνύουν την αξία των εικόνων ως μαρτυριών για την κοινωνική ιστορία του 19ου αιώνα (Καλαμπαλίκας, 2014: 14).

Οι εικόνες, τα κείμενα και οι προφορικές μαρτυρίες, αποτελούν μορφή άμεσης ιστορικής μαρτυρίας. Δίνουν την αφορμή για την μελέτη γεγονότων που πλουτίζουν την επαφή μας με το παρελθόν αλλά και πολλαπλασιάζουν την γνώση μας σε συγκεκριμένους τομείς έρευνας. Τα γεγονότα εικονογραφούνται. Η Ιστορία της επιστήμης, της καθημερινής ζωής, του υλικού πολιτισμού, η Ιστορία του σώματος, της ενδυμασίας, των χειρονομιών και των κινήσεων είναι μερικοί από τους τομείς που οι φωτογραφίες προσφέρουν πεδία έρευνας (Burke, 2003). Η Ιστορία αυτών των θεμάτων θα ήταν ατελής εάν περιοριζόταν μόνο στις γραπτές πηγές.

Οι εικόνες (φωτογραφίες, σκίτσα, σχεδιαγράμματα, ζωγραφικοί πίνακες, χάρτες) αποτελούν στοιχεία ανίχνευσης του παρελθόντος, όπως αυτό έχει αποτυπωθεί από τους ανθρώπους - μάρτυρες των γεγονότων. Ενώ η προσοχή των γραπτών πηγών προσανατολίζεται κυρίως, στις πράξεις και τις αντιδράσεις συγκεκριμένων πολιτικών και κοινωνικών προσώπων, που συνήθως αντιπροσωπεύουν τις ανώτερες τάξεις του πληθυσμού, με τις εικόνες το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στην συλλογή πληροφοριών για ανθρώπους και καταστάσεις που παραμένουν στην αφάνεια. Η εικόνα γίνεται ένα δημοκρατικό όργανο ανίχνευσης στιγμών, κινήσεων και ενεργειών, ανθρώπων και συναισθημάτων, εργαλείων άψυχων και υλικών που σε έναν δεδομένο τόπο και χρόνο συνδυαστήκανε για ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα (Καλαμπαλίκας, 2014: 18).

Η απουσία εικόνων από τις εργασίες των ιστορικών του 20ού αιώνα και η μη εισαγωγή τους στην ιστορική έρευνα, καθώς οι ιστορικοί έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τις εικόνες μόνο ως εικονογράφηση που αναπαράγουν στα βιβλία τους χωρίς σχόλια, δημιουργεί οπτικό αναλφαβητισμό (Burke, 2003: 12).

Η ιστορική μνήμη οικοδομείται μέσα από τη συναισθηματική, ανορθολογική πρόσληψη μυθολογικών αφηγήσεων που έχουν διατυπωθεί μέσω εικόνων. Η ανάμνηση συχνά προσλαμβάνει τη μορφή εικόνας και η ίδια η μνήμη συγκροτείται εικονιστικά. Οι εικόνες λειτουργούν ως μέσα διατήρησης και μετάδοσης της μνήμης βοηθώντας στην κατανόηση της θέσης του παρελθόντος στο εκάστοτε παρόν. Η πολιτισμική μνήμη των εικόνων αναφέρεται στην υλικότητα της κουλτούρας και στη δυνατότητα των συμβόλων να ανακαλούν τη μνήμη και να δημιουργούν πολιτισμική συνέχεια αλλά και στην οπτική κουλτούρα. Οι εικόνες πλέον έχουν κατακλύσει την παραγωγή και κατανάλωση της κουλτούρας σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι ιστορικοί έχουν αξιοποιήσει τις εικόνες ως πηγές, όχι μόνο με την αποδεικτική τους αξία αλλά και υπό το πρίσμα της επίδρασης που ασκούν στην ιστορική φαντασία. Η «οπτική ιστορία» συμβάλλει στην κατασκευή της αίσθησης του παρελθόντος. Η παραγωγή των εικόνων με ιστορικά θέματα τον 19^ο αιώνα συνδέεται με την ανάδυση της νεωτερικής ιστορικής συνείδησης.

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα διαμορφώθηκε ένας νέος τύπος παρατηρητή, μετρήσιμου και ελέγξιμου, πειθαρχημένου και αυτοελεγχόμενου. Ο νεωτερικός αυτός παρατηρητής αποτελεί μέρος μιας μαζικής αναδιοργάνωσης της γνώσης και των κοινωνικών πρακτικών. Το βλέμμα, αναδεικνύεται σε σημαντικό μέσο για την απόκτηση αντίληψης για το παρελθόν και έχει ως συνέπεια τον εκδημοκρατισμό της πρόσβασης στην Ιστορία. Η ζήτηση για οπτικοποίηση της Ιστορίας οφειλόταν στην ανάγκη που προκαλούσε η βίωση της επιτάχυνσης των ιστορικών αλλαγών, να γίνουν τα γεγονότα κατανοητά μέσα από την πιστή αναπαράστασή τους. Η συναισθηματική απήχηση των εικόνων και οι οπτικές πρακτικές αποτελούν κομμάτια της πολιτισμικής ιστορίας (Κουλούρη, 2020: 25-53)

Στην ανάλυση της εικονογράφησης του περιοδικού, στόχος δεν είναι ο δημιουργός, αλλά η ανάλυση του δυναμικού του ίδιου του έργου μέσα από την παρατήρηση του και τη σχέση του ως σημείο εκκίνησης των ανθρώπινων σχέσεων. Τη σχέση αυτή περιέγραφε ο Roland Barthes (1983), παραθέτοντας δυο βασικούς παράγοντες σε μια εικόνα τα *studium* και *punctum*, στα οποία αντανακλάται η σχέση του θέματος της εικόνας (*studium*) με την υποκειμενική ανάγνωσή της από τον θεατή (*punctum*). Τα στοιχεία της εικόνας συνθέτουν μια ολότητα στην οποία ο θεατής καλείται να ενεργοποιήσει τους ερμηνευτικούς κώδικες. Τα στοιχεία αυτά μπορεί να μην αποτελούν τον αρχικό στόχο της δημιουργίας της εικόνας και ως εκ τούτου να αποτελούν ελάσσονος σημασίας για τον ίδιο τον δημιουργό, ωστόσο ο Barthes θεωρεί ότι αυτά τα σημεία αποτελούν τα σημεία πρόσκρουσης που θα προσελκύσουν τον θεατή (Εφέογλου, χχ).

Οι εικόνες δεν αποτελούν προϊόντα θέασης παραγόμενα από τους θεατές, καθώς οι ίδιοι τις διαμορφώνουν και τις καταναλώνουν. Η εικόνα αποκτά νέες υλικές συνθήκες κατασκευής και παρουσίας. Στοχεύουν κατευθείαν στον εξωτερικό κόσμο,

δημιουργώντας συνδέσεις με άλλες έννοιες, κατευθύνοντας την προσοχή μας από το εσωτερικό προς το εξωτερικό και στις σχέσεις με άλλες εικόνες (Hochman, 2014).

Για την ανάλυση της εικονογράφησης του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη», ως ενός περιοδικού ιστορικής ύλης μας εξυπηρετεί η τυπολογία που προτείνεται από τον Burke (2003). Σύμφωνα με την περιγραφή του, οι εικόνες ως ιστορικές μαρτυρίες εξασφαλίζουν αποδεικτικά στοιχεία για κάποιες πτυχές της κοινωνικής πραγματικότητας, που συνήθως μένουν εκτός κειμένων. Παρόλα αυτά η τέχνη ορισμένες φορές είναι λιγότερο ρεαλιστική και φαίνεται να παραποιεί την πραγματικότητα και να παραπλανεί, γεγονός, όμως, που αποτελεί στοιχείο φαινομένων που οι ιστορικοί προσπαθούν να διερευνήσουν όπως νοοτροπίες, ιδεολογίες και ταυτότητες. (Burke, 2003: 37-38).

Οι εικόνες είναι προσαρμοσμένες να επικοινωνούν, αλλά δεν μας λένε απολύτως τίποτα, είναι ανεπανόρθωτα βουβές. Η ερμηνεία τους μέσα από την ανάλυση των λεπτομερειών ορίζεται ως εικονογραφία, ενώ ως εικονογραφική μέθοδος ορίζεται η έμφαση στο διανοητικό περιεχόμενο των έργων τέχνης και στη φιλοσοφία ή θεολογία τους όπως αυτή ξεπροβάλλει (Burke, 2003:41- 46).

Στην προσπάθεια «ανάγνωσης» των εικόνων, ο ομάδα του Αμβούργου με κυριότερο εκπρόσωπό της τον Panofsky, προτείνει τρία επίπεδα ερμηνείας ενός έργου: την προεικονογραφική περιγραφή, την εικονογραφική ανάλυση και την εικονολογική ερμηνεία, τρία επίπεδα που αντιστοιχούν στα τρία επίπεδα ερμηνείας λογοτεχνικών κειμένων: το γλωσσικογραμματικό επίπεδο, το ιστορικό επίπεδο και το πολιτισμικό επίπεδο. Στην προσπάθεια όμως, της ερμηνείας των εικόνων από τους ιστορικούς θα πρέπει να εφαρμοστεί η εικονολογία με πιο συστηματικό τρόπο που θα εμπλέκει τη χρήση της ψυχανάλυσης, του δομισμού και τη θεωρία της πρόσληψης. (Burke, 2003: 47-54).

Η τυπολογία που προτείνεται από τον Burke (2003) για την κατηγοριοποίηση των εικόνων είναι η εξής:

Θρησκευτικές εικόνες (Burke, 2003: 59-74) αποτελούνται από εικόνες μέσα από τις οποίες οι ιστορικοί ανακαλύπτουν θρησκευτικές εμπειρίες του παρελθόντος. Οι εικόνες αυτές λειτουργούν ως μέσο κατήχησης, ως αντικείμενο λατρείας, ως κίνητρο για στοχασμό και ως όπλο σε αντιπαραθέσεις. Οι εικόνες που λειτουργούν ως μέσο κατήχησης χρησιμοποιήθηκαν ως μέσα προσηλυτισμού και μύησης και εξυπηρετούσαν την επικοινωνία με τα θρησκευτικά δόγματα. Τόσο η εικονογραφία όσο και οι δογματικές θέσεις που απεικονίζουν μπορεί να έχουν εξηγηθεί από τον κλήρο αλλά ενισχύουν και υπενθυμίζουν το προφορικό νόημα. Οι εικόνες που λειτουργούν ως αντικείμενο λατρείας αποτελούν παράγοντες στους οποίους αποδίδονταν θαύματα και γίνονταν αντικείμενα λατρείας. Οι εικόνες που λειτουργούν ως κίνητρο για στοχασμό έχουν εστίασει σε μια στιγμή της ιερής ιστορίας και

έπαιξαν σημαντικό ρόλο για την παραμυθία ασθενών ή ετοιμοθάνατων που επρόκειτο να εκτελεστούν, ώστε κοιτώντας την εικόνα να ταυτιστούν με τον Χριστό και τα Πάθη του. Η απεικόνιση του Παραδείσου και της Κόλασης παρέχουν ενδείξεις για τις ανησυχίες ατόμων και ομάδων σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Τέλος, οι εικόνες που λειτουργούν ως όπλο σε αντιπαραθέσεις χρησιμοποιήθηκαν ως όπλα για θρησκευτική πολεμική, ειδικότερα σε πολιτισμούς με περιορισμένη εγγραμματοσύνη και απεικονίζαν την πολεμική εναντίον άλλων δογμάτων.

Εικόνες Ισχύος (Burke, 2003: 75-98) αποτελούνται από εικόνες που λειτούργησαν ως οπτική προπαγάνδα, απεικονίζαν και δημιουργούσαν μια «δημόσια εικόνα» των κυβερνόντων ή προορίζονταν να υποστηρίξουν ή να ανατρέψουν το πολιτικό κατεστημένο. Οι εικόνες ισχύος λειτουργούν ως εικόνες ιδεών, ως εικόνες μεμονωμένων προσώπων και ως ανατρεπτικές εικόνες. Οι εικόνες ιδεών αποτελούνται από αφηρημένες έννοιες, μεταφορές και σύμβολα που αποσκοπούν στο να γίνουν ορατές και συγκεκριμένες και μεταφέρουν μηνύματα κυρίως πολιτικά μετατρέποντας τον καλλιτέχνη σε «πολιτικό φιλόσοφο». Οι εικόνες μεμονωμένων προσώπων αποτελούνται από εικόνες με μεμονωμένα πρόσωπα που ενσαρκώνουν ιδέες ή αξίες. Η ενδυμασία, η στάση του σώματος και τα αντικείμενα που περιβάλλουν τα πρόσωπα που απεικονίζονται δημιουργούν μια αίσθηση μεγαλοπρέπειας και ισχύος. Οι θεατές θα πρέπει να βλέπουν τις εικόνες όχι ως φανταστικές εικόνες ατόμων αλλά ως θέατρο, ως δημόσιες εμφανίσεις ενός εξιδανικευμένου εαυτού. Οι ανατρεπτικές εικόνες είναι αυτές που χρησιμοποιήθηκαν ως πράξη ανατροπής ενός προηγούμενου κατεστημένου.

Εικόνες υλικού πολιτισμού (Burke, 2003: 101-118): Εικόνες που λειτουργούν ως κυριολεκτικές μαρτυρίες του παρελθόντος υλικού πολιτισμού που αναπλάθουν την καθημερινότητα των ανθρώπων ως προς τα πολιτισμικά στοιχεία. Οι εικόνες υλικού πολιτισμού χωρίζονται απεικονίζουν τοπία πόλεων, εσωτερικές όψεις και διαφημίσεις. Τα τοπία πόλεων είναι εικόνες οι οποίες αποτελούν οπτικά αποδεικτικά στοιχεία για την ιστορία των πόλεων. Απεικονίζουν κομμάτια των πόλεων και χρησιμοποιούνται από αρχιτέκτονες για την ανακατασκευή, την επέκταση και την αναπαλαίωση κτιρίων αλλά και από τους ιστορικούς για να βοηθήσουν τους αναγνώστες να φανταστούν την παλαιότερη μορφή των πόλεων. Οι εικόνες εσωτερικών όψεων αποτελούν εικόνες που απεικονίζουν το εσωτερικό των σπιτιών/κτιρίων δίνοντας μια αίσθηση άμεσης επαφής με τη ζωή στο παρελθόν. Οι εικόνες διαφημίσεων αποτελούν εικόνες που χρησιμοποιούνται σε διαφημίσεις, βοηθούν στην ανακατασκευή χαμένων στοιχείων του υλικού πολιτισμού του 20^{ου} αιώνα αλλά χρησιμοποιούνται και ως πηγές για τη μελέτη παρελθουσών αντιλήψεων γύρω από τα προϊόντα. Μέσα από αυτές τις εικόνες πιστοποιούνται οι αξίες που παράγονται για να επιβληθούν αντικείμενα στον καταναλωτικό μας πολιτισμό.

Κοινωνικές εικόνες (Burke, 2003: 129-151): Εικόνες που παρουσιάζουν την κοινωνία μέσα από αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες μεμονωμένων ατόμων (κυρίως παιδιών

και γυναικών) και καταγράφουν την κοινωνική συμπεριφορά. Απεικονίζουν εικόνες παιδιών, εικόνες γυναικών, σκηνές καθημερινής ζωής και εικόνες που απεικονίζουν το πραγματικό και το ιδανικό. Οι εικόνες παιδιών αφορούν εικόνες που χρησιμοποιούν οι ιστορικοί ώστε να τεκμηριώσουν την ιστορία της παιδικής ηλικίας και τις αλλαγές που σημειώνονται στις αντιλήψεις των ενηλίκων για τα παιδιά. Οι εικόνες γυναικών που αποτέλεσαν ιστορικές πηγές καθώς ελλείπει επίσημων πηγών και εγγράφων, οι εικόνες παρουσίαζαν δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονταν οι γυναίκες σε διαφορετικούς τρόπους και εποχές. Οι σκηνές καθημερινής ζωής αποτελούν εικόνες που αφηγούνται την καθημερινότητα δίνοντας βάση σε αντικείμενα, όπως ενδύματα, έπιπλα, επαγγέλματα και τον κοινωνικό κόσμο στο σύνολό του και ενδεχομένως να ασκούν κοινωνική κριτική. Οι εικόνες που απεικονίζουν το πραγματικό και το ιδανικό αφορούν εικόνες που εξιδανικεύουν και αποτυπώνουν το «πολιτικά ορθό», σατιρίζουν και προβάλλουν αναπαραστατικές συμβάσεις μαζών, χωρικών, γυναικών-ανδρών κτλ

Στερεοτυπικές εικόνες (Burke, 2003: 155-174): Εικόνες που αναπαριστούν τον «άλλο» είτε μέσα στον ίδιο πολιτισμό με τον καλλιτέχνη είτε παρουσιάζοντας πρόσωπα άλλων πολιτισμών άλλοτε ως όμοια των καλλιτεχνών με μια χροιά αφομοίωσης και άλλοτε διαφορετικά από αυτούς με μια χροιά αντίθεσης. Συνεπώς, όταν συναντιούνται διαφορετικοί πληθυσμοί είναι επόμενο οι πολιτισμικές εικόνες να εμπεριέχουν στερεότυπα εσφαλμένα ή και υπερβολικά. Οι στερεοτυπικές εικόνες απεικονίζουν τερατόμορφες φυλές, οριενταλισμό και τον «άλλον» στον ίδιο πολιτισμό. Οι εικόνες που απεικονίζουν τερατόμορφες φυλές αφορούν εικόνες μιας διαστρεβλωμένης και στερεοτυπικής αντίληψης απομακρυσμένων κοινωνιών. Οι εικόνες που απεικονίζουν τον οριενταλισμό αφορούν εικόνες που περιγράφουν στους δυτικούς τους πολιτισμούς της Εγγύς, Μέσης και Άπω Ανατολής υποτιμητικά. Τέλος, οι εικόνες που απεικονίζουν τον άλλο στον ίδιο πολιτισμό αφορούν στην αναπαράσταση του άλλου που ζει στον ίδιο πολιτισμό π.χ. στερεοτυπικές απεικονίσεις γυναικών, Εβραίων.

Επιπλέον, στην εικονογράφηση του εξωφύλλου, εξετάζουμε και τη διαπροσωπική μεταλετουργία των εικόνων (van Leeuwen 1992, Kress & van Leeuwen 1996), δηλαδή τις σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των θεατών και του διακόσμου των εικόνων. Οι εικόνες υποδεικνύουν τη στάση του θεατή σε ό, τι απεικονίζεται. Οι εικόνες εμπλέκουν δύο είδη συμμετεχόντων, τους αναπαριστώμενους (ό, τι απεικονίζεται) και τους αλληλεπιδρώντες (τους ανθρώπους που επικοινωνούν μέσω των εικόνων, δηλαδή δημιουργός και θεατής), δημιουργώντας διαφορετικά είδη σχέσεων μεταξύ τους (Βέζου, 2014: 26-28; Μπονίδης, 2009). Κατά την ανάλυση της διαπροσωπικής μεταλετουργίας των εικόνων, εξετάζουμε:

- 1) Αν το εικονιζόμενο πρόσωπο με το είδος του βλέμματος (Kress & van Leeuwen, 1996: 121) επιδιώκει την επικοινωνία με τον θεατή ή αν προσφέρεται ως αντικείμενο προσεκτικής εξέτασης από αυτόν. Όταν οι

αναπαριστώμενοι κοιτάζουν μέσα από την εικόνα κατευθείαν προς τα μάτια των θεατών, δημιουργούν ευθεία και άμεση απεύθυνση, δημιουργώντας επαφή με αυτούς (απαιτητικές εικόνες). Ενώ οι εικόνες που απευθύνονται στον θεατή πιο έμμεσα, ο οποίος παύει να είναι το αντικείμενο του βλέμματος, αλλά μετατρέπεται σε υποκείμενο που βλέπει την εικόνα, οι εικόνες του «προσφέρουν» τα αναπαριστώμενα ως πληροφορίες, αντικείμενα ενατένισης, πρόσωπα (Kress & van Leeuwen, 1996: 124).

- 2) Αν με τη γωνία θέασης υποδεικνύεται η στάση που θα εκδηλώσει ο θεατής απέναντι στα αναπαριστώμενα. Η γωνία θέασης επί του οριζόντιου άξονα, δημιουργεί στον θεατή συναισθήματα εμπλοκής με τους εικονιζόμενους ή απεμπλοκής. Η *οριζόντια γωνία*, μπορεί να είναι: α) *οριζόντια μετωπική γωνία* (ακριβώς απέναντι του), ώστε να παρουσιάζονται αυτά ως αντικείμενα στα οποία είναι εμπλεκόμενος/η και β) *οριζόντια οξεία γωνία (πλάγια)*, με διάφορες διαβαθμίσεις, η οποία αναλόγως τον αποξενώνει από τα αναπαριστώμενα. Όσο μεγαλύτερη είναι η οξεία γωνία τόσο «εκτός δράσης», μη εμπλεκόμενος, καθίσταται ο θεατής (Kress & van Leeuwen 1996: 140). Η γωνία θέασης επί του κατακόρυφου άξονα, δημιουργεί στον θεατή την αίσθηση ότι κυριαρχεί και εξουσιάζει επί των εικονιζόμενων ή οι εικονιζόμενοι επιβάλλονται σε αυτόν και την κυριαρχούν. Η *κάθετη γωνία* δημιουργεί διαφορετικές σχέσεις, τοποθετώντας τον θεατή σε διαφορετικά επίπεδα θέασης, ως εξής: α) Σε *υψηλότερη* θέση από τα αναπαριστώμενα, ώστε να τα βλέπει «από πάνω», από τη θέση της φαντασιακής δύναμης, με αποτέλεσμα να του δημιουργείται η εντύπωση ότι αυτά είναι εύκολα και χειροπιαστά, «εντός του βασιλείου της εξουσίας του». β) Στο *ίδιο επίπεδο* με αυτά, σε θέση δηλαδή ισότητας. γ) Σε *χαμηλότερο επίπεδο* από αυτά, με αποτέλεσμα να βλέπει ό, τι απεικονίζεται από «κάτω», ως αντικείμενα που έχουν (συμβολική) δύναμη επάνω του/ης, υποκινώντας τον συχνά να μιμηθεί αυτό που βλέπει. αυτές οι εικόνες ασκούν εξουσία στο θεατή γενικά ή στη φαντασία του. (Kress & van Leeuwen 1996: 146).

Για την εικονογράφηση των εξωφύλλων του περιοδικού, χρησιμοποιείται ή μία μεμονωμένη εικόνα ή κολάζ δύο και περισσότερων εικόνων, οι οποίες εμφανίζονται ή μία δίπλα στην άλλη σε σειρά ή αλληλοεπικαλύπτονται. Η χρήση της μίας εικόνας στο εξώφυλλο, δίνει έμφαση στην ιστορία, το πρόσωπο ή το γεγονός (Spiker, 2003: 2). Επιλέγοντας τον τρόπο χρήσης των φωτογραφιών, οι φωτογράφοι και οι συντάκτες μπορούν να προσθέσουν, να κατευθύνουν σιωπηρώς και να δώσουν νόημα σε μια φωτογραφία (Luebke, 1989: 121). Αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο για τις πολεμικές φωτογραφίες. Η δύναμη και ο ρόλος της μιας εικόνας στο εξώφυλλο ενός περιοδικού είναι να παγώσει τη στιγμή σε αντίθεση με τις πολλές εικόνες που δίνει μια οθόνη (Lule, 1995: 199). Η ανάπτυξη του κολάζ πρέπει να γίνει κατανοητή, στο πλαίσιο της αύξησης της νεωτερικότητας στα ΜΜΕ, η άνοδος των εφημερίδων και

της υπερβολικής διαφήμισης. Το κολάζ, ως οπτικό μέσο, συνθέτει την ετερογένεια, την αβεβαιότητα και τον κατακερματισμό της μεταμοντέρνας στιγμής. Παρουσιάζει μια ιδανική μορφή, με την οποία μπορεί να απεικονίσει την κατάσταση της σύγχρονης (μεταμοντέρνας) αφήγησης. Αμφισβητείται η δευτερεύουσα και συμπληρωματική θέση που παραδοσιακά κατέχει η απεικόνιση στο πλαίσιο ενός περιοδικού. Η οπτική αφήγηση δεν λειτουργεί ως απλή μετάφραση του πρωτεύοντος λεκτικού κειμένου. Αντίθετα μέσω της χρήσης του κολάζ ως οπτικού μέσου η απεικόνιση μπορεί να συμπληρώνει ή να ανατρέπει το γραπτό κείμενο. Επιπλέον, μπορεί να αναλάβει το ρόλο του πρωτεύοντος κειμένου (Halse, 2006). Ακόμα κι αν δεν αμφισβητείται η δυνατότητα κολάζ για την κατασκευή νέων εικονομνημάτων, τα οπτικά μέσα που παρουσιάζονται δημιουργούν τη γενική εντύπωση ότι στοχεύουν κυρίως σε ένα πολύχρωμο, δυναμικό και εκπληκτικό συνολικό αποτέλεσμα (Springkart, 2015: 269).

Τέλος, όλα τα δεδομένα που προέκυψαν από τις μεταβλητές, παρουσιάστηκαν και μέσω της ποσοτικής ανάλυσης με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 25 και ειδικότερα μέσω της περιγραφικής στατιστικής και του ελέγχου στατιστικής σημαντικότητας χ^2 μεταξύ των μεταβλητών.

3.2.2. Ανάλυση περιεχομένου κειμένων

Στο πεδίο της ποιοτικής έρευνας, η ανάλυση περιεχομένου *«είναι μια τεχνική έρευνας για την αντικειμενική, συστηματική και ποσοτική περιγραφή του προφανούς περιεχομένου επικοινωνίας»* (Berelson, 1952: 18). Ειδικότερα, όπως σημειώνει ο Κόλλιας (2014: 51) *«στοχεύει στην ερμηνεία της σημασίας των κειμένων (πχ. άρθρων, ομιλιών, φιλμ, συζητήσεων, εικόνων κ.τ.λ.) ακολουθώντας με συστηματικό τρόπο, κανόνες και κριτήρια κατηγοριοποίησης του περιεχομένου τους με σκοπό να τεκμηριωθούν συμπεράσματα γύρω από τους δημιουργούς τους (πχ. τις γνώσεις τους, τις απόψεις τους, τις στάσεις τους, τις προδιαθέσεις τους), τα ίδια τα κείμενα (πχ. τα θέματα τους, τη δομή τους), κάποιο προσδιορισμένο «κοινό» των κειμένων αυτών, τις συνθήκες και τις διεργασίες δημιουργίας τους και ευρύτερα το ιστορικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό πλαίσιο παραγωγής και λειτουργίας τους»*.

Εφαρμόζουμε επίσης την ανάλυση περιεχομένου, ως κοινωνιολογικό νατουραλιστικό επιστημονικό τομέα εξειδίκευσης της παρατήρησης. Το αρχικό ενδιαφέρον της ανάλυσης περιεχομένου είναι η μετάφραση της κοινωνικής δράσης στη βάση της έκφρασης που υπάρχει κατά κανόνα στη γλώσσα. Η γλώσσα δεν αντιμετωπίζεται ως αυτόνομο σύστημα ανεξάρτητο από τη χρήση του, αλλά αντιμετωπίζει τη γραμματική και τις λεξικολογικές επιλογές ως σύνολα πόρων που οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν, ελέγχουν, ερμηνεύουν και μεταχειρίζονται επιδέξια με σκοπό να εκπληρώσουν τις κοινωνικές τους δράσεις. Τα θέματα που εντοπίζουμε αφορούν ένα λανθάνον και ερμηνευτικό επίπεδο που εστιάζει στα λανθάνοντα νοήματα του οπτικού και γλωσσικού υλικού, αλλά και του παρακειμένου. Η ανάλυσή μας αφορά μια

διαδικασία κυκλική, κίνησης και επαναφοράς, που χαρακτηρίζεται ωστόσο από συστηματικότητα και συνεχή έλεγχο αξιοπιστίας.

Οι ποιοτικές έρευνες, μέσω της ενσώματης εμπλοκής και σχέσης των υποκειμένων, στοχεύουν να προκαλέσουν συναισθήματα, προβληματισμό και αναστοχασμό. Μας ωθούν σε διαδικασίες και νοήματα που τροφοδοτούν τη σκέψη και τη φαντασία (Bochner, 2000: 268), οδηγούν με ασφαλή τρόπο μέσα από τη στενή προσωπική, οικεία και τοπική προοπτική σε μια διευρυμένη, δημόσια, συλλογική και καθολική προοπτική (Paul, 2005). Μέσα από τη χρήση συμμετοχικών, βιωματικών, επικοινωνιακών και διαλογικών μεθόδων προκαλούνται ερωτήματα και νέες ιδέες. Η όλη ερευνητική διαδικασία μέσω των ποιοτικών μεθόδων βοηθάει στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και στην ώθηση προς τη συλλογική συμμετοχή, γεγονός που δρα επίσης θετικά στις διαδικασίες μάθησης, ανάπτυξης και αυτογνωσίας.

Τα κριτήρια του Norman Denzin (2000) μάς θυμίζουν το στόχο μιας κριτικής ποιοτικής έρευνας: τη βελτίωση του άλλου και στην περίπτωση μας την μελέτη της ΔΙ προς την κατεύθυνση μιας πιο δημοκρατικής και δίκαιης φυλετικά κοινωνίας (Denzin, 2000: 259).

Η αλήθεια στο πλαίσιο των ποιοτικών ερευνών γίνεται κατανοητή στο πνεύμα του ανθρωπιστικού «παραδείγματος» (Πουρκός, 2010) και όχι του παραδοσιακού φυσιοκρατικού, θετικιστικού «παραδείγματος».

Η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση περιεχομένου εγγυάται αντικειμενικότητα και εγκυρότητα (Κόκκινος κ.α.: 2016). Η ανάλυση περιεχομένου διαχειρίζεται μεγάλο όγκο δεδομένων, είναι συστηματική, είναι εφικτή η συνέργεια με άλλες μεθόδους και τέλος ανιχνεύει τάσεις. Ιστορικά, η συστηματική εφαρμογή της παρατηρείται στις αρχές του 20ού αιώνα και στόχευε κυρίως στην ανάλυση του περιεχομένου των εφημερίδων και αργότερα όλων των μέσων μαζικής ενημέρωσης, πεδίο στο οποίο βρίσκει ακόμα εφαρμογή η συγκεκριμένη μέθοδος, με θεμελιωτή της τον Berelson (1952). Ο Krippendorff (2004) ορίζει την ανάλυση περιεχομένου ως μία τεχνική έρευνας που στόχο έχει να οδηγηθεί ο ερευνητής σε επαληθεύσιμα και έγκυρα συμπεράσματα που προκύπτουν από γραπτά κείμενα (ή άλλα «κείμενα», όπως εικόνες, ταινίες κ.ά.) και αφορούν το συγκείμενο (context) μέσα στο οποίο χρησιμοποιούνται.

Στην Ιστορία και τις σπουδές των μέσων ενημέρωσης, η ιδέα ότι τα μέσα δεν είναι ποτέ ουδέτερα, αλλά διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην κατασκευή της πραγματικότητας αποτελεί αξίωμα (Neumann & Zierold 2010: 116). Με την ανάλυση του ιστορικού κειμένου μπορεί να εξηγηθεί ο ευρύς αντίκτυπος του αντίστοιχου μέσου και να αποκαλυφθεί εάν ένας συγγραφέας συμμορφώνεται ή όχι με συγκεκριμένες επικοινωνιακές συμβάσεις (Lechner, 2017: 36).

Στη μελέτη εφαρμόστηκε η θεματική ανάλυση στην ποιοτική έρευνα καθώς είναι μια μέθοδος εντοπισμού, περιγραφής, αναφοράς και «θεματοποίησης» επαναλαμβανόμενων νοηματικών μοτίβων, δηλαδή «θεμάτων» τα οποία προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα ((Braun & Clark, 2006; Holloway & Tondres, 2003; Roulston, 2001). Έτσι, βάσει του ερευνητικού ερωτήματος που θέσαμε εξ αρχής και με σαφήνεια για το τι επιδιώκουμε να ερευνήσουμε στο υλικό, εντοπίσαμε τα θέματα και τα μοτίβα που παρουσίασαν ερευνητικό ενδιαφέρον και προσπαθήσαμε να κωδικοποιήσουμε το νόημά τους.

Αρχικά, το ερευνητικό ερώτημα που επιδιώκουμε να απαντήσουμε μέσω της ανάλυσης περιεχομένου είναι να διαπιστωθεί ο δημόσιος λόγος που χρησιμοποιεί το περιοδικό στα άρθρα που περιγράφουν τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλες χώρες. Από τα 132 τεύχη του περιοδικού, μόνο στα 18 τεύχη βρέθηκαν 27 άρθρα που περιγράφουν τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλες χώρες. Συγκεκριμένα, τα άρθρα στα οποία θα κάνουμε ανάλυση περιεχομένου είναι τα εξής:

α/α	ΧΡΟΝ/ΓΙΑ	ΤΕΥΧΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ	ΣΕΛΙΔΕΣ
1	9/2009	495	Οι σχέσεις Ελλάδας Τουρκίας και το Αιγαίο	16-25
2	3/2010	501	Η στάση των ΗΠΑ στην ελληνική επανάσταση του 1821	38-47
3	8/2010	506	Η Ελλάδα και η Γερμανία στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	6-13
4			Ελληνογερμανικές σχέσεις κατά τη Μεταξική δικτατορία	14-20
5			Οι Ελληνογερμανικές σχέσεις μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	22-33
6			Η στάση της Γερμανίας στη σημερινή κρίση της ελληνικής οικονομίας	34-41
7	3/2011	513	Ελληνοκινεζικές σχέσεις	102-110
8	9/2011	519	Οι σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Αλβανών κατά τα τέλη του 19 ^{ου} και τις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα	14-27
9			Οι Ελληνοαλβανικές σχέσεις	28-36

10			Το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα την περίοδο της Κατοχής (1941-1944)	37-44
11			Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας 1990-2010	45-53
12	2/2012	524	Η Γερμανική εξωτερική πολιτική στον 21 ^ο αιώνα	32-44
13			Οι Ελληνογερμανικές κοινότητες της Γερμανίας	45-57
14	6/2012	528	Ελληνοτουρκικές σχέσεις: μια συνολική προσέγγιση	36-47
15	6/2013	540	Οι σχέσεις Ελλάδα- Ισραήλ	100-109
16	10/2013	544	Ελληνογερμανικές σχέσεις	9-18
17			Πολεμικές αποζημιώσεις και κατοχικό δάνειο	19-31
18			Το ζήτημα των επανορθώσεων και οι Ελληνογερμανικές σχέσεις	32-47
19	6/2015	564	Ο Αιγυπτιώτης ελληνισμός: η κρίση του 1956 και οι επαφές Καραμανλή-Νάσερ το 1957	13-26
20	11/2016	581	Η Ελλάδα και η προσφυγική κρίση του Λιβάνου το 1976	66-77
21	4/2017	586	Η στάση της Ελλάδας στην Ιρανική καθεστωτική αλλαγή	86-101
22	9/2017	591	Οι μεταπολεμικές σχέσεις Ελλάδας-Γερμανίας. Χρήσιμα διδάγματα από τη σύγχρονη ιστορία	67-78
23	12/2017	594	Η χωροφυλακή του Μαυροβουνίου στην Κρήτη (1897-1899). Από την ιστορία των σχέσεων Ελλάδας-Μαυροβουνίου	33-40

24	2/2018	596	Ελλάδα και Ισραήλ: η προσπάθεια προσέγγισης του 1981	65-78
25	3/2018	597	Το Μακεδονικό στις μετεμφυλιακές Ελληνογιουγκοσλαβικές σχέσεις	43-55
26	8/2018	602	Η γενοκτονία των Ποντίων	40-53
27	11/2018	605	Έλληνες και Ιταλοί το 1940. Η ψυχολογία των δύο αντιπάλων	29-48

Πίνακας 3.3 Στοιχεία των άρθρων που περιγράφουν τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλες χώρες

Πιο αναλυτικά, κατά τη διάρκεια της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου, ακολουθήθηκαν τα βήματα που προτείνονται από τους Braun και Clarke (2006):

(α) Εξοικείωση με τα δεδομένα: ο ερευνητής με επαναλαμβανόμενη προσεκτική ανάγνωση του συνόλου των ερευνητικών δεδομένων και την αναζήτηση νοημάτων, θεμάτων και μοτίβων εξοικειώθηκε με το ερευνητικό υλικό και κατέγραψε τις αρχικές του ιδέες για το επόμενο στάδιο.

(β) Κωδικοποίηση: ο ερευνητής εντόπισε τις μονάδες νοήματος που συνδέονται μεταξύ τους και οργανώνουν τα δεδομένα σε ομάδες με νόημα - σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα.

(γ) Αναζήτηση των θεμάτων: ο ερευνητής αναζήτησε τα θέματα που συμπυκνώνουν ομάδες κωδικών και έτσι σχηματίστηκαν οι κατηγορίες και οι υποκατηγορίες του ερευνητικού υλικού.

(δ) Επανεξέταση των θεμάτων: ο ερευνητής στο στάδιο αυτό επανεξέτασε τις θεματικές, τις κατηγορίες και τις υποκατηγορίες που διαμορφώθηκαν στο προηγούμενο βήμα, ώστε να ελεγχθεί αν κάποια από αυτά δεν πληρούν τα κριτήρια ή μπορεί να επικαλύπτονται και χρειάζεται να συγχωνευθούν ή να διαχωριστούν σε ξεχωριστά θέματα.

(ε) Ορισμός και ονομασία θεμάτων: αφού διαμορφώθηκε ο θεματικός χάρτης των δεδομένων, ο ερευνητής προσπάθησε να προσδιορίσει την ουσία του κάθε θέματος και τη διάσταση των δεδομένων που συμπεριλαμβάνει.

(στ) Έκθεση των δεδομένων-συγγραφή των ευρημάτων: το τελευταίο στάδιο αφορά την παρουσίαση των δεδομένων - όπως διαμορφώθηκαν σε θεματικές, κατηγορίες και υποκατηγορίες - και την παράθεση σχετικών παραδειγμάτων (βλ. Κεφάλαιο 4).

Έτσι, ακολουθώντας τα παραπάνω βήματα, η θεματική ανάλυση περιεχομένου στα άρθρα του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη», διαμορφώθηκε ως εξής:

Γεωγραφικός προσδιορισμός		1=Τουρκία, 2=ΗΠΑ, 3=Γερμανία, 3.1=Ανατολική Γερμανία, 3.2=Δυτική Γερμανία, 4=Ευρώπη, 5=Γαλλία, 6=Κίνα, 7=Αλβανία, 8=Ισραήλ, 9=Ιταλία, 10=Αίγυπτος, 11=Βουλγαρία, 12=Λίβανος, 13=Ιράν, 14= Γιουγκοσλαβία, 15=Μαυροβούνιο, 16=Αραβία
Θεματική Γεγονός	-	1. Πολιτικά Ζητήματα
	Κατηγορία	1.1 Κυπριακό
		1.2 Χωρικά ύδατα – ΑΟΖ
		1.3 Δικτατορία
		1.4 Βορειοηπειρωτικό ζήτημα
		1.5 Ελληνική Διασπορά
		1.6 Κρίση του Σουέζ
		1.7 Προσφυγική κρίση του Λιβάνου
		1.8 Μακεδονικό ζήτημα
Θεματική Γεγονός	-	2. Ιστορικά Γεγονότα
	Κατηγορία	2.1 Ελληνική Επανάσταση
		2.2 Γενοκτονία Ποντίων
		2.3 Έπος του 1940
		2.4 Β' Παγκόσμιος πόλεμος – Κατοχή
		3. Διμερείς Σχέσεις
	Κατηγορία	3.1 Συμμαχία/Αλληλεγγύη
		3.2 Σύγκρουση
		4. Οικονομικά Ζητήματα
		4.1 Εμπορικές συναλλαγές

	Κατηγορία	4.2 Οικονομική βοήθεια – Δάνεια
		4.3 Πολεμικές αποζημιώσεις
		4.4 Κατοχικό δάνειο
		4.5 Οικονομική εκμετάλλευση
Θεματική		2. Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου
	Κατηγορία	2.1 Πραγματιστικός
	Κατηγορία	2.2 Νοηματικός
	Υποκατηγορία	2.2.1 Συναισθηματικός λόγος
	Υπο- υποκατηγορία	2.2.1.1 Τραύμα/Συγκίνηση/Συμπόνια
		2.2.1.2 Διχόνοια/Διαίρεση/Οξυνση αντιθέσεων
	Κατηγορία	2.3 Προπαγανδιστικός
	Υποκατηγορία	2.3.1 Διαμόρφωση πεποιθήσεων
	Υπο- υποκατηγορία	2.3.1.1 Εθνικός λόγος
		2.3.1.2 Ηγετικός λόγος
		2.3.1.3 Πολιτικός λόγος
		2.3.1.4 Οικονομικός λόγος
		2.3.1.5 Πολιτισμικός λόγος
Θεματική		3. Ιστοριογραφική Αφήγηση
	Κατηγορία	3.1 Παραδοσιακή αφήγηση
	Υποκατηγορία	3.1.1 Διπλωματικά γεγονότα
		3.1.2 Πολιτικά γεγονότα
		3.1.3 Δίκαιο/Συμβάσεις/ Νομικά γεγονότα

		3.1.4 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή
		3.1.5 Θρησκεία
	Κατηγορία	3.2 Μοντέρνα αφήγηση
		3.2.1 Πολιτισμική ιστορία
	Υποκατηγορία	3.2.2 Οικονομική ιστορία

Πίνακας 3.4 Θεματικές και κατηγορίες που προέκυψαν από τη θεματική ανάλυση περιεχομένου

Τέλος, όλα τα δεδομένα που προέκυψαν από την θεματική ανάλυση παρουσιάστηκαν και μέσω της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 25 και ειδικότερα μέσω της περιγραφικής στατιστικής και του ελέγχου στατιστικής σημαντικότητας χ^2 μεταξύ των μεταβλητών.

3.2.3. Ο πομπός

Στη διαδικασία της επικοινωνίας, η ανταπόκριση - αντίδραση του δέκτη δημιουργείται ως αποτέλεσμα της έκθεσης στο μήνυμα που μεταδίδει ο πομπός. Στην έρευνά μας θεωρήσαμε σημαντικό να ερευνήσουμε τον πομπό. Οι υπεύθυνοι ύλης του περιοδικού, που δημιουργούν το μήνυμα για τον αναγνώστη αποτελούνται από τον εκδότη και τους συγγραφείς. Στον εκδότη επιλέχθηκε να γίνει συνέντευξη, ενώ για τους συγγραφείς έγινε παρατήρηση με σκοπό την καταγραφή του φύλου τους, της ιθαγένειάς τους και της σχέσης τους με την ιστορική επιστήμη που προκύπτει από το επάγγελμά τους.

3.2.3.1. Συνέντευξη εκδότη

Η συνέντευξη αποτελεί από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία μεταξύ προσώπων, που καθοδηγείται από τον ερευνητή ή ερωτώντα με στόχο την απόσπαση πληροφοριών σχετιζομένων με το αντικείμενο της έρευνας (Cohen & Manion, 1992: 307-308). Η μέθοδος, βοηθάει να σχηματιστεί ένα «νοητικό περιεχόμενο», καθώς οι συνθήκες της συνέντευξης δημιουργούν τη δυνατότητα «εισόδου» στο τι διαδραματίζεται στο μυαλό του υποκειμένου. Οι συνεντεύξεις προβάλλουν τις πληροφορίες και γνώσεις, τις αξίες και τις προτιμήσεις τις απόψεις και τις αντιλήψεις του υποκειμένου. (Mialaret, 1997: 148; Tuckman, 1972; Rubin και Rubin, 1995: 2, Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2008). Οι συνεντεύξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κύρια προσέγγιση σε μια μελέτη, ωστόσο είναι κατάλληλες για να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους, ως συμπλήρωμα στη συμμετοχική παρατήρηση για να βοηθήσει στην ενσωμάτωση των απόψεων του υποκειμένου στα ευρήματα (Robson, 2007; 320).

Η συνέντευξη με τον εκδότη ήταν ημιδομημένη με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Η ημιδομημένη συνέντευξη έχει προκαθορισμένες ερωτήσεις, που η διάταξή τους τροποποιείται ανάλογα με την αντίληψη του συνεντευκτή σχετικά με το τι φαίνεται καταλληλότερο. Η διατύπωση της ερώτησης μπορεί να αλλάξει και να δοθούν εξηγήσεις. Συγκεκριμένες ερωτήσεις που φαίνονται ακατάλληλες στον ερωτώμενο μπορούν να παραλειφθούν ή να περιληφθούν πρόσθετες ερωτήσεις. Οι ημιδομημένες ερωτήσεις, χρησιμοποιούνται ευρέως σε ευέλικτα ποιοτικά σχέδια και αποτελούν συνεντεύξεις ποιοτικής έρευνας (Robson, 2007: 321).

Ο εκδότης του περιοδικού την εποχή που μελετάμε, είναι ο Διονύσιος Μουσμότης. Γεννήθηκε στην Αθήνα στις το 1960, με καταγωγή από τη Ζάκυνθο. Τη δεκαετία του 1980 εργάστηκε στο Κέντρο Τύπου Μείζονος Ελληνισμού. Από τα τέλη του 1970 έχει συμμετάσχει σε πολλά επιστημονικά συνέδρια, ενώ οι δημοσιεύσεις του αφορούν τα νεοελληνικά γράμματα το θέατρο και κριτικές. Κείμενά του έχουν δημοσιευθεί σε ελληνικά περιοδικά και εφημερίδες, καθώς και σε πρακτικά συνεδρίων, επετειακούς, αφιερωματικούς τόμους και συλλογικά έργα. Έχει επιμεληθεί αφιερώματα για τους Διονύσιο Σολωμό, Ανδρέα Κάλβο, Ούγκο Φόσκολο, Νίκο Καββαδία, Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, Οδυσσέα Ελύτη, καθώς και για το ιστορικό και το αστυνομικό μυθιστόρημα, την ταξιδιωτική λογοτεχνία κ.ά. Από το 2000 έως το 2002 εξέδιδε την ετήσια έκδοση Ζάκυνθος, Λογοτεχνικό Ιστορικό και Λαογραφικό Ημερολόγιο.

Ο Διονύσιος Μουσμότης είναι μέλος πολλών εταιρειών, επιστημονικών σωματείων, οργανισμών και πολιτιστικών φορέων, όπως της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας Ελλάδος, της Εραλδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας, της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, της Εθνικής Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, της Εταιρείας Κερκυραϊκών Σπουδών, του Μουσείου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων, του Μουσικού και Δραματικού Συλλόγου “Ωδείο Αθηνών”, του Κέντρου Έρευνας και Μελέτης του Ελληνικού Θεάτρου-Θεατρικό Μουσείο, κ.ά., ενώ έχει εκλεγεί στα Διοικητικά Συμβούλια της Εθνικής Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, του Συλλόγου “Ούγος Φώσκολος”, Ρ.Ε.Ν. Ελλάδος (πρόεδρος). Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών. Το 2011 βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών με το Βραβείο Δοκιμίου του Ιδρύματος Ουράνη για το βιβλίο του Ούγκο Φόσκολο, Ιστορικά και βιογραφικά παραλειπόμενα.

Το 2020 αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας του τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 2008 έως το 2018 ήταν ο διευθυντής του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» και από το 2018 έως σήμερα διευθύνει τον εκδοτικό οίκο «Εκδοτικός Οργανισμός Ιστορία Εικονογραφημένη» Μ.Ι.Κ.Ε. από τον οποίο εκδίδεται πλέον και το περιοδικό (‘Επίτιμος Διδάκτορας ο Διονύσης Μουσμότης’, 2020; <https://biblionet.gr>).

Η συνέντευξη με τον εκδότη δομήθηκε πάνω σε έξι άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορούσε την επιλογή των θεμάτων, ο δεύτερος τους συνεργάτες του περιοδικού, ο τρίτος τη σχέση του περιοδικού με την ιστορία και τους αναγνώστες, ο τέταρτος το όφελος από το περιοδικό, ο πέμπτος την αξιολόγηση του περιοδικού και ο έκτος το μέλλον των περιοδικών ιστορίας και του περιοδικού.

Οι ερωτήσεις πάνω στις οποίες βασίστηκε η συνέντευξη είναι οι εξής:

Ερωτηματολόγιο Συνέντευξης
Πότε και ποιοι ιδρύσατε το περιοδικό;
Ο στόχος της έκδοσης ενός εικονογραφημένου περιοδικού ιστορίας;
Τον τίτλο τον αποφασίσατε ή ήταν μετάφραση άλλου περιοδικού;
Γνωρίζετε γραφιστικά ποιος είχε επιμεληθεί την έκδοση;
Τα θέματα του περιοδικού πώς αποφασίζονται τώρα;
Πόσους συγγραφείς- συνεργάτες έχετε;
Η σχέση των συνεργατών με την ιστορία είναι επαγγελματική ή ερασιτεχνική;
Από την έκδοση του περιοδικού ποιο είναι το όφελος για εσάς και ποιο για τους αναγνώστες;
Πως αξιολογείτε την πορεία του περιοδικού από το 1968 έως σήμερα; Θεωρείται ότι έχει πετύχει το στόχο του;
Υπάρχει κάποια ανταπόκριση από τους αναγνώστες του περιοδικού για το θέματά του, πώς το κρίνουν, έχετε κάποιο feedback;
Ποια είναι η σχέση του περιοδικού με την ιστορία ως επιστήμη; Θεωρείται δηλαδή ότι ιστοριογραφικά βοηθάει την ιστορία;
Θεωρείτε πως ένα περιοδικό ιστορικής ύλης πρέπει να έχει κάποια ιδεολογική ταυτότητα;
Ποιες είναι οι δυσκολίες/ ευκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς όταν αναλάβατε;
Γνωρίζετε πόσο περιοδικά ιστορικής ύλης υπάρχουν στην Ελλάδα;
Εμπορικά θεωρείται πως είναι κερδοφόρο η έκδοση του περιοδικού;
Ως προς την κερδοφορία του περιοδικού γνωρίζετε ποια εποχή του περιοδικού από την αρχή του ήταν η πιο κερδοφόρα;
Παρακολουθείτε διεθνώς τώρα αντίστοιχα εγχειρήματα; Επηρεάζεστε;
Λοιπόν πώς κρίνετε το μέλλον των περιοδικών ιστορικής ύλης και το μέλλον του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη»;

Για το μέλλον του περιοδικού;

Πίνακας 3.5 Ερωτηματολόγιο συνέντευξης

3.2.3.2. Κατηγοριοποίηση συγγραφέων

Η παρατήρηση ως μέθοδος συλλογής υλικού, είναι η διαδικασία κατά την οποία κάποιο φαινόμενο ή συμπεριφορά γίνεται αντικείμενο παρατήρησης με τρόπο προγραμματισμένο, οργανωμένο, συστηματοποιημένο, από άτομα ειδικευμένα ή εκπαιδευμένα για τον ρόλο αυτό. Η παρατήρηση χρησιμοποιεί την καταγραφή γεγονότων και υφίσταται επαλήθευση. Ένας από τους σκοπούς της παρατήρησης είναι η παροχή συμπληρωματικού αποδεικτικού υλικού - πρόκειται για επιπρόσθετες περιγραφικές πληροφορίες που συλλέγονται πριν, κατά τη διάρκεια ή σε συνέχεια κάποιων πιο δομημένων μορφών συλλογής δεδομένων (Λαγουμιντζής κ.α., 2015; Παπαδόπουλος, 2014).

Για τη διεξοδικότερη μελέτη του περιοδικού, μελετήσαμε και κατηγοριοποιήσαμε τους 412 συγγραφείς- συνεργάτες του περιοδικού την περίοδο 2008-2018 (Prado, 2010: 80). Δημιουργήσαμε μια βάση δεδομένων με τα στοιχεία (ονοματεπώνυμο, επάγγελμα, φύλο και την ιθαγένεια), τα οποία στη συνέχεια ποσοτικοποιήθηκαν με τη βοήθεια του spss. Ως προς τον προσδιορισμό της επαγγελματικής ιδιότητας των συγγραφέων στις ελάχιστες περιπτώσεις που δεν αναφερόταν στο τέλος του άρθρου τους, έγινε αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Τα επαγγέλματα των συγγραφέων ομαδοποιήθηκαν σε εννέα ομάδες:

- ακαδημαϊκοί ιστορικοί, ομάδα που αφορά ιστορικούς όλων των βαθμίδων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
- ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών εκτός της ιστορίας
- διδάκτορες ιστορίας
- διδάκτορες άλλων επιστημών εκτός της ιστορίας
- ιστορικούς ερευνητές
- εκπαιδευτικοί, ομάδα που αφορά εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- δημοσιογράφοι
- συγγραφείς
- διάφορα επαγγέλματα.

Επιπλέον, έγινε καταγραφή των επιστημονικών πεδίων των συγγραφέων που δεν είναι ιστορικοί, γιατί οι τομείς τους είναι ενδεικτικοί της ποικιλίας των θεμάτων που περιλαμβάνει το περιοδικό. Ακόμα, καταγράφηκε το φύλο και η ιθαγένεια των συγγραφέων, ώστε να διαπιστωθούν συσχετισμοί μεταξύ των μεταβλητών. Συγκεκριμένα, έγινε συσχέτιση μεταξύ των επαγγελμάτων και του φύλου, μεταξύ των επαγγελμάτων και της ιθαγένειας και μεταξύ της ιθαγένειας και του φύλου.

3.2.4. Οι δέκτες

Η ΔΙ δεν αφορά μόνο τους παραγωγούς των ιδεών, των πρακτικών και των αντικειμένων με τα οποία συνδέεται, αλλά αφορά επίσης την πρόσληψή τους από ένα ευρύτερο κοινό, που δεν αποτελεί ένα αδρανές σώμα, αλλά έχει ήδη διαμορφωμένη γνώμη και προσδοκίες και αντιδρά σε ό,τι του παρουσιάζεται από τους ιστορικούς. Η ΔΙ αποτελεί ένα πεδίο επικοινωνίας που εμπλέκει δρώντα υποκείμενα από διαφορετικές θέσεις. Οι αποδέκτες/ κοινό είναι εξίσου σημαντικοί με τους παραγωγούς, καθώς διαπραγματεύονται τα νοήματα και τις πρακτικές της ΔΙ και δεν είναι παθητικοί αποδέκτες (Εξερτζόγλου, 2020: 22- 23).

Σύμφωνα με τον Blumer (1971), οι δέκτες μπορεί να νοηθούν ως μια νέα μορφή συλλογικότητας σχηματιζόμενη από τις συνθήκες της σύγχρονης κοινωνίας και το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «μάζα». Αν και εμφανίζονται να λειτουργούν ανώνυμα, απρόσωπα, σύμφωνα με κάποιες αφηρημένες, απρόσωπες ταυτότητες με όλες τις συνέπειες που αυτό έχει στον ετεροκαθορισμό της μαζικής επικοινωνιακής δράσης τους (Πλειός, 1998: 99), η πραγματική εμπειρία των δεκτών είναι προσωπική, μικρή και ενσωματωμένη στην κοινωνία και τους τρόπους ζωής. Ένας από τους ερευνητικούς στόχους της εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του προφίλ των δεκτών-αναγνωστών του περιοδικού, μέσω της έρευνας κοινού.

3.2.4.1. Έρευνα κοινού

Το μέσο συλλογής ερευνητικών δεδομένων, προσδιορίζεται από τη φύση του προβλήματος, το σκοπό της έρευνας και τη φύση του υποκειμένου που θα ερευνηθεί. (Βάμβουκας, 2002: 167). Στην έρευνά μας για τους αναγνώστες του περιοδικού χρησιμοποιήσαμε το ερωτηματολόγιο ως εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων, ως μέσον επικοινωνίας (interface) μεταξύ του ερευνητή και των ερωτώμενων. Ως τεχνική συλλογής πληροφοριών, θεωρείται αξιόπιστο γιατί είναι ανώνυμο και οι ερωτώμενοι απαντούν με μεγαλύτερη ειλικρίνεια. Λόγω της δυνατότητας να δοθεί σε πολλά άτομα συγχρόνως παρέχει μεγάλη έκταση πληροφοριών (Cohen et al, 2008). Αποτελεί από τους καλύτερους τρόπους συλλογής στατιστικών στοιχείων και χρησιμοποιείται πάρα πολύ στις δειγματοληπτικές έρευνες (Κιόχος, 1993). Πριν τη σύνταξη του ερωτηματολογίου, μελετήθηκαν άλλες σχετικές έρευνες κοινού (Πάντος, 2011; Διεθνής έρευνα αναγνωστών T.I.P.A., 2014) και σχετική βιβλιογραφία.

Ως προς το δείγμα της έρευνας, αποφασίστηκε η παραγωγή ενός ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου με τη βοήθεια του google forms, ώστε να διανεμηθεί ηλεκτρονικά και να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του περιοδικού στο Facebook (<https://www.facebook.com/HIS1968/>), σε συνεργασία με τον εκδότη και διαχειριστή της σελίδας με την ένδειξη για τους συνδρομητές του περιοδικού την περίοδο (2008-2018). Η επίσημη σελίδα του περιοδικού αριθμεί τα 38.000 μέλη και αναρτήθηκε στις 22 Ιουλίου 2018. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2018 που τελείωσε η έρευνα (τελευταία απάντηση δόθηκε στις 11/12/2018) δόθηκαν 105 απαντήσεις. Λόγω όμως της έλλειψης καταλόγου συνδρομητών του περιοδικού η έρευνα κοινού

δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώθηκε σε τέσσερις ενότητες, που περιλαμβάνουν βασικά ερευνητικά ερωτήματα:

Α' ενότητα: ρωτώνται δημογραφικά στοιχεία, περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις 1-6, όπου διερευνάται το δημογραφικό προφίλ των αναγνωστών π.χ. φύλο, ηλικία, τόπος διαμονής, μορφωτικό επίπεδο.

Β' ενότητα: ρωτάται η σχέση με το περιοδικό, περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις 7-18, όπου διερευνώνται οι επιλογές των αναγνωστών σε σχέση με το περιοδικό π.χ. είδος ιστορίας, και οι απόψεις τους για τη γλώσσα και την εικονογράφηση του περιοδικού.

Γ' ενότητα: ρωτάται η σχέση του αναγνώστη με την ιστορία, περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις 19-25, όπου διερευνάται η σχέση των αναγνωστών με τη σχολική ιστορία και η στάση τους απέναντι στην απόκτηση ιστορικής γνώσης.

Δ' ενότητα: ρωτάται η συναισθηματική διάσταση/ αξιολόγηση του περιοδικού, περιλαμβάνονται οι ερωτήσεις 26-34, με τις οποίες ερευνάται η στάση των αναγνωστών απέναντι στην αξιοπιστία των πληροφοριών του περιοδικού και πως αξιολογούν τη θεματολογία, την εικονογράφηση και το κόστος.

Πρόκειται για ένα δομημένο ερωτηματολόγιο με 34 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις 1-10, 15-18, 20, 22-24, 34 είναι κλειστού τύπου πολλαπλών επιλογών και επιδέχονται μια απάντηση, εκτός από την ερώτηση 8 που αποτελεί υποερώτηση της 7ης και απαιτεί κείμενο σύντομης απάντησης. Οι ερωτήσεις 11-14, 21 είναι κλειστού τύπου πολλαπλών επιλογών και επιδέχονται περισσότερες της μίας απάντησης. Οι ερωτήσεις 19, 25-33 αποτελούν ερωτήσεις πενταβάθμιας κλίμακας διάταξης Likert, με τιμές που κυμαίνονται από «καθόλου» έως το «πάρα πολύ» όπου ζητείται να καταγραφεί ο βαθμός συμφωνίας του ερωτώμενου. Ο λόγος που επιλέχθηκε η κλίμακα Likert είναι επειδή η σειρά των ερωτήσεων ή δηλώσεων μπορούν να μετρήσουν στάσεις, απόψεις και συμπεριφορές (Boone & Boone, 2012).

Ενότητες	Θεματικοί άξονες	Ερωτήσεις	Αντικείμενο διερεύνησης
A	Δημογραφικά στοιχεία	1-6	Ερευνάται το δημογραφικό προφίλ των αναγνωστών A1) Φύλο A2) Ηλικία A3) Οικογενειακή κατάσταση A4) Τόπος διαμονής A5) Μορφωτικό επίπεδο A6) Επάγγελμα

Β	Η σχέση με το περιοδικό	7-10, 17	B1) Η τυπική σχέση με το περιοδικό (συνδρομή/ αγορά/ χρήση ιστοσελίδας, χρόνος ανάγνωσης)
		11-13	B2) Προτιμώμενη θεματολογία
		14, 18	B3) Λόγοι επιλογής περιοδικού
		15-16	B4) Άποψη για τα τυπικά χαρακτηριστικά του περιοδικού π.χ. εικονογράφηση, γλώσσα
Γ	Η σχέση με την ιστορία	19,25	Γ1) Η σχέση με τη σχολική ιστορία
		20-23	Γ2) Γενικότερο ενδιαφέρον για την ιστορία
		24	Γ3) Πολιτική κατεύθυνση
Δ	Συναισθηματική διάσταση/ Αξιολόγηση	26	Δ1) Αίσθηση για την ασφάλεια των πληροφοριών
		27-29	Δ2) Άποψη για την εκπαιδευτική χρήση του περιοδικού
		30-34	Δ3) Αξιολόγηση του περιοδικού

Πίνακας 3.6 Διάρθρωση του ερωτηματολογίου της έρευνας κοινού κατά θεματικούς άξονες

Η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία. Οι περιορισμοί της έρευνας αφορούν την έλλειψη καταλόγου συνδρομητών του περιοδικού, την απουσία στοιχείων πωλήσεων του περιοδικού (ΕΛΣΤΑΤ και πρακτορείο διανομής Τύπου «Άργος») και την απουσία βιβλιογραφίας για την Ιστορία του περιοδικού, στην οποία καλούμαστε να συμβάλουμε.

Τέλος, όλα τα δεδομένα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια παρουσιάστηκαν μέσω της ποσοτικής ανάλυσης με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 25 και ειδικότερα μέσω της περιγραφικής στατιστικής και του ελέγχου στατιστικής σημαντικότητας χ^2 μεταξύ των μεταβλητών.

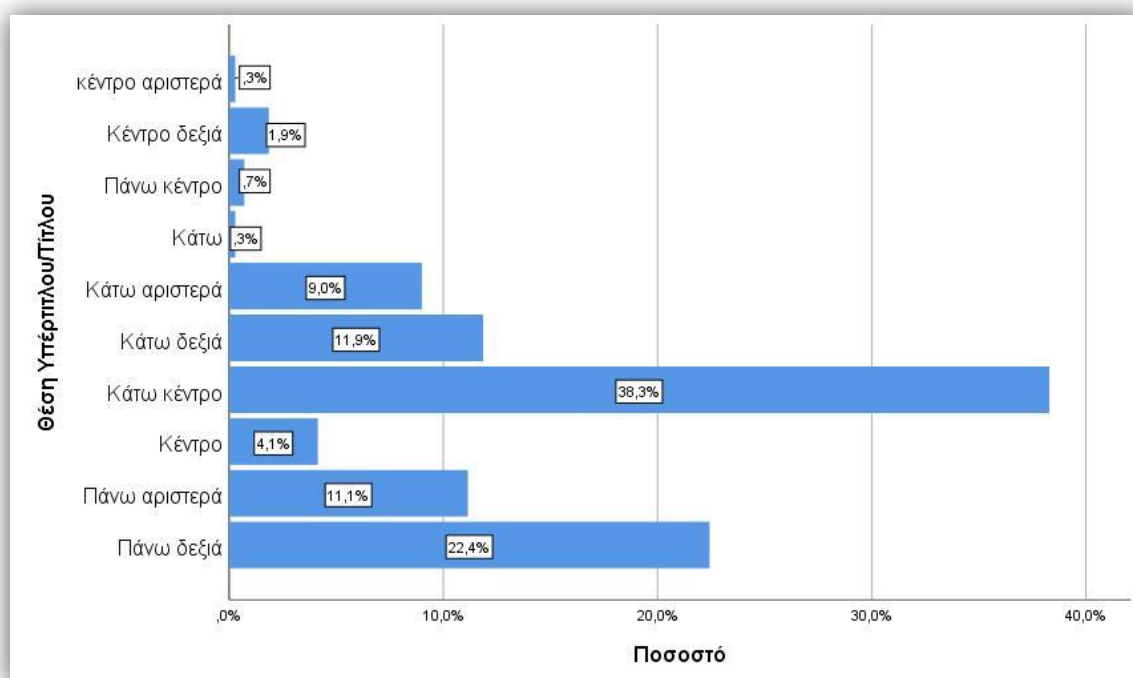
4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται και περιγράφονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, όπως προέκυψαν από την εφαρμογή των ερευνητικών μεθόδων. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τα δεδομένα των αναλύσεων των εξωφύλλων (κείμενο και εικόνα), τα δεδομένα της ανάλυσης περιεχομένου, τα δεδομένα που προέκυψαν από την συνέντευξη του εκδότη και την κατηγοριοποίηση των συγγραφέων και τέλος τα δεδομένα από την έρευνα κοινού.

4.1. Αποτελέσματα ανάλυσης εξωφύλλων

4.1.1. Κείμενο

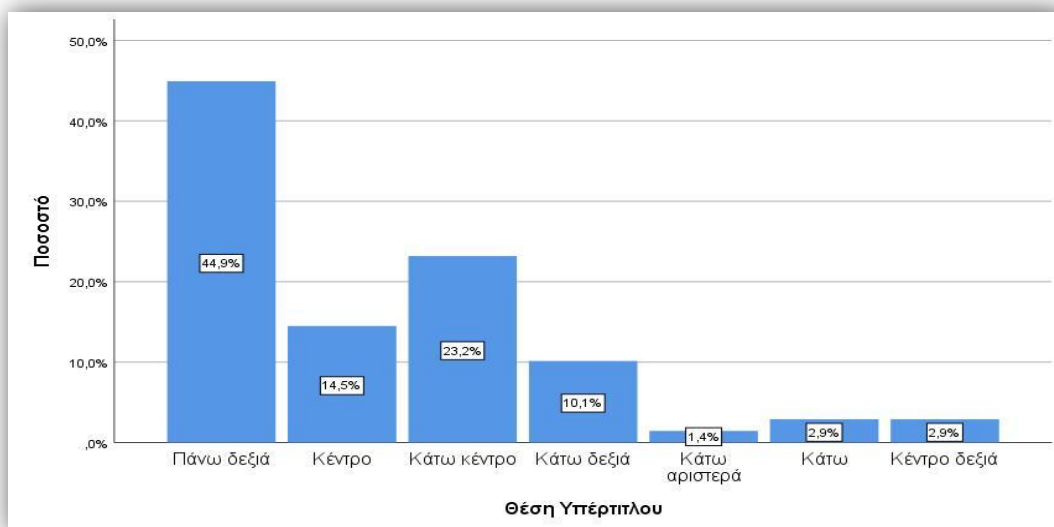
Ως προς τη θέση των υπέρτιτλων και των τίτλων μαζί στα εξώφυλλα του περιοδικού το 38,3% βρίσκεται κάτω στο κέντρο, το 22,4% πάνω δεξιά, το 11,9% κάτω δεξιά, το 11,1% πάνω αριστερά, το 9% κάτω αριστερά, το 4,1% στο κέντρο, το 1,9% στο κέντρο δεξιά, το 0,7% πάνω κέντρο, το 0,3% στο κέντρο αριστερά και το 0,3% κάτω. Οπότε ακολουθείται η κλασική κατά Kress σημειωτική απόδοση του βασικού μηνύματος για την ιστορική θεματική στο περιοδικό στο κέντρο και κάτω του εξωφύλλου για να προσελκύσει και να κατευθύνει το βλέμμα μας στο εξώφυλλο. Στην ίδια σημειωτική απόδοση το νέο πληροφοριακό στοιχείο τοποθετείται πάνω δεξιά στο εξώφυλλο.

Γράφημα 4.1 Ραβδόγραμμα για τη θέση υπέρτιτλων και τίτλων μαζί στα εξώφυλλα

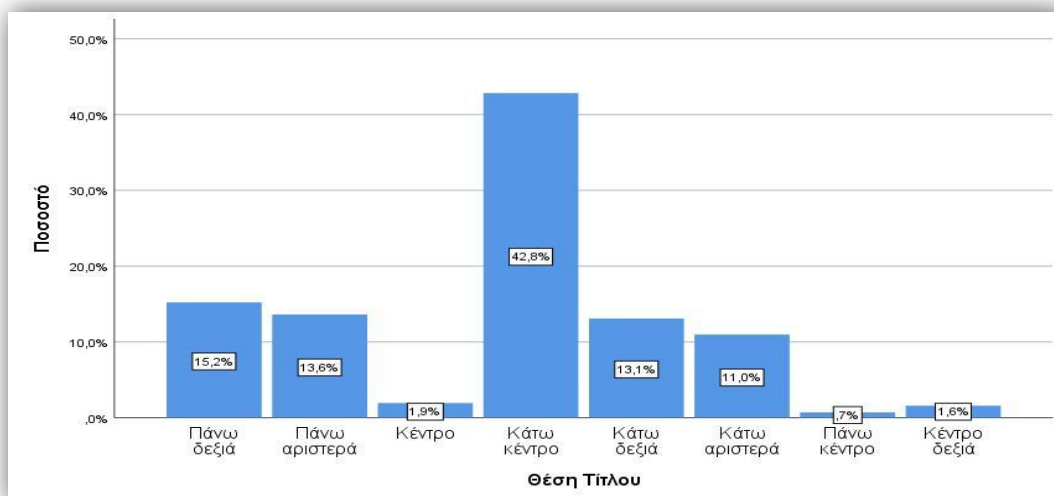

Ως προς τη θέση που έχει ο υπέρτιλος, μόνος του, στα εξώφυλλα το 44,9% βρίσκεται πάνω δεξιά, το 23,2% βρίσκεται κάτω κέντρο, το 14,5% βρίσκεται στο κέντρο, το 10,1% βρίσκεται κάτω δεξιά, το 2,9% βρίσκεται κάτω, το 2,9% βρίσκεται κέντρο δεξιά και το 1,4% βρίσκεται κάτω αριστερά. Οπότε ο υπέρτιλος σηματοδοτεί το νέο πληροφοριακό υλικό.

Γράφημα 4.2 Ραβδόγραμμα για τη θέση των υπέρτιλων στα εξώφυλλα

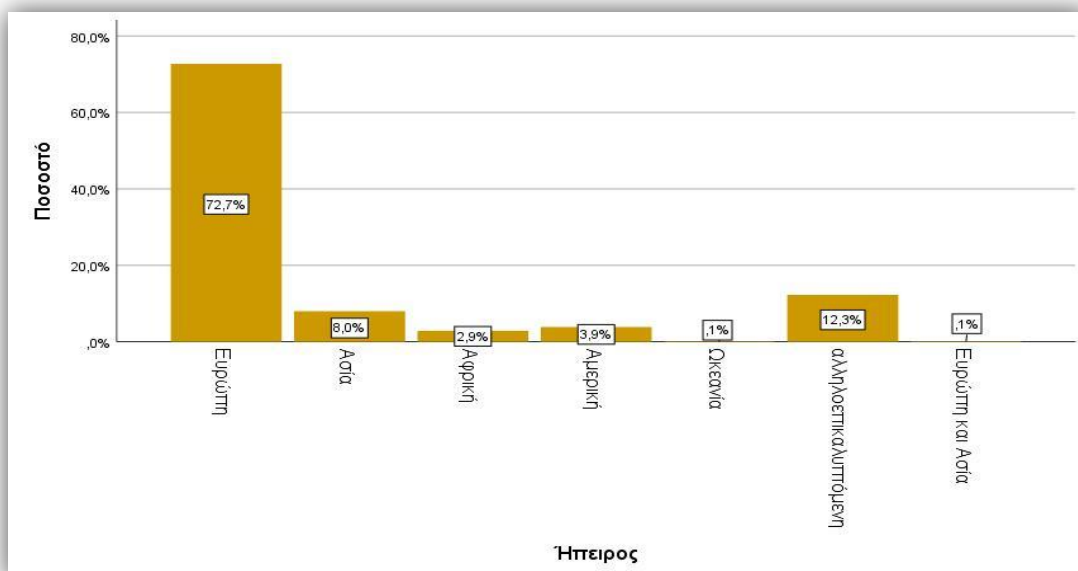
Ως προς τη θέση που έχουν οι τίτλοι στα εξώφυλλα το 42,8% βρίσκονται κάτω κέντρο, το 15,2% βρίσκονται πάνω δεξιά, το 13,6% πάνω αριστερά, το 13,1% κάτω δεξιά, το 11% κάτω αριστερά, το 1,9% στο κέντρο, το 1,6% στο κέντρο δεξιά και το 0,7% πάνω κέντρο. Οπότε ο τίτλος σηματοδοτεί το βασικό ιστορικό μήνυμα που θέλει να μας προωθήσει ο εκδότης.

Γράφημα 4.3 Ραβδόγραμμα για τη θέση των τίτλων στα εξώφυλλα

Ως προς την ήπειρο στην οποία αναφέρονται οι τίτλοι (υπέρτιτλοι και οι τίτλοι) των εξωφύλλων το 72,7% αναφέρονται στην Ευρώπη, το 12,3% είναι αλληλοκαλυπτόμενη, το 8% αναφέρονται στην Ασία, το 3,9% αναφέρονται στην Αμερική, το 2,9% αναφέρονται στην Αφρική, το 0,1% στην Ωκεανία και το 0,1% στην Ευρώπη και Ασία. Οπότε αναδεικνύεται η ευρωπαϊκή ιστορία.

Γράφημα 4.4 Ραβδόγραμμα για την ήπειρο στην οποία αναφέρονται οι υπέρτιτλοι και οι τίτλοι των εξωφύλλων

Ως προς τη συχνότητα των ευρωπαϊκών κρατών που αναφέρονται στους τίτλους (υπέρτιτλοι και τίτλοι) των εξωφύλλων η Ελλάδα αναφέρεται 336 φορές σε ποσοστό 56,3%, η Γερμανία 40 φορές σε ποσοστό 6,7%, δύο ή τρεις χώρες μαζί (αλληλοεπικαλυπτόμενη) 38 φορές σε ποσοστό 6,4%, η Ιταλία 29 φορές σε ποσοστό 4,9%, η Ρωσία 27 φορές σε ποσοστό 4,5%, η Τουρκία 26 φορές σε ποσοστό 4,4% (παρόλο που δεν είναι ευρωπαϊκή χώρα έχει ερευνητικό ενδιαφέρον η συχνότητα με την οποία αναφέρεται στο περιοδικό), η Αγγλία 20 φορές σε ποσοστό 3,4%, η Γαλλία 18 φορές σε ποσοστό 3%, η Ισπανία 10 φορές σε ποσοστό 1,7%, η Κύπρος 8 φορές σε ποσοστό 1,3%, η Ουκρανία 5 φορές σε ποσοστό 0,8%, η Αλβανία 5 φορές σε ποσοστό 0,8%, η Πολωνία 4 φορές με ποσοστό 0,7%, η Βουλγαρία 4 φορές με ποσοστό 0,7%, η Αυστρία 3 φορές σε ποσοστό 0,5%, η Σερβία 3 φορές σε ποσοστό 0,5%, η Βοσνία Ερζεγοβίνη 2 φορές σε ποσοστό 0,3%, τα Βαλκάνια 2 φορές σε ποσοστό 0,3%, από 1 φορά και σε ποσοστό 0,2% οι χώρες Κόσοβο, Μάλτα, Γεωργία, Βόρεια Μακεδονία, Ελβετία, Ιρλανδία, Φινλανδία, Ρουμανία, Κροατία, Μαυροβούνιο, Τσεχία, και από 1 φορά και σε ποσοστό 0,2% οι χώρες ΗΠΑ, Καναδάς, Ιράν, Ινδία, Ισραήλ και η Μέση Ανατολή που δεν είναι ευρωπαϊκές αλλά στους τίτλους αναφέρονται σε συνδυασμό με κάποια ευρωπαϊκή χώρα. Οπότε αναδεικνύεται η εθνική ιστορία.

Frequencies

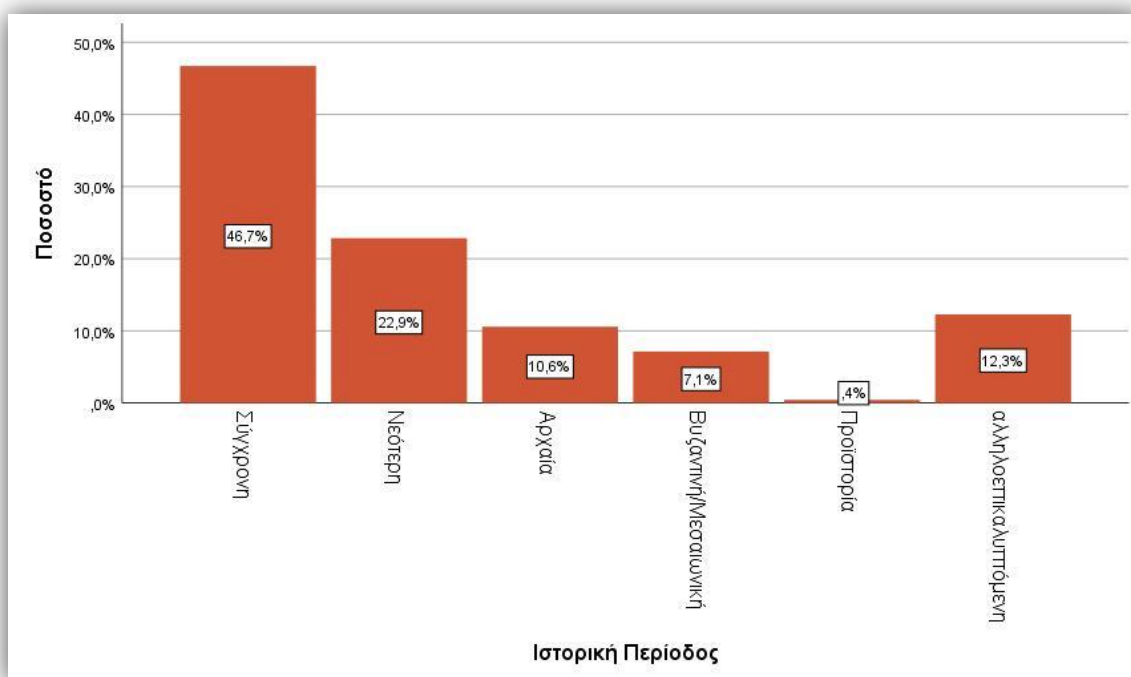
	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Ελλάδα	336	56,3%	63,5%
Γαλλία	18	3,0%	3,4%
Γερμανία	40	6,7%	7,6%
Ιταλία	29	4,9%	5,5%
Αυστρία	3	0,5%	0,6%
Ρωσία	27	4,5%	5,1%
Σερβία	3	0,5%	0,6%
Τουρκία	26	4,4%	4,9%
Ισπανία	10	1,7%	1,9%
Βαλκάνια	2	0,3%	0,4%
Κόσοβο	1	0,2%	0,2%
Αγγλία	20	3,4%	3,8%
Κύπρος	8	1,3%	1,5%
Πολωνία	4	0,7%	0,8%
Βουλγαρία	4	0,7%	0,8%
Ουκρανία	5	0,8%	0,9%
Μάλτα	1	0,2%	0,2%
Γεωργία	1	0,2%	0,2%
Βόρεια Μακεδονία	1	0,2%	0,2%
Ελβετία	1	0,2%	0,2%
Ιρλανδία	1	0,2%	0,2%
Φινλανδία	1	0,2%	0,2%
Βοσνία Ερζεγοβίνη	2	0,3%	0,4%
Αλβανία	5	0,8%	0,9%
Ρουμανία	1	0,2%	0,2%
ΗΠΑ	1	0,2%	0,2%
Καναδάς	1	0,2%	0,2%
Μέση Ανατολή	1	0,2%	0,2%
Ιραν	1	0,2%	0,2%
Ινδία	1	0,2%	0,2%
Κροατία	1	0,2%	0,2%
Μαυροβούνιο	1	0,2%	0,2%
Ισραήλ	1	0,2%	0,2%
Τσεχία	1	0,2%	0,2%
αλληλοεπικαλυπτόμενη	38	6,4%	7,2%

Total	597	100,0%	112,9%
-------	-----	--------	--------

Πίνακας 4.1 Συχνότητα αναφορών ευρωπαϊκών κρατών στους τίτλους των εξωφύλλων

Ως προς την ιστορική περίοδο που αναφέρονται οι τίτλοι (υπέρτιτλοι και τίτλοι) των εξωφύλλων το 46,7% αναφέρονται στην σύγχρονη ιστορία, το 22,9% αναφέρονται στην νεότερη ιστορία, το 12,3% είναι αλληλοκαλυπτόμενη κατηγορία, το 10,6% αναφέρονται στην αρχαία ιστορία, το 7,1% αναφέρονται στην βυζαντινή/μεσαιωνική ιστορία και το 0,4% αναφέρονται στην προϊστορία. Οπότε αναδεικνύεται η σύγχρονη ιστορία, ο παροντισμός και επικαιροποιείται το περιοδικό.

Γράφημα 4.5 Ραβδόγραμμα για την ιστορική περίοδο των τίτλων

Ως προς τις θεματικές που προκύπτουν από τους τίτλους (υπέρτιτλοι και τίτλοι) η πολιτική αναφέρεται 151 φορές (20,5%), ο πόλεμος 185 φορές (25,1%), οι προσωπικότητες 136 φορές (18,5%), η θρησκεία 25 φορές (3,4%), οι φυλές/πολιτισμοί/λαοί 20 φορές (2,7%), ο υλικός πολιτισμός 10 φορές (1,4%), η τοπική ιστορία 37 φορές (5,0%), η καθημερινή ζωή 33 φορές (4,5%), ο αθλητισμός 6 φορές (0,8%), τα εγκλήματα/φόντοι 39 φορές (5,3%), η τέχνη/λογοτεχνία 12 φορές (1,6%), τα μεγάλα γεγονότα/ κρίσεις 13 φορές (1,8%), η επιστήμη/ αστρονομία 9 φορές (1,2%), οι αποικίες 3 φορές (0,4%), οι δυναστείες 9 φορές (1,2%), η οικονομία/εταιρίες 5 φορές (0,7%), η ιστορία μιας εποχής 6 φορές (0,8%), οι θρύλοι/μύθοι 8 φορές (1,1%), η μετανάστευση 5 φορές (0,7%), τα έθιμα 3 φορές (0,4%), τα κτήρια/αρχιτεκτονική 6 φορές (0,8%), τα μυστήρια/μυστικά 5 φορές (0,7%), οι ανακαλύψεις 4 φορές (0,5%), η ιστορία του φύλου 5 φορές (0,7%)

και τα ΜΜΕ 2 φορές (0,3%). Οπότε η πολεμική/ στρατιωτική ιστορία αναδεικνύεται στο πεδίο της θετικιστικής ιστορικής αφήγησης.

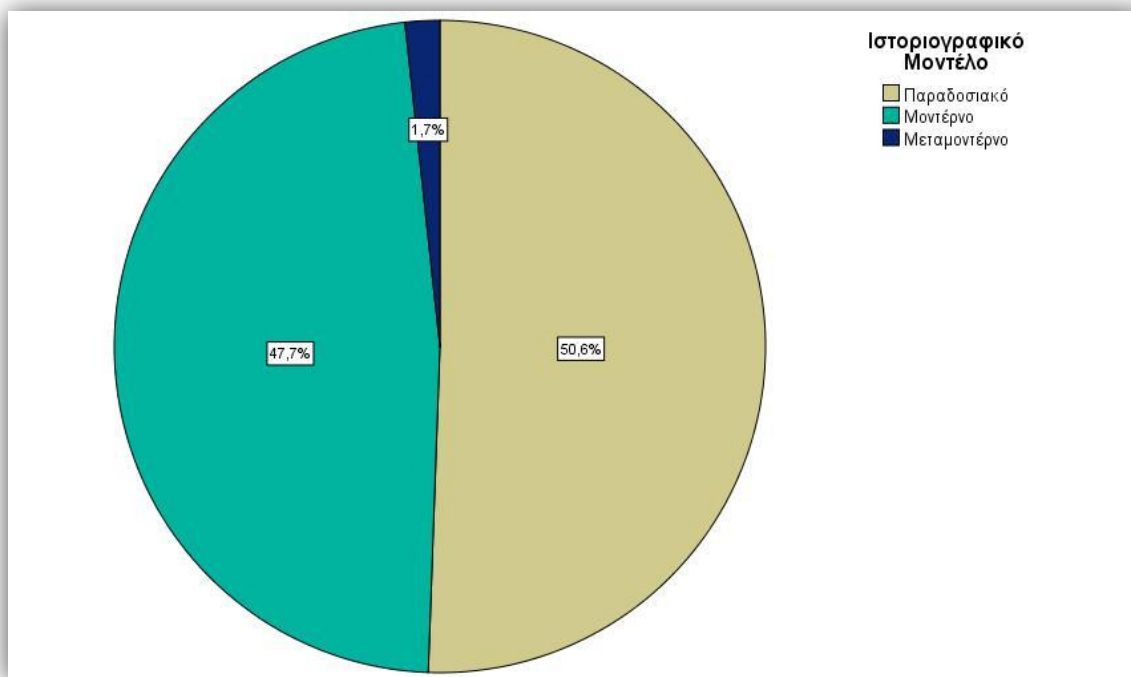
\$theme Frequencies

\$theme ^a		Responses		Percent of Cases
		N	Percent	
	Πολιτική	151	20,5%	21,6%
	Πόλεμος	185	25,1%	26,4%
	Προσωπικότητες	136	18,5%	19,4%
	Θρησκεία	25	3,4%	3,6%
	φυλές/πολιτισμοί/λαοί	20	2,7%	2,9%
	υλικός πολιτισμός	10	1,4%	1,4%
	τοπική ιστορία	37	5,0%	5,3%
	καθημερινή ζωή	33	4,5%	4,7%
	Αθλητισμός	6	0,8%	0,9%
	εγκλήματα/φόνοι	39	5,3%	5,6%
	τέχνη/λογοτεχνία	12	1,6%	1,7%
	μεγάλα γεγονότα/ κρίσεις	13	1,8%	1,9%
	επιστήμη/ αστρονομία	9	1,2%	1,3%
	Αποικίες	3	0,4%	0,4%
	Δυναστείες	9	1,2%	1,3%
	οικονομία/εταιρίες	5	0,7%	0,7%
	ιστορία μιας εποχής	6	0,8%	0,9%
	θρύλοι/μύθοι	8	1,1%	1,1%
	Μετανάστευση	5	0,7%	0,7%
	Έθιμα	3	0,4%	0,4%
	κτήρια/αρχιτεκτονική	6	0,8%	0,9%
	μυστήρια/μυστικά	5	0,7%	0,7%
	Ανακαλύψεις	4	0,5%	0,6%
	ιστορία του φύλου	5	0,7%	0,7%
	ΜΜΕ	2	0,3%	0,3%
Total		737	100,0%	105,3%

a. Group

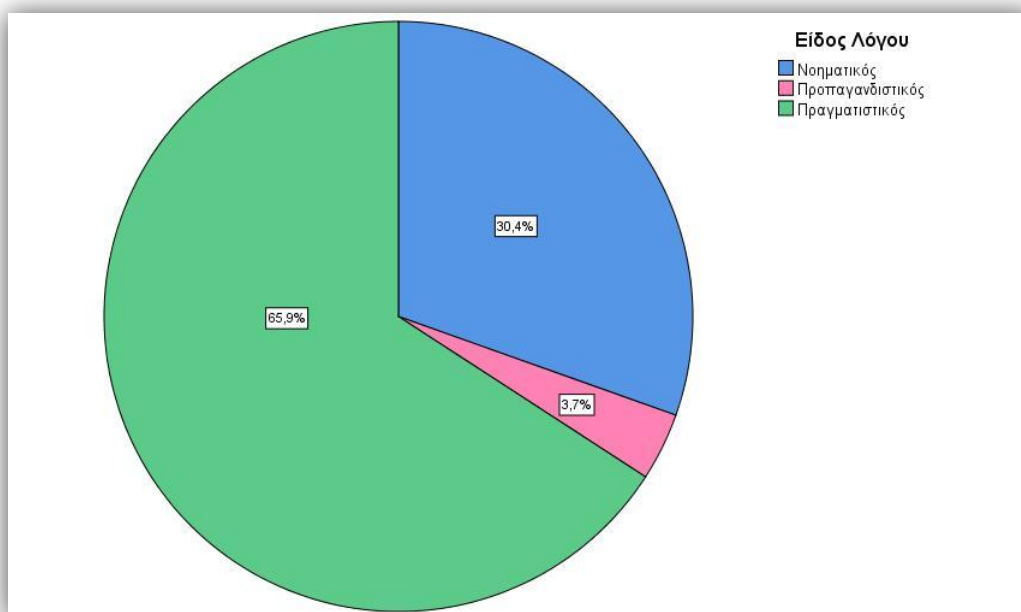
Πίνακας 4.2 Θεματικές που προκύπτουν από τους τίτλους

Ως προς την αφηγηματική λειτουργία που προκύπτει από τους τίτλους των εξωφύλλων το 50,6% αφορούν την παραδοσιακή, το 47,7% αφορούν τη μοντέρνα και το 1,7% τη μεταμοντέρνα λειτουργία. Οπότε ανάμεσα στην παραδοσιακή και στη μοντέρνα προωθείται παράλληλα και χωρίς μεγάλη διαφορά η θετικιστική και η νέα ιστορία.

Γράφημα 4.6 Διάγραμμα πίτας για την αφηγηματική λειτουργία που προκύπτει από τους τίτλους

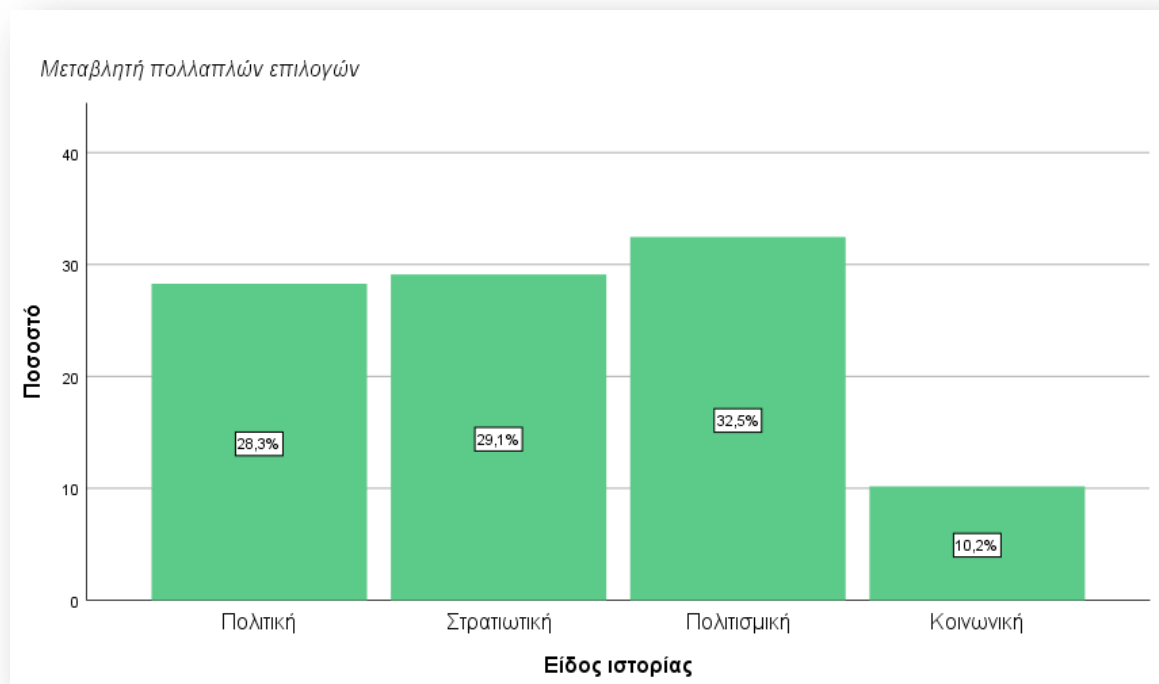
Ως προς το είδος του λόγου που χρησιμοποιείται στους τίτλους των εξωφύλλων το 65,9% αφορά τον πραγματιστικό λόγο, το 30,4% αφορά τον νοηματικό λόγο και το 3,7% αφορά τον προπαγανδιστικό λόγο. Οπότε αναδεικνύεται η ιστορική πληροφορία.

Γράφημα 4.7 Διάγραμμα πίτας για το είδος λόγου που προκύπτει από τους τίτλους

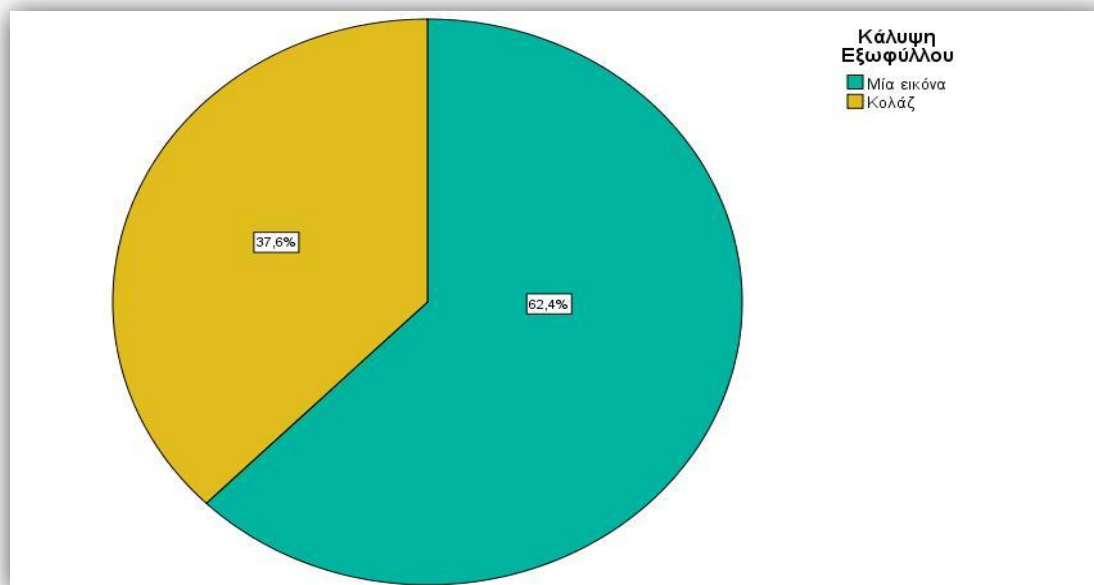
Ως προς το είδος της Ιστορίας που προκύπτει από τους τίτλους του εξωφύλλου το 32,5% αναφέρεται στην πολιτισμική ιστορία, το 29,1% στη στρατιωτική ιστορία, το 28,3% στην πολιτική ιστορία και το 10,2% στην κοινωνική ιστορία. Οπότε προωθείται παράλληλα η πολιτική, η στρατιωτική και η πολιτισμική ιστορία, με μια μικρή υπεροχή της πολιτισμικής ιστορίας.

Γράφημα 4.8 Ραβδόγραμμα για το είδος της Ιστορίας που προκύπτει από τους τίτλους

4.1.2. Εικόνες

Ως προς την κάλυψη των εξωφύλλων του περιοδικού το 37,6% είναι κολάζ και το 62,4% είναι μία εικόνα. Οπότε η μία εικόνα ως παραδοσιακή απόδοση τεχνοτροπίας υποστηρίζει την πολεμική, επωνύμων ιστορία, δίνοντας έμφαση στην Ιστορία, το πρόσωπο ή το πολεμικό γεγονός (Spiker, 2003: 2; Lule, 1995: 199).

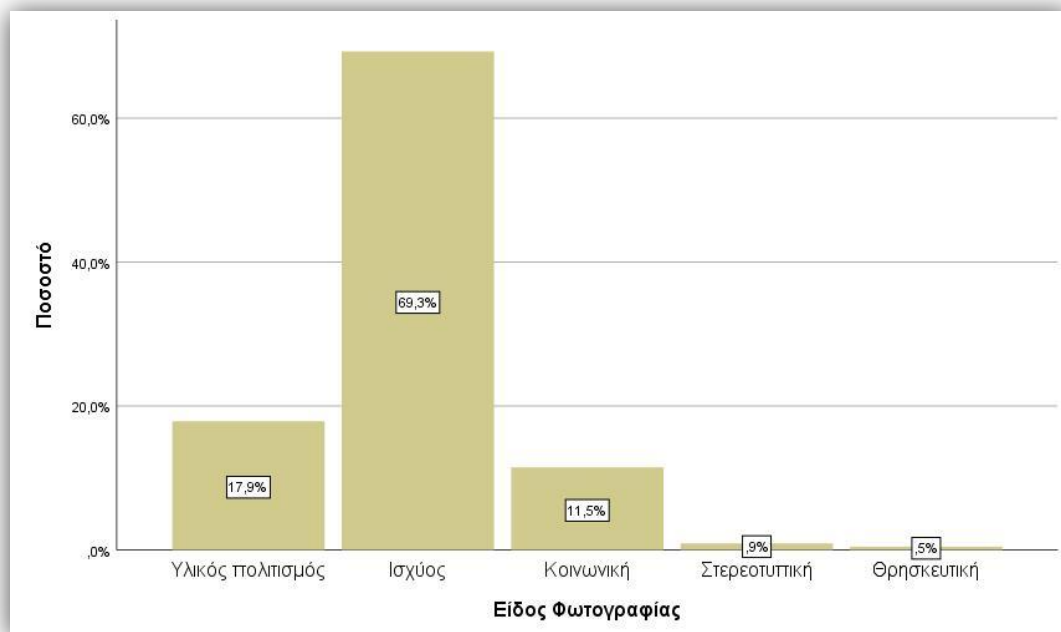
Γράφημα 4.9 Διάγραμμα πίτας για την κάλυψη του εξωφύλλου

Από τα εξώφυλλα που περιέχουν κολάζ εικόνων το 66,7% (34 εξώφυλλα) αποτελούνται από 2 εικόνες, το 17,6 (9 εξώφυλλα) από 3 εικόνες, το 5,9% (3 εξώφυλλα) από 4 εικόνες, το 5,9% (3 εξώφυλλα) από 5 εικόνες, το 2% (1 εξώφυλλο) από 7 εικόνες και το 2% (1 εξώφυλλο) από 8 εικόνες.

Όταν είναι κολάζ:	Frequency	%	
Εικόνες	2	34	66,7
	3	9	17,6
	4	3	5,9
	5	3	5,9
	7	1	2,0
	8	1	2,0

Πίνακας 4.3 Αριθμός εικόνων κολάζ

Ως προς το είδος της φωτογραφίας που περιέχουν τα εξώφυλλα το 69,3% αποτελούν εικόνες ισχύος, το 17,9% εικόνες υλικού πολιτισμού, το 11,5% κοινωνικές εικόνες, το 9% στερεοτυπικές εικόνες και το 5% θρησκευτικές εικόνες. Οπότε αναδεικνύεται η ηγεμονική ιστορία.

Γράφημα 4.10 Ραβδόγραμμα για το είδος της εικόνας

4.1.3 Επαγωγική Στατιστική

Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζονται οι έλεγχοι ανεξαρτησίας μεταξύ κάποιων μεταβλητών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για διερεύνηση.

Στον πίνακα 4.4 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζει το είδος του τίτλου, τη θέση στο εξώφυλλο. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 196,330$, $p = ,006$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί ποια θέση καταλαμβάνει στο εξώφυλλο το κάθε είδος τίτλου καθώς τα ποσοστά παρουσίασαν στατιστικά σημαντικά διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, ο υπέρτιτλος σε ποσοστό 44,9% βρίσκεται στην πάνω δεξιά θέση του εξωφύλλου, σε ποσοστό 23,2% κάτω κέντρο και σε ποσοστό 14,5% στο κέντρο, οι υπέρτιτλοι/αφιερώματα κατά 59,4% βρίσκονται πάνω δεξιά στο εξώφυλλο, κατά 15,6% κάτω κέντρο, κατά 12,5% στο κέντρο και τέλος οι τίτλοι κατά 42,8% βρίσκονται κάτω κέντρο, κατά 15,2% πάνω δεξιά, κατά 13,6% πάνω αριστερά και κατά 13,1% κάτω δεξιά. Οπότε κατά Kress ακολουθείται η κλασική σημειωτική απόδοση με το νέο πληροφοριακό στοιχείο (υπέρτιτλοι) να τοποθετείται πάνω δεξιά στο εξώφυλλο και το νέο βασικό ιστορικό μήνυμα (τίτλοι) να τοποθετείται κάτω και κέντρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

Διερεύνηση της θέσης ως προς το είδος του τίτλου

Θέση	Είδος τίτλου				Σύνολο	p
	Υπέρ- τιτλος	Τίτλος	Αφιέ- ρωμα	Υπέρτιτλος/ Αφιέρωμα		
Πάνω δεξιά	31 44,9%	86 15,2%	1 100,0%	38 59,4%	156 22,3%	,006
Πάνω αριστερά	0 0,0%	77 13,6%	0 0,0%	1 1,6%	78 11,2%	
Κέντρο	10 14,5%	11 1,9%	0 0,0%	8 12,5%	29 4,1%	
Κάτω κέντρο	16 23,2%	242 42,8%	0 0,0%	10 15,6%	268 38,3%	
Κάτω δεξιά	7 10,1%	74 13,1%	0 0,0%	2 3,1%	83 11,9%	
Κάτω αριστερά	1 1,4%	62 11,0%	0 0,0%	0 0,0%	63 9,0%	
Κάτω	2 2,9%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 0,3%	
Πάνω κέντρο	0 0,0%	4 0,7%	0 0,0%	1 1,6%	5 0,7%	
Κέντρο δεξιά	2 2,9%	9 1,6%	0 0,0%	2 3,1%	13 1,9%	
Κέντρο αριστερά	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 3,1%	2 0,3%	
Σύνολο	69 100,0%	565 100,0%	1 100,0%	64 100,0%	699 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p-value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας με μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo.

Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.4 Διερεύνηση της θέσης ως προς το είδος του τίτλου

Στον πίνακα 4.5 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζεται η ευρωπαϊκή χώρα που αναφέρεται στον τίτλο από το είδος της Ιστορίας. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 188,650$, $p = ,004$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί το είδος της ιστορίας ανάλογα με την ευρωπαϊκή χώρα στην οποία αντιστοιχεί ο τίτλος καθώς τα ποσοστά παρουσίασαν στατιστικά σημαντική διαφορά. Πιο συγκεκριμένα, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα το 33,4% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Γαλλία το 61,1% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη

Γερμανία το 43,9% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ιταλία το 43,3% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Αυστρία το 66,7% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Ρωσία το 37,9% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Σερβία το 66,7% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Τουρκία το 40,7% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ισπανία το 45,5% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Αγγλία το 40% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Κύπρο το 55,6% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Πολωνία το 75% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Κύπρο το 55,6% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στο Κόσοβο το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Βουλγαρία το 100% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ουκρανία το 60% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Μάλτα το 100% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Γεωργία το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Βόρεια Μακεδονία το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελβετία το 100% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ιρλανδία το 100% είναι θέματα στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Φινλανδία το 100% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Βοσνία Ερζεγοβίνη από 33,3% είναι θέματα πολιτικής, στρατιωτικής και πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Αλβανία το 66,7% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στη Ρουμανία το 100% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Κροατία το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στο Μαυροβούνιο από 50% είναι θέματα πολιτικής και στρατιωτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Τσεχία το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για την αλληλοεπικαλυπτόμενη κατηγορία το 36,8% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα και τις ΗΠΑ το 100% είναι θέματα κοινωνικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα και τον Καναδά το 100% είναι θέματα κοινωνικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα και τη Μέση Ανατολή το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα και το Ιράν το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας, για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα και την Ινδία το 100% είναι θέματα πολιτισμικής ιστορίας και για τους τίτλους που αναφέρονται στην Ελλάδα και το Ισραήλ το 100% είναι θέματα πολιτικής ιστορίας. Οπότε, εάν εξαιρέσουμε τις χώρες που έχουν από μία μόνο αναφορά στους τίτλους, προκύπτει πως οι τίτλοι που περιλαμβάνουν πολιτική ιστορία αναφέρονται κυρίως στην Ελλάδα, στην Ισπανία,

στην Πολωνία και στην Αλβανία, τίτλοι που περιλαμβάνουν στρατιωτική ιστορία αναφέρονται κυρίως στη Γαλλία, στη Γερμανία, στη Ρωσία, στη Σερβία, στην Τουρκία, στην Κύπρος και στη Βουλγαρία, τίτλοι που περιλαμβάνουν πολιτισμική ιστορία αναφέρονται στην Ιταλία, στην Αυστρία, στην Αγγλία, στην Ουκρανία και τίτλοι που περιλαμβάνουν κοινωνική ιστορία αναφέρονται σε μικρό ποσοστό κυρίως στην Ελλάδα, στην Τουρκία, στην Γερμανία, στην Ιταλία και στη Ρωσία.

Πίνακας 4.5

Διερεύνηση της χώρας Ευρώπης ως προς το είδος Ιστορίας

Χώρα Ευρώπης	Είδος ιστορίας				Σύνολο	P
	Πολιτική	Στρα- τιωτική	Πολιτισ- μική	Κοινωνική		
Ελλάδα	116 33,4%	82 23,6%	110 31,7%	39 11,2%	347 100,0%	,004
Γαλλία	5 27,8%	11 61,1%	2 11,1%	0 0,0%	18 100,0%	
Γερμανία	14 34,1%	18 43,9%	6 14,6%	3 7,3%	41 100,0%	
Ιταλία	6 20,0%	9 30,0%	13 43,3%	2 6,7%	30 100,0%	
Αυστρία	1 33,3%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	3 100,0%	
Ρωσία	10 34,5%	11 37,9%	5 17,2%	3 10,3%	29 100,0%	
Σερβία	1 33,3%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%	
Τουρκία	7 25,9%	11 40,7%	5 18,5%	4 14,8%	27 100,0%	
Ισπανία	5 45,5%	2 18,2%	4 36,4%	0 0,0%	11 100,0%	
Βαλκάνια	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%	
Κόσοβο	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	
Αγγλία	5 25,0%	7 35,0%	8 40,0%	0 0,0%	20 100,0%	

Κύπρος	3 33,3%	5 55,6%	0 0,0%	1 11,1%	9 100,0%
Πολωνία	3 75,0%	1 25,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 100,0%
Βουλγαρία	0 0,0%	4 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 100,0%
Ουκρανία	1 20,0%	1 20,0%	3 60,0%	0 0,0%	5 100,0%
Μάλτα	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Γεωργία	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Βόρεια Μακεδονία	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Ελβετία	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Ιρλανδία	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Φινλανδία	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	1 100,0%
Βοσνία Ερζεγοβίνη	1 33,3%	1 33,3%	1 33,3%	0 0,0%	3 100,0%
Αλβανία	4 66,7%	0 0,0%	2 33,3%	0 0,0%	6 100,0%
Ρουμανία	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	1 100,0%
ΗΠΑ	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	1 100,0%
Καναδάς	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	1 100,0%
Μέση Ανατολή	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Ιράν	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Ινδία	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	1 100,0%
Κροατία	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%

Μαυροβούνιο	1 50,0%	1 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%
Ισραήλ	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Τσεχία	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%
Αλληλοεπικαλυπτόμενη	6 15,8%	12 31,6%	14 36,8%	6 15,8%	38 100,0%
Σύνολο	198 32,0%	182 29,4%	178 28,8%	60 9,7%	618 100,0%

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας με μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo.

Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.5 Διερεύνηση της Ευρωπαϊκής χώρας ως προς το είδος Ιστορίας

Στον πίνακα 4.6 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζει η ιστορική περίοδος, που αναφέρεται στους τίτλους, το είδος Ιστορίας. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 213,367$, $p = ,001$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί ποιο είδος ιστορίας χρησιμοποιείται ανάλογα με την ιστορική περίοδο που προκύπτει από τους τίτλους των εξωφύλλων. Πιο συγκεκριμένα, σε θέματα προϊστορίας χρησιμοποιείται κατά 100% η πολιτισμική ιστορία, σε θέματα αρχαίας ιστορίας χρησιμοποιείται κατά 63,5% η πολιτισμική ιστορία, σε θέματα βυζαντινής/ μεσαιωνικής ιστορίας χρησιμοποιείται κατά 48% η πολιτισμική ιστορία, σε θέματα νεότερης ιστορίας χρησιμοποιείται κατά 39% η στρατιωτική ιστορία και σε θέματα σύγχρονης ιστορίας κατά 42% η πολιτική ιστορία. Οπότε, η πολιτισμική ιστορία προκρίνεται στις περισσότερες ιστορικές περιόδους, εκτός της νεότερης που προκύπτει κυρίαρχη η στρατιωτική και της σύγχρονης που κυριαρχεί η πολιτική ιστορία. Συνεπώς το περιοδικό, επιλέγει πολιτικά θέματα για τη σύγχρονη ιστορία, στρατιωτικά για τη νεότερη και πολιτισμικά για τη βυζαντινή, αρχαία ιστορία και προϊστορία. Τέλος η κοινωνική ιστορία κυριαρχεί σε θέματα της σύγχρονης ιστορίας.

Πίνακας 4.6

Διερεύνηση της ιστορικής περιόδου ως προς το είδος Ιστορίας

Ιστορική Περίοδος	Είδος ιστορίας				Σύνολο	P
	Πολιτική	Στρατιωτική	Πολιτισμική	Κοινωνική		
Σύγχρονη	142 42,0%	106 31,4%	53 15,7%	37 10,9%	338 100,0%	<,001
Νεότερη	34 20,7%	64 39,0%	53 32,3%	13 7,9%	164 100,0%	

Αρχαία	5 6,8%	14 18,9%	47 63,5%	8 10,8%	74 100,0%
Βυζαντινή/ Μεσαιωνική	6 12,0%	15 30,0%	24 48,0%	5 10,0%	50 100,0%
Προϊστορία	0 0,0%	0 0,0%	3 100,0%	0 0,0%	3 100,0%
Σύνολο	187 29,7%	199 31,6%	180 28,6%	63 10,0%	629 100,0%

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.6 Διερεύνηση της ιστορικής περιόδου ως προς το είδος Ιστορίας

Στον πίνακα 4.7 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζει η αφηγηματική λειτουργία, που προκύπτει από τους τίτλους, το είδος της Ιστορίας. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 367,488$, $p = ,001$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί ποια αφηγηματική λειτουργία χρησιμοποιείται ανάλογα με το είδος της Ιστορίας. Πιο συγκεκριμένα, η παραδοσιακή αφηγηματική λειτουργία χρησιμοποιείται σε ποσοστό 48,9% σε θέματα στρατιωτικής ιστορίας, η μοντέρνα χρησιμοποιείται σε ποσοστό 49,4% σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας και η μεταμοντέρνα χρησιμοποιείται σε ποσοστό 58,3% σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας. Οπότε το περιοδικό χρησιμοποιεί την παραδοσιακή σε θέματα στρατιωτικής ιστορίας και τη μοντέρνα και μεταμοντέρνα σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας. Επίσης, η πολιτική ιστορία χρησιμοποιεί κυρίως την παραδοσιακή αφηγηματική λειτουργία, η στρατιωτική ιστορία την παραδοσιακή και τέλος η πολιτισμική και κοινωνική ιστορία χρησιμοποιούν τη μοντέρνα και μεταμοντέρνα αφηγηματική λειτουργία.

Πίνακας 4.7

Διερεύνηση αφηγηματικής λειτουργίας ως προς το είδος Ιστορίας

Ιστοριογραφική Αφήγηση	Είδος ιστορίας				Σύνολο	P
	Πολιτική	Στρα- τιωτική	Πολιτι- μική	Κοινωνική		
Παραδοσιακό	111 30,3%	179 48,9%	58 15,8%	18 4,9%	366 100,0%	<,001
Μοντέρνο	92 27,1%	30 8,8%	168 49,4%	50 14,7%	340 100,0%	
Μεταμοντέρνο	0 0,0%	0 0,0%	7 58,3%	5 41,7%	12 100,0%	
Σύνολο	203 28,3%	209 29,1%	233 32,5%	73 10,2%	718 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας με μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo.

Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.7 Διερεύνηση αφηγηματικής λειτουργίας ως προς το είδος Ιστορίας

Στον πίνακα 4.8 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζει το είδος λόγου, το είδος της Ιστορίας. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 30,629$, $p = ,001$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί ποιο είδος λόγου χρησιμοποιείται ανάλογα με το είδος ιστορίας που προκύπτει από τους τίτλους των εξωφύλλων. Πιο συγκεκριμένα, ο νοηματικός λόγος χρησιμοποιείται σε ποσοστό 37,4% σε θέματα πολιτικής ιστορίας, ο προπαγανδιστικός λόγος μοιράζεται εξίσου στην πολιτική και τη στρατιωτική ιστορία με ποσοστό 25,9% και την πολιτισμική ιστορία με ποσοστό 29,6% και ο πραγματιστικός λόγος σε ποσοστό 33,7% σε θέματα στρατιωτικής ιστορίας. Οπότε το περιοδικό επιλέγει σε θέματα πολιτικής ιστορίας να χρησιμοποιεί νοηματικό λόγο, σε θέματα στρατιωτικής ιστορίας να χρησιμοποιεί πραγματιστικό λόγο, σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας να χρησιμοποιεί νοηματικό και πραγματιστικό και σε θέματα κοινωνικής ιστορίας να χρησιμοποιεί προπαγανδιστικό λόγο.

Πίνακας 4.8

Διερεύνηση του είδους λόγου ως προς το είδος Ιστορίας

Είδος Λόγου	Είδος ιστορίας				Σύνολο	P
	Πολιτική	Στρατιωτική	Πολιτισμική	Κοινωνική		
Νοηματικός	82 37,4%	43 19,6%	70 32,0%	24 11,0%	219 100,0%	<,001
Προπαγανδιστικός	7 25,9%	7 25,9%	8 29,6%	5 18,5%	27 100,0%	
Πραγματιστικός	114 24,2%	159 33,7%	155 32,8%	44 9,3%	472 100,0%	
Σύνολο	203 28,3%	209 29,1%	233 32,5%	73 10,2%	718 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.8 Διερεύνηση του είδους λόγου ως προς το είδος Ιστορίας

Στον πίνακα 4.9 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζει το είδος της φωτογραφίας του εξωφύλλου, το είδος της Ιστορίας (μόνο του υπέρτιτλου). Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 68,392$, $p = ,001$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί ποιο είδος φωτογραφίας χρησιμοποιείται ανάλογα με το είδος Ιστορίας του υπέρτιτλου. Πιο συγκεκριμένα, οι φωτογραφίες υλικού πολιτισμού χρησιμοποιούνται σε ποσοστό 29,3% σε θέματα κοινωνικής

ιστορίας και με μικρή διαφορά 26,8% σε θέματα πολιτικής και πολιτισμικής ιστορίας, οι φωτογραφίες ισχύος χρησιμοποιούνται σε ποσοστό 46,9% σε θέματα πολιτικής ιστορίας, η κοινωνική φωτογραφία χρησιμοποιείται σε ποσοστό 40,7% σε θέματα κοινωνικής ιστορίας, η στερεοτυπική φωτογραφία χρησιμοποιείται σε ποσοστό 100% σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας και η θρησκευτική φωτογραφία χρησιμοποιείται σε ποσοστό 100% σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας. Επομένως, το περιοδικό χρησιμοποιεί σε θέματα πολιτικής ιστορίας εικόνες ισχύος, σε θέματα στρατιωτικής ιστορίας εικόνες ισχύος, σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας εικόνες υλικού πολιτισμού και σε θέματα κοινωνικής ιστορίας χρησιμοποιεί κοινωνικές εικόνες.

Πίνακας 4.9

Διερεύνηση του είδους φωτογραφίας ως προς το είδος ιστορίας (μόνο του υπέρτιτλου)

Είδος φωτογραφίας	Είδος ιστορίας				Σύνολο	p
	Πολιτική	Στρατιωτική	Πολιτισμική	Κοινωνική		
Υλικός πολιτισμός	11 26,8%	7 17,1%	11 26,8%	12 29,3%	41 100,0%	<,001
Ισχύος	75 46,9%	51 31,9%	15 9,4%	19 11,9%	160 100,0%	
Κοινωνική	5 18,5%	7 25,9%	4 14,8%	11 40,7%	27 100,0%	
Στερεοτυπική	0 0,0%	0 0,0%	2 100,0%	0 0,0%	2 100,0%	
Θρησκευτική	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	1 100,0%	
Σύνολο	91 39,4%	65 28,1%	33 14,3%	42 18,2%	231 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p-value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας με μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo.

Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.9 Διερεύνηση του είδους φωτογραφίας ως προς το είδος Ιστορίας

Στον πίνακα 4.10 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο επηρεάζει η αφηγηματική λειτουργία, το είδος λόγου. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 17,429$, $p = ,002$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί ποια αφηγηματική λειτουργία χρησιμοποιείται ανάλογα με το είδος λόγου. Πιο συγκεκριμένα, η παραδοσιακή χρησιμοποιεί σε ποσοστό 66,4% τον πραγματιστικό λόγο, η μοντέρνα χρησιμοποιεί σε ποσοστό 67,1% τον πραγματιστικό λόγο και η μεταμοντέρνα χρησιμοποιεί σε ποσοστό 66,7% τον νοηματικό λόγο. Οπότε το περιοδικό επιλέγει να χρησιμοποιήσει τον πραγματιστικό λόγο σε θέματα

παραδοσιακής και μοντέρνας αφηγηματικής λειτουργίας και νοηματικό λόγο σε θέματα μεταμοντέρνας αφηγηματικής λειτουργίας.

Πίνακας 4.10

Διερεύνηση της αφηγηματικής λειτουργίας ως προς το είδος λόγου

Αφηγηματική λειτουργία	Είδος Λόγου			Σύνολο	p
	Νοηματικός	Προπαγανδιστικός	Πραγματι-στικός		
Παραδοσιακή	110 31,1%	9 2,5%	235 66,4%	354 100,0%	,002
Μοντέρνα	95 28,4%	15 4,5%	224 67,1%	334 100,0%	
Μεταμοντέρνα	8 66,7%	2 16,7%	2 16,7%	12 100,0%	
Σύνολο	213 30,4%	26 3,7%	461 65,9%	700 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p-value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.10 Διερεύνηση της αφηγηματικής λειτουργίας ως προς το είδος λόγου

4.2. Αποτελέσματα ανάλυσης περιεχομένου κειμένων

Στο σύνολο των 552 αναφορών που εντοπίστηκαν στα 27 άρθρα του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» και αναφέρονται στις σχέσεις της Ελλάδας με άλλες χώρες, διερευνήθηκε ο γεωγραφικός προσδιορισμός και η συχνότητά του.

Έτσι, όπως φαίνεται στον πίνακα 4.11, η αναφορά στις σχέσεις της Ελλάδας με τη Γερμανία συγκεντρώνει τη μεγαλύτερη συχνότητα με ποσοστό 35,5%. Ακολουθεί το Ισραήλ με ποσοστό 10,1%, η Τουρκία με 8,2%, η Γιουγκοσλαβία με 6,5%, η Αλβανία με 5,1%, η Ιταλία με 4,7%, η Βουλγαρία με 4,2%, οι ΗΠΑ με 4%, η Αίγυπτος με 3,8%, το Ιράν με 3,6%, ο Λίβανος με 3,3%, η Ανατολική Γερμανία με 3,1%, η Δυτική Γερμανία με 2,7%, η Κίνα με 1,8%, το Μαυροβούνιο με 1,4%, η Αραβία με 0,9%, η Ευρώπη με 0,5% και η Γαλλία με 0,4%. Οπότε, την περίοδο που εξετάζουμε, το περιοδικό ενδιαφέρεται κυρίως για θέματα που αφορούν τη σχέση της Ελλάδας με τη Γερμανία. Αυτό εξηγείται καθώς την περίοδο (2008-2018) οι ελληνογερμανικές σχέσεις αποτέλεσαν κυρίαρχο πολιτικό και δημοσιογραφικό θέμα.

Πίνακας 4.11 Συχνότητα αναφοράς ανά γεωγραφικό προσδιορισμό

Γεωγραφικός προσδιορισμός	Frequency	Percent
Τουρκία	45	8,2
ΗΠΑ	22	4

Γερμανία	196	35,5
Ανατολική Γερμανία	17	3,1
Δυτική Γερμανία	15	2,7
Ευρώπη	3	0,5
Γαλλία	2	0,4
Κίνα	10	1,8
Αλβανία	28	5,1
Ισραήλ	56	10,1
Ιταλία	26	4,7
Αίγυπτος	21	3,8
Βουλγαρία	23	4,2
Λίβανος	18	3,3
Ιράν	20	3,6
Γιουγκοσλαβία	36	6,5
Μαυροβούνιο	8	1,4
Αραβία	5	0,9
Σύνολο	552	100

Πίνακας 4.11 Συχνότητα αναφοράς ανά γεωγραφικό προσδιορισμό

Όσον αφορά τη θεματική/ γεγονός στο οποίο αναφέρεται το περιοδικό για να περιγράψει τις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες, οι διμερείς σχέσεις καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό με 39,3%. Ακολουθούν τα οικονομικά ζητήματα με ποσοστό 23,2%, τα ιστορικά γεγονότα με 18,8% και τα πολιτικά ζητήματα με 18,7% (πίνακας 4.12). Οπότε προκύπτει ως κυρίαρχη προβληματική των άρθρων οι διμερείς σχέσεις.

Πίνακας 4.12. Συχνότητα αναφοράς ανά θεματική γεγονόςτος

Θεματική-Γεγονός	Frequency	Percent
Πολιτικά ζητήματα	103	18,7
Ιστορικά γεγονότα	104	18,8
Διμερείς σχέσεις	217	39,3

Οικονομικά ζητήματα	128	23,2
Σύνολο	552	100

Πίνακας 4.12 Συχνότητα αναφοράς ανά θεματική γεγονόςτος

Αναλυτικότερα, όπως φαίνεται στον πίνακα 4.13 και σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα του πίνακα 4.12, το μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών για τις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες αφορούν τις διμερείς σχέσεις (39,3%). Πιο συγκεκριμένα, το 30,4% αναφέρεται σε θέματα αλληλεγγύης/συμμαχίας και το 8,9% σε θέματα συγκρούσεων.

Η επόμενη θεματική με το υψηλότερο ποσοστό είναι τα οικονομικά ζητήματα (23,2%) και ειδικότερα οι αναφορές σε εμπορικές συναλλαγές με ποσοστό 12,1%, σε πολεμικές αποζημιώσεις με ποσοστό 5,8%, σε οικονομική βοήθεια/ δάνεια με ποσοστό 2%, σε οικονομική εκμετάλλευση με ποσοστό 2% και στο κατοχικό δάνειο με ποσοστό 1,3%.

Στη συνέχεια, η θεματική των ιστορικών γεγονότων (18,8%) περιγράφει τη σχέση της Ελλάδας με τις άλλες χώρες με αναφορές από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και την κατοχή σε ποσοστό 6,5%, το Έπος του 1940 σε ποσοστό 4,2%, τη σφαγή της Δράμας και του Δοξιάτου σε ποσοστό 4,2%, τη Γενοκτονία των Ποντίων σε ποσοστό 3,4% και την Ελληνική Επανάσταση σε ποσοστό 0,5%.

Η θεματική των πολιτικών γεγονότων (18,7%) αναφέρεται στο Βορειοηπειρωτικό ζήτημα σε ποσοστό 5,6%, στο Μακεδονικό ζήτημα σε ποσοστό 4,2%, στη κρίση του Σουέζ σε ποσοστό 2,4%, σε χωρικά ύδατα - ΑΟΖ σε ποσοστό 2%, στη δικτατορία σε ποσοστό 1,3%, στην προσφυγική κρίση του Λιβάνου σε ποσοστό 1,3%, στην ελληνική διασπορά σε ποσοστό 1,1% και στο Κυπριακό σε ποσοστό 0,9%.

Οπότε, η θεματολογία που απασχολεί το περιοδικό για τις σχέσεις της Ελλάδας με τα άλλα κράτη, αφορούν θέματα αλληλεγγύης/ συμμαχίας, εμπορικές συναλλαγές, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Κατοχή και τέλος το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα.

Πίνακας 4.13. Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία γεγονόςτος

Θεματική-Κατηγορία	Frequency	Percent
1^η Θεματική - Πολιτικά ζητήματα		
Κυπριακό	5	0,9
Χωρικά ύδατα – ΑΟΖ	11	2
Δικτατορία	7	1,3
Βορειοηπειρωτικό ζήτημα	31	5,6

Ελληνική Διασπορά	6	1,1
Κρίση του Σουέζ	13	2,4
Προσφυγική κρίση του Λιβάνου	7	1,3
Μακεδονικό ζήτημα	23	4,2
2^η Θεματική - Ιστορικά γεγονότα		
Ελληνική Επανάσταση	3	0,5
Γενοκτονία Ποντίων	19	3,4
Έπος του 1940	23	4,2
Β' Παγκόσμιος πόλεμος – Κατοχή	36	6,5
Σφαγή Δράμας και Δοξάτου	23	4,2
3^η Θεματική - Διμερείς σχέσεις		
Συμμαχία/Αλληλεγγύη	168	30,4
Σύγκρουση	49	8,9
4^η Θεματική - Οικονομικά ζητήματα		
Εμπορικές συναλλαγές	67	12,1
Οικονομική βοήθεια – Δάνεια	11	2
Πολεμικές αποζημιώσεις	32	5,8
Κατοχικό δάνειο	7	1,3
Οικονομική εκμετάλλευση	11	2
Σύνολο	552	100

Πίνακας 4.13 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία γεγονότος

Ως προς το είδος του δημόσιου ιστορικού λόγου που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες, το περιοδικό χρησιμοποιεί τον προπαγανδιστικό λόγο σε ποσοστό 38,6%, το νοηματικό λόγο σε ποσοστό 34,2% και τον πραγματιστικό λόγο σε ποσοστό 27,2% (πίνακας 4.14). Οπότε ως κυρίαρχο είδος δημόσιου ιστορικού λόγου που χρησιμοποιεί το περιοδικό για τις σχέσεις της Ελλάδας με άλλα κράτη προκύπτει ο προπαγανδιστικός.

Πίνακας 4.14 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου

Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Frequency	Percent
Πραγματιστικός	150	27,2
Νοηματικός	189	34,2
Προπαγανδιστικός	213	38,6
Σύνολο	552	100

Πίνακας 4.14 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου

Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση του είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου που χρησιμοποιείται στο περιοδικό, οδηγεί στις εξής υποκατηγορίες: (α) στον προπαγανδιστικό λόγο, διακρίνεται η προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων σε ποσοστό 53,4% και (β) στο νοηματικό λόγο, η επίκληση στο συναίσθημα του αναγνώστη – συναισθηματικός λόγος σε ποσοστό 46,6% (πίνακας 4.15). Οπότε στον προπαγανδιστικό λόγο που χρησιμοποιεί το περιοδικό διακρίνεται η προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και σε ένα μεγάλο ποσοστό στον νοηματικό λόγο διακρίνεται ο συναισθηματικός λόγος.

Πίνακας 4.15. Συχνότητα αναφοράς ανά υποκατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου

Υποκατηγορία είδους Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Frequency	Percent
1^η Κατηγορία – Πραγματιστικός		
2^η Κατηγορία – Νοηματικός		
Συναισθηματικός λόγος	188	46,6
3^η Κατηγορία – Προπαγανδιστικός		
Διαμόρφωση πεποιθήσεων	215	53,4
Σύνολο	403	100

Πίνακας 4.15 Συχνότητα αναφοράς ανά υποκατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου

Επιπλέον, όπως φαίνεται στον πίνακα 4.16, στην υποκατηγορία συναισθηματικός λόγος, που ανήκει στο είδος του νοηματικού δημόσιου ιστορικού λόγου, η πλειοψηφία των αναφορών (με ποσοστό 37,8%) για τις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες εντοπίζονται σε σχέση με το τραύμα, τη συγκίνηση και τη συμπόνια και το 9% σε σχέση με τις συγκρούσεις.

Ομοίως, στην υποκατηγορία της διαμόρφωσης πεποιθήσεων, που ανήκει στο είδος του προπαγανδιστικού δημόσιου ιστορικού λόγου, οι αναφορές εντοπίζονται στον πολιτικό λόγο με ποσοστό 19,2%, στον ηγετικό λόγο με ποσοστό 13,4%, στον οικονομικό λόγο με ποσοστό 8,4%, στον εθνικό λόγο με ποσοστό 8,2% και στον πολιτισμικό λόγο με ποσοστό 4%. Οπότε στα αποσπάσματα του προπαγανδιστικού λόγου στην υποκατηγορία της διαμόρφωσης πεποιθήσεων ως κυρίαρχοι διακρίνονται ο πολιτικός και ηγετικός λόγος, αλλά και στα αποσπάσματα νοηματικού λόγου, στην υποκατηγορία του συναισθηματικού λόγου κυρίαρχα θέματα αποτελούν το τραύμα, η συγκίνηση και η συμπόνια.

Πίνακας 4.16. Συχνότητα αναφοράς ανά υπο-υποκατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου

Υπο-υποκατηγορία είδους Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Frequency	Percent
1^η Κατηγορία – Πραγματιστικός		
2^η Κατηγορία – Νοηματικός		
Υποκατηγορία - Συναισθηματικός λόγος		
Υπο-υποκατηγορία: Τραύμα/Συγκίνηση/Συμπόνια	152	37,8
Υπο-υποκατηγορία: Διχόνοια/Διαίρεση/Όξυνση αντιθέσεων	36	9
3^η Κατηγορία – Προπαγανδιστικός		
Υποκατηγορία – Διαμόρφωση πεποιθήσεων		
Υπο-υποκατηγορία: Εθνικός λόγος	33	8,2
Υπο-υποκατηγορία: Ηγετικός λόγος	54	13,4
Υπο-υποκατηγορία: Πολιτικός λόγος	77	19,2
Υπο-υποκατηγορία: Οικονομικός λόγος	34	8,4
Υπο-υποκατηγορία: Πολιτισμικός λόγος	16	4
Σύνολο	402	100

Πίνακας 4.16 Συχνότητα αναφοράς ανά υπο- υποκατηγορία είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου

Σύμφωνα με τον πίνακα 4.17, η ιστοριογραφική αφήγηση που εντοπίζεται στην περιγραφή των σχέσεων της Ελλάδας με άλλες χώρες, αφορά την παραδοσιακή αφήγηση σε ποσοστό 61,6% και τη μοντέρνα αφήγηση σε ποσοστό 38,4%. Οπότε ως κυρίαρχη ιστοριογραφική αφήγηση αποτελεί η παραδοσιακή.

Πίνακας 4.17. Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Ιστοριογραφική Αφήγηση	Frequency	Percent

Παραδοσιακή αφήγηση	340	61,6
Μοντέρνα αφήγηση	212	38,4
Σύνολο	552	100

Πίνακας 4.17 Συχνότητα αναφοράς ανά κατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης

Αναλυτικότερα, για τις αναφορές της ιστοριογραφικής αφήγησης, η παραδοσιακή αφήγηση εντοπίζεται στην περιγραφή πολιτικών γεγονότων σε ποσοστό 29,2%, διπλωματικών γεγονότων σε ποσοστό 20,3%, σε πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή με ποσοστό 6,9%, σε δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα με ποσοστό 3,3% και στη θρησκεία με ποσοστό 2,2%.

Ενώ, οι αναφορές της μοντέρνας αφήγησης αφορούν την οικονομική ιστορία σε ποσοστό 31,5% και την πολιτισμική ιστορία σε ποσοστό 6,7%. Οπότε στα αποσπάσματα παραδοσιακής ιστοριογραφικής αφήγησης περιγράφονται κυρίως πολιτικά γεγονότα, ενώ στα αποσπάσματα μοντέρνας ιστοριογραφικής αφήγησης περιγράφονται κυρίως θέματα οικονομικής ιστορίας.

Πίνακας 4.18. Συχνότητα αναφοράς ανά υποκατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης

Υποκατηγορία Ιστοριογραφικής Αφήγησης	Frequency	Percent
1^η Κατηγορία – Παραδοσιακή αφήγηση		
Υποκατηγορία: Διπλωματικά γεγονότα	112	20,3
Υποκατηγορία: Πολιτικά γεγονότα	161	29,2
Υποκατηγορία: Δίκαιο/Συμβάσεις/Νομικά γεγονότα	18	3,3
Υποκατηγορία: Πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή	38	6,9
Υποκατηγορία: Θρησκεία	12	2,2
2^η Κατηγορία – Μοντέρνα αφήγηση		
Υποκατηγορία: Πολιτισμική ιστορία	37	6,7
Υποκατηγορία: Οικονομική ιστορία	174	31,5
Σύνολο	552	100

Πίνακας 4.18 Συχνότητα αναφοράς ανά υποκατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης

4.2.1. Επαγωγική Στατιστική

Στη συνέχεια της ενότητας παρουσιάζεται ο έλεγχος της στατιστικής σημαντικότητας χ^2 μεταξύ των μεταβλητών που συγκροτούν τα δεδομένα της έρευνας.

4.2.1.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός

Διερευνώντας τη σχέση μεταξύ του **γεωγραφικού προσδιορισμού και της θεματικής του γεγονότος**, όπως φαίνεται στον πίνακα 4.19, ο $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε η θεματική/γεγονός που περιγράφεται στο περιοδικό επηρεάζεται από τον γεωγραφικό προσδιορισμό.

Πίνακας 4.19. Γεωγραφικός προσδιορισμός και θεματική γεγονόςτος

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	258.274 ^a	361	,000
Likelihood Ratio	1154.759	361	,000
N of Valid Cases	552		

a. 377 cells (94,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,01.

(F =258.274, Sig =0,000, df=361)

Πίνακας 4.19 Γεωγραφικός προσδιορισμός και θεματική γεγονόςτος

Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται στον πίνακα 4.20, από τις 103 συνολικά αναφορές σε πολιτικά ζητήματα: 33 αφορούν τη Γερμανία, 24 τη Γιουγκοσλαβία, 14 την Τουρκία, 11 την Αίγυπτο, 10 την Αλβανία, 6 τον Λίβανο, 2 τις ΗΠΑ και 1 το Ισραήλ. Όσον αφορά τα ιστορικά ζητήματα – από τις 104 συνολικά αναφορές: 34 αφορούν τη Γερμανία, 22 την Ιταλία, 22 τη Βουλγαρία, 21 την Τουρκία, 2 τις ΗΠΑ, 1 την Ανατολική Γερμανία, 1 την Αίγυπτο και 1 τη Γιουγκοσλαβία.

Για τις διμερείς σχέσεις από τις 217 συνολικά αναφορές: 64 αφορούν τη Γερμανία, 38 το Ισραήλ, 18 τις ΗΠΑ, 15 την Αλβανία, 12 το Ιράν, 9 την Τουρκία, 9 τη Δυτική Γερμανία, 9 την Αίγυπτο, 8 την Ανατολική Γερμανία, 8 το Μαυροβούνιο, 7 τον Λίβανο, 6 την Αραβία, 3 την Κίνα, 3 την Ιταλία, 2 την Ευρώπη και 2 την Γαλλία. Ενώ, για τα οικονομικά ζητήματα από τις 128 συνολικά αναφορές: οι 65 αφορούν τη Γερμανία, 17 το Ισραήλ, 8 την Ανατολική Γερμανία, 8 το Ιράν, 7 την Κίνα, 7 τη Γιουγκοσλαβία, 6 τη Δυτική Γερμανία, 5 τον Λίβανο, 3 την Αλβανία και την Ευρώπη και 1 την Ιταλία.

Επιπλέον, από τις 44 αναφορές στην Τουρκία: οι 21 αφορούν ιστορικά ζητήματα, 14 πολιτικά ζητήματα, 9 διμερείς σχέσεις και καμία οικονομικά ζητήματα. Από τις 22 αναφορές για τις ΗΠΑ: οι 18 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 2 πολιτικά ζητήματα, 2 ιστορικά ζητήματα και καμία οικονομικά ζητήματα. Από τις 196 αναφορές για τη

Γερμανία: οι 65 αφορούν οικονομικά ζητήματα, 64 διμερείς σχέσεις, 34 ιστορικά ζητήματα και 33 πολιτικά ζητήματα. Από τις 17 αναφορές για την Ανατολική Γερμανία: οι 8 αφορούν οικονομικά ζητήματα, 8 διμερείς σχέσεις, 1 ιστορικά ζητήματα και καμία πολιτικά ζητήματα. Από τις 15 αναφορές για τη Δυτική Γερμανία: οι 9 αφορούν διμερείς σχέσεις, 6 οικονομικά ζητήματα και καμία πολιτικά ή ιστορικά ζητήματα. Από τις 3 αναφορές για την Ευρώπη: οι 2 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 1 οικονομικά ζητήματα και καμία πολιτικά ή ιστορικά ζητήματα.

Ακόμα, από τις 2 αναφορές για τη Γαλλία και οι 2 αφορούν τις διμερείς σχέσεις και καμία τα πολιτικά ή ιστορικά ή οικονομικά ζητήματα. Από τις 10 αναφορές για την Κίνα: οι 7 αφορούν οικονομικά ζητήματα, 3 τις διμερείς σχέσεις και καμία πολιτικά ή ιστορικά ζητήματα. Από τις 28 αναφορές για την Αλβανία: οι 15 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 10 πολιτικά ζητήματα, 3 οικονομικά ζητήματα και καμία ιστορικά ζητήματα. Από τις 56 αναφορές για το Ισραήλ: οι 38 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 17 οικονομικά ζητήματα, 1 πολιτικά ζητήματα και καμία ιστορικά ζητήματα. Από τις 26 αναφορές για την Ιταλία: οι 22 αφορούν ιστορικά ζητήματα, 3 τις διμερείς σχέσεις, 1 οικονομικά ζητήματα και καμία πολιτικά ζητήματα.

Ομοίως, από τις 21 αναφορές για την Αίγυπτο: οι 11 αφορούν πολιτικά ζητήματα, 9 τις διμερείς σχέσεις, 1 ιστορικά ζητήματα και καμία οικονομικά ζητήματα. Από τις 23 αναφορές για τη Βουλγαρία: οι 22 αφορούν ιστορικά ζητήματα, 1 πολιτικά ζητήματα και καμία τις διμερείς σχέσεις και οικονομικά ζητήματα. Από τις 18 αναφορές για τον Λίβανο: οι 7 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 6 πολιτικά ζητήματα, 5 οικονομικά ζητήματα και καμία ιστορικά ζητήματα. Από τις 20 αναφορές για το Ιράν: οι 12 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 8 οικονομικά ζητήματα και καμία πολιτικά ή ιστορικά ζητήματα. Από τις 36 αναφορές για τη Γιουγκοσλαβία: οι 24 αφορούν πολιτικά ζητήματα, 7 οικονομικά ζητήματα, 4 διμερείς σχέσεις και 1 ιστορικά ζητήματα. Από τις 8 αναφορές για το Μαυροβούνιο και οι 8 αφορούν τις διμερείς σχέσεις και καμία τα πολιτικά ή ιστορικά ή οικονομικά ζητήματα. Τέλος, από τις 6 αναφορές για την Αραβία και οι 6 αφορούν τις διμερείς σχέσεις και καμία τα πολιτικά ή ιστορικά ή οικονομικά ζητήματα. Οπότε, και στις 4 θεματικές (πολιτικά ζητήματα, ιστορικά ζητήματα, διμερείς σχέσεις, οικονομικά ζητήματα) οι περισσότερες αναφορές αφορούν στη Γερμανία. Ως προς τις υπόλοιπες χώρες, η Τουρκία αναφέρεται κυρίως για ιστορικά ζητήματα, οι ΗΠΑ για τις διμερείς σχέσεις, η Γερμανία για οικονομικά ζητήματα και διμερείς σχέσεις, η Γαλλία για τις διμερείς σχέσεις, η Κίνα για οικονομικά ζητήματα, η Αλβανία για διμερείς σχέσεις, το Ισραήλ για τις διμερείς σχέσεις, η Ιταλία για ιστορικά ζητήματα, η Αίγυπτος για πολιτικά ζητήματα, η Βουλγαρία για ιστορικά ζητήματα, ο Λίβανος για πολιτικά ζητήματα και διμερείς σχέσεις, το Ιράν για διμερείς σχέσεις, η Γιουγκοσλαβία για πολιτικά ζητήματα, το Μαυροβούνιο για διμερείς σχέσεις και η Αραβία για διμερείς σχέσεις.

Πίνακας 4.20. Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και θεματικής γεγονότος

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ * ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ Crosstabulation

Γεωγραφικός προσδιορισμός	Θεματική Γεγονότος				Σύνολο
	Πολιτικά ζητήματα	Ιστορικά ζητήματα	Διμερείς σχέσεις	Οικονομικά ζητήματα	
Τουρκία	14	21	9	0	44
ΗΠΑ	2	2	18	0	22
Γερμανία	33	34	64	65	196
Ανατολική Γερμανία	0	1	8	8	17
Δυτική Γερμανία	0	0	9	6	15
Ευρώπη	0	0	2	1	3
Γαλλία	0	0	2	0	2
Κίνα	0	0	3	7	10
Αλβανία	10	0	15	3	28
Ισραήλ	1	0	38	17	56
Ιταλία	0	22	3	1	26
Αίγυπτος	11	1	9	0	21
Βουλγαρία	1	22	0	0	23
Λίβανος	6	0	7	5	18
Ιράν	0	0	12	8	20
Γιουγκοσλαβία	24	1	4	7	36
Μαυροβούνιο	0	0	8	0	8
Αραβία	0	0	6	0	6
Σύνολο	103	104	217	128	552

Πίνακας 4.20 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και θεματική γεγονόςτος

Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του *γεωγραφικού προσδιορισμού και της κατηγορίας - είδους δημόσιου ιστορικού λόγου*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.21, ο $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, ο δημόσιος ιστορικός λόγος που χρησιμοποιείται από το περιοδικό επηρεάζεται από τον γεωγραφικό προσδιορισμό.

Πίνακας 4.21. Γεωγραφικός προσδιορισμός και κατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	145.241 ^a	38	,000
Likelihood Ratio	158.797	38	,000
N of Valid Cases	552		

a. 24 cells (40.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,27.

(F =145.241, Sig =0,000, df=38)

Πίνακας 4.21 Γεωγραφικός προσδιορισμός και είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Ειδικότερα, από τις συνολικά 150 αναφορές πραγματιστικού δημόσιου ιστορικού λόγου: οι 55 αφορούν τη Γερμανία, 15 το Ισραήλ, 14 τη Γιουγκοσλαβία, 12 το Ιράν, 11 τον Λίβανο, 8 την Ανατολική Γερμανία, 8 την Αλβανία, 6 τη Βουλγαρία, 5 τη Δυτική Γερμανία, 4 την Τουρκία, 4 το Μαυροβούνιο, 2 την Κίνα, 2 την Ιταλία, 2 την Αίγυπτο, 1 τις ΗΠΑ, 1 την Αραβία και καμία την Ευρώπη και τη Γαλλία.

Στο νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο από τις συνολικά 189 αναφορές: οι 78 αφορούν τη Γερμανία, 31 την Τουρκία, 16 τη Βουλγαρία, 13 την Ιταλία, 13 τη Γιουγκοσλαβία, 10 το Ισραήλ, 8 την Αλβανία, 4 τις ΗΠΑ, 4 το Μαυροβούνιο, 3 την Ανατολική Γερμανία, 2 τη Δυτική Γερμανία, 2 την Αίγυπτο, 2 τον Λίβανο, 1 την Ευρώπη, 1 τη Γαλλία, 1 την Κίνα και καμία το Ιράν και την Αραβία.

Ενώ, στον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο από τις συνολικά 213 αναφορές: οι 64 αφορούν τη Γερμανία, 31 το Ισραήλ, 18 τις ΗΠΑ, 17 την Αίγυπτο, 11 την Ιταλία, 9 την Τουρκία, 9 τη Γιουγκοσλαβία, 8 τη Δυτική Γερμανία, 8 το Ιράν, 7 την Κίνα, 6 την Ανατολική Γερμανία, 5 τον Λίβανο, 2 την Ευρώπη και 1 τη Γαλλία και 1 τη Βουλγαρία.

Ακόμα, από τις συνολικά 44 αναφορές στην Τουρκία: οι 31 αφορούν το νοηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 9 τον προπαγανδιστικό και 4 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 22 αναφορές στις ΗΠΑ: οι 18 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 4 το νοηματικό και 1 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 196 αναφορές στη Γερμανία: οι 78 αφορούν το νοηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 64 τον προπαγανδιστικό και 55 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 17 αναφορές στην Ανατολική Γερμανία: οι 8 αφορούν τον πραγματιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 6 τον προπαγανδιστικό και 3 το νοηματικό. Από τις συνολικά 15 αναφορές στη Δυτική Γερμανία: οι 8 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 5 τον πραγματιστικό και 2 το νοηματικό. Από τις συνολικά 3 αναφορές στην Ευρώπη: οι 2

αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 1 το νοηματικό και καμία τον πραγματιστικό.

Επίσης, από τις συνολικά 2 αναφορές στη Γαλλία: η 1 αφορά το νοηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 1 τον προπαγανδιστικό και καμία τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 10 αναφορές στην Κίνα: οι 7 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 2 τον πραγματιστικό και 1 το νοηματικό. Από τις συνολικά 28 αναφορές στην Αλβανία: οι 12 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 8 τον πραγματιστικό και 8 το νοηματικό. Από τις συνολικά 56 αναφορές για το Ισραήλ: οι 31 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 15 τον πραγματιστικό και 10 το νοηματικό. Από τις συνολικά 26 αναφορές για την Ιταλία: οι 13 αφορούν το νοηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 11 τον προπαγανδιστικό και 2 τον πραγματιστικό.

Ομοίως, από τις συνολικά 21 αναφορές στην Αίγυπτο: οι 17 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 2 τον πραγματιστικό και 2 το νοηματικό. Από τις συνολικά 23 αναφορές για τη Βουλγαρία: οι 16 αφορούν το νοηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 6 τον πραγματιστικό και 1 τον προπαγανδιστικό. Από τις συνολικά 18 αναφορές για τον Λίβανο: οι 11 αφορούν τον πραγματιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 5 τον προπαγανδιστικό και 2 το νοηματικό. Από τις συνολικά 20 αναφορές για το Ιράν: οι 12 αφορούν τον πραγματιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 8 τον προπαγανδιστικό και καμία το νοηματικό. Από τις συνολικά 36 αναφορές για τη Γιουγκοσλαβία: οι 14 αφορούν τον πραγματιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 13 το νοηματικό και 9 τον προπαγανδιστικό. Από τις συνολικά 8 αναφορές για το Μαυροβούνιο: οι 4 αφορούν τον πραγματιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 4 το νοηματικό και καμία τον προπαγανδιστικό. Τέλος, από τις συνολικά 5 αναφορές για την Αραβία: οι 4 αφορούν τον προπαγανδιστικό ιστορικό δημόσιο λόγο, 1 τον πραγματιστικό και καμία το νοηματικό (πίνακας 13). Οπότε, και για τα τρία είδη δημόσιου ιστορικού λόγου (πραγματιστικός, νοηματικός, προπαγανδιστικός) οι περισσότερες αναφορές αφορούν στη Γερμανία. Ειδικότερα, για την Τουρκία χρησιμοποιείται ο νοηματικός λόγος, για τις ΗΠΑ χρησιμοποιείται ο προπαγανδιστικός λόγος, για τη Γερμανία ο νοηματικός λόγος, για τη Γαλλία ο νοηματικός και προπαγανδιστικός λόγος, για την Κίνα ο προπαγανδιστικός λόγος, για την Αλβανία ο προπαγανδιστικός λόγος, για το Ισραήλ ο προπαγανδιστικός λόγος, για την Ιταλία ο νοηματικός λόγος, για την Αίγυπτο ο προπαγανδιστικός λόγος, για τη Βουλγαρία ο νοηματικός λόγος, για τον Λίβανο ο πραγματιστικός λόγος, για το Ιράν ο πραγματιστικός λόγος, για τη Γιουγκοσλαβία ο πραγματιστικός λόγος, για το Μαυροβούνιο ο πραγματιστικός και ο νοηματικός λόγος και για την Αραβία ο προπαγανδιστικός λόγος.

Πίνακας 4.22. *Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και κατηγορία - είδος δημόσιου ιστορικού λόγου*

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ * ΚΑΤΗΓ. ΕΙΔ. ΔΗΜ. ΙΣΤΟΡΙΚ. ΛΟΓ.
Crosstabulation

Γεωγραφικός προσδιορισμός	Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου			Σύνολο
	Πραγματιστικός	Νοηματικός	Προπαγανδιστικός	
Τουρκία	4	31	9	44
ΗΠΑ	1	4	18	23
Γερμανία	55	78	64	196
Ανατολική Γερμανία	8	3	6	17
Δυτική Γερμανία	5	2	8	15
Ευρώπη	0	1	2	3
Γαλλία	0	1	1	2
Κίνα	2	1	7	10
Αλβανία	8	8	12	28
Ισραήλ	15	10	31	56
Ιταλία	2	13	11	26
Αίγυπτος	2	2	17	21
Βουλγαρία	6	16	1	23
Λίβανος	11	2	5	18
Ιράν	12	0	8	20
Γιουγκοσλαβία	14	13	9	36
Μαυροβούνιο	4	4	0	8
Αραβία	1	0	4	5
Σύνολο	150	189	213	552

Πίνακας 4.22 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και δημόσιος ιστορικός λόγος

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας ανάμεσα στο *γεωγραφικό προσδιορισμό και την υποκατηγορία - είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.23, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, η υποκατηγορία του Δημόσιου Ιστορικού Λόγου

(συναισθηματικός στον νοηματικό λόγο και διαμόρφωση πεποιθήσεων στον προπαγανδιστικό λόγο) επηρεάζεται από τον γεωγραφικό προσδιορισμό.

Πίνακας 4.23. Γεωγραφικός προσδιορισμός και υποκατηγορία- είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	144.278 ^a	38	,000
Likelihood Ratio	157.273	38	,000
N of Valid Cases	403		

a. 24 cells (40.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,27.

(F =144.278, Sig =0,000, df=38)

Πίνακας 4.23 Γεωγραφικός προσδιορισμός και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου

Πιο αναλυτικά, από το σύνολο των 188 αναφορών στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 78 αφορούν τη Γερμανία, 30 την Τουρκία, 16 τη Βουλγαρία, 13 την Ιταλία, 13 τη Γιουγκοσλαβία, 10 το Ισραήλ, 8 την Αλβανία, 4 τις ΗΠΑ, 4 το Μαυροβούνιο, 3 την Ανατολική Γερμανία, 2 τη Δυτική Γερμανία, 2 την Αίγυπτο, 2 τον Λίβανο, 1 την Ευρώπη, 1 τη Γαλλία, 1 την Κίνα και καμία το Ιράν και την Αραβία.

Αντίστοιχα, από τις συνολικά 215 αναφορές στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων: οι 64 αφορούν τη Γερμανία, 31 το Ισραήλ, 17 τις ΗΠΑ, 17 την Αίγυπτο, 12 την Αλβανία, 11 την Ιταλία, 10 τη Δυτική Γερμανία, 9 την Τουρκία, 9 τη Γιουγκοσλαβία, 8 το Ιράν, 7 την Κίνα, 6 την Ανατολική Γερμανία, 5 τον Λίβανο, 4 την Αραβία, 2 την Ευρώπη, 2 τη Βουλγαρία, 1 τη Γαλλία και καμία το Μαυροβούνιο.

Επιπλέον, από τις συνολικά 39 αναφορές στην Τουρκία: οι 30 αφορούν το συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο και 9 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 21 αναφορές στις ΗΠΑ: οι 17 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 4 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 142 αναφορές στη Γερμανία: οι 78 αφορούν το συναισθηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο και οι 64 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 9 αναφορές στην Ανατολική Γερμανία: οι 6 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 3 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 3 αναφορές στην Ευρώπη: οι 2 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και η 1 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 2 αναφορές στη Γαλλία: η 1 αφορά στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και η 1 στο συναισθηματικό δημόσιο

ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 12 αναφορές στη Δυτική Γερμανία: οι 10 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 2 στον δημόσιο ιστορικό λόγο.

Ακόμα, από τις συνολικά 8 αναφορές στην Κίνα: οι 7 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και η 1 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 20 αναφορές στην Αλβανία: οι 12 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 8 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 41 αναφορές στο Ισραήλ: οι 31 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 10 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 24 αναφορές στην Ιταλία: οι 13 αφορούν το συναισθηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο και οι 11 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 19 αναφορές στην Αίγυπτο: οι 17 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 2 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο.

Ενώ, από τις συνολικά 18 αναφορές στη Βουλγαρία: οι 16 αφορούν το συναισθηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο και οι 2 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 7 αναφορές στο Λίβανο: οι 5 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 2 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 8 αναφορές στο Ιράν και οι 8 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και καμία στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 22 αναφορές στη Γιουγκοσλαβία: οι 13 αφορούν το συναισθηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο και οι 9 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 4 αναφορές στο Μαυροβούνιο: οι 4 αφορούν το συναισθηματικό ιστορικό δημόσιο λόγο και καμία την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και από τις συνολικά 4 αναφορές στην Αραβία και οι 4 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και καμία στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Οπότε και στις δύο υποκατηγορίες οι περισσότερες αναφορές αφορούν στη Γερμανία. Συγκεκριμένα, για την Τουρκία χρησιμοποιείται ο συναισθηματικός λόγος, για τις ΗΠΑ η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για τη Γερμανία ο συναισθηματικός λόγος, για την Ανατολική Γερμανία η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για τη Δυτική Γερμανία η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για την Ευρώπη η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για τη Γαλλία ο συναισθηματικός λόγος και η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για την Κίνα η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για την Αλβανία η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για το Ισραήλ η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για την Ιταλία ο συναισθηματικός λόγος, για την Αίγυπτο η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για τη Βουλγαρία ο συναισθηματικός λόγος, για τον Λίβανο η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για το Ιράν η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για τη Γιουγκοσλαβία ο συναισθηματικός λόγος, για το Μαυροβούνιο ο συναισθηματικός λόγος και για την Αραβία η διαμόρφωση πεποιθήσεων.

Πίνακας 4.24. Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και υποκατηγορία -είδος δημ.ιστορικού λόγου

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ * ΥΠΟΚΑΤ. ΔΗΜ. ΙΣΤΟΡ. ΛΟΓ.
Crosstabulation

Γεωγραφικός προσδιορισμός	Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου		Σύνολο
	Νοηματικός Δημόσιος Ιστορικός Λόγος	Προπαγανδιστικός Δημόσιος Ιστορικός Λόγος	
	Υποκατηγορία: Συναισθηματικός Δημόσιος Ιστορικός Λόγος	Υποκατηγορία: Διαμόρφωση πεποιθήσεων	
Τουρκία	30	9	39
ΗΠΑ	4	17	21
Γερμανία	78	64	142
Ανατολική Γερμανία	3	6	9
Δυτική Γερμανία	2	10	12
Ευρώπη	1	2	3
Γαλλία	1	1	2
Κίνα	1	7	8
Αλβανία	8	12	20
Ισραήλ	10	31	41
Ιταλία	13	11	24
Αίγυπτος	2	17	19
Βουλγαρία	16	2	18
Λίβανος	2	5	7
Ιράν	0	8	8
Γιουγκοσλαβία	13	9	22
Μαυροβούνιο	4	0	4
Αραβία	0	4	4
Σύνολο	188	215	403

Πίνακας 4.24 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου

Στο ίδιο πλαίσιο, ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ του *γεωγραφικού προσδιορισμού και της κατηγορίας – ιστοριογραφικής αφήγησης*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.25, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, η ιστοριογραφική αφήγηση (παραδοσιακή και μοντέρνα) επηρεάζεται από τον γεωγραφικό προσδιορισμό.

Πίνακας 4.25. Γεωγραφικός προσδιορισμός και κατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Chi-Square Tests			
	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	185.992 ^a	38	,000
Likelihood Ratio	201.349	38	,000
N of Valid Cases	552		

a. 33 cells (55.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,00.

(F =185.992, Sig =0,000, df=38)

Πίνακας 4.25 Γεωγραφικός προσδιορισμός και ιστοριογραφική αφήγηση

Πιο συγκεκριμένα, από τις συνολικά 341 αναφορές στην παραδοσιακή αφήγηση: οι 68 αφορούν τη Γερμανία, 45 την Τουρκία, 38 το Ισραήλ, 33 τη Γιουγκοσλαβία, 23 την Αλβανία, 23 τη Βουλγαρία, 21 την Ιταλία, 19 την Αίγυπτο, 14 το Ιράν, 12 τις ΗΠΑ, 10 τη Δυτική Γερμανία, 9 την Ανατολική Γερμανία, 8 το Μαυροβούνιο, 7 τον Λίβανο, 5 την Αραβία, 2 τη Γαλλία, 1 την Ευρώπη και 1 την Κίνα.

Ομοίως, από τις συνολικά 212 αναφορές στη μοντέρνα αφήγηση: οι 128 αφορούν τη Γερμανία, 18 το Ισραήλ, 11 τον Λίβανο, 10 τις ΗΠΑ, 9 την Κίνα, 8 την Ανατολική Γερμανία, 6 το Ιράν, 5 τη Δυτική Γερμανία, 5 την Αλβανία, 5 την Ιταλία, 3 την Γιουγκοσλαβία, 2 την Ευρώπη, 2 την Αίγυπτο και καμία την Τουρκία, τη Γαλλία, τη Βουλγαρία, το Μαυροβούνιο και την Αραβία.

Ακόμα, από τις συνολικά 45 αναφορές στην Τουρκία και 45 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και καμία τη μοντέρνα. Από τις 22 συνολικά αναφορές στις ΗΠΑ: οι 12 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 10 τη μοντέρνα. Από τις συνολικά 196 αναφορές στη Γερμανία: οι 128 αφορούν τη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση και οι 68 την παραδοσιακή. Από τις 17 συνολικά αναφορές στην Ανατολική Γερμανία: οι 9 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 8 τη μοντέρνα. Από τις 15 συνολικά αναφορές στη Δυτική Γερμανία: οι 10 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 5 τη μοντέρνα. Από

τις συνολικά 3 αναφορές στην Ευρώπη: οι 2 αφορούν τη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση και η 1 την παραδοσιακή.

Ενώ, από τις 2 συνολικά αναφορές στη Γαλλία και οι 2 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και καμία τη μοντέρνα. Από τις συνολικά 10 αναφορές στην Κίνα: οι 9 αφορούν τη μοντέρα ιστοριογραφική αφήγηση και η 1 την παραδοσιακή. Από τις 28 συνολικά αναφορές στην Αλβανία: οι 23 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 5 τη μοντέρνα. Από τις 56 συνολικά αναφορές στο Ισραήλ: οι 38 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 18 τη μοντέρνα. Από τις 26 συνολικά αναφορές στην Ιταλία: οι 21 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 5 τη μοντέρνα. Από τις 21 συνολικά αναφορές στην Αίγυπτο: οι 19 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 2 τη μοντέρνα.

Επιπλέον, από τις 23 συνολικά αναφορές στη Βουλγαρία και οι 23 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και καμία τη μοντέρνα. Από τις συνολικά 18 αναφορές στο Λίβανο οι 11 αφορούν τη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση και οι 7 την παραδοσιακή. Από τις 20 συνολικά αναφορές στο Ιράν: οι 14 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 6 τη μοντέρνα. Από τις 36 συνολικά αναφορές στη Γιουγκοσλαβία: οι 33 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 3 τη μοντέρνα. Από τις 8 συνολικά αναφορές στο Μαυροβούνιο και οι 8 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και καμία τη μοντέρνα και από τις 5 συνολικά αναφορές στην Αραβία και οι 5 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και καμία τη μοντέρνα. Οπότε και στις δύο κατηγορίες οι περισσότερες αναφορές αφορούν στη Γερμανία. Συγκεκριμένα, για την Τουρκία χρησιμοποιείται η παραδοσιακή αφήγηση, για τις ΗΠΑ η παραδοσιακή αφήγηση, για τη Γερμανία η μοντέρνα αφήγηση, για την Ανατολική Γερμανία η παραδοσιακή αφήγηση, για τη Δυτική Γερμανία η παραδοσιακή αφήγηση, για την Ευρώπη η μοντέρνα αφήγηση, για τη Γαλλία η παραδοσιακή αφήγηση, για την Κίνα η μοντέρνα αφήγηση, για την Αλβανία η παραδοσιακή αφήγηση, για το Ισραήλ η παραδοσιακή αφήγηση, για την Ιταλία η παραδοσιακή αφήγηση, για την Αίγυπτο η παραδοσιακή αφήγηση, για τη Βουλγαρία η παραδοσιακή αφήγηση, για τον Λίβανο η μοντέρνα αφήγηση, για το Ιράν η παραδοσιακή αφήγηση, για τη Γιουγκοσλαβία η παραδοσιακή αφήγηση, για το Μαυροβούνιο η παραδοσιακή αφήγηση και για την Αραβία η παραδοσιακή αφήγηση.

Πίνακας 4.26. Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και κατηγορία ιστοριογραφ. αφήγησης

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ * ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΙΣΤΟΡ. ΑΦΗΓ.

Crosstabulation

	Κατηγορία Ιστοριογραφικής	
--	----------------------------------	--

Γεωγραφικός προσδιορισμός	Αφήγησης		Σύνολο
	Παραδοσιακή αφήγηση	Μοντέρνα αφήγηση	
Τουρκία	45	0	45
ΗΠΑ	12	10	22
Γερμανία	68	128	196
Ανατολική Γερμανία	9	8	17
Δυτική Γερμανία	10	5	15
Ευρώπη	1	2	3
Γαλλία	2	0	2
Κίνα	1	9	10
Αλβανία	23	5	28
Ισραήλ	38	18	56
Ιταλία	21	5	26
Αίγυπτος	19	2	21
Βουλγαρία	23	0	23
Λίβανος	7	11	18
Ιράν	14	6	20
Γιουγκοσλαβία	33	3	36
Μαυροβούνιο	8	0	8
Αραβία	5	0	5
Σύνολο	341	212	552

Πίνακας 4.26 Συσχέτιση γεωγραφικού προσδιορισμού και ιστοριογραφική αφήγηση

4.2.1.2. Γεγονός

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ του *γεγονότος και της κατηγορίας-είδους δημόσιου ιστορικού λόγου*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.27, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, το είδος του δημόσιου ιστορικού λόγου επηρεάζεται από το γεγονός που περιγράφεται.

Πίνακας 4.27. Γεγονός και κατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	127.063 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	122.947	6	,000
N of Valid Cases	552		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,99.

(F =127.063, Sig =0,000, df=6)

Πίνακας 4.27 Γεγονός και είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Πιο αναλυτικά, από τις συνολικά 150 αναφορές στον πραγματιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 59 αφορούν οικονομικά ζητήματα, 52 τις διμερείς σχέσεις, 23 πολιτικά ζητήματα και 16 ιστορικά γεγονότα. Ενώ, από τις συνολικά 189 αναφορές στο νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 71 αφορούν ιστορικά γεγονότα, 53 πολιτικά ζητήματα, 43 τις διμερείς σχέσεις και 22 οικονομικά ζητήματα. Ομοίως, από τις 213 συνολικά αναφορές στον προπαγανδιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο: 122 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 47 οικονομικά ζητήματα, 27 πολιτικά ζητήματα και 17 ιστορικά γεγονότα.

Ακόμα, από τις συνολικά 103 αναφορές σε πολιτικά ζητήματα: οι 53 αφορούν το νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 27 τον προπαγανδιστικό και 23 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 104 αναφορές σε ιστορικά γεγονότα: οι 71 αφορούν το νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 17 τον προπαγανδιστικό και 16 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 217 αναφορές στις διμερείς σχέσεις: οι 122 αφορούν τον προπαγανδιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 52 τον πραγματιστικό και 43 το νοηματικό και τέλος, από τις συνολικά 128 αναφορές στα οικονομικά ζητήματα: οι 59 αφορούν τον πραγματιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 47 τον προπαγανδιστικό και 22 το νοηματικό. Οπότε, ο πραγματιστικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως σε οικονομικά ζητήματα, ο νοηματικός σε ιστορικά ζητήματα και ο προπαγανδιστικός σε θέματα διμερών σχέσεων. Συγκεκριμένα, για πολιτικά ζητήματα χρησιμοποιείται ο νοηματικός λόγος, για ιστορικά ζητήματα ο νοηματικός λόγος, για διμερείς σχέσεις ο προπαγανδιστικός λόγος και για οικονομικά ζητήματα ο πραγματιστικός λόγος.

Πίνακας 4.28. Συσχέτιση γεγονότος και κατηγορίας -είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

ΓΕΓΟΝΟΣ * ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ-ΕΙΔΟΣ ΔΗΜ. ΙΣΤΟΡ. ΛΟΓΟΥ Crosstabulation

--	--	--

Γεγονός	Κατηγορία-Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου			Σύνολο
	Πραγματιστικός	Νοηματικός	Προπαγανδιστικός	
Πολιτικά ζητήματα	23	53	27	103
Ιστορικά γεγονότα	16	71	17	104
Διμερείς σχέσεις	52	43	122	217
Οικονομικά ζητήματα	59	22	47	128
Σύνολο	150	189	213	552

Πίνακας 4.28 Συσχέτιση γεγονότος και είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Στο ίδιο πλαίσιο, ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ του *γεγονότος και της υποκατηγορίας-είδους δημόσιου ιστορικού λόγου*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.29, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, η υποκατηγορία του δημόσιου ιστορικού λόγου (συναισθηματικός λόγος για τον νοηματικό και διαμόρφωση πεποιθήσεων για τον προπαγανδιστικό) επηρεάζεται από το γεγονός που περιγράφεται.

Πίνακας 4.29. Γεγονός και υποκατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	128.326 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	123.890	6	,000
N of Valid Cases	403		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,80.

(F =128.326, Sig =0,000, df=6)

Πίνακας 4.29 Γεγονός και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου

Ειδικότερα, από τις συνολικά 188 αναφορές στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 71 αφορούν ιστορικά γεγονότα, 52 πολιτικά ζητήματα, 43 τις διμερείς σχέσεις και 22 οικονομικά ζητήματα. Ενώ, από τις συνολικά 215 αναφορές στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων: οι 124 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 47 οικονομικά ζητήματα, 27 πολιτικά ζητήματα και 17 ιστορικά γεγονότα.

Επίσης, από τις συνολικά 79 αναφορές στα πολιτικά ζητήματα: οι 52 αφορούν το συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο και οι 27 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 88 αναφορές στα ιστορικά γεγονότα: οι 71 αφορούν το συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο και οι 17 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Αντιθέτως, από τις συνολικά 167 αναφορές στις διμερείς σχέσεις: οι 124 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 43 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο, όπως και από τις συνολικά 69 αναφορές στα οικονομικά ζητήματα: οι 47 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 22 στο συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Οπότε η υποκατηγορία του συναισθηματικού λόγου χρησιμοποιείται κυρίως στην περιγραφή ιστορικών γεγονότων και η υποκατηγορία διαμόρφωση πεποιθήσεων χρησιμοποιείται κυρίως για θέματα διμερών σχέσεων. Συγκεκριμένα, για τα πολιτικά ζητήματα χρησιμοποιείται ο συναισθηματικός λόγος, για τα ιστορικά γεγονότα ο συναισθηματικός λόγος, για τις διμερείς σχέσεις η διαμόρφωση πεποιθήσεων και για οικονομικά ζητήματα η διαμόρφωση πεποιθήσεων.

Πίνακας 4.30. Συσχέτιση γεγονότος και υποκατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου

ΓΕΓΟΝΟΣ * ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ-ΕΙΔΟΣ ΔΗΜ. ΙΣΤΟΡ. ΛΟΓΟΥ Crosstabulation

Γεγονός	Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου		Σύνολο
	Κατηγορία: Νοηματικός Δημόσιος Ιστορικός Λόγος	Κατηγορία: Προπαγανδιστικός Δημόσιος Ιστορικός Λόγος	
	Υποκατηγορία: Συναισθηματικός λόγος	Υποκατηγορία: Διαμόρφωση πεποιθήσεων	
Πολιτικά ζητήματα	52	27	79
Ιστορικά γεγονότα	71	17	88
Διμερείς σχέσεις	43	124	167
Οικονομικά ζητήματα	22	47	69
Σύνολο	188	215	403

Πίνακας 4.30 Συσχέτιση γεγονότος και υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου

Ακόμα, ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ του *γεγονότος* και της *κατηγορίας της ιστοριογραφικής αφήγησης*, όπως προκύπτει από τον

πίνακα 4.31, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, η ιστοριογραφική αφήγηση (παραδοσιακή και μοντέρνα) επηρεάζεται από το γεγονός που περιγράφεται.

Πίνακας 4.31. Γεγονός και κατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	166.987 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	175.943	6	,000
N of Valid Cases	552		

a. 4 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,19.

(F =166.987, Sig =0,000, df=6)

Πίνακας 4.31 Γεγονός και κατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Πιο συγκεκριμένα, από τις συνολικά 340 αναφορές της παραδοσιακής ιστοριογραφικής αφήγησης: οι 158 αφορούν τις διμερείς σχέσεις, 93 ιστορικά γεγονότα, 70 πολιτικά ζητήματα και 19 οικονομικά ζητήματα. Ενώ, από τις συνολικά 212 αναφορές της μοντέρνας ιστοριογραφικής αφήγησης: οι 109 αφορούν οικονομικά ζητήματα, 59 τις διμερείς σχέσεις, 33 πολιτικά ζητήματα και 11 ιστορικά γεγονότα.

Ακόμα, από τις συνολικά 103 αναφορές στα πολιτικά ζητήματα: οι 70 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 33 τη μοντέρνα. Από τις συνολικά 104 αναφορές στα ιστορικά γεγονότα: οι 93 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και οι 11 τη μοντέρνα. Από τις συνολικά 217 αναφορές στις διμερείς σχέσεις: οι 158 αφορούν την παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγησης και οι 59 τη μοντέρνα, ενώ από τις συνολικά 128 αναφορές στα οικονομικά ζητήματα: οι 109 αφορούν τη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση και οι 19 την παραδοσιακή. Οπότε η παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση χρησιμοποιείται κυρίως για θέματα διμερών σχέσεων και η μοντέρνα χρησιμοποιείται για οικονομικά ζητήματα. Συγκεκριμένα, για πολιτικά ζητήματα χρησιμοποιείται η παραδοσιακή ιστορική αφήγηση, για ιστορικά γεγονότα χρησιμοποιείται η παραδοσιακή, για τις διμερείς σχέσεις χρησιμοποιείται η παραδοσιακή και για οικονομικά ζητήματα χρησιμοποιείται η μοντέρνα.

Πίνακας 4.32. Συσχέτιση γεγονότος και κατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

ΓΕΓΟΝΟΣ * ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ Crosstabulation

Γεγονός	Κατηγορία Ιστοριογραφικής Αφήγησης		Σύνολο
	Παραδοσιακή αφήγηση	Μοντέρνα αφήγηση	
Πολιτικά ζητήματα	70	33	103
Ιστορικά γεγονότα	93	11	104
Διμερείς σχέσεις	158	59	217
Οικονομικά ζητήματα	19	109	128
Σύνολο	340	212	552

Πίνακας 4.32 Συσχέτιση γεγονότος και ιστοριογραφική αφήγηση

4.2.1.3. Κατηγορία- Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ *της κατηγορίας-είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου και της κατηγορίας ιστοριογραφικής αφήγησης*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.33, είναι $p > \alpha$. Άρα, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε η ιστοριογραφική αφήγηση που χρησιμοποιείται δεν επηρεάζεται από το είδος του δημόσιου ιστορικού λόγου.

Πίνακας 4.33. Κατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και κατηγορία ιστοριογρ. αφήγησης

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7.696 ^a	4	,103
Likelihood Ratio	8.015	4	,091
N of Valid Cases	552		

a. 3 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,27.

(F = 7.696, Sig = 0,103, df=4)

Πίνακας 4.33 Είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφική αφήγηση

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ *της κατηγορίας-είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου και της υποκατηγορίας ιστοριογραφικής αφήγησης*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.34, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε η υποκατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης επηρεάζεται από το είδος του δημόσιου ιστορικού λόγου.

Πίνακας 4.34. Κατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστορ. αφήγησης

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	80.449 ^a	14	,000
Likelihood Ratio	79.918	14	,000
N of Valid Cases	552		

a. 7 cells (29,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,27.

(F =80.449, Sig =0,000, df=14)

Πίνακας 4.34 Είδος δημόσιου λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Πιο αναλυτικά, από τις συνολικά 111 αναφορές στα διπλωματικά γεγονότα: οι 56 αφορούν τον προπαγανδιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 30 τον πραγματιστικό και 26 το νοηματικό. Από τις συνολικά 161 αναφορές στα πολιτικά γεγονότα: οι 83 αφορούν το νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 42 τον προπαγανδιστικό και 36 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 18 αναφορές σε δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα: οι 11 αφορούν τον πραγματιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 6 τον προπαγανδιστικό και 1 το νοηματικό. Από τις συνολικά 38 αναφορές στις πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή: οι 25 αφορούν τον προπαγανδιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 9 το νοηματικό και 4 τον πραγματιστικό. Από τις συνολικά 12 αναφορές στη θρησκεία: οι 9 αφορούν το νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 2 τον προπαγανδιστικό και 1 τον πραγματιστικό. Ενώ, από τις συνολικά 37 αναφορές στην πολιτισμική ιστορία: οι 22 αφορούν τον προπαγανδιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 11 το νοηματικό και 4 τον πραγματιστικό και από τις συνολικά 174 αναφορές στην οικονομική ιστορία: οι 64 αφορούν τον πραγματιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο, 60 τον προπαγανδιστικό και 50 το νοηματικό.

Ακόμα, από τις συνολικά 213 αναφορές στον προπαγανδιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 60 αφορούν την οικονομική ιστορία, οι 56 διπλωματικά γεγονότα, οι 42 πολιτικά γεγονότα, οι 25 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 22 την πολιτισμική ιστορία, οι 6 δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα και οι 2 τη θρησκεία. Από τις συνολικά 189 αναφορές στο νοηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 83 αφορούν πολιτικά γεγονότα, οι 50 την οικονομική ιστορία, οι 26 διπλωματικά γεγονότα, οι 11 την πολιτισμική ιστορία, οι 9 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 9 τη θρησκεία και η 1 δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα. Από τις συνολικά 150 αναφορές στον πραγματιστικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 64 αφορούν την οικονομική ιστορία, οι 36 πολιτικά γεγονότα, οι 30 διπλωματικά γεγονότα, οι 11 δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα, οι 4 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 4

την πολιτισμική ιστορία και η 1 τη θρησκεία. Οπότε πραγματιστικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως για θέματα οικονομικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση), ο νοηματικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως για θέματα πολιτικών γεγονότων (παραδοσιακή αφήγηση) και ο προπαγανδιστικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως για θέματα οικονομικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση) και διπλωματικών γεγονότων (παραδοσιακή αφήγηση). Συγκεκριμένα, για τα διπλωματικά θέματα (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται ο προπαγανδιστικός λόγος, για πολιτικά γεγονότα (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιεί νοηματικό λόγο, για θέματα δικαίου, συμβάσεων και νομικών γεγονότων (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται ο πραγματιστικός λόγος, για θέματα πράξεων ατόμων με εξουσία και επιρροή (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται ο προπαγανδιστικός λόγος, για θέματα θρησκείας (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται ο νοηματικός λόγος, για θέματα πολιτισμικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση) χρησιμοποιείται ο προπαγανδιστικός λόγος και για θέματα οικονομικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση) χρησιμοποιείται ο πραγματιστικός λόγος.

Πίνακας 4.35. Συσχέτιση κατηγορίας-είδος δημ. ιστορ. λόγου και υποκατηγορίας- ιστορ. αφήγ.

ΚΑΤ.-ΕΙΔΟΣ ΔΗΜ. ΙΣΤ. ΛΟΓΟΥ * ΥΠΟΚΑΤ. ΙΣΤΟΡ. ΑΦΗΓ. Crosstabulation

Κατηγορία – Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Ιστοριογραφική Αφήγηση						Σύνολο	
	Κατηγορία: Παραδοσιακή Αφήγηση					Κατηγορία: Μοντέρνα Αφήγηση		
	Υποκατηγορίες					Υποκατηγορίες		
	Διπλωματικά γεγονότα	Πολιτικά γεγονότα	Δίκαιο Συμβάσεις Νομικά Γεγονότα	Πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή	Θρησκεία	Πολιτισμική ιστορία		Οικονομική ιστορία
Πραγματιστικός	30	36	11	4	1	4	64	150
Νοηματικός	26	83	1	9	9	11	50	189
Προπαγανδιστικός	56	42	6	25	2	22	60	213
Σύνολο	111	161	18	38	12	37	174	552

Πίνακας 4.35 Είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

4.2.1.4. Υποκατηγορία – Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ *της υποκατηγορίας-είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου και της κατηγορίας –ιστοριογραφικής αφήγησης*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.36, είναι $p > \alpha$. Άρα, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε το η ιστοριογραφική αφήγηση δεν επηρεάζεται από την υποκατηγορία του δημόσιου ιστορικού λόγου.

Πίνακας 4.36. Υποκατηγορία-είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και κατηγορία- ιστοριογρ. αφήγησης

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7.705 ^a	4	,103
Likelihood Ratio	8.017	4	,091
N of Valid Cases	552		

a. 3 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,27.

(F =7.705, Sig =0,103, df=4)

Πίνακας 4.36 Υποκατηγορία είδος δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφικής αφήγησης

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ *της υποκατηγορίας-είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου και της υποκατηγορίας –ιστοριογραφικής αφήγησης*, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.37, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, η υποκατηγορία της ιστοριογραφικής αφήγησης επηρεάζεται από την υποκατηγορία του δημόσιου ιστορικού λόγου.

Πίνακας 4.37. Υποκατηγορία-είδος δημόσιου ιστορ. λόγου και υποκατηγορία- ιστορ. αφήγησης

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	79.686 ^a	14	,000
Likelihood Ratio	81.439	14	,000
N of Valid Cases	403		

a. 7 cells (29,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,27.

(F =79.686, Sig =0,000, df=14)

Πίνακας 4.37 Υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Πιο αναλυτικά, από τις συνολικά 82 αναφορές σε διπλωματικά γεγονότα: οι 56 αφορούν τη διαμόρφωση πεποιθήσεων και οι 26 τον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 125 αναφορές σε πολιτικά γεγονότα: οι 82 αφορούν τον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο και οι 43 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 7 αναφορές στο δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα: οι 6 αφορούν την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και η 1 τον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 34 αναφορές στις πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή: οι 25 αφορούν την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 9 τον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 12 αναφορές στη θρησκεία: οι 9 αφορούν τον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο και οι 3 την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων. Από τις συνολικά 33 αναφορές στην πολιτισμική ιστορία: οι 22 αφορούν την προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 11 τον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο. Από τις συνολικά 110 αναφορές στην οικονομική ιστορία: οι 60 αφορούν στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων και οι 50 στον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο.

Ακόμα, από το σύνολο των 215 αναφορών στην προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων: οι 60 αφορούν την οικονομική ιστορία, οι 56 διπλωματικά γεγονότα, οι 43 πολιτικά γεγονότα, οι 25 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 22 την πολιτισμική ιστορία, οι 6 το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα και οι 3 τη θρησκεία. Ενώ, από το σύνολο των 188 αναφορών στον συναισθηματικό δημόσιο ιστορικό λόγο: οι 82 αφορούν πολιτικά γεγονότα, οι 50 την οικονομική ιστορία, οι 26 διπλωματικά γεγονότα, οι 11 την πολιτισμική ιστορία, οι 9 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 9 τη θρησκεία και 1 το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα. Οπότε ο συναισθηματικός λόγος (νοηματικός λόγος) χρησιμοποιείται στην περιγραφή πολιτικών γεγονότων (παραδοσιακή αφήγηση) και η διαμόρφωση πεποιθήσεων χρησιμοποιείται σε θέματα οικονομικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση). Συγκεκριμένα, για τα διπλωματικά γεγονότα (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για τα πολιτικά γεγονότα (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται ο συναισθηματικός λόγος, για θέματα δικαίου, συμβάσεων και νομικών γεγονότων (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για θέματα πράξεων ατόμων με εξουσία και επιρροή (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται η διαμόρφωση πεποιθήσεων, για θέματα θρησκείας (παραδοσιακή αφήγηση) χρησιμοποιείται ο συναισθηματικός λόγος, για θέματα πολιτισμικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση) χρησιμοποιείται η διαμόρφωση πεποιθήσεων και για θέματα οικονομικής ιστορίας (μοντέρνα αφήγηση) χρησιμοποιείται η διαμόρφωση πεποιθήσεων.

Πίνακας 4.38. Συσχέτιση υποκατ.-είδος δημ. ιστορ. λόγου και υποκατ.- ιστορ. αφήγ.

ΥΠΟΚΑΤ.-ΕΙΔΟΣ ΔΗΜ. ΙΣΤ. ΛΟΓΟΥ * ΥΠΟΚΑΤ.-. ΙΣΤΟΡ. ΑΦΗΓ. Crosstabulation

Υποκατηγορία – Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Ιστοριογραφική Αφήγηση							Σύνολο
	Κατηγορία: Παραδοσιακή Αφήγηση					Κατηγορία: Μοντέρνα Αφήγηση		
	Υποκατηγορίες					Υποκατηγορίες		
	Διπλωματικά γεγονότα	Πολιτικά γεγονότα	Δίκαιο Συμβάσεις Νομικά Γεγονότα	Πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή	Θρησκεία	Πολιτισμική ιστορία	Οικονομική ιστορία	
Συναισθηματικός λόγος	26	82	1	9	9	11	50	188
Διαμόρφωση πεποιθήσεων	56	43	6	25	3	22	60	215
Σύνολο	82	125	7	34	12	33	110	403

Πίνακας 4.38 Συσχέτιση υποκατηγορίας δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορίας ιστορικής αφήγησης

4.2.1.5. Υπο-υποκατηγορία – Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ της υπο-υποκατηγορίας-είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου και της κατηγορίας – ιστοριογραφικής αφήγησης, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.39, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε η ιστοριογραφική αφήγηση (παραδοσιακή, μοντέρνα) επηρεάζεται από την υπο-υποκατηγορία του δημόσιου ιστορικού λόγου (τραύμα/ συγκίνηση/ συμπόνια και διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων για τον συναισθηματικό λόγο, εθνικό, ηγετικό, πολιτικό, οικονομικό, πολιτισμικό λόγο για τη διαμόρφωση πεποιθήσεων).

Πίνακας 4.39. Υπο-υποκατηγορία-είδος δημόσιου ιστορ. λόγου και κατηγορία- ιστοριογρ. αφήγ.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16.552 ^a	14	,000
Likelihood Ratio	13.193	14	,000
N of Valid Cases	403		

a. 8 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,03.

(F =16.552, Sig =0,000, df=14)

Πίνακας 4.39 Υπο-υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφική αφήγηση

Πιο συγκεκριμένα, από τις συνολικά 258 αναφορές στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση: οι 104 αφορούν το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 68 τον πολιτικό λόγο, οι 42 τον ηγετικό λόγο, οι 23 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, οι 19 τον εθνικό λόγο, οι 2 τον πολιτισμικό λόγο και καμία τον οικονομικό λόγο. Ομοίως, από τις συνολικά 145 αναφορές στη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση: οι 48 αφορούν το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 34 τον οικονομικό λόγο, οι 15 τον πολιτισμικό λόγο, οι 14 τον εθνικό λόγο, οι 13 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, οι 12 τον ηγετικό λόγο και οι 9 τον πολιτικό λόγο.

Επίσης, από τις συνολικά 152 αναφορές στο τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια: οι 104 ανήκουν στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και 48 στη μοντέρνα. Από τις συνολικά 77 αναφορές στον πολιτικό λόγο: οι 68 ανήκουν στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και 9 στη μοντέρνα. Από τις συνολικά 54 αναφορές στον ηγετικό λόγο: οι 42 ανήκουν στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και 12 στη μοντέρνα. Από τις συνολικά 36 αναφορές στη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων: οι 23 ανήκουν στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και 13 στη μοντέρνα.

Αντιθέτως, από τις συνολικά 34 αναφορές στον οικονομικό λόγο και οι 34 ανήκουν στη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση και καμία στην παραδοσιακή. Ενώ, από τις συνολικά 33 αναφορές στον εθνικό λόγο: οι 19 ανήκουν στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση και 14 στη μοντέρνα και από τις συνολικά 17 αναφορές στον πολιτισμικό λόγο: οι 15 ανήκουν στη μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση και οι 2 στην παραδοσιακή. Οπότε η παραδοσιακή και η μοντέρνα αφήγηση χρησιμοποιούν κυρίως την υπο-υποκατηγορία τραύμα/ συγκίνηση/ συμπόνια. Συγκεκριμένα, η υπο-υποκατηγορία τραύμα/συγκίνηση/ συμπόνια χρησιμοποιείται κυρίως στην παραδοσιακή αφήγηση, η υπο-υποκατηγορία διχόνοια/διαίρεση/ όξυνση αντιθέσεων χρησιμοποιείται κυρίως στην παραδοσιακή αφήγηση, ο εθνικός, ηγετικός, πολιτικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως στην παραδοσιακή αφήγηση, ενώ ο οικονομικός και πολιτισμικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως στην μοντέρνα αφήγηση.

Πίνακας 4.40. *Συσχέτιση υπο- υποκατ.-είδος δημόσ. ιστορ. λόγου και κατηγ.-. ιστορ. αφήγησης*

ΥΠΟΚΑΤ.-ΕΙΔΟΣ ΔΗΜ ΙΣΤΟΡ. ΛΟΓΟΥ * ΚΑΤ.-. ΙΣΤΟΡ. ΑΦΗΓ. Crosstabulation

Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Κατηγορία- Ιστοριογραφικής Αφήγησης	Σύνολο
--------------------------------	-------------------------------------	--------

	Παραδοσιακή Αφήγηση	Μοντέρνα Αφήγηση	
<i>Κατηγορία: Συναισθηματικός λόγος</i>			
Υποκατηγορίες			
Τραύμα/Συγκίνηση/Συμπόνια	104	48	152
Διχόνοια/Διαίρεση/Όξυνση αντιθέσεων	23	13	36
<i>Κατηγορία: Διαμόρφωση πεποιθήσεων</i>			
Υποκατηγορίες			
Εθνικός λόγος	19	14	33
Ηγετικός λόγος	42	12	54
Πολιτικός λόγος	68	9	77
Οικονομικός λόγος	0	34	34
Πολιτισμικός λόγος	2	15	17
Σύνολο	258	145	403

Πίνακας 4.40 Συσχέτιση υπο-υποκατηγορίας δημόσιου ιστορικού λόγου και ιστοριογραφική αφήγηση

Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη σχέση μεταξύ της υπο-υποκατηγορίας-είδους του δημόσιου ιστορικού λόγου και της υποκατηγορίας – ιστοριογραφικής αφήγησης, όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.41, είναι $p < \alpha$. Άρα, υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε, η υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης (διπλωματικά γεγονότα, πολιτικά γεγονότα, δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα, πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, θρησκεία για την παραδοσιακή ιστορία και πολιτισμική και οικονομική ιστορία για τη μοντέρνα ιστορία) επηρεάζεται από την υπο-υποκατηγορία του δημόσιου ιστορικού λόγου (τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων για τον συναισθηματικό λόγο και ο εθνικός, ηγετικός, πολιτικός, οικονομικός, πολιτισμικός λόγος για τη διαμόρφωση πεποιθήσεων).

Πίνακας 4.41. Υπο-υποκατηγορία-είδος δημόσ. ιστορ. λόγου και υποκατηγορία- ιστοριογρ. αφήγ.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	505.731 ^a	49	,000

Likelihood Ratio	368.343	49	,000
N of Valid Cases	403		

a. 36 cells (56,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,03.

(F =505.731, Sig =0,000, df=49)

Πίνακας 4.41 Υπο-υποκατηγορία δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορία ιστοριογραφικής αφήγησης

Πιο αναλυτικά, από τις συνολικά 81 αναφορές στα διπλωματικά γεγονότα: οι 35 αφορούν τον πολιτικό λόγο, οι 16 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, οι 12 τον ηγετικό λόγο, οι 10 το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 7 τον εθνικό λόγο, η 1 τον πολιτισμικό λόγο και καμία τον οικονομικό λόγο. Από τις συνολικά 125 αναφορές σε πολιτικά γεγονότα: οι 77 αφορούν το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 28 τον πολιτικό λόγο, οι 8 τον εθνικό λόγο, οι 6 τον ηγετικό λόγο, οι 5 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, η 1 τον πολιτισμικό λόγο και καμία τον οικονομικό λόγο. Από τις συνολικά 7 αναφορές στο δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα: οι 4 αφορούν τον πολιτικό λόγο, οι 2 τον εθνικό λόγο, η 1 το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια και καμία τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, τον ηγετικό λόγο, τον οικονομικό λόγο και τον πολιτισμικό λόγο.

Ακόμα, από τις συνολικά 34 αναφορές στις πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή: οι 23 αφορούν τον ηγετικό λόγο, οι 9 το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, η 1 τον εθνικό λόγο, η 1 τον πολιτικό λόγο και καμία τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, τον οικονομικό και πολιτικό λόγο. Από τις συνολικά 12 αναφορές στη θρησκεία: οι 7 αφορούν το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 2 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, οι 2 τον εθνικό λόγο, η 1 τον ηγετικό λόγο και καμία τον πολιτισμικό και οικονομικό λόγο. Από τις συνολικά 34 αναφορές στην πολιτισμική ιστορία: οι 13 αφορούν τον πολιτισμικό λόγο, οι 10 το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 8 τον εθνικό λόγο, οι 2 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, η 1 τον ηγετικό λόγο και καμία τον πολιτικό και οικονομικό λόγο. Από τις συνολικά 110 αναφορές στην οικονομική ιστορία: οι 38 αφορούν το τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια, οι 34 τον οικονομικό λόγο, οι 12 τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων, οι 11 τον ηγετικό λόγο, οι 9 τον πολιτικό λόγο, οι 5 τον εθνικό λόγο και η 1 τον πολιτισμικό λόγο.

Επίσης, από τις συνολικά 152 αναφορές στο τραύμα/συγκίνηση/συμπόνια: οι 77 αφορούν τα πολιτικά γεγονότα, οι 38 την οικονομική ιστορία, οι 10 τα διπλωματικά γεγονότα, οι 10 την πολιτισμική ιστορία, οι 9 τις πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 7 τη θρησκεία και 1 το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα. Από τις συνολικά 37 αναφορές για τη διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων: οι 16 αφορούν διπλωματικά γεγονότα, οι 12 οικονομική ιστορία, οι 5 πολιτικά γεγονότα, οι 2 θρησκεία, οι 2 την πολιτισμική ιστορία και καμία το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα και τις πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή.

Ομοίως, από τις συνολικά 33 αναφορές στον εθνικό λόγο: οι 8 αφορούν πολιτικά γεγονότα, οι 8 την πολιτισμική ιστορία, οι 7 διπλωματικά γεγονότα, οι 5 την οικονομική ιστορία, οι 2 δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα, οι 2 τη θρησκεία και η 1 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή. Από τις συνολικά 54 αναφορές στον ηγετικό λόγο: οι 23 αφορούν πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, οι 12 διπλωματικά γεγονότα, οι 11 την οικονομική ιστορία, οι 6 πολιτικά γεγονότα, η 1 τη θρησκεία, η 1 την πολιτισμική ιστορία και καμία το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα. Από τις συνολικά 77 αναφορές στον πολιτικό λόγο: οι 35 αφορούν διπλωματικά γεγονότα, οι 28 πολιτικά γεγονότα, οι 9 οικονομική ιστορία, οι 4 δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα, η 1 πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή και καμία τη θρησκεία και την πολιτισμική ιστορία. Τέλος, και οι 34 αναφορές στον οικονομικό λόγο αφορούν την οικονομική ιστορία, ενώ από τις συνολικά 16 αναφορές στον πολιτισμικό λόγο: οι 13 αφορούν την πολιτισμική ιστορία, η 1 διπλωματικά γεγονότα, η 1 πολιτικά γεγονότα, η 1 οικονομική ιστορία και καμία το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα, πράξεις ατόμων με εξουσία μια επιρροή και τη θρησκεία. Οπότε τα διπλωματικά γεγονότα χρησιμοποιούν κυρίως πολιτικό λόγο, τα πολιτικά γεγονότα χρησιμοποιούν κυρίως το τραύμα/ συγκίνηση/ συμπόνια, το δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα χρησιμοποιούν κυρίως πολιτικό λόγο, οι πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή χρησιμοποιούν κυρίως ηγετικό λόγο, η θρησκεία χρησιμοποιεί κυρίως το τραύμα/ συγκίνηση/ συμπόνια, η πολιτισμική ιστορία χρησιμοποιεί κυρίως πολιτισμικό λόγο και η οικονομική ιστορία χρησιμοποιεί κυρίως το τραύμα/ συγκίνηση/ συμπόνια και τον οικονομικό λόγο. Συγκεκριμένα, το τραύμα/ συγκίνηση/ συμπόνια χρησιμοποιείται στα πολιτικά γεγονότα, η διχόνοια/διαίρεση/όξυνση αντιθέσεων χρησιμοποιείται κυρίως στα διπλωματικά γεγονότα, ο εθνικός λόγος χρησιμοποιείται στα πολιτικά γεγονότα και την οικονομική ιστορία, ο ηγετικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως στις πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή, ο πολιτικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως στα διπλωματικά γεγονότα, ο οικονομικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως στην οικονομική ιστορία και ο πολιτισμικός λόγος κυρίως στην πολιτισμική ιστορία.

Πίνακας 4.42. Συσχέτιση υπο-υποκατ.-είδος δημόσ. ιστορ. λόγου και υποκατηγ.-. ιστορ. αφήγησης

ΥΠΟΚΑΤ.-ΕΙΔΟΣ ΔΗΜ ΙΣΤΟΡ. ΛΟΓΟΥ * ΥΠΟΚ.-. ΙΣΤΟΡ. ΑΦΗΓ. Crosstabulation

Είδος Δημόσιου Ιστορικού Λόγου	Ιστοριογραφική Αφήγηση							Σύνολο
	Κατηγορία Παραδοσιακή αφήγηση					Κατηγορία Μοντέρνα αφήγηση		
	Υποκατηγορίες					Υποκατηγορίες		
	Διπλωματικά γεγονότα	Πολιτικά γεγονότα	Δίκαιο/Συμβάσεις/Νομικά γεγονότα	Πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή	Θρησκεία	Πολιτισμική ιστορία	Οικονομική ιστορία	

Κατηγορία: Συναισθηματικός λόγος								
Υποκατηγορίες								
Τραύμα/Συγκίνηση/Συμπόνια	10	77	1	9	7	10	38	152
Διχόνοια/Διαίρεση/Οξυνη αντιθέσεων	16	5	0	0	2	2	12	37
Κατηγορία: Διαμόρφωση πεποιθήσεων								
Υποκατηγορίες								
Εθνικός λόγος	7	8	2	1	2	8	5	33
Ηγετικός λόγος	12	6	0	23	1	1	11	54
Πολιτικός λόγος	35	28	4	1	0	0	9	77
Οικονομικός λόγος	0	0	0	0	0	0	34	34
Πολιτισμικός λόγος	1	1	0	0	0	13	1	16
Σύνολο	81	125	7	34	12	34	110	403

Πίνακας 4.42 Συσχέτιση υπο-υποκατηγορίας δημόσιου ιστορικού λόγου και υποκατηγορίας ιστοριογραφικής αφήγησης

4.3. Αποτελέσματα ανάλυσης έρευνας στον πομπό

4.3.1. Συνέντευξη στον εκδότη

Η συνέντευξη με τον εκδότη δομήθηκε πάνω σε έξι άξονες. Ο πρώτος άξονας αφορούσε την επιλογή των θεμάτων, ο δεύτερος τους συνεργάτες του περιοδικού, ο τρίτος τη σχέση του περιοδικού με την ιστορία και τους αναγνώστες, ο τέταρτος το όφελος από το περιοδικό, ο πέμπτος την αξιολόγηση του περιοδικού και ο έκτος το μέλλον των περιοδικών ιστορίας και του περιοδικού. Από τη συνέντευξη προέκυψαν τα εξής:

Ως προς την επιλογή των θεμάτων, «αυτά αποφασίζονται από τον ίδιο τον διευθυντή του περιοδικού. Πρώτα γίνεται η οργάνωση και ο προγραμματισμός μηνών, δηλαδή τι αφιερώματα και τι πρωτοσέλιδα θα γίνουν. Τα πρωτοσέλιδα πρέπει να έχουν δύο άξονες, δηλαδή δύο συνισταμένες: να έχουν ένα ενδιαφέρον αναγνωσιμότητας, να είναι άγνωστα ως επί το πλείστον και να έχουν ένα συνδυασμό με την επικαιρότητα. Υπάρχει όμως και η περίπτωση εμβόλιμων αφιερωμάτων λόγω έκτακτων γεγονότων».

Ως προς τους συνεργάτες «οι μισοί από τους σχεδόν 200 είναι καθαρά ιστορικοί, δηλαδή πανεπιστημιακοί κατέχοντας έδρα σε ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια. Ένα 20-30% είναι συγγραφείς, δημοσιογράφοι που να ασχολούνται με την ιστορία και είναι χρήσιμοι λόγω της γνώσης τους πάνω στην έρευνα. Τέλος, ένα 20% είναι ιστορικοί ερευνητές που μπορείς να πούμε να ξέρουν την ιστορία καλύτερα και από ιστορικούς. Υπάρχουν και κάποιοι εμβόλιμοι για ο,τιδήποτε έκτακτο προκύψει».

Ως προς τη σχέση του περιοδικού με τους αναγνώστες και την επιστήμη της ιστορίας, «τα κείμενα είναι έγκυρα καθώς πάρα πολλά βιβλιογραφούνται, υποστηρίζονται από πανεπιστημιακούς και στη συντακτική επιτροπή συμμετέχουν πανεπιστημιακοί, κάτι που δε συνέβαινε πριν το 2008. Το περιοδικό είναι αντικειμενικό και αχρωμάτιστο και αυτή είναι η επιτυχία του. Η ταυτότητα του περιοδικού βγαίνει μέσα από το editorial, εκεί βρίσκεται το στίγμα του περιοδικού γιατί μπορεί κάποιος να έχει μια άποψη περίεργη αλλά το στίγμα θα έχει δοθεί. Οι συνεργάτες είναι ελεύθεροι να γράφουν και να πιστεύουν ότι θέλουν δεν υπάρχει λογοκρισία, αλλά όσοι συνεργαστούν με το περιοδικό ξέρουν εκ των προτέρων ότι δεν θα γράψουν ό,τι τους καπνίσει. Οι αναγνώστες επικοινωνούν με το περιοδικό όταν δεν τους αρέσει κάτι, παρόλα αυτά υπάρχουν και οι εμπαιθείς με κάποια θεματολογία».

Ως προς το όφελος από το περιοδικό η απάντηση δόθηκε σε δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας είναι ο οικονομικός όπου ξεκαθαρίστηκε ότι «την εποχή της κρίσης που διανύουμε, αυτό το όφελος δεν υφίσταται. Δεν μπορεί να γίνει αύξηση της τιμής πώλησης, αλλά τα έσοδα από τις πωλήσεις και η διαφήμιση συντείνουν στο να ισορροπεί οικονομικά και να μπορεί να συνεχίσει να εκδίδεται, αλλά χωρίς κέρδος. Είναι γενικότερη η κρίση στα περιοδικά, σταμάτησαν πολλά να κυκλοφορούν με την άνοδο των μίντια και του ίντερνετ και της ηλεκτρονικής πληροφόρησης». Ο δεύτερος άξονας είναι το ηθικό κέρδος «για αυτούς που ασχολούνται με το περιοδικό καθώς προσφέρουν κάτι σημαντικό στα ελληνικά πράγματα, στον ελληνικό Τύπο, στην ελληνική βιβλιογραφία, καθώς το περιοδικό έχει μια ισορροπία, αντιμετωπίζοντας τα θέματα αντικειμενικά χωρίς εμπάθεια».

Ως προς την αξιολόγηση του περιοδικού «είναι θετική με διακυμάνσεις. Το περιοδικό έχει ένα πιστό κοινό, κάποιοι και από τα πρώτα τεύχη. Το 2008 το περιοδικό βρισκόταν σε φθίνουσα περίοδο από πλευράς θεματολογίας, ύλης και πωλήσεων αλλά σε περίοδο κρίσης επιτεύχθηκε η σταθεροποίηση των πωλήσεών του».

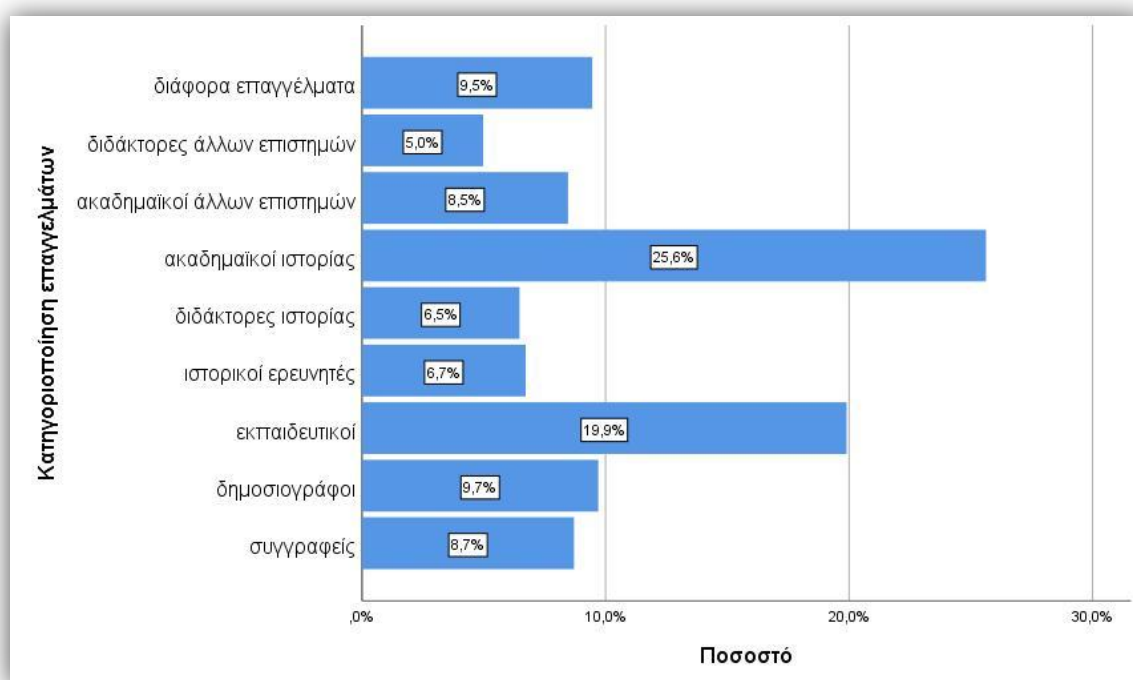
Ως προς το μέλλον των περιοδικών ιστορίας η απάντηση αναπτύσσεται σε δύο άξονες. Πρώτος άξονας είναι η εγκυρότητα του περιοδικού, «αν εκδίδεται σε σωστή βάση προσφέρει εγκυρότητα και ξέρει ο αναγνώστης ότι αυτό που θα διαβάσει δεν είναι παραπληροφόρηση, αλλά είναι τεκμηριωμένο και έχει αλήθειες, θα επιβιώσει». Ο δεύτερος άξονας αφορά την καλή σχέση που έχουν οι Έλληνες με την Ιστορία, «η

Ιστορία είναι ένα πράγμα που του πάει του Έλληνα, η Ιστορία και οι νέες γενιές θέλουν να μαθαίνουν Ιστορία και έστω και παράπλευρα». Για το περιοδικό συγκεκριμένα, οι αλλαγές αφορούν «στους συνεργάτες, που θα προστεθούν νέοι και στην είσοδό του στην ηλεκτρονική περίοδο, καθώς θα ψηφιοποιηθούν όλα τα τεύχη από το πρώτο και με συνδρομή θα είναι ηλεκτρονικά διαθέσιμο σε όλους».

4.3.2. Κατηγοριοποιήσεις συγγραφέων

Ως προς τα επαγγέλματα των συγγραφέων που συνεργάστηκαν με το περιοδικό την περίοδο 2008-2018 το 25,6% αφορά ακαδημαϊκούς ιστορικούς, το 19,9% αφορά εκπαιδευτικούς, το 9,7% αφορά δημοσιογράφους, το 9,5% αφορά διάφορα επαγγέλματα, το 8,7% αφορά συγγραφείς, το 8,5% αφορά ακαδημαϊκούς άλλων επιστημών, το 6,7% αφορά ιστορικούς ερευνητές, το 6,5% αφορά διδάκτορες ιστορίας και το 5% αφορά διδάκτορες άλλων επιστημών. Οπότε οι συγγραφείς του περιοδικού την περίοδο που μελετάμε (2008-2018) είναι κυρίως ακαδημαϊκοί ιστορικοί.

Γράφημα 4.11 Ραβδόγραμμα με την κατηγοριοποίηση των επαγγελματιών των συγγραφέων

Ως προς τα επιστημονικά πεδία των συγγραφέων που δεν είναι ιστορικοί παρατηρούμε ότι 1 (1%) ασχολείται με την ανθρωπογεωγραφία, 2 (2%) ασχολούνται με την ανθρωπολογία, 4 (4,1%) ασχολούνται με την αρχαιολογία, 2 (2%) ασχολούνται με την αρχειονομία, 1 (1%) ασχολείται με την αστρονομία, 1 (1%)

ασχολείται με τη βιολογία, 1 (1%) ασχολείται με τη γεωγραφία, 9 (9,2%) ασχολούνται με τη διεθνολογία, 1 (1%) ασχολείται με την εγκληματολογία, 1 (1%) ασχολείται με την εθνογραφία, 1 (1%) είναι εκδότης, 2 (2%) ασχολούνται με τη θεατρολογία, 3 (3,1%) ασχολούνται με τη θεολογία, 4 (4,1%) ασχολούνται με την ιατρική, 1 (1%) ασχολείται με τον ισπανικό πολιτισμό, 4 (4,1%) ασχολούνται με την ιταλική/ισπανική φιλολογία, 1 (1%) ασχολείται με τις κοινωνικές επιστήμες, 4 (4,1%) ασχολούνται με την κοινωνιολογία, 3 (3,1%) ασχολούνται με τη λογοτεχνία, 1 (1%) ασχολείται με τα μαθηματικά, 1 (1%) ασχολείται με τα ΜΜΕ, 4 (4,1%) ασχολούνται με τη μουσικολογία, 18 (18,4%) ασχολούνται με τη νομική, 3 (3,1%) είναι οικονομολόγοι, 6 (6,1%) ασχολούνται με τις πολιτικές επιστήμες, 1 (1%) είναι πολιτισμολόγος, 1 (1%) είναι πρέσβης, 1 (1%) ασχολείται με τη ρώσικη φιλολογία, 1 (1%) είναι στρατιωτικός, 1 (1%) ασχολείται με τη συγκριτική πολιτική, 1 (1%) είναι τοπογράφος, 9 (9,2%) είναι φιλόλογοι, 3 (3,1%) ασχολούνται με τη φιλοσοφία και 1 (1%) ασχολείται με την ψυχολογία. Οπότε τα επιστημονικά πεδία των συγγραφέων που δεν είναι ιστορικοί και εμπλέκονται με την ιστορία και γενικότερα με τη θεματολογία του περιοδικού αφορούν κυρίως την νομική, τη διεθνολογία, τις πολιτικές επιστήμες και τη φιλολογία.

Επιστημονικά πεδία

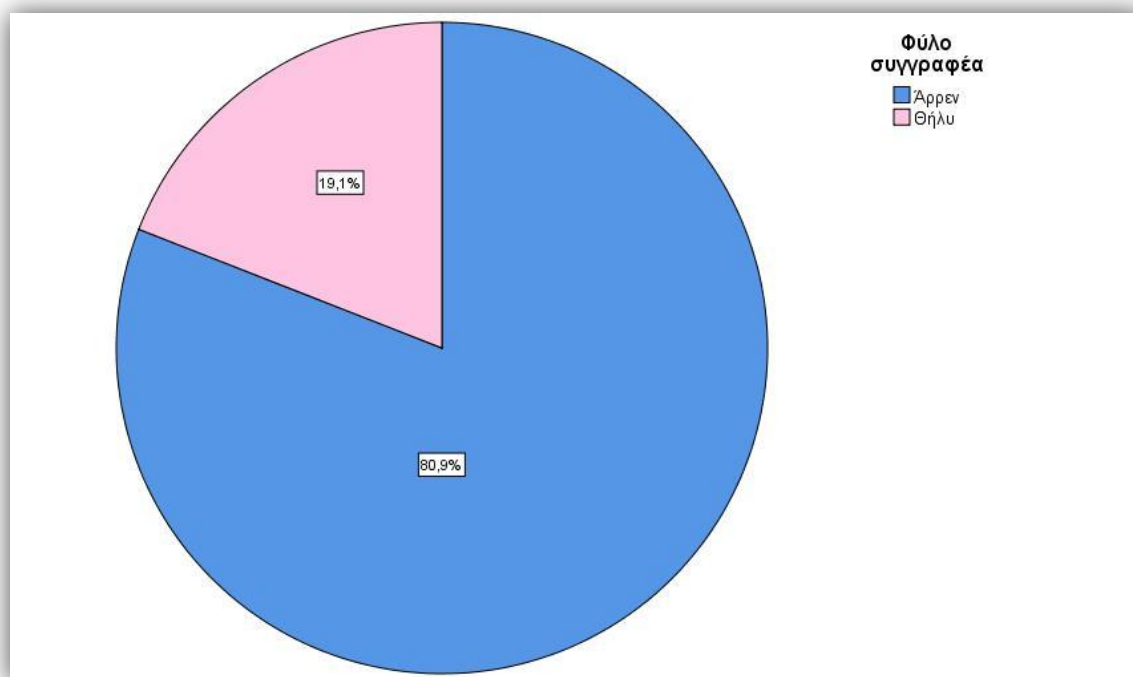
	Frequency	%
Ανθρωπογεωγραφία	1	1,0
Ανθρωπολογία	2	2,0
Αρχαιολογία	4	4,1
Αρχειονομία	2	2,0
Αστρονομία	1	1,0
Βιολογία	1	1,0
Γεωγραφία	1	1,0
Διεθνολογία	9	9,2
Εγκληματολογία	1	1,0
Εθνογραφία	1	1,0
Εκδότης	1	1,0
Θεατρολογία	2	2,0
Θεολογία	3	3,1
Ιατρική	4	4,1
ισπανικός πολιτισμός	1	1,0
ιταλική/ισπανική φιλολογία	4	4,1
κοινωνικές επιστήμες	1	1,0
Κοινωνιολογία	4	4,1
Λογοτεχνία	3	3,1
Μαθηματικά	1	1,0
ΜΜΕ	1	1,0
Μουσικολογία	4	4,1

Νομική	18	18,4
Οικονομολόγος	3	3,1
πολιτικών επιστημών	6	6,1
Πολιτισμολόγος	1	1,0
Πρέσβης	1	1,0
ρώσικη φιλολογία	1	1,0
Στρατιωτικοί	1	1,0
συγκριτική πολιτική	1	1,0
Τοπογράφος	1	1,0
Φιλολογία	9	9,2
Φιλοσοφία	3	3,1
Ψυχολογία	1	1,0
Total	98	100,0

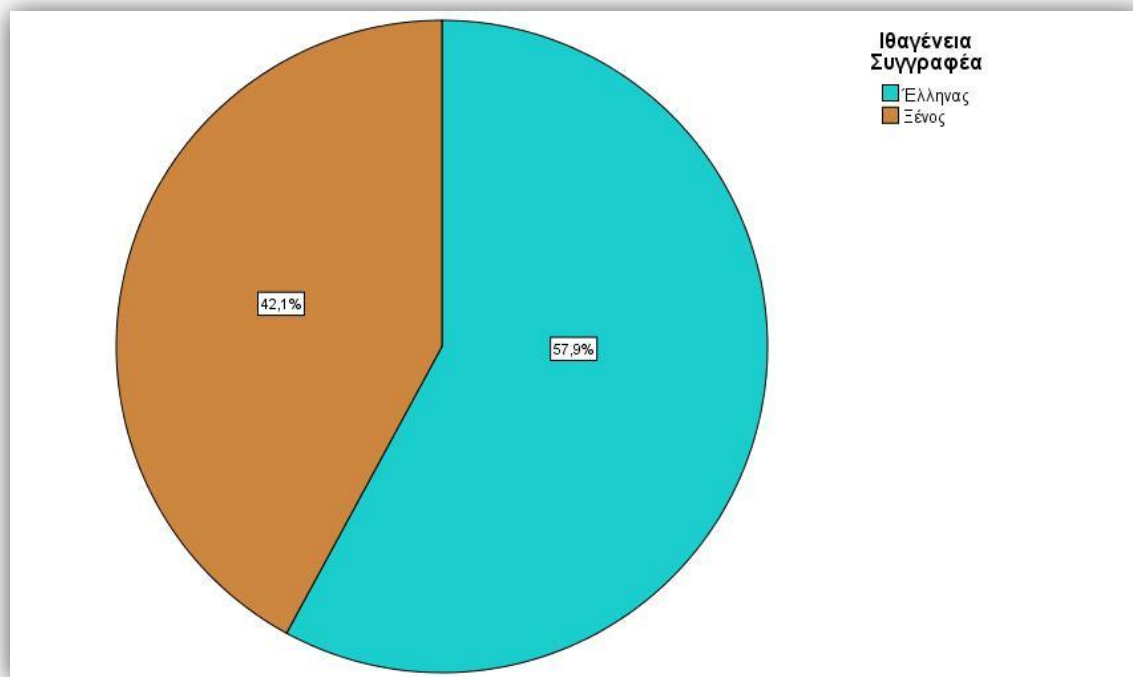
Πίνακας 4.43 Επιστημονικά πεδία συγγραφέων μη ιστορικών

Ως προς το φύλο των συγγραφέων το 80,9% είναι άνδρες και το 19,1% είναι γυναίκες. Οπότε προκύπτει ότι οι συνεργάτες του περιοδικού είναι στη μεγαλύτερη πλειοψηφία τους άνδρες.

Γράφημα 4.12 Διάγραμμα πίτας για το φύλο των συγγραφέων

Ως προς την ιθαγένεια των συγγραφέων το 57,9% είναι Έλληνες και το 42,1% είναι ξένοι. Οπότε προκύπτει ότι οι συνεργάτες του περιοδικού είναι κυρίως Έλληνες.

Γράφημα 4.13 Διάγραμμα πίτας για την ιθαγένεια των συγγραφέων

4.3.3. Επαγωγική Στατιστική

Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζονται οι έλεγχοι ανεξαρτησίας μεταξύ κάποιων μεταβλητών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για διερεύνηση.

Στον πίνακα 8 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το επάγγελμα του συγγραφέα ως προς το φύλο. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 8,454$, $p = ,390$). Συμπερασματικά, δεν μπορεί να διαπιστωθεί αν το φύλο διαφοροποιεί τους συγγραφείς ως προς την επαγγελματική ιδιότητα τους καθώς τα ποσοστά δεν παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, οι ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών ήταν στην πλειοψηφία τους άνδρες (91,2%) ενώ η πλειοψηφία των γυναικών συγγραφέων δήλωσε πως εργάζονται ως εκπαιδευτικοί (26,3%).

Πίνακας 4.44

Διερεύνηση της κατηγοριοποίησης επαγγελμάτων ως προς το φύλο

Κατηγοριοποίηση επαγγελμάτων	Φύλο			P
	Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	

Συγγραφείς	30 85,7%	5 14,3%	35 100,0%	
Δημοσιογράφοι	33 84,6%	6 15,4%	39 100,0%	
Εκπαιδευτικοί	59 73,8%	21 26,3%	80 100,0%	
Ιστορικοί ερευνητές	20 74,1%	7 25,9%	27 100,0%	
Διδάκτορες ιστορίας	21 80,8%	5 19,2%	26 100,0%	,390
Ακαδημαϊκοί ιστορίας	87 84,5%	16 15,5%	103 100,0%	
Ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών	31 91,2%	3 8,8%	34 100,0%	
Διδάκτορες άλλων επιστημών	15 75,0%	5 25,0%	20 100,0%	
Διάφορα	29 76,3%	9 23,7%	38 100,0%	
<i>Σύνολο</i>	325 80,8%	77 19,2%	402 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.44 Κατηγοριοποίηση επαγγελματιών ως προς το φύλο

Στον πίνακα 4.45 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το επάγγελμα του συγγραφέα ως προς την ιθαγένεια. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 81,188$, $p = ,001$). Πιο συγκεκριμένα, οι Έλληνες συνεργάτες του περιοδικού είναι συγγραφείς, ιστορικοί ερευνητές, διδάκτορες ιστορίας, διδάκτορες άλλων επιστημών, ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών και διάφορα άλλα επαγγέλματα, ενώ οι ξένοι αρθρογράφοι ήταν στην πλειοψηφία τους δημοσιογράφοι, εκπαιδευτικοί και ακαδημαϊκοί ιστορίας. Οπότε παρατηρούμε ότι οι ξένοι αρθρογράφοι σε αντίθεση με του Έλληνες δεν έχουν ασχοληθεί ακαδημαϊκά με την Ιστορία.

Πίνακας 4.45

Διερεύνηση της κατηγοριοποίησης επαγγελματιών ως προς την ιθαγένεια

Κατηγοριοποίηση	Ιθαγένεια		Σύνολο	p
	Έλληνας	Ξένος		

επαγγελματιών

Συγγραφείς	20 57,1%	15 42,9%	35 100,0%	
Δημοσιογράφοι	19 48,7%	20 51,3%	39 100,0%	
Εκπαιδευτικοί	38 47,5%	42 52,5%	80 100,0%	
Ιστορικοί ερευνητές	25 92,6%	2 7,4%	27 100,0%	
Διδάκτορες ιστορίας	23 88,5%	3 11,5%	26 100,0%	<,001
Ακαδημαϊκοί ιστορίας	34 33,0%	69 67,0%	103 100,0%	
Ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών	23 67,6%	11 32,4%	34 100,0%	
Διδάκτορες άλλων επιστημών	20 100,0%	0 0,0%	20 100,0%	
Διάφορα	32 84,2%	6 15,8%	38 100,0%	
<i>Σύνολο</i>	234 58,2%	168 41,8%	402 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.45 Κατηγοριοποίηση επαγγελματιών ως προς την ιθαγένεια

Στον πίνακα 4.46 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει η ιθαγένεια του συγγραφέα ως προς το φύλο. Παρατηρείται ότι βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 4,646$, $p = ,031$). Συμπερασματικά, μπορεί να διαπιστωθεί αν το φύλο διαφοροποιεί τους συγγραφείς ως προς την ιθαγένειά τους καθώς τα ποσοστά παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, οι περισσότεροι Έλληνες συγγραφείς του περιοδικού είναι άντρες (77,4%) και οι περισσότεροι ξένοι συγγραφείς είναι άντρες (85,9%).

Πίνακας 4.46

Διερεύνηση της ιθαγένειας ως προς το φύλο

Ιθαγένεια	Φύλο		Σύνολο	p
	Άνδρας	Γυναίκα		

Έλληνας	181 77,4%	53 22,6%	234 100,0%	
Ξένος	146 85,9%	24 14,1%	170 100,0%	,031
Σύνολο	327 80,9%	77 19,1%	404 100,0%	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.46 Διερεύνηση ιθαγένειας ως προς το φύλο

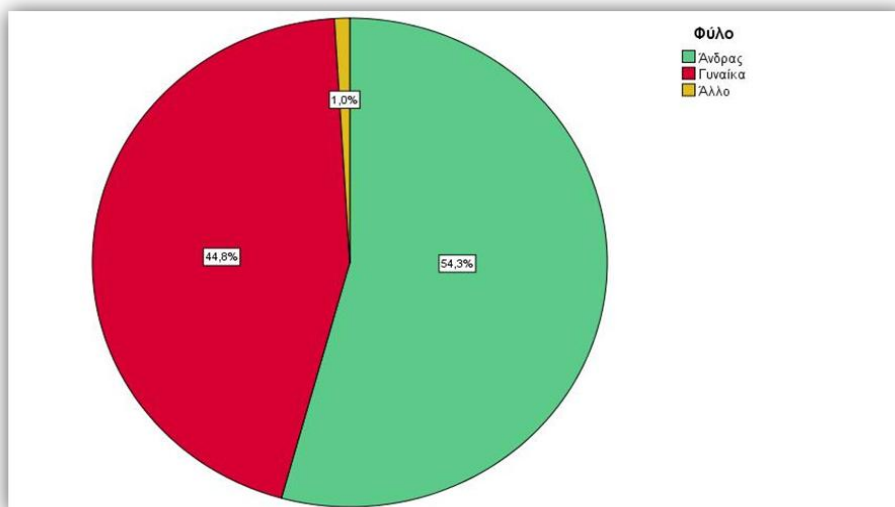
4.4. Αποτελέσματα ανάλυσης έρευνας κοινού

Για την καταχώρηση, την επεξεργασία και τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό στατιστικών εφαρμογών SPSS έκδοσης 25 (IBM Statistical Package for Social Sciences for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp).

Αναλυτικά ως προς τις στατιστικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν, για την περιγραφική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν συχνότητες και ποσοστά (%). Για την παρατήρηση των στατιστικών διαφορών μεταξύ δύο ποιοτικών μεταβλητών (έλεγχος ανεξαρτησίας), χρησιμοποιήθηκε είτε ο ακριβής έλεγχος του Fisher (Fisher exact test – FET) όταν οι δύο υπό εξέταση ποιοτικές μεταβλητές είχαν από δύο επίπεδα (πίνακας 2X2) είτε ο έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 (σε αντίθετη περίπτωση). Για όλες τις προαναφερθείσες αναλύσεις το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίσθηκε στο 5% ($p < ,05$).

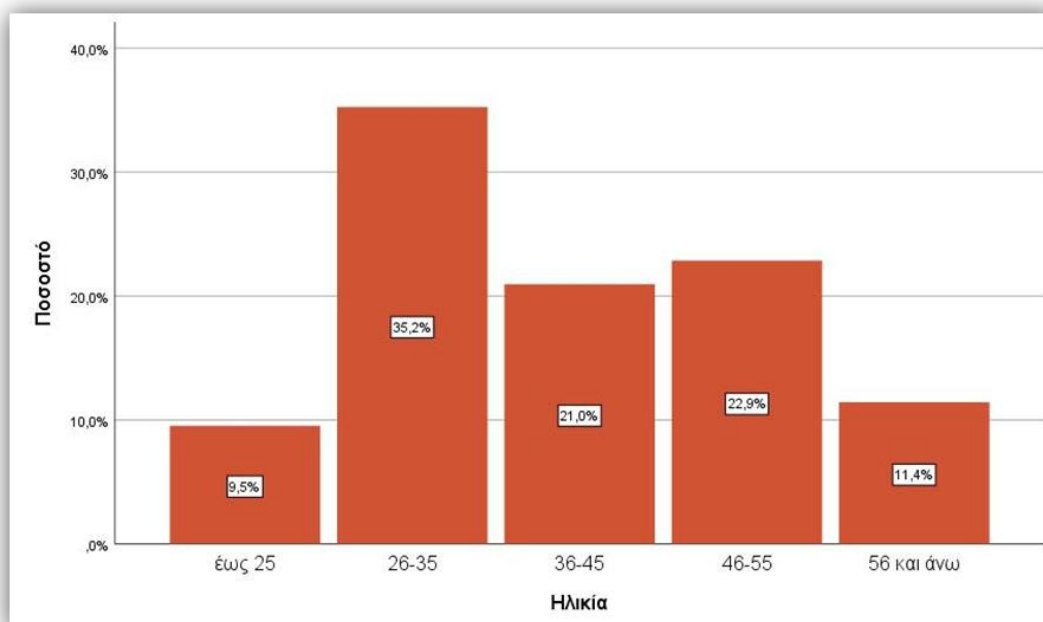
4.4.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οι ποσοτώσεις του φύλου των ερωτώμενων διαμορφώνεται ως ακολούθως: το ποσοστό των ανδρών είναι 54,3% (57), των γυναικών 44,8% (47), ενώ 1 απάντηση, (1,0%) δήλωσε άλλο φύλο. Στο εξής για λόγους συντομίας και διευκόλυνσης θα χρησιμοποιείται ο όρος αναγνώστες και για τα δύο φύλα. Οπότε προκύπτει πως οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι κυρίως άντρες.

Γράφημα 4.14 Διάγραμμα πίτας για το φύλο των συμμετεχόντων

Οι ποσοτώσεις της ηλικίας των ερωτώμενων διαμορφώνεται ως ακολούθως: το 9,5% (10 απαντήσεις) είναι έως 25 ετών, το 35,2% (37 απαντήσεις) είναι από 26 έως 35 ετών, το 21,0% (22 απαντήσεις) είναι από 36 έως 45 ετών, το 22,9% (24 απαντήσεις) είναι από 46 έως 55 ετών και το 11,4% (12 απαντήσεις) είναι από 56 ετών και άνω. Οπότε οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι κυρίως ηλικίας 26 έως 35 ετών.

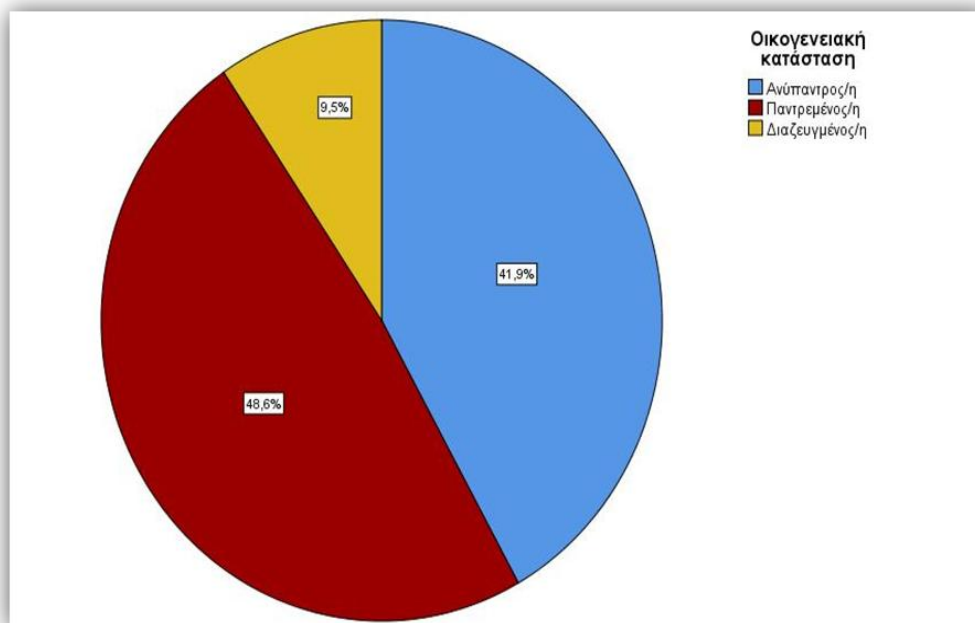

Γράφημα 4.15 Ραβδόγραμμα για την ηλικία των συμμετεχόντων

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων έχουμε τα ακόλουθα αποτελέσματα: το 41,9% (44 απαντήσεις) είναι ανύπαντροι/ες, 48,6% (51

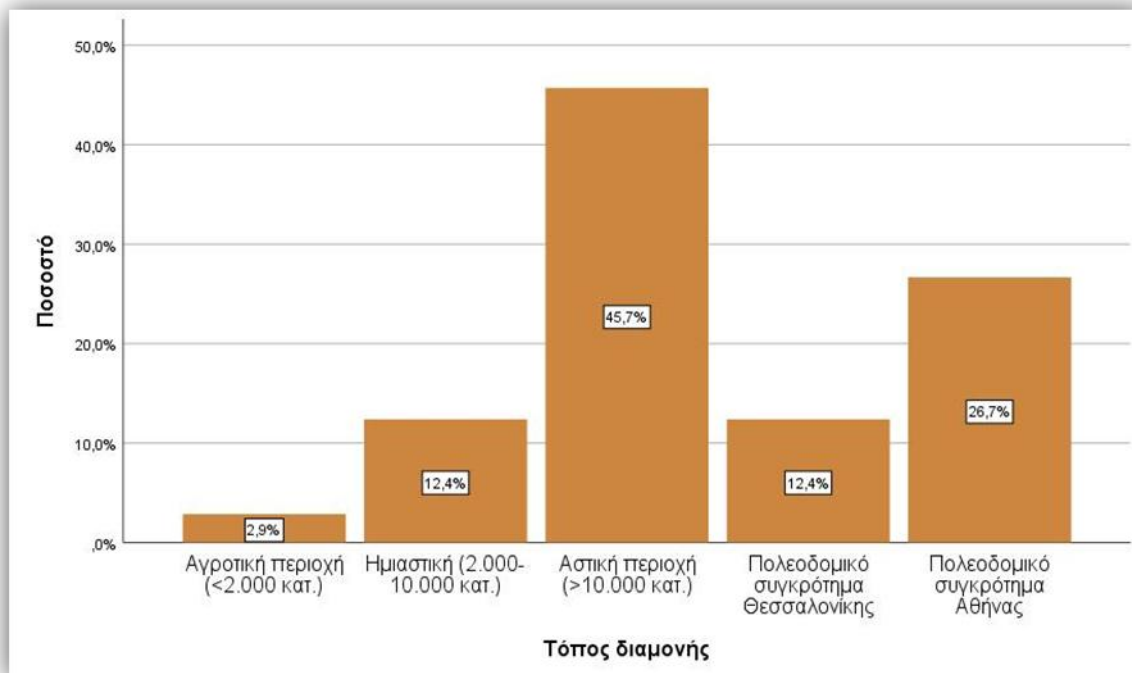

απαντήσεις) είναι παντρεμένοι/ες, και το 9,5% (10 απαντήσεις) είναι διαζευγμένοι/ες. Οπότε οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι κυρίως παντρεμένοι.

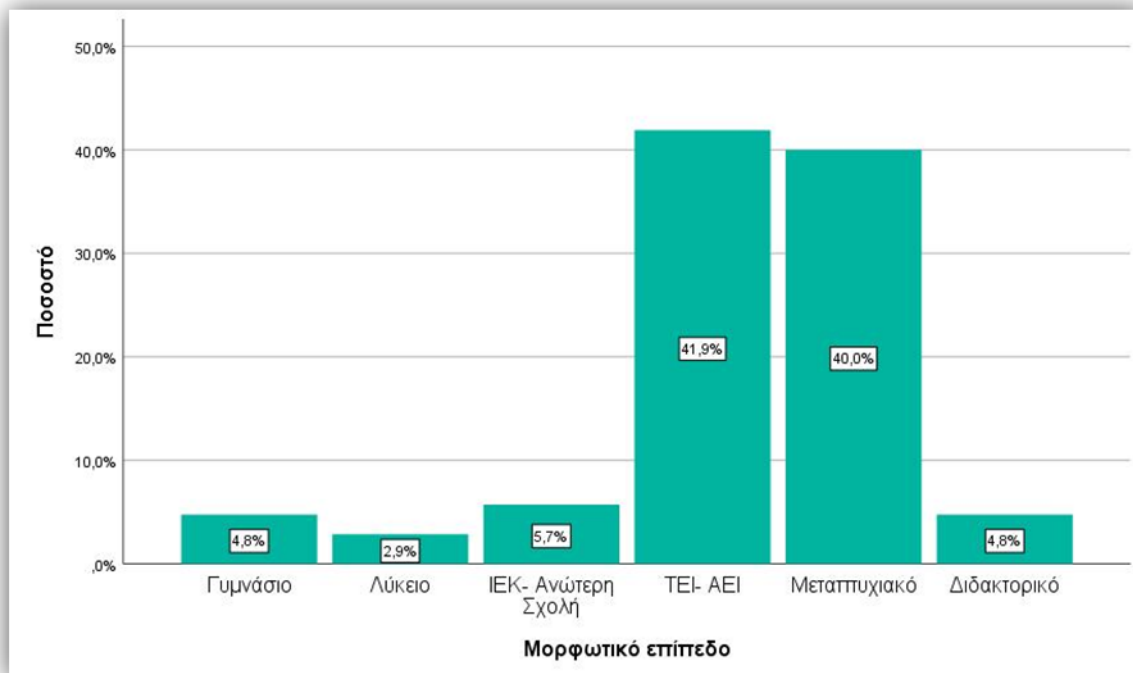
Γράφημα 4.16 Διάγραμμα πίτας για την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων

Αναφορικά με τον τόπο διαμονής των αναγνωστών: το 2,9% (3 απαντήσεις) ζει σε αγροτική περιοχή μέχρι 2.000 κατοίκους, το 12,4% (13 απαντήσεις) ζει σε ημιαστική περιοχή με 2.000- 10.000 κατοίκους, το 45,7% (48 απαντήσεις) ζει σε αστική περιοχή άνω των 10.000 κατοίκων, το 12,4% (13 απαντήσεις) ζει στο πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης και το 26,7% (28 απαντήσεις) ζει στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα 61,0% (64 απαντήσεις) ζει στην επαρχία σε περιοχές με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων και το 39,1% (41 απαντήσεις) ζει στα μεγάλα αστικά κέντρα της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας.

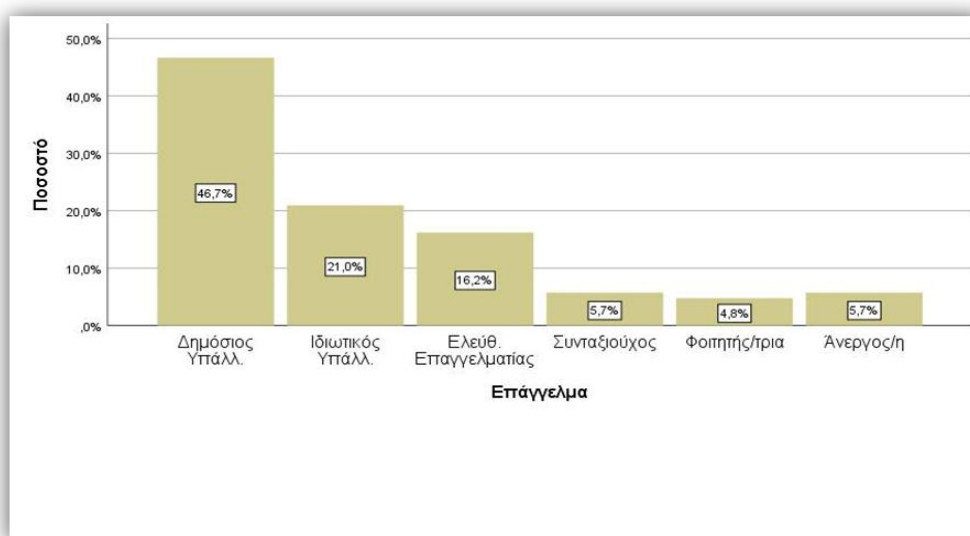
Γράφημα 4.17 Ραβδόγραμμα για τον τόπο διαμονής των συμμετεχόντων

Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων προέκυψαν τα ακόλουθα: το 4,8 (5 απαντήσεις) έχουν τελειώσει το Γυμνάσιο, το 2,9% (3 απαντήσεις) έχει τελειώσει το Λύκειο, το 5,7% (6 απαντήσεις) έχει τελειώσει κάποιο ΙΕΚ/ Ανώτερη Σχολή, το 41,9% (44 απαντήσεις) έχει τελειώσει κάποιο ΤΕΙ/ ΑΕΙ, το 40,0% (42 απαντήσεις) έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών και το 4,8% (5 απαντήσεις) έχει διδακτορικό τίτλο σπουδών. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων το 86,7% (91 απαντήσεις) είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Γράφημα 4.18 Ραβδόγραμμα για το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα

Σχετικά με το επάγγελμα των ερωτώμενων έχουμε τα ακόλουθα αποτελέσματα: το 46,7% (49 απαντήσεις) είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 21,0% (22 απαντήσεις) είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 16,2% (17 απαντήσεις) είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 5,7% (6 απαντήσεις) είναι συνταξιούχοι, το 4,8% (5 απαντήσεις) είναι φοιτητές/τριες και μαθητές/τριες και το 5,7% (6 απαντήσεις) είναι άνεργοι. Οπότε, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

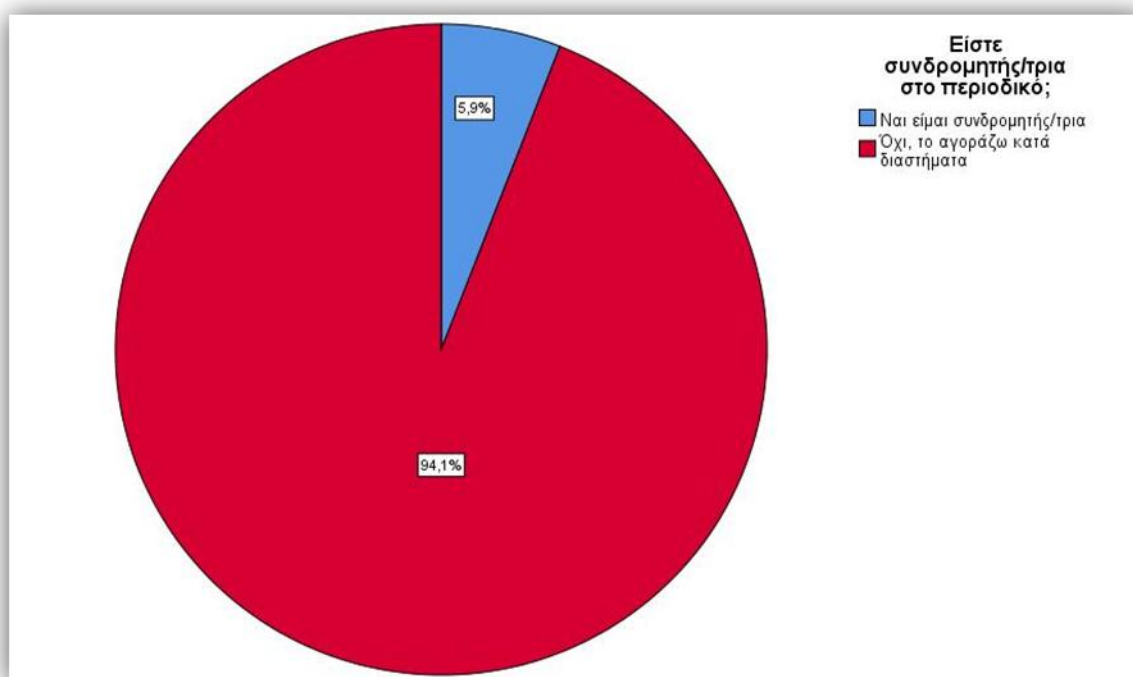

Γράφημα 4.19 Ραβδόγραμμα για το επάγγελμα των συμμετεχόντων στην έρευνα

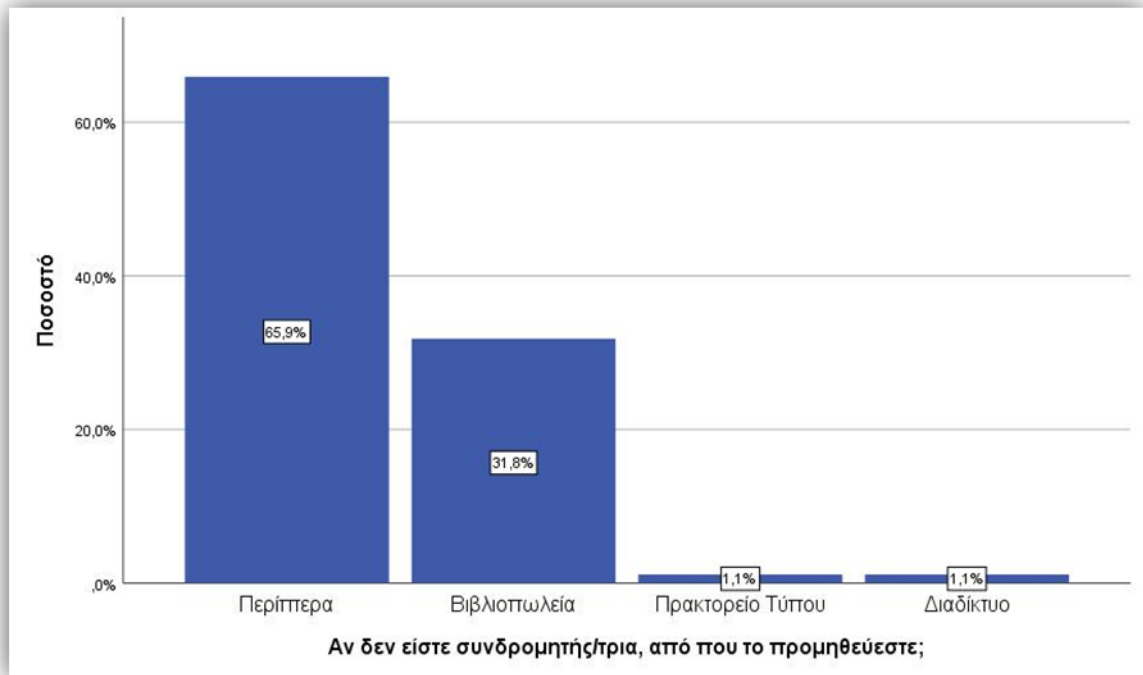
4.4.2. Η σχέση με το περιοδικό

Στην δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου που αφορά την σχέση των ερωτώμενων με το περιοδικό οι ερωτήσεις δεν ήταν υποχρεωτικές. Στην ερώτηση εάν είναι συνδρομητές/τριες του περιοδικού: το 5,9% (7 απαντήσεις) απάντησαν ότι είναι συνδρομητές/τριες, ενώ το 94,1% (95 απαντήσεις) απάντησαν ότι το αγοράζουν κατά διαστήματα. Από τους 7 συνδρομητές/τριες, οι 3 είναι συνδρομητές/τριες δύο χρόνια, ενώ 1 είναι συνδρομητής/τρια έναν χρόνο, 1 είναι συνδρομητής/τρια τρία χρόνια, 1 είναι συνδρομητής/τρια δεκαοχτώ χρόνια και 1 είναι συνδρομητής/τρια είκοσι χρόνια. Οπότε το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων αγοράζουν το περιοδικό ανά διαστήματα.

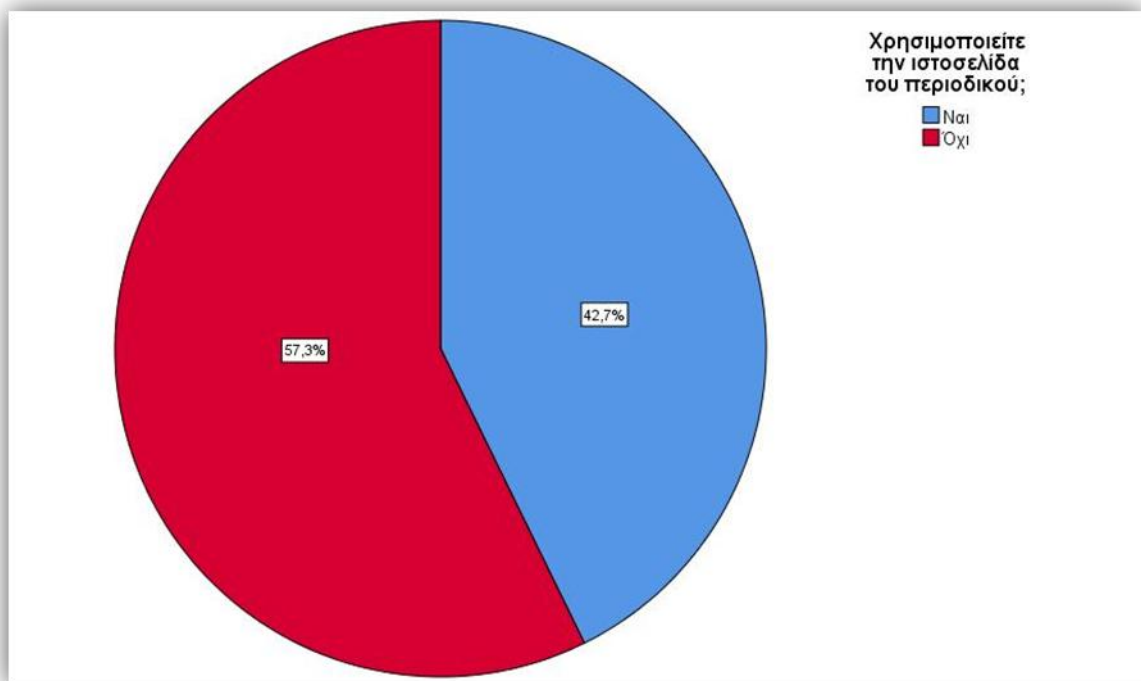
Γράφημα 4.20 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος είναι συνδρομητής στο περιοδικό

Στην ερώτηση από πού προμηθεύονται τα περιοδικά, όσοι δεν είναι συνδρομητές/τριες, το 65,9% (58 απαντήσεις) απάντησε ότι το προμηθεύεται από τα περίπτερα, το 31,8% (28 απαντήσεις) από βιβλιοπωλεία, ενώ το 2,2% απάντησε «άλλο» συμπληρώνοντας το 1,1% (1 απάντηση) από πρακτορείο τύπου και το 1,1% (1 απάντηση) από το διαδίκτυο. Οπότε, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων προμηθεύεται το περιοδικό από τα περίπτερα.

Γράφημα 4.21 Ραβδόγραμμα για το σημείο αγοράς του περιοδικού

Αναφορικά με την ιστοσελίδα του περιοδικού το 42,7% (44 απαντήσεις) απάντησε ότι τη χρησιμοποιεί, ενώ το 57,3% (59 απαντήσεις) δεν τη χρησιμοποιεί. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων δε χρησιμοποιεί την ιστοσελίδα του περιοδικού.

Γράφημα 4.22 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος χρησιμοποιεί την ιστοσελίδα του περιοδικού

Στην ερώτηση ποια ιστορία σας ενδιαφέρει από το περιοδικό (ερώτηση με δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων) είχαμε τα εξής αποτελέσματα: 43 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Ελληνική/εθνική Ιστορία, 18 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Παγκόσμια Ιστορία, 11 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Ευρωπαϊκή ιστορία. 10 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει η Ελληνική/εθνική και Ευρωπαϊκή ιστορία, 15 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η Ελληνική/εθνική, Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια ιστορία, 2 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η Ελληνική/εθνική και Παγκόσμια ιστορία και 3 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια ιστορία. Τα συγκεντρωτικά ποσοστά όπως διαμορφώθηκαν από τις απαντήσεις είναι: το 47,6% απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει η ελληνική-εθνική ιστορία, το 26,5% η ευρωπαϊκή ιστορία και το 25,9% η παγκόσμια ιστορία. Οπότε η Ιστορία που ενδιαφέρει τους συμμετέχοντες από το περιοδικό είναι η ελληνική-εθνική ιστορία.

Γράφημα 4.23 Ραβδόγραμμα για το ποια Ιστορία ενδιαφέρει τον ερωτώμενο από το περιοδικό

Στην ερώτηση ποια χρονική περίοδος σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό (ερώτηση με δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων) είχαμε τα εξής αποτελέσματα: 25 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Σύγχρονη ιστορία, 22 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Νεότερη ιστορία, 8 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Αρχαία ιστορία, 8 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η Μεσαιωνική/Βυζαντινή ιστορία. 21 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει η Νεότερη και Σύγχρονη ιστορία, 3 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η Αρχαία και Μεσαιωνική/Βυζαντινή ιστορία, 4 απάντησαν ότι

τους ενδιαφέρουν η Βυζαντινή/Μεσαιωνική και Νεότερη ιστορία, 7 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η Αρχαία, Μεσαιωνική/Βυζαντινή και Νεότερη ιστορία, 1 απάντησε ότι του αρέσει η Αρχαία, Μεσαιωνική/Βυζαντινή και Σύγχρονη ιστορία, 1 απάντησε ότι του αρέσει η Αρχαία και Νεότερη ιστορία, 1 απάντησε ότι του αρέσει η Αρχαία και Σύγχρονη ιστορία, 2 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η Βυζαντινή/Μεσαιωνική, Νεότερη και Σύγχρονη ιστορία. Τα συγκεντρωτικά ποσοστά όπως διαμορφώθηκαν από τις απαντήσεις είναι: το 35,6% απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει η Σύγχρονη ιστορία, το 35,6% η Νεότερη ιστορία, το 15,6% η Μεσαιωνική/Βυζαντινή ιστορία και το 13,1% η Αρχαία ιστορία. Οπότε, θέματα νεότερης και σύγχρονης ιστορίας του περιοδικού, ενδιαφέρουν κυρίως τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

Γράφημα 4.24 Ραβδόγραμμα για το ποια χρονική περίοδο ενδιαφέρει περισσότερο τον ερωτώμενο από το περιοδικό

Στην ερώτηση ποιο είδος ιστορίας σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό (ερώτηση με δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων) είχαμε τα εξής αποτελέσματα: 12 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η πολιτική ιστορία, 16 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η πολιτισμική ιστορία, 10 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η κοινωνική ιστορία, 10 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει μόνο η πολεμική/στρατιωτική ιστορία και 1 απάντησε ότι τον ενδιαφέρει μόνο η οικονομική ιστορία. 1 απάντησε ότι τον ενδιαφέρει η πολιτική και πολιτισμική ιστορία, 4 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η πολιτική, οικονομική και κοινωνική ιστορία, 3 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η πολιτική, οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, 4 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η πολιτική και πολεμική/στρατιωτική ιστορία, 2

απάντησαν ότι τους αρέσει η πολιτική, πολεμική/στρατιωτική και οικονομική ιστορία, 4 απάντησε ότι του αρέσει η πολιτική, πολεμική/στρατιωτική και κοινωνική ιστορία, 4 απάντησαν ότι τους αρέσει η πολιτική, πολεμική/στρατιωτική, οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, 3 απάντησαν ότι τους αρέσει η πολιτική, πολεμική/στρατιωτική, πολιτισμική, 2 απάντησαν ότι τους αρέσει η πολιτική, πολεμική/στρατιωτική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, 2 απάντησαν ότι τους αρέσει η πολιτική και πολιτισμική, 5 απάντησαν ότι τους ενδιαφέρουν η πολιτική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, 11 απάντησαν ότι τους αρέσει η πολιτική και πολιτισμική ιστορία, 1 απάντησε ότι του αρέσει η πολεμική/στρατιωτική, οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία, 1 απάντησε ότι του αρέσει η πολεμική/στρατιωτική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία. Τα συγκεντρωτικά ποσοστά όπως διαμορφώθηκαν από τις απαντήσεις είναι: το 25,8% απάντησαν ότι τους ενδιαφέρει η πολιτική ιστορία, το 15,7% η πολεμική/στρατιωτική ιστορία, το 9,6% η οικονομική ιστορία, το 24,7% η πολιτισμική ιστορία και το 24,2% η κοινωνική ιστορία. Οπότε, η πολιτική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία από το περιοδικό ενδιαφέρει κυρίως τους ερωτώμενους.

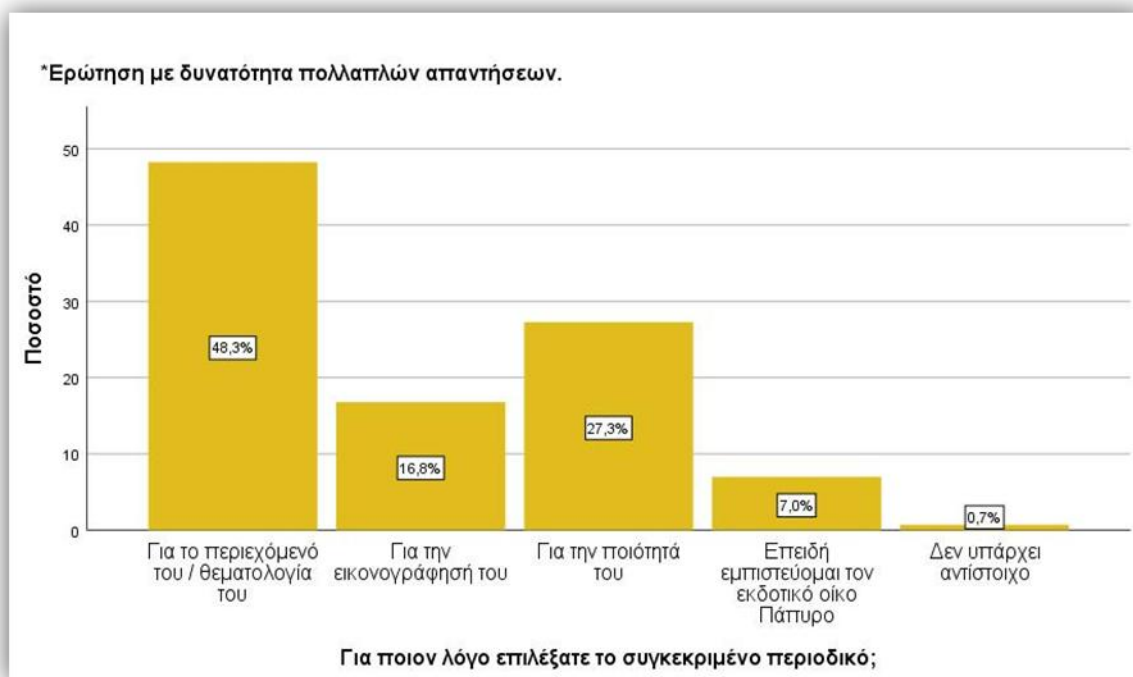

Γράφημα 4.25 Ραβδόγραμμα για το ποιο είδος Ιστορίας ενδιαφέρει περισσότερο τον ερωτώμενο από το περιοδικό

Στην ερώτηση για ποιον λόγο επιλέξατε το συγκεκριμένο περιοδικό, το 48,3% απάντησε ότι το επέλεξε για το περιεχόμενο/θεματολογία του, το 16,8% για την εικονογράφηση του, το 27,3% για την ποιότητά του, το 7,0% επειδή εμπιστεύεται το εκδοτικό οίκο «Πάπυρος», και το 0,7% επειδή δεν υπάρχει αντίστοιχο. Οπότε το

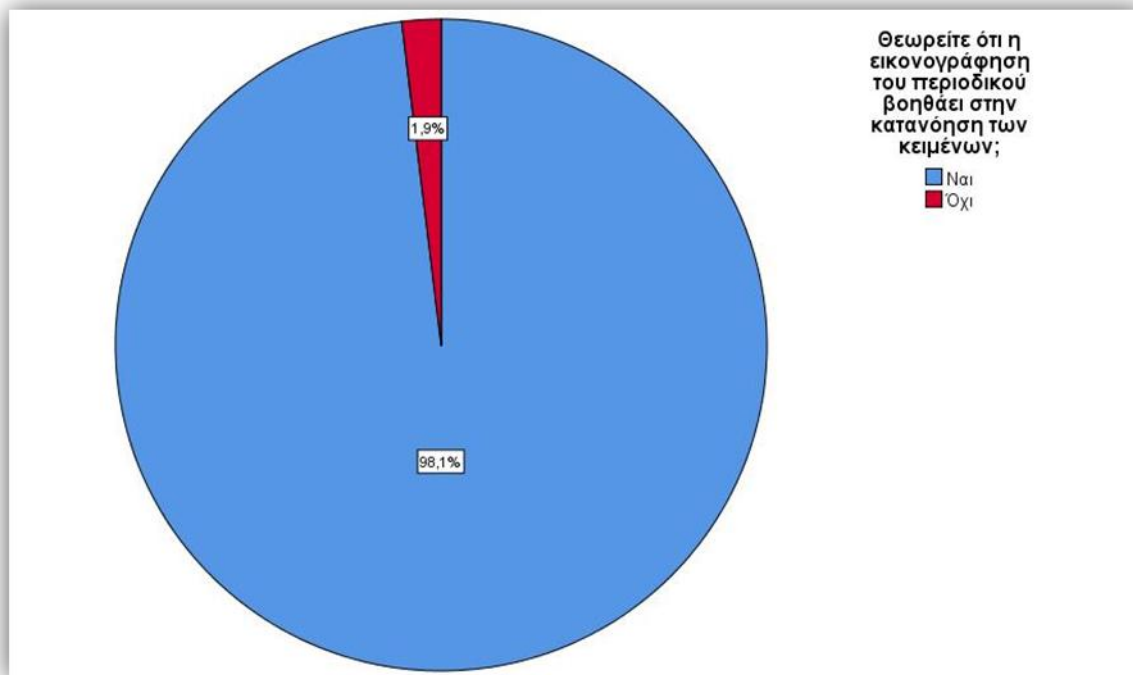

περιεχόμενο και η θεματολογία του περιοδικού είναι ο λόγος που επιλέγουν οι συμμετέχοντες το περιοδικό.

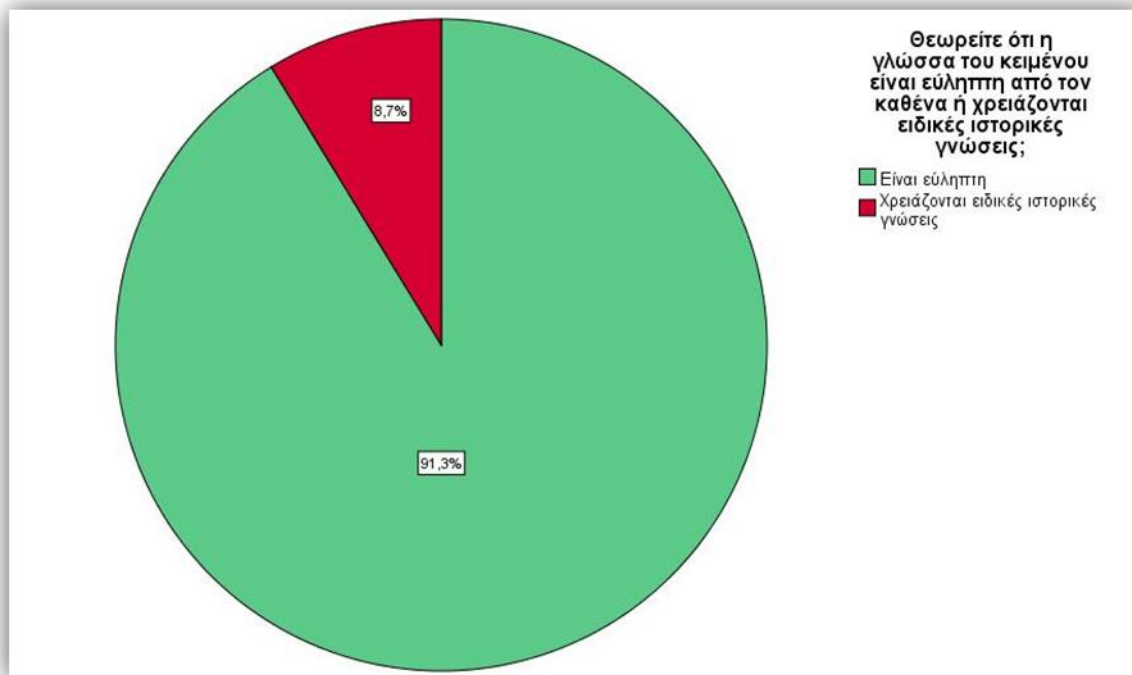
Γράφημα 4.26 Ραβδόγραμμα για τον λόγο επιλογής του συγκεκριμένου περιοδικού

Στην ερώτηση εάν η εικονογράφηση του περιοδικού βοηθάει στην κατανόηση των κειμένων το 98,1% απάντησε θετικά και το 1,9% απάντησε αρνητικά. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι η εικονογράφηση του περιοδικού βοηθάει στην κατανόηση των κειμένων.

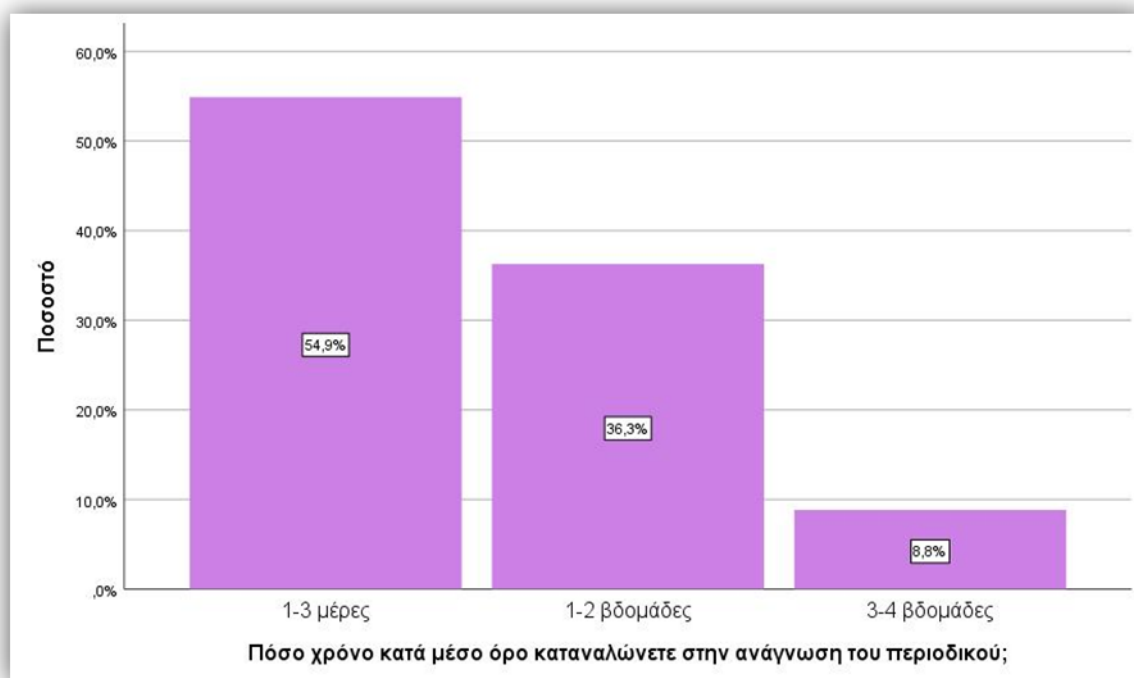
Γράφημα 4.27 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θεωρεί ότι η εικονογράφηση του περιοδικού βοηθάει στην κατανόηση των κειμένων

Στην ερώτηση αν η γλώσσα του κειμένου είναι εύληπτη από τον καθένα ή χρειάζονται ειδικές ιστορικές γνώσεις για να γίνουν αντιληπτά τα κείμενα, το 91,3% απάντησε ότι η γλώσσα είναι εύληπτη και το 8,7% απάντησε ότι χρειάζονται ειδικές ιστορικές γνώσεις. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως η γλώσσα του κειμένου είναι εύληπτη.

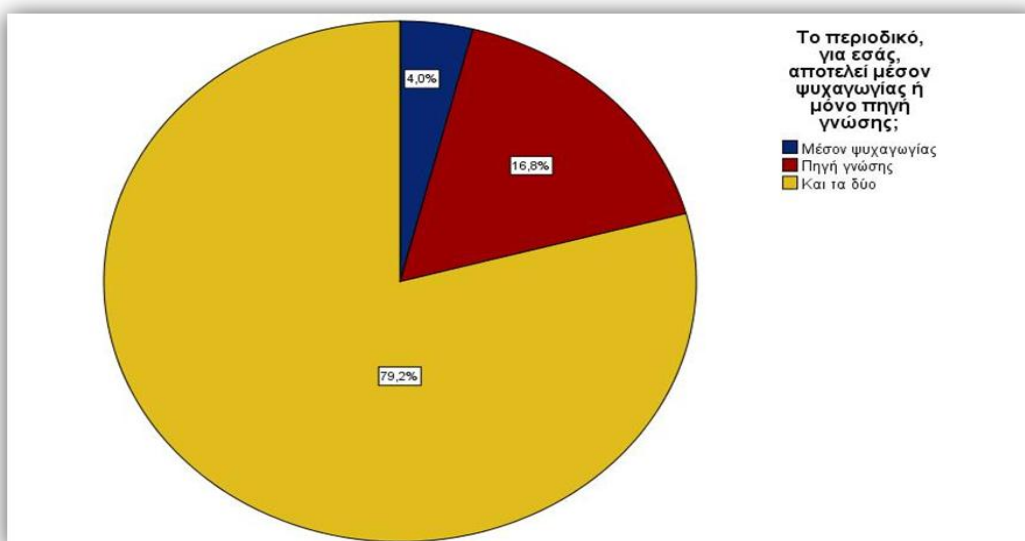
Γράφημα 4.28 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θεωρεί εύληπτη ή όχι την γλώσσα του κειμένου

Στην ερώτηση πόσο χρόνο κατά μέσο όρο καταναλώνουν οι ερωτώμενοι στην ανάγνωση του περιοδικού, το 54,9% απάντησε ότι καταναλώνει 1 έως 3 μέρες, το 36,3% απάντησε ότι καταναλώνει από 1 έως 2 βδομάδες και το 8,8% απάντησε ότι καταναλώνει από 3 έως 4 βδομάδες. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων καταναλώνει 1 έως 3 μέρες για την ανάγνωση του περιοδικού.

Γράφημα 4.29 Ραβδόγραμμα για τον χρόνο που καταναλώνει ο ερωτώμενος στην ανάγνωση του περιοδικού

Στην ερώτηση αν το περιοδικό αποτελεί μέσον ψυχαγωγίας ή μόνο πηγή γνώσης, το 4,0% απάντησε ότι αποτελεί μόνο μέσον ψυχαγωγίας, το 16,8% απάντησε ότι αποτελεί μόνο πηγή γνώσης και το 79,2% απάντησε και τα δύο ότι δηλαδή το περιοδικό αποτελεί μέσον ψυχαγωγίας και πηγή γνώσης ταυτόχρονα. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί το περιοδικό μέσον ψυχαγωγίας και πηγή γνώσης.

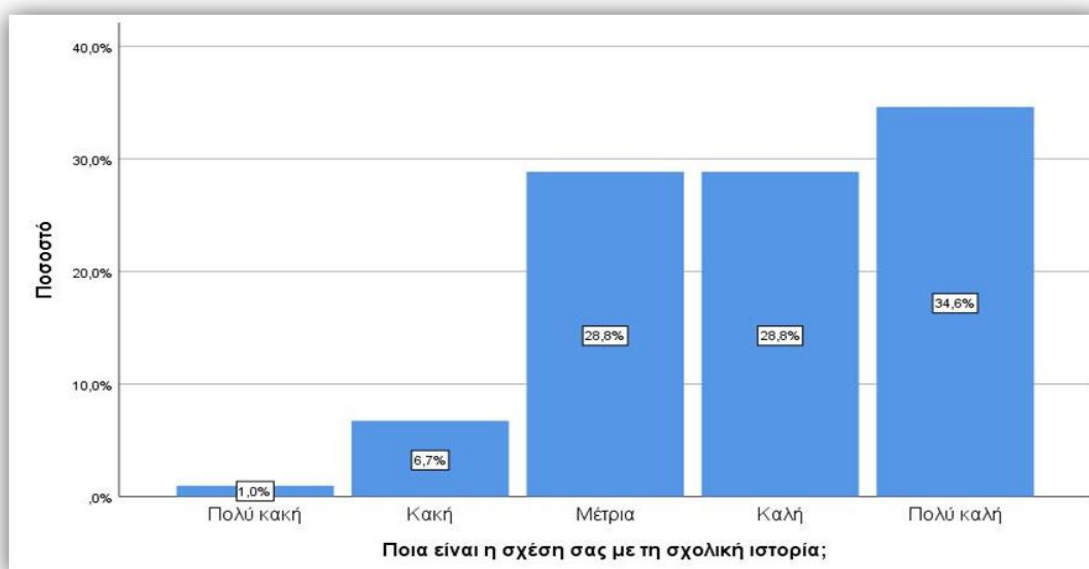

Γράφημα 4.30 Διάγραμμα πίτας για το αν το περιοδικό αποτελεί μέσον ψυχαγωγίας ή μόνο πηγή γνώσης

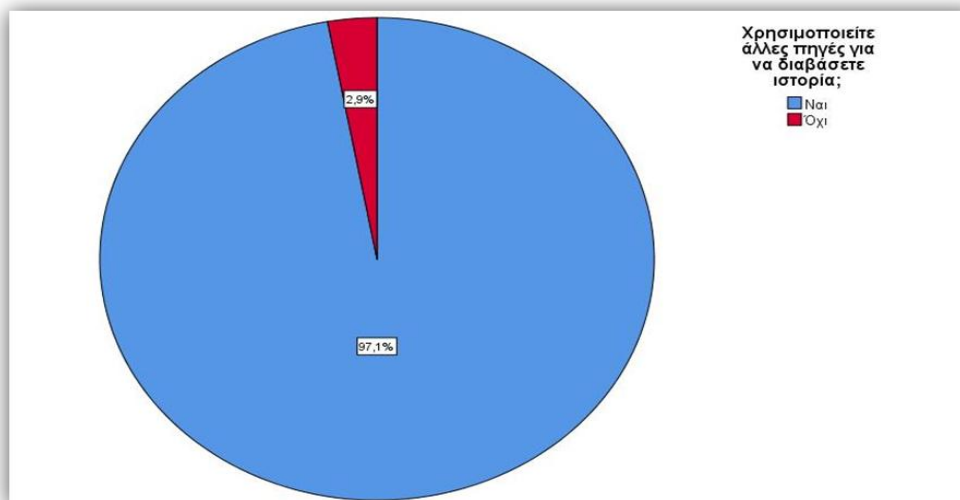
4.4.3. Η σχέση με την Ιστορία

Στην τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου που αφορά τη σχέση των ερωτώμενων με την Ιστορία, οι ερωτήσεις δεν ήταν υποχρεωτικές. Σχετικά με τη σχέση των ερωτώμενων με τη σχολική ιστορία το 36,4% απάντησε ότι η σχέση είναι πολύ καλή, το 28,8% απάντησε ότι η σχέση είναι καλή, το 28,8% απάντησε ότι η σχέση είναι μέτρια, το 6,7% απάντησε ότι είναι κακή η σχέση είναι κακή και το 1% ότι είναι πολύ κακή. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων είχε πολύ καλή σχέση με τη σχολική ιστορία.

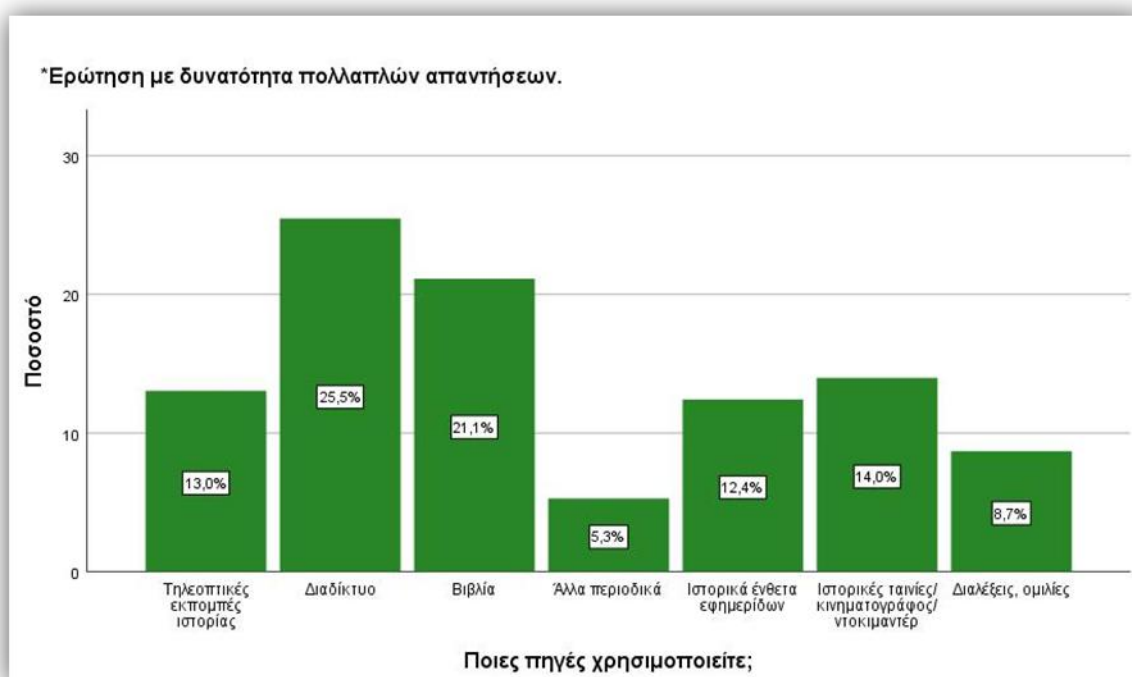
Γράφημα 4.31 Ραβδόγραμμα για το ποια είναι η σχέση του ερωτώμενου με τη σχολική ιστορία

Στην ερώτηση αν χρησιμοποιείτε άλλες πηγές για να διαβάσετε Ιστορία το 97,1% απάντησε ότι χρησιμοποιεί και το 2,9% απάντησε ότι δεν χρησιμοποιεί. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων χρησιμοποιεί και άλλες πηγές για να διαβάσει Ιστορία.

Γράφημα 4.32 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος χρησιμοποιεί και άλλες πηγές για να διαβάσει Ιστορία

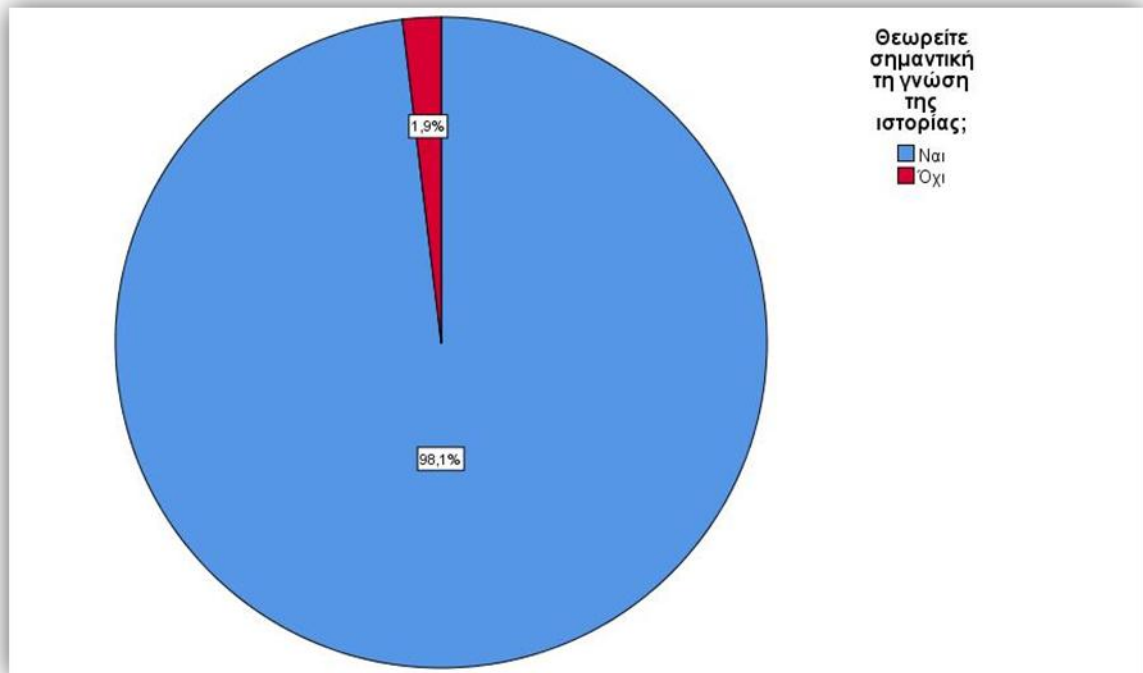
Στην ερώτηση ποιες πηγές χρησιμοποιείτε το 13,0% απάντησε τις τηλεοπτικές εκπομπές ιστορίας, το 25,5% απάντησε το διαδίκτυο, το 21,1,% απάντησε βιβλία, το 5,3% απάντησε άλλα περιοδικά, το 12,4% απάντησε ότι χρησιμοποιεί ιστορικά ένθετα εφημερίδων, το 14,0% απάντησε ιστορικές ταινίες/κινηματογράφος/ντοκιμαντέρ και το 8,7% απάντησε διαλέξεις, ομιλίες. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων χρησιμοποιεί ως εναλλακτικές πηγές για να διαβάσει/μάθει Ιστορία το διαδίκτυο και τα βιβλία.

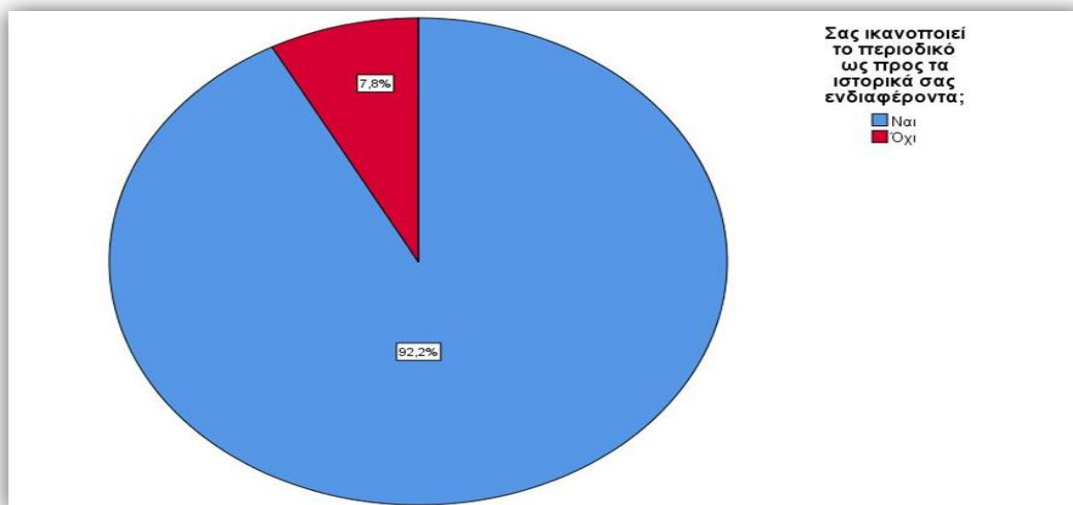
Γράφημα 4.33 Ραβδόγραμμα για το ποιες άλλες πηγές χρησιμοποιεί ο ερωτώμενος για να διαβάσει/ μάθει Ιστορία

Στην ερώτηση αν θεωρείτε σημαντική τη γνώση της Ιστορίας το 98,1% απάντησε ότι τη θεωρεί σημαντική και το 1,9% απάντησε ότι δεν τη θεωρεί σημαντική. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί σημαντική τη γνώση της Ιστορίας.

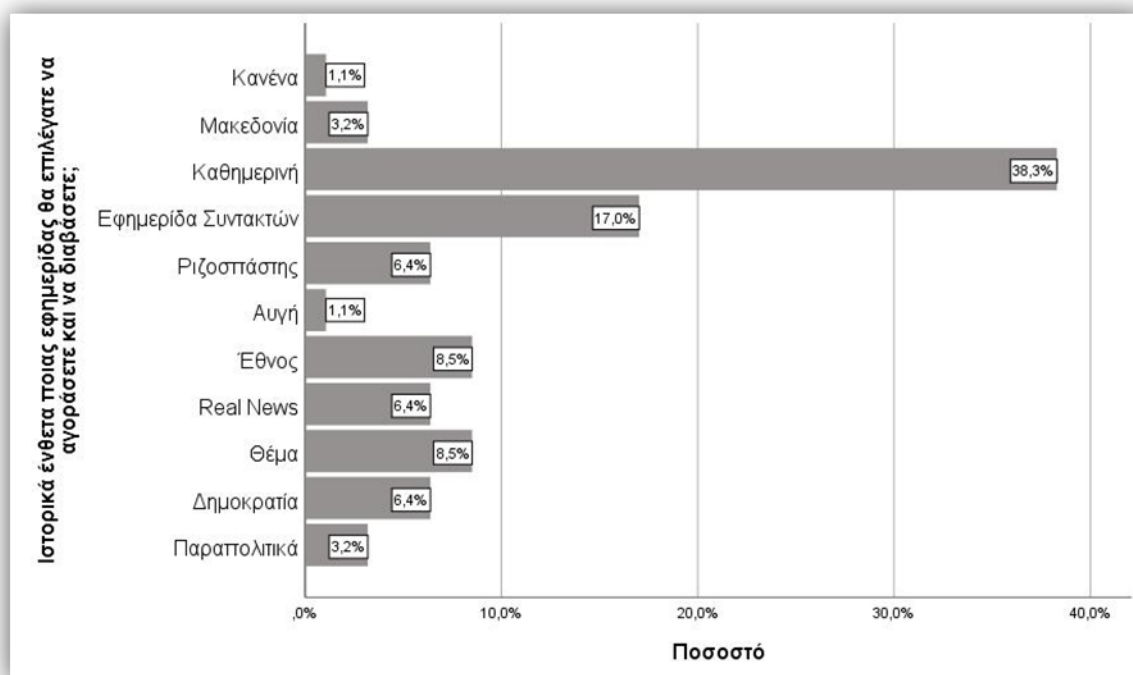
Γράφημα 4.34 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θεωρεί σημαντική τη γνώση της Ιστορίας

Στην ερώτηση αν σας ικανοποιεί το περιοδικό ως προς τα ιστορικά σας ενδιαφέροντα το 92,2% απάντησε ότι τους ικανοποιεί και το 7,8% απάντησε ότι δεν τους ικανοποιεί. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως το περιοδικό ικανοποιεί τα ιστορικά τους ενδιαφέροντα.

Γράφημα 4.35 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος ικανοποιείται από το περιοδικό ως προς τα ιστορικά του ενδιαφέροντα

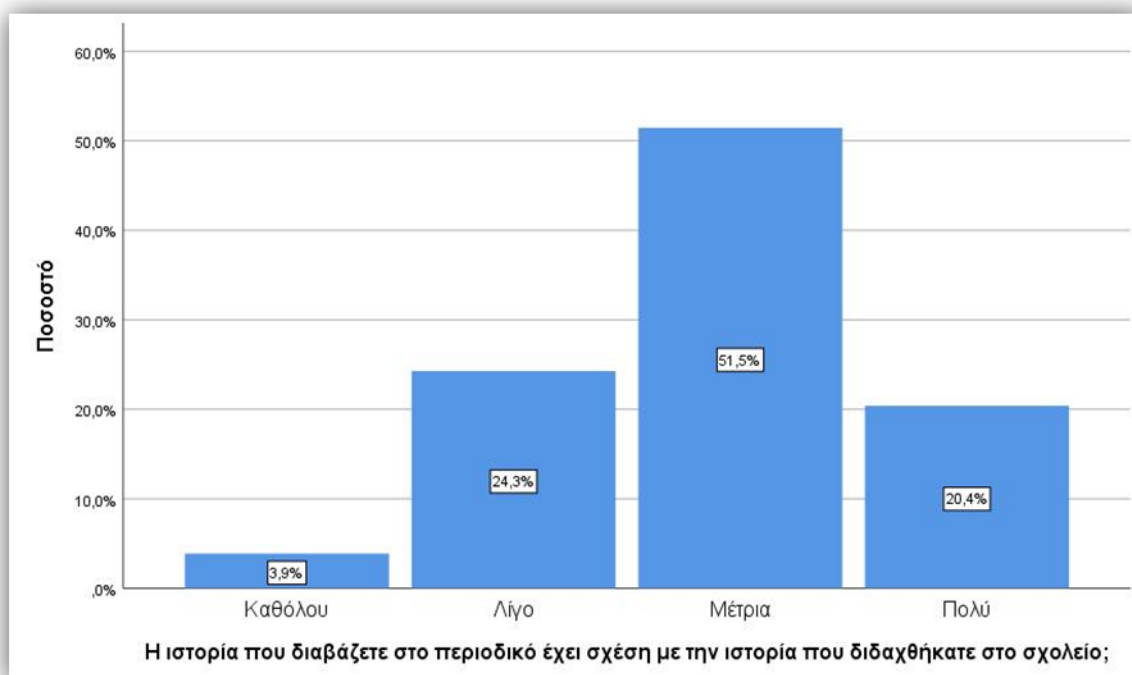
Στην ερώτηση ποιας εφημερίδας ιστορικά ένθετα θα προτιμούσατε να αγοράσετε και να διαβάσετε το 38,3% απάντησε την Καθημερινή, το 3,2% απάντησε τη Μακεδονία, το 17,0% απάντησε την Εφημερίδα Συντακτών, το 6,4% απάντησε τον Ριζοσπάστη, το 1,1% απάντησε την Αυγή, το 8,5% απάντησε το Έθνος, το 6,4% απάντησε τη Real News, το 8,5% απάντησε το Θέμα, το 6,4% απάντησε τη Δημοκρατία, το 3,2% απάντησε τα Παραπολιτικά και το 1,1% απάντησε Κανένα. Οπότε, η πλειοψηφία των ερωτώμενων θα επέλεγε να διαβάσει ένθετα ιστορίας της εφημερίδας «Καθημερινή».

Γράφημα 4.36 Ραβδόγραμμα για το ποιας εφημερίδας ιστορικά ένθετα θα επέλεγε ο ερωτώμενος να αγοράσει και να διαβάσει

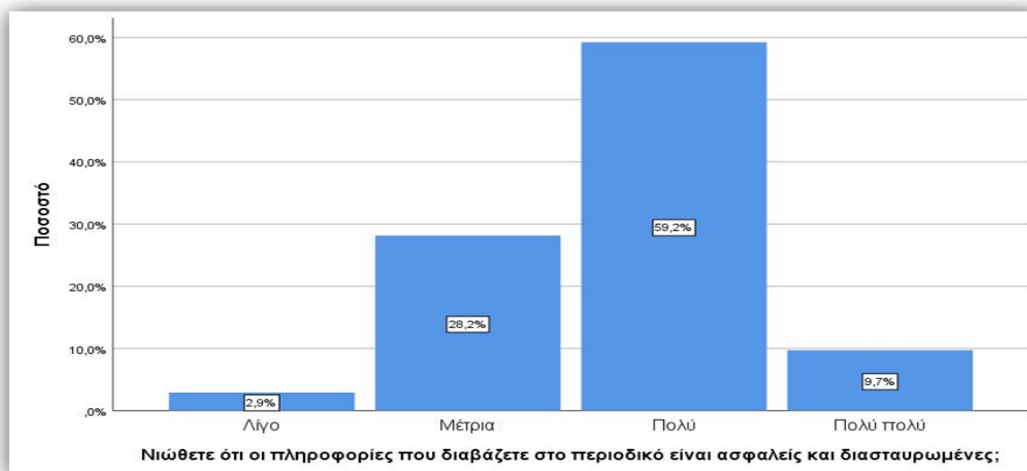
Στην ερώτηση αν η ιστορία που διαβάζετε στο περιοδικό έχει σχέση με την ιστορία που διδαχθήκατε στο σχολείο το 3,9% απάντησε Καθόλου, το 24,3% απάντησε Λίγο, το 51,5% απάντησε Μέτρια και το 20,4% απάντησε Πολύ, ενώ καμία απάντηση δεν έχουμε στην επιλογή Πάρα Πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως η Ιστορία που διαβάζουν στο περιοδικό έχει μέτρια σχέση με την Ιστορία που διδάχθηκαν στο σχολείο.

Γράφημα 4.37 Ραβδόγραμμα για το αν η Ιστορία που διαβάζει ο ερωτώμενος στο περιοδικό έχει σχέση με την Ιστορία που διδάχθηκε στο σχολείο

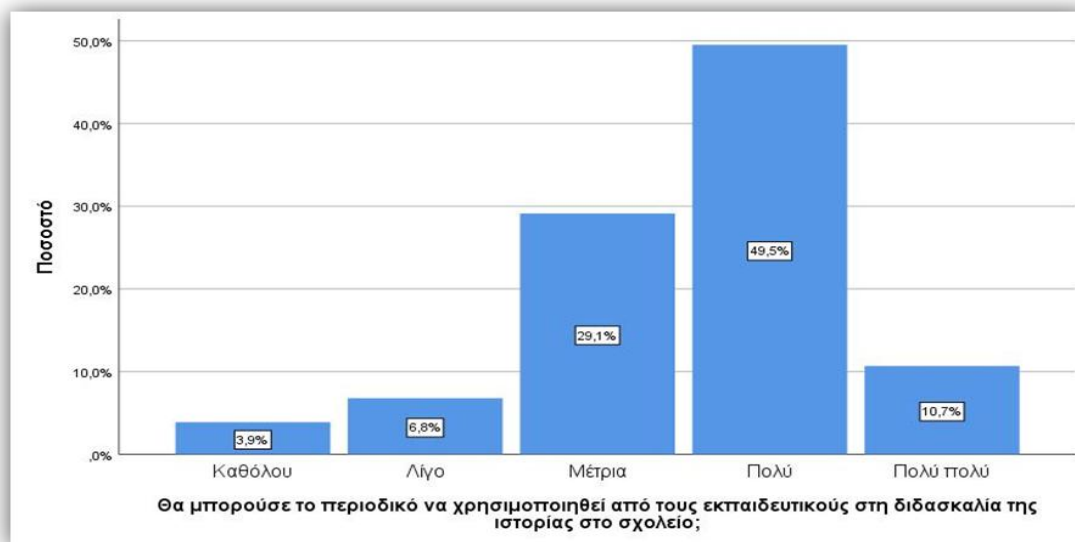
4.4.4. Συναισθηματική διάσταση – αξιολόγηση

Στην τέταρτη ενότητα που αφορά στην συναισθηματική διάσταση και στην αξιολόγηση των ερωτώμενων για το περιοδικό, οι ερωτήσεις δεν είναι υποχρεωτικές. Στην ερώτηση εάν νιώθετε ότι οι πληροφορίες που διαβάζετε στο περιοδικό είναι ασφαλείς και διασταυρωμένες το 2,9% απάντησε λίγο, το 28,2 απάντησε μέτρια, το 59,2% πολύ και το 9,7% πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων νιώθει ότι οι πληροφορίες που διαβάζει στο περιοδικό είναι πολύ ασφαλείς και διασταυρωμένες.

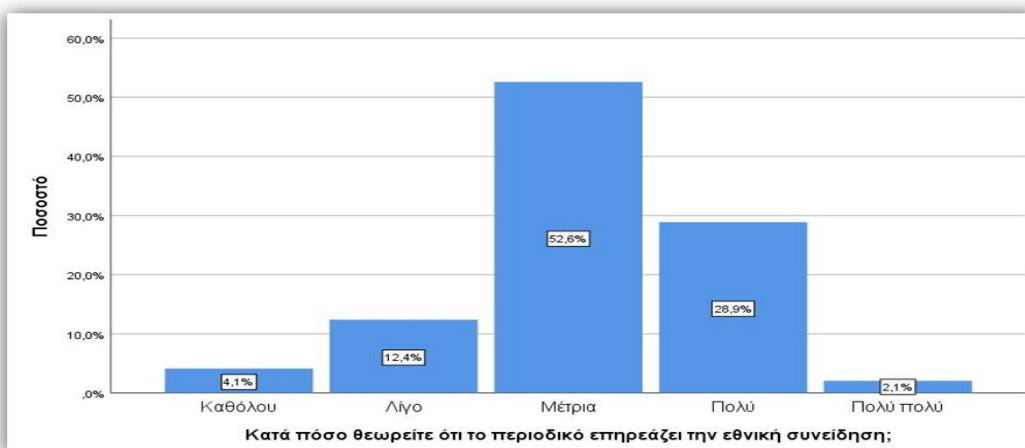
Γράφημα 4.38 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος νιώθει ότι οι πληροφορίες που διαβάζει στο περιοδικό είναι ασφαλείς και διασταυρωμένες

Στην ερώτηση αν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το περιοδικό στη διδασκαλία Ιστορίας στο σχολείο, το 3,9% απάντησε καθόλου, το 6,8% απάντησε λίγο, το 29,1% απάντησε μέτρια, το 49,5% απάντησε πολύ και το 10,7% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως το περιοδικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη διδασκαλία της Ιστορίας σε μεγάλο βαθμό.

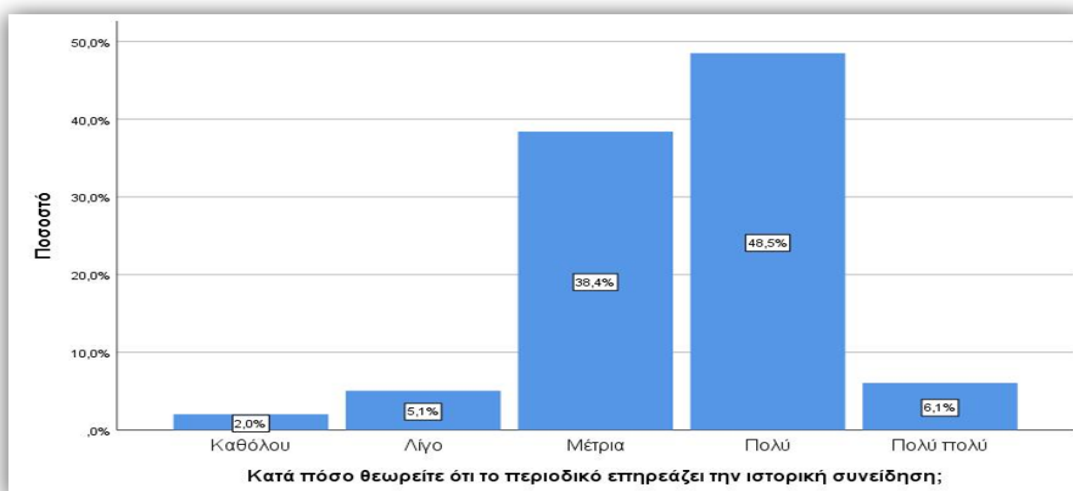
Γράφημα 4.39 Ραβδόγραμμα για το κατά πόσο ο ερωτώμενος πιστεύει ότι το περιοδικό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς στη διδασκαλία της Ιστορίας

Στην ερώτηση κατά πόσο θεωρείτε ότι το περιοδικό επηρεάζει την εθνική συνείδηση του αναγνώστη, το 4,1% απάντησε καθόλου, το 12,4% απάντησε λίγο, το 52,6% απάντησε μέτρια, το 28,9% απάντησε πολύ και το 2,1% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι το περιοδικό επηρεάζει την εθνική συνείδηση σε μέτριο βαθμό.

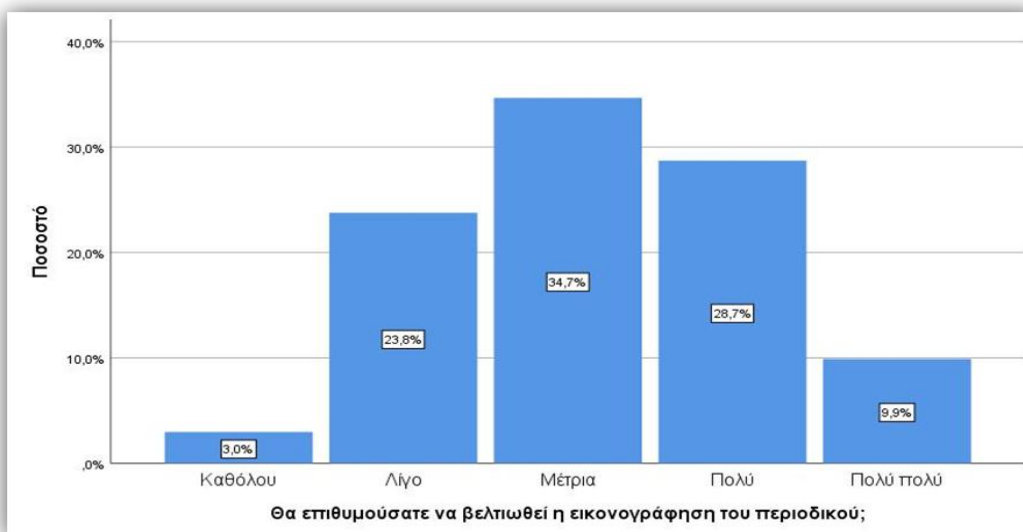
Γράφημα 4.40 Ραβδόγραμμα για το κατά πόσο ο ερωτώμενος θεωρεί ότι το περιοδικό επηρεάζει την εθνική συνείδηση

Στην ερώτηση κατά πόσο θεωρείτε ότι το περιοδικό επηρεάζει την ιστορική συνείδηση των αναγνωστών, το 2,0% απάντησε καθόλου, το 5,1% απάντησε λίγο, το 38,4% απάντησε μέτρια, το 48,5% απάντησε πολύ και το 6,1% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι το περιοδικό επηρεάζει την ιστορική συνείδηση σε μεγάλο βαθμό.

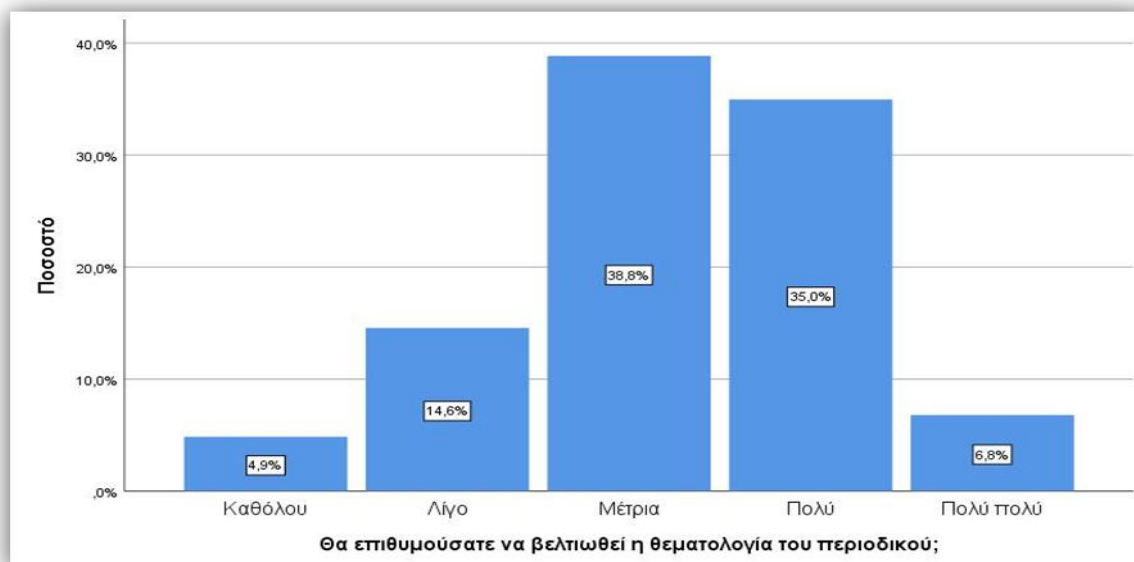
Γράφημα 4.41 Ραβδόγραμμα για το κατά πόσο ο ερωτώμενος θεωρεί ότι το περιοδικό επηρεάζει την ιστορική συνείδηση

Στην ερώτηση αν θα επιθυμούσατε να βελτιωθεί η εικονογράφηση του περιοδικού το 3,0% απάντησε καθόλου, το 23,8% απάντησε λίγο, το 34,7% απάντησε μέτρια, το 28,7% απάντησε πολύ και το 9,9% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως επιθυμεί σε μέτριο προς μεγάλο βαθμό τη βελτίωση της εικονογράφησης του περιοδικού.

Γράφημα 4.42 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα επιθυμούσε να βελτιωθεί η εικονογράφηση του περιοδικού

Στην ερώτηση εάν θα επιθυμούσατε να βελτιωθεί η θεματολογία του περιοδικού το 4,9% απάντησε καθόλου, το 14,6% απάντησε λίγο, το 38,8% απάντησε μέτρια, το 35,0% απάντησε πολύ και το 6,8% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως επιθυμεί σε μέτριο προς μεγάλο βαθμό τη βελτίωση της θεματολογίας του περιοδικού.

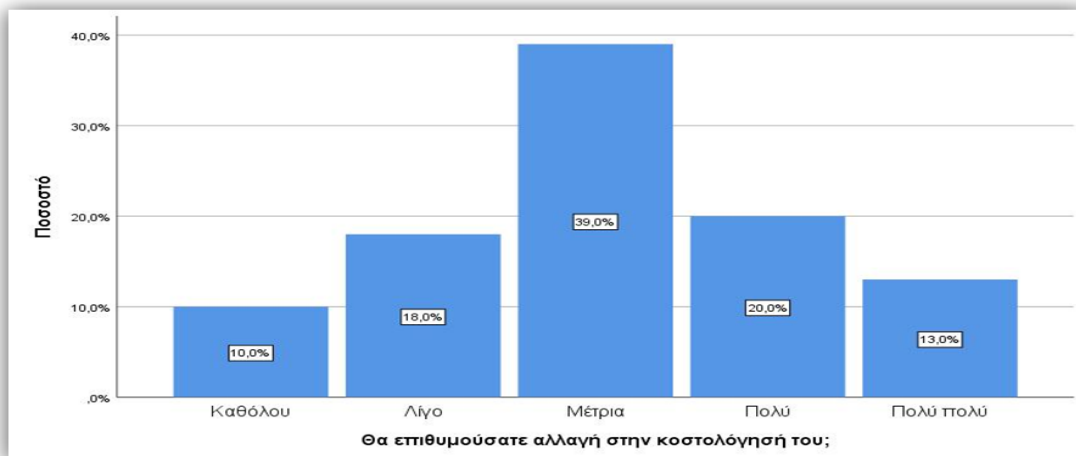

Γράφημα 4.43 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα επιθυμούσε να βελτιωθεί η θεματολογία του περιοδικού

Στην ερώτηση εάν θα επιθυμούσατε αλλαγή στην κοστολόγηση του περιοδικού το 10% απάντησε καθόλου, το 18,0% απάντησε λίγο, το 39,0% απάντησε μέτρια, το 20,0% απάντησε πολύ και το 13,0% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των

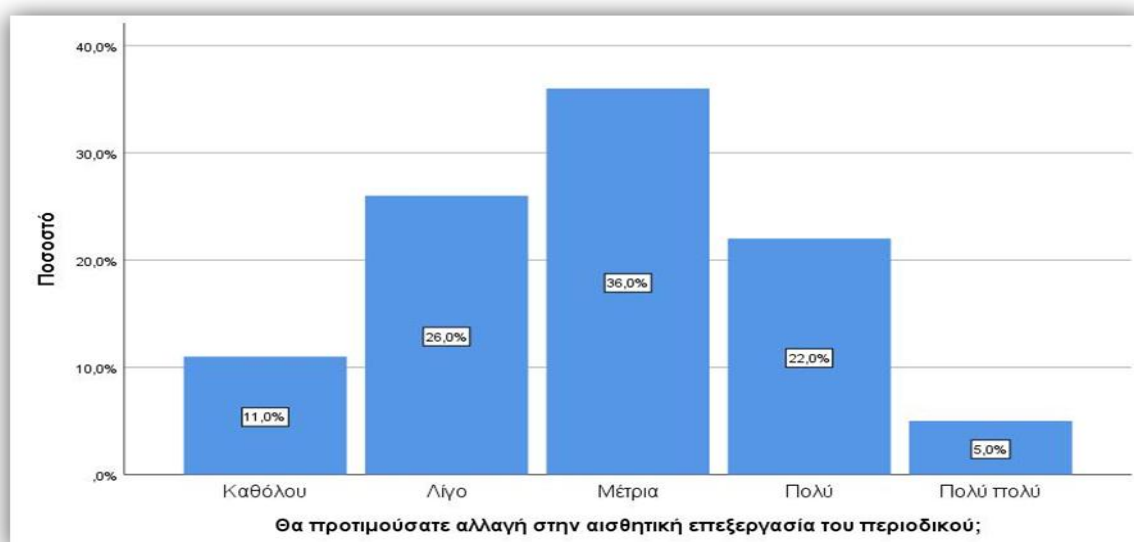

ερωτώμενων θεωρεί πως επιθυμεί σε μέτριο βαθμό την αλλαγή στην κοστολόγηση του περιοδικού.

Γράφημα 4.44 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα επιθυμούσε την αλλαγή στην κοστολόγηση του περιοδικού

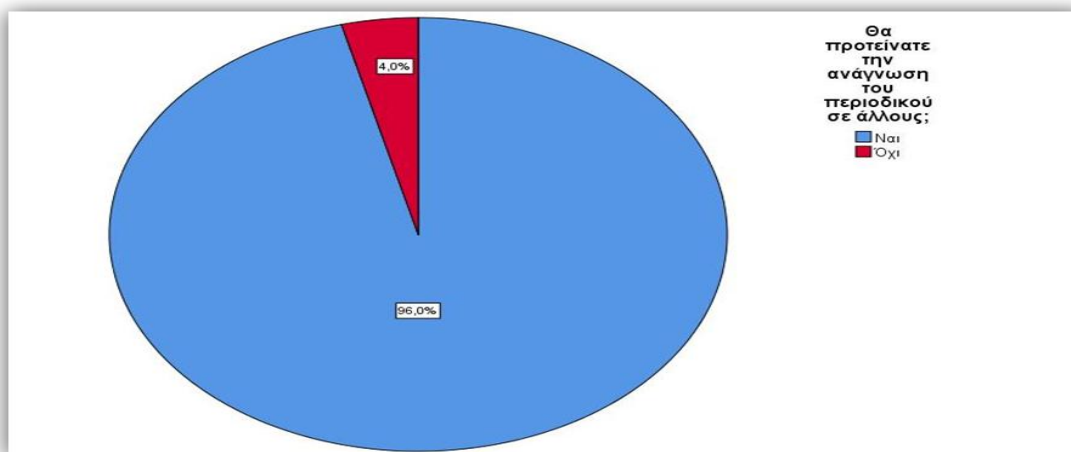
Στην ερώτηση εάν θα προτιμούσατε αλλαγή στην αισθητική επεξεργασία του περιοδικού το 11,0% απάντησε καθόλου, το 26,0% απάντησε λίγο, το 36,0% απάντησε μέτρια, το 22,0% απάντησε πολύ και το 5,0% απάντησε πάρα πολύ. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί πως επιθυμεί σε μέτριο προς μικρό βαθμό την αλλαγή στην αισθητική επεξεργασία του περιοδικού.

Γράφημα 4.45 Ραβδόγραμμα για το αν ο ερωτώμενος θα προτιμούσε αλλαγή στην αισθητική επεξεργασία του περιοδικού

Στην ερώτηση εάν θα προτεινάτε την ανάγνωση του περιοδικού σε άλλους το 96,0% απάντησε θετικά και το 4,0% απάντησε αρνητικά. Οπότε η πλειοψηφία των ερωτώμενων θα πρότεινε την ανάγνωση του περιοδικού σε άλλους/ες.

Γράφημα 4.46 Διάγραμμα πίτας για το αν ο ερωτώμενος θα πρότεινε την ανάγνωση του περιοδικού σε άλλους/ες

4.4.5. Επαγωγική Στατιστική

Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζονται οι έλεγχοι ανεξαρτησίας μεταξύ κάποιων μεταβλητών του ερωτηματολογίου και κάποιων εκ των δημογραφικών χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για διερεύνηση.

Στον πίνακα 4.47 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη για τη θεματολογία της ιστορίας ως προς το φύλο. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 2,799$, $p = ,424$). Συμπερασματικά, δεν μπορεί να διαπιστωθεί αν το φύλο συμβάλει στην προτίμηση του αναγνώστη σχετικά με την ιστορία που προτιμάει περισσότερο από το περιοδικό καθώς τα ποσοστά δεν παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, το 44,7% των ανδρών έναντι του 51,7% των γυναικών προτιμάει την Ελληνική-εθνική ιστορία, το 28,2% των ανδρών έναντι του 23,3% των γυναικών προτιμάει την Ευρωπαϊκή ιστορία και το 27,1% των ανδρών έναντι του 25,0% των γυναικών προτιμάει την Παγκόσμια ιστορία.

Πίνακας 4.47

Διερεύνηση της ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο

		Φύλο			p
		Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	
Ποια ιστορία σας	Ελληνική-εθνική	38 (44,7%)	31 (51,7%)	69 (47,6%)	,424

ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Ευρωπαϊκή	24 (28,2%)	14 (23,3%)	38 (26,2%)
	Παγκόσμια	23 (27,1%)	15 (25,0%)	38 (26,2%)

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.47 Διερεύνηση της Ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 4.48) παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει η χρονική περίοδος της ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 2,473$, $p = ,649$). Συμπερασματικά, δεν μπορεί να διαπιστωθεί αν το φύλο συμβάλει στην προτίμηση του αναγνώστη σχετικά με την χρονική περίοδο καθώς τα ποσοστά δεν παρουσίασαν στατιστικά σημαντικά διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, το 16,3% των ανδρών και το 9,6% των γυναικών προτιμάει την Αρχαία ιστορία, το 14,0% των ανδρών και το 17,8% των γυναικών προτιμάει την Βυζαντινή- Μεσαιωνική ιστορία, το 34,9% των ανδρών και το 37,0% των γυναικών προτιμάει την Νεότερη ιστορία και τέλος το 34,9% των ανδρών και το 35,6% των γυναικών προτιμάει την Σύγχρονη ιστορία.

Πίνακας 4.48

Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο

		Φύλο			p
		Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	
Ποια χρονική περίοδος σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Αρχαία	14 (16,3%)	7 (9,6%)	21 (13,2%)	,649
	Βυζαντινή-Μεσαιωνική	12 (14,0%)	13 (17,8%)	25 (15,7%)	
	Νεότερη	30 (34,9%)	27 (37,0%)	57 (35,8%)	
	Σύγχρονη	30 (34,9%)	26 (35,6%)	56 (35,2%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.48 Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο

Στον πίνακα 4.49 παρουσιάζεται η διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο. Παρατηρείται ότι το φύλο φαίνεται να συμβάλει στην προτίμηση του αναγνώστη σχετικά με το είδος ιστορίας καθώς βρέθηκε

στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 16,580, p = ,005$). Πιο συγκεκριμένα, οι άνδρες τείνουν να δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στην πολιτική και πολεμική/στρατιωτική ιστορία ενώ οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στην οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία. Η μεγαλύτερη απόκλιση εμφανίστηκε στην πολεμική/στρατιωτική ιστορία (21,5% την προτιμούν έναντι του 9,0% των γυναικών).

Πίνακας 4.49

Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο

		Φύλο			p
		Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	
Ποιο είδος ιστορίας σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Πολιτική	32 (29,9%)	19 (21,3%)	51 (26,0%)	,005
	Πολεμική/στρατιωτική	23 (21,5%)	8 (9,0%)	31 (15,8%)	
	Οικονομική	8 (7,5%)	11 (12,4%)	19 (9,7%)	
	Πολιτισμική	21 (19,6%)	27 (30,3%)	48 (24,5%)	
	Κοινωνική	23 (21,5%)	24 (27,0%)	47 (24,0%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p-value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.49 Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς το φύλο

Ως προς τη διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς το φύλο (Πίνακας 4.50), δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($p = ,420, FET$). Οι άνδρες ερωτώμενοι ναι μεν τείνουν να έχουν πιο καλή σχέση με την σχολική ιστορία σε σχέση με τις γυναίκες (66,7% και 58,7% αντιστοίχως) αλλά αυτή η διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Πίνακας 4.50

Διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς το φύλο

		Φύλο			p
		Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	
Ποια είναι η σχέση σας με	Πολύ κακή/Κακή/Μέτρια	19 (33,3%)	19 (41,3%)	38 (36,9%)	,420

τη σχολική ιστορία;	Καλή/Πολύ Καλή	38 (66,7%)	27 (58,7%)	65 (63,1%)
---------------------	----------------	------------	------------	------------

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του Fisher's Exact test. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.50 Διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς το φύλο

Στον πίνακα 4.51 παρουσιάζεται η διερεύνηση των άλλων πηγών που χρησιμοποιεί ο αναγνώστης για να διαβάσει ιστορία ως προς το φύλο. Παρατηρείται ότι το φύλο φαίνεται να συμβάλει στην προτίμηση του αναγνώστη σχετικά με το είδος των πηγών καθώς βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 15,310$, $p = ,032$). Πιο συγκεκριμένα, οι άνδρες τείνουν να δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στο διαδίκτυο, στις τηλεοπτικές εκπομπές ιστορίας, σε άλλα περιοδικά, σε ιστορικά ένθετα εφημερίδων, σε ιστορικές ταινίες/κινηματογράφο/ντοκιμαντέρ, διαλέξεις, ομιλίες ενώ οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση σε διαδίκτυο και βιβλία. Και στα δύο φύλα κυριαρχεί η επιλογή του διαδικτύου.

Πίνακας 4.51

Διερεύνηση των πηγών που χρησιμοποιεί ο αναγνώστης ως προς το φύλο

		Φύλο			p
		Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	
Αν ναι, ποιες πηγές χρησιμοποιείτε;	Τηλεοπτικές εκπομπές ιστορίας	25 (13,0%)	16 (12,8%)	41 (12,9%)	,032
	Διαδίκτυο	45 (23,4%)	36 (28,8%)	81 (25,6%)	
	Βιβλία	37 (19,3%)	30 (24,0%)	67 (21,1%)	
	Άλλα περιοδικά	11 (5,7%)	6 (4,8%)	17 (5,4%)	
	Ιστορικά ένθετα εφημερίδων	25 (13,0%)	15 (12,0%)	40 (12,6%)	
	Ιστορικές ταινίες/κινηματογράφος/ντοκιμαντέρ	29 (15,1%)	15 (12,0%)	34 (13,9%)	
	Διαλέξεις, ομιλίες	20 (10,4%)	7 (5,6%)	27 (8,5%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.51 Διερεύνηση των πηγών που χρησιμοποιεί ο αναγνώστης ως προς το φύλο

Ως προς τη διερεύνηση των ιστορικών ένθετων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς το φύλο (Πίνακας 4.52), οι απαντήσεις αυτής της ερώτησης κατηγοριοποιήθηκαν αναλόγως τον ιδεολογικό προσανατολισμό της εκάστοτε εφημερίδας. Στις εφημερίδες δεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού περιλήφθησαν η Καθημερινή, η Μακεδονία, η Δημοκρατία, κεντροδεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού η Real News, το Θέμα, τα Παραπολιτικά, κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού το Έθνος, αριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού η Εφημερίδα των Συντακτών, ο Ριζοσπάστης και η Αυγή.

Οι άνδρες ερωτώμενοι ναι μεν τείνουν να επιλέγουν και να αγοράζουν για να διαβάσουν ιστορικά ένθετα εφημερίδων αριστερού και κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού (38,0% έναντι 28,6% των γυναικών) σε αντίθεση με τις γυναίκες που τείνουν να επιλέγουν και να αγοράζουν για να διαβάσουν ιστορικά ένθετα εφημερίδων δεξιού και κεντροδεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού (71,4% έναντι 62,0% των ανδρών) αλλά αυτή η διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p = ,382$, FET).

Πίνακας 4.52

Διερεύνηση των ιστορικών ένθετων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς το φύλο

		Φύλο			
		Άνδρας	Γυναίκα	Σύνολο	<i>p</i>
Ιστορικά ένθετα ποιες εφημερίδες θα επιλέγατε να αγοράσετε και να διαβάσετε;	Δεξιές/ Κεντροδεξιές εφημερίδες	31 (62,0%)	30 (71,4%)	61 (66,3%)	,382
	Αριστερές/ Κεντροαριστερές Εφημερίδες	19 (38,0%)	12 (28,6%)	31 (33,7%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο *p*-value του Fisher's Exact test. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.52 Διερεύνηση των ιστορικών ενθέτων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς το φύλο

Στον πίνακα 4.53 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη για τη θεματολογία της ιστορίας ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων με ιστορικά ένθετα που θα επέλεγε ο αναγνώστης. Παρατηρείται ότι τα δύο αυτά χαρακτηριστικά είναι εξαρτημένα καθώς ο έλεγχος ανεξαρτησίας απορρίφθηκε σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($\chi^2 = 8,527$, $p = ,036$). Συμπερασματικά, οι αναγνώστες δεξιού και κεντροδεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού (όπως αυτός διαπιστώθηκε από την εφημερίδα που επιλέγει ο ερωτώμενος) προτιμούν την Ελληνική-εθνική και την παγκόσμια ιστορία ενώ οι

αναγνώστες αριστερού και κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού προτιμούν την ευρωπαϊκή ιστορία.

Πίνακας 4.53

Διερεύνηση της ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων με ιστορικά ένθετα που θα επέλεγε ο αναγνώστης

		Εφημερίδες		Σύνολο	p
		Δεξιές/ Κεντροδεξιές	Αριστερές/ Κεντροαριστερές		
Ποια ιστορία σάς ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Ελληνική- εθνική	41 (48,2%)	21 (45,7%)	62 (47,3%)	,036
	Ευρωπαϊκή	18 (21,2%)	17 (37,0%)	35 (26,7%)	
	Παγκόσμια	26 (30,6%)	8 (17,4%)	34 (26,0%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.53 Διερεύνηση της ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων που θα επέλεγε ο αναγνώστης

Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 4.54) παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει η χρονική περίοδος της ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων με ιστορικά ένθετα που θα επέλεγε ο αναγνώστης. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 3,788$, $p = ,435$). Ειδικότερα, το 12,5% των αναγνωστών δεξιού και κεντροδεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού και το 12,5% των αναγνωστών αριστερού και κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού προτιμάει την Αρχαία ιστορία, το 18,1% δεξιού/κεντροδεξιού και το 8,3% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Βυζαντινή- Μεσαιωνική ιστορία, το 35,1% δεξιού/κεντροδεξιού και το 41,7% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Νεότερη ιστορία και τέλος το 34,0% δεξιού/κεντροδεξιού και το 37,5% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Σύγχρονη ιστορία.

Πίνακας 4.54

Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων με ιστορικά ένθετα που θα επέλεγε ο αναγνώστης

		Εφημερίδες		Σύνολο	p
		Δεξιές/ Κεντροδεξιές	Αριστερές/ Κεντροαριστερές		

Ποια χρονική περίοδος σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Αρχαία	12 (12,8%)	6 (12,5%)	18 (12,7%)	,435
	Βυζαντινή-Μεσαιωνική	17 (18,1%)	4 (8,3%)	21 (14,8%)	
	Νεότερη	33 (35,1%)	20 (41,7%)	53 (37,3%)	
	Σύγχρονη	32 (34,0%)	18 (37,5%)	50 (35,2%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.54 Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων που θα επέλεγε ο αναγνώστης

Στον πίνακα 4.55 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το είδος της ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων με ιστορικά ένθετα που θα επέλεγε ο αναγνώστης. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 4,188$, $p = ,523$). Πιο συγκεκριμένα, το 23,7% των αναγνωστών δεξιού και κεντροδεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού και το 30,8% των αναγνωστών αριστερού και κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού προτιμάει την Πολιτική ιστορία, το 17,5% δεξιού/κεντροδεξιού και το 13,8% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Πολεμική/Στρατιωτική ιστορία, το 9,6% δεξιού/κεντροδεξιού και το 10,8% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Οικονομική ιστορία, το 26,3% δεξιού/κεντροδεξιού και το 21,5% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Πολιτισμική ιστορία και τέλος το 22,8% δεξιού/κεντροδεξιού και το 23,1% αριστερού/κεντροαριστερού προτιμάει την Κοινωνική ιστορία.

Πίνακας 4.55

Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων με ιστορικά ένθετα που θα επέλεγε ο αναγνώστης

		Εφημερίδες		Σύνολο	p
		Δεξιές/ Κεντροδεξιές	Αριστερές/ Κεντροαριστερές		
Ποιο είδος ιστορίας σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Πολιτική	27 (23,7%)	20 (30,8%)	47 (26,3%)	,523
	Πολεμική/ στρατιωτική	20 (17,5%)	9 (13,8%)	29 (16,2%)	
	Οικονομική	11 (9,6%)	7 (10,8%)	18 (10,1%)	

Πολιτισμική	30 (26,3%)	14 (21,5%)	44 (24,6%)
Κοινωνική	26 (22,8%)	15 (23,1%)	41 (22,9%)

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.55 Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό των εφημερίδων που θα επέλεγε ο αναγνώστης

Στον πίνακα 4.56 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη για τη θεματολογία της ιστορίας ως προς τον τόπο διαμονής. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 0,854$, $p = ,836$). Πιο συγκεκριμένα, το 47,6% των αναγνωστών που ζουν σε αγροτική/ ημιαστική/ αστική περιοχή και το 47,5% των αναγνωστών που ζουν πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης ενδιαφέρεται για την ελληνική-εθνική ιστορία, το 26,2% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 26,2% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει είτε την Ευρωπαϊκή είτε την Παγκόσμια ιστορία.

Πίνακας 4.56

Διερεύνηση της Ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής

		Τόπος διαμονής		Σύνολο	p
		Αγροτική/ Ημιαστική/ Αστική περιοχή	Πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης		
Ποια ιστορία σάς ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Ελληνική- εθνική	40 (47,6%)	29 (47,5%)	69 (47,6%)	,836
	Ευρωπαϊκή	22 (26,2%)	16 (26,2%)	38 (26,2%)	
	Παγκόσμια	22 (26,2%)	16 (26,2%)	38 (26,2%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.56 Διερεύνηση της Ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής

Στον επακόλουθο πίνακα 4.57 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει η χρονική περίοδος που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 3,671$, $p = ,452$). Πιο συγκεκριμένα, το 11,0% των αναγνωστών που ζουν σε αγροτική/ ημιαστική/ αστική περιοχή και το 16,2% των αναγνωστών που ζουν πολεοδομικό συγκρότημα

Αθήνας/ Θεσσαλονίκης ενδιαφέρεται για την Αρχαία ιστορία, το 17,6% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 13,2% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την Βυζαντινή-Μεσαιωνική ιστορία, το 37,4% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 33,8% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την Νεότερη ιστορία και τέλος το 34,1% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 36,8% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την Σύγχρονη ιστορία.

Πίνακας 4.57

Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής

		Τόπος διαμονής		Σύνολο	p
		Αγροτική/ Ημιαστική/ Αστική περιοχή	Πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης		
Ποια χρονική περίοδος σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Αρχαία	10 (11,0%)	11 (16,2%)	21 (13,2%)	,452
	Βυζαντινή- Μεσαιωνική	16 (17,6%)	9 (13,2%)	25 (15,7%)	
	Νεότερη	34 (37,4%)	23 (33,8%)	57 (35,8%)	
	Σύγχρονη	31 (34,1%)	25 (36,8%)	56 (35,2%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p-value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.57 Διερεύνηση της χρονικής περιόδου που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής

Στον πίνακα 4.58 παρουσιάζεται η ανάλυση του κατά πόσο διαφέρει το είδος ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής. Παρατηρείται ότι δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($\chi^2 = 2,041$, $p = ,843$).

Πιο συγκεκριμένα, το 25,7% των αναγνωστών που ζουν σε αγροτική/ ημιαστική/ αστική περιοχή και το 26,5% των αναγνωστών που ζουν πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης ενδιαφέρεται για την Πολιτική ιστορία, το 15,9% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 15,7% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την Πολεμική-Στρατιωτική ιστορία, το 10,6% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 8,4% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την Οικονομική ιστορία, το 23,9% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 25,3% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την πολιτισμική ιστορία και τέλος το 23,9% αγροτικής/ ημιαστικής/ αστικής περιοχής και το 24,1% που ζουν στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης προτιμάει την Κοινωνική ιστορία.

Πίνακας 4.58

Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής

		Τόπος διαμονής		Σύνολο	p
		Αγροτική/ Ημιαστική/ Αστική περιοχή	Πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης		
	Πολιτική	29 (25,7%)	22 (26,5%)	51 (26,0%)	
Ποιο είδος ιστορίας σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;	Πολεμική/ στρατιωτική	18 (15,9%)	13 (15,7%)	31 (15,8%)	,843
	Οικονομική	12 (10,6%)	7 (8,4%)	19 (9,7%)	
	Πολιτισμική	27 (23,9%)	21 (25,3%)	48 (24,5%)	
	Κοινωνική	27 (23,9%)	20 (24,1%)	47 (24,0%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p-value του χ^2 ελέγχου ανεξαρτησίας. Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.58 Διερεύνηση του είδους ιστορίας που ενδιαφέρει τον αναγνώστη ως προς τον τόπο διαμονής

Ως προς τη διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς τον τόπο διαμονής (Πίνακας 4.59), δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά ($p = ,404$, FET). Οι συμμετέχοντες που κατοικούν σε αγροτική/ ημιαστική/ αστική περιοχή να μην τείνουν να έχουν πιο καλή σχέση με την σχολική ιστορία σε σχέση με τους κατοίκους του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθήνας/ Θεσσαλονίκης (66,7% και 57,5% αντιστοίχως) αλλά αυτή η διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Πίνακας 4.59

Διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς τον τόπο διαμονής

		Τόπος διαμονής		Σύνολο	p
		Αγροτική/ Ημιαστική/ Αστική περιοχή	Πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης		
Ποια είναι η σχέση σας με τη σχολική ιστορία;	Πολύ κακή/ Κακή/Μέτρια	21 (33,3%)	17 (42,5%)	38 (36,9%)	,404
	Καλή/Πολύ Καλή	42 (66,7%)	23 (57,5%)	65 (63,1%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του Fisher's Exact test.
Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.59 Διερεύνηση της σχέσης του αναγνώστη με τη σχολική ιστορία ως προς τον τόπο διαμονής

Επιπροσθέτως, ως προς τη διερεύνηση της σχέσης ποιου ιδεολογικού προσανατολισμού εφημερίδα θα επέλεγε να αγοράσει και να διαβάσει ο ερωτώμενος ως προς τον τόπο διαμονής (Πίνακας 4.60), δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά ($p = ,404$, FET). Οι συμμετέχοντες που κατοικούν σε αγροτική/ ημιαστική/ αστική περιοχή ναι μεν τείνουν να διαβάζουν εφημερίδες αριστερού και κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού σε σχέση με τους κατοίκους του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθήνας/ Θεσσαλονίκης (33,9% και 33,3% αντιστοίχως) αλλά αυτή η διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Πίνακας 4.60

Διερεύνηση των ιστορικών ενθέτων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς τον τόπο διαμονής

		Τόπος διαμονής		Σύνολο	p
		Αγροτική/ Ημιαστική/ Αστική περιοχή	Πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας/ Θεσσαλονίκης		
Ιστορικά ένθετα ποιας εφημερίδας θα επιλέγατε να αγοράσετε και να διαβάσετε;	Δεξιές/ Κεντροδεξιές εφημερίδες	39 (66,1%)	22 (66,7%)	61 (66,3%)	>,999
	Αριστερές/ Κεντροαριστερές Εφημερίδες	20 (33,9%)	11 (33,3%)	31 (33,7%)	

Οι τιμές αφορούν συχνότητες (ποσοστά) καθώς και αντίστοιχο p -value του Fisher's Exact test.
Με έντονη γραφή σημειώνονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Πίνακας 4.60 Διερεύνηση των ιστορικών ενθέτων που θα επέλεγε ο αναγνώστης ως προς τον τόπο διαμονής

5. Αποτελέσματα- Συζήτηση

Στην ιστορική μελέτη που έχουμε ολοκληρώσει, καταγράφουμε α) τα είδη του ιστορικού λόγου, β) τα είδη του δημόσιου λόγου και γ) τα είδη της ιστορικής εικονογράφησης με σκοπό τη διερεύνηση των αναπαραστάσεων της δημόσιας ιστορίας που επιλέγονται από το πρώτο ελληνικό εκλαϊκευμένο περιοδικό Ιστορίας, ως πολιτιστικό και ιδεολογικό προϊόν.

Μέσα από τη θεματική ανάλυση των κειμένων αναδεικνύουμε το δημόσιο λόγο που χρησιμοποιεί το περιοδικό ως προς τις εθνικές συμμαχίες και αντιπαραθέσεις. Ακόμα καταγράφεται και συναρτάται α) η ιδιότητα των συγγραφέων που συνεργάζονται με το περιοδικό, β) η άποψη και η κρίση του εκδότη για το περιοδικό και γ) η εμπειρία των αναγνωστών/τριών με το περιοδικό. Τέλος, τίθενται ερμηνευτικοί ερευνητικοί και εκπαιδευτικοί προβληματισμοί, που μπορούν να οδηγήσουν στην εξέλιξη της έρευνας μεταδιδακτορικά.

Οι απαντήσεις και τα αποτελέσματα στα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει:

- Ποιες είναι οι πρακτικές και οι προβληματισμοί στο πεδίο της ΔΙ;

Η Δημόσια Ιστορία αναπαριστάται μέσα από μια σειρά πρακτικών ως εκδόσεις περιοδικών, συνέδρια, εκθέσεις, ντοκιμαντέρ, ξεναγήσεις και πολυτροπικά υλικά που συνιστούν αποτέλεσμα της συνεργασίας των ιστορικών με όσους συνδιαμορφώνουν ιστορικές πρακτικές, κουλτούρα και συνείδηση, με σκοπό τον εκδημοκρατισμό του επαγγέλματος και της επιστήμης.

Εντοπίζουμε συνολικά (α) τη δημόσια ιστορία ως πεδίο των ιστορικών σπουδών, (β) τη δημόσια ιστορία ως παραγωγή ιστορικής γνώσης, που προορίζεται για μαζική κατανάλωση και έχει συχνά ψυχαγωγικό χαρακτήρα και (γ) τις δημόσιες χρήσεις της ιστορίας, που περιλαμβάνουν τις πολιτικές χρήσεις του παρελθόντος.

Βιβλιογραφικά εντοπίζουμε πρακτικές της ΔΙ να συναντώνται στον Τύπο (έντυπη ιστορία), στην τεχνολογία (ψηφιακή ιστορία), στις τέχνες (παραστατική/ ψυχαγωγική ιστορία), στην τηλεόραση και στον υλικό πολιτισμό (de Groot, 2016).

Οι πρακτικές της ΔΙ ομαδοποιούνται σε τρεις βασικές σταθερές: α) ερευνητικά έργα από τη λαϊκή βάση (grass-roots bottom-up), τα οποία διαχειρίζονται άτομα, τοπικές κοινωνίες, ομάδες που δεν καθοδηγούνται από επαγγελματίες, β) ερευνητικά έργα καθοδηγούμενα από ιδρύματα, από πάνω προς τα κάτω (top-down) που αφορούν δημόσια ιδρύματα όπως μουσεία, ιστορικούς ιστότοπους, και στοχεύουν να εμπλέξουν το κοινό στην Ιστορία παρέχοντας εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και γ) ερευνητικά έργα, από πάνω προς τα κάτω (top-down), που ξεκινούν από πανεπιστήμια, ακαδημαϊκούς και ιστορικούς ερευνητές και έχουν

συγκεκριμένους ερευνητικούς στόχους για τη συμπερίληψη μελών της κοινότητας στην ιστορική έρευνα (Sayer, 2015: 6).

Μέσα από τη διερεύνηση και ανάλυση των δημοφιλών ορισμών, γίνεται αντιληπτό ότι σε όλους τονίζονται τα γνωστικά, επαγγελματικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά της ΔΙ και απαντώνται καίρια ερωτήματα για το περιεχόμενό της. Η ΔΙ ορίζεται ως *ριζοσπαστικό ιστορικό κίνημα, ως πρακτική, ως επιστημονική δραστηριότητα και ως εκλαϊκευμένη Ιστορία*. Για το περιοδικό που μελετούμε η ΔΙ προβάλλεται ως επιστημονική δραστηριότητα και ως εκλαϊκευμένη εικονογραφημένη αφήγηση.

Η κριτική που ασκείται εναντίον της ΔΙ και οι προβληματισμοί, που προκύπτουν από αυτήν διαρθρώνονται σε τρεις άξονες: α) την ανάγκη λειτουργίας της ΔΙ και τη σχέση μεταξύ δημοσίων ιστορικών και του κοινού που απευθύνεται, β) την επιστημονικότητα των παραδοτέων και γ) τυχόν ιδεολογικές διαμεσολαβήσεις.

Για το περιοδικό που μελετούμε *δεν προκύπτει αυτή η κριτική, γιατί οι συγγραφείς του περιοδικού την περίοδο που μελετάμε (2008-2018) είναι κυρίως ακαδημαϊκοί ιστορικοί και τα επιστημονικά πεδία των συγγραφέων, που δεν είναι ιστορικοί αφορούν κυρίως τη νομική, τη διεθνολογία, τις πολιτικές επιστήμες και τη φιλολογία, που αποτελούν τα γνωστικά τους πεδία και τεκμηριώνουν με πηγές τα ιστορικά γεγονότα*.

- *Ποια είναι η ταυτότητα και οι πρακτικές του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη»;*

Το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» αποτελεί προϊόν των εμπορικών μέσων επικοινωνίας, που αναμειγνύουν την ιστορική πληροφορία με τη ψυχαγωγία (histotainment), παρουσιάζοντάς την στο ευρύ κοινό με εκλαϊκευμένο τρόπο και καθιστώντας τη δημόσια. Για τη μετάδοση της ιστορικής γνώσης στο ευρύ κοινό, επιλέγονται πρακτικές, όπως η συνεργασία του περιοδικού και με επιστήμονες άλλων πεδίων εκτός της Ιστορίας, η παρουσίαση της ιστορικής γνώσης πολυτροπικά και εύληπτα, ώστε να χαλαρώσουν τα όρια ανάμεσα στον ιστορικό και το κοινό, και να υπάρξει μεταξύ τους μεγαλύτερη διάδραση.

Στην έρευνά μας, το περιοδικό ανα-δομείται και προσλαμβάνεται ως ερευνητικό υλικό, λαμβάνοντας υπόψη ότι καθοδηγείται από επώνυμο συγκεκριμένο εκδοτικό οίκο, από πάνω προς τα κάτω (top-down) στοχεύοντας στην εμπλοκή του κοινού με την Ιστορία με γνώμονα τη ψυχαγωγία του (Sayer, 2015: 6). Το περιοδικό, ως μέσο της ΔΙ αφορά την περιοδική μορφή (slick form) που συναντάται στα ΜΜΕ και κυριαρχείται επίσης από εμπορικά συμφέροντα (Benson, Brier, Rosenzweig, 1986) μέσω των διαφημίσεων.

Το περιοδικό ως εξωακαδημαϊκή πρακτική, αφορά τη «δημόσια» ιστορία, που απαντά σε ιστορικά ζητήματα έξω από το πανεπιστήμιο (Torre, 2002) και η αφήγηση του παρελθόντος, από μη εξειδικευμένους ιστορικούς και δημοσιογράφους, φαίνεται να

προβάλλει με απλούστερο και ελκυστικό τρόπο την Ιστορία, παράγοντας μια δημόσια εθνική κουλτούρα. Έτσι χρησιμοποιώντας την Ιστορία δημόσια, αναπαράγεται μια συγκεκριμένη ερμηνευτική απόδοση του παρελθόντος (Noiret, 2019: 136-140) και επικαιροποιείται η ιστορική γνώση και η δημόσια μνήμη (Samuel, 2012: 17-39).

Το περιοδικό που προσλαμβάνουμε ως ερευνητικό υλικό και ως σημείο/ δημόσιο κείμενο αποτελεί μέρος της έντυπης παραδοσιακής αφηγηματικής ιστορίας (de Groot, 2016). Δομείται σε γραπτό λόγο αξιοποιώντας την αφήγηση, τις εικόνες, τις παραπομπές, τις πηγές, στοιχεία κοινά με την επιστημονική ιστορία.

Ωστόσο οι συγγραφείς πολλών ειδικοτήτων, ο εκδότης, ο εικονογράφος, ο γραφίστας, οι διαφημίσεις, τα παιχνίδια (σταυρόλεξα) παρεμβαίνουν και φαίνεται να διαμεσολαβούν μερικώς στο ιστορικό σημαίνον.

Το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» αποτελεί επιπλέον, ένα περιοδικό ειδικού ενδιαφέροντος. Εκδίδεται έντυπα και πλέον ψηφιακά (η ιστοσελίδα ενημερώνεται από το 2017) καλύπτοντας μεγάλη ποικιλία ιστορικών θεμάτων όλων των ιστορικών περιόδων. Ο εκδότης λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο, ώστε να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό και ικανοποιητικό υλικό.

Οι διαφημίσεις του περιοδικού ενισχύουν τη θέση του σε ένα αμιγώς επιστημονικό εκδοτικό περιβάλλον, στοχεύοντας σε ένα συγκεκριμένο κοινό με ιστορικά ενδιαφέροντα. Κυκλοφορεί ανελλιπώς κάθε μήνα και τα κείμενα που περιέχει παρέχουν αφηγηματική ακεραιότητα, χωρίς να αφήνουν την αίσθηση του ανολοκλήρωτου. Το κοινό δεν είναι άμορφο, αλλά με ειδικά ενδιαφέροντα, στοιχείο που οδηγεί σε μια σχέση συνομιλίας και γραφής (Le Masurier, 2014).

Επιπλέον, το περιοδικό είναι πλούσια εικονογραφημένο, όπως καταδηλώνεται και στον τίτλο ως «Ιστορία Εικονογραφημένη», δίνοντας βαρύτητα στον οπτικό, ιστορικό γραμματισμό. Απευθύνεται έτσι και σε ένα μη εξειδικευμένο κοινό, γιατί οι εικόνες προσλαμβάνονται ευκολότερα ως οπτικό υλικό αναγνώρισης προσώπων και τόπων.

Στα περισσότερα εξώφυλλα ως εικόνες και ως συνθέσεις εντοπίζεται η μεταφορική ομοίωση, η αναπαράσταση των Νεοελλήνων και των ευρωπαϊών ηγετών στην πλειονότητα, ως αγωνιστών με φωτεινά, καθαρά, λευκά, αστικά, ευρωπαϊκά σημαίνοντα στη βάση μιας λειτουργικής αναλογίας. Όταν η εικόνα με ιστορικό περιεχόμενο χρησιμεύει ως ιστορικό ίχνος και ως σημείο, τα εξέχοντα οπτικά σημαινόμενα, η κατεύθυνση του βλέμματος προς το θεατή, η σχέση μεταξύ των εικονιζόμενων, ο τρόπος σύνθεσης του ιστορικού σεναρίου, το εικονοκείμενο ως σχέση νοηματοδότησης στα συγκεκριμένα συμφραζόμενα είναι ζωτικά για την ερμηνεία της ιστορικής μαρτυρίας ως αναφοράς σε υπαρκτά πρόσωπα, σε δράση.

Οι εικόνες αποτελούν φορείς πληροφοριών και λειτουργικά δεν υπάρχουν καθεαυτές, αλλά εξαρτώνται από ό,τι περιγράφουν. Ο συντακτικός άξονας στα έργα του

εικονογραφικού υλικού είναι στερεότυπος όσον αφορά στο χρώμα, στο σχήμα, στη φωτεινότητα, στη στατική κίνηση και ανάλογα, ο σημαντικός άξονας παρέχει πληροφορίες για τα πρότυπα των εθνικών μορφών, του εθνικού ήρωα, του εθνικού άλλου. Για τους λόγους αυτούς ο βαθμός εικονικότητας είναι υψηλός και καθιστά την εικόνα υποκατάστατο της πραγματικότητας (Belting et al. 1995: 335).

Η αναγνώριση των εικόνων γίνεται εύκολη από τα ενδυματολογικά και χρονοχρονικά στοιχεία, τα οποία περιγράφουν την ελληνικότητα, την ευρωπαϊκότητα, τους άλλους μέσα στο δυτικό κυρίαρχο πολιτισμό ως «τμήμα και όχι ως αντίθετο της δυτικής σκηνής» (Βέλτσος 1981: 169-175).

Στην ιστορική μας έρευνα, το εικαστικό έργο ως πρωτογενής ή/και δευτερογενής ιστορική μαρτυρία (Cohen & Manion 2000: 85-87) συνιστά ένα ποιοτικό και συμβολικό υλικό. Παρά τις αισθητικές ιδιαιτερότητες που χαρακτηρίζουν ένα ιστορικό έργο τέχνης στα πλαίσια της εικαστικής αφήγησης, οι οπτικές μαρτυρίες μεταφηγούνται και κατασκευάζουν για τους δέκτες μετα-ιστορικά παράγωγα.

Η ιστορική γνώση πηγάζει από πλήθος εστιών, ως θεσμοθετημένη ιστορία, ως αντι-ιστορία, ως ατομική και συλλογική μνήμη, όπου αναμειγνύονται βεβαιότητες και ψευδαισθήσεις. Όπως γράφει ο Ferro (2000: 9), η εικόνα που έχουμε για τους άλλους ή/και για εμάς εξαρτάται από την Ιστορία, που μας αφηγήθηκαν από παιδιά και στο πεδίο αυτό αναζητούμε στο περιοδικό, τα ίχνη που προσιδιάζουν στην αντιληπτική ομοιότητα.

Οι εικόνες έχουν τη δική τους λειτουργία. Από τη μία πλευρά, χρησιμεύουν για να ενισχύσουν τη ζωντάνια του θέματος, να δώσουν έμφαση στη ψυχαγωγία και να μεταδώσουν μια συγκεκριμένη ιστορική ατμόσφαιρα. Από την άλλη πλευρά, δημιουργούν τη ψευδαίσθηση αυθεντικότητας της αναπαράστασης του παρελθόντος και αγκιστρώνουν την ψευδαίσθηση μιας αντικειμενικής γνώσης του παρελθόντος. Ενώ οι εικόνες βοηθούν στη γρήγορη κατανόηση του ιστορικού θέματος, στην πραγματικότητα απαιτούνται πολλά για την κατανόησή τους.

Το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» προσλαμβάνεται επίσης από τον ερευνητή ως φαινόμενο ιστορικής κουλτούρας και συνδυάζει τη γνωστική (μεταφορά γνώσης) με την αισθητική και συναισθηματική διάσταση (εικόνες με αισθητικό και συχνά συναισθηματικό αποτέλεσμα). Σε αυτό γράφουν είτε ιστορικοί, είτε δημοσιογράφοι εξειδικευμένοι στην Ιστορία, είτε δημοσιογράφοι γενικότερα, είτε ιστορικοί ερευνητές. Επιπλέον, αποτελεί εμπορικό αντικείμενο. Ο πρωταρχικός στόχος δεν είναι η μεταφορά της ιστορικής γνώσης, αλλά η επιτυχία των πωλήσεων. Περιέχει διαφημίσεις, από τις οποίες χρηματοδοτείται και με στρατηγικές μάρκετινγκ, στοχεύοντας στην πώληση περαιτέρω προϊόντων της επιχείρησης π.χ. DVD για θέματα που πραγματεύεται. Συνολικά εστιάζει στην εθνική ιστορική κουλτούρα και τονίζει την εθνική ιστορία (Ropp, 2015: 44-49).

Το περιοδικό ιστορίας περιορίζει τα όρια που υπάρχουν στην πρόσβαση στον ιστορικό λόγο, δεδομένου ότι η επιλογή των θεμάτων (π.χ. γνωστά θέματα), ο σχεδιασμός του περιεχομένου (π.χ. λιγότερο περίπλοκη ιστορική παρουσίαση), ο τρόπος παρουσιάσής τους (π.χ. περιγραφική αφήγηση, εικονογραφήσεις) και οι στρατηγικές διάδοσής τους (πωλήσεις σε περίπτερα) απευθύνονται σε ένα μη ειδικό κοινό προσφέροντας μια ανάλαφρη ανάγνωση.

Όσον αφορά τις διακειμενικές σχέσεις παρατηρείται συνάρτηση του οριζόντιου με τον κάθετο άξονα, με την οριζόντια διακειμενικότητα να υπερισχύει λόγω της ενδεικτικής βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε και των παραπομπών στο τέλος του κειμένου που στοχεύουν στην υπενθύμιση πληροφοριακών δεδομένων ή της ήδη κατακτημένης ιστορικής γνώσης (Λιάκος, κ.α., 1993). Η ύπαρξη βιβλιογραφίας και παραπομπών αποτελεί από τα βασικότερα στοιχεία του περιοδικού, που το εξαιρεί από τον κανόνα των πρακτικών αντίστοιχων ευρωπαϊκών περιοδικών στα οποία εντοπίζεται ένας παντογνώστης αφηγητής που έχει τη δυνατότητα της ερμηνείας και δεν αναφέρεται σε ιστορικές πηγές και δευτερογενή βιβλιογραφία (Popp, Schumann, Hannig, 2015).

Συνεπώς φαίνεται ότι το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» συρρικνώνει το πεδίο της ΔΙ στη λειτουργία της εκλαΐκευσης υποστηρίζοντας την έγκυρη ακαδημαϊκή γνώση.

Ως προς τις αναλυτικές διαδικασίες, παρουσιάζεται μια διαπλοκή αναλυτικών και διηγηματικών τρόπων. Η χρονολογική σειρά παράθεσης αναλυτικών ενοτήτων δημιουργεί ένα υπόστρωμα διήγησης. Υπάρχει αλληλουχία χρονικών ενοτήτων ή περιόδων. Ως κυρίαρχη πρακτική θεωρούμε τη διήγηση είτε χρονικά είτε θεματικά οργανωμένη, πρακτική που παραπέμπει στην παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση. Ως προς τα ερμηνευτικά σχήματα κυριαρχεί το τριμερές σχήμα (αρχή- εισαγωγή, μέση- στοιχεία, λεπτομέρειες, περιγραφή, ανάλυση και τέλος- επίλογος, συμπεράσματα). Οι επιμέρους ενότητες συνδέονται συνήθως με χρονική αλληλουχία ως συνδετικός ιστός. Στον επίλογο ή το συμπέρασμα όταν αυτό υπάρχει, οι συγγραφείς καταλήγουν σε ένα συμπέρασμα με βάση τη διαπραγμάτευση που έχει προηγηθεί ή ανακεφαλαιώνοντας τις βασικές όψεις του θέματος (Λιάκος, κ.α., 1993).

Η γλώσσα των συγγραφέων χρησιμοποιεί την επικοινωνιακότητα, καθώς απευθύνεται στη γνωστική και συναισθηματική πλευρά του αναγνώστη. Η ζωντανή, ατμοσφαιρική και συναισθηματικά ελκυστική αφήγηση βρίσκεται στο επίκεντρο της αναπαράστασης της Ιστορίας από τα περιοδικά Ιστορίας και θεωρείται απαραίτητη για τις πωλήσεις. Παρόλα αυτά τα κείμενα προϋποθέτουν μια προηγούμενη γνωστική σχέση του κοινού με τα ζητήματα που εξετάζονται. Το περιοδικό απευθύνεται σε ένα κοινό που διατηρεί, έστω και μικρή, επαφή με την ιστοριογραφία και έχει αντίληψη για τις διαστάσεις και τη σημασία όσων γράφονται. Τα κείμενα έχουν έντονη αφηγηματικότητα και η χρήση ποικίλων τρόπων εσωτερικής

οργάνωσης και εξωτερικών συνδέσεων του κειμένου προσφέρει εκπαιδευτικό και επικοινωνιακό περιεχόμενο.

Το περιοδικό την εποχή που κυκλοφόρησε έφερε πολλές καινοτομίες, όπως η πλούσια εικονογράφηση, οι πρωτότυπες μόνιμες στήλες, οι μεταφράσεις κειμένων από αντίστοιχα ξένα περιοδικά, που απουσίαζαν από την ελληνική βιβλιογραφία και οι πολλοί συνεργάτες.

Πρωτοκυκλοφόρησε τον Ιούλιο του 1968, δεκαπέντε μήνες από την επιβολή της δικτατορίας, σε ένα δύσκολο πολιτικό συγκείμενο για τον Τύπο, με καθεστώς προληπτικής λογοκρισίας, από τον εκδοτικό οργανισμό «Πάπυρος». Σημαντικό ρόλο στην αδειοδότηση της κυκλοφορίας του περιοδικού φαίνεται να έπαιξε η εμπιστοσύνη σε έναν μεγάλο εκδοτικό οίκο, που την εποχή εκείνη θεωρείτο «αυτοκρατορία» στα ΜΜΕ, αλλά και η «μετριοπάθεια και διαλλακτικότητα» του Νίκου Αγγελή (1929-2002), ιδέα του οποίου αποτέλεσε το περιοδικό.

Ο Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος αποτελεί συγκρότημα εκδοτικών επιχειρήσεων που ιδρύθηκε το 1936 από τον Ανδρέα Ι. Πουρνάρα με αποκλειστικό αντικείμενο την έκδοση των «Απάντων των Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων». Η εκδοτική του δραστηριότητα συνεχίστηκε το 1962 με την ίδρυση της εταιρείας «ΠΑΠΥΡΟΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.» από τον Γιάννη Α. Πουρνάρα, με αντικείμενο την έκδοση εγκυκλοπαιδικών και ιστορικών έργων και κυρίως έργων με τη συνεργασία γνωστών ξένων οίκων. Η εκδοτική αυτή κίνηση δημιούργησε, μεταξύ άλλων, την εγκυκλοπαίδεια «ΠΑΠΥΡΟΣ ΛΑΡΟΥΣ ΜΠΡΙΤΑΝΙΚΑ». Το 1970, με το σήμα «ΒΙΠΕΡ», ο Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος εγκαίνιασε την έκδοση βιβλίων τσέπης στην Ελλάδα, με σημαντικές επιπτώσεις στη διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού.

Το 1968 ιδρύθηκε και η «ΠΑΠΥΡΟΣ PRESS», με σκοπό την εκδοτική δραστηριότητα στον χώρο των περιοδικών εντύπων. Οι σημαντικότερες εκδόσεις της είναι: «Ιστορία Εικονογραφημένη», «ΕΠΙΚΑΙΡΑ» και «ΤΗΛΕΡΑΜΑ». Το 2007, εγκαίνιασε μία νέα σειρά σύγχρονης παγκόσμιας λογοτεχνίας τη σειρά παιδικών βιβλίων «ΜΙΚΡΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ», τη σειρά «ΣΥΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ» καθώς επίσης και πολλές άλλες εκδόσεις (στο <https://papyros-books.gr/about/>).

Όπως προκύπτει από τη σημειωτική ανάλυση που εφαρμόζουμε στο δημόσιο γλωσσικό και οπτικό υλικό των εξωφύλλων, ακολουθώντας τον Kress, προκύπτει η σημειωτική απόδοση του βασικού οικείου ιστορικού μηνύματος στη θέση- κέντρο και κάτω- του εξωφύλλου για να προσελκύσει και να κατευθύνει το βλέμμα του κοινού. Στην ίδια σημειωτική απόδοση, το νέο πληροφοριακό στοιχείο τοποθετείται -πάνω δεξιά- στο εξώφυλλο. Ως προς το εσωτερικό εικονογραφημένο υλικό, διαπιστώνεται η πολυτροπικότητα του υλικού με αγκιστρώσεις μεταξύ κειμένου και εικόνας, παράγοντας ένα ελκυστικό και κατανοητό, οπτικό σημαίνον.

Από τις μόνιμες στήλες, αντιλαμβανόμαστε ότι το περιοδικό έχει επηρεαστεί από την μοντέρνα ιστοριογραφία με τη μελέτη νέων πηγών, την ανάδειξη της τοπικότητας, με τη συνεργασία και άλλων επιστημών, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει και το ψυχαγωγικό του ρόλο.

Από τις διαφημίσεις, που περιέχει εντοπίζεται η σύγχρονη εκδοτική παραγωγή επιστημών, λογοτεχνίας και επιστημονικών συγγραμμάτων, βιβλίων Ιστορίας άλλων εκδοτικών οίκων, ενισχύοντας την θέση του περιοδικού σε ένα επιστημονικό εκδοτικό περιβάλλον. Επιπλέον, η εκλαΐκευση επιτυγχάνεται με τα σύγχρονα προϊόντα καθημερινής ζωής, που διαφημίζονται. Διαπιστώνουμε ότι το περιοδικό μέσω των διαφημίσεων στοχεύει σε συγκεκριμένο κοινό μορφωμένο, με ειδικές γνώσεις και με ιστορικά ενδιαφέροντα, αλλά και έμφυλο υπέρ αντρικών επιλογών, όπως προκύπτει από τις διαφημίσεις ελαιοχρωματικών και δομικών υλικών.

Από τη θεματολογία των επιλεγμένων ντοκιμαντέρ, που προσφέρθηκαν, 14 DVD μαζί με τα τεύχη από το 2009- 2010, προκύπτει η έμφαση στην έμφυλη, στρατιωτική ευρωπαϊκή ιστορία. Η χρήση των ντοκιμαντέρ ως οπτικοακουστικού υλικού ενισχύει το δημόσιο εκλαΐκευτικό χαρακτήρα του περιοδικού και συμβάλλει στην οπτικοποίηση της ιστορικής εποχής, αλλά σε παραδοσιακό ιστορικιστικό πεδίο.

- *Ποιο είδος ιστορικής αφήγησης χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» στα εξώφυλλα;*

Από τα εξώφυλλα του περιοδικού αναδεικνύεται η ευρωπαϊκή σήμανση, η ευρωπαϊκότητα και στη συνέχεια η εθνικότητα.

Αναδεικνύεται παράλληλα η πολιτική, η στρατιωτική και η πολιτισμική ιστορία με κυρίαρχες θεματικές τον πόλεμο, την πολιτική και τις προσωπικότητες. Ενδεικτικά αναφέρω τους τίτλους: «Κίνα: το τέλος του πολέμου του οπίου» τ.476, «Η μάχη του Λάλα» τ. 501, «Το κίνημα του ΙΔΕΑ» τ. 502, «Βρετανικό Φασιστικό κίνημα» τ. 509, «Ελύτης» τ. 519, «Η ζωή του Ποτέμκιν» τ. 521.

Προωθούνται παράλληλα η παραδοσιακή και μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους τίτλους: «Η επίθεση του Άξονα κατά της Ελλάδας» τ. 520, «Η μάχη των Δερβενακίων» τ. 525, «Γιέρτζι Ιβάνωφ: Ο Τζέιμς Μποντ του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου» τ. 545, «Ο χορός του Ζαλόγγου Εθνικός μύθος ή πραγματικότητα;» τ. 549.

Από τους τίτλους των εξωφύλλων προκύπτει ότι το περιοδικό προωθεί την πολιτική ιστορία κυρίως για την Ελλάδα, την Ισπανία, την Πολωνία και την Αλβανία, τη στρατιωτική ιστορία κυρίως για τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Ρωσία, τη Σερβία, την Τουρκία, την Κύπρο και τη Βουλγαρία. Οπότε προσλαμβάνουμε τα νεότερα και σύγχρονα εθνικά, μεσογειακά και βαλκανικά ζητήματα, όπως αυτά επικεντρώνονται στη διασυννοριακή μας ιστορία. Ενδεικτικά αναφέρω τους τίτλους: «150 χρόνια από την Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα» τ.551, «Φρανθίσκο Φράνκο. Η τύχη του

αρχηγού» τ. 548, «Λεχ Βαλέσα» τ. 513, «Ζώγου Α΄- ο μουσουλμάνος βασιλιάς της Αλβανίας» τ. 561, «Ναυμαχία Τραφάλγκαρ» τ. 484, «Η περίοδος του κεραυνοβόλου πολέμου» τ. 544, «Η εισβολή του Ρωσικού στρατού στο Γκρόζνι» τ. 595, «Επιχείρηση: «Τιμωρία» τ. 478, «Γενοκτονία Αρμενίων» τ. 490, «Η πολιορκία της Μάλτας & άλωση της Αμμόχωστου» τ. 528, «Η μάχη στη Σλίβνιτσα» τ. 515.

Η πολιτισμική ιστορία αναφέρεται κυρίως στην Ιταλία, Αυστρία, Αγγλία, Ουκρανία. Αναφέρω ενδεικτικά τους τίτλους: «Γκαμπριέλε Ντ' Ανούτσιο. 150 χρόνια από τη γέννηση ενός μύθου» τ. 546, «Χέρμπερτ Φον Κάραγιαν» τ. 749, «Το δαχτυλίδι του Τόλκιν» τ. 561, «Το αυτοκέφαλο της Ουκρανικής εκκλησίας» τ. 606.

Η κοινωνική ιστορία σε μικρό ποσοστό παρουσιάζει υλικό κυρίως για την Ελλάδα, την Τουρκία, τη Γερμανία, την Ιταλία και τη Ρωσία. Ενδεικτικά αναφέρω τους τίτλους: «Εκτελέσεις θανατοποινιτών στη Νεότερη Ελλάδα» τ. 550, «Η ασίγαστη δίψα για την εξουσία. Οι σουλτάνοι Βαγιαζήτ Β΄ και Σελίμ Α΄» τ. 584, «Η πτώση του τείχους του Βερολίνου 1989-2009» τ. 495, «Ηδονή και ακολασία στην Πομπηία» τ. 601, «Gazprom» τ. 507.

Όλες οι παραπάνω χώρες εμπλέκονται στην νεότερη (18^{0ς}, 19^{0ς}) και σύγχρονη (20^{0ς}, 21^{0ς}) ευρωπαϊκή και μεσογειακή ιστορία και επίσης συναντώνται με την εθνική ιστορία μας από τον 19^ο αιώνα και μέχρι σήμερα σε πεδίο συγκρούσεων και συμμαχιών, αλλά και πολλών μεταναστών προς εμάς (Λιάκος, 2019; Ντάγιος, 2015; Τσουκαλάς, 2020; Κρεμμυδάς, 2016; Mcneil, 2017; Μηλιός, 2020; Mazower, 1994; Σβολόπουλος, 2008; Carr, 2021; Βακαλόπουλος, 2002; Σταυρινού, 2011; Gerolymatos, 2018; Γλύκατζη- Αρβελέρ, 1999; 2016).

Καταγράφουμε επίσης α) τη συνάρτηση της πολιτικής ιστορίας με θέματα σύγχρονης ιστορίας, β) της στρατιωτικής ιστορίας με θέματα νεότερης ιστορίας, γ) της πολιτισμικής ιστορίας με θέματα αρχαίας ιστορίας και δ) της κοινωνικής ιστορίας με θέματα σύγχρονης και αρχαίας ιστορίας. Οπότε, η πολιτισμική ιστορία προκρίνεται στις περισσότερες ιστορικές περιόδους, εκτός της νεότερης, όπου προκύπτει κυρίαρχη η στρατιωτική και της σύγχρονης, όπου κυριαρχεί η πολιτική ιστορία.

Συνεπώς το περιοδικό, επιλέγει πολιτικά θέματα για τη σύγχρονη ιστορία, στρατιωτικά για τη νεότερη και πολιτισμικά για τη βυζαντινή, αρχαία ιστορία και προϊστορία, ακολουθώντας την επικαιροποίηση των σύγχρονων θεμάτων δίνοντας έμφαση στις πηγές και στις μαρτυρίες, στη βιβλιογραφία και επιδιώκοντας την κριτική αποτίμηση και την ερευνητική καταγραφή. Παρακολουθούμε δηλαδή τόσο την καταχώριση πληροφοριών, αλλά και τον προβληματισμό ως ανάγκη έρευνας ιστορικών ζητημάτων από διαφορετικούς πομπούς/συγγραφείς. Τέλος η κοινωνική ιστορία κυριαρχεί σε θέματα της σύγχρονης ιστορίας.

Τέλος, η ιστοριογραφική αφήγηση που προσλαμβάνουμε είναι η παραδοσιακή για θέματα στρατιωτικής και πολιτικής ιστορίας και μικτά τη μοντέρνα και μεταμοντέρνα για θέματα πολιτισμικής και κοινωνικής ιστορίας.

Η χρήση παραδοσιακού/μοντέρνου μας παραπέμπει στις πρωτογενείς πηγές, στα κρατικά αρχεία και στη διπλωματική ιστορία. Τα ιστορικά δρώμενα υποκειμένα εκπροσωπούν την πολιτική και στρατιωτική εξουσία, αποσιωπώντας τους καθημερινούς ανθρώπους. Έτσι ο ρόλος της προσωπικότητας και της πολιτικής ιστορίας ενισχύεται. Ο περιορισμός στη μελέτη στρατιωτικού και διπλωματικού πεδίου («Μεγάλη Ιστορία» ή «Μεγάλη Αφήγηση») προσλαμβάνεται ως ιδεολογικό εργαλείο του εθνικού κράτους, κατάλληλο για την υποστήριξη της εθνικής ταυτότητας και την εδραίωση εθνικής κρατικής εξουσίας και κοινωνικής συνοχής. Ωστόσο η εμμονή στα γεγονότα αποκλείει την κατανόηση σημαντικών όψεων της ιστορικής πραγματικότητας, ιδιαίτερα στην οικονομία, τις κοινωνικές δομές, τη ζωή των ανώνυμων ανθρώπων ομάδων, στις νοοτροπίες κ.λπ.

- Ποιο είδος δημόσιου λόγου χρησιμοποιείται στα εξώφυλλα;

Το κυρίαρχο είδος δημόσιου ιστορικού λόγου, όπως προκύπτει από τους τίτλους των εξωφύλλων αφορά στον πραγματιστικό λόγο, αναδεικνύοντας την ιστορική πληροφορία.

Το περιοδικό επιλέγει σε θέματα πολιτικής ιστορίας τον νοηματικό λόγο, σε θέματα στρατιωτικής ιστορίας τον πραγματιστικό λόγο, σε θέματα πολιτισμικής ιστορίας μικτά, τον νοηματικό και πραγματιστικό και σε θέματα κοινωνικής ιστορίας τον προπαγανδιστικό λόγο.

Ο προπαγανδιστικός λόγος χρησιμοποιείται περιορισμένα στη μεταμοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση, γιατί ακολουθείται από τους συγγραφείς η όσμωση της Ιστορίας με παράπλευρες επιστήμες, τη σημειολογία, γλωσσολογία, θεωρία λογοτεχνίας, φιλοσοφία, ανθρωπολογία, πολιτισμικές σπουδές και κυρίως τη «γλωσσολογική στροφή» της Ιστορίας.

Η μεταμοντέρνα κριτική αναδεικνύει και τις ρήξεις στην ιστορική συνέχεια αποδίδοντας έμφαση στον κατασκευασμένο/διαμεσολαβημένο ιστορικό λόγο, ακαδημαϊκό και δημόσιο. Ωστόσο οι ριζοσπαστικές κριτικές των παραδοσιακών μεθόδων ιστορικής έρευνας, όπως κυριάρχησαν στις θεωρητικές συζητήσεις από τη δεκαετία του 1970 φαίνεται ότι άσκησαν σημαντική, αλλά περιορισμένη επίδραση στον τρόπο που συνεχίζεται να γράφεται η δημόσια ιστορία.

- Ποιο είδος ιστορικής εικονογράφησης χρησιμοποιείται από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» στα εξώφυλλα;

Κυρίαρχο είδος ιστορικής εικονογράφησης στα εξώφυλλα του περιοδικού αποτελούν οι εικόνες ισχύος, αναδεικνύοντας την παραδοσιακή ηγεμονική και ανδροκεντρική ιστορία.

Επιπλέον στο μεγαλύτερο ποσοστό των εξωφύλλων χρησιμοποιείται μόνο μία εικόνα. Η μία εικόνα ως φωτογραφικός ρεαλισμός και παραδοσιακή απόδοση τεχνοτροπίας

υποστηρίζει τη στρατιωτική ιστορία των επωνύμων, δίνοντας έμφαση στο πρόσωπο ή το πολεμικό γεγονός (Spiker, 2003: 2; Lule, 1995: 199). Έτσι η εικονογράφηση αγκιστρώνει και τη θεματική επιλογή του περιοδικού για την πολιτική, τη στρατιωτική και μερικώς την πολιτισμική ιστορία.

Στα εξώφυλλα του περιοδικού εντοπίζουμε επίσης την τυπολογία του Burke (2003) ως εικόνες ισχύος, ως εικόνες υλικού πολιτισμού και ως στερεοτυπικές και κοινωνικές εικόνες, αναδεικνύοντας τα είδη της ιστορικής αφήγησης και ερμηνείας.

Εντοπίζουμε επίσης την αγκίστρωση μεταξύ εικόνας και υπέρτιτλου (64,3% ναι, 20,4% μερική αγκίστρωση, 15,3% όχι), οπότε διευκολύνεται το βλέμμα και η πρόσληψη του κοινού.

Σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά περιοδικά ΔΙ (Popp, Schumann & Hannig, 2015), παρατηρούμε ότι οι εικόνες είναι ιστορικά επαρκείς καθώς προέρχονται από την περίοδο που καλύπτει το άρθρο. Επίσης, παρατηρούμε ότι δεν χρησιμοποιούνται στιγμιότυπα από ιστορικές ταινίες και υστερόχρονες δευτερογενείς πηγές. Η χρήση των εικόνων είναι προσεκτική και ακριβής και δεν θεωρούνται ούτε αντιμετωπίζονται ως διακοσμητικό υλικό.

Εικονογραφικά συνολικά, προκύπτει η ανδροκεντρική, ηγεμονική ιστορία με κυρίαρχη ενδεικτικά τη μορφή του σοβαρού και πολεμοχαρή ηγεμόνα σε έγχρωμες αποδόσεις με προοπτική και χρήση της γεωγραφίας ως τοπίου και τόπων, αλλά και ως πορτρέτα σε κοντινή μετωπική απόδοση ως απεύθυνση στους θεατές.

Η «ταυτότητα» όπως προσδιορίστηκε από τον Foucault «ως διαδρομή» μπορεί να εντοπιστεί και στην εικαστική καταγραφή της Ιστορίας. Το οπτικό υλικό στα εξώφυλλα φαίνεται ότι κυρίως αντλείται από την νεοελληνική θετικιστική ιστοριογράφηση της ακαδημαϊκής οπτικοποίησης. Η επιλογή της εικόνας ακολουθεί προκαθορισμένους ιδεολογικοπολιτικούς και κοινωνικούς προσανατολισμούς (στο Βαμβακίδου & Κυρίδης, 2008).

Ο συντηρητικός και ιδεολογικός μηχανισμός της ακαδημαϊκής ιστορικής ζωγραφικής και της αντίστοιχης εικονογράφησης των σχολικών εγχειριδίων υποβαθμάζεται από ανακρίβειες, από την έμφαση που δίνεται στην προσωπολατρεία-ήρωολατρεία, την έξαρση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων που αποδίδονται στο ελληνικό γένος, στη φυλή, στη χριστιανοσύνη, στις παραινέσεις και στα ευχολόγια συγκροτώντας ένα τυποποιημένο σύστημα σημείων με συνθηματική, πολεμική κατεύθυνση που αποκτά τη λειτουργία του συμβόλου.

Τα εθνικά ή πατριωτικά σύμβολα, τα οποία κατασκευάζονται και αναπαράγονται σε κάθε εποχή θεμελιώνουν έναν τύπο «κατά τον οποίο το σημαίνον είναι αυθαίρετο ή καθαρά συμβατικό» (Barry 1997: 119) με αποτέλεσμα τα σύμβολα να μην είναι κατανοητά από όσους δεν ανήκουν στο συγκεκριμένο πολιτισμό, γιατί κάθε σύμβολο

μεταφέρει αναγκαστικά μια ιστορία αναπαράστασης, σύνδεσης και σχέσης. Μ' αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται μια συναισθηματική προσέγγιση της ιστορικής πραγματικότητας με την οποία επιτυγχάνεται η ομοιογενοποίηση των τιμώντων και τιμωμένων, η ταύτιση του παρελθόντος με το παρόν, η διακήρυξη της πίστης σ' ένα ιστορικό πρότυπο, παρά η ιστορική αλήθεια.

Στην ΔΙ του εικονογραφημένου περιοδικού φαίνεται επίσης ότι η ελληνική ιστορία και η πατρίδα συγκροτούν αδιάσπαστη ενότητα με την ορθοδοξία, καθώς ταυτίζεται η εθνική ετερότητα με την κοινότητα της γλώσσας, της φυλής και της θρησκείας. Στην ιστορική ζωγραφική του 19ου αιώνα, που είναι κυρίαρχη στα τεύχη του περιοδικού παρατηρείται η διερεύνηση της ψυχολογίας της πίστης, η οποία μεταβιβάζεται από το θείο στην πατρίδα και ιδεολογικοποιεί τα ιστορικά γεγονότα ώστε να υπερτονίζεται η «ισχύς των συλλογικών αυταπατών» (Ζιάκας 1993: 66-68). Έτσι προβάλλεται η ανάγκη διατήρησης της εθνικής ευταξίας, την οποία ορίζουν αφενός το αίσθημα της τιμής, της φυλετικής καθαρότητας, της εθνικής ομαδοποίησης και αφετέρου τα αισθήματα της αντιπαλότητας, της εχθρότητας, της άμυνας, των διπολικών, δυαδικών σχέσεων και συναισθημάτων.

Οι σιωπηρές, συμπαραδηλωτικές ιδεολογικές κατευθύνσεις των ιστορικών πορτρέτων και των αφηγήσεων του πολέμου, μέσα από την ακαδημαϊκή ιστορική εικόνα και τη συγκεκριμένη ευρωκεντρική επιλογή της εικόνας δεν προέρχονται άμεσα από το ιστορικό σημείο, το ιστορικό δρώμενο ως πραγματικό συμβάν, αλλά από τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία και η εκπαιδευτική κοινότητα το χρησιμοποιεί και το αξιολογεί. Το ζήτημα για την ύπαρξη καθαρής καταδήλωσης ή απλώς κυρίαρχης συμπαραδήλωσης (Thwaites, 1994: 63-75) μπορεί να μεταφραστεί σε όρους ιστορικής αντικειμενικότητας και ιδεολογικής φόρτισης τόσο στο περιεχόμενο όσο και στο ύφος των εικαστικών μαρτυριών, η οποία στη συνέχεια ταυτίζεται με την κυρίαρχη, εθνική, ηγεμονική ομάδα των αναγνωστών/τριών.

- *Ποιος είναι ο δημόσιος λόγος που παράγει το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» για τη σχέση της Ελλάδας με άλλα έθνη;*

Από τα 27 άρθρα του περιοδικού, που αναφέρονται στις σχέσεις της Ελλάδας με άλλες χώρες, διαπιστώνουμε πως την περίοδο που εξετάζουμε, το περιοδικό ενδιαφέρεται κυρίως για θέματα που αφορούν τη σχέση της *Ελλάδας με τη Γερμανία*.

Αυτό εξηγείται καθώς την περίοδο (2008-2018) οι ελληνογερμανικές σχέσεις αποτέλεσαν κυρίαρχο πολιτικό και δημοσιογραφικό θέμα, γιατί σε όλη τη διάρκεια της μνημονιακής δεκαετίας, οι αντιγερμανικές διαθέσεις της ελληνικής κοινής γνώμης παρέμειναν σταθερά πλειοψηφικές.

Τα ποσοστά κυμάνθηκαν από 66% (2 στους 3) έως και 78% (8 στους 10), τον Φεβρουάριο του 2015, αμέσως μετά την εκλογική νίκη του ΣΥΡΙΖΑ. Ωστόσο, στην περίοδο της 2ης διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ (9/2015-7/2019), ο σχεδόν καθολικός

αντιγερμανισμός της κοινής γνώμης, επέστρεψε στα πλειοψηφικά επίπεδα του 66%-68%. Τα αίτια της γενικευμένης κοινωνικής δυσαρέσκειας στην Ελλάδα, απέναντι στη Γερμανία, φαίνεται ότι οφείλονται στη διαχείριση της κρίσης της Ευρωζώνης. Ο βαθμός ικανοποίησης από τους χειρισμούς της Γερμανίας καθιερώθηκε στο ΠΒ το 2012 και μετρήθηκε μέχρι το 2015. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της 4ετίας, ελάχιστοι Έλληνες πολίτες, μόλις 5%-9%, βρέθηκαν να υποστηρίζουν τη γερμανική πολιτική. Η ανάλυση της έκτασης της γερμανικής επιρροής στην Ελλάδα, που παρουσιάζουμε στηρίζεται στις χρονοσειρές των μετρήσεων του Πολιτικού Βαρόμετρου της *Public Issue*. Αυτές οι διαχρονικά παγιωμένες κοινωνικές στάσεις απέναντι στη Γερμανία δεν φαίνεται να αναιρούνται, λόγω της στάσης που τηρεί η Γερμανία, απέναντι στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και τα προβλήματα της Ανατολικής Μεσογείου (Μαυρής, 2021).

Ως κυρίαρχη θεματολογία και προβληματική των άρθρων προβάλλεται η θεματική των διμερών σχέσεων και συγκεκριμένα τα θέματα αλληλεγγύης/συμμαχίας. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι υπέρτιτλοι «Ελληνοαλβανικές σχέσεις» τ. 519 και οι «Ελληνογερμανικές σχέσεις» τ. 506 και αναφέρουμε αποσπάσματα από τα άρθρα: «... οι διαπραγματεύσεις του 1958 έδειξαν εξάλλου ότι η Ελλάδα και η Γερμανία εναρμονίζονταν σε επίπεδο ιδεολογικοπολιτικό και εγκαινίασαν μια νέα φάση στις διμερείς σχέσεις, όχι μόνο λόγω της οικονομικής ενίσχυσης την οποία έφερε στην Ελλάδα, αλλά και γιατί μπήκε μία τελεία στο ζήτημα της αντιπαράθεσης με το πολεμικό παρελθόν» (τ. 506, σελ. 25), «... στο πλαίσιο των διαμορφωόμενων καλών διμερών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κίνας, η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε το 2008 στη συμμετοχή στην ανθρωπιστική βοήθεια προς τους σεισμόπληκτους της επαρχίας Σετσουάν (12 Μαΐου 2008) με 1,05 εκατ. Ευρώ.» (τ. 513 σελ. 106)

Εικόνα 5.1 Τεύχος 506

Εικόνα 5.2 Τεύχος 519

Άλλα θέματα που απασχολούν το περιοδικό, είναι το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα στη θεματική των πολιτικών ζητημάτων, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Κατοχή στη

θεματική των ιστορικών γεγονότων και οι εμπορικές συναλλαγές στη θεματική των οικονομικών ζητημάτων.

Ενδεικτικά αποσπάσματα από τα άρθρα που ασχολούνται με αυτά τα θέματα: «..Βασικό ζήτημα μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας, παρά τα χρόνια που είχαν περάσει, παρέμενε το πρόβλημα της Βορείου Ηπείρου..» (τ. 519, σελ.32), «Το Βορειοηπειρωτικό Ζήτημα είχε παγώσει μετά την ελληνοαλβανική συμφωνία...» (τ. 519, σελ.37), «...έδωσαν βάσιμες ελπίδες στην ελληνική κοινή γνώμη ότι το Βορειοηπειρωτικό θα ρυθμιζόταν μεταπολεμικά υπέρ των ελληνικών δικαιών...» (τ. 519, σελ. 37), «Τα τριάμισι χρόνια της γερμανικής κατοχής κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αποτελούν το πιο σκοτεινό κεφάλαιο στη σχέση μεταξύ Ελλάδας και Γερμανίας...» (τ.506, σελ.22), «...η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχει φέρει πολύ πιο κοντά τον ελληνικό επιχειρηματικό κόσμο με τον αντίστοιχο κινεζικό, με τον πρώτο να προσπαθεί να διεισδύσει στην αναμφισβήτητη μεγάλη και πολλά υποσχόμενη κινεζική αγορά.» (τ. 513, σελ. 104-105)

Ως κυρίαρχο είδος δημόσιου λόγου, που προσλαμβάνουμε από το περιοδικό για τις σχέσεις της Ελλάδας με τα άλλα κράτη προκύπτει ο προπαγανδιστικός και με μικρή διαφορά ο νοηματικός λόγος σε αντίθεση με τα εξώφυλλα, όπου ο πραγματιστικός/πληροφοριακός λόγος κυριαρχεί.

Ο δημόσιος ιστορικός λόγος διακρίνεται ανάλογα με τον τρόπο χρήσης των σημειωτικών συστημάτων και σύμφωνα με την τυπολογία των Richards και Morris, που εφαρμόζουμε, ο «πραγματιστικός» είναι προσανατολισμένος στα εξωτερικά γεγονότα και απέχει από στοιχεία υποκειμενικότητας, ως συνώνυμος της πληροφοριακής γλώσσας (στο Πλειός, 2001:67-79). Ο «νοηματικός» ως σχέση μεταξύ του αναπαριστώμενου αντικειμένου και της αναπαράστασής του δεν υπακούει κατ' ανάγκη την αρχή της πραγματικότητας ως γλώσσα συμβολική και λογοτεχνίζουσα. Ο τρίτος τύπος λόγου, ο «προπαγανδιστικός» ως ενδιάμεσος λόγος, μεταξύ του πραγματιστικού και νοηματικού, επιδιώκει να πείσει το κοινό στις καθιερωμένες και αποδεκτές από το κοινωνικό περιβάλλον αντιλήψεις αξίες και ιδέες. Όλοι οι παραπάνω «λόγοι», δεν είναι παρά ιδεότυποι, που αναφέρονται σε τρεις διαφορετικές ποιοτικά καταστάσεις του λόγου. Οι διάφορες μορφές του λόγου, όπως διαμορφώνονται ιστορικά, μπορούν να συνδυάζουν περισσότερες πτυχές από περισσότερους τύπους λόγου (στο Πλειός, 2001:107).

Στα κείμενα με κυρίαρχο τον προπαγανδιστικό λόγο, διακρίνεται η προσπάθεια διαμόρφωσης πεποιθήσεων με κυρίαρχους τον πολιτικό και ηγετικό λόγο. Σε ένα μεγάλο ποσοστό στο νοηματικό λόγο, διακρίνεται ο συναισθηματικός λόγος που αφορά στο τραύμα, τη συγκίνηση και τη συμπόνια. Ως προς την ιστοριογραφική αφήγηση προκύπτει έτσι και συνακόλουθα επαληθεύεται η παραδοσιακή/ιστορικίστικη, όπως και στα εξώφυλλα. Στα αποσπάσματα της παραδοσιακής ιστοριογραφικής αφήγησης περιγράφονται κυρίως πολιτικά γεγονότα,

ενώ στα αποσπάσματα της μοντέρνας αφήγησης περιγράφονται κυρίως θέματα οικονομικής ιστορίας.

Στο περιοδικό, οι περισσότερες αναφορές και στις (4) τέσσερις θεματικές που προέκυψαν ως *πολιτικά ζητήματα, ιστορικά ζητήματα, διμερείς σχέσεις, οικονομικά ζητήματα* αφορούν τη Γερμανία.

Ως προς τις υπόλοιπες χώρες με πολλές αναφορές, η *Τουρκία* αναφέρεται κυρίως για *ιστορικά ζητήματα*, οι *ΗΠΑ* για τις *διμερείς σχέσεις*, η *Γερμανία* για *οικονομικά ζητήματα και διμερείς σχέσεις*, η *Γαλλία* για τις *διμερείς σχέσεις*, η *Κίνα* για *οικονομικά ζητήματα*, η *Αλβανία* για *διμερείς σχέσεις*, το *Ισραήλ* για τις *διμερείς σχέσεις*, η *Ιταλία* για *ιστορικά ζητήματα*, η *Αίγυπτος* για *πολιτικά ζητήματα* και η *Βουλγαρία* για *ιστορικά ζητήματα*, ακολουθώντας τις πραγματικές πολεμικές και πολιτικές σημάνσεις της εθνικής μας ιστορίας.

Επίσης, οι περισσότερες αναφορές και για τα τρία είδη του δημόσιου ιστορικού λόγου (πραγματιστικός, νοηματικός, προπαγανδιστικός) αφορούν τη Γερμανία. Ειδικότερα, ο πραγματιστικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως για αναφορές στο *Λίβανο*, στο *Ιράν*, στη *Γιουγκοσλαβία* και στο *Μαυροβούνιο*, ο νοηματικός λόγος χρησιμοποιείται κυρίως για αναφορές στην *Τουρκία*, στη *Γερμανία*, στην *Ιταλία*, στη *Βουλγαρία* και στο *Μαυροβούνιο* και ο προπαγανδιστικός λόγος χρησιμοποιείται για αναφορές στις *ΗΠΑ*, στην *Κίνα*, στην *Αλβανία*, στο *Ισραήλ*, στην *Αίγυπτο* και στην *Αραβία*.

Ως προς το συναισθηματικό δημόσιο λόγο, ως υποκατηγορία του νοηματικού επιλέγεται και χρησιμοποιείται σε κείμενα που αναφέρονται στην *Τουρκία*, τη *Γερμανία*, *Ιταλία*, *Βουλγαρία*, *Γιουγκοσλαβία* και *Μαυροβούνιο*, ενώ ο λόγος ως διαμόρφωση των πεποιθήσεων/υποκατηγορία του προπαγανδιστικού λόγου εντοπίζεται σε κείμενα που αναφέρονται στις *ΗΠΑ*, την *Κίνα*, την *Αλβανία*, το *Ισραήλ*, την *Αίγυπτο*, τον *Λίβανο*, το *Ιράν* και την *Αραβία*.

Έτσι επαληθεύεται μέσα από τις γεωγραφικές σημάνσεις, η ανάδειξη του αντίστοιχου ιστορικού, γεγονοτολογικού λεξιλογίου. Οπότε προσλαμβάνουμε τη ΔΙ στα συγκεκριμένα άρθρα ως *Ιστορία συμβαντολογική και δομική*. Η κρίση της σύγχρονης ιστορίας οφείλεται και στην αμφισβήτηση επιστημολογικών της βάθρων, αλλά και στις νέες πολιτικο-ιδεολογικές αντιπαραθέσεις της εποχής της παγκοσμιοποίησης. Παρατηρούμε και σήμερα την ιδεολογικοποίηση των ιστορικών σπουδών, ενίοτε με επιστροφή στα παραδοσιακά ερμηνευτικά σχήματα του ενιαίου εθνικού αφηγήματος. Φαίνεται ότι *παράλληλα με την ιστορική επιστήμη και η ΔΙ επωμίζεται τον παραδοσιακό ρόλο παρακαταθήκης πολιτικών αξιών και προτύπων δράσης*.

Επιπλέον, η παραδοσιακή ιστοριογραφική αφήγηση παρατηρείται σε κείμενα που αναφέρονται στην *Τουρκία*, τις *ΗΠΑ*, τη *Γαλλία*, την *Αλβανία*, το *Ισραήλ*, την *Ιταλία*, την *Αίγυπτο*, τη *Βουλγαρία*, το *Ιράν*, τη *Γιουγκοσλαβία*, το *Μαυροβούνιο* και την

Αραβία ως διαχρονικές ιστορικές και πολιτικές σημάνσεις για την εθνική και ευρωπαϊκή ιστορία μας. Η μοντέρνα ιστοριογραφική αφήγηση εντοπίζεται σε αναφορές στην Κίνα και τον Λίβανο, ως απόμακρες από εμάς γεωγραφικές και πολιτικές σημάνσεις.

Ως προς τα γεγονότα που περιγράφονται ως πολιτικά ζητήματα και ιστορικά γεγονότα, ως διμερείς σχέσεις, ως οικονομικά ζητήματα, επιλέγεται ο *πραγματιστικός λόγος κυρίως στα οικονομικά ζητήματα, ο νοηματικός λόγος στα ιστορικά ζητήματα, ο προπαγανδιστικός λόγος κυρίως στις διμερείς σχέσεις, ενώ για τα πολιτικά ζητήματα χρησιμοποιείται κυρίως ο νοηματικός λόγος και επαληθεύεται ο δημοσιογραφικός και λογοτεχνίζων στόχος των συγγραφέων για τη δημοσίευσή τους στο περιοδικό.*

Ο συναισθηματικός λόγος (υποκατηγορία νοηματικού λόγου) χρησιμοποιείται κυρίως σε πολιτικά γεγονότα, στην οικονομική ιστορία και σε διπλωματικά γεγονότα. Οι κειμενικές υποθεματικές, όπως προκύπτουν ως δίκαιο/συμβάσεις/νομικά γεγονότα και πράξεις ατόμων με εξουσία και επιρροή προσλαμβάνονται ως λόγος για τη διαμόρφωση πεποιθήσεων, ενώ η θρησκεία ως υποθεματική της παραδοσιακής ιστορίας προσλαμβάνεται ως συναισθηματικός λόγος, επαληθεύοντας τους συγκινησιακούς στόχους των συγγραφέων.

Η υποκατηγορία του συναισθηματικού λόγου ως διπολικά στερεοτυπικά σχήματα ως διχόνοια/διαίρεση/όξυνση των αντιθέσεων εντοπίζεται στην παραδοσιακή ιστορία, όπως επίσης και οι υποκατηγορίες της διαμόρφωσης πεποιθήσεων ως εθνικός και πολιτικός λόγος. Συνολικά παρατηρούμε ότι τα κείμενα αυτά μετέχουν στη διαμόρφωση μιας ενιαίας δημόσιας μνήμης και στην ενίσχυση μιας κυρίαρχης ιστορικής κουλτούρας. Παρατηρούμε επίσης την ενίσχυση της ιστορικότητας ως ιδιότητας του γεγονότος, προσώπου, της ιστορικής έννοιας για τα οποία υπάρχουν αξιόπιστες ιστορικές μαρτυρίες, όπως επίσης για τα γεγονότα, τις δράσεις και τις έννοιες που έχουν αξία για τη μελέτη της Ιστορίας.

- *Ποια είναι η σχέση των συγγραφέων του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» με την επιστήμη της Ιστορίας;*

Οι συγγραφείς του περιοδικού για την περίοδο (2008-2018) είναι κυρίως ακαδημαϊκοί ιστορικοί και επομένως προκρίνεται η ακαδημαϊκή αφήγηση.

Τα επιστημονικά πεδία των συγγραφέων, που δεν είναι ιστορικοί και εμπλέκονται με τη θεματολογία του περιοδικού αφορούν κυρίως την νομική, τη διεθνολογία, τις πολιτικές επιστήμες και τη φιλολογία.

Οι συνεργάτες του περιοδικού είναι στην πλειονότητα άνδρες και Έλληνες.

Οι περισσότεροι αυτοπροσδιορίζονται ως ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών, ενώ η πλειοψηφία των γυναικών συγγραφέων δήλωσε πως εργάζονται ως εκπαιδευτικοί. Οι Έλληνες συνεργάτες του περιοδικού είναι κυρίως συγγραφείς, ιστορικοί ερευνητές,

διδάκτορες ιστορίας, διδάκτορες άλλων επιστημών, ακαδημαϊκοί άλλων επιστημών, ενώ οι ξένοι αρθρογράφοι στην πλειονότητα είναι δημοσιογράφοι και εκπαιδευτικοί.

Οπότε προκύπτει η ΔΙ ως εκλαϊκευση και νοηματικός/προπαγανδιστικός λόγος από τις ομάδες των συγγραφέων ως *δημοσιογράφων, εκπαιδευτικών, νομικών και φιλολόγων*.

- Πώς κρίνει και αποτιμά το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» ο εκδότης του;

Η θεματολογία των τευχών αποφασίζεται από τον διευθυντή του περιοδικού μετά τον προγραμματισμό μηνών, με κριτήριο το κυρίαρχο δημοφιλές ιστορικό θέμα διαχρονικό ή σύγχρονο. Οι συνεργάτες/τριες του περιοδικού είναι κυρίως πανεπιστημιακοί ιστορικοί και ένα μικρό μέρος συγγραφείς, δημοσιογράφοι και ιστορικοί ερευνητές. Οπότε παρατηρείται η τάση να προωθείται η ακαδημαϊκή ιστορική αφήγηση μέσω του εντύπου της ΔΙ. Ως προς τη σχέση του περιοδικού με το κοινό και την επιστήμη της Ιστορίας, τα κείμενα βιβλιογραφούνται και υποστηρίζονται από πανεπιστημιακούς και από τη συντακτική επιτροπή, προβάλλοντας το περιοδικό ως αντικειμενικό και πολιτικά ουδέτερο. Η ταυτότητα του περιοδικού προκύπτει από το εισαγωγικό σημείωμα. Δεν γίνεται λογοκρισία, αλλά η συντακτική ομάδα επιλέγει με θεματικά κριτήρια τα άρθρα των συγγραφέων. Τα οφέλη από το περιοδικό είναι αφενός οικονομικά, αλλά την περίοδο που εξετάζουμε λόγω της οικονομικής κρίσης το περιοδικό συνεχίζει την κυκλοφορία μέσω διαφημιστικών εσόδων. Αφετέρου το ηθικό κέρδος της προσφοράς στην Ιστορία και τον ελληνικό Τύπο κρίνεται σημαντικό, γιατί συνολικά το περιοδικό, αξιολογείται θετικά. Το μέλλον των περιοδικών Ιστορίας εξαρτάται από την εγκυρότητα του περιοδικού, και την καλή σχέση που έχουν οι Έλληνες με την Ιστορία. Για το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» συγκεκριμένα, οι αλλαγές στο μέλλον αφορούν στην προσθήκη νέων συνεργατών, αλλά και ψηφιοποίηση όλων των τευχών που θα είναι διαθέσιμα σε όλους/ες.

- Πώς αποτιμάται η πρόσληψη του περιοδικού από το αναγνωστικό του κοινό;

Από την έρευνα κοινού, που υλοποιήσαμε την περίοδο από τον Ιούλιο μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2018 προκύπτουν τα εξής:

α) Δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων: το κοινό του περιοδικού είναι κυρίως άντρες, ηλικίας 26 έως 35 ετών, παντρεμένοι, ζουν στην επαρχία σε περιοχές με πληθυσμό άνω 10.000 κατοίκους, είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και είναι δημόσιοι υπάλληλοι.

β) Η σχέση των ερωτώμενων με το περιοδικό: αγοράζουν το περιοδικό ανά διαστήματα, το προμηθεύονται από τα περίπτερα και δεν χρησιμοποιούν ακόμη την ιστοσελίδα του περιοδικού. Η Ιστορία που τους ενδιαφέρει περισσότερο από το

περιοδικό είναι α) η νεότερη (35,6%) και σύγχρονη (35,6%), β) η ελληνική-εθνική (47,6%), γ) η πολιτική (25%), πολιτιστική (24,7%) και κοινωνική ιστορία (24,2%). Επιλέγουν το περιοδικό λόγω του περιεχομένου και της θεματολογίας του. Θεωρούν ότι η εικονογράφηση του περιοδικού βοηθάει στην κατανόηση των κειμένων και πως η γλώσσα του κειμένου είναι εύληπτη. Καταναλώνουν κατά μέσο όρο 1 έως 3 μέρες για την ανάγνωσή του και το θεωρούν μέσο ψυχαγωγίας και πηγή γνώσης.

γ) Η σχέση των ερωτώμενων με την Ιστορία: η πλειονότητα των ερωτώμενων είχε πολύ καλή σχέση με τη σχολική ιστορία και χρησιμοποιεί και άλλες πηγές κυρίως το διαδίκτυο και βιβλία για να διαβάσει Ιστορία. Θεωρούν σημαντική τη γνώση της Ιστορίας και το περιοδικό ικανοποιεί τα ιστορικά τους ενδιαφέροντα. Θα επέλεγαν να διαβάσουν ένθετα Ιστορίας κυρίως της εφημερίδας «Καθημερινή». Αυτή η επιλογή μπορεί να αποτελέσει αντιπροσωπευτική του ιδεολογικού προσανατολισμού των αναγνωστών. Θεωρούν ότι η Ιστορία που διαβάζουν στο περιοδικό έχει μέτρια σχέση με την Ιστορία, που διδάχθηκαν στο σχολείο.

δ) Συναισθηματική διάσταση – αξιολόγηση: η πλειονότητα των ερωτώμενων απαντώντας στην κλίμακα Likert, θεωρεί ότι οι πληροφορίες που διαβάζει στο περιοδικό είναι ασφαλείς και διασταυρωμένες. Θεωρεί πως το περιοδικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη διδασκαλία της Ιστορίας σε μεγάλο βαθμό, ότι επηρεάζει την εθνική συνείδηση σε μέτριο βαθμό και την ιστορική συνείδηση σε μεγάλο βαθμό. Επιπλέον, επιθυμούν σε μέτριο προς μεγάλο βαθμό τη βελτίωση της εικονογράφησης του περιοδικού και τη βελτίωση της θεματολογίας. Επιθυμεί σε μέτριο βαθμό την αλλαγή στην κοστολόγησή και σε μέτριο προς μικρό βαθμό την αλλαγή στην αισθητική επεξεργασία του περιοδικού. Τέλος, θα πρότειναν την ανάγνωση του περιοδικού σε άλλους/ες.

Από την έρευνα παρατηρήθηκε ότι οι άνδρες αναγνώστες τείνουν να δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στην πολιτική και πολεμική/στρατιωτική ιστορία, ενώ οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στην οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική ιστορία. Η μεγαλύτερη απόκλιση εμφανίστηκε στην πολεμική/στρατιωτική ιστορία, 21,5% των ανδρών την προτιμούν έναντι του 9,0% των γυναικών, επιβεβαιώνοντας την ανδροκεντρική милитарιστική πρόσληψη της Ιστορίας.

Επιπλέον, οι άνδρες στις εναλλακτικές πηγές Ιστορίας τείνουν να δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στο διαδίκτυο, στις τηλεοπτικές εκπομπές Ιστορίας, σε άλλα περιοδικά, σε ιστορικά ένθετα εφημερίδων, σε ιστορικές ταινίες/κινηματογράφο/ντοκιμαντέρ, διαλέξεις, ομιλίες, ενώ οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση στο διαδίκτυο και στα βιβλία.

Σε όλα τα φύλα κυρίαρχη επιλογή αποτελεί το διαδίκτυο, που φαίνεται ότι μας επιβάλλεται πλέον ως ψηφιακός γραμματισμός στα επαγγέλματα που αφορούν τους συνδρομητές ως κοινό του περιοδικού.

Τέλος, οι αναγνώστες δεξιού και κεντροδεξιού ιδεολογικού προσανατολισμού, όπως υποθέτουμε από την εφημερίδα⁴ που επέλεξαν, προτιμούν την ελληνική-εθνική και την παγκόσμια ιστορία, ενώ οι αναγνώστες αριστερού και κεντροαριστερού ιδεολογικού προσανατολισμού φαίνεται να προτιμούν την ευρωπαϊκή ιστορία.

Η έρευνα κοινού δεν αφορά σε γενίκευση, αλλά αποτυπώνει ένα μικρό ποσοστό αναγνωστών/αναγνωστριών που ακολουθούν το περιοδικό δικτυακά την τελευταία δεκαετία. Οι περιορισμοί της έρευνας αφορούν την έλλειψη καταλόγου συνδρομητών του περιοδικού, την απουσία στοιχείων πωλήσεων του περιοδικού (ΕΛΣΤΑΤ και πρακτορείο διανομής Τύπου «Άργος») και την απουσία βιβλιογραφίας για την Ιστορία του περιοδικού, στην οποία καλούμαστε να συμβάλουμε.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Για τους λόγους αυτής της εθνοκεντρικής παραδοσιακής στερεοτυπικής πρόσληψης της Ιστορίας, προτείνουμε:

A) την εκπαιδευτική στοχευμένη χρήση του Περιοδικού (Αβδελά, 1994; Αγγελάκος & Κόκκινος, 2004; Κουλούρη, 1996; 2002; Ρεπούση, 2002; Φραγκουδάκη & Δραγώνα, 1997; Peyrot, 2002),

B) την περαιτέρω έρευνα για τη διερεύνηση της ελληνικότητας στα τεύχη του περιοδικού, που είναι θεματικά αφιερωμένα στο 1821, γιατί διαπιστώνουμε σήμερα τη σύγχυση φοιτητών/τριών, μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών για τον εθνικό αυτοπροσδιορισμό: όπως σημειώνει ο Αθανασιάδης (2021), *σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα (2018) του αμερικανικού Pew Research Center, το 76% των Ελλήνων θεωρεί τη θρησκεία βασικό στοιχείο της εθνικής ταυτότητας, ενώ το 85% θεωρεί ως το πλέον κρίσιμο στοιχείο την κοινή καταγωγή. Πρόκειται για πεποιθήσεις που ασφαλώς αντανακλούν την όψη της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας: το γεγονός ότι από εθνοτική άποψη, η Ελλάδα είναι σήμερα ένα από τα πιο ομοιογενή κράτη της υφηλίου. Πράγματι, περί το 97% του πληθυσμού έχουμε πλέον ως μητρική μας γλώσσα την ελληνική, περί το 90% δηλώνουμε χριστιανοί ορθόδοξοι (έστω κι αν δεν είμαστε θρησκευόμενοι) και ένα αδιευκρίνιστο ποσοστό από τους σύγχρονους Έλληνες,*

⁴ «Η Καθημερινή είναι ημερήσια πολιτική και οικονομική εφημερίδα, που εκδίδεται στην Αθήνα. Ιδρύθηκε από τον Γεώργιο Α. Βλάχο. Το πρώτο φύλλο κυκλοφόρησε στις 15 Σεπτεμβρίου 1919. Μετά το θάνατό του το 1951, η εφημερίδα πέρασε στα χέρια της κόρης του Ελένης Βλάχου. Εξαιτίας οικονομικών προβλημάτων, η Βλάχου πούλησε την εφημερίδα το 1987 στον Γιώργο Κοσσωτά και έγινε μέρος του εκδοτικού συγκροτήματος της ανώνυμης εταιρείας παραγωγής και εκμετάλλευσης μέσω μαζικής επικοινωνίας «Γραμμή». Με την αποκάλυψη του σκανδάλου «Κοσσωτά», η εφημερίδα πέρασε στην «Καθημερινή Α.Ε.» συμφερόντων Αριστείδη Αλαφούζου, και σήμερα μαζί με τον ΣΚΑΪ, αποτελεί μέρος του μιντιακού οργανισμού της οικογένειας Αλαφούζου. Την περίοδο του εθνικού διχασμού υποστήριξε την Ηνωμένη Αντιπολίτευση του Γούναρη και το Λαϊκόν Κόμμα του Παναγιώτη Τσαλδάρη, αργότερα τη δικτατορία του Μεταξά και κατά τη μεταπολίτευση την κυβέρνηση Παπάγου και την Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Στις 21 Απριλίου 1967 λόγω του Απριλιανού πραξικοπήματος η Ελένη Βλάχου διέκοψε την κυκλοφορία της εφημερίδας. Οι δικτάτορες την πίεσαν να ξαναβγάλει την εφημερίδα αλλά εκείνη αρνήθηκε. Μετά από οκτώ μήνες (21 Δεκεμβρίου) διέφυγε στο εξωτερικό. Επέστρεψε στην Ελλάδα στις 9 Αυγούστου του 1974 μετά τη Μεταπολίτευση και τον επόμενο μήνα (15 Σεπτεμβρίου) έβγαλε και πάλι την Καθημερινή. Σήμερα, αν και βρίσκεται πιο κοντά στον κεντρώο χώρο, θεωρείται πολυσυλλεκτική εφημερίδα καθώς ενσωματώνει δημοσιογράφους και απόψεις από διαφορετικές πολιτικές τάσεις» (Μάγερ, 1959; Γιαννουλόπουλος, 2008).

πιστεύουμε ακράδαντα πως φέρουμε στα κύτταρά τους τα γονίδια του Περικλή και της Ασπασίας – συγγέουμε, δηλαδή, το έθνος με τη φυλή. Η σύγχρονη αυτή πραγματικότητα, ωστόσο, προβάλλεται αναχρονιστικά στο παρελθόν. Λιγосτοί πλέον Έλληνες, ίσως οι πλέον φιλόστορες, γνωρίζουν πόσο σύνθετες ήταν από εθνοτική άποψη όλες σχεδόν οι επαρχίες της χώρας ως τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους και όλες οι βόρειες περιφέρειες ως το 1922 και την ανταλλαγή των πληθυσμών – κι ακόμα αργότερα ως το τέλος του Εμφυλίου. Οι περισσότεροι επίσης δεν γνωρίζουμε πως και οι εθνικές ταυτότητες δεν ήταν πάντοτε τόσο συνεκτικές, ούτε τόσο συμπαγείς όσο φαντάζονται σήμερα και, άρα, δεν ήταν διαχρονικές. Παρότι, για παράδειγμα, η σχολική μας Ιστορία αφιερώνει μεγάλο μέρος της στην Επανάσταση του 1821, παρότι περιγράφει πολλές από τις μάχες που δόθηκαν και πολλούς από τους ήρωες που διακρίθηκαν στον Αγώνα, δεν μας λέει κάτι ουσιώδες και κρίσιμο για την αυτογνωσία μας: Πως η Επανάσταση ήταν σημαντική, όχι μόνο διότι με αυτή κατακτήσαμε την πολιτική μας αυτονομία – αποκτήσαμε κράτος – αλλά επίσης διότι δι’ αυτής συγκροτήσαμε συντελεσμένο έθνος (Σβορώνος), αφού ακριβώς τότε δρομολογήθηκε η ώσμωση των ποικίλων «εθνοπολιτισμικών ομάδων» και μορφοποιήθηκε ο πυρήνας της σύγχρονης εθνικής μας ταυτότητας. Το σχολείο δεν μας εξοικειώνει νωρίς με την ιδέα ότι οι εθνικές ταυτότητες δεν ενοικούν στα γονίδια, αλλά ότι συγκροτούνται ιστορικά, διαμορφώνονται σε κρίσιμες περιόδους, όπως η Επανάσταση του 21, οι οποίες λειτουργούν ως τομές στην ιστορία, κι ύστερα από αυτές τίποτε δεν είναι ίδιο με πριν, ούτε η γεωγραφία, ούτε η πολιτεία, ούτε η κοινωνία, ούτε η κυρίαρχη ιδεολογία, ούτε, συνακόλουθα, οι συνειδήσεις των ανθρώπων. Όταν αντιθέτως οι άνθρωποι ζουν μέσα σε μακραίωνες συνέχειες, όταν οι ωσμώσεις είναι καθημερινές και ανεπαίσθητες, τότε παράγονται υβριδικές κουλτούρες, εξόχως ενδιαφέρουσες κι αυτές και απολύτως φυσιολογικές για την εποχή τους, άσχετα που σήμερα τ’ απομεινάρια τους μας ξενίζουν και προσπαθούμε να τα συμμαζέψουμε, να τα στριμώξουμε για να χωρέσουν στον εθνικό κανόνα (Αθανασιάδης, 2021).

Γ) Έρευνα και εκπαιδευτική πρόταση προκύπτει επίσης από τις απουσίες, τις εξαιρέσεις και τις μοντέρνες κοινωνικές αφηγήσεις στα τεύχη για τις γυναίκες, γιατί η φεμινιστική διδασκαλία της Ιστορίας δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί στις τυπικές μορφές εκπαίδευσης, αλλά ούτε και στη ΔΙ, όπως φαίνεται από τις έρευνες των σχολικών εγχειριδίων και των υπαίθριων γλυπτών (Κανταρτζή, 1991;1992; Λαμπροπούλου, 1992; Arnot, 2004; Δεληγιάννη & Ζιώγου, 1993; Πλιόγκου, Κανταρτζή & Τριανταφύλλου, 2017; Βαμβακίδου & Σαρρή, 2012; Ορφανίδης, Βαμβακίδου & Βασιλειάδης, 2021).

ΕΞΩΦΥΛΛΑ ΓΙΑ ΤΟ 1821

ΕΞΩΦΥΛΛΑ ΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

6. Πρόταση εκπαιδευτικής αξιοποίησης του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

6.1. Η Δημόσια Ιστορία στην Εκπαίδευση

Το δικαίωμα στο παρελθόν ως πεδίο διεκδίκησης της παρουσίας στο παρόν και στο μέλλον, το δικαίωμα στη μνήμη και η σύνδεσή του με το ζήτημα των ταυτοτήτων, συνιστούν βασικές όψεις του νέου ιστορικού δημόσιου χώρου που διαμορφώνει τις σύγχρονες ιστορικές αντιλήψεις. Σε αυτό το νέο τοπίο πραγματώνεται η ιστορική εκπαίδευση, που συνδιαλέγεται με τη γενέτειρά της, την ιστοριογραφία, και τις λοιπές επιστήμες αναφοράς, αλλά και με την Ιστορία ως διασκέδαση, ως αφύπνιση της συνείδησης, ως προπαγάνδα, ως διεκδίκηση. Όλες αυτές οι Ιστορίες παρεμβαίνουν και καθορίζουν το έργο της, ως διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων και ιστορικά εγγράμματων πολιτών (Ρεπούση, 2004: 355).

Η διαπίστωση πως τα πάντα είναι κείμενο στην οποιαδήποτε μορφή του, μας τοποθετεί αυτόματα στη θέση του αναγνώστη - δέκτη. Σήμερα, που οι πληροφορίες είναι άμεσα διαθέσιμες από ποικίλα περιβάλλοντα, σε συνδυασμό με την εντατικότερη ενασχόληση με τη ΔΙ, παράγουν διεθνώς μια τάση επανεξέτασης και αναθεώρησης της Ιστορίας εν γένει στα πλαίσια της μετανεωτερικότητας, δίνοντας την ευκαιρία σε μαθητές/τριες, φοιτητές/τριες και ιστορικά ευαισθητοποιημένους πολίτες να γίνουν μέρος αυτής της διαλεκτικής.

Οι δημόσιες εκφάνσεις της Ιστορίας επηρεάζουν την ατομική και συλλογική αντίληψη των παιδιών για το παρελθόν, καθορίζοντας επίσης την ιστορική συνείδηση. Η ΔΙ στην εκπαίδευση προσφέρει την ευκαιρία στα παιδιά να μπορούν να εκτιμήσουν την Ιστορία ως ατελείωτη διαδοχή ερμηνειών που αλλάζουν την κατανόησή μας για το παρελθόν, και βοηθάει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της Ιστορίας και της τρέχουσας πραγματικότητας του περιβάλλοντος κόσμου των μαθητών/τριών. Όμως τα παιδιά πρέπει να έχουν τα απαραίτητα εργαλεία για να συμμετέχουν στις συζητήσεις για τις έννοιες του παρελθόντος. Η ΔΙ στην εκπαίδευση μπορεί να ενθαρρύνει τα παιδιά να καταναλώνουν Ιστορία και να συμμετέχουν ενεργά και στην παραγωγή της.

Η εισαγωγή της ΔΙ στην εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως εμπλοκή στην κοινωνία και ως κοινωνική συμμετοχή στην πολιτιστική επικοινωνία για την Ιστορία και τη μνήμη. Το να παράγει ΔΙ σε μαθησιακά περιβάλλοντα επαναφέρει την ευκαιρία συμμετοχής στην Ιστορία ως πολιτιστική πρακτική στην κοινωνία. Από την άλλη πλευρά, η ΔΙ στην εκπαίδευση βοηθάει τους μαθητές/τριες να αποδομήσουν

αφηγήσεις που προκύπτουν από αναπαραστάσεις των άλλων, αναλύοντας τους τρόπους και τους λόγους, που το κοινό αντιλαμβάνεται και ασχολείται με την Ιστορία. Επιπλέον, γίνονται κατανοητοί οι τρόποι και οι κατηγοριοποιήσεις που χρησιμοποιούνται από τα Μέσα για να παρουσιάσουν τις ιστορικές αφηγήσεις, επισημαίνοντας τη διαφορά μεταξύ αναπαραστάσεων με επιστημονική λογική (που είναι πιο κοντά στην ιστορική επιστήμη) και με λογική παρουσίασης (που βασίζονται στις αισθητικές μορφές έκφρασης). Στη ΔΙ συναντάμε προϊόντα που είναι πιο κοντά στις μορφές επιστημονικής λογικής, εκλαϊκεύοντας την ακαδημαϊκή γνώση, και προϊόντα που αντιμετωπίζουν την ιστορία ως ψυχαγωγία. Οι μαθητές/τριες συναντούν και χρησιμοποιούν μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων ΔΙ στη ζωή τους, που αποτελούν σημαντικά μαθησιακά αντικείμενα, συνδέοντας την εκπαίδευση με την ιστορική κουλτούρα εκτός της εκπαιδευτικής πειθαρχίας. Η εκπαίδευση μπορεί να παρέχει στους μαθητές/τριες τις ικανότητες που απαιτούνται για να ασχοληθούν κριτικά με τις αναπαραστάσεις και τις έννοιες της ΔΙ (Bühl-Gramer, 2018: 202-205).

Η χρήση και η αξιολόγηση Ιστοριών από την εμπειρία των μαθητών/τριών σημαίνει ότι επεξεργάζονται δευτερογενείς και όχι πρωτογενείς πηγές, καθώς συναντούν δευτερογενείς πηγές πολύ πιο συχνά στην καθημερινή ζωή. Η συμπερίληψη αυτών των Ιστοριών στην εκπαίδευση μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για τα παιδιά να αναλύουν κριτικά γνωστές ιστορικές αφηγήσεις και αναπαραστάσεις, ώστε να μάθουν περισσότερα σχετικά με τον τρόπο ανακατασκευής του παρελθόντος. Οι μαθητές/τριες γίνονται κριτικοί καταναλωτές ιστορικών αφηγήσεων που έχουν δημιουργηθεί για το ευρύ κοινό. Η εκπαίδευση που δημιουργεί σκεπτικούς καταναλωτές ιστορικών αφηγήσεων και παραγωγούς ΔΙ επιτρέπει τη δημιουργία δεξιοτήτων ιστορικής σκέψης (Martin, 2018:87-92).

Η μελέτη του παρελθόντος θεωρείται από όλες τις κοινωνίες υψίστης σημασίας. Από τη μία πλευρά, η Ιστορία αποτελεί επίσημο σχολικό και πανεπιστημιακό μάθημα, και οι άτυπες μορφές μάθησης από παραδοσιακά και νέα Μέσα, όπως ιστορικά μυθιστορήματα, μουσεία, μνημεία, ταινίες, περιοδικά, τηλεοπτικές εκπομπές, ντοκιμαντέρ, ιστότοποι, έχουν κάνει την Ιστορία ακόμα πιο ελκυστική. Από την άλλη πλευρά γίνεται χρήση και κατάχρηση της Ιστορίας από κυβερνήσεις, την εκκλησία και θρησκευτικές ομάδες και την τουριστική βιομηχανία, πρακτικές που οδηγούν σε συγκρούσεις γνωστές ως «πόλεμοι για την Ιστορία». Η ιστορική εκπαίδευση αποτελεί έναν πολύ ανεπτυγμένο τομέα, που σχετίζεται με τη φύση της ιστορικής γνώσης και της ιστορικής σκέψης. Για την κατασκευή της ιστορικής γνώσης και τον εκτελεστικό της χαρακτήρα μέσα και έξω από την πειθαρχία της Ιστορίας ενθαρρύνεται η διεπιστημονικότητα και λαμβάνονται υπόψη: οι νέες εκπαιδευτικές μορφές ιστορικής σκέψης, ο αντίκτυπος του μεταβαλλόμενου πληθυσμού των μαθητών/τριών στην απόκτηση και κατανόηση των ιστορικών γνώσεων και οι κίνδυνοι και οι ευκαιρίες από την αυξανόμενη χρήση νέων Μέσων από τους/τις εκπαιδευτικούς Ιστορίας και

μαθητές/τριες (Carretero et al, 2017: 1-3). Οι εκπαιδευτικοί με τη χρήση νέων Μέσων (όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης) θα μπορούσαν ευκολότερα να συλλέγουν και να μοιράζονται παραδείγματα που θα βοηθήσουν στην αποδόμηση λανθασμένων πεποιθήσεων. Οι νέες τεχνολογίες βοηθούν τους/τις εκπαιδευτικούς να αξιοποιήσουν το έργο εμπειρογνομώνων στη διδασκαλία τους, είτε μέσω podcast (διαδικτυακές ραδιοφωνικές μεταδόσεις), βίντεο από την πλατφόρμα του YouTube, ιστολογίων, διαδικτυακών φόρουμ ή διαδικτυακών εφημερίδων και περιοδικών (Haydn & Ribbens, 2017: 746).

Οι πολυτροπικές αναπαραστάσεις του παρελθόντος και η χρήση τους σε διαφορετικά πλαίσια, από τηλεοπτικές διαφημίσεις έως θεματικά πάρκα, δεν ακολουθούν πάντα τα ακαδημαϊκά πρότυπα, αλλά προσφέρουν ερμηνείες και μορφές αναπαράστασης, που στην πραγματικότητα επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε το παρελθόν. Οι ποικίλες μορφές και τα μέσα που παρουσιάζεται η Ιστορία αποτελούν ισχυρά εργαλεία που διαμορφώνουν τις αντιλήψεις μας για το παρελθόν. Οπότε, στην εκπαιδευτική διαδικασία, δεν μπορεί να αγνοούνται οι ιστορικές ερμηνείες που συναντάμε στην καθημερινή ζωή. Δεδομένου ότι δεν συναντάμε ιστορικές πηγές στην καθημερινή ζωή όσο συχνά συναντάμε διαφορετικές παραστάσεις του παρελθόντος, η διδασκαλία της Ιστορίας πρέπει να δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην κριτική σκέψη τέτοιων παραστάσεων (Kühberger, 2018: 69-70). Θα θέλαμε λοιπόν να προτείνουμε την παραγωγική και κριτική χρήση, του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» ως προϊόν ΔΙ, το οποίο μπορεί να κατέχει ρόλο στη διδασκαλία της Ιστορίας, καθώς η ιστορική μάθηση έχει σχεδιαστεί για να εκπαιδεύσει τους μαθητές/τριες στις δεξιότητες κριτικής ιστορικής σκέψης.

6.2. Η αξιοποίηση περιοδικών Δημόσιας Ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία

Δεχόμενοι το γεγονός ότι το σχολείο δεν αποτελεί τον μοναδικό τόπο διατήρησης της μνήμης, αλλά και ότι τα ΜΜΕ συνεισφέρουν σε αυτό με τη δύναμη διάδοσης και γοητείας που διαθέτουν (Peyro, 2002: 19), παράγοντας Ιστορία και δημιουργώντας αναπαραστάσεις μέσα από μια σειρά πρακτικές, προτείνουμε την αξιοποίηση των εκλαϊκευμένων περιοδικών Ιστορίας σε διδακτικές καταστάσεις. Συγκεκριμένα, προτείνουμε την αξιοποίησή τους από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια), σε μεταπτυχιακά προγράμματα εκπαιδευτικών Ιστορίας, αλλά και σε δια βίου προγράμματα Ιστορίας στο θεματικό πεδίο του πολιτισμού και της τέχνης (<https://www.inedivim.gr>).

Παρόλο που η διδακτική της Ιστορίας και η ΔΙ αποτελούν επιμέρους κλάδους της Ιστορίας, αντιμετωπίζοντας με καχυποψία η μία την άλλη, εργάζονται παράλληλα και κάποιες φορές συνεργάζονται. Πέρα από τη γενικότερη απροθυμία των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιήσουν την ΔΙ στις εκπαιδευτικές τους πρακτικές,

ατομικά εκπαιδευτικοί ενσωματώνουν προϊόντα της ΔΙ στις εκπαιδευτικές πρακτικές (Wojdon, 2018: 463). Μία εκπαιδευτική δράση που θα αξιοποιούσε τα περιοδικά Ιστορίας σε συνδυασμό με τα σχολικά εγχειρίδια θα μπορούσε να επικεντρωθεί στις ακόλουθες πτυχές (Haydn, 2013: 3-4):

- Το παρελθόν μπορεί να προσεγγισθεί και να αναπαρασταθεί από διαφορετικές οπτικές.
- Ιστορικά γεγονότα και προσωπικότητες μπορούν να ερμηνευτούν με διαφορετικούς τρόπους.
- Οι εκτιμήσεις για το παρελθόν να διαφέρουν για πολλούς λόγους.
- Οι ιδέες και οι απόψεις για το παρελθόν είναι χρονικά περιορισμένες και υπόκεινται σε αλλαγές.
- Άνθρωποι και οργανισμοί επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν αναπαραστάσεις του παρελθόντος για τους δικούς τους σκοπούς.
- Τα γεγονότα του παρελθόντος είναι αποτέλεσμα σύνθετων παρά απλών αιτιών.
- Οι ισχυρισμοί για το παρελθόν πρέπει να βασίζονται στη χρήση διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων και στη χρήση επιστημονικών διαδικασιών για την αξιολόγησή τους.
- Η γνώση και κατανόησή μας για το παρελθόν συχνά είναι περιορισμένη και ισχυρισμοί για το παρελθόν μπορεί να έχουν διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας ή εγκυρότητας.
- Το έργο των ιστορικών υπόκειται στον κριτικό έλεγχο άλλων ιστορικών.

Τα πλεονεκτήματα από την αξιοποίηση των περιοδικών στην εκπαιδευτική διαδικασία, σύμφωνα με την έρευνα EHISTO (Haydn, 2013: 5-6) που ερεύνησε τις απόψεις των εκπαιδευτικών για το ίδιο θέμα, συνοψίζονται ως εξής:

- Τα άρθρα περιοδικών συχνά παρέχουν περισσότερες ιστορικές πληροφορίες από τα σχολικά εγχειρίδια.

- Όλο και περισσότεροι μαθητές/τριες μπορεί να προμηθευτούν περιοδικά Ιστορίας από μόνοι τους, που θα δημιουργήσει μια δέσμευση με την Ιστορία.
- Συνολικά, τα περιοδικά Ιστορίας είναι αρκετά αξιόπιστα και επιστημονικά σε σύγκριση με άρθρα Ιστορίας που συναντάμε σε εφημερίδες και στο Διαδίκτυο.
- Θα οδηγήσει τους μαθητές/τριες να ασχοληθούν με την Ιστορία εξωσχολικά διαβάζοντας περιοδικά Ιστορίας σε δικό τους χρόνο - αυξάνοντας το χρόνο με τον οποίο θα ασχοληθούν με το παρελθόν.
- Εάν διαβάσουν περισσότερα από ένα άρθρα για ένα ιστορικό θέμα, ή άρθρα με διαφορετικές απόψεις για ένα θέμα, θα αντιληφθούν τις αντιπαραθέσεις στην ερμηνεία και η ιδέα των πολλαπλών οπτικών.
- Τα περιοδικά Ιστορίας αναπτύσσουν τις γνώσεις των μαθητών/τριών προσφέροντας ταυτόχρονα και γνώσεις ακαδημαϊκής γραφής.
- Βοηθούν την Ιστορία να είναι ελκυστική και συνδεδεμένη με τον έξω κόσμο συγκριτικά με τα σχολικά εγχειρίδια.
- Ενθαρρύνουν και παρακινούν τους μαθητές/τριες να εμβαθύνουν το ενδιαφέρον για την Ιστορία αποκτώντας ικανότητες που σχετίζονται με την ιστορική κουλτούρα που συναντούν στο περιβάλλον τους.

Προτάσεις για τους τρόπους που θα μπορούσαν τα περιοδικά Ιστορίας να βελτιώσουν τη διδακτική της Ιστορίας, είναι οι εξής (Haydn, 2013: 6-7):

- ❖ Πολλά περιοδικά έχουν διαδικτυακές δυνατότητες - ιστοσελίδες, φόρουμ, ιστολόγια, όπου οι μαθητές/τριες μπορούν να αναρτούν σχόλια σε άρθρα και να συμμετέχουν ενεργά σε συζητήσεις και αντιπαραθέσεις σχετικά με άρθρα περιοδικών. Ωστόσο, αυτή η δυνατότητα δεν υπάρχει ακόμη στην Ελλάδα, καθώς κανένα περιοδικό δεν διαθέτει κάποιο φόρουμ συζητήσεων.
- ❖ Η εξοικείωση των μαθητών/τριών με τις ποιοτικές προδιαγραφές των περιοδικών, ειδικά όσον αφορά την ποιότητα των πηγών που χρησιμοποιούνται.

- ❖ Θέματα εθνικιστικά και έμφυλα που προβάλλονται μπορούν να διερευνηθούν και να εξεταστούν στην τάξη.
- ❖ Μπορούν να βρεθούν άρθρα που να συνδέονται με επίκαιρα προβλήματα και αντιπαραθέσεις, έτσι ώστε οι μαθητές/τριες να σταματήσουν να σκέφτονται την Ιστορία ως κάτι που αφορά μόνο το παρελθόν και να αναζητήσουν τις παραπομπές.
- ❖ Μελέτη άρθρων που δημιουργούν πόλωση και απλουστεύουν ιστορικά προβλήματα αντιπαραβάλλοντας ταυτόχρονα άρθρα που κάνουν τα παιδιά να συνειδητοποιούν ότι η πόλωση και υπεραπλούστευση δεν βοηθούν.
- ❖ Μελέτη άρθρων που δείχνουν στα παιδιά πώς γίνεται κατάχρηση της Ιστορίας.
- ❖ Μελετώντας περιοδικά Ιστορίας, οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν ποια Ιστορία θεωρείται σημαντική, και παρατηρούν ότι η Ιστορία στα σχολικά εγχειρίδια δεν είναι ίδια με την Ιστορία που παρουσιάζεται στα περιοδικά.
- ❖ Κατανοούνται τα περιοδικά Ιστορίας ως πολιτιστικά αντικείμενα, αναγνωρίζοντας τις ιδεολογίες και τα εμπορικά συμφέροντα πίσω από τις εκδόσεις των περιοδικών. Με αυτόν τον τρόπο προωθείται η κριτική σκέψη απέναντι στις ιστορικές αφηγήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδεολογικές διαφορές και τη χρήση των ιστορικών γεγονότων για πολιτικούς και εμπορικούς σκοπούς.
- ❖ Κατανοείται η σημασία των πηγών και της βιβλιογραφίας.
- ❖ Αναπτύσσεται η κατανόηση των μαθητών/τριών σχετικά με την προσωρινή και μεταβαλλόμενη φύση της ιστορικής γνώσης.
- ❖ Κατανόηση της χρήσης των εικόνων ως πηγές ή ως διακοσμητικά στοιχεία.
- ❖ Να κατανοήσουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα διαφορετικών περιοδικών Ιστορίας, διαπιστώνοντας τα στοιχεία αξιολόγησης για ένα περιοδικό Ιστορίας.
- ❖ Οι μαθητές/τριες ασκούν κριτική στα άρθρα του περιοδικού για την ποιότητα και την αξιοπιστία και τα συγκρίνουν με άλλες δημόσιες πηγές

Ιστορίας, όπως Ιστορία στις εφημερίδες, στις ταινίες, στην τηλεόραση, στο διαδίκτυο.

Τα μειονεκτήματα από την αξιοποίηση των περιοδικών στην εκπαιδευτική διαδικασία, σύμφωνα με την έρευνα EHISTO στις απόψεις των εκπαιδευτικών για το ίδιο θέμα, συνοψίζονται ως εξής (Haydn, 2013: 7-8):

- Πολλά από τα περιοδικά Ιστορίας στοχεύουν στην ψυχαγωγία και δεν περιέχουν ακαδημαϊκές γνώσεις.
- Πολύ μεγάλα άρθρα με δύσκολη γλώσσα μπορεί να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για τα παιδιά.
- Πολλά περιοδικά αφήνουν εκτός ύλης σημαντικές πτυχές της Ιστορίας επειδή δεν είναι αρκετά εμπορικές και κυρίως θέματα κοινωνικής ιστορίας και Ιστορίας φύλου.
- Οι δαπάνες που απαιτούνται για τη συνδρομή στα περιοδικά Ιστορίας.
- Τα περιοδικά Ιστορίας συνήθως δεν έχουν κάποιο ευρετήριο όρων, ώστε οι μαθητές/τριες να βρουν γρήγορα αυτό που χρειάζονται, καθιστώντας τα περιοδικά αναποτελεσματικά στην αξιοποίησή τους.
- Η χρονοβόρα επεξεργασία/ προσαρμογή των μεγάλων και πυκνών άρθρων από τους/τις εκπαιδευτικούς.
- Η απουσία διδακτικού χρόνου.
- Τα περιοδικά Ιστορίας γράφτηκαν κυρίως για ενήλικες αναγνώστες, το οποίο σε συνδυασμό με την ηλικιακή ανωριμότητα των μαθητών/τριών σήμαινε τη διαμεσολάβηση του/της εκπαιδευτικού ώστε οι μαθητές/τριες να αντιληφθούν τα ιδεολογικά κίνητρα που επηρεάζουν τα άρθρα του περιοδικού.

Προτάσεις για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να αξιοποιηθούν τα περιοδικά Ιστορίας, είναι οι εξής (Haydn, 2013: 9-10):

- Δραστηριότητες, που δεν εστιάζουν στην κατανόηση του ιστορικού γεγονότος, αλλά που προβληματίζουν τα παιδιά να σκεφτούν την αξιοπιστία και την προέλευση της ιστορικής αφήγησης.
- Δίνουμε στα παιδιά λίγο χρόνο να επιλέξουν ένα περιοδικό και να αξιολογήσουν τα α) πιο ενδιαφέροντα και β) πιο χρήσιμα κείμενα, εικόνες, αιτιολογώντας τα.
- Ασκήσεις με χάρτη εννοιών πάνω στα άρθρα περιοδικών, εστιάζοντας και σε ζητήματα αξιοπιστίας.
- Ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν μια κριτική για ένα άρθρο, χρησιμοποιώντας τις γνώσεις τους για το θέμα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να «ενεργήσουν» ως επαγγελματίες ιστορικοί, που καλούνται να ασκήσουν κριτική σε ένα αμφιλεγόμενο / ρεβιζιονιστικό άρθρο περιοδικού.
- Ζητάμε από τα παιδιά να διαβάσουν ένα άρθρο και να το συνδέσουν με το παρόν.
- Ζητάμε από τα παιδιά να γράψουν μια ανάλυση των εικόνων, που χρησιμοποιούνται στο άρθρο εστιάζοντας, γιατί επιλέχθηκε αυτή η συγκεκριμένη εικόνα.
- Ζητάμε από τα παιδιά να χρησιμοποιούν τις διαδικτυακές επιλογές των περιοδικών (εάν αυτές υπάρχουν): ιστοσελίδες, φόρουμ, ιστολόγια, όπου μπορούν να προσθέσουν σχόλια και απόψεις.
- Ζητάμε να συγκρίνουν με άλλα άρθρα περιοδικών ή με άλλες πηγές εκτός περιοδικών, και να εντοπίσουν διαφορές από τα σχολικά εγχειρίδια.
- Ζητάμε να σκεφτούν και να συγκρίνουν την αξιοπιστία των άρθρων περιοδικών με άλλες πηγές ιστορίας - εφημερίδες, ταινίες, τηλεόραση, βιβλία.
- Χρησιμοποιούμε περιοδικά Ιστορίας και άλλες πηγές για να αναπτύξουμε την κατανόηση των μαθητών/τριών για το τι είναι ο πολεμικός και ο ισορροπημένος λόγος.

- Ζητάμε να αξιολογήσουν το βαθμό στον οποίο ένα περιοδικό έχει ακαδημαϊκή αξιοπιστία.
- Ζητάμε να αναγνωρίσουν τους τρόπους που τα περιοδικά ωθούν τους αναγνώστες να τα αγοράσουν (ανάλυση / αποδόμηση εξωφύλλων, επιλογή αμφιλεγόμενων ή «σημερινών» θεμάτων).
- Ζητάμε να σκεφτούν / να συζητήσουν τους τρόπους με τους οποίους τα περιοδικά Ιστορίας διαφέρουν από την Ιστορία στα σχολεία.
- Ζητάμε να υπολογίσουν τους άντρες και τις γυναίκες συντελεστές στα περιοδικά Ιστορίας.

6.3. Γραμματισμοί

Τα περιοδικά Ιστορίας, ως περιβάλλον στο οποίο ο/η αναγνώστης/τρια (μαθητής/τρια, φοιτητής/τρια, ενήλικας) μαθαίνει Ιστορία, ανήκουν στη δημόσια σφαίρα απομακρυσμένα από την σχολική και ακαδημαϊκή Ιστορία και αποτελούν προϊόντα ιστορικής κουλτούρας. Η αξιοποίησή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία βοηθά στον ιστορικό, κοινωνικό, μιντιακό και οπτικό γραμματισμό των μαθητών/τριών αναγνωστών/τριών. Το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη», όπως και τα περισσότερα περιοδικά εκλαϊκευμένης Ιστορίας, αποτελεί πολυτροπικό υλικό.

Στο σχολείο, αντικείμενο μελέτης αποτελεί κυρίως ο γραπτός λόγος. Καθημερινά όμως, διαπιστώνουμε ότι η κυριαρχία του γραπτού λόγου αμφισβητείται όλο και περισσότερο λόγω της τηλεόρασης και της ευρείας χρήσης της εικόνας. Το σχολείο της «ύστερης νεωτερικότητας» επηρεάζεται από τις κοινωνικές μεταβολές που διαμορφώνονται από το ρόλο των ΜΜΕ και του πολιτισμού της εικόνας (Πλειός, 2005: 411). Τα κείμενα σήμερα είναι πολυτροπικά και δεν περιέχουν ένα και μόνο νόημα. Μελετώντας ένα κείμενο, δεν εστιάζουμε μόνον στα γλωσσικά του στοιχεία αλλά εξίσου και στα μη-γλωσσικά. Ως πολυτροπικότητα νοείται το πολλαπλό σύστημα τρόπων (με τη γλώσσα, την εικόνα, τις κιναισθητικές πράξεις) που δομούνται τα μηνύματα ενός κειμένου, ενός graffiti ή μιας διαφήμισης. Η πολυτροπικότητα αποτελεί ουσιαστική και θεμελιώδη παράμετρο κάθε κειμένου. Ο τρόπος που είναι παρουσιασμένο το κείμενο δεν είναι ασήμαντος. Η εκπαίδευση πρέπει να στρέψει την προσοχή της και στους κώδικες της μη γλωσσικής επικοινωνίας των πολυτροπικών κειμένων. Με αυτόν τον τρόπο προετοιμάζονται οι μαθητές/τριες να χειρίζονται ικανοποιητικά την πληθώρα των πολυτροπικών κειμένων που τους περιβάλλει και θα διευκολυνθούν στην πρόσληψη και αποκωδικοποίηση της πραγματικότητας που βιώνουν (Χοντολίδου, 1999: 116-117).

Η επιστημολογική αξία της πολυτροπικότητας στην ιστορική εκπαίδευση, προσδιορίζεται από την ίδια την επιστήμη της Ιστορίας και τις ιστοριογραφικές πρακτικές. Πολυμορφικά υλικά αποτελούν την πρώτη ύλη της ιστοριογραφίας, προσδίδοντας την ιδιότητα της πηγής σε κάθε σημείο της πολύτροπης ζωής των κοινωνιών. Σε γνωστικό επίπεδο η πολυτροπικότητα προωθεί τις διανοητικές δυνατότητες πρόσληψης του ανθρώπινου νου και θέτει σε λειτουργία όλες τις αισθήσεις. Η χρήση περισσότερων μορφών αναπαράστασης κινητοποιεί τους μαθητές/τριες να επικεντρώνονται σε διαφορετικές όψεις του ίδιου θέματος, να συσχετίζουν θέματα και οπτικές, να μεταφράζουν εικονιστικές πληροφορίες ώστε να επιτευχθεί η πληρέστερη κατανόηση.

Στο πλαίσιο της ιστορικής εκπαίδευσης, η επεξεργασία των πηγών, πρωτογενών και δευτερογενών, που διαμεσολαβούν την πραγματικότητα, σε συνδυασμό με άλλο διδακτικό υλικό, μεταποιημένα και οργανωμένα σε μια «ιστορική μεταγλώσσα» (Ρεπούση, 2004: 306), συνιστούν ένα πολυτροπικό μαθησιακό περιβάλλον για τη διαμόρφωση αναπαραστάσεων και δεξιοτήτων κατανόησης της ιστορικής γνώσης. Το περιβάλλον αυτό έρχεται σε αντιδιαστολή με την μονοτροπικότητα των σχολικών εγχειριδίων, που προσφέρουν μια δογματική δηλωτική γνώση για παθητική απομνημόνευση, διευρύνοντας το χάσμα μεταξύ σχολικής Ιστορίας, με τα σύγχρονα δεδομένα της επιστημολογίας. Η αξιοποίηση, όμως, ενός πολυτροπικού υλικού, σε συνδυασμό με το σχολικό εγχειρίδιο στην εκπαιδευτική διαδικασία, δημιουργεί μια κατάσταση στην οποία οι μαθητές/τριες αντιλαμβάνονται τις πολλαπλές ερμηνείες και οπτικές, μια ετερογένεια που εισάγει την αμφιβολία και ευκαιρίες ερμηνείας, ώστε οι εμπλεκόμενοι να κατανοήσουν την πορεία προς την ερμηνεία και την εξήγηση στην Ιστορία (Κάββουρα, 2011: 628-633).

Η έμφαση στην πολυτροπικότητα κυριαρχεί στην προσέγγιση των γραμματισμών. Η έννοια γραμματισμός περιλαμβάνει μια ευρύτερη έννοια από αυτήν του αλφαριθμητισμού, και αναφέρεται πέρα από την ικανότητα για ανάγνωση και γραφή, στη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας. Να κατανοεί, να ερμηνεύει και να αντιμετωπίζει κριτικά τους διάφορους τύπους λόγου, να χρησιμοποιεί προφορικό, γραπτό λόγο και μη γλωσσικά κείμενα και να ελέγχει τη ζωή και το περιβάλλον του διά του λόγου (Χατζησαββίδης, 2003). Για την ανάπτυξη του γραμματισμού είναι απαραίτητη η συστηματική εκπαίδευση. Αυτός είναι και ο βασικός σκοπός του σχολείου, το οποίο καλείται να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτύξουν το επίπεδο και τα είδη γραμματισμού που απαιτεί η κοινωνία τους για το παρόν και το μέλλον. (Μητσκοπούλου, 2001β).

Ο γραμματισμός δεν αφορά αποκλειστικά γλωσσικού τύπου γραμματισμούς, αλλά επεκτείνεται ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο εκφωνείται και διατυπώνεται το εκάστοτε μήνυμα, οπότε και διακρίνουμε διάφορα είδη γραμματισμού (Αϊδίνης &

Κωστούλη, 2001) όπως κοινωνικός, ακαδημαϊκός, σχολικός πληροφορικός, τεχνολογικός, αριθμητικός γραμματισμός κ.λπ. Κάθε όρος από αυτούς έχει ένα γενικό περιεχόμενο που αφορά το γραμματισμό και ένα ειδικό που αφορά την ιδιαίτερη κοινωνική δραστηριότητα με την οποία σχετίζεται (Χατζησαββίδης, 2007: 29-30). Η χρήση του όρου στο πεδίο της ιστορικής εκπαίδευσης, ενσωματώνει την κοινωνική της χρησιμότητα, αναπτύσσοντας στάσεις, βοηθώντας στον αυτοπροσδιορισμό των μαθητών/τριών, συγκροτώντας την ταυτότητά τους και αποκτώντας δεξιότητες κατανόησης της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας (Κάββουρα, 2011: 627).

Οι γραμματισμοί που προκύπτουν από την αξιοποίηση του πολυτροπικού περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» στην εκπαιδευτική διαδικασία αφορούν στον ιστορικό, κοινωνικό, μιντιακό και οπτικό γραμματισμό των μαθητών/τριών αναγνώστων/τριών.

Κοινωνικός Γραμματισμός

Οι κοινωνικός γραμματισμός αναφέρεται σε όλα τα είδη γραμματισμού που απαιτείται να γνωρίζουν τα μέλη μιας κοινωνίας για να είναι παραγωγικά στην ιδιωτική, την κοινωνική και την επαγγελματική τους ζωή, τα οποία όμως αυξάνονται και τα οποία μεταβάλλονται ανάλογα με τις ανάγκες κάθε εποχής και κοινωνίας. Η ανάγνωση, κατανόηση ή συγγραφή ενός κειμένου είναι αποτέλεσμα κοινωνικών και ιστορικών πρακτικών, που σχετίζονται με την πρόσβαση του ατόμου σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα. Μέσω του σχολείου, οι μαθητές/τριες έρχονται σε μια πρώτη επαφή με τους κοινωνικούς θεσμούς και τις μορφές γραμματισμού τους. Στη συνέχεια, οι εμπειρίες των μαθητών/τριών διαμορφώνουν την κοινωνική τους ταυτότητα που τους επιτρέπει την κατανόηση διαφόρων ειδών λόγου και κειμένων. Κατά τον Freire (Freire & Macedo 1987), η ερμηνεία του κόσμου γύρω μας πάντα προηγείται της ανάγνωσης ενός κειμένου. Η ανάγνωση και η συγγραφή ενός κειμένου αποτελεί περίπλοκη κοινωνική διαδικασία, αφού συνδέεται με διάφορες κοινωνικές πρακτικές, με τη γενικότερη κοινωνική δυναμική, τις διάφορες μορφές και δομές εξουσίας, την κοινωνική τάξη, το φύλο, την ταυτότητα (Μητσικοπούλου, 2001β).

Στο πλαίσιο ενός «δημοκρατικού ανθρωπισμού», ο οποίος υποστηρίζει την εκπαίδευση και ενθαρρύνει τους πολίτες να διαβουλεύονται για τη δικαιοσύνη ως μέρος του πολιτικού πολιτισμού μας, ο κοινωνικός γραμματισμός υπηρετεί την ανθρωπιστική εκπαίδευση, ενώ η συμβολή της ιστορίας είναι καθοριστική για τη δημοκρατία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί αν προάγει μια ευρεία αντίληψη της ανθρωπότητας και αν περιλαμβάνει τη διαβουλευτική διαδικασία για το συλλογικό αγαθό στο πλαίσιο μιας συμμετοχικής διαδικασίας. Η διδακτική πρακτική της

κοινωνικής εκπαίδευσης εδράζεται στις εμπειρίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών καθώς και στην επικαιρότητα (Σακκά, 2012: 193).

Βασικός σκοπός της εκπαίδευσης αποτελεί η συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Στάσεις, αξίες, συναισθήματα, συμπεριφορές συνιστούν τον κοινωνικό τομέα της εκπαίδευσης. Η ικανότητα των μαθητών/τριών να συνεργάζονται με τους/τις συμμαθητές/τριές τους, η εργασία σε ομάδες και ζητήματα καθημερινού κοινωνικού βίου, βοηθάνε τους μαθητές/τριες να αναπτύξουν δεξιότητες κοινωνικής και πολιτικής αγωγής, δημιουργώντας ενεργούς και υπεύθυνους πολίτες, αξιοποιώντας την κριτική ανάλυση θεμάτων, τις αυθεντικές εμπειρίες και τη μεταφορά γνώσης σε άλλες καταστάσεις και περιβάλλοντα (Gee, 1996).

Τα περιοδικά Ιστορίας, που περιέχουν άρθρα από πολλά ερευνητικά πεδία (ανθρωπολογία, κοινωνιολογία, πολιτικές επιστήμες, γεωγραφία) και τα οποία μελετούν την πορεία της κοινωνίας και της ανθρωπότητας μέσα στον χρόνο από διαφορετικές οπτικές, μπορούν να συνεπικουρήσουν τη διδασκαλία της Ιστορίας μέσα στην σχολική τάξη. Η κατάκτηση της γνώσης άλλωστε, απαιτεί τον συνδυασμό των μεθόδων διερεύνησης με παράλληλες τάσεις από άλλα ερευνητικά πεδία (Bloch, 1994: 48). Συνεπώς τα περιοδικά Ιστορίας, αποτελούν ένα κατάλληλο μέσον, που βοηθά τους/τις μαθητές/τριες να κατανοήσουν καλύτερα την κοινωνία στην οποία ζουν, αλλά και τους υπόλοιπους ανθρώπους που ζουν έξω από αυτήν.

Ιστορικός Γραμματισμός

Ο ιστορικός γραμματισμός αποτελεί συστατικό κομμάτι του κοινωνικού γραμματισμού, καθώς σε μια κοινωνία μετάβασης, όπως η σημερινή, είναι αναγκαία, η γνώση του παρελθόντος (Σακκά, 2012: 205). Η ιστορική μάθηση, εκτός από την εκμάθηση γεγονότων, απαιτεί τον ιστορικό γραμματισμό, την ιστορική σκέψη, την ιστορική συνείδηση και τον ιστορικό συλλογισμό. Ο κάθε όρος διασυνδέεται με τους υπόλοιπους σ' ένα κοινό εννοιολογικό πλαίσιο. Ο ιστορικός γραμματισμός συνδέεται στενά με τον ιστορικό συλλογισμό, καθώς οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν την ιστορική γνώση για να ερμηνεύουν φαινόμενα του παρελθόντος και του παρόντος κάνοντας ιστορικούς συλλογισμούς (Mamoura, 2016: 2013-2014). Σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας αποτελεί η καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης, μέσω της κατάκτησης γνώσεων και της κατανόησης ιστορικών όρων και εννοιών, ώστε να μπορούν οι μαθητές/τριες να χειρίζονται τις γνώσεις τους και να προβαίνουν σε δυνητικές γενικεύσεις, να έχουν δηλαδή ιστορικό γραμματισμό. Ως ιστορικός γραμματισμός νοείται η ανάπτυξη της ικανότητας του ατόμου να σκέφτεται, να κατανοεί τον σύγχρονο κόσμο και να τοποθετεί τον εαυτό του μέσα σ' αυτόν (Καραμανώλη, 2019).

Η καλλιέργεια του ιστορικού γραμματισμού επιτυγχάνεται με τη γνώση του παρελθόντος και την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης (ο τρόπος που μαθαίνουμε, οι διαδικασίες της ιστορικής επιστήμης, οι μορφές της ιστορικής γνώσης και τα όριά της). Τότε οι μαθητές/τριες κατανοούν τον κόσμο και είναι σε θέση να τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στον χρόνο. Με την καλλιέργεια του ιστορικού γραμματισμού οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση να παρακολουθούν και να κατανοούν τη γλώσσα ενός ιστορικού κειμένου, γραμμένου σύμφωνα με τους ιστορικούς κώδικες. Επίσης, κατέχουν τη βασική εννοιολογική υποδομή της ιστορίας (έννοιες, συσχετίσεις, γενικεύσεις) (Ρεπούση, 2004).

Σύμφωνα με τη Ρεπούση (2007α: 402) σημαντικά στοιχεία ανάπτυξης του ιστορικού γραμματισμού αποτελούν: 1) η κατανόηση της ιστορίας ως επιστήμης αναφοράς και του επιστημολογικού της πυρήνα, της δομής της, 2) η γνώση και η κατανόηση της σημασίας των ιστορικών γεγονότων και φαινομένων, 3) η εξοικείωση με τις διερευνητικές μεθόδους, η ανάπτυξη της ικανότητας επίλυσης προβλήματος, η ανάπτυξη κριτικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων όπως η αξιολόγηση της πληροφορίας και η ανάπτυξη συμπερασματικής, επαγωγικής σκέψης και 4) η ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων, ώστε το γλωσσικό κείμενο να συνδέεται με την ικανότητα της σκέψης και την κατανόηση σχετικά με ό, τι διαβάζεται και γράφεται.

Τέλος, ο ιστορικός γραμματισμός μέσα από την έρευνα προωθεί τη διεπιστημονικότητα. Για να απαντηθούν οι ερωτήσεις για το παρελθόν μας, χρειαζόμαστε τη συνεργασία βιβλιοθηκονόμων, αρχαιολόγων και πολλών ακόμα επαγγελματιών. Ο ιστορικός γραμματισμός αποτελεί μία διαλογική διαδικασία, στην οποία ο συγγραφέας και ο αναγνώστης είναι σε συνεχή συνομιλία, είτε με στρατηγική είτε όχι. Η μάθηση και η διδασκαλία της Ιστορίας απαιτούν πολύπλοκη σκέψη και κριτική αντιμετώπιση των δεδομένων και των εξηγήσεων, που πιθανόν να οδηγήσουν σε τροποποίηση των απόψεων που επικρατούν, με σκοπό να κατανοηθεί ο άλλος, να χρησιμοποιηθούν γεγονότα, έννοιες και ερμηνείες για να διατυπωθούν κρίσεις, να επιβεβαιωθούν αυτές οι κρίσεις, και αργότερα, αν τα στοιχεία πείθουν, να τροποποιηθούν οι απόψεις και οι κρίσεις. Η ενίσχυση των μαθητών/τριών να αναπτύξουν τον ιστορικό γραμματισμό προϋποθέτει και τη διαμεσολάβηση των εκπαιδευτικών, που ενθαρρύνουν τα παιδιά να αναγνωρίζουν ότι όλες οι ιστορίες εμπεριέχουν ερμηνείες και να μαθαίνουν και να αξιολογούν τα επιχειρήματα, ώστε να αποφασίζουν ποιες θέσεις είναι περισσότερο ή λιγότερο εύλογες, καλύτερες ή χειρότερες (Bain, 2005: 210; Monaghan & Hartman, 2002; Καραμανώλη, 2019: 37).

Γραμματισμός στα Μέσα Ενημέρωσης (Μιντιακός Γραμματισμός)

Στη σημερινή εποχή της γενιάς Z (γνωστή αλλιώς ως Μετά-Millennials, που αφορά παιδιά γεννημένα μεταξύ 1996-2015), παιδιά, έφηβοι και νέοι μεγάλωσαν με την

ανάπτυξη του διαδραστικού διαδικτύου και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Η επικοινωνία τους βασίζεται σε εικόνες και σύμβολα και οι ψηφιακές πλατφόρμες αποτελούν τον δημόσιο χώρο τους. Τα Μέσα παρέχουν αναπαραστάσεις της πραγματικότητας και πρεσβεύουν την έμμεση μορφή επικοινωνίας (Σιμοπούλου & Κυρίδης, 2018: 185). Η μετάβαση στην πολυμεσική εποχή (κείμενο, εικόνα, κινούμενη εικόνα, ψηφιακό περιεχόμενο), απαιτεί την ανάπτυξη δεξιοτήτων κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης.

Παράλληλα, η δυνατότητα όλων να αποτελούμε παραγωγούς και καταναλωτές μηνυμάτων, τα δυσδιάκριτα όρια μεταξύ προσωπικής άποψης, διαφήμισης και προπαγάνδας και η κυριαρχία της ψευδούς πληροφορίας, δυσχεραίνουν τις δυνατότητες διασταύρωσης των πηγών και της αντικειμενικότητας.

Ο μιντιακός γραμματισμός ορίζεται ως η ικανότητα πρόσβασης, κατανόησης και δημιουργίας μηνυμάτων σε διαφορετικά πλαίσια. Η πρόσβαση αυτή αφορά στη δεξιότητα εντοπισμού του μιντιακού περιεχομένου χρησιμοποιώντας τις απαραίτητες τεχνολογίες. Η κατανόηση αφορά την ικανότητα αποκωδικοποίησης και ερμηνείας των Μέσων και η δημιουργία αφορά τη δεξιότητα χρήσης των Μέσων είτε για έκφραση προσωπικών απόψεων, είτε για διάδραση και επηρεασμό άλλων (Ofcom, 2004; Buckingham, 2007, Τσενέ, 2018).

Ο γραμματισμός των Μέσων είναι «πολυδιάστατος», καθώς εμπλέκονται γνωστικοί, συναισθηματικοί, αισθητικοί και ηθικοί παράγοντες. Κανείς δεν μπορεί να είναι απόλυτα μιντιακά εγγράμματος ή το αντίθετο. Οι δεξιότητες του μιντιακού γραμματισμού συνδέονται με τη μάθηση για αυτό και η εκπαίδευση στα Μέσα είναι απαραίτητη. Μέσω του γραμματισμού προάγεται η κριτική σκέψη και η λήψη των αποφάσεων γίνεται ύστερα από προσεκτικό έλεγχο των πληροφοριών που μεταφέρονται από τα Μέσα Ενημέρωσης (Σιμοπούλου & Κυρίδης, 2018: 185). Οικοδομείται η καλλιέργεια δεξιοτήτων επικοινωνίας, δημιουργικότητας, συνεργασίας και κριτικής σκέψης των παιδιών, των νέων και των ενηλίκων αναφορικά με τα ΜΜΕ, τη λαϊκή κουλτούρα και τις ψηφιακές τεχνολογίες (Βαλσαμίδου, 2018: 199).

Οι μιντιακά εγγράμματοι πολίτες είναι σε θέση να κατανοήσουν πώς κατασκευάζονται τα μηνύματα και να τους αποδώσουν νόημα, τοποθετώντας τα σε ένα ευρύτερο ερμηνευτικό πλαίσιο. Ακόμα περισσότερο μπορούν να λειτουργήσουν ως καταλύτες για την αλλαγή του μιντιακού συστήματος (Collins et al, 2011). Όλα αυτά προϋποθέτουν μια πιο ενεργή στάση του πολίτη- καταναλωτή απέναντι στα μηνύματα που δέχεται. Στις μέρες μας βιώνουμε μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις τόσο της δημοκρατίας όσο και των οργανισμών ενημέρωσης, η οποία επιδρά στην έννοια και τις πρακτικές του ενεργού πολίτη (Τσενέ, 2018: 168). Απάντηση στην

κρίση αποτελεί ο μιντικός εγγραμματισμός, καθώς στο επίκεντρό του βρίσκονται δεξιότητες κριτικής σκέψης και δεξιότητες που αποτελούν θεμέλια της πνευματικής ελευθερίας και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη (Tomas & Jolls, 2005).

Η εκπαίδευση στον μιντιακό γραμματισμό αποτελεί πλέον αναγκαιότητα. Οι μαθητές/τριες θα πρέπει να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες προκειμένου να μπορούν να αντιλαμβάνονται τον ρόλο των Μέσων και παράλληλα να λειτουργούν ως ενεργοί πολίτες. Οι φορείς τυπικής μάθησης δυσκολεύονται και καθυστερούν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και η άτυπη εκπαίδευση συμπληρώνει τα κενά, αξιοποιώντας εργαλεία που λειτουργούν αποτελεσματικά (Τσενέ, 2018: 170). Ένα τέτοιο εργαλείο μπορεί να αποτελέσει και ένα περιοδικό εκλαϊκευμένης ιστορίας.

Η διδασκαλία των Μέσων έχει στόχο να αλλάξει την εκπαιδευτική πρακτική στοχεύοντας στις γνώσεις και δεξιότητες των μαθητών/τριών και προσφέροντας τη δυνατότητα μετασχηματισμού της τάξης σε ένα μέρος όπου η φωνή των μαθητών/τριών αποκτούν αξία και γίνονται δεκτές με σεβασμό. Η διδασκαλία συνδέεται με τη δημοφιλή κουλτούρα και τις εμπειρίες των μαθητών/τριών, που αναπτύσσουν αυτοπεποίθηση να εκφράζονται σε μια ποικιλία μορφών χρησιμοποιώντας τη γλώσσα, τη φαντασία και την τεχνολογία. Τα θέματα αναδύονται από τις ζωές και τις εμπειρίες των παιδιών, εισάγοντας την δημοφιλή κουλτούρα στην τάξη (Hobbs, 2004; Ζαρίντας, 2018: 213). Η καλλιέργεια του μιντιακού γραμματισμού ενθαρρύνει τα παιδιά να κατακτήσουν ιδιότητες στοχασμού των απόψεών τους σχετικά με τη χρήση των μέσων στην κοινωνία, να συλλέξουν πληροφορίες από πολύπλευρες πηγές, να επεξεργαστούν τις πληροφορίες κριτικά και να δημιουργήσουν μηνύματα για αυθεντικά κοινά χρησιμοποιώντας μια μεγάλη ποικιλία εργαλείων μιντιακής παραγωγής (Hobbs, 2004).

Διακρίνονται 7 επίπεδα ικανοτήτων που συνδέονται με τον μιντιακό γραμματισμό (Tornero et al, 2007). 1. Χρήση των τεχνολογιών των μέσων μαζικής επικοινωνίας αποτελεσματικά για την πρόσβαση, αποθήκευση, ανάκτηση και διαμοιρασμό περιεχομένου που να ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες και στα ενδιαφέροντά τους αλλά και αυτών της κοινότητας. 2. Πρόσβαση και συνειδητή επιλογή μεταξύ ενός ευρέος φάσματος μορφών και περιεχομένου μέσων ενημέρωσης. 3. Κατανόηση του πώς και γιατί παράγεται το περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης. 4. Κριτική ανάλυση των τεχνικών που χρησιμοποιούνται από τα μέσα ενημέρωσης, καθώς και των μηνυμάτων που μεταφέρουν. 5. Δημιουργική χρήση των μέσων ενημέρωσης για να εκφράσουν και να επικοινωνήσουν ιδέες, πληροφορίες και απόψεις. 6. Εντοπισμός και αποφυγή του περιεχομένου και των υπηρεσιών των μέσων ενημέρωσης που μπορεί να είναι προσβλητικό ή επιβλαβές. 7. Αποτελεσματική χρήση των μέσων ενημέρωσης κατά την άσκηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων τους και των αστικών τους ευθυνών.

Οπτικός Γραμματισμός

Σύμφωνα με τους Duke και Pearson (2002) μία από τις πιο σημαντικές μεταγνωσιακές στρατηγικές που συμβάλλουν στη βελτίωση της ικανότητας του αναγνώστη για αποτελεσματικότερη κατανόηση και ανάκληση πληροφοριών ενός κειμένου είναι και η οπτικοποίηση του κειμένου, δηλαδή η οπτική αναπαράσταση της δομής και των σημαντικών πληροφοριών του κειμένου.

Ο οπτικός γραμματισμός αναφέρεται στον ρόλο των εικόνων και των οπτικών μέσων επικοινωνίας στη μάθηση και τη γνώση. Οι μαθητές/τριες πρέπει να είναι ικανοί να εφαρμόζουν ένα σύνολο δεξιοτήτων για να ερμηνεύουν το περιεχόμενο αυτών των οπτικών εικόνων, την κοινωνική τους επίδραση/επιρροή και την πηγή τους (Flood et al, 2000; Rood, 1996; Παπαδημητρίου κ.α., 2007). Ο οπτικός γραμματισμός εμπλέκει τρεις ικανότητες: τη νοητική αναπαράσταση του περιεχομένου του κειμένου, την οπτική αναπαράσταση του τρόπου οργάνωσης και δόμησης των πληροφοριών σε μορφή διαγράμματος και τη χρήση, περιγραφή, ερμηνεία και επεξεργασία του οπτικού υλικού που μπορεί να το συνοδεύει (Feinstein, 1993).

Η σημαντικότητα της οπτικής επικοινωνίας στο χώρο της δημόσιας επικοινωνίας καθιστά τον οπτικό γραμματισμό θέμα επιβίωσης. Βασικός στόχος του σχολικού προγράμματος στο πλαίσιο της καλλιέργειας του γραμματισμού των μαθητών/τριών, πρέπει να αποτελεί η κατανόηση των λεκτικών και οπτικών μηνυμάτων των κειμένων (Παπαδημητρίου κ.α., 2006: 141). Γεγονός αποτελεί, ότι στην εκπαίδευση δεν γίνεται κάποια συστηματική προσπάθεια εξοικείωσης των παιδιών με τα οπτικά μέσα. Σε μια εποχή που τα παιδιά κατακλύζονται από τη δυναμική παρουσία των εικόνων, καθώς η εικόνα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, εφόσον εφημερίδες, περιοδικά και πολλά άλλα είδη βιβλίων εμπλέκουν μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση γραπτού λόγου, εικόνων και άλλων γραφικών στοιχείων, οι μαθητές/τριες δεν διδάσκονται δεξιότητες παραγωγής πολυτροπικών κειμένων, παρά τον σημαντικό τους ρόλο. Έτσι, το παιδί εκτός σχολείου αναπτύσσει ικανότητες ταχείας αντίληψης, πρόσληψης και επεξεργασίας εικόνων στα ΜΜΕ, εισερχόμενο στο σχολείο υιοθετεί συμπεριφορές που ανταποκρίνονται σε ένα στείρο περιβάλλον απομνημόνευσης (Πούχα, 1996, Παπαδημητρίου κ.α. 2007).

Η ενσωμάτωση οπτικών εικόνων και αναπαραστάσεων στην εκπαίδευση μπορεί να είναι δημιουργική και αποτελεσματική στη μαθησιακή διαδικασία με ποικίλους τρόπους. Αρχικά ακονίζεται η κριτική σκέψη των παιδιών, ενώ ταυτόχρονα η εικόνα τα βοηθά να παράγουν λόγο γραπτό ή προφορικό. Επιπλέον η εικόνα, προβληματίζει και τα εισάγει σε μια διαλεκτική διαδικασία που εναλλάσσεται ανάμεσα στο συγκεκριμένο και το αφηρημένο. Επίσης, βοηθάει στην κατανόηση, σύνδεση και αναπαράσταση των εννοιών που προσλαμβάνονται κατά την ανάγνωση του κειμένου.

Αντίθετα η απουσία εικόνων δυσκολεύει την κατανόηση του κειμένου (Παπαδημητρίου κ.α., 2007, Πόρποδας, 2002).

Η ενσωμάτωση, όμως, των εικόνων στην εκπαίδευση, θα μπορεί να είναι αποτελεσματική και δημιουργική μόνον όταν εγκαταλειφθεί ο διακοσμητικός και εικονογραφικός χαρακτήρας τους. Οι ερμηνείες των εικόνων επεκτείνουν τα όρια του λόγου, εισάγουν το στοιχείο της απιθανότητας και της έκπληξης, μετατρέπουν το αφηρημένο λεκτικό από όργανο λειτουργίας και αναπαραγωγής σε αντισταθμιστικό και θεραπευτικό εκπαιδευτικό εργαλείο (Μεταξιώτης, 2010: 198).

Με τα ΜΜΕ, τα οποία ουσιαστικά αποτελούν οπτικά μέσα, να διαδίδουν περισσότερα ιστορικά θέματα από ποτέ, η εικονική αναπαράσταση ιστορικού περιεχομένου στη Δημόσια Ιστορία έχει αποκτήσει μια νέα ποιοτική διάσταση. Η κυριαρχία των οπτικών εικόνων στη Δημόσια Ιστορία, όπως διαδίδεται από τα ΜΜΕ, καθορίζει τον ορίζοντα της εμπειρίας της νέας γενιάς και ως εκ τούτου υποχρεώνει τους/τις εκπαιδευτικούς να συμπεριλάβουν τις συγκεκριμένες πτυχές της Οπτικής Ιστορίας στο βασικό πρόγραμμα σπουδών της διδασκαλίας τους. Αυτό οφείλεται στο ότι μια κριτική προσέγγιση στις εικόνες που υποδηλώνουν ότι αντιπροσωπεύουν ή στην πραγματικότητα αντιπροσωπεύουν την Ιστορία πρέπει σήμερα να θεωρηθεί ως θεμελιώδης προϋπόθεση για την κατάκτηση του οπτικού γραμματισμού. Οι ιδέες που λαμβάνονται από τις εικόνες μπορούν να καθορίσουν την αντίληψη της πρωταρχικής πραγματικότητας, καθώς οι εικόνες που απεικονίζονται στα Μέσα μεταφέρουν πάντα τα δικά τους ερμηνευτικά μοντέλα.

6.4. Εκπαιδευτική Πρόταση και πιλοτική εφαρμογή της

Με βάση τα είδη των γραμματισμών και την παιδαγωγική βιβλιογραφία προτείνουμε μία εκπαιδευτική πρόταση, για την αξιοποίηση του περιοδικού Ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία, την οποία εφαρμόσαμε ως ερευνητής και διδάσκων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στη συνέχεια παραθέτω το διδακτικό σενάριο (Στυλιάρης & Δήμου, 2015) που ακολουθήσαμε.

6.4.1. Δομή Διδακτικού Σεναρίου

1.ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος διδακτικού σεναρίου: «1453: Άλωση ή Κατάκτηση;».

Δημιουργός: Βασιλειάδης Γερμανός

Βαθμίδα – Τάξη: Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Ε΄ Δημοτικού

Μαθητικό Δυναμικό: 16 μαθητές/τριες (10 αγόρια, 6 κορίτσια), οι 12 ελληνικής υπηκοότητας, οι 2 αλβανικής, 1 ρουμάνικης και 1 ιταλικής.

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές και συμβατότητα με ΠΣ:

Γνωστικό αντικείμενο - Θεματικό πεδίο - Θεματική ενότητα

Το σενάριο διαπραγματεύεται το 36ο κεφάλαιο Ιστορίας της Ε΄ Δημοτικού, με τίτλο «Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους», σελίδα 110-113, εγχειρίδιο μαθητή (Γλεντής κ.α., 2020).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα όπως αναφέρονται στο ΠΣ:

Η διδασκαλία του μαθήματος μέσα από τη μελέτη περιοδικών Ιστορίας, αποτελεί εναλλακτικό τρόπο προσέγγισης των ιστορικών γεγονότων, εισάγει τα παιδιά στην ιστορική έρευνα και αναπτύσσει την κριτική σκέψη τους. Με τη μελέτη των περιοδικών Ιστορίας, ως πηγή, οι μαθητές/τες αποκτούν ικανότητα αναγνώρισης των σημαντικών χαρακτηριστικών των ιστορικών γεγονότων, ικανότητα περιγραφής και ανάλυσης αυτών των χαρακτηριστικών, καθώς και ικανότητα εξαγωγής λογικών συμπερασμάτων (ΔΕΠΠΣ& ΑΠΣ, 2003).

Σχέση με άλλες θεματικές ενότητες ή/και θεματικά πεδία του γνωστικού αντικειμένου ή/και άλλα γνωστικά αντικείμενα:

Ιστορία, ΤΠΕ, Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή

Χρονική διάρκεια: Το σενάριο υλοποιήθηκε σε 2 διδακτικές ώρες (2 μονόωρα)

Σκεπτικό σεναρίου

Το κεφάλαιο που αναφέρεται στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους, παραδοσιακά διδάσκεται από το κείμενο του μοναδικού σχολικού εγχειριδίου, συνοδευόμενο από λογοτεχνικές πηγές και θρύλους, αποκλειστικά ελληνικές. Το σενάριό μας, προσφέρει μελέτη των ιστορικών γεγονότων της Άλωσης από αποσπάσματα του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» και του τουρκικού ηλεκτρονικού περιοδικού «Kadıkoy Life».

Το σκεπτικό του σεναρίου είναι με βάση το αρχικό ιστορικό ερώτημα (Αβδελά, 1994: 97-98): «1453: Άλωση ή Κατάκτηση;» τα παιδιά: α) να διαπιστώσουν τις διαφορετικές προσεγγίσεις των ιστορικών γεγονότων, μελετώντας τα γεγονότα της «Άλωσης» της Κωνσταντινούπολης από ένα ελληνικό και της «Κατάκτησης» τα Κωνσταντινούπολης από ένα τουρκικό περιοδικό Ιστορίας και β) να κατανοήσουν ότι μπορούν να διαβάσουν και να μάθουν Ιστορία και από άλλες πηγές πέρα από το σχολικό εγχειρίδιο.

Οι μαθητές/τριες θα επαληθεύσουν τις γνώσεις που απέκτησαν από το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου, θα μάθουν νέες λεπτομέρειες για την Άλωση της

Κωνσταντινούπολης, θα έρθουν σε επαφή με ένα διαφορετικό αφήγημα από αυτό που ήδη γνωρίζουν και έχουν μάθει. Σήμερα που στην ταξική πολυδιάσπαση των κοινωνικών σχηματισμών προστέθηκε και η εθνολογική, το ζήτημα της «κοινωνικής ομοιογένειας ή ετερότητας» επανέρχεται σε διαφορετική βάση, με διαφορετικές επιστημολογικές οριοθετήσεις και φυσικά με νέες παραμέτρους ως προς τη διατύπωση και την ανάλυση των δομικών και των λειτουργικών παραμέτρων του ζητήματος. Το διαφορετικό δεν ορίζεται πλέον αποκλειστικά με όρους ταξικούς, αλλά και με όρους εθνολογικούς, φυλετικούς, θρησκευτικούς ή πολιτισμικούς. Η εθνολογική ομοιογένεια ως σταθερά της κοινωνικής ζύμωσης και της εκπόνησης κάθε είδους πολιτικής εκ μέρους της συντεταγμένης πολιτείας ή άλλων αρμοδίων φορέων έχει πάψει να υφίσταται (Κυρίδης κ.α., 2002; Βαμβακίδου, 2002).

Σκοπός σεναρίου- Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Η επιλογή του κεφαλαίου για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης δεν ήταν τυχαία, καθώς συνέπιπτε χρονικά με την επέτειο της άλωσης. Συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα έχουν διδαχτεί τα γεγονότα από το εγχειρίδιο λίγες μέρες μετά την επέτειο και έχουν παρακολουθήσει από τα Μέσα το χρονικό της Άλωσης, αλλά και τους εορτασμούς της Τουρκίας για την ημέρα αυτή.

Με το διδακτικό σενάριο έρχονται σε επαφή με μια διαφορετική προσέγγιση του μαθήματος της Ιστορίας, όπου δεν θα χρησιμοποιήσουν το εγχειρίδιό τους, αλλά περιοδικά Ιστορίας.

Σκοπός του μαθήματος αποτελεί η καλλιέργεια της γενετικής ιστορικής συνείδησης (Rüsen, 2006), ως συνέχεια της κριτικής ιστορικής συνείδησης. Τα παιδιά θα δουν και την άλλη πλευρά των απόψεων ή των ερμηνειών, δεν θα ασκούν μόνο κριτική με αρνητική χροιά. Θα προσπαθούν να αντιληφθούν τις διαθέσεις και τις προθέσεις των άλλων μέσω της ενσυναίσθησης. Ακόμα, θα αντιληφθούν, ότι πρέπει να συνεργαστούν μαζί τους, διότι η μετανεωτερικότητα που διανύουν δεν τους αφήνει περιθώρια για μονοδιάστατες απόψεις. Επιπλέον, σκοπός αποτελεί η καλλιέργεια ιστορικής σκέψης ως διανοητικής και κοινωνικής διαδικασίας, που σχετίζεται με την ιστορική γνώση. Αναφέρεται στην έννοια της ιστορικότητας του παρελθόντος και του παρόντος και συνδέεται με τη χρήση και την ερμηνεία γραπτών, υλικών, προφορικών και κάθε είδους μαρτυριών, με βάση την οποία μπορεί να προκύψουν ερωτήματα και να διατυπωθούν υποθέσεις ή συμπεράσματα για το παρελθόν και κατ' επέκταση για το παρόν (Νάκου, 2000). Επίσης, ένας από τους βασικούς σκοπούς αποτελεί η καλλιέργεια της εθνικής ταυτότητας, ως αισθήματος του συνανήκειν σε μια εθνική κοινότητα, μέσω της ανάπτυξης της κριτικής συλλογικής αυτογνωσίας, ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοούν το παρόν μέσα στο οποίο ζουν και το περιεχόμενο της εθνικής τους ταυτότητας. Μέσα από την διδακτική μας πρόταση καλλιεργείται η δημοκρατική συνείδηση, καθώς ενθαρρύνεται ο πλουραλισμός των απόψεων, ο διάλογος και η αλληλεπίδραση, αμφισβητώντας την αυθεντία και αποκηρύσσοντας τη

δογματική μοναδικότητα της ιστορικής αλήθειας (Ανδριανοπούλου κ.α. 2017). Οι ιστορικές γνώσεις, η κατανόηση των ιστορικών εννοιών, η ανάπτυξη γνωστικών, κοινωνικών, μεθοδολογικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων διευκολύνουν τον ιστορικό εγγραμματισμό των παιδιών.

Ως επιμέρους στόχοι αποτελούν ο ιστορικός, κοινωνικός, οπτικός και μιντιακός γραμματισμός, η γνωριμία των μαθητών/τριών με τη ΔΙ και συγκεκριμένα με εκλαϊκευμένα περιοδικά Ιστορίας, η επαφή των παιδιών με τις διαφορετικές ιστορικές έννοιες που αποδίδονται για το ίδιο ιστορικό γεγονός και η συνεργασία των μαθητών/τριών.

2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Οι μαθητές/τριες θα έχουν ήδη διδαχθεί το κεφάλαιο της Άλωσης, επομένως γνωρίζουν την έννοια και τα γεγονότα της άλωσης.

Οργάνωση της διδασκαλίας και απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

Η οργάνωση της τάξης έχει γίνει σύμφωνα με τις οδηγίες του ΕΟΔΥ (2020: 6) με μετωπική διάταξη των θρανίων ανά σειρές, σε κάθε θρανίο κάθονται οι μαθητές/τριες σε δυάδες κοιτάζοντας στον πίνακα της αίθουσας. Το μαθητικό δυναμικό της τάξης είναι 16 μαθητές/τριες, επομένως οι ομάδες είναι οχτώ. Το εκπαιδευτικό υλικό αποτελείται από δύο τεύχη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» και από φύλλα εργασίας. Τα εποπτικά μέσα είναι ο διαδραστικός πίνακας της τάξης για την προβολή παρουσίασης και ο υπολογιστής. Δυστυχώς λόγω έλλειψης διαδικτύου εξαιτίας βλάβης του σχολικού δικτύου, οι ισότοποι που θα χρησιμοποιούνταν παρουσιάζονται βήμα βήμα στην παρουσίαση που προβλήθηκε στα παιδιά.

3. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Διδακτική προσέγγιση

Η προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία είναι η ομαδοσυνεργατική προσέγγιση (Ματσαγγούρας, 1987) έτσι ώστε οι μαθητές/τριες να ωφελούνται, μαθησιακά και γνωσιακά, αλλά και να κοινωνικοποιούνται. Η συνεργατική μάθηση βασίζεται στις σύγχρονες θεωρίες που υποστηρίζουν ότι η μάθηση είναι ή μπορεί να βελτιωθεί μέσα από μια κοινωνική διαδικασία. Η συνεργατική μάθηση ενθαρρύνει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μαθητών/τριών στο πλαίσιο μιας ομάδας. Η ομαδική εργασία έχει αναμφισβήτητη πρωταρχική θέση σε ένα σενάριο μάθησης. Τα παιδιά θα πρέπει να μάθουν να συνεργάζονται, να ανταποκρίνονται σε ρόλους ομάδας τους οποίους θα κληθούν να υποστηρίξουν στην ενήλικη ζωή τους, να ανταλλάξουν απόψεις, να αιτιολογήσουν τα επιχειρήματά τους, να πείθουν και να αποδέχονται την απόρριψη της δικής τους άποψης. Η θεωρία του οικοδομισμού/κονστρουκτιβισμού, η

κοινωνικοπολιτισμική θεωρία, οι θεωρίες της εμπλαισιωμένης μάθησης και της γνωστικής μαθητείας υποστηρίζουν ότι η γνώση κατακτιέται με ενεργητικό τρόπο, ερευνώντας, ανακαλύπτοντας και στοχαζόμενος, ενταγμένος σε συλλογικότητες όπου αλληλεπιδρά (Ανδριανοπούλου κ.α., 2017). Εξίσου σημαντική, όμως, αποτελεί και η ατομική εργασία. Η ενασχόληση με τις πηγές συχνά μπορεί να γίνει ατομική υπόθεση και να καταλήξει σε συζήτηση στο πλαίσιο της ομάδας. Σε κάθε περίπτωση οποιαδήποτε μέθοδο και εάν ακολουθήσει η έρευνα των παιδιών οφείλει να καταλήξει σε ένα αποτέλεσμα με το οποίο να ανακοινώνει τα πορίσματά της στην τάξη με εύληπτο και συνεκτικό τρόπο (Αθανασιάδης, 2015α).

4.ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

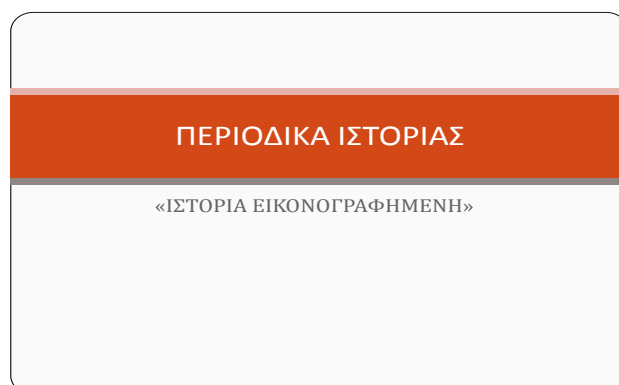
Αναλυτική περιγραφή διδακτικής πορείας

1η Διδακτική Ώρα: Γνωριμία και εξοικείωση με τα περιοδικά Ιστορίας

Ως πρώτη δραστηριότητα έχει επιλεγεί η γνωριμία με τα περιοδικά Ιστορίας που θα χρησιμοποιήσουμε. Επειδή οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή πρώτη φορά με περιοδικά Ιστορίας, επιλέγουμε να γίνει συζήτηση και να εξετάσουμε τα περιοδικά Ιστορίας σε μία ολόκληρη διδακτική ώρα. Λόγω προβλήματος στο σχολικό δίκτυο δεν είχαμε πρόσβαση στο διαδίκτυο, επομένως όλα τα έγιναν μέσω παρουσίασης με τη χρήση powerpoint.

10 λεπτά συζήτηση: «Πώς μπορεί κάποιος που θέλει, να διαβάσει και να μάθει Ιστορία;». Με τη μέθοδο του brainstorming οι απαντήσεις που δίνονται καταγράφονται στον πίνακα.

35 λεπτά παρουσίαση και ταυτόχρονα συζήτηση των 19 πρώτων διαφανειών powerpoint

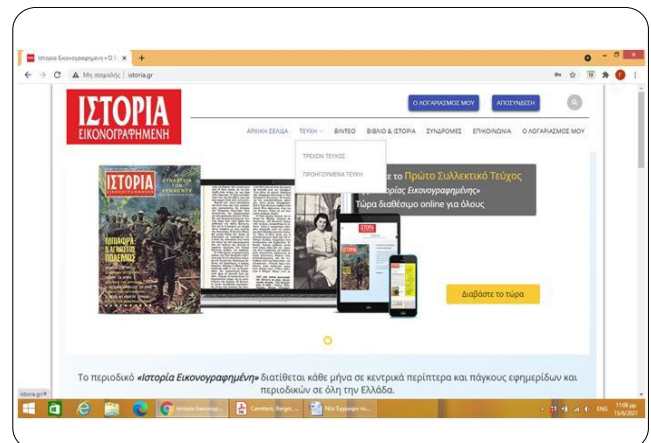
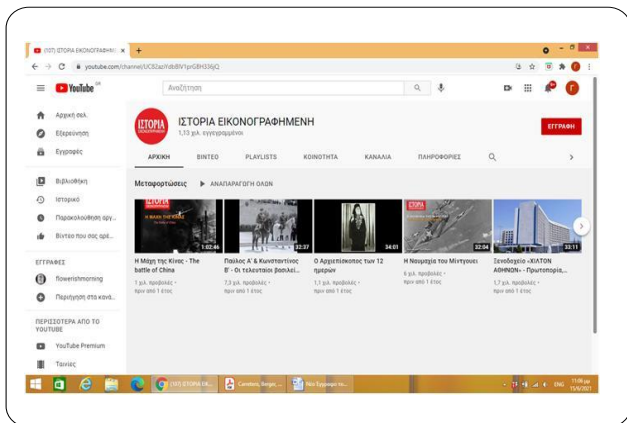
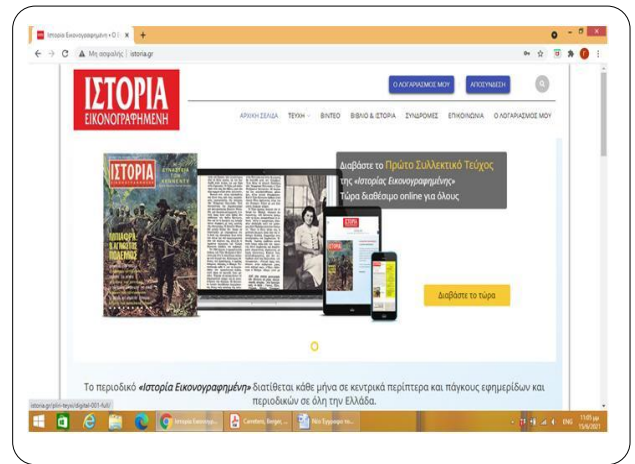
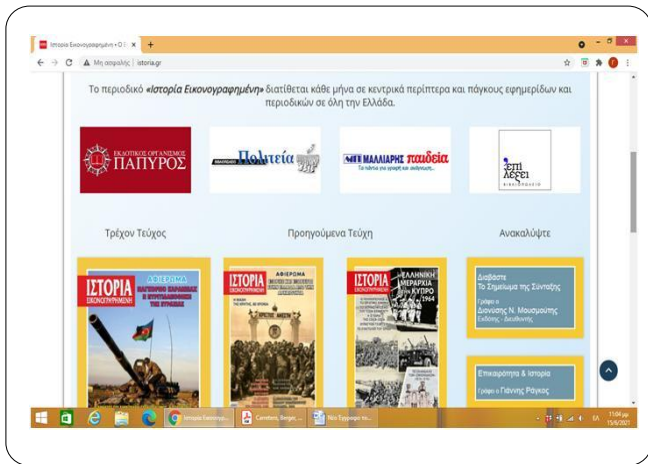
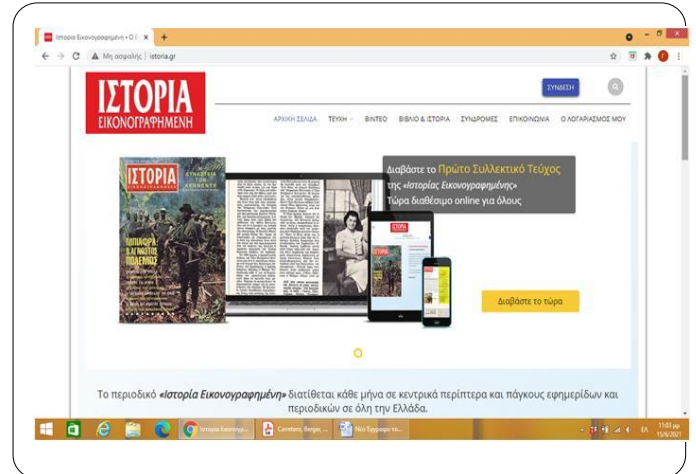
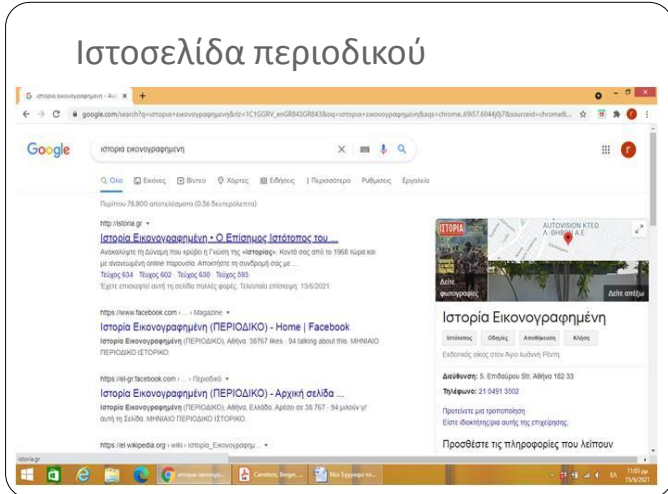
Ποιος είναι ο τίτλος του περιοδικού;
Ποιος είναι ο κύριος τίτλος στο εξώφυλλο;
Τι χρώματα βλέπετε;
Τι εικόνες βλέπετε;
Τι θεματολογία πιστεύετε ότι έχει το περιοδικό;

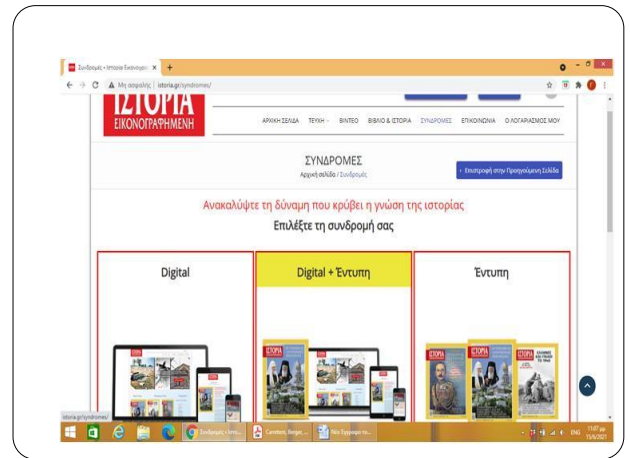
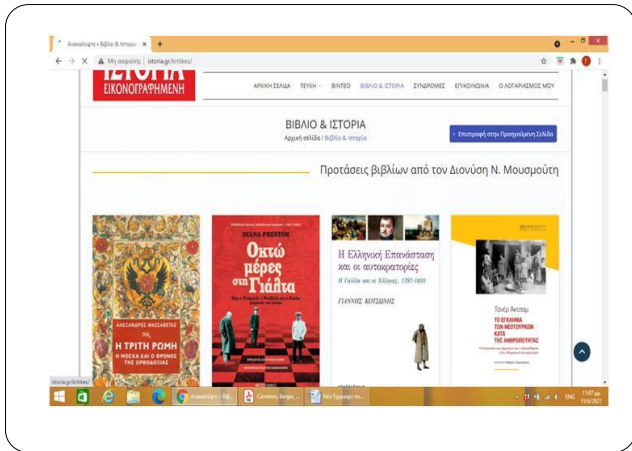
Σε αυτό το σημείο προσπαθούμε να επεξεργαστούμε μαζί το εξώφυλλο του περιοδικού και με τη μέθοδο του brainstorming να απαντήσουμε στις ερωτήσεις: Ποιος είναι ο τίτλος του περιοδικού; Ποιος είναι ο κύριος τίτλος στο εξώφυλλο; Τι χρώματα βλέπετε; Τι εικόνες βλέπετε; Τι θεματολογία πιστεύετε ότι έχει το περιοδικό;

- Η **Ιστορία Εικονογραφημένη** είναι το παλαιότερο περιοδικό ποικίλης ιστορικής ύλης στην Ελλάδα. Κυκλοφορεί ανελλιπώς κάθε μήνα, από τον Ιούλιο του 1968 και εξής.

Σε αυτό το σημείο δίνουμε στα παιδιά τεύχη του περιοδικού να τα ξεφυλλίσουν.

Στη συνέχεια λόγω έλλειψης διαδικτύου παρουσιάζουμε την ιστοσελίδα του περιοδικού βήμα βήμα.

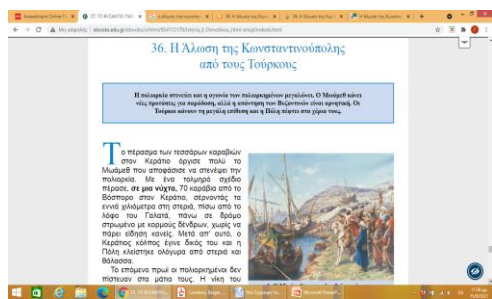

Αφού παρουσιάσουμε όλες τις επιλογές της ιστοσελίδας του περιοδικού συζητάμε περισσότερο για την τελευταία διαφάνεια, και συγκεκριμένα τι σημαίνει συνδρομητικό περιοδικό.

Στη συνέχεια, αναφέρουμε το κεφάλαιο που θα μελετήσουμε. Δείχνουμε σε διαφάνεια το κεφάλαιο του βιβλίου που διδάχτηκαν και ζητάμε από τα παιδιά να θυμηθούν τα γεγονότα της Άλωσης που έμαθαν. Αφού απαντήσουν οι μαθητές/τριες δείχνουμε σε διαφάνεια ένα σχεδιάγραμμα του μαθήματος, για να θυμηθούν τα βασικά γεγονότα.

Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους

- Βιβλίο σελίδα 110-113

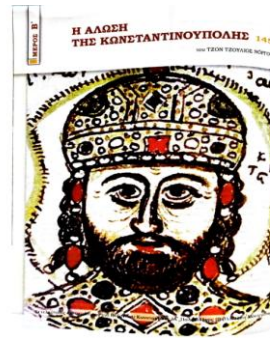
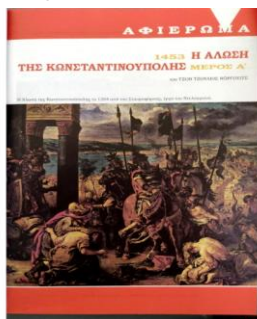
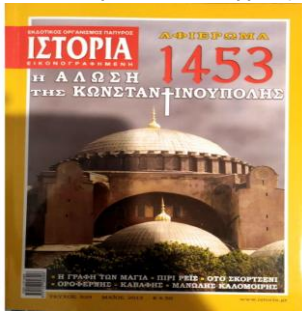
Περίληψη Μαθήματος

- Ο Μωάμεθ Β' καταλαμβάνει τον Κεράτιο κόλπο
- η πολιορκία γίνεται πιο στενή (η Πόλη αποκλεισμένη από στεριά και θάλασσα)
- ζητάει την παράδοση της πόλης
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος
- αρνείται να παραδώσει την Κωνσταντινούπολη
- Τρίτη, 29 Μαΐου 1453 ξημερώματα αρχίζει η μεγάλη επίθεση
- κανονιοβολισμός των τειχών (κυριαρχεί η μομπάρδα)
- ραγίζει ο πύργος της πύλης του Αγίου Ρωμανού
- οι πολιορκητές ορμούν στα τείχη, στην τάφρο και στα λαγούμια
- οι Βυζαντινοί αμύνονται όλη μέρα
- το απόγευμα πληγώνεται ο Ιουστινιάνης και αποχωρεί
- οι υπερασπιστές της Πόλης επηρεάζονται
- οι Τούρκοι μπαίνουν στην Πόλη από την Κερκόπορτα
- ο αυτοκράτορας πολεμάει και σκοτώνεται ηρωικά
- Η Κωνσταντινούπολη πέφτει στα χέρια των Οθωμανών

Έπειτα, δίνουμε στα παιδιά τα δύο τεύχη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» (τεύχη 539 και 540) που περιλαμβάνουν το αφιέρωμα του περιοδικού για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης να τα ξεφυλλίσουν, να δουν εικόνες και να διαβάσουν κάποια παράγραφο αν θέλουν. Ταυτόχρονα, προβάλλουμε στο διαδραστικό πίνακα διαφάνειες με εικόνες και αποσπάσματα από το περιοδικό και τα συζητάμε τι βλέπουν, τι τους κάνει εντύπωση και εάν αναγνωρίζουν κάποια πληροφορία ή εικόνα.

Ιστορία Εικονογραφημένη

Οι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης είχαν στραθεί και αυτοί στη θουλεία: επισκεύαζαν τα αμυντικά έργα, καθάρizan τις περιτειχίτες τάφρους, έβραζαν σε αποθήκες τρόφιμα, βέλη, εργαλεία, μεγάλες πέτρες και ουδίστητες άλλο ενδεχομένης να τους ήταν απαραίτητο. Εν τω μεταξύ, ο αυτοκράτορας τους είχε στείλει και άλλες εκκλήσεις στη δύση, η απάντηση όμως ήταν ασύριτη, όπως πάντα. Τον Φεβρουάριο η Γερουσία της Βενετίας συμφώνησε τελικά να στείλει δύο μεταγωγικά με 400 άνδρες το καθένα και 15 γαλέρες μόλις θα ήταν έτοιμες, αυτές όμως ο στόλος ανακόπησε από τη Βενετία στις 20 Απριλίου. Ευτυχώς για την τιμή της Γαλινοτάτης, η βενετική αποικία της πόλης έδωσε μια πιο μεγαλόμυκη απάντηση, δεσμευόμενη ότι κανένα από τα πλοία της δεν θα επέστρεφε στην πατρίδα. Οι Βενετοί στο σύνολό τους κατάφεραν να συνεισφέρουν με εννέα εμπορικά πλοία, μεταξύ των οποίων και τρία από την αποικία τους στην Κρήτη.¹

Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος απευθύνεται στους υπερασπιστές της Κωνσταντινούπολης.

Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους στις 29 Μαΐου 1453 και η έσοδος αντίστοιχα των οπισθοχωρητών της Αγίας Λαυραρίου (20-21 Μαΐου 1453), Αθήνα.

Οι Ιταλικοί κείμενα του 1453, δεν είναι όμως εμμέλητα κατά την κρίση μου. Ο Μουχάμμετ Ερζλίμ από τον ήλιο του φέρμας ορισμένες να επιταχίσει καταστούν σπέρση, που επίσης εισαχθεί να γράψω. Η α Πρωτ. τον επόμενο χρόνο. Αν αυτό το είχε κάνει, δεν θα είχαμε κλάμα. Η - τα κριτικά έργα δεν ήταν δυνατό να επιδομαθούν μόνο σε ένα χρόνο. Την άνοιξη άρχισ τον 1481, κοίθο ο Σουλτάνος σουλεϊμάνος είναι μέλος της Μικράς Ασίας για να αναλάβει τη διοίκηση, αλλάζει έδαφος από κλάμα τον πηλί. Δύο πρώτες σφύραση πένθην. Οι Ιταλικοί του ήλιο έδωσαν θα κριτιστούν το νησί τους για άλλα 40 χρόνια - τόρρο από την ημερήσια μόνον με τη φερερωκή έννοια του όρου. Η Αποστολική Μεσογειακή είναι μεταμεταρική κοινοτική, με μονοσυλλετική θέλασση.

ΕΡΜΕΥΕΙΣ
1 Μέροσος προς τον ιστορικό τους, και το νησί της 2ης Φεβρουαρίου από βενετική ελπίδα, με κριτικά του ήλιο, την ημερήσια από τον Κερσίνο Κόλινς και ανασηθώνον προς την πατρίδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
Foa, Federico, *Mohamed the Conqueror and His Time*, Princeton University Press, 1992.

Ο Τύπος Τράβλεμος θήγησης είναι ιστορική. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Κωνσταντίνος Χαλκιάκος.

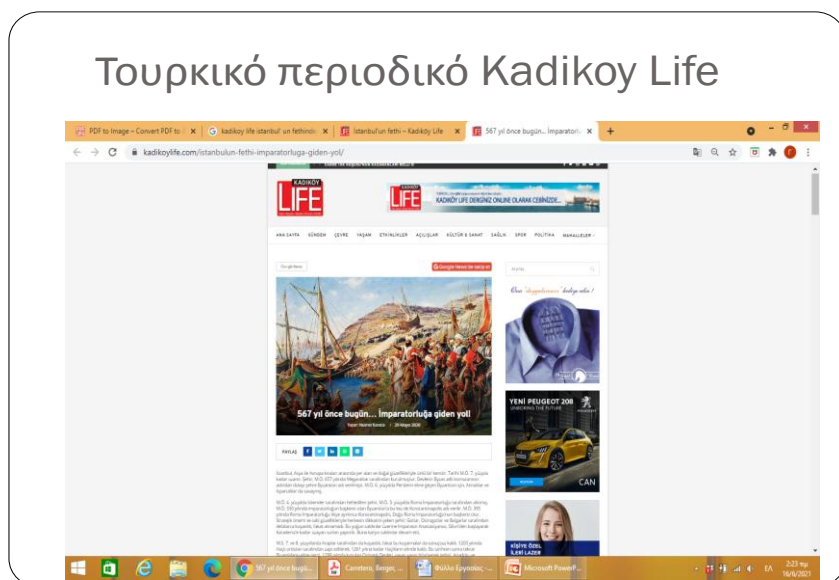
1453. Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ (Μέρος Β) - 27

Τι είναι η βιβλιογραφία/
πηγές;
Σε τι βοηθάει;

Στην τελευταία διαφάνεια παρατηρούμε το μέρος των σημειώσεων συζητάμε τι είναι η βιβλιογραφία και τι είναι οι πηγές.

Στην τελευταία διαφάνεια δείχνουμε το κείμενο για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από το τουρκικό περιοδικό «Kadikoy Life» και καθώς δεν γνωρίζουμε τη γλώσσα περιγράφουμε την εικόνα που περιέχει το άρθρο.

2^η διδακτική ώρα: Συμπλήρωση φύλλου εργασίας

Τη δεύτερη ώρα μοιράζεται φύλλο εργασίας, το οποίο το συμπληρώνουν συνεργατικά ανά δυάδες (8 δυάδες) όπως κάθονται στο θρανίο.

Η πρώτη δραστηριότητα, 10 λεπτά: αφορά ένα απόσπασμα από το περιοδικό «Ιστορία Εικονογραφημένη» (Νόργουιτς, 2013: 21-23), γραμμένο σε απλούστερη μορφή ώστε να γίνει κατανοητό από τα παιδιά. Αφού το διαβάσουν απαντούν στην ερώτηση: «Γράψτε ποιες πληροφορίες μάθατε από το παραπάνω απόσπασμα». Σκοπός της δραστηριότητας είναι να ανακαλέσουν στη μνήμη τα γεγονότα που ήδη γνώριζαν, να τα επαληθεύσουν μέσα από το καινούριο κείμενο και να αναγνωρίσουν τις καινούριες πληροφορίες.

Η δεύτερη δραστηριότητα, 10 λεπτά: αφορά ένα απόσπασμα από το τουρκικό περιοδικό «Kadikoy Life» (Karaca, 2020), μεταφρασμένο και γραμμένο σε απλή μορφή ώστε να γίνει κατανοητό από τα παιδιά. Αφού το διαβάσουν απαντούν στην ερώτηση: «Γράψτε ποιες πληροφορίες μάθατε από το παραπάνω απόσπασμα». Σκοπός της δραστηριότητας είναι να ανακαλέσουν στη μνήμη τα γεγονότα που ήδη γνώριζαν, να τα επαληθεύσουν μέσα από το καινούριο κείμενο, να αναγνωρίσουν καινούριες πληροφορίες και να κατανοήσουν πώς περιγράφεται το ίδιο γεγονός από την οπτική του «άλλου».

Η τρίτη δραστηριότητα, 5 λεπτά: αφορά ερώτηση ανοιχτού τύπου όπου καλούνται οι μαθητές/τριες να γράψουν τη σκέψη τους: «Γιατί ενώ πρόκειται για το ίδιο γεγονός στην Ελλάδα το αποκαλούμε «Άλωση της Κωνσταντινούπολης» ενώ στην Τουρκία «Κατάκτηση της Ισταμπούλ»; Σκοπός της δραστηριότητας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες το περιεχόμενο των ιστορικών εννοιών της Άλωσης και της κατάκτησης, να αμφισβητήσουν την αυθεντία του ενός και μοναδικού διδακτικού εγχειριδίου και να αποκηρύξουν τη δογματική μοναδικότητα της ιστορικής αλήθειας κατανοώντας την οπτική γωνία του δημιουργού της πηγής.

Η τέταρτη δραστηριότητα, 5 λεπτά: αφορά πέντε εικόνες στις οποίες καλούνται οι μαθητές/τριες να γράψουν για την καθεμία από έναν τίτλο-λεζάντα και σε ποιο περιοδικό θα μπορούσε να βρίσκεται κάθε εικόνα (στο ελληνικό ή στο τουρκικό). Σκοπός της δραστηριότητας είναι να εξασκήσουν και να διευρύνουν οι μαθητές τις ικανότητες που έχουν κατακτήσει μέσω του οπτικού γραμματισμού, καθώς καλούνται να προσέξουν τις εικόνες, να κατανοήσουν το βασικό πρόσωπο και γεγονός της εικόνας καθώς και τα συναισθήματα που δημιουργεί και αφού γράψουν τη λεζάντα να μπορέσουν να ταξινομήσουν τις εικόνες σε αυτές που ενισχύουν το ελληνικό αφήγημα για τα γεγονότα και σε αυτές που ενισχύουν το τουρκικό αφήγημα.

Η πέμπτη δραστηριότητα, 5 λεπτά: αφορά ερώτηση ανοιχτού τύπου στην οποία καλούνται οι μαθητές/τριες να απαντήσουν ποια εικόνα τους άρεσε και γιατί. Σκοπός της δραστηριότητας είναι να διαπιστωθεί εάν διαλέξουν εικόνα σύμφωνα με το ιστορικό της περιεχόμενο ή με την αισθητική της απόδοση.

Η έκτη και τελευταία δραστηριότητα, 5 λεπτά: αφορά μια γενική ερώτηση για όλη την ΣΤ ενότητα του βιβλίου, στην οποία εντάσσεται και το κεφάλαιο της Άλωσης, με τίτλο «Το Βυζάντιο παρακαμάζει και υποκύπτει σε κατακτητές». Οι μαθητές/τριες καλούνται να διαλέξουν τρεις απαντήσεις για το ερώτημα «Το Βυζάντιο άρχισε να παρακαμάζει επειδή: Παραχώρησε προνόμια στους ξένους; Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου; Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση; Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204; Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;» Σκοπός της δραστηριότητας είναι καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης, η οποία μέσα από την ανάκληση των γεγονότων του κεφαλαίου και την κατανόηση των ιστορικών εννοιών, θα βοηθήσει τους μαθητές/τριες να αντιληφθούν τις αιτίες που οδήγησαν στην έκβαση των γεγονότων. Στο τέλος κάθε δραστηριότητας κάθε ομάδα ανακοινώνει την απάντησή της.

Σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε το λεξικό που έχουν οι μαθητές/τριες για όρους που δεν γνωρίζουν. Εάν υπήρχε διαδίκτυο θα χρησιμοποιούσαμε το διαδικτυακό λεξικό ελληνικής γλώσσας: Πύλη για την ελληνική γλώσσα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όνομα:

Τάξη:

Φύλο:

Εθνικότητα:

Ημερομηνία:

Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ

1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επιθέσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαιδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας – πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσεβείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν ανταμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανισμής. Τέλος οι γενίτσαροι που διέσχισαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαιναν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχιζαν ώσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το άλογό του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο μιάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σταυρός έδωσε τη θέση του στην Ημισέληνο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ισταμπούλ.

(Τζον Τζούλιους Νόργουιτς, ιστορικός. Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«KADIKOY LIFE»

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»

Η Ισταμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαριανούς. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βύζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης, κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σταυροφόρους το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο οθωμανικός στρατός έφτασε μπροστά στα βυζαντινά τείχη. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εμπόδισε τον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με πυροβολισμούς από κανόνια γκρέμισαν τείχη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να οργανωθεί μια γενική επίθεση. Μετά από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί Οθωμανοί. Μεταξύ αυτών των μαρτύρων ήταν ο Ουλουμπάλι Χασάν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η Ισταμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ισταμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική

κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις 29 Μαΐου κάθε έτους.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

3) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛΑ»;

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:

Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΚΣΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ; (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)

Β) ΔΩΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1:.....

Εικόνα 2:.....

Εικόνα 3:.....

Εικόνα 4:.....

Εικόνα 5:.....

5) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

6) ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- Παραχώρησε προνόμια στους ξένους;
- Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Για την εκπαιδευτική ερμηνευτική πρόταση μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε επίσης την ιστορική αφήγηση του Γιάννη Κορδάτου από το βιβλίο του «Ακμή και Παρακμή του Βυζαντίου», όπου γράφει ξεκάθαρα για το ρόλο που έπαιξαν οι θρησκευτικές έριδες, των κατοίκων της Βασιλεύουσας ώστε να διευκολύνουν το έργο των πολιορκητών και να γίνει πραγματικότητα η Άλωση της Κωνσταντινούπολης.

Διαβάζουμε εμείς φωναχτά και αργά το υλικό στοχεύοντας σ' έναν νοητικό χάρτη: ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ - ΑΛΩΣΗ.

Όλοι οι μαθητές έχουν μια προτίμηση και έφεση στην οπτική μάθηση. Η διαφορά μεταξύ νοητικών (mind maps) και εννοιολογικών χαρτών (concept maps) – παρ' όλο που οι όροι χρησιμοποιούνται εναλλακτικά – είναι ότι οι νοητικοί χάρτες ασχολούνται γενικά με μία κύρια ιδέα, ενώ οι εννοιολογικοί με πολύ περισσότερες. Η τεχνική της εννοιολογικής χαρτογράφησης αναπτύχθηκε από τον καθηγητή Novak (1998), βασισμένος στις θεωρίες του David Ausubel, ο οποίος τόνισε τη σημασία των πρότερων γνώσεων για την εκμάθηση νέων εννοιών (Καρασαββίδης, 2002).

Αφήγηση Κορδάτου: «Στο έβγα του 1452, ο Παλαιολόγος κήρυξε την πρωτεύουσα σε κατάσταση κινδύνου και έκλεισε τις πόρτες του κάστρου. Στρατό όμως δεν είχε. Η

μεγάλη βοήθεια που περίμενε δεν ήρθε. Μα κι αν ήθελαν οι δυτικοί να του στείλουν επικουρίες δεν μπορούσαν γιατί είχαν μεγάλα χάλια. Έτσι ο Παλαιολόγος με το δικό του στρατό και με επικουρίες που του έστειλε ο Πάπας (ο καρδινάλιος Ισίδωρος με 200 πολεμιστές) είχε δεν είχε έξι έως επτά χιλιάδες πολεμιστές. Ο Παλαιολόγος για να κολακέψει τον Πάπα διέταξε να γίνει στις 12 του Δεκεμβρίου του 1452 ενωτική λειτουργία, στην οποία μνημονεύτηκε ο Πάπας. Ο καρδινάλιος Ισίδωρος, όχι μόνο χοροστάτησε, αλλά και ως αντιπρόσωπος του Πάπα κάθισε στον πατριαρχικό θρόνο! Η ενωτική αυτή λειτουργία έριξε λάδι στη φωτιά. Οι ενωτικοί θριάμβευσαν, αλλά οι ανθενωτικοί έβριζαν και άρχισαν να υποστηρίζουν, πως ο ιστορικός ναός ήταν μiasμένος και «καταφύγιον δαιμόνων και βωμός ελληνικός».Στον στρατό του Μωάμεθ υπηρετούσαν και χριστιανοί (ο Νικολό Μπάρμπαρο - ήταν βενετός γιατρός, αυτόπτης μάρτυρας της πτώσης της Κωνσταντινούπολης το 1453 - τους εκτιμά σε 50.000), από αυτούς οι πιο πολλοί ήταν Σέρβοι, Λατίνοι, Γερμανοί, Ούγγροι, Βοέμοι και Έλληνες! Οι Έλληνες πιθανώς ήταν ανθενωτικοί και από μίσος προς τους ενωτικούς είχαν πάει να πολεμήσουν για να εκδικηθούν τον Παλαιολόγο που δέχτηκε την ένωση των Εκκλησιών! Οι χριστιανοί στα βέλη που έριχναν προς το κάστρο, κολλούσαν χαρτιά στα οποία έγραφαν στους αμυνόμενους να παραδοθούν ειρηνικά και δεν θα πάθουν τίποτα! Από την άλλη ένας Τούρκος πασάς, ο Χαλίλ, έδινε με κατασκόπους του πληροφορίες στον Παλαιολόγο, τον εμψύχωνε και του παράγγελε να κρατήσει άμυνα. Και μάλιστα ο Χαλίλ είχε οργανώσει συνωμοσία εναντίον του Μωάμεθ. Μετά το πάρσιμο της Πόλης Βυζαντινοί πρόδωσαν τις συνωμοτικές κινήσεις του Χαλίλ που πλήρωσε με το κεφάλι του!...Οι ανθενωτικοί μέρα και νύχτα παρακαλούσαν τον θεό να φέρει τους Τούρκους μια ώρα αρχύτερα μέσα στην Πόλη για να μην πραγματοποιηθεί η ένωση! Οι καλόγεροι - ήταν και πολλοί- ήθελαν να ανοίξουν οι πόρτες του κάστρου για να επαληθευτούν πιο γρήγορα οι προφητείες: «Ανοίξτε τις πόρτες. Αφήστε τον Μωάμεθ να μπει μέσα. Τότε άγγελος εξολοθρευτής θα σας σώσει»...

Υποστηρικτικό υλικό αντούμε επίσης από το πολύ σημαντικό έργο των συναδέλφων: Σουδία Ιωάννη και Ζερβού Γρηγόρη, που δημιούργησαν την «Ψηφιακή Τάξη», μια ιστοσελίδα που παρέχει ολοκληρωμένα βοηθήματα για τις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού (Ε' και ΣΤ') (<https://www.dwrean.net/2019/08/psifiaki-taksi.html>).

6.4.2. Αποτελέσματα απαντήσεων

Οι απαντήσεις επεξεργάστηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου, η οποία συνίσταται στη συστηματική οργάνωση, αναγνώριση, κατανόηση επαναλαμβανόμενων μοτίβων νοήματος και εννοιών εντός ενός συνόλου δεδομένων (Braun & Clark, 2012: 57). Ανιχνεύουμε πολυάριθμα μοτίβα νοήματος εντός των δεδομένων.

Στην πρώτη δραστηριότητα, οι καινούριες πληροφορίες, που σημείωσαν οι μαθητές/τριες είναι: οι «Βασιβουζούκοι» με 5 αναφορές, οι «Γενίτσαροι» με 2 αναφορές, το όνομα «Ισταμπούλ» με 3 αναφορές, το ιταλικό όνομα «Τζοβάνι Τζουστινιάνι» με 2 αναφορές (στο σχολικό εγχειρίδιο αναφέρεται ως Ιουστινιάνης, το αναγνώρισαν οι μαθητές/τριες και τους προκάλεσε εντύπωση η ιταλική εκφορά του ονόματος), η ύπαρξη «Ιμάμη» στον πόλεμο με 3 αναφορές και τέλος με 1 αναφορά ως καινούρια γνώση αναφέρθηκε η σειρά των επιθέσεων. Οι μαθητές/τριες ανακάλεσαν στη μνήμη τους τα γεγονότα που ήδη γνώριζαν από το σχολικό εγχειρίδιο και αναγνώρισαν τις καινούριες πληροφορίες από το απόσπασμα του περιοδικού.

Στη δεύτερη δραστηριότητα, οι καινούριες πληροφορίες που σημείωσαν οι μαθητές/τριες είναι: ο «Ουλουμπντάλι Χασάν, που πρώτος έβαλε την τουρκική σημαία στα τείχη» με 3 αναφορές, ότι η Άλωση αποτελεί στην Τουρκία «εθνική εορτή» με 4 αναφορές, ποιοι προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο ανά τους αιώνες με 2 αναφορές, ότι στις 29 Μαΐου 1453 η Ισταμπούλ έγινε «πρωτεύουσα» της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με 2 αναφορές και με 1 αναφορά αναφέρθηκε ως καινούρια γνώση ότι το όνομα Βυζάντιο προέρχεται από τον Βύζα. Οι μαθητές/τριες αναγνώρισαν τις καινούριες πληροφορίες από το τουρκικό άρθρο και ήρθαν σε επαφή με την οπτική του «άλλου» για τα γεγονότα.

Στην τρίτη δραστηριότητα, οι σκέψεις των μαθητών/τριων για τη διαφορά μεταξύ της ελληνικής περιγραφής του ιστορικού γεγονότος ως «Άλωση της Κωνσταντινούπολης» και της τουρκικής περιγραφής του ιστορικού γεγονότος ως «Κατάκτηση της Ισταμπούλ» είναι: «ήταν ελληνική και κατακτήθηκε», «στην Ελλάδα την χάσαμε και αλώθηκε ενώ στην Τουρκία είναι κατάκτηση και γιορτή», «άλωση γιατί έγιναν καταστροφές, κατάκτηση γιατί κατάφεραν κάτι που ήταν αδύνατο για τους άλλους λαούς», «κατάκτηση γιατί ήταν σημαντικό γεγονός για την τουρκική ιστορία», «άλωση γιατί ήταν κάτι κακό για τους Έλληνες, κατάκτηση γιατί ήταν κάτι καλό για τους Τούρκους» και δύο απαντήσεις από τις οποίες φαίνεται πως δεν κατανοήθηκε η ερώτηση αλλά και η ιστορική έννοια κατάκτηση «γιατί στην Τουρκία η Κωνσταντινούπολη ονομάζεται Ισταμπούλ» και «άλωση για εμάς γιατί ήταν τεράστια καταστροφή, κατάκτηση γιατί για τους Τούρκους δεν ήταν πολύ

σημαντικό γεγονός». Οι μαθητές/τριες φάνηκε να έχουν κατακτήσει στο σύνολό τους το περιεχόμενο των ιστορικών εννοιών επικοινωνιακού χαρακτήρα (Ρεπούση, 2000: 218) «άλωση» και «κατάκτηση». Για την ιστορική έννοια της «άλωσης» δόθηκε από το σύνολο των μαθητών/τριών αρνητικό περιεχόμενο («την χάσαμε», «καταστροφή», «κακό») σε αντίθεση με την ιστορική έννοια της «κατάκτησης» στην οποία δόθηκε θετικό περιεχόμενο («γιορτή», «σημαντικό», «καλό»). Ταυτόχρονα ήρθαν σε επαφή με την μη ύπαρξη μοναδικής ιστορικής αλήθειας κατανοώντας την οπτική γωνία του δημιουργού της πηγής. Συνεπώς, οι ιστορικές έννοιες συσχετίστηκαν και αντιπαραβλήθηκαν με άλλες, συγκρίθηκαν τα νοήματα που τους έχουν αποδοθεί στην ιστορική τους πορεία, αναλύθηκαν και καταγράφηκαν τα χαρακτηριστικά τους και τέλος συναρτήθηκαν με ιστορικές πηγές που αναφέρονται σε αυτές.

Στην τέταρτη δραστηριότητα, οι τίτλοι-λεζάντες που έβαλαν οι μαθητές/τριες στην πρώτη εικόνα είναι: «Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος», «Δύο Βυζαντινοί», «Φωτογραφίες Βυζαντινών», «Δύο φίλοι Βυζαντινοί», «Οι Έλληνες», «Ελληνική πανοπλία», «Δύο Έλληνες πολεμιστές», ενώ στο ερώτημα σε ποιο περιοδικό θα μπορούσε να βρίσκεται η εικόνα όλοι συμφωνούν ότι θα μπορούσε να βρίσκεται σε ένα ελληνικό περιοδικό.

Στη δεύτερη εικόνα οι τίτλοι λεζάντες που έβαλαν οι μαθητές/τριες είναι: «Ο Σουλτάνος», «Μωάμεθ Β΄» 2 φορές, «ο κατακτητής της Πόλης», «Ο Μωάμεθ αυτοκράτορας», «Ο αυτοκράτορας της Τουρκίας», «Η φωτογραφία του Σουλτάνου», ενώ στο ερώτημα σε ποιο περιοδικό θα μπορούσε να βρίσκεται η εικόνα όλοι συμφωνούν ότι θα μπορούσε να βρίσκεται σε ένα τουρκικό περιοδικό, με μία απάντηση να αναφέρει ότι μπορεί να βρίσκεται και σε ελληνικό και σε τουρκικό περιοδικό.

Στην τρίτη εικόνα οι τίτλοι λεζάντες που έβαλαν οι μαθητές/τριες είναι: «Ο Μωάμεθ και ο στρατός του», «Ο Μωάμεθ με τους Τούρκους», «Τούρκοι μαχητές», «Ο τουρκικός στόλος», «Ο Μωάμεθ κατακτητής», «Τουρκικός στρατός», «Οι Τούρκοι πανηγυρίζουν», ενώ στο ερώτημα σε ποιο περιοδικό θα μπορούσε να βρίσκεται η εικόνα όλοι συμφωνούν ότι θα μπορούσε να βρίσκεται σε ένα τουρκικό περιοδικό.

Στην τέταρτη εικόνα, οι τίτλοι λεζάντες που έβαλαν οι μαθητές/τριες είναι: «Η μάχη», «Η άλωση της Πόλης», «Η μάχη της Πόλης», «Οι Τούρκοι μπήκαν στην Πόλη», «Ο Οθωμανικός στόλος», «Ο χαμός και η άλωση της Πόλης», «Μια

στιγμή του πολέμου», ενώ στο ερώτημα σε ποιο περιοδικό θα μπορούσε να βρίσκεται η εικόνα όλοι συμφωνούν ότι θα μπορούσε να βρίσκεται σε ένα ελληνικό περιοδικό, με μία απάντηση να αναφέρει ότι μπορεί να βρίσκεται και σε ελληνικό και σε τουρκικό περιοδικό.

Στην πέμπτη εικόνα, οι τίτλοι λεζάντες που έβαλαν οι μαθητές/τριες είναι: «Η άλωση της Κωνσταντινούπολης», «Ο Μωάμεθ έξω από την Κωνσταντινούπολη», «Η άλωση της Ισταμπούλ από τον Μωάμεθ», «Η άλωση της Πόλης», «Η καταστροφή της Πόλης», «Η λεηλασία της Κωνσταντινούπολης», «Οι Τούρκοι λεηλατούν την Πόλη», ενώ στο ερώτημα σε ποιο περιοδικό θα μπορούσε να βρίσκεται η εικόνα όλοι συμφωνούν ότι θα μπορούσε να βρίσκεται σε ένα τουρκικό περιοδικό, εκτός από μία απάντηση που αναφέρει ότι μπορεί να βρίσκεται και σε ελληνικό περιοδικό.

Στην δραστηριότητα αυτή, εντοπίζονται οι ικανότητες οπτικού γραμματισμού των μαθητών/τριών, δηλαδή η ικανότητα αναγνώρισης και κατανόησης των μηνυμάτων που παράγουν οι εικόνες, η κριτική αντίληψη και σκέψη, η οπτική αναγνώριση και εξαγωγή νοημάτων. Οι απαντήσεις των παιδιών δείχνουν μια συμφωνία μεταξύ τους και ως προς τη λεζάντα που έγραψαν και ως προς την ταξινόμηση των εικόνων σε εικόνες που ενισχύουν το ελληνικό αφήγημα για τα γεγονότα και σε αυτές που ενισχύουν το τουρκικό αφήγημα. Όλοι οι μαθητές/τριες κατανόησαν τα κεντρικά πρόσωπα και γεγονότα της εικόνας, στην πρώτη εικόνα ανέφεραν ότι απεικονίζονται «Βυζαντινοί», στη δεύτερη εικόνα «ο Μωάμεθ», στην τρίτη εικόνα συμφωνούν όλοι ότι απεικονίζεται «ο τουρκικός στρατός», στην τέταρτη εικόνα ότι πρόκειται για στιγμιότυπο «της άλωσης της Κωνσταντινούπολης» και στην πέμπτη εικόνα ότι απεικονίζεται «ο τουρκικός στρατός στα τείχη της Κωνσταντινούπολης». Η ταύτιση των απαντήσεων των παιδιών δείχνει ότι έχουν καλλιεργήσει δεξιότητες και ικανότητες οπτικού γραμματισμού και ότι έχουν κατανοήσει το μάθημα της Άλωσης, τις ιστορικές έννοιες που απαιτούνταν να μάθουν κατά τη διάρκεια της Ε΄ δημοτικού (ΠΙ,2003: 185) κάτι που προκύπτει από την χρήση τους (Βυζαντινός, σουλτάνος, αυτοκρατορία, στρατός, άλωση, μάχη, λεηλασία) και το ελληνικό και τουρκικό αφήγημα των γεγονότων της Άλωσης, σημείο στο οποίο θεωρούμε ότι βοήθησαν τα αποσπάσματα από τα δύο περιοδικά.

Στην πέμπτη δραστηριότητα, οι απαντήσεις για το ποια εικόνα τους άρεσε και γιατί: «η πρώτη γιατί ο Μωάμεθ δίνει την ευκαιρία στον Κωνσταντίνο να παραδώσει την Πόλη και εκείνος το αρνείται», «η δεύτερη γιατί ο Μωάμεθ πολέμησε με τους Τούρκους», «η τέταρτη γιατί δείχνει μια πολύ σημαντική στιγμή της μάχης όταν μπήκαν οι Τούρκοι στην Πόλη», «η τέταρτη γιατί δείχνει πολλούς μαχητές» και «η τέταρτη γιατί είναι η ώρα της μάχης». Οι απαντήσεις σε αυτήν την δραστηριότητα ήταν λιγότερες καθώς οι μαθητές/τριες δεν πρόλαβαν να τη συμπληρώσουν. Γίνεται

αντιληπτό ότι κυρίως οι μαθητές/τριες συμφωνούν με στην τέταρτη εικόνα γιατί απεικονίζει την ιστορική στιγμή της μάχης. Οι μαθητές/τριες επέλεξαν εικόνα σύμφωνα με το ιστορικό περιεχόμενο.

Στην έκτη δραστηριότητα, οι μαθητές/τριες επέλεξαν ως αιτίες παρακμής του Βυζαντίου τις εξής: 4 επέλεξαν «Παραχώρησε προνόμια στους ξένους», 5 επέλεξαν «Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου», 6 επέλεξαν «Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση», 7 επέλεξαν «Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204» και 2 επέλεξαν «Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη». Οι απαντήσεις των μαθητών/τριών είναι εύστοχες, καθώς όλες οι αιτίες πλην της τελευταίας είναι αληθείς. Ως ανακεφαλαιωτική δραστηριότητα του ΣΤ΄ κεφαλαίου του σχολικού εγχειριδίου, δίνεται έμφαση στην ιστορική σκέψη των μαθητών/τριών, που με την ανάκληση των γεγονότων του κεφαλαίου και την κατανόηση των ιστορικών εννοιών, βοήθησε τους μαθητές/τριες να αντιληφθούν τις αιτίες που οδήγησαν στην έκβαση των γεγονότων.

Η αξιοποίηση ενός περιοδικού Ιστορίας συνδυαστικά με το σχολικό εγχειρίδιο Ιστορίας κατά τη διάρκεια του μαθήματος παρουσιάζει πολλά οφέλη για την παιδαγωγική διαδικασία. Τα περιοδικά Ιστορίας, είτε έντυπα είτε ψηφιακά, αποτελούν ένα πολυτροπικό υλικό, φιλικό στους μαθητές/τριες που έχουν εξοικειωθεί με τα ΜΜΕ και το διαδίκτυο, το οποίο προάγει την εξοικείωση των μαθητών/τριών με πολλά είδη γραμματισμών (ιστορικός, οπτικός, κοινωνικός, μιντιακός) που δεν προάγονται από το σχολικό εγχειρίδιο.

Από την πρότασή μας προκύπτει πως μέσω της παιδαγωγικής χρήσης περιοδικών Ιστορίας οι μαθητές/τριες αντιλαμβάνονται ότι το παρελθόν μπορεί να προσεγγισθεί και να αναπαρασταθεί από διαφορετικές οπτικές και τα ιστορικά γεγονότα και προσωπικότητες μπορούν να ερμηνευτούν με διαφορετικούς τρόπους. Επιπλέον, φαίνεται ότι συγγραφείς και οργανισμοί επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν αναπαραστάσεις του παρελθόντος για τους δικούς τους σκοπούς και ότι οι ισχυρισμοί για το παρελθόν πρέπει να βασίζονται στη χρήση αποδεικτικών στοιχείων και στη χρήση επιστημονικών διαδικασιών για την αξιολόγησή τους.

Τα άρθρα περιοδικών που χρησιμοποιήθηκαν περιείχαν περισσότερες ιστορικές πληροφορίες από τα σχολικά εγχειρίδια. Οι μαθητές/τριες διαβάζοντας περισσότερα από ένα άρθρα για ένα ιστορικό θέμα, ή άρθρα με διαφορετικές απόψεις για ένα θέμα όπως στην πρότασή μας, αντιλήφθηκαν τις αντιπαραθέσεις στην ερμηνεία και η ιδέα των πολλαπλών οπτικών. Αναπτύχθηκαν οι γνώσεις των μαθητών/τριών προσφέροντας γνώσεις ακαδημαϊκής γραφής και κατανοήθηκε η σημασία των πηγών αλλά και η χρήση των εικόνων ως πηγές. Τέλος, έκαναν ελκυστική την Ιστορία συγκριτικά με το σχολικό εγχειρίδιο, που αποτυπώθηκε στη διάθεση των

μαθητών/τριών για συμμετοχή και συνεργασία για την υλοποίηση της παιδαγωγικής πρότασης.

Επιπλέον, η αξιοποίηση των περιοδικών Ιστορίας στην εκπαιδευτική διαδικασία προωθούν τους γενικούς στόχους του μαθήματος, όπως η κατανόηση βασικών ιστορικών εννοιών και η εξοικείωση με τους όρους που τις αποδίδουν, η μελέτη των πηγών και η επεξεργασία του ιστορικού υλικού τους για την εξαγωγή συμπερασμάτων, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης προβαίνοντας σε συσχετισμούς, αξιολογήσεις, αναλύσεις αιτιών και γενικεύσεις και η χρήση των Μέσων Τεχνολογίας και Επικοινωνίας για τη μελέτη του ιστορικού παρελθόντος.

Η σχολική ιστορία και η ΔΙ αναζητούν όλο και περισσότερο επικοινωνία μεταξύ τους (Ρεπούση, 2007β:63-64; Κασβίκης & Ανδρέου, 2008:123-124). Σημαντικός χώρος όπου η εκπαίδευση μπορεί να συνδεθεί με τη δημόσια χρήση της Ιστορίας θεωρείται το πολιτιστικό προϊόν ενός εκλαϊκευμένου περιοδικού Ιστορία. Το περιοδικό Ιστορίας μπορεί να αποτελέσει προνομιακό χώρο για την ιστορική εκπαίδευση, καθώς αποτελεί ένα κοινωνικοπολιτιστικό προϊόν, με τη βοήθεια του οποίου παιδιά και εκπαιδευτικοί ερχόμαστε σε επαφή με ελκυστικές, εκλαϊκευμένες και εικονογραφημένες ιστορικές αφηγήσεις για το παρελθόν.

Μέσα από την μελέτη του περιοδικού «Ιστορία Εικονογραφημένη» διευρύνεται ο διάλογος για τις δύσκολες σχέσεις ανάμεσα στην ακαδημαϊκή, σχολική και δημόσια ιστορία, όπου επιδιώκουμε την αμοιβαία διάδρασή τους αξιοποιώντας τα ερευνητικά εργαλεία της σημειωτικής καρτέλας και της θεματικής ανάλυσης ως εκπαιδευτικά εργαλεία διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Στόχος ο οπτικός και ιστορικός γραμματισμός, καθώς η εικονογράφηση είναι και μαρτυρία αναφορικότητας και οπτικοποίηση ιστορικής αφήγησης.

Η δημόσια ιστορία στο περιοδικό που μελετούμε φαίνεται ότι δεν λειτουργεί δια του αποκλεισμού (Φλάισερ, 2012: 22), αλλά κυρίως μεταφέρει στο ευρύ κοινό γνωστά ιστορικά ζητήματα και επικαλύπτεται με την ακαδημαϊκή παραδοσιακή, εθνοκεντρική αφήγηση.

Φαίνεται ότι το περιοδικό με την παραδοσιακή γεγονοτολογική αφήγηση και την αντίστοιχη εικονογράφηση ακολουθώντας την επίδραση της γαλλικής σχολής, στρέφεται στην ιδεολογική χρήση της δημόσιας Ιστορίας ακολουθώντας περισσότερο το εθνικό και το ρομαντικό λόγο της «ελληνικής ψυχής» στο πεδίο της εθνικής ιστοριογραφίας.

Σήμερα στη ψηφιακή έκδοση του περιοδικού ακολουθώντας το σύγχρονο ψηφιακό κόσμο διαπιστώνουμε ότι οι παραδοσιακές έριδες των ιστορικών έχουν εκδημοκρατισθεί, καθώς η δημόσια ιστορία διεκδικεί την προσοχή μας.

Στην μελέτη, παρουσιάζουμε το περιοδικό ως σημείο στο ιστορικό και πολιτικό συγκείμενο τόσο της έκδοσής του, αλλά και της δικής μας ερευνητικής, αναστοχαστικής και εκπαιδευτικής διάδρασης.

Έτσι φαίνεται ότι ως δημόσια ιστορία δεν «νοείται μόνο το φαινόμενο καθεαυτό, αλλά και η συστηματική μελέτη αυτού με εξειδικευμένες μεθοδολογικές πρακτικές». Κατανοούμε επίσης ότι η σχολική ιστορία μπορεί να προσληφθεί ως ΔΙ, γιατί επιδιώκει να μεταδώσει «μια συνεκτική, θετική, ελκυστική, αυτοεπιβεβαιωτική εθνική ταυτότητα» (Αθανασιάδης, 2015β: 32-35).

Επιβεβαιώνονται οι απόψεις του Iggers (στο Καρασαρίνης, 2015), ότι η Δύση εξακολουθεί να ορίζει την παγκόσμια ιστορία, αλλά οι ιστορικοί γνωρίζουμε ότι η Δύση δεν κατέχει το μονοπώλιο, μάλλον εμπόδιο στέκεται σε μια ολιστική θεώρηση της Ιστορίας. Αρκεί κάποιος να διαβάσει Θουκυδίδη ή Ηρόδοτο ή τον Αραβα Ιμπν Χαλντούν ή Κινέζους ιστορικούς για να ξεπεράσει τον δυτικοκεντρισμό του. Δεν είναι τυχαίο πως ο 18ος αι. ανέδειξε την ευρωκεντρική ματιά στην Ιστορία, γεγονός που την καθόρισε ως ηγετική δύναμη μέχρι και σήμερα. Σε αυτό συνέβαλε η έντονη εκβιομηχάνιση της Δύσης, σε συνδυασμό με την άνοδο της αποικιοκρατίας και του ιμπεριαλισμού. Μόνο στη σημερινή εποχή της έντονης παγκοσμιοποίησης έχει ξεκινήσει εν μέρει ένα ρεύμα «αποδυτικοποίησης» της ιστορικής σκέψης.

Στο πεδίο αυτών των προβληματισμών, η μελέτη για το μακροβιότερο ελληνικό περιοδικό της ΔΙ (1968-σήμερα) συμβάλλει στην Ιστορία των Περιοδικών ως δευτερογενών πηγών ιστορικών αφηγήσεων, αλλά και λειτουργεί το ίδιο ως αντικείμενο έρευνας και διδασκαλίας για τις αποτυπώσεις της ΔΙ, ή ορθότερα «των μεταβαλλόμενων ορίων της επίσημης δημόσιας ιστορίας» (Αθανασιάδης, 2015β: 38).

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αβδελά, Ε. (1994). *Ιστορία και Σχολείο*. Θεσσαλονίκη: Νήσος.
- Αβδελά, Ε. (1999). Το 'δημόσιο' και το 'ιδιωτικό' στη νέα πολιτική ιστορία ή τα μεταβαλλόμενα όρια του πολιτικού. *Μνήμων*, 21, 211-220.
- Αγγελάκος, Κ. & Κόκκινος, Γ. (2004). *Η διαθεματικότητα στο σύγχρονο σχολείο & η διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση πηγών*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Αθανασιάδης, Θ. (2015α). *Τεύχος μελέτης εξειδίκευσης μεθοδολογίας, ανάπτυξης προδιαγραφών και μεθοδολογίας επιλογής των σεναρίων των εκπαιδευτικών για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ανά γνωστικό αντικείμενο για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία»*. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ).
- Αθανασιάδης, Χ. (2015β). *Τα αποσυρθέντα βιβλία: Έθνος και Σχολική Ιστορία στην Ελλάδα 1858-2008*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Αθανασιάδης, Χ. (2020, Μάιος 17). Δημόσια Ιστορία είναι όλα εκείνα που μας κάνουν να διαφωνούμε στα social media. *Popaganda*. Ανακτήθηκε στις 25 Μαΐου 2020 από: <https://popaganda.gr/stories/dimosia-istoria-ine-ola-ekina-pou-mas-kanoun-na-diafonoume-sta-social-media/>
- Αθανασιάδης, Χ. (2021, Ιανουάριος 3). Συγγέουμε το έθνος με τη φυλή και πιστεύουμε ακράδαντα πως φέρουμε στα κύτταρά μας τα γονίδια του Περικλή. Ανακτήθηκε στις 25 Αυγούστου 2021 από: <https://urbanguru.gr/living/texnh-politismos/charis-athanasiadis-sygcheoyme-to-ethnos-me-ti-fyli-kai-pisteyoyme-akradanta-pos-feroyme-sta-kyttara-mas-ta-gonidia-toy-perikli/>
- Αϊδίνης, Α., & Κωστούλη, Τ. (2001). Μοντέλα εγγραμματοσύνης: θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτική πράξη. *Virtual School, The Science of Education Online*, 2(2-3).
- Αναστασιάδου, Ε. (2010). *Ελευθερία του Τύπου. Κανονιστικές διαστάσεις ενός κλασικού δικαιώματος* (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.
- Ανδρέου, Α., & Βαμβακίδου, Ι. (2006). *Ο πληθυσμός των αγαλμάτων: Η περίπτωση της Φλώρινας*. Θεσσαλονίκη: Αντ. Σταμούλης.
- Ανδρέου, Α., Κακουριώτης, Σ., Κόκκινος, Γ., Λεμονίδου, Ε., Παπανδρέου, Ζ., Πασχαλούδη, Ε. (Επιμ.). (2015). *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα. Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Ανδρέου, Α., & Κασβίκης, Κ. (2008). Το μετέωρο βήμα της σχολικής Ιστορίας στα νέα εγχειρίδια για το Δημοτικό Σχολείο. Στο Α. Ανδρέου (Επιμ.), *Η διδακτική της ιστορίας στην Ελλάδα και η έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια* (σ.81-128), Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ανδριανοπούλου, Κ., Βόγλης, Π., Κασβίκης, Κ., Κόκκινος, Γ., Κουλούρη, Χ., Παληκίδης, Άγ., Παπανδρέου, Ζ., Πετρίδης, Τ., Πυρπυρή, Π., Σακκά, Β. (2017). *Σχέδιο Προγραμμάτων Σπουδών για το μάθημα της Ιστορίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΙΕΠ.

Αργύρη, Α. (2017). *Η σημειωτική προσέγγιση: Η αξιοποίηση της σημειωτικής ανάλυσης στις ερευνητικές εργασίες*. Ανακτήθηκε στις 7 Μαΐου 2020 από: <http://users.sch.gr/achrono/wordpress/wp-content/uploads/2017/03/Semiology-Argyri.pdf>

Αρώνη-Τσίχλη, Κ. (2008). *Ιστορικές σχολές και μέθοδοι: Εισαγωγή στην ιστορική Ιστοριογραφία*. Αθήνα: Παπαζήση.

Adorno, T. (2000). *Σύνοψη της Πολιτιστικής Βιομηχανίας* (Λ. Αναγνώστου, Μετ.). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Arnot, M. (2004). *Διαδικασίες αναπαραγωγής του φύλου, εκπαιδευτική θεωρία και φεμινιστικές πολιτικές* (Χ. Αθανασιάδου, Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Βαγιακάκος, Δ. (2008). Για τα 40 χρόνια κυκλοφορίας της «ΙΣΤΟΡΙΑΣ». *Ιστορία* 485, 6-9.

Βακαλόπουλος, Α. (2000). *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Βακαλόπουλος, Κ. (2002). *Το Νεοτουρκικό κίνημα και ο Ελληνισμός: Οι ιστορικές καταβολές στη Μακεδονία*. Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σταμούλη.

Βαλσαμίδου, Λ. (2018). Η Εκπαίδευση στην Επικοινωνία ως ο πρόδρομος της Εκπαίδευσης για τον Γραμματισμό στα Μέσα: Ιστορικές ρίζες, πεδία μελέτης, επιβεβλημένες αναγκαιότητες. Στο Σ. Ιορδανίδου, Σ. Παπαδημητρίου & Λ. Βαλσαμίδου (Επιμ.), *Εγγραμματισμός στα Μέσα: Σε αναζήτηση της έννοιας και της λειτουργίας της* (σ. 197-210). Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις.

Βαμβακίδου Ι. (2002): Ιστορία και καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης. *Μακεδόν*, 9, 39-52.

Βαμβακίδου, Ι., & Σαρρή, Κ. (2012). Η οπτική του φύλου στην ιστοριογραφία, στην απασχόληση και εκπαίδευση. Στο Κ. Σαρρή & Α. Τριχοπούλου, (Επιμ.) *Γυναικεία Επιχειρηματικότητα. Προσέγγιση της Ελληνικής Πραγματικότητας* (σ. 108-131). Αθήνα: Rosili.

Βαμβακίδου, Ι., Κυρίδης, Α. (2008). Η νεοελληνική ταυτότητα στις φιλελληνικές οπτικές μαρτυρίες (19ος αιώνας): από την αντιληπτική ομοιότητα προς τις εννοιολογικές ομοιώσεις. Στο Ε. Χοντολίδου, Γ. Πασχαλίδης, Κ. Τσουκαλά & Α. Λάζαρης (Επιμ.), *Διαπολιτισμικότητα, Παγκοσμιοποίηση και Ταυτότητες* (σ. 667-679). Αθήνα: Gutenberg.

Βαμβακίδου, Ι., Σολάκη, Α., Παπαδήμα, Α. (2015). Έμφυλες αναπαραστάσεις του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου Οι Σουφραζέτες επιστρέφουν;. Στο Σ. Κονιόρδος (Επιμ.), *Πρακτικά 5ου Τακτικού Συνεδρίου της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας «Η ελληνική κοινωνία στο σταυροδρόμι της κρίσης – έξι χρόνια μετά», Αθήνα 10-12 Δεκεμβρίου 2015* (σ. 45-59). Αθήνα: Ελληνική Κοινωνιολογική Εταιρεία.

Βάμβουκας, Μ. (2002). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία* (5η εκδ.). Αθήνα: Γρηγόρη.

Βασιλειάδης, Γ. (2019). Πενήντα χρόνια Εικονογραφημένη Ιστορία. *Διόραμα*, 23, 54-55.

Βατόπουλος, Ν. (2017, Οκτώβριος 10). Η μηνιαία «Ιστορία», ένας θεσμός με διάρκεια. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε στις 26 Μαΐου 2020 από: <https://www.kathimerini.gr/930036/article/politismos/vivlio/h-mhniaia-istoria-enas-8esmos-me-diarkeia>

Βατόπουλος, Ν. (2019, Φεβρουάριος 12). Η «Ιστορία Εικονογραφημένη» ωρίμασε, άντεξε και θέτει στόχους. *Η Καθημερινή*. Ανακτήθηκε στις 10 Αυγούστου 2020 από: <https://www.kathimerini.gr/culture/books/1009587/i-istoria-eikonografimeni-orimase-antexe-kai-thetei-stochoyis/>

Βέζου, Ε. (2014). *Η δεκαετία 1940- 1950 στην Ελλάδα μέσα από φωτογραφικό υλικό: Σημειωτική ανάγνωση του φωτογράφου κ. Μπαλάφα*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Διαθέσιμο από: Ιδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών ΠΑΜΑΚ.

Βέλτσος, Γ. (1981). Η σημειωτική της ελληνικότητας. *Το Δέντρο*, 169-175.

Βεντούρα, Α. (2002). Συνηγορία υπέρ της σύγχρονης ιστορίας ή «Ιστορίας του Παρόντος». *Μνήμων*, 24(2), 369-386.

Βερβενιώτη, Τ. (2013). Ομάδες Προφορικής ιστορίας. Ανάμεσα στη δημόσια και ακαδημαϊκή ιστορία. Ανακοίνωση στο συνέδριο Χρήσεις και Καταχρήσεις της Ιστορίας: Η Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 14 Μαρτίου 2020 από: <https://www.academia.edu/>

Βιογραφικό σημείωμα του εκδότη Μουσμότη Διονύσιου. Ανακτήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 2020 από:

<https://biblionet.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF/?personid=22396>

Βόγλης, Π. (χ.χ.). Η οικονομική κρίση της δεκαετίας του 1970. [Πανεπιστημιακές σημειώσεις]. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Βόλος.

Βρύζας, Κ. (1990). Μέσα Επικοινωνίας και Εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 51, 77-89.

Βρύζας, Κ. (2005). Τα παιδιά της εικόνας. Στο Ο. Κωνσταντινίδου-Σέμογλου, (Επιμ.), *Εικόνα και Παιδί* (σ. 427-438). Θεσσαλονίκη: cannot not design publications.

Barthes, R. (1977). *Εικόνα, μουσική, κείμενο* (Γ. Σπανός, Μετ.). Αθήνα: Πλέθρον.

Barthes, R. (1983). *Ο φωτεινός θάλαμος : Δοκίμιο για τη φωτογραφία* (Γ. Κρητικός, Μετ.). Αθήνα: Κέδρος – Ράππα.

Belting, H., Dilly, H., Kemp, W., Sauerlander W. & Warnke M. (1995). *Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης* (Λ. Γυιόκα, Μετ.). Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Bloch, M. (1994). *Απολογία για την ιστορία: Το επάγγελμα του ιστορικού* (Κ. Γαγανάκης, Μετ.). Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις.

Boklund-Λαγοπούλου, Κ. (1980). Εισαγωγή. Στο Κ. Boklund-Λαγοπούλου (Επιμ.), *Διεθνές Συνέδριο της Ελληνικής Σημειωτικής Εταιρίας «Σημειωτική και κοινωνία», Αθήνα 22-23 Ιουνίου 1979* (σ. 7-18). Αθήνα: Οδυσσέας.

Bourdieu, P. (1999). *Γλώσσα και συμβολική εξουσία* (Κ. Καψαμπέλη, Μετ.). Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Braudel, F. (1998). *Μεσόγειος* (Κ. Μιτσοτάκη, Μετ.). Αθήνα: ΜΙΕΤ.

Burke, P. (2003). *Αυτοψία: Η χρήση των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών* (Α. Ανδρέου, Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γαγανάκης, Κ. (1999). *Κοινωνική και Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Γεωργιάδης, Γ. (2008). *Η προπαγάνδα: Μεθοδολογική και τεχνική της αγωγής των μαζών*. Αθήνα: Νέα Θέσης.

Γιαννακός, Α. (2016). *Ανάλυση συμβολισμού γεωμετρικών εννοιών- σχημάτων στην Αρχιτεκτονική* (Πτυχιακή Εργασία). Διαθέσιμο από: Ιδρυματικό Αποθετήριο Ωκεανίς.

Γιαννικοπούλου, Α. (2008). *Στη χώρα των χρωμάτων. Το σύγχρονο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο*. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

Γιαννουλόπουλος, Γ. (2008). Τα χρόνια του Μεσοπολέμου: 1923-1939. Στο Γ. Δρούλια & Γ. Κουτσοπανάγου (Επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-1974* (σ. 41-45). Αθήνα: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών.

Γκόλια, Π. (2006). *Εθνική και πολιτική διαπαιδαγώγηση στο ελληνικό δημοτικό σχολείο: Ο ρόλος των σχολικών γιορτών* (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.

Γλεντής, Σ., Μαραγκουδάκης, Ε., Νικολόπουλος, Ν., Νικολοπούλου, Μ. (2020). *Ιστορία Ε' Δημοτικού: Στα Βυζαντινά Χρόνια*. Αθήνα: ΙΤΥΕ.

Γλύκατση- Αρβελέρ, Ε. (1999). *Ελληνισμός και Ευρώπη*. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή Χορν.

Γλύκατση- Αρβελέρ, Ε. (2016). *Πόσο ελληνικό είναι το Βυζάντιο; Πόσο Βυζαντινοί οι Νεοέλληνες*; Αθήνα: Gutenberg.

Γρόσδος, Σ. (2008). *Οπτικός γραμματισμός και πολυτροπικότητα: Ο ρόλος των εικόνων στη γλωσσική διδασκαλία στο Βιβλίο Γλώσσας της Β' Δημοτικού* (Μεταπτυχιακή εργασία). Διαθέσιμο από: Ίδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών ΑΠΘ.

Carr, J. (2021). *Η ήττα του Μουσολίνι στο ύψωμα 731: Πως οι Έλληνες σταμάτησαν την εισβολή των Ιταλών στην Αλβανία τον Μάρτιο του 1941* (Δ. Σταυρόπουλος, Μετ.). Αθήνα: Ψυχογιός.

Cohen, L. & Manion L. (2000). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. (Χ. Μητσοπούλου & Μ. Φιλοπούλου, Μετ). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας* (Κυρανάκης Σ. Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Creswell, J. W. (2011). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση: Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας* (Ν. Κουβαράκου, Μετ.). Αθήνα: Ίων.

Δεληγιάνη, Β. & Ζιώγου, Σ. (1993). *Εκπαίδευση και Φύλο, ιστορική διάσταση και προβληματισμός*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Δεληγκιαούρη, Α. (2007). *Πολιτικός Λόγος και ΜΜΕ: Νομική, Πολιτική και Κοινωνική Διάσταση* (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: Ίδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών ΑΠΘ.

ΔΕΠΠΣ & ΑΠΣ Ιστορίας (2011). Ανακτήθηκε στις 5 Ιουνίου 2021 από: http://ebooks.edu.gr/info/cps/9deppsaps_Istorias.pdf

Διεθνής έρευνα αναγνωστών T.I.P.A., (2014). Ανακτήθηκε στις 27 Μαΐου 2018 από:
<http://www.photo.gr/newss/diethnis-erevna-anagnoston-t-i-p-a-se-29-fotografika-periodika/>

Διεκδίκηση Συλλογικής μνήμης, (2010). Ανακτήθηκε στις 28 Ιουλίου 2021 από:
<https://mikrasiatis.gr/diekdikisi-syllogikis-mnimis/>

Δορδανάς, Σ. (2015). Ο Goldhagen, το «νέο κύμα» και ο «διάλογος για την ιστορία»: Όψεις και όροι της δημόσιας ιστορίας στη Γερμανία και στην Ελλάδα. Στο Α. Ανδρέου, Σ. Κακουριώτης, Γ. Κόκκινος, Ε. Λεμονίδου, Ζ. Παπανδρέου, Ε. Πασχαλούδη (Επιμ.), *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας* (σ. 109-112). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Δρομπούκη, Α. Μ. (2014). *Μνημεία της Αθήνης: Ίχνη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα και την Ευρώπη*. Αθήνα: Πόλις.

Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος. Ανακτήθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2022 από:
<https://papyros-books.gr/about/>

ΕΛΣΤΑΤ, έρευνα πωλήσεων ημερήσιου και περιοδικού τύπου. Ανακτήθηκε στις 7 Μαΐου 2019 από: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI09/2013-M01>

Εξερτζόγλου, Χ. (2020). *Η Δημόσια Ιστορία: Μια Εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου

ΕΟΔΥ (2020). Λοίμωξη από τον νέο Κορωνοϊό SARS- COV-2 (COVID-19). Οδηγίες για δημοτικά σχολεία. Ανακτήθηκε στις 5 Ιουνίου 2021 από: https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/09/COVID_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1_%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%91%CF%8D%CE%B3%CE%BF%CF%85%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%82-2020.pdf

Επίτιμος Διδάκτορας ο Διονύσης Μουσμώτης, (2020, Ιούλιος 24). *Τα Νέα*. Ανακτήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 2020 από:
<https://www.tanea.gr/print/2020/07/24/lifearts/epitimos-didaktor-as-o-dionysis-mou-smoutis/>

Εφέογλου, Ε. (χ.χ.). *Καλλιτεχνικές και αισθητικές προσεγγίσεις της εικόνας στις σύγχρονες εικαστικές τέχνες (από το 1990 και μετά): Μελέτες περιπτώσεων*. [Πανεπιστημιακές σημειώσεις]. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Σχολή Καλών Τεχνών, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών. Φλώρινα.

Eco, U. (1994). *Θεωρία σημειωτικής* (Ε. Καλλιφατίδη, Μετ.). Αθήνα: Γνώση.

Fabbri, P. (2012). *Σημειωτική στροφή* (Ε. Κουρδής & Α.-Χ Χριστοδούλου, Μετ.). Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Ferro, M. (2000). *Πώς αφηγούνται την Ιστορία στα παιδιά σε ολόκληρο τον κόσμο*. (Π. Μαρκέτου, Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Fiske, J., & Hartley, J. (1992). *Η γλώσσα της τηλεόρασης* (Ρ. Αστρινάκη, Μετ.). Αθήνα: Επικοινωνία και Κουλτούρα.

Fiske, J. (1992). *Εισαγωγή στην Επικοινωνία* (Β. Μεσσήνη, Μετ.). Αθήνα: Επικοινωνία και Κουλτούρα.

Ζαρίντας, Α. (2018). Οπτικοακουστική Εκπαίδευση και δημοφιλής κουλτούρα: μελέτη περίπτωσης γνωστής τηλενουβέλας. *Επιστημονικό Εκπαιδευτικό Περιοδικό 'εκπ@ιδευτικός κύκλος'*, 6(3), 196-204.

Ζιάκας, Θ. (1993). *Έθνος και Παράδοση*. Αθήνα: Αιγαίον.

Galluzzo, A. (2020, Νοέμβριος 24). Όταν τα περιοδικά άρχισαν να πουλούν το κοινό τους στους διαφημιζόμενους. *Η Αυγή*. Ανακτήθηκε στις 3 Ιανουαρίου 2021 από: https://www.avgi.gr/entheta/monde-diplomatique/372657_otan-ta-periodika-arhisana-poloyn-koino-toys-stoys

Gerolymatos, A. (2018). *Εμφύλιος- Ελλάδα 1943-1949, ένας Διεθνής Πόλεμος: Η εξέλιξή τους και ο αντίκτυπος στη σύγχρονη Ελλάδα* (Δ. Αρκαδιανός, Μετ.). Αθήνα: Διόπτρα.

Hale, W. (2016). *Τουρκική Εξωτερική Πολιτική 1774-2000* (Ρ. Βασιλάκη & Σ. Σφυρόερα, Μετ.). Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Horkheimer, M., Adorno, T., Marcuse, H., Löwenthal. L. (1984). *Τέχνη και μαζική κουλτούρα* (Ζ. Σαρίκας, Μετ.). Αθήνα: Ύψιλον.

Θεματικά και γνωστικά αντικείμενα δια βίου μάθησης. Ανακτήθηκε στις 3 Μαΐου 2021 από: <https://www.inedivim.gr>

Θεοδωρικάκος, Π. (2020). Δήλωση του υπουργού Εσωτερικών που φιλοξενείται στη σελίδα του «Θερμοπύλες- Σαλαμίνα 2020». Ανακτήθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2020 από: <https://www.thermopylaesalamis2020.gr/#home>

Υγκερς, Γ. (1991). *Νέες κατευθύνσεις στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία* (Β. Οικονομίδης, Μετ.). Αθήνα: Γνώση.

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας* [Ηλεκτρονικό βιβλίο]. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο από: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf

Ιστορικοί Περίπατοι. Ανακτήθηκε στις 5 Ιουνίου 2020 από:
<https://www.athenshistorywalks.com/idea>

Ιστότοπος συλλόγων Μικρασιατών, Κωνσταντινουπολιτών και Θρακών. Ανακτήθηκε
στις 28 Ιουλίου 2021 από: <https://mikrasiatis.gr/about-us/>

Iggers, G. (2006). *Η ιστοριογραφία στον 20^ο αιώνα: Από την επιστημονική
αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού* (Π. Ματάλας, Μετ.). Αθήνα:
Νεφέλη

Κάββουρα, Θ. (2011). Πολυτροπικότητα και ιστορική σκέψη. Στο Μ. Πουρκός & Ε.
Κατσαρού (Επιμ.), *Βίωμα, Μεταφορά και Πολυτροπικότητα* (σ. 626- 635).
Θεσσαλονίκη: Νησίδες.

Και σε τόμους τα «Ε Ιστορικά» (2000, Ιανουάριος 14). *Ριζοσπάστης*. Ανακτήθηκε
στις 11 Δεκεμβρίου 2020 από: <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=72762>

Καλαμπαλίκας, Π. (2014). *Η φωτογραφία σε ελληνικά περιοδικά για τους μηχανικούς
και τη βιομηχανία* (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο
Διδακτορικών Διατριβών.

Κανταρτζή, Ε. (1991). *Η εικόνα της γυναίκας, διαχρονική έρευνα των αναγνωστικών
βιβλίων του Δημοτικού Σχολείου*. Θεσσαλονίκη: αδελφοί Κυριακίδη.

Κανταρτζή, Ε. (1992). Τα στερεότυπα για το ρόλο των δύο φύλων μέσα από τις
εικόνες των αναγνωστικών. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 62, 55-64.

Καντίνσκι, Β. (1981). *Για το πνευματικό στην τέχνη* (Μ. Παράσχος, Μετ.). Αθήνα:
Εκδόσεις Νεφέλη.

Καντίνσκι, Β. (1996). *Σημείο-Γραμμή-Επίπεδο* (Ε. Μαλάκη- Σταθάκη, Μετ.). Αθήνα:
Δωδώνη.

Καραγεώργος, Δ. (2002). *Μεθοδολογία Έρευνας στις επιστήμες της αγωγής: μια
διδακτική προσέγγιση*. Αθήνα: Σαββάλας.

Καραμανώλη, Ε. Χ. (2019). *Ιστορικός γραμματισμός και σχολική ιστορία: διδασκαλία
με εστίαση στις δομικές ιστορικές έννοιες* (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο από:
Ιδρυματικό Καταθετήριο Επιστημονικών Εργασιών ΑΠΘ.

Καράογλου, Χ. Λ. (2005). Τα ειδικά περιοδικά και η αυτονόμησή τους. Στο Λ.
Δρούλια (Επιμ.), *Ο Ελληνικός τύπος 1874 έως σήμερα: Ιστορικές και θεωρητικές
προσεγγίσεις* (σελ. 263-273). Αθήνα: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών.

Καρασαββίδης, Η. (2002). *Η διδασκαλία-μάθηση του μαθήματος της Ιστορίας με
λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης: διδακτικές και γνωστικές παράμετροι της*

διαδικασίας οικειοποίησης του χάρτη εννοιών ως γνωστικού εργαλείου. Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη-inter@ctive.

Καρασαρίνης, Μ. (2015, Ιούνιος 13). Γκέοργκ Ίγκερς: «Η Δύση εξακολουθεί να ορίζει την παγκόσμια ιστορία». *Το Βήμα*. Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2015/06/13/society/gkeorgk-igkers-i-dysi-eksakoloythei-na-orizei-tin-pagkosmia-istoria/>

Καστρινάκη, Α. (2015). *Η λογοτεχνία στη δεκαετία 1940-1950*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Κατσάπης, Κ. (2007). *Ήχοι και απόηχοι. Κοινωνική ιστορία του ροκ εν ρολ φαινομένου στην Ελλάδα, 1956-1967*. Αθήνα: Εκδόσεις Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς.

Κιόχος Π, Α. (1993). *Στατιστική*. Αθήνα: Interbooks.

Κογκούλη, Π., & Ελευθερίου, Π. (2018). Τα «συγκρουσιακά θέματα» στη σχολική και δημόσια ιστορία: διερευνώντας τις απόψεις των εκπαιδευτικών και της κοινής γνώμης σχετικά με τραυματικά ιστορικά θέματα. Στο Χ. Τσιχουρίδης (Επιμ.), *Πρακτικά 4ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, Λάρισα 12-14 Οκτωβρίου 2018* (σ. 88-96). [Ηλεκτρονική έκδοση]. Διαθέσιμο από: <http://synedrio.eepek.gr>

Κόκκινος, Γ. (1998). *Από την Ιστορία στις Ιστορίες: Προσεγγίσεις στην ιστορία της ιστοριογραφίας, την επιστημολογία και την διδακτική της Ιστορίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κόκκινος, Γ. (2011). Η παθογένεια των νόμων της ιστορικής μνήμης στη Γαλλία. *Μνήμων*, 30, 285-314.

Κόκκινος, Γ., Κιμουρτζής, Π., Καραμούζης, Π., Παπαγεωργίου, Ι., Κυπριώτης, Δ., Τράντας, Π., Παπαγεωργίου, Ι., Αθανασίου, Σ. (2016). *Κατανόηση της διαφορετικότητας στη Ρόδο: Παραδοσιακοί και Νέοι άλλοι (UnDRho)*. Αναφορά για την Ανάλυση Περιεχομένου. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Διαθέσιμο από: <http://www.undrho.edu.gr>

Κόλλιας, Α. (2014). *Ανάλυση Περιεχομένου. Εξέλιξη, Τεχνικές και Εφαρμογές της Μεθόδου στη Μελέτη της Επικοινωνίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κοντογιαννάτου, Γ. (2018). Έρευνες μεικτών μεθόδων: Η λογική του σχεδιασμού και οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους. *Academia*, 12, 83-108.

Κορδατος, Γ. (1974). *Ακμή και Παρακμή του Βυζαντίου*. Αθήνα: Μπουκουμάνης

Κουλούρη, Χ. (1996). Φανατισμός, δογματισμός, συγκρότηση ταυτότητας στο λόγο των σχολικών εγχειριδίων. *Μνήμων*, 18, 143-156.

Κουλούρη, Χ. (2002). Η μάχη των σχολικών εγχειριδίων. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 192, 93-98.

Κουλούρη, Χ. (2020). *Φουστανέλες και χλαμύδες: Ιστορική μνήμη και εθνική ταυτότητα 1821-1930*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Κουμπαρέλης, Α. (2014). *Η Ιστορία του ελληνικού τύπου: εφημερίδες, περιοδικά και διαφήμιση*. [Πανεπιστημιακές Σημειώσεις]. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας. Αργοστόλι.

Κουμπαρέλης, Α. (2020). *Μάρκετινγκ Έντυπων Μέσων (Πολιτικός Τύπος)*. [Πανεπιστημιακές Σημειώσεις]. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας. Αργοστόλι.

Κρεμμυδάς, Β. (2016). *Η ελληνική επανάσταση του 1821: τεκμήρια, αναψηλαφήσεις, ερμηνείες*. Αθήνα: Gutenberg.

Κυπριώτης, Δ. (2014). *Η φωτογραφία, μια πολύσημη ιστορική πηγή: Η περίπτωση της ιταλοκρατούμενης Σύμης*. Ανακτήθηκε στις 22 Μαΐου 2020 από: <https://www.academia.edu/25607702/%CE%97-%CE%A6%CF%89%CF%84%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1-%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CE%B7%CE%B3%CE%AE>

Κυριαζή, Ν. (2009). *Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κυρίδης Α., Ντίνας Κ., Δρόσος Β., Γαλάνη Α. (2002). Οι μαθητές της Ε' τάξης του Δημοτικού Σχολείου μιλούν για τους Τούρκους. Κοινωνιολογικές και γλωσσολογικές προσεγγίσεις και διδακτικές προεκτάσεις. Στο Γ. Καψάλης & Α. Κατσίκης (Επιμ.), *Σχολική Γνώση και διδασκαλία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση* (σ. 404- 421). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Kandinsky, W. (1981). *Για το πνευματικό στην τέχνη* (Μ. Παράσχης, Μετ.). Αθήνα: Νεφέλη.

Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ., Κουτσογιάννης, Κ. (2015). Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων. Στο Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ., Κουτσογιάννης, Κ. (Επιμ.), *Μεθοδολογία της έρευνας στις επιστήμες υγείας*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Λεμονίδου, Ε. (2015). Δημόσια Ιστορία: Η διεθνής εμπειρία και το ελληνικό παράδειγμα. Στο Α. Ανδρέου, Σ. Κακουριώτης, Γ. Κόκκινος, Ε. Λεμονίδου, Ζ. Παπανδρέου, Ε. Πασχαλούδη (Επιμ.), *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας* (σ. 83-98). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Λαμπροπούλου, Β. & Γεωργουλέα, Μ. (1992). Οι ρόλοι των φύλων μέσα από την εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 46, 58- 69.

Λιάκος, Α. (1999). Δοκίμιο για μια ποιητική της ιστορίας. *Τα Ιστορικά*, 31, 259-290.

Λιάκος, Α. (2011). *Αποκάλυψη, Ουτοπία και Ιστορία. Οι μεταμορφώσεις της ιστορικής συνείδησης*. Αθήνα: Πόλις.

Λιάκος, Α. (2019). Ο ελληνικός 20ός αιώνας. Αθήνα: Πόλις.

Λιάκος, Α., Γαζή, Ε, Βάρλας, Μ., Πεντάζου, Ι., Καραμανωλάκης, Β., Κεχριώτης, Β., Λεμπέση, Μ., Λαλιώτου, Ι., Μηλιώρη, Μ., Στάθης, Π., Μπασακίδου, Σ. (1993). Αφηγηματικές στρατηγικές στην ιστορική γραφή. Οι προτάσεις των Hayden White, Paul Ricoeur, Jerzy Topolski και τα περιοδικά Past and Present, Annales, Μνήμων και Ιστορικά. *Μνήμων*, 15, 211-255.

Λυδάκη, Α. (2001). *Ποιοτικές μέθοδοι της κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Le Goff, J., & Nora, P. (1988). *Το έργο της ιστορίας* (Κ. Μιτσοτάκη, Μετ.). Αθήνα: Ράππας.

Lotman, Y. (1982). *Αισθητική και σημειωτική του Κινηματογράφου* (Π. Ζαχοπούλου-Βλάχου). Αθήνα: Θεωρία.

Μαγερ, Κ. (1959). Ιστορία του Ελληνικού Τύπου: Αθηναϊκά Εφημερίδες 1901-1959, (Τόμ. Β). Αθήνα: Εκδ. Α. Δημόπουλος.

Μαρκεζίνης, Β. (2010). *Μια Νέα Εξωτερική Πολιτική για την Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.

Ματθαίου, Ρ. (2021). *Μελέτη και σχεδιασμός παραγωγής- Υλοποίηση περιοδικής έκδοσης* (Πτυχιακή εργασία). Διαθέσιμο από: Ιδρυματικό αποθετήριο Πολυνόη.

Ματσαγγούρας, Η. (1987). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία*. Αθήνα : Γρηγόρης.

Μαυρής, Γ. (2021, Οκτώβριος 28). Ανάλυση, η ελληνική κοινή γνώμη απέναντι στην Άνγκελα Μέρκελ, τη Γερμανία και τις ελληνογερμανικές σχέσεις. Ανάκτηθηκε στις 01-11-2021, από <https://www.publicissue.gr/greek-german-relations/>

Μαυροσκούφης Δ. (2005α). *Αναζητώντας τα ίχνη της Ιστορίας: ιστοριογραφία, διδακτική μεθοδολογία και ιστορικές πηγές*. Θεσσαλονίκη: Εκδ. Αδελφών Κυριακίδη.

Μαυροσκούφης, Δ. (2005β). *Η Ιστορία μέσα και έξω από το σχολείο*. [Πανεπιστημιακές Σημειώσεις]. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τομέας Παιδαγωγικής. Θεσσαλονίκη.

- Μεταξιώτης, Γ. (2010). Η Εικόνα στην Εκπαίδευση. *Γλωσσικός Υπολογιστής*, 2(2), 195-198.
- Μηλιός, Γ. (2020). *1821:Ιχνηλατώντας το Έθνος, το Κράτος και τη Μεγάλη Ιδέα*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Μητσικοπούλου, Β. (2001α). Λόγος. Στο Α.-Φ. Χριστίδης (Επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Μητσικοπούλου, Β. (2001β). Γραμματισμός. Στο Α.-Φ. Χριστίδης (Επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Μπακουνάκης, Ν. (2014). *Δημοσιογράφος ή Ρεπόρτερ: η αφήγηση στις ελληνικές εφημερίδες, 19ος–20ος αιώνας*. Αθήνα: Πόλις.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Μπιλάλης, Μ. (2015). Ιο-πολιτική και Ιστορική Κουλτούρα. Στο Α. Ανδρέου, Σ. Κακουριώτης, Γ. Κόκκινος, Ε. Λεμονίδου, Ζ. Παπανδρέου, Ε. Πασχαλούδη (Επιμ.), *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας* (σ. 65-82). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Μπονίδης, Κ. (2009). Κριτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην έρευνα των σχολικών βιβλίων: θεωρητικές παραδοχές και «παραδείγματα» ανάλυσης. *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, 13, 86-122.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2005). Ταξιδεύοντας μέσα στην εικόνα. Στο Ο. Κωνσταντινίδου-Σέμογλου, (Επιμ.), *Εικόνα και Παιδί* (σ. 557-568). Θεσσαλονίκη: cannot not design publications.
- Macmillan, M. (2012). Χρήση και Κατάχρηση της Ιστορίας (Μ. Καρδαμίτσα-Ψυχογιου, Μετ.). Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Mazower, M. (1994). *Στην Ελλάδα του Χίτλερ: Η εμπειρία της Κατοχής* (Κ. Κουρεμένος, Μετ.). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Mcneil, W. (2017). Η μεταμόρφωση της Ελλάδας: Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (Ν. Ρούσσο, Μετ.). Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- Mialaret, G. (1997). *Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής* (Γ. Ζακοπούλου, Μετ.). Αθήνα: Τυπωθήτω, Γιώργος Δαρδανός.
- Νάκου, Ε. (2000). *Τα παιδιά και η ιστορία: Ιστορική σκέψη, γνώση και ερμηνεία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Νοργουίτς, Τ. (2013). 1453: Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης: Μέρος Α. *Ιστορία Εικονογραφημένη*. 539, 23-38. Αθήνα: Πάπυρος.

Νοργουίτς, Τ. (2013). 1453: Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης: Μέρος Β. *Ιστορία Εικονογραφημένη*. 540, 16-27. Αθήνα: Πάπυρος.

Ντάγιος, Σ. (2015). *Ελλάδα και Αλβανία: 50 χρόνια αμοιβαίας δυσπιστίας- Οι διμερείς σχέσεις και η εθνική ελληνική μειονότητα της Βορείου Ηπείρου (1945-1991)*. Liberatus.

Noiret, S. (2015). Υπάρχει τελικά διεθνής δημόσια ιστορία; Στο Α. Ανδρέου, Σ. Κακουριώτης, Γ. Κόκκινος, Ε. Λεμονίδου, Ζ. Παπανδρέου, Ε. Πασχαλούδη (Επιμ.), *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας* (σ. 51-64). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Ορισμός Δημόσιας Ιστορίας από την ιστοσελίδα του ΕΑΠ. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2019 από: <https://www.eap.gr/el/programmata-spoudwn/446%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1/5428%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1>

Ορισμός της Δημόσιας Ιστορίας από την ιστοσελίδα του University of Louisiana at Lafayette. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2019 από: <https://history.louisiana.edu/graduate-studies/masters-public-history/what-public-history>

Ορισμός της Δημόσιας Ιστορίας από την ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Christopher Newport University. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2019 από: <https://cnu.edu/publichistorycenter/whatispublichistory/index.asp>

Ορισμός της Δημόσιας Ιστορίας από το Αυστραλιανό Κέντρο Δημόσιας Ιστορίας. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2019 από: <https://www.uts.edu.au/research-and-teaching/our-research/australian-centre-public-history/about-acph/what-public-history>

Ορισμός της δημόσιας ιστορίας από το Εθνικό Συμβούλιο Δημόσιας Ιστορίας. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2019 από: <https://ncph.org/what-is-public-history/about-the-field/>

Ορφανίδης, Δ., Βαμβακίδου, Ι., Βασιλειάδης, Γ. (2021). Δημόσια υπαίθρια γλυπτική και πολιτικά ιδεολογήματα στη Θεσσαλονίκη (1967-1974). Στο Λ. Γυιόκα & Π. Μπίκας (Επιμ.) *Οι τέχνες στη Δικτατορία. Εικαστική και Αρχιτεκτονική παραγωγή στην Ελλάδα κατά την Επταετία 1967-1974*, (σ. 127-141). Αθήνα: ΕΕΙΤ.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών Ιστορίας. Ανακτήθηκε στις 11 Ιουνίου 2021 από: <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

Πάντος, Λ. (2011). *Οι νέες τάσεις και συμπεριφορά των καταναλωτών στο χώρο του ημερήσιου τύπου* (Πτυχιακή εργασία). Διαθέσιμο από: Αποθετήριο πτυχιακών εργασιών του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/mk/2011/PantosLampros/attached-document-1327392334-911974-32739/PantosLampros.pdf>

Παπαδημητρίου Φ., Μαρμαρινός Ι, Ρενζούλα Ε, Παλόγου Ε, Κουρούδη Β, Παπαδοπούλου-Παληκαρά, Ο. (2006). Η επίδραση της επεξεργασίας οπτικών συστημάτων στην ανάπτυξη της ικανότητας για παραγωγή διαφορετικών ειδών κειμένων. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 42, 141-159.

Παπαδημητρίου, Ε., Μαρμαρινός, Ι., Παλόγου, Ε. (2007). Σύγχρονες μορφές γραμματισμού: Οπτικός, εικονικός Γραμματισμός. Στο *Σύγχρονα παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά θέματα. Χαριστήριος τόμος στον ομότιμο καθηγητή Ιωάννη Σ. Μαρκαντώνη* (σ. 265-278). Αθήνα: Gutenberg – Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Παπαδόπουλος, Α. (2014). *Συνέντευξη & Παρατήρηση*. [Πανεπιστημιακές Σημειώσεις]. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας. Ρέθυμνο.

Παπαναστασίου, Κ., & Παπαναστασίου, Ε. (2005). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Λευκωσία: εκδ. ιδίων

Παπανδρέου, Ζ. (2015). Η σφαγή του Διστόμου: ερευνητική προσέγγιση ενός τραυματικού και επίμαχου ιστορικού γεγονότος. Στο Α. Ανδρέου, Σ. Κακουριώτης, Γ. Κόκκινος, Ε. Λεμονίδου, Ζ. Παπανδρέου, Ε. Πασχαλούδη (Επιμ.), *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας* (σ. 353-374). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Παπανικολάου, Δ. (2012). «Κάνοντας κάτι παράδοξες κινήσεις»: ο πολιτισμός στα χρόνια της δικτατορίας. Στο Β. Καραμανωλάκης (Επιμ.), *Η στρατιωτική δικτατορία 1967-1974* (σ. 175-196). Αθήνα: Δ.Ο.Λ. Α.Ε.

Πάπαρη, Κ. (2008). *Ελληνική Ιστορία: Σημαντικοί Σταθμοί από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα*. Αθήνα: ΙΔΕΚΕ. Ανακτήθηκε στις 20 Μαρτίου 2020 από: http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=852&bitstream=852_01#page/1/mode/2uphttp://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=852&bitstream=852_01#page/1/mode/2up

Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε. (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72-81.

Πεδιαδίτης, Α. (2009). *Η εκπαιδευτική έρευνα ως αντικείμενο μελέτης και ως πεδίο κοινωνικών αναπαραστάσεων του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: το Ιδρυματικό αποθετήριο Hellenicus.

Πετμεζίδου, Μ. (1996). *Σύγχρονη κοινωνιολογική θεωρία: τόμος Ι*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Πιμπλής, Μ. (2010, Μάρτιος 22) Μύθοι και σκληρές αλήθειες για την Επανάσταση του 1821. *Τα Νέα*. Ανακτήθηκε από: <https://archive.ph/foHtR>

Πλειός, Γ. (1998). Εξατομίκευση και τηλεοπτική επικοινωνία στην ύστερη νεωτερικότητα. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 95, 87-124.

Πλειός, Γ. (2001). *Ο λόγος της εικόνας: Ιδεολογία και Πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήση.

Πλειός, Γ. (2005). *Πολιτισμός της εικόνας και εκπαίδευση. Ο ρόλος της εικονικής ιδεολογίας*. Αθήνα: Πολύτροπον.

Πλιόγκου, Β., Κανταρτζή, Ε., & Τριανταφύλλου, Μ. (2017). Έμφυλες αναπαραστάσεις στα σχολικά εγχειρίδια θετικής κατεύθυνσης των δύο τελευταίων τάξεων του Δημοτικού σχολείου. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 6(1), 140-160.

Πόρποδας, Κ. (2002). *Η Ανάγνωση*. Πάτρα: Ιδιωτική έκδοση.

Πουλιδάκος, Σ. (2013). *Η προπαγάνδα ως θεμελιώδες συστατικό του δημόσιου λόγου: η παρουσίαση του «μνημονίου» από τα ελληνικά ΜΜΕ*. (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.

Πουλιόπουλος, Ν., Βαμβακίδου, Ι. (2011). Τι είναι Πολιτισμική Ιστορία; *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 166, 169-173.

Πουρκός, Μ. (2010). Η έννοια της θεωρίας και ο ρόλος της στην έρευνα των κοινωνικών επιστημών: Οι «κρίσεις» και τα βασικά «παραδείγματα». Στο Μ. Πουρκός & Μ. Δαφέρμος (Επιμ.), *Ποιοτική έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες: Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα* (σ. 59-130). Αθήνα: Τόπος.

Πούχα (1996). Εικόνα και Λόγος. Στο Χ. Τσολάκης (Επιμ.), *Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας

Πρόγραμμα ξενάγησης Δήμου Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε στις 5 Ιουλίου 2021 από: <https://thessaloniki.gr/%CE%B4%CF%89%CF%81%CE%B5%CE%AC%CE%BD-%CE%BE%CE%B5%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82->

<https://neph.org/program-guide/>

Προγράμματα σπουδών Δημόσιας Ιστορίας διεθνώς, από την επίσημη σελίδα του Εθνικού Συμβουλίου Δημόσιας Ιστορίας. Ανακτήθηκε στις 23 Απριλίου 2020 από: <https://neph.org/program-guide/>

Reyrot, J. (2002). *Η διδασκαλία της Ιστορίας στην Ευρώπη* (Α. Καζάκος, Μετ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ράγκος, Γ. (2008). 40 χρόνια «Ιστορία Εικονογραφημένη». *Ιστορία*, 485, 10-17.

Ραϊτσίνης, Χ. (2016). *Παράνομος τύπος, λογοκρισία και προπαγάνδα κατά τη διάρκεια της δικτατορίας των συνταγματαρχών*. (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.

Ρεπούση, Μ. (2000). Οι Έννοιες της Ιστορίας. Από την Ιστορική Γνώση στην Ιστορική Κατανόηση. *Μνήμων*, 22, 191-220.

Ρεπούση, Μ. (2002). Εγχειριδίων ιστορίας Λόγοι και Αντίλογοι. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 125, 77-89.

Ρεπούση, Μ. (2003). *Ιστορία & Διδακτική της Ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Ρεπούση, Μ. (2004). *Μαθήματα Ιστορίας: από την Ιστορία στην Ιστορική Εκπαίδευση*. Καστανιώτη: Αθήνα.

Ρεπούση, Μ. (2007α). Ιστορικός εγγραμματισμός. Σχολικά Εγχειρίδια Ιστορίας. Στο Η. Ματσαγγούρας (Επιμ.), *Σχολικός Εγγραμματισμός* (σ. 393-419). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Ρεπούση, Μ. (2007β). Μουσείο και Ιστορική Εκπαίδευση: Μουσειακές, σχολικές και δημόσιες ιστορίες. Στο Μ. Σκαλτσά (επιμ.), *Η Μουσειολογία στον 21ο αι.: Θεωρία και Πράξη* (60-65), Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Εντευκτηρίου.

Ρεπούση, Μ., Ανδρεάδου, Χ., Πουταχίδης, Α., Τσιβάς, Α. (2006). *Στα νεότερα και Σύγχρονα χρόνια*. ΟΕΔΒ: Αθήνα.

Ricoeur, P. (1990). *Η αφηγηματική λειτουργία* (Β. Αθανασόπουλος, Μετ.) Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Robson C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές* (Β. Νταλάκου & Κ. Βασιλικού, Μετ.). Αθήνα: Gutenberg.

Σακκά, Β. (2012). *Ιστορία και Εκπαίδευση Ενηλίκων: Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και η προσέγγιση του Κοινωνικού και Ιστορικού Γραμματισμού*. (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο από: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών.

Σβολόπουλος, Κ. (2008). *Η ελληνική εξωτερική πολιτική (1945-1981)*. Αθήνα: Εστία.

Σβορώνος, Ν. (1999). *Ανάλεκτα νεοελληνικής ιστορίας και ιστοριογραφίας*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Σδρούλια, Ε. (2016). *Ο ρόλος του εξώφυλλου στα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία ως προς τη νοηματοδότηση του περιεχομένου τους από παιδιά προσχολικής ηλικίας (Μεταπτυχιακή Εργασία)*. Διαθέσιμο από: Ιδρυματικό αποθετήριο πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Σιβροπούλου, Ρ. (2003). *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών. Θεωρητικές και διδακτικές διαστάσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σιμοπούλου, Π., & Κυρίδης, Α. (2018). Η εικόνα του παιδιού στις γελοιογραφίες του ΚΥΡ (Ιωάννης Κυριακόπουλος) και η χρήση τους ως μέσο μιντιακού γραμματισμού. Στο Σ. Ιορδανίδου, Σ. Παπαδημητρίου & Λ. Βαλσαμίδου (Επιμ.), *Εγγραμματισμός στα Μέσα: Σε αναζήτηση της έννοιας και της λειτουργίας της* (σ. 179-197). Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις.

Σκαρπέλος, Γ. (2000). *Ιστορική Μνήμη και Ελληνικότητα στα Κόμικς*. Κριτική: Αθήνα.

Σκοπός της επιτροπής Ελλάδα 2021, (2020). Ανακτήθηκε στις 14 Απριλίου 2020 από: <https://www.greece2021.gr/epitropi-ellada-2021/skopos.html>

Σταθόπουλος, Μ. (1996). Πρόλογος. Στο Ρ. Παναγιωτοπούλου, Π. Ρηγοπούλου, Μ. Ρήγου (Επιμ.), *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου «Η κατασκευή της πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης»*, Αθήνα 11-14. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Σταυρινού, Μ. (2011). *Η διπλωματία των Δυνάμεων και οι Μεταρρυθμίσεις στη Μακεδονία, 1903-1908*. Αθήνα: Σιδέρης.

Στούκας, Μ. (2016, Ιούνιος 05). Σταυρόλεξα: Οριζόντια και κάθετα σε... ασπρόμαυρο φόντο. *Πρώτο Θέμα*. Ανακτήθηκε από: <https://www.protothema.gr/stories/article/584162/staurolexa-ORIZODIA-KAI-KATHETA-SE-ASPROMAURO-FOD/>

Στριφτόμπολα, Ε. (2015). Μαθήματα δημόσιας ιστορίας από το ελληνικό Κοινοβούλιο. Στο Α. Ανδρέου, Σ. Κακουριώτης, Γ. Κόκκινος, Ε. Λεμονίδου, Ζ.

Παπανδρέου, Ε. Πασχαλούδη (Επιμ.), *Η δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα: Χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας* (σ. 239-249). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Στυλιάρης, Γ., & Δήμου, Β. (2015). Διδακτικά Σενάρια. Στο Γ. Στυλιάρης & Β. Δήμου, Β. (Επιμ.), *Διδακτική της πληροφορικής* [Ηλεκτρονικό βιβλίο]. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Συμεού, Α. (2007). Εγκυρότητα και αξιοπιστία στην ποιοτική εκπαιδευτική έρευνα: Παρουσίαση, Αιτιολόγηση και πράξη. Στο Δ. Χατζηδήμου, Κ. Μπίκος, Π. Στραβάκου & Κ. Χατζηδήμου (Επιμ.), *Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας “25 Χρόνια Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας”* (σελ. 333 - 339). Θεσσαλονίκη: Α/φοί Κυριακίδη.

Ταμπάκη, Α. (2005). «Εφημερίς» ή «Περιοδικό»; Προς μία τυπολογία του περιοδικού τύπου εν τη γενέσει. Στο Α. Δρούλια (Επιμ.), *Ο Ελληνικός τύπος 1874 έως σήμερα: Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις* (σελ. 92-99). Αθήνα: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών.

Τσιώλης, Γ. (2011). Η Σχέση Ποιοτικής και Ποσοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες: Από την Πολεμική των «Παραδειγμάτων» στις Συνθετικές Προσεγγίσεις. Στο Μ. Δαφέρμος, Μ. Σαματάς, Μ. Κουκουριτάκης, Σ. Χιωτάκης (Επιμ.), *Οι Κοινωνικές Επιστήμες στον 21ο Αιώνα: Επίμαχα Θέματα και Προκλήσεις* (σ. 56-84). Αθήνα: Πεδίο.

Τσιώλης, Γ. (2013). Η σχέση ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης στην κοινωνική έρευνα: από τη θέση περί ‘ρίζικης ασυμβατότητας’ στον συνδυασμό ή τη συμπληρωματικότητα των προσεγγίσεων. Στο Μ. Πουρκός (Επιμ.), *Δυνατότητες και όρια της μείξης των μεθοδολογιών στην κοινωνική και εκπαιδευτική έρευνα* (σ. 271-292). Αθήνα: Ίων.

Τσουκαλάς, Κ. (2020). *Η ελληνική τραγωδία: Από την απελευθέρωση ως τους Συνταγματάρχες*. Αθήνα: Πατάκης.

Taylor, P. (2004). *Πόλεμος και Διεθνείς Σχέσεις στην Εποχή της Πληροφορίας* (Κ. Περεζούς, Μετ.). Αθήνα: Παπαζήσης.

Thuillier, G., & Tulard, J. (1993). *Οι ιστορικές σχολές* (Κ. Καψαμπέλη, Μετ.). Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Verma, G., & Mallick, K. (2004). *Εκπαιδευτική έρευνα* (Α. Παπασταμάτης & Ε. Γρίβα, Μετ.). Αθήνα: Τυπωθήτω.

Φερρό, Μ. (1999). *Η ιστορία υπό επιτήρηση: Επιστήμη και συνείδηση της ιστορίας* (Β. Τομανάς, Μετ.). Σκόπελος: Νησίδες.

Φλάισερ, Χ. (2012). *Οι πόλεμοι της μνήμης: Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος στη Δημόσια Ιστορία*. Αθήνα: Νεφέλη Ιστορία.

Φουκώ, Μ. (1987). *Η Αρχαιολογία της Γνώσης* (Κ. Παπαγιώργης, Μετ.). Αθήνα: Εξάντας.

Φραγκουδάκη, Α. (1999). *Γλώσσα και Ιδεολογία*. Αθήνα: Εκδ. Οδυσσέας.

Φραγκουδάκη, Α. & Δραγώνα, Θ. (1997). «Τι είναι η πατρίδα μας;»: *Εθνοκεντρισμός στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Χαιρετάκης, Μ. (2010). Η στρατιωτική δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967 ως τομή για τα ελληνικά ΜΜΕ. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 35, 19-56.

Χαλεβελάκη, Μ. (2010). *Μια εισαγωγή στη σημειολογία: Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Χατζησαββίδης, Σ. (2003). Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο πλαίσιο των πολυγραμματισμών. *Φιλολόγος*, 113, 405-414.

Χατζησαββίδης, Σ. (2007). Ο γλωσσικός γραμματισμός και η παιδαγωγική του γραμματισμού: θεωρητικές συνιστώσες και δεδομένα από τη διδακτική πράξη. Στο Α. Βελλοπούλου (Επιμ.), *Πρακτικά του 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΟΜΕΡ «Η γλώσσα ως μέσο και ως αντικείμενο μάθησης στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία»* Πάτρα, 1-3 Ιουνίου 2007 (σ. 27-34). [Ηλεκτρονική έκδοση]. Διαθέσιμη στο: <https://drive.google.com/file/d/0B4bxze3YrxEMNI80VmxOYTBoZ1E/view?resourcekey=0-FOKGLCkUOXQynkJBb7lyUg>

Χοντολίδου, Ε. (1999). Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας. *Γλωσσικός Υπολογιστής*, 1, 115-117. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Ψαρρού, Μ., & Ζαφειρόπουλος, Κ. (2004). *Επιστημονική έρευνα*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Ψυχογιός, Δ. (2010). *Τα έντυπα μέσα επικοινωνίας. Από τον πηλό στο Δίκτυο*. Αθήνα: Καστανιώτη.

400ή «Ιστορία Εικονογραφημένη» (23/11/2001). *Ριζοσπάστης*. Ανακτήθηκε στις 10 Αυγούστου 2020 από: <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=1042515>

Ξενογλώσση

Ahonen, S. (2014). Representations of Victims and Guilty in Public History. The Case of the Finnish Civil War in 1918. In H. Bjerg, C. Lenz & E. Thorstensen (Eds.), *Historicizing the Uses of the Past* (pp. 27-44). Bielefeld: transcript-Verlag.

Allen, J. R. (2010). *Keeping History Alive: David McCullough and the Debate Between Popular and Academic History*. Ανακτήθηκε στις 25 Απριλίου 2020 από: https://www.researchgate.net/publication/44180690_Keeping_History_Alive_David_McCullough_and_the_Debate_Between_Popular_and_Academic_History

Anderson, B. (1991). *Imagined Communities. Reflection on the Origin and spread of Nationalism*. London : Verso.

Andreou, A., Iliadou-Tachou, S., Mpetsas, J. (2012). *Frederica's Children or Marsahall Plan's Kids? Students of the Royal Educational Institutions in Post-War Greece*. UK: LambertAcademicPublishing.

Antoniou, G. (2014). History in Public or Public History? Greek Historical Culture Today. *Ricerche Storiche*, 1, 13-18. Ανακτήθηκε στις 24 Απριλίου 2020 από: <http://www.ricerchestoriche.org/?p=482>

Arendes, C. (2016). Public History and Spaces of Knowledge. *Public History Weekly*, 4, 32. Ανακτήθηκε στις 21 Απριλίου 2020 από: <https://public-history-weekly.degruyter.com/4-2016-32/7194/>

Aronsson, P. (2004). *Historiebruk – att använda det förflutna*. Lund: Studenterlitteratur.

Assman J. (1988). Collective Memory and Cultural Identity. In J. Assmann, & T. Holscher (Eds.), *Kultur und Gedchtnis* (pp. 9-19). Frankfurt/Main: Suhrkamp.

Bain, R. B. (2005). They Thought the World Was Flat?: Applying the Principles of How People Learn in Teaching High School History. In S. Donovan & J. Bransford, (Eds), *How Students Learn: History in the Classroom* (pp. 179-213). Washington, D.C.: The National Academy Press.

Banner J. M. & Gillis, J. R. (2009). *Becoming Historians*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Barry, A. M. S. (1997). *Visual intelligence*. N. York: State Univ. Press.

Barthes, R. (1977). *Image-Music-Text*. London: Fontana.

Beetham, M. (1996). *A magazine of her own? Domesticity and desire in the women's magazine, 1800– 1914*. Oxon: Routledge.

Benson, S., Brier, S., Rosenzweig, R. (1986). Introduction. In S. Benson, S. Brier & R. Rosenzweig (Eds.), *Presenting the Past. Essays on History and the Public* (pp. xv-xxiv). Philadelphia: Temple University Press.

- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Michigan: Free Press.
- Berger, S. (2017). History Writing and Constructions of National Space: The Long Dominance of the National in Modern European Historiographies. In M. Carretero et al. (Eds.), *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education* (pp. 39-57). London: Palgrave Macmillan.
- Blumer, H. (1971). Social Problems as Collective Behavior. *Social Problems*, 18, 298-306.
- Bochner, A. (2000). Criteria against ourselves. *Qualitative Inquiry*, 6(2), 266-272.
- Boone, H.N., & Boone, D.A. (2012). Analyzing Likert data. *Journal of Extension*, 50, 1-5.
- Braedder, A. (2019). Public History in Scandinavia: Uses of the Past. In P. Ashton & A. Trapeznik (Eds), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 121-130). London and New York: Bloomsbury.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57-71). American Psychological Association.
- Buckingham, D. (2007). Digital Media Literacies: rethinking Media Education in the Age of the Internet. *Research in Comparative and International Education*, 2(1), 43-55.
- Bühl-Gramer, C. (2018). The Future of Public History – What Shall We Teach Prospectively? Remarks and Considerations. In M. Demantowsky (Eds.), *Public History and School* (pp. 202-206). Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.
- Burke, B. (2013). Metahistory: before and after. *Rethinking History: The Journal of Theory and Practice*, 17(4), 437-447.
- Burmark, L. (2008). Visual Literacy: What you get is what you see. In N. Frey & D. Fisher (Eds), *Teaching Visual Literacy: using comic books, graphic novels, anime, cartoons, and more to develop comprehension and thinking skills* (pp. 5- 25). United States of America: Corwin Press.

Carretero, M., Berger, S., Grever, M. (2017). Introduction: Historical Cultures and Education in Transition. In M. Carretero et al. (Eds.), *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education* (1-35). London: Palgrave Macmillan.

Cauvin, T. (2020). New Field, Old Practices: Promises and Challenges of Public History. *Magazén*, 2 (1), 13-44.

Cauvin, T. (2019). Public History in the United States: Institutionalizing Old Practices. In P. Ashton & A. Trapeznik (Eds.), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 145-156). London and New York: Bloomsbury.

Cauvin, T. (2018). The Rise of Public History: An International Perspective. *Historia Crítica*, 68, 3-26.

Cohen, L., & Manion, L. (1992). *Research methods in education*. London: Routledge.

Collins J., Doyon D., McAuley C., Quijada A.I. (2011). Reading, Writing, and Deconstructing: Media Literacy as Part of the School Curriculum. In G. Wan, D. Gut (Eds.), *Bringing Schools into the 21st Century* (pp. 159-185). Dordrecht : Springer.

Conard, R. (2013). *Benjamin Shambaugh and the Intellectual Foundations of Public History*. Iowa City: University of Iowa Press.

Cooke, S. (2010). *Illustrated Periodicals of the 1860s: Contexts & Collaborations*. London: British Library.

Craig, G. (1971). Political History. *Daedalus*, 100(2), 323-338. Ανακτήθηκε στις 25 Μαΐου 2020 από: www.jstor.org/stable/20024006

Cresswell, J.W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. Thousand Oaks CA : Sage.

Creswell, J.W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Danesi, M. (2010). Foreword: Edusemiotics. In I. Semetsky (Eds.), *Semiotics Education Experience* (pp. vii–xi). Rotterdam: Sense Publishers.

Davis, A. (1988). *Magazine journalism today*. London: Focal.

Delafontaine, R. (2015). *Historians ad Expert Judicial Witnesses in Tobacco Litigation*. Switzerland: Springer.

Denscombe, M. (2008). *The Good Research Guide for small-scale social research projects*. Maidenhead: McGraw-Hill Open University Press.

Denzin N.K., & Lincoln Y.S. (2000). *Handbook of Qualitative Research*. London: SAGE Publications, Inc.

Denzin, N. (1978). *The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. New York: McGraw Hill.

Derrida, J. (1987). *The Truth in Painting* (G. Bennington & I. McLeod, Trans.). The University of Chicago Press: Chicago and London.

DeVellis, R. F. (1991). *Scale Development: Theory and Applications*. Newbury Park, CA: Sage Publications.

Dickey, J. (2018). Public History and The Big Tent Theory. *The Public Historian*, 40(4), 37-41.

Donnelly, M (2019). Public History in Britain: Repossessing the Past. In P. Ashton & A. Trapeznik (Eds.), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 23-36). London and New York: Bloomsbury.

Dove, M., & Hamilton, A. M. (2019). Public History in Canada: Public Service or public service? In P. Ashton & A. Trapeznik (Eds.), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 37-50). London and New York: Bloomsbury.

Duke, N. K., & Pearson, P. (2002). Effective Practices for Developing Reading Comprehension. In A. E. Farstrup & S. J. Samuels (Eds.), *What Research Has to Say About Reading Instruction* (pp. 205-242). Newark, DE: International Reading Association, Inc.

Duquet, M., & Holler, J. (2018). The Journal of the Canadian Historical Association / Revue de la Société Historique du Canada on the Eve of Its Centennial. *Scholarly and Research Communication*, 9 (1), 1-9.

Etges, A., Zumdorf, I., Machcewicz, P. (2018). History and Politics and the Politics of History: Poland and its Museums of Contemporary History. *International Public History*, 1(1).

Feinstein, H. (1993). Visual Literacy in General Education at the University of Cincinnati. *Journal of Visual Literacy*, 13(2), 89-96.

Flood, J., Lapp, D., Bayles-Martin, D. (2000). Vision possible: The role of visual media in literacy education. In M. Gallego & S. Hollingsworth (Eds.), *What counts as literacy: Challenging the school standard* (pp. 62-84). New York: Teachers College Press.

- Frankopan, P. (2016). *The Silk Roads: A New History of the World*. London: Bloomsbury.
- Frankopan, P. (2019). *The New Silk Roads: The Present and Future of the World*. London: Bloomsbury.
- Freire, P., & Macedo, D. (1987). *Literacy: Reading the Word and the World*. South Hadley, MA: Bergin & Garvey.
- Gardner, J. (2012). *The rise and fall of early American magazine culture*. Urbana, Chicago & Springfield: University of Illinois Press.
- Gardner, J., & Hamilton, P. (2017). *The Oxford Handbook of Public History*. Oxford: University Press.
- Gee, J. P. (1996). *Social Linguistics and Literacies: Ideology in Discourses*. New York : Falmer Press.
- Genette, G. (1982). *Palimpsestes: la littérature au second degré*. Paris: Éditions du Seuil.
- Genette, G. (1988). Structure and Functions of the Title in Literature (B. Crampé, Trans.). *Critical Inquiry*, 14(4), 692-720.
- Genette, G. (1997). *Paratexts: thresholds of interpretation* (J. E. Lewin, Trans.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gossman, L. (1990). *Between History and Literature*. Cambridge Mass: Harvard University Press.
- Green, A. (2016). *History, Policy and Public Purpose*. London: Palgrave Pivot.
- Grele, R. (1981). Whose Public? Whose History? What is the Goal of a Public Historian?. *The Public Historian*, 3(1), 40-48.
- Grever, M., & Adriaansen, J. (2017). Historical Culture: A Concept Revisited. In M. Carretero et al. (Eds.), *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education* (pp. 73-89). London: Palgrave Macmillan.
- Groot J. (2016). *Consuming History: Historians and heritage in contemporary popular culture*. London & New York: Routledge.
- Guidali, F. (2019). Developing Middlebrow Culture in Fascist Italy: The Case of Rizzoli's Illustrated Magazines. *Journal of European Periodical Studies*, 4(2), 106–121.

Habermas, J. (1992). *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Cambridge: Polity Press.

Halse, J. (2006). Framing the Text: An Investigation of Collage in Postmodern Narrative Illustration. (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο από: <https://scholar.sun.ac.za/handle/10019.1/50609?show=full>

Harper, D. (2001-2020). Online etymology dictionary. Ανακτήθηκε στις 2 Μαΐου 2020 από: http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=magazine&searchmode=term

Haydn T., & Ribbens K. (2017) Social Media, New Technologies and History Education. In M. Carretero et al. (Eds.), *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education (735-753)*. London: Palgrave Macmillan.

Haydn, T. (2013). *EHISTO: European history crossroads as pathways to intercultural and media education*. Baseline Study. Lifelong Learning: EU.

Haydn, T. (2015). History Magazines in the UK. In S. Popp, J. Schumann, M. Hannig (Eds.). *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe* (pp. 275-294). Frankfurt: Peter Lang Edition.

Hays, S. (1965). The Social Analysis of American Political History, 1880-1920. *Political Science Quarterly*, 80(3), 373-394.

Hayward, J., (1996). The populist challenge to elitist democracy in Europe. In J. Hayward (Eds.), *Elitism, populism and European politics* (pp. 10-32). Oxford: Oxford University Press.

Herf, J. (1997). *Divided memory: the Nazi past in the two Germanys*. Cambridge, Mass. : Harvard University Press.

Hobbs, R. (2004). A Review of School-Based Initiatives in Media Literacy Education. *American Behavioral Scientist*, 48(1), 42-59.

Hobsbawm, E. (1971). From Social History to the History of Society. *Daedalus*, 100(1), 20-45. Ανακτήθηκε στις 26 Μαΐου 2020 από: www.jstor.org/stable/20023989

Hochman, N. (2014). The social media image. *Big Data & Society* 1(2). Ανακτήθηκε στις 27 Μαΐου 2020 από: <http://bds.sagepub.com/content/1/2/2053951714546645>

Holloway, I., & Todres, L. (2003). The status of method: flexibility, consistency and coherence. *Qualitative Research*, 3(3), 345-357.

- Holmes, T., & Nice, L. (2012). *Magazine journalism*. London: Sage.
- Immig, N. (2020) . Greek Illustrated Journals and the “Popular” (1912–24): In Quest for a New Research Approach. *Journal of European Periodical Studies*, 5(1), 84–98.
- Jassem, Z. (2017). Harper’s (2016) Online Etymology Dictionary (Etymonline): A Critical Review. *International Journal of English and Education*, 6 (1), 34-48.
- Jenkins, K. (2003). *Refiguring History*. London and New York: Routledge.
- Jensen, B. E. (1996). Historiebevidsthed og historie – hvad er det? In H. Brinckmann, & L. Rasmussen (Eds.), *Historieskabte såvel som historiesskabende* (pp. 5-18). Gesten: OP-forlag Aps.
- Jensen, B.E. (2003). *Historie – livsverden og fag*. København: Gyldendal.
- Johnson, S., & Prijatel, P. (2006). *The magazine from cover to cover*. New York: Oxford UP.
- Johnson, W. (1978). Editor’s Preface. *Public Historian*, 1(1), 4.
- Johnson, W. (1999). The Origins of the Public Historian and the National Council on Public History. *The Public Historian* 21(3), 168-169.
- Jordanova, L. (2006). *History in Practice*. London: Bloomsbury Academic.
- Karaca, N. (2020). 567 yıl önce bugün... İmparatorluğa giden yol! *Kadikoy Life*. Ανακτήθηκε στις 2 Ιουνίου 2021 από: <https://www.kadikoyle.com/istanbulun-fethi-impatorluga-giden-yol/>
- Karlsson, K. G. (1999). *Historia som vapen: Historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985- 1995*. Stockholm: Natur och kultur.
- Karlsson, K. G. (2004). Historiedidaktikens teori. In K. G. Karlsson, & U. Zander (Eds.). *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken* (pp. 27-34). Lund: Studenterlitteratur.
- Kean, H. (2012). Introduction. In H. Kean, & P. Martin (Eds), *The Public History Reader* (pp. xiv-xxxi). London, New York: Routledge.
- Kelley, R. (1978). Public History: Its Origins, Nature, and Prospects. *The Public Historian*, 1(1), 16-28.
- Kessler, R., & Stafford, D. (2008). *Collaborative Medicine Case Studies: Evidence in Practice*. New York: Springer.

King, L., & Rivett, G. (2015). Engaging People in Making History: Impact, Public Engagement and the World beyond the Campus. *History Workshop Journal*, 80(1), 218-233.

Knevel, P. (2009). Public History. The European Reception of an American Idea? *Levend Erfgoed*, 6(2), 4-8.

Korte, B., & Lechner, D. (2014). *Popular History in Victorian Magazines Database*. University Library at University of Freiburg. Ανάκτηση στις 24 Μαΐου 2020 από: <https://phvm.unifreiburg.de/index.php?site=intro>

Korte, B., & Paletschek, S. (2017). Historical Edutainment: New Forms and Practices of Popular History? . Στο M. Carretero et al. (eds.), *Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education* (pp. 191-205). London: Palgrave Macmillan.

Korte, B., Pirker, E. (2011). *Black history, white history : Britain's historical programme between Windrush and Wilberforce*. Piscataway, NJ : Transaction.

Kress, G. (1989). History and Language: towards a social account of language change. *Journal of Pragmatics*, 13, 445-466.

Kress, G. (2003). *Literacy in the new media age*. London: New York: Routledge.

Kress, G., & Van Leeuwen, T. (1998). Front Pages: (The Critical) Analysis of Newspaper Layout. In A. Bell, & P. Garret (Eds.), *Approaches to Media Discourse*, (pp. 186–219). Oxford: Blackwell Publishers.

Kress, G., & Van Leeuwen, T. (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge.

Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2002). Colour as a semiotic mode: notes for a grammar of colour. *Visual Communication*, 1(3), 143-368.

Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage Publications.

Kühberger, C. (2018). The Private Use of Public History and its Effects on the Classroom. In M. Demantowsky (Eds.), *Public History and School* (pp.69-83), Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

Kyridis, A., Mavrikou, A., Zagkos, Ch., Golia, P., Vamvakidou, I., Fotopoulos, N., (2009). Nationalism through state constructed national symbols. The case of the national anthems. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 4(6), 1-14.

Kyvig, E. D. (1991). Introducing students to Public History. *The History Teacher*, 24 (4), 445-454.

Latham, S., & Scholes, R. (2006). The Rise of Periodical Studies. *PMLA*, 121(2), 517-531.

Le Masurier, M. (2014). What is a Magazine? Australasian magazines: new perspectives on writing and publishing. *Text Journal of Writing and Writing Courses*, 25 (pp. 1-16). Ανακτήθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2020 από: <http://www.textjournal.com.au/speciss/issue25/LeMasurier.pdf>

Lechner, D. (2016). *Histories for the Many: The Victorian Family Magazine and Popular Representations of the Past. The "Leisure Hour", 1852-1870*. Bielefeld: transcript-Verlag.

Lemke, J. (1990). *Talking science: language, learning and values*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.

Levin, H. (1977). The Title as a Literary Genre. *The Modern Language Review*, 72(4), xxiii-xxxvi.

Levin, J.R., & O'Donnell, A.M. (1999). What to do about educational research's credibility gaps? *Issues in Education*, 5, 177-229.

Li, N. (2019). Public History in China: Past Making in the Present. In P. Ashton, & A. Trapeznik (Eds.), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 51-62). London and New York: Bloomsbury.

Liakos, A. (2007). Historical Time and National Space in Modern Greece. In T. Hayashi & F. Hiroshi (Eds.), *Regions in Central and Eastern Europe: Past and Present* (pp. 205-227). Sapporo: Slavic Euroasian Studies.

Liakos, A. (2013). From the Poetics of History to History as Practice. Ανακοίνωση συνεδρίου με τίτλο: *The Future of the Theory and Philosophy of History*, Ghent 10-13 July 2013.

Liddington, J. (2012). What Is Public History? Publics and Their Pasts, Meanings and Practices. *Oral History*, 30 (1), 83- 93.

Lincoln, Y. (2001). Varieties of validity: Quality in qualitative research. In J. Smart, & W. Tierney (Eds.), *Higher education: Handbook of theory and research* (pp. 25-72). New York: Agathon Press.

Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage

Logge, T., & Nolden, N. (2019). Public History in Germany: Opening New Spaces. In P. Ashton & A. Trapeznik (Eds.), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 63-78). London and New York: Bloomsbury.

Luebke, B. (1989). Out of Focus: Images of Women in Newspaper Photographs. *Sex Roles: A Journal of Research*, 20, 121-133.

Lule, J. (1995). Enduring Images of War: Myth and Ideology in a Newsweek Cover. *Journal of Popular Culture*, 29(1), 199-211.

Lund, T. (2005). The Qualitative-quantitative distinction: Some comments. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 49(2), 115-132.

Maar, C. (2005). *Iconic turn: Die neue Macht der Bilder*. Köln: DuMont Buchverlag.

Mamoura, M. (2016). Postgraduate students' historical literacy development during their practicum. The role of learning community. *Preschool and Primary Education*, 4, 212-225.

Martin, D. (2018). Teaching, Learning, and Understanding of Public History in Schools as Challenge for Students and Teachers. In M. Demantowsky (Eds.), *Public History and School* (pp. 84-94). Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

Merton, R. (1967). *Social Theory and Social Structure*. New York: The Free Press

Mofarah, M. ,Tahmtan, Z., Dadashi, M., Banihashemian, S. (2013). How colour affect marketing. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 2(6), 163-166.

Monaghan, J. E. & Hartman, D. K. (2002). Undertaking Historical Research in Literacy. In Kamil, M., Mosenthal, P., Pearson, P. D. & Barr, R. (Eds.), *Methods of Literacy Research* (pp. 33-46). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Morillo, S.,& Pavcoviz, P. (2012). *What is military history?* UK: Polity Press.

Morris- Suzuki, T. (2004). *The Past within Us: Media, Memory, History*. London & New York: Verso.

Morris, C. (1971). *Writings on the General Theory of Signs*. The Hague: Mouton.

Morrish, J. (2003). *Magazine editing: How to develop and manage a successful publication*. London: Routledge.

Murray, L., & Dunn, M. (2019). Public History in Australia: History in Place. In P. Ashton & A. Trapeznik (Eds.), *What is Public History Globally: Working with the Past in the Present* (pp. 11-22). London and New York: Bloomsbury.

Navasky, V., & Cornog, E. (2012). Introduction. In V.S. Navasky, & E. Cornog (Eds.), *The art of making magazines* (pp. vii-xii). New York: Columbia UP.

Nelson, C. (1989). *Repression and Recovery: Modern American Poetry and the Politics of Cultural Memory, 1910-1945*. USA: The University of Wisconsin Press.

Neumann, B., Nünning, A., & Nünning, V. (2010). *Cultural ways of worldmaking : media and narratives*. Berlin: de Gruyter.

Nießer, J., & Tomann, J. (2018). Public and Applied History in Germany: Just Another Brick in the Wall of the Academic Ivory Tower? *The Public Historian*. 40(4), 11-27.

Nisbet, J. & Watt, J. (1984). Case study. In J. Bell, T. Bush, A. Fox, J. Goodey & S. Goulding (Eds.), *Conducting Small-Scale Investigations in Educational Management* (pp. 79-92). London: Harper & Row.

Noiret, S. (2019). The birth of a new discipline of the past? : public history in Italy. *Ricerche storiche*, 3, 131-166.

Nora, P. (1996). *Realms of Memory: The Construction of the French Past*. New York: Columbia University Press.

Noth, W. (1990). *Handbook of Semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.

Novak, J. D. (1998). *Learning, creating and using knowledge: Concept maps as facilitative tools in schools and corporations*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Ofcom (Office of Communications), (2004). *Strategies and Priorities for the Promotion of Media Literacy: a statement*. London: Ofcom.

Ownby, D., & Cheek, T. (2018). Jiang Shigong on Philosophy and History: Interpreting the 'Xi Jinping Era' through Xi's Report to the Nineteenth National Congress of the CCP. *China Story Project*. Ανακτήθηκε στις 13 Μαρτίου 2019 από: [https://www.thechinastory.org/cot/jiang-shigong-on-philosophyand-history-
interpreting-the-xi-jinping-era-through-xis-report-to-the-nineteenth-national-congress-
of-the-ccp](https://www.thechinastory.org/cot/jiang-shigong-on-philosophyand-history-interpreting-the-xi-jinping-era-through-xis-report-to-the-nineteenth-national-congress-of-the-ccp)

Pannacker, W. (2011). 'Big Tent Digital Humanities,' a View From the Edge. *The Chronicle of Higher Education*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιουλίου 2021 από: <https://www.chronicle.com/article/Big-Tent-Digital-Humanities/128434>

Parker, H. N. (2011). Toward a definition of popular culture. *History and Theory*, 50(2), 147-170.

Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. London: Sage.

Paul, J. (2005). *Introduction to the philosophies of research and criticism in education and the social sciences*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.

Popp, S. (2015). Popular history magazines between transmission of knowledge and entertainment- some theoretical remarks. In S. Popp, J. Schumann, M. Hannig (Eds.). *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe* (pp. 41-70). Frankfurt: Peter Lang Edition

Popp, S., Schumann, J., Hannig, M. (2015). *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe*. Frankfurt: Peter Lang Edition.

Prado, L. (2010). La question de l'histoire grand public. Étude comparée de deux magazines d'histoire : Historia et L'Histoire, 2004-2008. *Histoire*. Ανάκτηση στις 21 Σεπτεμβρίου 2020 από: https://dumas.ccsd.cnrs.fr/file/index/docid/584023/filename/Laurene_Pain_Prado_-_La_question_de_l_histoire_grand_public.pdf

Radiological Society of North America. (2006, November 30). MRI Shows Brains Respond Better To Name Brands. *Science Daily*. Ανακτήθηκε στις 10 Απριλίου 2020 από: www.sciencedaily.com/releases/2006/11/061128083022.htm

Ravveduto, M. (2017). Il viaggio della storia: dalla terra ferma all'arcipelago. In P. Bertella Farnetti, L. Bertuccelli, A. Botti (Eds.), *Public History. Discussioni e pratiche* (pp. 131-146). Milan: Mimesis.

Regan, J. (2010). Irish public histories as an historiographical problem. *Irish Historical Studies*, 37(146), 265-292.

Regan, J. (2012). Dr Jekyll and Mr Hyde: the two histories. *History Ireland*, 20(1), 10-13.

Renard, D. (2008). The definition of a print and digital magazine. *Media Ideas*. Ανακτήθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2020 από: http://issuu.com/mediaideas/docs/definition_of_a_magazine

Repoussi, M. (2011). History Education in Greece. In E. Erdmann & W. Hasberg (Eds.), *Facing, Mapping, Bridging Diversity. Foundation of a European Discourse on History Education* (pp. 329-370). Wochen Schau Wissenschaft.

Richards, I. A. (1926). *Science and Poetry*. New York: W.W. Norton and Company Inc.

Richmond, A. (2010). Time Travel, Parahistory and the Past Artefact Dilemma. *Philosophy*, 85(03), 369-373.

Robert, K. (1978). Public History: Its Origins, Nature, and Prospects. *The Public Historian*, 1, 16-28.

Rood, C. (1996). Critical viewing and the significance of the emotional response. In R. E. Griffin, D. G. Beauchamp, J.M. Hunter, C.B. Schiffman (Eds.), *Eyes on the future: Converging images, ideas and instruction. Selected reading from the Annual Conference of the International Visual Literacy Association* (pp. 111-117). Chicago: International Visual Literacy Association.

Rössler, P., Bonte, A., & Leiskau, K. (2012). Digitization of popular print media as a source for studies on visual communication: illustrated magazines of the Weimar Republic. *Historical Social Research*, 37(4), 172-188.

Roulston, K. (2001). Data analysis and 'theorizing as ideology'. *Qualitative Research*, 1(3), 279-302.

Rubin, J. H., & Rubin, S. I. (1995). *Qualitative interviewing, the art of hearing data*. London: SAGE publications.

Rüsen, J. (2006). Historical consciousness: narrative, structure, moral function and ontogenetic development. In P. Seixas (Eds.), *Theorizing Historical Consciousness* (pp. 63-85). Toronto: University of Toronto Press.

Samuel, R. (2012). *Theatres of Memory: Past and Present in Contemporary Culture*. London: Verso.

Sanchez, M. F. (2009). Historical Culture. *Cultura Historica*. Ανακτήθηκε στις 27 Νοεμβρίου 2019 από: http://www.culturahistorica.es/historical_culture.html

Savelieva, I. (2013). Public History as a Vocation. *Basic Research Program Working Paper Series: Humanities WP BRP 34/HUM/2013*. National research University Higher School of Economics. Ανακτήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2019 από: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2279444

Sayer, F. (2015). *Public History: A practical guide*. London & New York: Bloomsbury.

Schumann, J., Popp, S., Hanning, M. (2015). EHISTO- European History Crossroads as pathways to intercultural and media education. A report about the EU project (2012-2014). In S. Popp, J. Schumann, M. Hannig (Eds.). *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe* (pp. 13-39). Frankfurt: Peter Lang Edition.

Seefeldt, D., & Thomas, W. (2009). What is Digital History? *Perspectives on History: The News Magazine of the American Historical Association*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 2019 από: <https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/may-2009/what-is-digital-history>

Sipe, L. R. (2001). Picturebooks as aesthetic objects. *Literacy Teaching and Learning*, 6(1), 23-42.

Skalska, T. (2015). *Między pamięcią protetyczną a protezami pamięci Dyskursy kultury popularnej w kontekście memory boom* (Διδακτορική διατριβή). Διαθέσιμο από: <https://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/12197/Rozprawa%20doktorska%20po%20korekcje-%20Tamara%20Skalska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Spiker, T. (2003). Cover Coverage: How U.S. Magazine Covers Captured the Emotions of the September 11 Attacks—and How Editors and Art Directors Decided on Those Themes. *Journal of Magazine and New Media Research*, 5 (2), 1-18.

Springkart, C. (2015). Popular history magazines in Germany. In S. Popp, J. Schumann, & M. Hannig (Eds.), *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe: Approaches to a Historico-Cultural Phenomenon as the Basis for History Teaching* (pp. 239-274). Frankfurt am Main: Peter Lang AG.

Sternadori, M. & Holmes, T. (Eds.) (2020). *Handbook of magazine studies*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.

Stevens, M. (2010). Public Policy and the Public Historian: The Changing Place of Historians in Public Life in France and the UK. *The Public Historian*, 32(3), 120-138.

Stone, L. (1979). The Revival of Narrative Reflections on a New Old History. *Past and Present*, 85, 3-24.

Sukamolson, S. (2007). *Fundamentals of quantitative research*. Bangkok, Thailand: EJTR.

Sumner, D., & Rhoades, S. (2006). *Magazines: A complete guide to the industry*. New York: Peter Lang.

Thoman, E., & Jolls, T. (2005). Media Literacy Education: Lessons from the Center for Media Literacy. In G. Schwarz, & P. U. Brown (Eds.), *Media Literacy: Transforming curriculum and Teaching* (pp.180-205). Malden, MA: National Society for the Study of Education.

Thwaites, T. Davis, L. & Mules W. (1994). *Tools for cultural studies*. Sydney: Macmillan Education PTY Ltd.

Tornero, P., Manuel, J., Celot., P., Varis, T. (2007). *Current trends and approaches to Media Literacy in Europe*. Brussels: European Commission.

Torre, M. (2002). *Assessing the values of cultural heritage*. Los Angeles: Getty Conservation Institute.

Tuathaigh, G. (2014). Commemoration, Public History and the Professional Historian: An Irish Perspective. *Estudios Irlandeses*, 9, 137-145.

Tuckman, B. W. (1972). *Conducting educational research*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Tyrrel, I. (2005). *Historians in Public: The Practice of American History 1890-1970*. Chicago: The University of Chicago Press.

Valsiner, J. (1986). *The Individual Subject and Scientific Psychology*. New York: Plenum.

Van Leeuwen, T. (1992). The Schoolbook as a Multimodal Text. *Internationale Schulbuchforschung*, 1, 35-58. Frankfurt: Diesterweg.

Vinterek, M. (2015). The use of powerful men, naked women and war to sell. Popular History Magazines in Sweden. In S. Popp, J. Schumann, M. Hannig (Eds.), *Commercialised History: Popular History Magazines in Europe* (pp. 295-318). Frankfurt: Peter Lang Edition.

Weible, R. (2008). Defining Public history: Is it Possible? Is it Necessary? *Perspectives on History*. Ανακτήθηκε στις 20 Φεβρουαρίου 2019 από: <https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/march-2008/defining-public-history-is-it-possible-is-it-necessary>

White, H. (1973). *Metahistory: the historical imagination in nineteenth-century*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Willig, C. (2008). *Qualitative Research in Psychology*. New York: Open University Press.

Winter, J. (2001). The Generation of Memory: Reflections on the “Memory Boom” in Contemporary Historical Studies. *Canadian Military History*, 10 (3), 57-66.

Wojdon, J. (2018). Between Public History and History Education. In D. Dean (Eds.), *A Companion to Public History* (pp.455-464). Hoboken, NJ: Wiley.

Wood, G. (2010). The Art of History: In Defense of Academic History Writing. *Perspectives on History*. Ανακτήθηκε στις 25 Απριλίου 2020 από: <https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/april-2010/in-defense-of-academic-history-writing>

Wood, J. (1956). *Magazines in the United States*. New York: The Ronald P.

Yilmaz, K. (2007). Introducing the ‘linguistic turn’ to history education. *International Education Journal*, 8(1), 270-278.

Yin, R. (1981). The Case Study as a Serious Research Strategy. *Science Communication*, 3, 97-114.

Zagkos, Ch., Kyridis, A., Golia, P., Vamvakidou, I. (2007). Greek university students describe the role of Greece in Balkans: from equality to superiority. *Nationalities Papers*, 35(2), 341-367.

Οι εικόνες που χρησιμοποιήθηκαν στο φύλλο εργασίας της εκπαιδευτικής πρότασης:

Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος με τον Γεώργιο Φραντζή. Ανακτήθηκε στις 4-6-2021 από: <https://www.oneman.gr/longreads/ti-apeginan-ta-aderfia-toy-kwnstantinoy-palaiologoy/>

Πορτραίτο του Μωάμεθ Β΄, από τον Τζεντίλε Μπελλίνι. Ανακτήθηκε στις 4-6-2021 από: <https://ecozen.gr/2019/05/29-ma-oy-1453-i-alosi-tis-konstantinoypolis/>

Ελαιογραφία από τον Θεόφιλο «Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος ο αυτοκράτωρ των Ελληνορωμαίων εξέρχεται άτρομος εις την μάχην το 1453 Μαΐου 29». Ανακτήθηκε στις 4-6-2021 από: <http://dromospoihshts.gr/2019/05/29/alositispolis/>

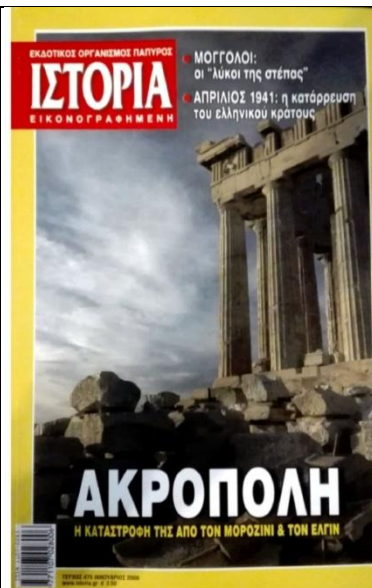
Ο Μωάμεθ έξω από την Κωνσταντινούπολη. Γλεντής, Σ., Μαραγκουδάκης, Ε., Νικολόπουλος, Ν., Νικολοπούλου, Μ. (2020). Ιστορία Ε΄ Δημοτικού: Στα Βυζαντινά Χρόνια. ΙΤΥΕ. σελ. 110.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σημειωτική ανάλυση εξωφύλλων (ΚΤΕ)

Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	
1	475	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Ιανουάριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφική έγχρωμη αναπαράσταση δημόσιου μνημείου, σε προοπτική.
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει την Ακρόπολη από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Η τοποθέτηση του δημόσιου μνημείου στα δεξιά σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
		Έγχρωμη ρομαντική απόδοση, όπου προσλαμβάνουμε το αρχαιοελληνικό παγκόσμιο σύμβολο της Ακρόπολης.	
ΥΠΕΡΤ ΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΑΚΡΟΠΟΛΗ Κεφαλαιογράμματα, λευκή απόδοση που προκαλεί ψυχρή και απόλυτη σιωπή, (Kandinsky, 1981: 110),	

		ουσιαστικό χωρίς άρθρο, με γενικευτική εκφορά, που σημαίνει τη μοναδικότητα του μνημείου. Πραγματιστικός δημόσιος λόγος.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω ως πραγματική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	Η καταστροφή της από τον Μοροζίνη (1619-1694) και τον Έλγιν (1766-1841): Αρηματική φράση με ποιητικό αίτιο σε νοηματικό λόγο. Ιστορία μνημείου 17ος-18ος αιώνας.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Πραγματιστικός δημόσιος λόγος. Το αρχαιοελληνικό σύμβολο αποδίδεται σχηματοποιημένα από τους ξένους και σε ρομαντική συμβολιστική φωτογραφική απόδοση.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Μόγγολοι, οι «λύκοι της στέπας» (διαχρονική αφήγηση). Ιστορία των «άλλων». 2. Απρίλιος 1941: η κατάρρευση του ελληνικού κράτους. 20 ^{ος} αιώνας, εθνική ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	
2	476	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ-ΧΡΟΝΙΑ	2008, Φεβρουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ ασπρόμαυρων φωτογραφιών σε προοπτική από: α) Φωτογραφία δύο κτηρίων σε κάθετη διάταξη. β) Φωτογραφία με εξώφυλλα εφημερίδων. Ρεαλιστική σύγχρονη απόδοση.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	α) Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127). Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει τα κτήρια από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη στη φαντασία του (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146). Η τοποθέτηση της εικόνας είναι στο πάνω μέρος του	

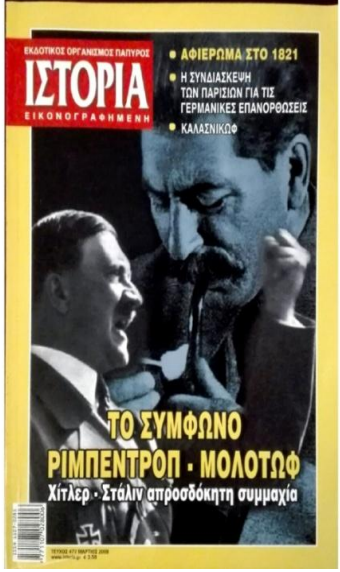

		<p>εξωφύλλου που δηλώνει τα ιδεατά, τα ανώτερα, το ιδεολογικά σημαντικότερο τιμήμα της πληροφορίας (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p> <p>β) εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127). Οριζόντια διάταξη με τον θεατή να βλέπει τις εφημερίδες μετωπικά, προξενώντας αισθήματα ανάμειξης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).</p> <p>Η τοποθέτηση της εικόνας στο κάτω μέρος του εξωφύλλου δηλώνει την υλικότητα, το βάρος, τη σταθερότητα, την εξειδικευμένη πραγματική και πρακτικά προσανατολισμένη πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>ΙΣΛΑΜΙΚΗ τρομοκρατία</p> <p>Κεφαλαιογράμματα και μικρογράμματα μεικτή απόδοση, χωρίς άρθρο που δίνει στο δημόσιο λόγο δημοσιογραφικό χαρακτήρα. Επίθετο και ουσιαστικό, σε κόκκινο χρώμα, ένα πολύ ζωντανό, ζωηρό ανήσυχο χρώμα, που δημιουργεί ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και ωριμότητα (Kandinsky, 1981: 112).</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Πάνω κέντρο ως η ιδεώδες βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Νοηματικός και προπαγανδιστικός δημόσιος λόγος. Από το εξώφυλλο προκύπτει η παγκόσμια σύγχρονη ιστορία και ο ρόλος του Τύπου στην απόδοση των ιστορικών γεγονότων.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Κίνα: το τέλος του πολέμου του οπίου (1856-1860) Ιστορία των «άλλων». 2. Η σύσκεψη Μυρόφυλλου-Πλάκας (1944) 20 ^{ος} αιώνας, εθνική ιστορία. 3. Η λεγεώνα των ξένων (1831) Ιστορία των «άλλων».	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α / Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
3	477	2008, Μάρτιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	Κολάζ δύο ασπρόμαυρων πορτρέτων, σε προοπτική. α) Πορτρέτο του Χίτλερ αριστερά. β) Πορτρέτο του Στάλιν πάνω και δεξιά.	
ΕΙΚΟΝΑ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Σε πλάγια ρεαλιστική απόδοση, προκαλώντας στον θεατή αισθήματα αποξένωσης καθώς ο αναπαριστώμενος είναι ένας από τους άλλους (Kress & van Leeuwen 1996: 140). Η θέση του στο εξώφυλλο είναι αριστερά που δηλώνει τα δεδομένα, τα γνωστά, τα παραδεκτά (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206). β) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Σε πλάγια ρεαλιστική απόδοση, προκαλώντας στον θεατή αισθήματα αποξένωσης καθώς ο	

		<p>αναπαριστώμενος είναι ένας από τους άλλους (Kress & van Leeuwen 1996: 140).</p> <p>Η θέση του στο εξώφυλλο είναι δεξιά που δηλώνει το νέο, το άγνωστο, το μη αποδεκτό (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p> <p>Ρεαλιστικό κολάζ πορτρέτων επώνυμων ανδρών.</p>	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΡΙΜΠΕΝΤΡΟΠ-ΜΟΛΟΤΩΦ (1939).</p> <p>Κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινη γραμματοσειρά, που προκαλεί έντονη τάση προς τον άνθρωπο, διεγείρει, κεντρίζει (Kandinsky, 1981: 105).</p> <p><i>Ιστορικός επίσημος όρος για το Γερμανοσοβιετικό Σύμφωνο μη Επίθεσης ή Σύμφωνο Μολότωφ-Ρίμπεντροπ–επώνυμοι άνδρες: Υπουργός Εξωτερικών της ναζιστικής Γερμανίας Γιοάχιμ φον Ρίμπεντροπ και ο Υπουργός Εξωτερικών της Σοβιετικής Ενώσεως, Βιατσσελάβ Μιχάιλοβιτς Μόλοτοφ.</i></p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	<p>Ναι (Barthes, 1977: 40).</p>	

ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	Χίτλερ (1889-1945)- Στάλιν (1878-1953) απροσδόκητη συμμαχία. Μικρογράμματα απόδοση, αρνηματική φράση, ιστορία των άλλων.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Πραγματιστικός δημόσιος λόγος. Από το εξώφυλλο προκύπτει η ανδροκεντρική, ηγεμονική ιστορία με κυρίαρχη τη μορφή του σοβαρού, στοχαστικού Στάλιν versus του πολεμοχαρή ρήτορα Χίτλερ.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Αφιέρωμα στο 1821 Εθνική ιστορία. 2.Η συνδιάσκεψη των Παρισίων για τις Γερμανικές επανορθώσεις (1919) Παγκόσμια ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 3.Καλάσνικωφ Παγκόσμια ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας.	

	ΘΕΣΗ	Θέση: Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδες νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A 4	Αρ. τεύχους: 478	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Απρίλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Εικαστική σύνθεση με πορτρέτο γυναίκας.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Θρησκευτική εικόνα (Burke, 2013: 59-74). Πλάγια οριζόντια οπτική γωνία που προκαλεί αποξένωση του συμμετέχοντα καθιστώντας τον έναν από τους άλλους. (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡ ΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Μαρία Μαγδαληνή (1 ^{ος} αιώνας). Γυναικείο όνομα σε μικρογράμματα γραφή με	

		κίτρινο χρώμα, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	Η γυναίκα που περπάτησε στη σκιά του θεανθρώπου Δημόσιος θρησκευτικός λόγος.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η θρησκευτική κοινωνική ιστορία, ως χριστιανισμός και φύλο.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Ελ Αλαμείν (1942) Παγκόσμια ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 2.Έλληνες της Ρωσίας (διαχρονική αφήγηση) Εθνική ιστορία. 3.Επιχείρηση: Τιμωρία (1943) Παγκόσμια ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A 5	Αρ. τεύχους: 479	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Μάιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ από τρία μετωπιαία πορτραίτα και ένα πλάγιο πορτραίτο.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Τέσσερις εικόνες ισχύος (Burke, 2013: 75-100).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια)	Τα πορτραίτα του Τσώρτσιλ, Βελουχιώτη και Τσουδερού σε οριζόντια μετωπιαία οπτική γωνία, που προξενούν δυνατά αισθήματα ανάμειξης.	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Το πορτραίτο του Παπανδρέου σε οριζόντια πλάγια οπτική γωνία προκαλεί αποξένωση του συμμετέχοντα (Kress &	

		<p>Van Leeuwen, 1996: 146). Από τα τέσσερα πορτραίτα, κυρίαρχο είναι το πορτραίτο του Τσώρτσιλ με τον χαιρετισμό της νίκης και κυρίαρχο το ρόλο της Αγγλίας.</p> <p>Από τα πορτραίτα προκύπτει η ηγεμονική ιστορία των επωνύμων πολιτικών αντρών.</p>	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΙΝ ΟΦΙΣ</p> <p>Κεφαλαιογράμματη γραφή με λευκή γραμματοσειρά που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.</p> <p>Αρχειακή ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κέντρο ως απόδοση της βασικής πληροφορίας (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	<p>Ναι (Barthes, 1977: 40)</p>	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	<p>Η βρετανική προπαγάνδα στην Ελλάδα την περίοδο (1940-1944).</p> <p>Εθνική και ευρωπαϊκή ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p>	

	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ευρωπαϊκή και εθνική ιστορία των ηγετών, 20 ^{ος} αιώνας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Αρχαίο Λεόντιο (4 ^{ος} αι. π.Χ.) Αρχαία τοπική ιστορία. 2. Ο ιστορικός Ιώσηπος (37-100 μ. Χ.) Βιογραφία, ιστορία των «άλλων». 3. Χέρμπερτ Φον Κάραγιαν (1908-1989) Ιστορία ευρωπαϊκής μουσικής, 20 ^{ος} αιώνας.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως η ιδεώδες νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206)	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
6	480	2008, Ιούνιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Ιούνιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πορτραίτο του Τζουζέπε Γκαριμπάλντι (1807- 1882). Έγχρωμη ρεαλιστική απόδοση με ιστορικό ενδυματολογικό κώδικα.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει τον εικονιζόμενο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΤΖΟΥΖΕΠΕ ΓΚΑΡΙΜΠΑΛΑΝΤΙ (1807- 1882) Αντρικό όνομα με κεφαλαιογράμματα γραφή σε λευκά γράμματα που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την	

		αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ηγεμονική ιστορία των «άλλων».	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Επιχειρήσεις Μπαρμπαρόσα - Μαρίτα (1941)μια επανεξέταση Εθνική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας 2.Αρχαία Θήρα (8 ^{ος} αι. π.Χ.) Αρχαία τοπική ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

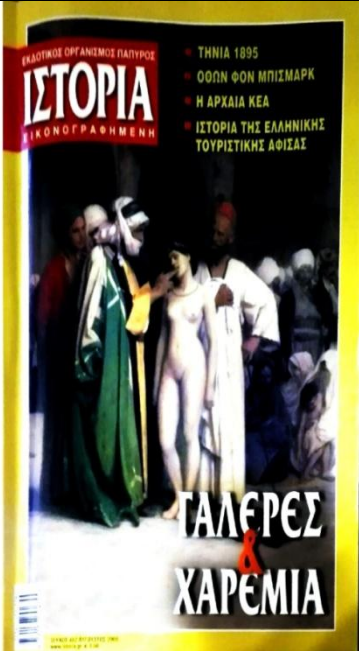

A /A 7	Αρ. τεύχους: 481	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Ιούλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη φωτογραφική καλλιτεχνική απόδοση, που καλύπτει όλο το εξώφυλλο και προκύπτει η θρησκευτική ιστορία και ο πολιτισμικός τουρισμός.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Θρησκευτική εικόνα (Burke, 2013: 59-74). Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση ελέγχου «εντός του βασιλείου της εξουσίας του» (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
Υ ΠΕΡΤΙΛ ΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΑΙΓΑΙΟ Κεφαλαιογράμματα απόδοση σε μπλε χρώμα	

		που εγείρει τη νοσταλγία για το καθαρό και προκαλεί ηρεμία (Kandinsky, 1981: 105). Σημαίνει την ελληνικότητα.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	Ιστορία και Παράδοση (διαχρονική αφήγηση). Εθνική και θρησκευτική ιστορία.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η παραδοσιακή αφήγηση της εθνικής ιστοριογράφησης.	

A /A 8	Αρ. τεύχους: 482	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Αύγουστος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη εικαστική αναπαράσταση για σκλαβοπάζαρο σε προοπτική.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Σtereοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 155-175). Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει την εικόνα στο <i>ίδιο επίπεδο</i> , σε θέση δηλαδή ισότητας (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146). Έμφαση αποδίδεται στον ενδυματολογικό κώδικα και στις φυλές των άλλων/μαύρων.	
ΥΠΕΡ ΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΓΑΛΕΡΕΣ & ΧΑΡΕΜΙΑ Κεφαλαιογράμματα λευκή απόδοση με λευκά γράμματα, που προκαλεί	

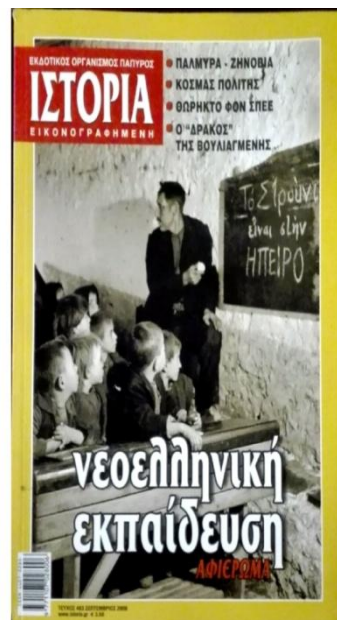
		<p>ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.</p> <p>Το κόκκινο χρώμα, πολύ ζωντανό, ζωηρό ανήσυχο δημιουργεί ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και ωριμότητα (Kandinsky, 1981: 112) επιλέγεται για το συμπλεκτικό σύνδεσμο ως αντίθεση.</p> <p>Ουσιαστικά σε πληθυντικό αριθμό χωρίς άρθρο αποδίδοντας ένα ιστορικό κοινωνικό έμφυλο φαινόμενο.</p>	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (δεν απεικονίζονται πουθενά οι γαλέρες) (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει έμφυλος δημόσιος ιστορικός λόγος παγκόσμιας σύγκρουσης φυλών και θρησκειών.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Τήνια (1895)</p> <p>Εθνική, αθλητική ιστορία.</p> <p>2.Όθων Φον Μπίσμαρκ (1815-1898)</p> <p>Έμφυλη, ηγεμονική εθνική ιστορία.</p> <p>3.Η αρχαία Κέα (11^{ος} αι. π.Χ.)</p> <p>Αρχαία, τοπική ιστορία.</p> <p>4. Ιστορία της ελληνικής τουριστικής αφίσας (20^{ος} αιώνας)</p> <p>20^{ος} αιώνας, διεύρυνση των πηγών στην ιστορική έρευνα.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

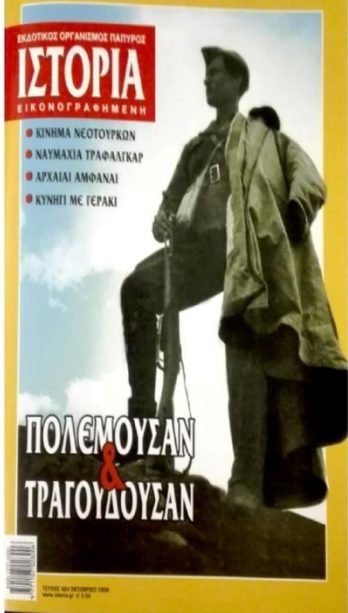
A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
9	483	2008, Σεπτέμβριος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Σεπτέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφία σχολικής τάξης σε προοπτική, με έναν μαυροπίνακα στον οποίο είναι γραμμένο «Το Στρούφι είναι στην Ήπειρο».	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Οριζόντια διάταξη με όλα τα πρόσωπα που απεικονίζονται σε πλάγια οπτική γωνία προκαλώντας αποξένωση, καθώς οι απεικονιζόμενοι φαίνονται να είναι από τους «άλλους» (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	νεοελληνική εκπαίδευση Μικρογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση. Επίθετο και ουσιαστικό χωρίς άρθρο ως ιστορικό δεδομένο.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω ως πραγματική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996:	

		206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η εθνική ιστορία και η ιστορία των παιδιών, 20 ^{ος} αιώνας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Παλμύρα- Ζηνοβία (240-275 μ.Χ.) Ιστορία των «άλλων». 2. Κοσμάς Πολίτης (1888-1974) Εθνική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 3. Θωρηκτό Φον Σπέε (1939) Ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας. 4. Ο Δράκος της Βουλαγαμένης (1953) Κοινωνική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

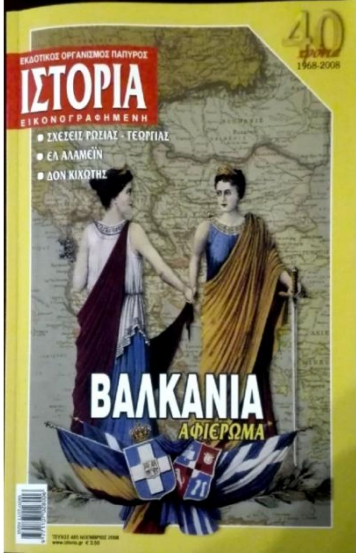

Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Οκτώβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ολόσωμη έγχρωμη φωτογραφία Έλληνα με όπλο και ενδυματολογικό κώδικα της εποχής της Κατοχής (1941-1944)	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει ό, τι απεικονίζεται από «κάτω», ασκώντας εξουσία στη φαντασία του (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΠΟΛΕΜΟΥΣΑΝ & ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΣΑΝ Κεφαλαιογράμματα απόδοση σε λευκό χρώμα που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση. Ο συμπλεκτικός σύνδεσμος σε κόκκινο χρώμα προκαλεί ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και ωριμότητα. Δύο ρήματα στον πληθυντικό αριθμό που σημαίνουν τον πόλεμο και το τραγούδι των ηρώων σε πολιτική και ιδεολογική/συναισθηματική συλλογικότητα.	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, αριστερά ως την οικεία, αποδεκτή, πραγματική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η εθνική, στρατιωτική, πολεμική ιστορία των ανώνυμων ηρώων και αγωνιστών της Κατοχής (1941-1944).	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Κίνημα Νεότουρκων (1908) Ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας 2. Ναυμαχία Τραφάλγκαρ (1805) Ιστορία των «άλλων» 3. Αρχαίαι Αμφαναί (5 ^{ος} αι. π.Χ.) Αρχαία, τοπική ιστορία. 4. Κυνήγι με γεράκι (Μεσαίωνα) Φυσική ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
11	485	2008, Νοέμβριος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμο κολάζ σε τρία επίπεδα προοπτικής από: α) ένα χάρτη των Βαλκανίων β) λιθογραφία με την Ελλάδα και τη Ρουμανία γ) οι εθνικές αντίστοιχες σημαίες.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Αναπαράσταση σε γυναικεία απόδοση ως συνεκδοχή των χωρών σε οριζόντια διάταξη και πλάγια θέση που προκαλεί αποξένωση στον θεατή (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). Σπάνια απόδοση αντίστροφη θέση των σωμάτων.	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΒΑΛΚΑΝΙΑ Κεφαλαιογράμματα απόδοση σε λευκό χρώμα, που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996:	

		206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η φεμινιστική απόδοση της βαλκανικής συμμαχίας ως εθνική και βαλκανική ιστορία συνόρων.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Σχέσεις Ρωσίας- Γεωργίας (διαχρονική αφήγηση) Ιστορία των «άλλων» 2. Ελ Αλαμείν (1942) Παγκόσμια ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 3. Δον Κιχώτης (1605) Παγκόσμια ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α /Α 12	Αρ. τεύχους: 486	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2008, Δεκέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ τριών έγχρωμων φωτογραφιών ρεαλιστικής απόδοσης σε προοπτική. α) Στο τρίτο επίπεδο η Εύα Μπράουν σε ασπρόμαυρη φωτογραφία σε νεαρή ηλικία β) στο δεύτερο επίπεδο έγχρωμη ολόσωμη φωτογραφία της Εύας Μπράουν, ως συνοδός με ενδυματολογικό κώδικα εποχής γ) στο πρώτο επίπεδο ολόσωμη φωτογραφία του Αδόλφου Χίτλερ σε στρατιωτική αυστηρή θέση.	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100), όπου απεικονίζεται ζεύγος εξουσίας. α) Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146). β) Οριζόντια διάταξη,		

		μετωπιαία, προξενώντας δυνατά αισθήματα ανάμειξης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). γ) Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στον θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Εύα Μπράουν (1912-1945) Γυναικείο όνομα σε μικρογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση. Σημαίνει την εξοικείωση και την εκλαϊκευση της πληροφορίας.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Μερική αγκίστρωση, γιατί μας επιβάλλεται η αναπαράσταση του Χίτλερ ενώ ο τίτλος ονομάζει την Εύα Μπράουν (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ιστορία των επώνυμων γυναικών, αλλά μέσω του ανδρός αρχηγού.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Κοσσυφοπέδιο (1878-2008) Βαλκανική, διαχρονική ιστορία 2.Σλαβομακεδόνες πρόσφυγες (1944-1954) Ιστορία προσφύγων, 20 ^{ος} αιώνας. 3. Το ΝΑΤΟ στα Βαλκάνια (1947-2001) Βαλκανική και ευρωπαϊκή ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α / Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Ιανουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	<p>Κολάζ φωτογραφιών σε δύο επίπεδα με προοπτική.</p> <p>Το χρώμα στις φωτογραφίες ωραιοποιεί και εξιδανικεύει. Το ασπρόμαυρο λειτουργεί ως υλικό τεκμηρίωσης και μας μεταφέρει στις πηγές, στα ίχνη της εποχής που αναπαριστάται.</p> <p>α) Άποψη αμερικανικής πόλης εστιασμένη σε έναν ουρανοξύστη -ασπρόμαυρη φωτογραφία, καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του εξωφύλλου.</p> <p>Δεξιά, επάνω η αμερικανική σημαία σε πλάγια ελλειπτική θέση.</p> <p>β) 4 ασπρόμαυρες ανθρωποκεντρικές φωτογραφικές ρεαλιστικές αναπαραστάσεις ανώνυμων αμερικανών ανδρών άστεγων και επαιτών ρακένδυτων.</p>	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο	α) Πολεοδομία μητρόπολης ως εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) οικονομικής. <p>Σε κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση εξοικείωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).</p>	

	εξώφυλλο)	<p>Η θέση της σημαίας είναι στα δεξιά του εξωφύλλου που σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206) .</p> <p>β) Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153) ως αναπαράσταση φτώχειας και καθημερινής ζωής ανωνύμων.</p> <p>Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).</p>	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>1929 ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΡΑΧ</p> <p>Κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση. Η χρονιά ως αριθμητική απόδοση σε κίτρινο, διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κέντρο ως βασική πληροφορία έμφαση στο ιδεολογικό μήνυμα (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	<p>Ναι (Barthes, 1977: 40).</p>	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	<p>Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την παγκόσμια αφήγηση της οικονομικής ιστορίας του 20^{ου} αιώνα.</p>	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Μονή Βατοπεδίου (διαχρονική αφήγηση) Εκκλησιαστική ιστορία 2. Σκάνδαλο Ιράν- Κόντρας (1986) Ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας. 3. Των Δραγούμης (1878- 1920) Εθνική ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 14	Αρ. τεύχους: 488	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Φεβρουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ανθρωποκεντρική, φωτογραφική ρεαλιστική απόδοση ανδρών πολιτών και στρατιωτικών σε καθιστική προοπτική διάταξη.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη, με τον θεατή να βλέπει την εικόνα	

	οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση εξοικείωσης «εντός του βασιλείου της εξουσίας του» (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Στέφανος Σαράφης (1890- 1957) Αντρικό όνομα σε μικρογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω ως πραγματική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την εθνική, στρατιωτική, έμφυλη ιστορία του 20 ^{ου} αιώνα.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Ισπανία (1808) Ευρωπαϊκή ιστορία, 19 ^{ος} αιώνας. 2. Δολοφονία Δηλιγιάννη (1905) Εθνική πολιτική ιστορία, 19 ^{ος} -20 ^{ος} αιώνας. 3. Βερντέν (2008) Τοπική ιστορία, ιστορία των «άλλων».	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	
15	489	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ-ΧΡΟΝΙΑ	2009, Μάρτιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη απόδοση ερωτικής σχέσης με κυρίαρχο τον άνδρα αγωνιστή.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140)	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Έρωτες Ουσιαστικό πληθυντικού αριθμού σε μικρογράμματα απόδοση με λευκό χρώμα που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση, χωρίς άρθρο ως γενίκευση και	

		εκλαϊκευση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	Στην ελληνική επανάσταση του 1821. Εθνική ιστορία με διεύρυνση πηγών για την κοινωνική ιστορική αφήγηση.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η κοινωνική ερωτική ζωή στην εθνική επανάσταση του 1821.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Συνταγματική κληρονομιά επανάστασης 1821 Πολιτική ιστορία, 19 ^{ος} αιώνας 2.Μαντζουρία 1945 Παγκόσμια ιστορία σύγκρουσης, 20 ^{ος} αιώνας. 3. Σταυροφορία Νικόπολης (1396) Μεσαιωνική/Βυζαντινή, στρατιωτική ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206)	
--	------	--	--

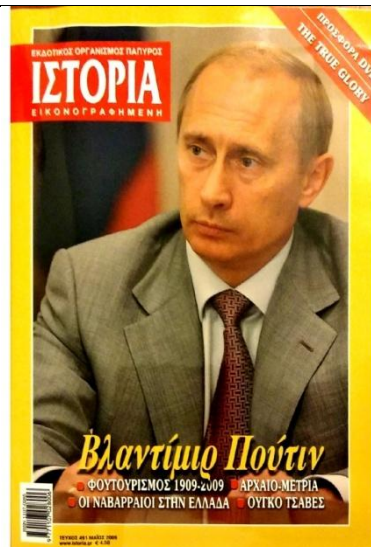
A /A 16	Αρ. τεύχους: 490	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Απρίλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφική ρεαλιστική απόδοση πορτρέτου. Ασπρόμαυρη καλλιτεχνική συμβολιστική απόδοση των κλειστών ματιών και του καπνού σε στοχαστική απόλαυση ισχύος και επανάστασης.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Σε κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση ισότητας και εξοικείωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146)	
ΥΠΕ ΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Φιντέλ Κάστρο (1926-2016) Αντρικό όνομα σε μικρογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που	

		διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει ο ηγεμονικός, ιστορικός, πολιτικός, διεθνής δημόσιος λόγος της επανάστασης.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Γενοκτονία Αρμενίων (1915) Συγκρουσιακή ιστορία των «άλλων». 2.Χαϊλέ Σελασιέ (1892-1975) Πολιτική ιστορία των «άλλων». 3. Λουκίνο Βισκόντι (1906-1976) Ιστορία κινηματογράφου. 4. Διδώ Σωτηρίου (1909-2004) Ιστορία της γυναικείας λογοτεχνίας.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α /Α 17	Αρ. τεύχους: 491	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Μάιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφία του Βλαντίμιρ Πούτιν (1952-). Έγχρωμη ρεαλιστική απόδοση, με πολιτικό, αυστηρό ενδυματολογικό κώδικα και χαρακτηριστικό ύφος απορίας.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας αίσθημα απόστασης/αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Βλαντίμιρ Πούτιν (1952-) Αντρικό όνομα σε μικρογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

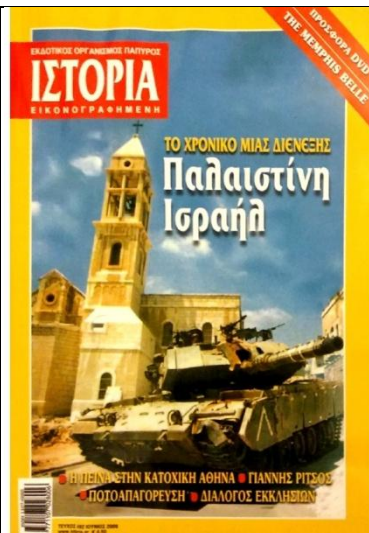

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ανδροκεντρική, πολιτική, σύγχρονη ιστορία.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Φουτουρισμός (1909-2009) Ιστορία τέχνης, 20 ^{ος} αιώνας 2.Αρχαιο-μετρία (20 ^{ος} αιώνας) 20 ^{ος} αιώνας, διεύρυνση πηγών στην ιστορική έρευνα 3. Οι Ναβαρραίοι στην Ελλάδα (1379) Μεσαιωνική/Βυζαντινή στρατιωτική ιστορία. 4. Ούγκο Τσάβες (1954-2013) Πολιτική, σύγχρονη ιστορία ηγετών.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 18	Αρ. τεύχους: 492	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Ιούνιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφία ενός τανκ μπροστά από μια χριστιανική εκκλησία, σε προοπτική.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) σε συγκρουσιακή απόδοση του ιερού. Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146)	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Παλαιστίνη Ισραήλ Δύο ονόματα χωρών σε μικρογράμματα απόδοση με λευκό χρώμα που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Μερικώς αγκίστρωση με τη διένεξη (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙ ΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ	ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΔΙΕΝΕΞΗΣ	

	ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	Αρηματική φράση με κεφαλαία γράμματα και κίτρινη απόδοση, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε τη πολεμική σύγκρουση των δυο λαών και θρησκειών.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Η πείνα στην Κατοχική Αθήνα (1941-1944) Εθνική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 2. Γιάννης Ρίτσος (1909-1990) Εθνική ιστορία ανδρικής λογοτεχνίας. 3. Ποτοαπαγόρευση (1920-1933) Κοινωνική παγκόσμια ιστορία. 4. Διάλογος εκκλησιών (16 ^{ος} αιώνας) Εκκλησιαστική παγκόσμια ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
19	493	2009, Ιούλιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	ΕΙΚΟΝΑ	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ σε προοπτική, δύο ασπρόμαυρων φωτογραφιών, σχισμένων, που χωρίζονται με έντονη μαύρη γραμμή α) ρεαλιστική απόδοση πόλης βομβαρδισμένης και ομάδα πολιτών σε κίνηση β) ρεαλιστική απόδοση στρατιώτη σε οπίσθια αναπαράσταση.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνες ισχύος (Burke, 2013: 75-100) πολέμου σε αστικό τοπίο, σε κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση εξοικείωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	
	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ	
		Κεφαλαιογράμματα απόδοση, ενικός αριθμός με άρθρο, με λευκά γράμματα που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του συγκεκριμένου ιστορικού ζητήματος.	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	60 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΟΥ Αρηματική φράση με χρονολογικό προσδιορισμό σε κίτρινο χρώμα, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη .
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Παραδοσιακή, οπτική και γλωσσική αφήγηση της σύγκρουσης των Ελλήνων μεταξύ τους. Η καταστροφή του ελληνικού άστεος.
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Πάνος Κορωνάιος (1809-1899) Εθνική, στρατιωτική ιστορία. 2. Φραντς Γιόζεφ Χάυντν (1732-1809) Ιστορία της ευρωπαϊκής μουσικής. 3. Κληρονομιά αποικιοκρατίας (διαχρονική αφήγηση) Παγκόσμια ιστορία.

	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

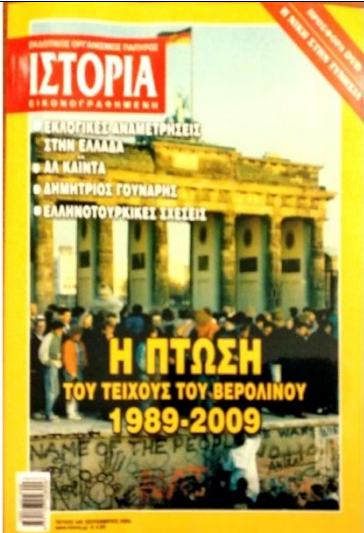
A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	
20	494	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ-ΧΡΟΝΙΑ	2009, Αύγουστος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Εικαστική έγχρωμη αναπαράσταση πλήθους αστών διαδηλωτών σε προοπτική με σημαίες και ενδυματολογικό ανδρικό κώδικα εποχής.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα διαμαρτυρίας (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση του ελέγχου πανοραμικά (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
Υ ΠΕΡΙΤΛΩΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	1909 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΙ Κεφαλαιογράμματα	

		απόδοση, η χρονολόγηση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Η αρηματική φράση (δύο ουσιαστικά και δύο άρθρα) με λευκά γράμματα προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Παραδοσιακή, αρηματική επεξήγηση για τη συγκρουσιακή, πολιτική ιστορία της Ελλάδας, στις αρχές του 20ού αιώνα.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Επιχείρηση Βαλκυρία (1944) Στρατιωτική ιστορία των «άλλων». 2. Υπόθεση Μέρτεν (1957) Εθνική, πολιτική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 3. Το έδικο της Νάντης (1598) Ιστορία των «άλλων». 4. Ανδρέας Βεσάλιος (1514-1564) Ιστορία της ελληνικής επιστήμης.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδες νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206)	
--	------	--	--

A /A 21	Αρ. τεύχους: 495	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Σεπτέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη φωτογραφία από την Πύλη του Βρανδεμβούργου με πλήθος κόσμου σε προοπτική σε τρία επίπεδα.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα διαμαρτυρίας. Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ 1989-2009 Κεφαλαιογράμματα απόδοση	

		και χρονολόγηση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Εκλογικές αναμετρήσεις στην Ελλάδα (διαχρονική αφήγηση) Εθνική, πολιτική ιστορία. 2.Αλ Κάιντα (1988) Πολιτική ιστορία των «άλλων». 3. Δημήτριος Γούναρης (1867-1922) Εθνική, πολιτική ιστορία. 4.Ελληνοτουρκικές σχέσεις (διαχρονική αφήγηση) Συγκρουσιακή εθνική ιστορία.	

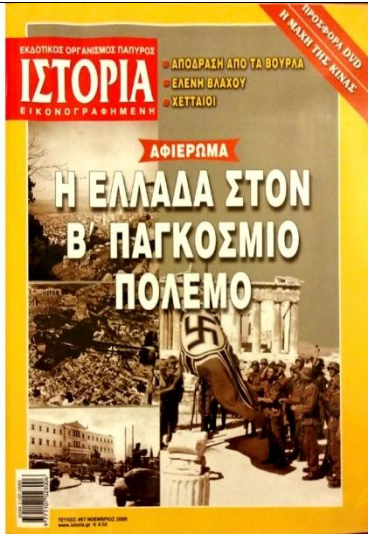
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A / A 22	Αρ. τεύχους: 496	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Οκτώβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ έγχρωμων φωτογραφιών σε προοπτική, δομημένο σε τρία επίπεδα. α) εγκαταλειμμένη χριστιανική εκκλησία με συρματοπλέγμα β) χάρτης του νησιού της Κύπρου γ) δύο δάφνες προστίθενται στο συρματοπλέγμα.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνες στερεοτυπικές (Burke, 2013: 75-100) πολέμου. Συμβολιστική απόδοση. Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας τυμβολική δύναμη στη φαντασία του (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	

ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΚΥΠΡΟΣ Εθνικό όνομα, χωρίς άρθρο που σημαίνει τη μοναδικότητα του εθνώνυμου. Κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του ιστορικού ζητήματος.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	50 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Αρηματική φράση με χρονολογική και πολιτική, ιστορική σήμανση με λευκά γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του ιστορικού ζητήματος.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Παραδοσιακή, οπτική και γλωσσική αφήγηση της κυπριακής ς ιστορίας.	

A /A 23	Αρ. τεύχους: 497	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2009, Νοέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ έγχρωμων φωτογραφιών α) Στα δεξιά της σελίδας Γερμανοί στην Ακρόπολη υψώνουν τη ναζιστική σημαία β) πάνω αριστερά της σελίδας άποψη της πόλης της Αθήνας γ) κέντρο αριστερά της σελίδας γερμανικά αεροσκάφη πάνω από την πόλη της Αθήνας δ) κάτω αριστερά της σελίδας γερμανικός στρατός έξω από το κτήριο της Βουλής.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-	α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) δημόσιου εθνικού μνημείου ως τοπόσημου της ναζιστικής	

	<p>οριζόντια)</p> <p>ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)</p>	<p>κατοχής.</p> <p>Κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση εξοικείωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).</p> <p>Δεξιά του εξωφύλλου που σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206)</p> <p>β)Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127) τοπίου πόλης.</p> <p>Κάθετη διάταξη με τονθεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση ελέγχου (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).</p> <p>Πάνω αριστερά του εξωφύλλου, ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p> <p>γ)Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) πολεμικής σύγκρουσης.</p> <p>Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση ελέγχου (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).</p> <p>Κέντρο αριστερά ως γνωστή, οικεία βασική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p> <p>δ)Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) δημόσιου εθνικού μνημείου ως</p>	
--	--	--	--

		τοπόσημου της ναζιστικής κατοχής. Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146). Κάτω αριστερά του εξώφυλλου, ως οικεία, αποδεκτή, πραγματική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΤΑΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ (1939-1945) Αρηματική φράση, κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, σε ουδέτερο χρώμα πληροφοριακής καταδήλωσης.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η εθνική, πολεμική ιστορία του 20 ^{ου} αιώνα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Απόδραση από τα Βούρλα (1955) Εθνική, πολιτική ιστορία, 20ού αιώνα. 2. Ελένη Βλάχου (1911-1995) Ελληνικός Τύπος και γυναίκα 3. Χετταίοι (1350- 1295 π.Χ.) Αρχαία ιστορία των «άλλων».	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 24	Αρ. τεύχους: 498	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ-ΧΡΟΝΙΑ	2009, Δεκέμβριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-		Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή	

	οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΓΡΙΠΗ ΤΟΥ 1918 Κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του ιστορικού ζητήματος. Ουσιαστικό με άρθρο και χρονολόγηση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε σε κοινωνική ιστορική αφήγηση την καθημερινή ζωή στην επιδημία του 1918.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Δαρβίνος (1809-1882) Ιστορία της παγκόσμιας επιστήμης 2. Νικολά Σαρκοζί (1955-) Πολιτική, σύγχρονη, ευρωπαϊκή ιστορία 3. Ναυμαχία Ακτίου (31 π.Χ.) Αρχαία ελληνιστική ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 25	Αρ. τεύχους: 499	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Ιανουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ έγχρωμων φωτογραφιών σε τρία επίπεδα. α) στην αριστερή μισή σελίδα μια μεγάλη πυρκαγιά β) στη δεξιά μισή σελίδα μια αφίσα έγχρωμη με γραμμένο το σύνθημα FREE IRAN γ) σε πρώτο πλάνο ρεαλιστική φωτογραφία του Αχμαντινετζάντ κατά τη	

		διάρκεια ομιλίας του.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	α) Εικόνα καταστροφής (Burke, 2013: 75-100).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια)	Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στον θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Η θέση της εικόνας είναι αριστερά στο εξώφυλλο ως το δεδομένο και το γνωστό (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
		β) Εικόνα (Burke, 2013: 75- 100) διαμαρτυρίας. Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
		Η θέση της εικόνας είναι πάνω δεξιά στο εξώφυλλο ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
		γ) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) με ηγετική απόδοση.	
		Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
		Η θέση της εικόνας είναι κάτω δεξιά ως πραγματική,	

		εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	IPAN- ΙΣΛΑΜ Εθνώνυμο και θρησκεία σε ενικό αριθμό χωρίς άρθρο σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με πράσινα γράμματα, ως κατευναστικό χρώμα, που δημιουργεί ηρεμία και επενεργεί ευεργετικά (Kandinsky, 1981: 107)	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΙΡΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Αρηματική φράση με πολιτική συνδήλωση με πράσινα γράμματα, που δημιουργούν ηρεμία και επενεργούν ευεργετικά	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η παραδοσιακή παγκόσμια ιστορία ως σύγκρουση θρησκειών.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Συνωμοσία Μπάμπινγκτον (1586) Ιστορία των «άλλων». 2.Δίκες δωσίλογων κατοχής (1944-1949) Εθνική, πολιτική ιστορία 20ού αιώνα. 3. Ο ρόλος του Τύπου στις πολιτικές και στρατιωτικές εξελίξεις (διαχρονική αφήγηση) Ιστορία του Τύπου.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
A /A 26	Αρ. τεύχους: 500	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	

ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Φεβρουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη εικαστική αναπαράσταση σε κόκκινο και μαύρο χρώμα. Αφαιρετική ελλειπτική απόδοση πολεμικής σύγκρουσης πλήθους αγωνιστών.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα διαμαρτυρίας και ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	1936- 1939 Ισπανικός Εμφύλιος Πόλεμος Χρονολόγηση με κίτρινα γράμματα που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Δύο επίθετα και ένα ουσιαστικό σε μικρογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, ως ουδέτερη ιστορική καταδήλωση, που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του ιστορικού ζητήματος.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε σε κοινωνική ιστορική αφήγηση τον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο. Ευρωπαϊκή ιστορία 20ού αιώνα.	

A /A 27	Αρ. τεύχους: 501	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Μάρτιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ρεαλιστική έγχρωμη φωτογραφική απόδοση έρημου χωριού	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	Κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση εξοικείωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΘΕΣΗ (στο		

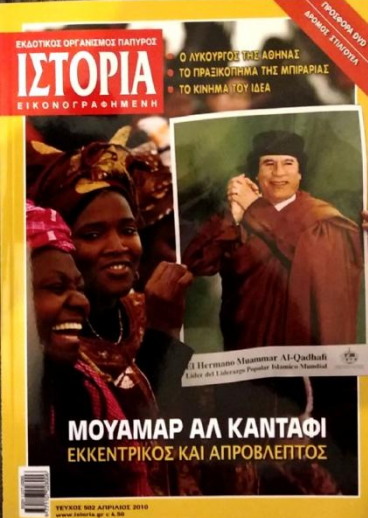
	εξώφυλλο)		
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>Η ελληνική οικονομία και η κρίση του Μεσοπολέμου (1918-1939)</p> <p>Αρηματική φράση σε καταδήλωση, ένα επίθετο και τρία ουσιαστικά σε μικρογράμματα απόδοση για την εξοικείωση και εκλαΐκευση, με λευκά γράμματα , που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του ιστορικού ζητήματος.</p> <p>Οι τρεις μεσαιές λέξεις «και η κρίση» αποδίδονται σε κίτρινο και διεγείρουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	<p>Ναι, μερικώς (Barthes, 1977: 40)</p>	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	<p>Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την αγροτική, οικονομική ιστορία ως αποκέντρωση της εθνικής ιστορικής αφήγησης.</p>	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Πραξιτέλης (395-330 π.Χ.) Αρχαία ιστορία επωνύμων 2.Η μάχη του Λάλα (1821) Στρατιωτική, εθνική ιστορία 3. Τα εγκλήματα του Στάλιν (1922-1953) Πολιτική ιστορία των «άλλων» επωνύμων 4.Ιστορία του τρυπανισμού (διαχρονική αφήγηση) Ιστορία της επιστήμης.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδη νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 28	Αρ. τεύχους: 502	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
------------	---------------------	---

ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Απρίλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη φωτογραφία σε όλο το εξώφυλλο, με πλήθος χαρούμενων μαύρων γυναικών, που φέρουν αφίσα έγχρωμη, ολόσωμη με τον Μουαμάρ Αλ Καντάφι.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Σtereοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση του ελέγχου (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΜΟΥΑΜΑΡ ΑΛ ΚΑΝΤΑΦΙ (1942-2011) Ανθρωπινόμιο σε κεφαλαιογράμματα απόδοση, με άσπρα γράμματα, που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	ΕΚΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟΣ Αρηματική φράση που λειτουργεί ως κατηγορηματικός λόγος ιδιότητας, με κίτρινα	

		γράμματα που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε το θαυμασμό των γυναικών για την πολιτική του Καντάφι στην παγκόσμια ιστορία. Φεμινιστική απόδοση της Ιστορίας των άλλων.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Ο Λυκούργος της Αθήνας (800-730 π.Χ.) Αρχαία ιστορίαεπώνυμου. 2.Το πραξικόπημα της Μπιραρίας (1923) Πολιτική ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας. 3. Το κίνημα του ΙΔΕΑ (1951) Εθνική, πολιτική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
------	--------------	--------------------------------------

29	503	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Μάιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική φεμινιστική εικόνα (Burke, 2013: 129-153) σε καταδηλωτική αναπαράσταση εναγκαλισμού. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140). Αντίστροφη σπάνια εικόνα σε ελλειπτική απόδοση με ενδυματολογικό κώδικα εποχής.	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Παιδομάζωμα ή/ και παιδοφύλαγμα (1946-1949)	
		Δύο ουσιαστικά σε ενικό αριθμό, με συμπλεκτικό και διαζευτικό σύνδεσμο ως προσφορά στον αναγνώστη για επιλογή. Μικρογράμματη γραφή με άσπρα γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και σημαίνουν τη σοβαρότητα του ιστορικού ζητήματος και εκλαϊκεύουν το πολιτικό κοινωνικό φαινόμενο.	
		Κάτω, κέντρο ως πραγματική	

	ΘΕΣΗ	Βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την εθνική πολιτική, κοινωνική φεμινιστική ιστορία του 20ού αιώνα.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Η Αγγλοκρατία στην Κύπρο (1878-1960) Ιστορία των «άλλων». 2. Σέριφος: η ιστορία των μεταλλείων (διαχρονική αφήγηση) Τοπική, οικονομική ιστορία. 3. Μνήμη Γεωργίου Σταύρου (1788-1869) Εθνική ιστορία επωνύμου.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
------	--------------	--------------------------------------

30	504	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Ιούνιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153) ανδροκεντρική. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ (διαχρονική αφήγηση) Αρηματική φράση, δύο ουσιαστικά, ένα άρθρο και ένα εθνικό επίθετο σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που σημαίνει την ουδέτερη καταδήλωση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς (Barthes, 1977: 40)	

	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την αρχαία ελληνική ιστορία της ιατρικής σε ανδροκεντρικό πεδίο.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Νικολό Μακιαβέλι (1469-1527) Πολιτική ιστορία. 2.Σίλβιο Μπερλουσκόνι (1936-) Πολιτική ιστορία. 3. Θάνατος Στ. Σαράφη (1957) Εθνική, Πολιτική ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 31	Αρ. τεύχους: 505	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
------------	---------------------	---

ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Ιούλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη εικαστική απόδοση, πορτρέτο επώνυμου ηγέτη. Ενδυματολογικός κώδικας εποχής αστού Ευρωπαίου.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Ιωάννης Καποδίστριας (1776-1831) Αντρικό όνομα επώνυμου ηγέτη, σε μικρογράμματη απόδοση, με λευκά γράμματα, που σημαίνει την ουδέτερη καταδήλωση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την εθνική πολιτική ιστορία ηγέτη του 19 ^{ου} αιώνα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Αθήνα- Σπάρτη (αρχαιότητα) Αρχαία ιστορία. 2.Γιώργος Καρτάλης (1908- 1957) Εθνική πολιτική ιστορία, 20ος αιώνας. 3. Μιχάλης Σουγιούλ (1906- 1958) Ιστορία τη μουσικής, 20 ^{ος} αιώνας.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 32	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
------------	--------------	--------------------------------------

	506	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Αύγουστος
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ έγχρωμων φωτογραφιών σε τρία επίπεδα με προοπτική. α) η ελληνική σημαία κυματίζει στον ουρανό επάνω β) η γερμανική σημαία στην επιφάνεια του εξωφύλλου στη μέση γ) προτομή από το άγαλμα της Αφροδίτης της Μήλου δακρυσμένο στο κέντρο και κάτω.
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (διαχρονική αφήγηση) Σύνθετο εθνικό επίθετο πληθυντικού αριθμού και ένα ουσιαστικό σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, για ουδέτερη απόδοση ιστορικής,

		πολιτικής, διπλωματικής αφήγησης.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, αριστερά ως οικεία, αποδεκτή, πραγματική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς λόγω συμβολιστικής αναπαράστασης (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την παραδοσιακή, αρχαιοελληνική, αναχρονιστική αφήγηση πολιτικής και διπλωματικής ιστορίας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<i>1.Νικολό Μακιαβέλι 2.Σίλβιο Μπερλουσκόνι 3. Θάνατος Στ. Σαράφη</i> <i>Οι υπότιτλοι είναι οι ίδιοι με του προηγούμενου τεύχους και δεν έχουν καμία αντιστοιχία με τα περιεχόμενα του συγκεκριμένου τεύχους. Προφανώς, πρόκειται για τυπογραφικό λάθος.</i>	

Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
33	507	2010, Σεπτέμβριος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	<p>ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ</p> <p>ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ</p> <p>Κολάζ ασπρόμαυρων εικαστικών αναπαραστάσεων.</p> <p>Σε προοπτική και σε δύο επίπεδα οι αναπαραστάσεις ολόσωμων ανδρών.</p> <p>α) αμφορέας μελανόμορφος β) λευκό γλυπτό.</p>	
	<p>ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</p> <p>ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια)</p> <p>ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)</p>	<p>α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) πολεμικής σύγκρουσης.</p> <p>Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).</p> <p>β) Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127).</p> <p>Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).</p> <p>Η θέση στο εξώφυλλο είναι κάτω δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
ΠΕΡ ΤΙΤ ΛΟ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ	Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ νενικήκαμεν	

	ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	(490 π.Χ.) Ένα άρθρο, ένα ουσιαστικό και μία γενική του τόπου σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που σημαίνει την ουδέτερη καταδήλωση και ένα αρχαιοελληνικό ρήμα σε εισαγωγικά, σύνθημα ως καταδηλωτική σήμανση, των ηρώων της μάχης, σε μικρογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την αρχαία, πολεμική ιστορία.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Μειονότητες στην Ευρώπη (διαχρονική αφήγηση) Ιστορία των «άλλων». 2.Ενδοεκκλησιαστικές έριδες (διαχρονική αφήγηση) Εκκλησιαστική ιστορία. 3. Θρησκεία και Βυζάντιο Βυζαντινή ιστορία. 4. Gazprom (1989) Οικονομική ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 34	Αρ. τεύχους: 508	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Οκτώβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ ασπρόμαυρων φωτογραφικών αναπαραστάσεων α) στιγμιότυπο από παρέλαση νέων, που κρατούν ελληνικές σημαίες, σε ελλειπτική απόδοση β) πορτραίτο φωτογραφία του Ιωάννη Μεταξά σε χαιρετισμό.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την ελλειπτική εικόνα από κάτω, ασκώντας συμβολική δύναμη στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146). Η θέση του στο εξώφυλλο είναι πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996:	

		<p>206).</p> <p>β) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100).</p> <p>Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).</p> <p>Η θέση της στο εξώφυλλο είναι στο κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ (1871-1941) Αντρικό όνομα σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που σημαίνει την ουδέτερη καταδήλωση. Επώνυμος δικτάτορας 20ού αιώνα.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η εθνική, παραδοσιακή, πολιτική, ηγετική ανδροκεντρική ιστορία του 20ού αιώνα.	

<p>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ</p>	<p>ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ</p>	<p>1.Το «πραξικόπημα της πιτζάμας» (1975)</p> <p>Εθνική, πολιτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2.Έλληνες πλοιοκτήτες και εμπορική ναυτιλία (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Εθνική, οικονομική ιστορία.</p> <p>3. Κούρτσιο Μαλαπάρτε (1898-1957)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p>	
	<p>ΘΕΣΗ</p>	<p>Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α / Α 35	Αρ. τεύχους: 509	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2010, Νοέμβριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) σε προσωπική στιγμή απόλαυσης. Κάθετη διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). Η θέση στο εξώφυλλο είναι αριστερά ως το δεδομένο και το γνωστό (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΩΝΑΣΗΣ (1906- 1975) Αντρικό όνομα σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που σημαίνει την ουδέτερη καταδήλωση, αυστηρότητα και σοβαρότητα της οικονομικής δύναμης.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ηγετική, εθνική οικονομική ιστορία, επωνύμων ανδρών, 20ός αιώνας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΆΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Αμερικανορωσικές σχέσεις (1990-)</p> <p>Διπλωματική πολιτική ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2.Βρετανικό Φασιστικό κίνημα (1923)</p> <p>Πολιτική ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Μεραρχία Πινερόλο (1940)</p> <p>Στρατιωτική ιστορία των άλλων, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>4.Αρχαία Αιγυπτιακή Ιστορία (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Πτητική μηχανή Μ. Αλεξάνδρου (3^{ος} αιώνας π.Χ.)</p> <p>Ελληνική ιστορία των επιστημών.</p> <p>6.Δημήτρης Μητρόπουλος (1896-1960)</p> <p>Ελληνική ιστορία της μουσικής.</p>	

	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
36	510	2010, Δεκέμβριος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ έγχρωμων φωτογραφιών σε συμβολιστική αφαιρετική απόδοση. α) Το άγαλμα της Ελευθερίας β) Σε πρώτο πλάνο πλήθος ταξιδευτών	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	α) Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Η θέση στο εξώφυλλο είναι δεξιά, που σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206). β) στερεοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Κάθετη διάταξη στο ίδιο	

		<p>επίπεδο με το θεατή, σε θέση εξοικείωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).</p> <p>Η θέση στο εξώφυλλο είναι κάτω ως πραγματική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Εθνώνυμο με άρθρο και ένα εμπρόθετο άρθρο σε πληθυντικό αριθμό, κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα, που σημαίνει την ουδέτερη καταδήλωση, αυστηρότητα και σοβαρότητα της οικονομικής δύναμης.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κέντρο ως βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	<p>Ναι (Barthes, 1977: 40)</p>	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	<p>Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε μια ρομαντική οπτική απόδοση σε γλωσσική καταδήλωση της σκληρής μετανάστευσης προς την Αμερική.</p>	

<p>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ</p>	<p>ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ</p>	<p>1.Σινοαμερικανικές σχέσεις (1917-)</p> <p>Πολιτική ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2.Τα «κόκκινα επίκαιρα» (1912-1964)</p> <p>Εθνική πολιτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Τι ξέρουμε για τον Σαίξπηρ; (1564-1616)</p> <p>Ιστορία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.</p> <p>4. Ρασοφόροι εξερευνητές (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Παγκόσμια ιστορία.</p>	
	<p>ΘΕΣΗ</p>	<p>Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

A /A 37	Αρ. τεύχους: 511	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Ιανουάριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πορτρέτο ανδρός με ενδυματολογικό στρατιωτικό κώδικα.
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία στη φαντασία του (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΓΟΣ (1883-1955) Ανδρικό όνομα σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο, δεξιά ως γνωστή, οικεία, βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ	ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ Χρονολογικός προσδιορισμός πολιτικής	

	ΝΑ	ιστορίας (20 ^{ος} αιώνας), με κίτρινα γράμματα που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την πολιτική ιστορία στρατιωτικού ηγέτη σε ήπια απόδοση βλέμματος.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Ο πόλεμος στα Φόκλαντ (1982)</p> <p>Παγκόσμια ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2.Η κρίση στην Αργεντινή (1999-2002)</p> <p>Ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Η συνωμοσία των Πάτσι (1478)</p> <p>Μεσαιωνική ιστορία των «άλλων»</p> <p>4. Ο Β΄ Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1787-1791)</p> <p>Στρατιωτική ιστορία των «άλλων»</p> <p>5. Ομοφυλοφιλία: Μια παγκόσμια ιστορία (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Παγκόσμια κοινωνική ιστορία.</p>	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 38	Αρ. τεύχους: 512	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Φεβρουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρο πορτρέτο ανδρός σε πλάγια θέση με βλέμμα στο κοινό.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146). Η θέση στο εξώφυλλο είναι στα δεξιά, που σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕ ΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (1864-1936) Ανδρικό όνομα, κεφαλαιογράμματα απόδοση	

		με άσπρα γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο, αριστερά ως τη γνωστή, οικεία βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ Αρηματική φράση, πολιτική ιστορία (20 ^{ος} αιώνας) με κίτρινα γράμματα που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε εθνική ιστορία επώνυμου, πολιτικού ηγέτη με όραμα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Η μάχη του Μαρινιάνο (1515)</p> <p>Στρατιωτική ιστορία των «άλλων».</p> <p>2. Υπόθεση Ντόναλντ Στοτ Ντον (1943)</p> <p>Εθνική, στρατιωτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Έντεχνη μουσική στην Κατοχή (1941-1944)</p> <p>Ιστορία της ελληνικής μουσικής.</p> <p>4. Εμφύλια διαμάχη Κιργιζιστάν (2010)</p> <p>Συγκρουσιακή ιστορία των «άλλων», 21^{ος} αιώνας.</p> <p>5. Ιστορία της ασχήμιας (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Αισθητική και ιστορία της τέχνης.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω αριστερά ως οικεία, αποδεκτή, πραγματική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
39	513	2011, Μάρτιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Μάρτιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Εικαστική έγχρωμη αναπαράσταση αγωνιστών, στρατιωτών και ηγέτη σε προοπτική και πολλαπλά επίπεδα.
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΟΘΩΝ (1815-1867) Ανδρικό όνομα σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με άσπρα γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο, δεξιά ως γνωστή, οικεία, βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ	ΜΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ Αρηματική αόριστη φράση	

	ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	ως επεξήγηση ιστορικής κριτικής για το έργο του βασιλιά τον 19 ^ο αιώνα, με κίτρινα γράμματα που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την εθνική, έμφυλη, ηγετική ιστορία.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Η μάχη της Αντιόχειας (1211) Βυζαντινή στρατιωτική ιστορία. 2. Τοπογραφικές μνήμες του 1821 Ελληνικής Ιστορία της τέχνης. 3. Ιστορία της Γκιόστρας (διαχρονική αφήγηση) Ευρωπαϊκή ιστορία. 4. Λεχ Βαλέσα (1943-) Πολιτική ιστορία των «άλλων» 5. Ελληνοκινεζικές σχέσεις (1970-2011) Πολιτική, διπλωματική παγκόσμια ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A 40	Αρ. τεύχους: 514	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Απρίλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	<p>Κολάζ έγχρωμων φωτογραφιών. Αναγνωρίζουμε τα σημαίνοντα, ως</p> <p>α) δημόσιο κτήριο σε αρχιτεκτονική άλλης εποχής (1847, Φρειδερίκος φον Γκέρτνερ),</p> <p>β) σε προοπτική βάθος και πολύ μπροστά στο πλάνο και σε οριζόντια διάταξη στο εξώφυλλο προσλαμβάνουμε 3 άνδρες με στρατιωτικό ενδυματολογικό κώδικα.</p> <p>Το βλέμμα του κεντρικού προσώπου μετωπιαία μας επιβάλλεται σε κυρίαρχη πόζα, ενώ τα άλλα δύο αντρικά βλέμματα σε πλάγια θέση και χαμογελαστοά</p>	

		εκλαϊκεύουν την τριανδρία.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνες ισχύος (Burke, 2013: 75-100), όπως τεκμηριώνεται από τα σημαίνοντα και τα σημανόμενα της αναγνώρισης για το κτήριο της Βουλής (1847, Φρειδερίκος φον Γκέρτνερ) και τους επώνυμους στρατιωτικούς δικτάτορες (Στυλιανός Παττακός, 1912-2016, Γεώργιος Παπαδόπουλος, 1919-1999, Νικόλαος Μακαρέζος, 1919-2009).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	α)Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το κτήριο της Βουλής από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Η θέση της στο εξώφυλλο είναι στο πάνω μέρος, που σημαίνει το ιδεολογικά σημαντικότερο τμήμα της ιστορικής πληροφορίας (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
		β) Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
		Η θέση στο εξώφυλλο είναι κάτω, ως πραγματική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

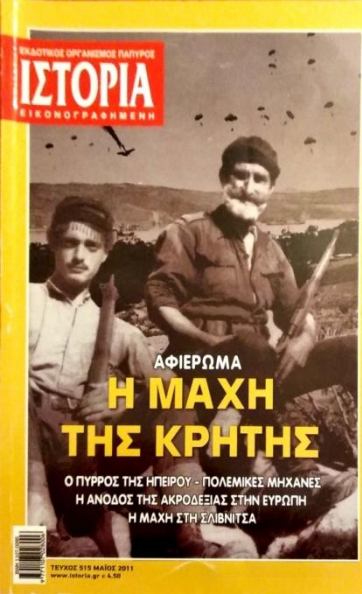

ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ 21 ^{ης} ΑΠΡΙΛΙΟΥ (1967-1974) Χρονολογική πολιτική και ιστορική σήμανση εθνικής ιστορίας, με άσπρα γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση και κίτρινα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη .	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΛΟΚΕΣ Ουσιαστικά, ουδέτερο και θηλυκό σε πληθυντικό αριθμό, που σημαίνουν την ιστορική έρευνα και ερμηνεία, με κίτρινα γράμματα που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η εκλαϊκευτική απόδοση της δικτατορίας της 21 ^{ης} Απριλίου.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας (382-336 π.Χ.) Αρχαία ελληνική ιστορία.</p> <p>2. Ολιβερ Κρόμγουελ (1599-1658) Πολιτική ιστορία των «άλλων».</p> <p>3. Η στρατιωτική ζωή του Ούγκο Φόσκολο (1778-1827) Ιστορία των «άλλων».</p> <p>4. Η Αγγλοκρατία στην Κύπρο (1900-1925) Ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Η δολοφονία του Χρήστου Λαδά Εθνική πολιτική ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Πάνω, αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

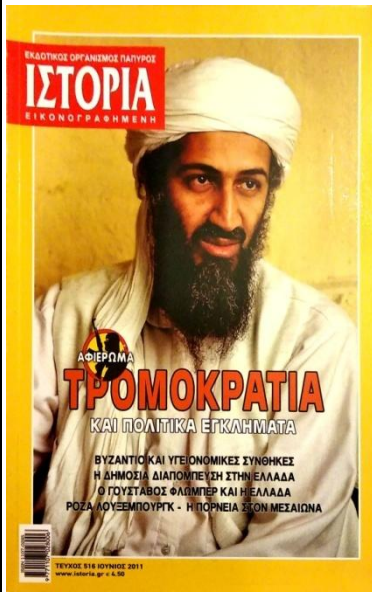
Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Μάιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφική απόδοση, ασπρόμαυρο κολάζ, α) ρεαλιστική αναπαράσταση πτώσης αλεξιπτωτιστών σε ορεινό τοπίο β) Προοπτικά στο πρώτο πλάνο, δύο άντρες (νέος και μεσήλικας), οπλισμένοι με ενδυματολογικό κώδικα τόπου και εποχής.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 101-127). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία γενικά ή στη φαντασία του (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146). Η θέση στο εξώφυλλο είναι πάνω, που σημαίνει το ιδεολογικά σημαντικότερο τμήμα της ιστορικής πληροφορίας (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206). β) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 101-127) με κρητικούς αγωνιστές. Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο	

		θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). Η θέση στο εξώφυλλο είναι κάτω ως πραγματική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΙΤΑ ΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (1941) Αρηματική ιστορική φράση, άρθρο με ουσιαστικό και γενική του τόπου σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινο χρώμα που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ρεαλιστική παραδοσιακή αφήγηση της τοπικής εθνικής ιστορίας του 20ού αιώνα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Ο Πύρρος της Ηπείρου (318-272 π.Χ.) Αρχαία ελληνική ιστορία. 2.Πολεμικές μηχανές (1400) Στρατιωτική παγκόσμια ιστορία. 3. Η άνοδος της ακροδεξιάς στην Ευρώπη (1990-2011) Πολιτική ευρωπαϊκή ιστορία. 4. Η μάχη στη Σλίβνιτσα (1885) Στρατιωτική ιστορία των «άλλων».	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	
42	516	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Ιούνιος	
	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφία έγχρωμη του Μπιν Λάντεν. Ρεαλιστική απόδοση σε ολόκληρο το εξώφυλλο με έμφαση στον ενδυματολογικό κώδικα τόπου και θρησκευματος.	
ΕΙΚΟΝΑ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ	Οριζόντια διάταξη,	

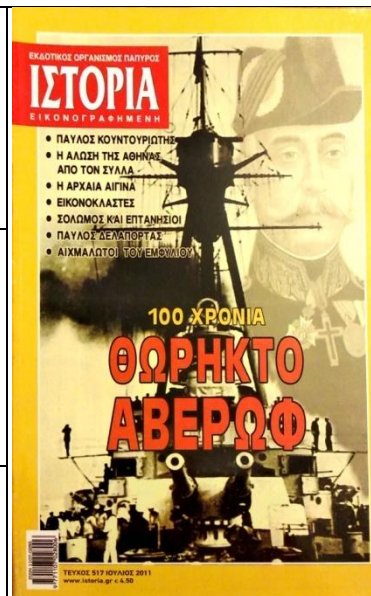
	(Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ (κόκκινα γράμματα) ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ(άσπρα γράμματα) Αρηματική φράση χωρίς άρθρο, δύο ουσιαστικά, ένα επίθετο και ένας συμπλεκτικός σύνδεσμος σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με κόκκινα και λευκά γράμματα για ένταση και ουδετερότητα.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η παγκόσμια ιστορία σε παραδοσιακή απόδοση της πολιτικής τρομοκρατίας σε συνεκδοχή.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΆΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Βυζάντιο και υγειονομικές συνθήκες (1261-1453)</p> <p>Ιστορία της επιστήμης.</p> <p>2.Η δημόσια διαπόμπευση στην Ελλάδα (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Πολιτική ιστορία.</p> <p>3. Ο Γουστάβος Φλωμπέρ και η Ελλάδα (1821-1880)</p> <p>Ιστορία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.</p> <p>4.Ρόζα Λούξεμπουργκ (1871-1919)</p> <p>Ιστορία επωνύμων ευρωπαίων γυναικών, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>5.Η πορνεία στον Μεσαίωνα (5^{ος}-15^{ος} αιώνας)</p> <p>Παγκόσμια έμφυλη Ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Ιούλιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ από δύο ασπρόμαυρες φωτογραφίες σε προοπτική α) ναυτικός β) πλοίο.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		α) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) για επώνυμο άντρα (υποναύαρχος Κουντουριώτης, 1855-1935). Κάθετη διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). Η θέση στο εξώφυλλο είναι δεξιά, που σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206). β) Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) για επώνυμο πλοίο (θωρηκτό Αβέρωφ, 1911). Οριζόντια διάταξη σε προοπτική, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). Η θέση στο εξώφυλλο είναι στο κέντρο, ως βασική πληροφορία και ιστορικό μήνυμα (Kress&	

		Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	100 ΧΡΟΝΙΑ (κίτρινο χρώμα) ΘΩΡΗΚΤΟ ΑΒΕΡΩΦ (κόκκινο χρώμα) Αρηματική φράση με χρονολογικό προσδιορισμό ενός αιώνα, δύο ουσιαστικά και ένα όνομα σε κεφαλαιογράμματη απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη και κόκκινα, που προκαλούν ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και ωριμότητα.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η εθνική ιστορία πολέμου, η παραδοσιακή αφήγηση επωνύμων ανδρών και ναυτικής ιστορίας, η κατασκευή του θωρηκτού (1908-1911), 20 ^{ος} αιώνας.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Παύλος Κουντουριώτης (1855-1935)</p> <p>Εθνική πολιτική και ναυτική ιστορία.</p> <p>2. Η άλωση της Αθήνας από τον Σύλλα (87 π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική στρατιωτική ιστορία.</p> <p>3. Η αρχαία Αίγινα (7^{ος} αιώνας π.Χ.)</p> <p>Τοπική ελληνική ιστορία.</p> <p>4. Εικονοκλάστες (726-842)</p> <p>Βυζαντινή, θρησκευτική πολιτική ιστορία.</p> <p>5. Σολωμός και Επτανήσιοι (1798-1857)</p> <p>Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας.</p> <p>6. Παύλος Δελαπόρτας (1905-1980)</p> <p>Εθνική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>7. Αιχμάλωτοι του Εμφυλίου (1946-1949)</p> <p>Εθνική στρατιωτική ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Πάνω, αριστερά ως ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

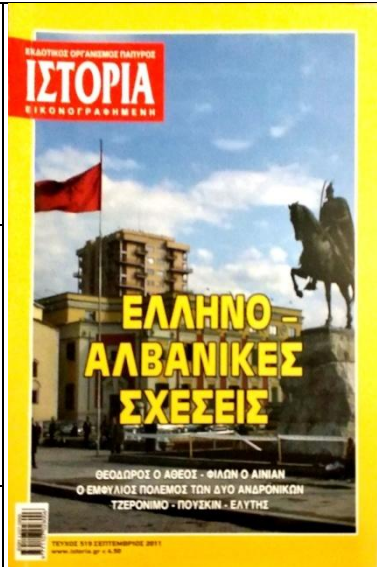
A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
44	518	2011, Αύγουστος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		
	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφία, πορτρέτο επώνυμου άνδρα.	
ΕΙΚΟΝΑ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) για επώνυμο άνδρα. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΑΔΟΛΦΟΣ ΧΙΤΛΕΡ (1889- 1945) Ανδρικό όνομα, κεφαλαιογράμματα απόδοση με κόκκινα γράμματα, που προκαλούν ενεργητικότητα, ένταση και δύναμη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	

	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η παραδοσιακή αφήγηση επωνύμων ηγετών, 20 ^{ος} αιώνας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Ιερά κείμενα Αιγυπτίων (αρχαιότητα) Αρχαία ιστορία των «άλλων». 2.Το όραμα του Τσίλλερ (1837-1923) Ιστορία της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής 3. Παναγιώτης Σαμαρτζής (1875-1897) Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας. 4.Δημ. (1882-1943) και Γ. (1895-1966)Γληνός Εθνική ιστορία. 5. Στασιαστές πασάδες στη Βαλκανική (διαχρονική αφήγηση) Πολιτική ιστορία των άλλων.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A 45	Αρ. τεύχους: 519	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Σεπτέμβριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη φωτογραφία πλατείας σε προοπτική, όπου διακρίνονται στα αριστερά εθνική σημαία, δεξιά ανδριάντας και στο κέντρο δημόσια κτήρια.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει το απεικονιζόμενο πρόσωπο από κάτω, ασκώντας του συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Αρηματική φράση, σύνθετο εθνικό επίθετο και ουσιαστικό σε πληθυντικό αριθμό χωρίς άρθρο και κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως βασική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

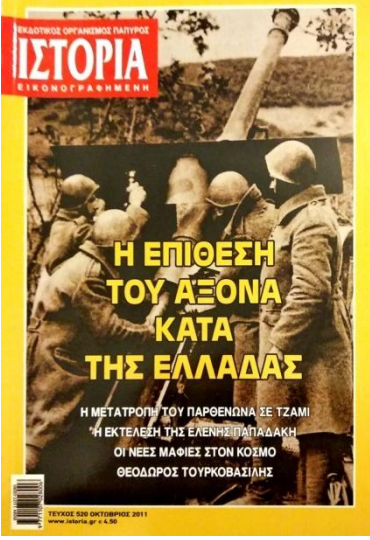

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει διπλωματική, πολιτική ιστορία συνόρων με συμβολισμούς και δημόσιους ενδείκτες. Πλήρης ανάδειξη της ΔΙ μέσω της αρχιτεκτονικής της πλατείας, της γλυπτικής, της σημαίας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Θεόδωρος ο Άθεος (340-250 π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική ιστορία.</p> <p>2. Φίλων ο Αινιάν (3^{ος} αιώνας π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική στρατιωτική ιστορία.</p> <p>3. Ο εμφύλιος πόλεμος των δύο Ανδρόνικων (1321-1328)</p> <p>Βυζαντινή πολιτική ιστορία.</p> <p>4. Τζερόνιμο (1829-1909)</p> <p>Στρατιωτική ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Πούσκιν (1799-1837)</p> <p>Ιστορία της ρωσικής λογοτεχνίας.</p> <p>6. Ελύτης (1911-1996)</p> <p>Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας.</p>	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A 46	Αρ. τεύχους: 520	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Οκτώβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφία τεσσάρων στρατιωτών μπροστά από κανόνι την ώρα της χρήσης του, σε προοπτική απόδοση.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100). Σε κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με τον θεατή, σε θέση εξουκείωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 146)	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1941) Αρηματική πρόταση με άρθρο σε ενικό αριθμό, δύο ουσιαστικά και τρία άρθρα,	

		ένα όνομα χώρας και μία πρόθεση σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η πολεμική, ευρωπαϊκή και εθνική ιστορία του 20ού αιώνα, σε παραδοσιακή ανδροκεντρική απόδοση.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Η μετατροπή του Παρθενώνα σε Τζαμί (1456) Ελληνική Ιστορία και θρησκεία. 2.Η εκτέλεση της Ελένης Παπαδάκη (1944) Πολιτική ιστορία επώνυμων γυναικών. 3. Οι νέες μαφίες στον κόσμο (1980-2011) Κοινωνική, οικονομική παγκόσμια ιστορία 20ού αιώνα. 4. Θεόδωρος Τουρκοβασίλης (1891-1975) Πολιτική ιστορία επώνυμων ανδρών.	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 47	Αρ. τεύχους: 521	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Νοέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφία σε προοπτική, που απεικονίζει σκηνές και πλήθος κόσμου (άντρες, γυναίκες, παιδιά) σε δημόσια παραλία πόλης.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤ ΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	1919-1922 Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ Χρονολογική αρηματική φράση σε ενικό αριθμό, τοπικό επίθετο, άρθρο και	

		ουσιαστικό σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο, δεξιά ως η γνωστή, οικεία, βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει παραδοσιακή και μοντέρνα εθνική αφήγηση, απόδοση ΔΙ μέσω της πολεο- ιστορίας και της πολυπληθούς ανθρωποκεντρικής αναπαράστασης.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Αδελφογαμία στους Πτολεμαίους (367-30 π.Χ.) Αρχαία ιστορία των «άλλων» 2. Δημαγωγοί στην αρχαία Ελλάδα (αρχαιότητα) Αρχαία ελληνική ιστορία. 3. Η ζωή του Ποτέμκιν (1739-1791) Στρατιωτική ιστορία των «άλλων». 4. Μετανάστες από τη Δυτική Μακεδονία (1918-1939) Εθνική κοινωνική ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A 48	Αρ. τεύχους: 522	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2011, Δεκέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφική αναπαράσταση βασιλικού χαιρετισμού (αριστερά) με στρατιωτική ομάδα (δεξιά) σε προοπτική.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) λόγω της στρατιωτικής και ναυτικής ανδροκεντρικής σήμανσης, με έμφαση στο στρατιωτικό ενδυματολογικό κώδικα. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	

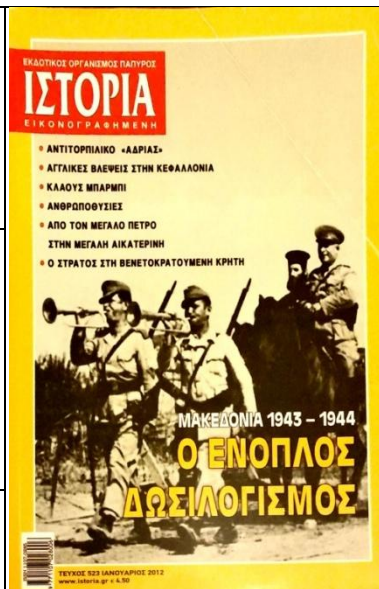
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΑΝΤΙΚΙΝΗΜΑ (1967) Αρηματική φράση, άρθρο, επίθετο και ένα ουσιαστικό σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με λευκά γράμματα που ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η παραδοσιακή, στρατιωτική απόδοση της εθνικής ιστορίας 20ού αιώνα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Παναγιώτης Κανελλόπουλος (1902-1986)</p> <p>Εθνική πολιτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2. «Η βιογραφία του διαβόλου» (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Ιστορία θρησκειών.</p> <p>3. Ντουκοβόροι (18^{ος} αιώνας)</p> <p>Ιστορία των θρησκειών.</p> <p>4. Οι πρώτοι και οι έσχατοι πόλεμοι (20^{ος} αιώνας)</p> <p>Παγκόσμια στρατιωτική ιστορία.</p> <p>5. Μεσαιωνικές σέκτες (12^{ος}-13^{ος} αιώνας)</p> <p>Ιστορία των θρησκειών.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α /Α 49	Αρ. τεύχους: 523	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Ιανουάριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφία, δύο στρατιωτών σε προοπτική με σάλπιγγες στα χέρια, ενός στρατιωτικού σε ένα άλογο και ενός ιερέα επίσης σε άλογο.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) σε ηγεμονική, εκκλησιαστική και στρατιωτική ρεαλιστική αφήγηση εποχής. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Ο ΕΝΟΠΛΟΣ ΔΩΣΙΛΟΓΙΣΜΟΣ (1943- 1944) Αρηματική φράση με άρθρο, ενικός αριθμός, κεφαλαιογράμματα απόδοση. Άρθρο, επίθετο και ουσιαστικό σε κίτρινο χρώμα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο δεξιά ως η γνωστή, οικεία, βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van	

		Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕ ΝΑ	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (1943-1944) Τίτλος ως χρονολογική και τοπογραφική επεξήγηση, κεφαλαιογράμματα απόδοση σε λευκά γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε στρατιωτική, πολιτική, συγκρουσιακή ιστορία του 20ού αιώνα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Αντιτορπιλικό «Αδρίας» (1942)</p> <p>Εθνική, στρατιωτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2. Αγγλικές βλέψεις στην Κεφαλλονιά (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Εθνική πολιτική ιστορία.</p> <p>3. Κλάους Μπάρμπι (1913- 1991)</p> <p>Ιστορία των «άλλων», 20ός αιώνας.</p> <p>4.Ανθρωποθυσίες (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Παγκόσμια ιστορία.</p> <p>5.Από τον Μεγάλο Πέτρο (1672-1726) στην Μεγάλη Αικατερίνη (1729-1796)</p> <p>Πολιτική ιστορία των «άλλων».</p> <p>5.Ο στρατός στη Βενετοκρατούμενη Κρήτη(1204-1669)</p> <p>Ελληνική τοπική ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Πάνω, αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	
50	524	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Φεβρουάριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) επώνυμης γυναίκας, προσωποκεντρική, χαρακτηριστική απόδοση. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ 21° ΑΙΩΝΑ Αρηματική φράση με άρθρο, ενικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο επίθετα, ένα εθνικό, δύο άρθρα, εμπρόθετη χρονολόγηση αιώνα και δύο ουσιαστικά σε κίτρινο χρώμα, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι ως συνεκδοχή (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ηγετική, παραδοσιακή αφήγηση, πολιτικής, σύγχρονης, ευρωπαϊκής ιστορίας σε προσωποκεντρική φεμινιστική απόδοση.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Η Έφεσος της ύστερης αρχαιότητας (248-700)</p> <p>Αρχαία ελληνική τοπική ιστορία.</p> <p>2. «Ματαρόα» (1945)</p> <p>Εθνική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Ελληνικές κοινότητες Γερμανίας (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Εθνική και ευρωπαϊκή ιστορία.</p> <p>4. Πως ο Τσώρτσιλ (1874-1965) δημιούργησε το Ιράκ</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Οι εκλογές στην Ελλάδα το 1946</p> <p>Εθνική πολιτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p>	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 51	Αρ. τεύχους: 525	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Μάρτιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πολύχρωμη γελοιογραφία σε προοπτική, με δύο άντρες, έναν αστό και έναν ναυτικό, να αναζητούν βοήθεια ή να χαιρετίζουν μια σημαία σε ιστιοφόρο. Καλύπτει όλο το εξώφυλλο.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) ως διαμαρτυρία και αναζήτηση βοήθειας μέσω της πολιτικής και ναυτικής δύναμης του έθνους Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
Π Ε Ρ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ	ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ	

	ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΕΛΛΑΔΑΣ Αρηματική φράση με άρθρο, ενικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο άρθρα, ένα επίθετο, δύο ουσιαστικά το ένα εθνικό, σε λευκά γράμματα που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40).	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ Αρηματική φράση ως χρονολογική επεξήγηση του υπέρτιτλου, σε κεφαλαιογράμματα απόδοση με κίτρινα γράμματα, που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η συμβολιστική, πολιτική και εθνοκεντρική αφήγηση του 19 ^{ου} αιώνα για τη νεότερη ελληνική ιστορία.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Έκτακτες εισφορές & φοροφυγάδες πριν από 2500 χρόνια Αρχαία οικονομική ιστορία. 2. Η Κρήτη ως βενετική αποικία (1204-1669) Ελληνική, τοπική ιστορία. 3. Η μάχη των Δερβενακίων (1822) Εθνική, στρατιωτική ιστορία. 4. Οι ευνούχοι στην ιστορία (διαχρονική αφήγηση) Παγκόσμια ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

/Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
52	526	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Απρίλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Κολάζ πολύχρωμων φωτογραφιών: α) αξιωματικός του ελληνικού ναυτικού β)σε πρώτο πλάνο αντιτορπιλικό.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνες ισχύος (Burke, 2013: 75-100) ως ρεαλιστική απόδοση ναυτικής, εθνικής ιστορίας. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αποξένωση (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140). Η θέση του αξιωματικού στο εξώφυλλο είναι πάνω δεξιά, ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206) και η θέση του αντιτορπιλικού είναι στο κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ (κίτρινο χρώμα) ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΤΟΡΠΙΛΙΚΟ ΒΕΛΟΣ (κόκκινο χρώμα) Αρηματική φράση, ενικός αριθμός, σε κεφαλαιογράμματα απόδοση, τρία άρθρα, τέσσερα ουσιαστικά και ένας	

		<p>συμπλεκτικός σύνδεσμος, σε κίτρινο χρώμα, που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και σε κόκκινο χρώμα η απόδοση του πλοίου, που προκαλεί ενεργητικότητα, ένταση, δύναμη και ωριμότητα.</p>	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η πολιτική, στρατιωτική ιστορία επώνυμης αντίστασης στη δικτατορία (1973).	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Διονύσιος των Συρακουσών: ο πατέρας της υποτίμησης του νομίσματος (431-367 π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική ιστορία των «άλλων».</p> <p>2. Η δράση του Ελληνικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Ναυτικού (ΕΛΑΝ) (1942-1945)</p> <p>Εθνική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Το τέλος των σταυροφοριών (Ουτρεμέρ) Θρησκευτική ιστορία.</p> <p>5. Άνταμ Σμιθ: Ο πατέρας της πολιτικής οικονομίας (1723-1790)</p> <p>Παγκόσμια οικονομική ιστορία.</p>	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
53	527	2012, Μάιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		
	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Έγχρωμη φωτογραφική αναπαράσταση, σε προοπτική, δημόσιου εθνικού κτηρίου και σημαίας.	
ΕΙΚΟΝΑ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127) δημόσιου κτηρίου με σημαία και αρχιτεκτονική εποχής.	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Αρηματική φράση, κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο άρθρα ένα εμπρόθετο, τρία ουσιαστικά σε λευκό χρώμα, που προκαλεί ψυχρότητα και ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40).	

	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η πολιτική, νοηματοδοτική αφήγηση σύγχρονης, εθνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας, 20 ^{ος} αιώνας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Ξένοι εθελοντές στην Κωνσταντινούπολη (1453) Βυζαντινή στρατιωτική ιστορία. 2. Μωάμεθ (571-632) Ιστορία θρησκειών. 3. Ο Άσαντ στην πόλη Χάμα (1965-) Ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας. 4. Ελληνικές κοινότητες Κριμαίας Εθνική ιστορία. 5. Βάραγγοι (8 ^{ος} αιώνας μ.Χ) Ιστορία των «άλλων».	
	ΘΕΣΗ	Κάτω κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α /Α 54	Αρ. τεύχους: 428 (Γράφει 520 αλλά είναι τυπογραφικό λάθος)	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Ιούνιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Πολύχρωμο κολάζ φωτογραφιών, συμβολική απόδοση σημαίας και άντρα αστού, σε όλο το εξώφυλλο. Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) με ηγετική, ανδροκεντρική μορφή σε άμεση βλεμματική επαφή με τους θεατές. Πολύ κοντινό πλάνο επώνυμου πολιτικού. Οριζόντια μετωπιαία οπτική γωνία που προξενεί δυνατά αισθήματα ανάμειξης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΘΕΣΗ	ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Αρηματική φράση, πληθυντικός αριθμός, κεφαλαιογράμματα απόδοση, χωρίς άρθρο, επίθετο και ουσιαστικό με κίτρινα γράμματα που διεγείρουν και κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Εθνικές ιστορίες. Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία	

		(Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς, γιατί δεν αποδίδεται η ελληνικότητα στο οπτικό υλικό (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΑΤΟΥΡΚ (1881) ΣΤΟΝ ΕΡΝΤΟΓΑΝ (1938) Ιστορία Τούρκων επώνυμων ηγετών.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει συνεκδοχική, προσωποκεντρική και συμβολιστική απόδοση της ελληνοτουρκικής συγκρουσιακής ιστορίας.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Βία στη δημοκρατία: Ο σκυταλισμός του Άργους, (370 π.Χ.) Αρχαία ελληνική ιστορία. 2. Η πολιορκία της Μάλτας (1565) & η άλωση της Αμμοχώστου (1570) Ιστορία των «άλλων». 3. Η Υπάτη στις φλόγες (1944) Τοπική ιστορία, 20ός αιώνας. 4.Υπόθεση Κόλβες (1959) Εθνική ιστορία, 20ός αιώνας.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206)	
--	------	--	--

A /A 55	Αρ. τεύχους: 529	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Ιούλιος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πολύχρωμη φωτογραφική αναπαράσταση σε κολάζ, με προοπτική, κοινού και ηγέτη στρατιωτών. Δημόσια αναπαράσταση στρατιωτικού λόγου με σύμβολα ναζισμού. Καλύπτει όλο το εξώφυλλο.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) σε καταδήλωση στρατιωτικής δικτατορίας, προσωποκεντρική με βλέμμα προς τα άνω και κυρίαρχο το κόκκινο χρώμα. Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από κάτω, ασκώντας συμβολική δύναμη και εξουσία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	

ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Ο ΕΡΝΣΤ ΡΕΜ (1887-1934) ΚΑΙ ΤΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΕΦΟΔΟΥ Αρηματική φράση, ενικός αριθμός, κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο άρθρα, ένα αντρικό ονοματεπώνυμο, δύο ουσιαστικά, ένας συμπλεκτικός σύνδεσμος σε κίτρινο χρώμα που διεγείρει και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο δεξιά ως η γνωστή, οικεία, βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η ευρωπαϊκή, πολιτική στρατιωτική ιστορία, σε παραδοσιακή δημόσια μαζική απόδοση, 20 ^{ος} αιώνας.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Η παιδεία των αρχαίων Ελλήνων (αρχαιότητα)</p> <p>Ελληνική αρχαία ιστορία της εκπαίδευσης.</p> <p>2. Η βυζαντινή κοινωνία τον 11^ο αιώνα</p> <p>Βυζαντινή κοινωνική ιστορία.</p> <p>3. Οι πόλεμοι του Λουδοβίκου ΙΔ΄ (1638-1715)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>4. Σαμπατάι Ζέβι (1626-1676): Ένας επίδοξος μεσσίας από τη Σμύρνη</p> <p>Ιστορία των θρησκειών.</p> <p>5. Η εφημερίδα «Ελληνικόν Αίμα» και οι εκλογές του 1946</p> <p>Ιστορία του ελληνικού Τύπου, 20^ος αιώνας.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω δεξιά ως πραγματική, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α /Α 56	Αρ. τεύχους: 530	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Αύγουστος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη με πολύ φως φωτογραφική αναπαράσταση δημόσιας αποβάθρας με πλήθος κόσμου.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Κοινωνική στερεοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 129-153). Κάθετη διάταξη με το θεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η εντύπωση ότι αυτά είναι εύκολα και χειροπιαστά (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΣΤΡΟΦΗΣ (1922) Αρηματική φράση, κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο άρθρα, δύο ουσιαστικά και ένα τοπικό επίθετο, σε λευκά γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι μερικώς (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει κοινωνική δημόσια απόδοση της μικρασιατικής καταστροφής, εθνική αφήγηση του 20 ^{ου} αιώνα.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Η μάχη του Υδάσπη ποταμού(326 π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική στρατιωτική ιστορία.</p> <p>2. Η μάχη της Αράχοβας (1826)</p> <p>Εθνική στρατιωτική ιστορία.</p> <p>3. Ριζορτζιμέντο, Ο αγώνας της ιταλικής ενοποίησης (1815-1871)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>4. Οι Βρετανοί στη Βόρειο Ιρλανδία (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Κυριάκος Μάτσης (1926-1958)</p> <p>Ιστορία των Ελλήνων επωνύμων.</p>	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 57	Αρ. τεύχους: 531	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Σεπτέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πολύχρωμη φωτογραφική αναπαράσταση κολάζ δύο φωτογραφιών. α) πορτρέτο αστού άντρα β) άμαξα με υλικό, οδηγό και άλογο.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνες ισχύος (Burke, 2013: 75-100) σε μεταφορική απόδοση της αποστολής βοήθειας με συμβολισμούς και γλωσσικές σημάνσεις μέσα στην εικόνα. α) Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996:	

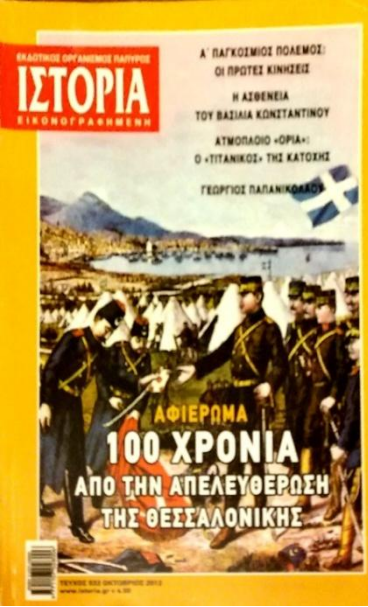

		<p>140).</p> <p>Η θέση της εικόνας στο εξώφυλλο είναι πάνω δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p> <p>β) Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).</p> <p>Η θέση της εικόνας στο εξώφυλλο είναι στο κέντρο ως βασική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΡΣΑΛ (1947) Αρηματική φράση, ενικός αριθμός, κεφαλαιογράμματη απόδοση, χωρίς άρθρο, ένα ουσιαστικό και ένα όνομα.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μεταφορική αγκίστρωση (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει αμερικανική και εθνική ιστορία του 20 ^{ου} αιώνα, σε ηγετική, παραδοσιακή, νοηματοδοτική απόδοση.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Οι Αμερικανοί στο Ιράκ (2000- 2012)</p> <p>Ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2. Η φάλαγγα των Ιώνων (1821)</p> <p>Εθνική, στρατιωτική ιστορία.</p> <p>3. Τόποι εξορίας (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Συγκρουσιακή ιστορία.</p> <p>4. Εκατονταρχίες (3^{ος}-2^{ος} αιώνας π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ιστορία των «άλλων»</p> <p>5. Α΄ νεκροταφείο Αθηνών (1837)</p> <p>Εθνική ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α / Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
58	532	2012, Οκτώβριος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		
	ΕΙΚΟΝΑ		
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Στερεοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 155-175) με τη συνάντηση των άλλων στην Ιστορία. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (1912) Αρηματική φράση, ενικός αριθμός, κεφαλαιογράμματη απόδοση, χρονολόγηση αιώνα, τρία ουσιαστικά, δύο άρθρα και μία πρόθεση σε λευκά γράμματα, που προκαλούν ψυχρότητα και ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει επετειακός, δημόσιος ιστορικός λόγος για την παράδοση της Θεσσαλονίκης. Στρατιωτική, καταδηλωτική αφήγηση.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1.Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918): οι πρώτες κινήσεις Παγκόσμια στρατιωτική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 2. Η ασθένεια του βασιλιά Κωνσταντίνου (1940-) Εθνική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 3. Ατμόπλοιο «Όρια» (1920-1944): Ο «Τιτανικός» της Κατοχής Στρατιωτική ιστορία των «άλλων», 20 ^{ος} αιώνας. 4. Γεώργιος Παπανικολάου (1883-1962) Εθνική ιστορία, επώνυμων ανδρών.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	

Α /Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
59	533	2012, Νοέμβριος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Νοέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πολύχρωμη φωτογραφική αναπαράσταση σε κολάζ απόδοση του βυθού, ενός αρχαίου αγάλματος και αρχαιολογικού ευρήματος, με ολόσωμη κυριαρχία του ανδρικού γλυπτού αριστερά και του ευρήματος σε πρώτο πλάνο και δεξιά.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127) από την αρχαιολογική έρευνας στον βυθό της θάλασσας. Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια)	Η θέση του αγάλματος στο εξώφυλλο είναι στα αριστερά ως το δεδομένο και το γνωστό (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206) και η θέση του ευρήματος είναι στα δεξιά του εξωφύλλου που σημαίνει το νέο, το άγνωστο (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206) .	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		

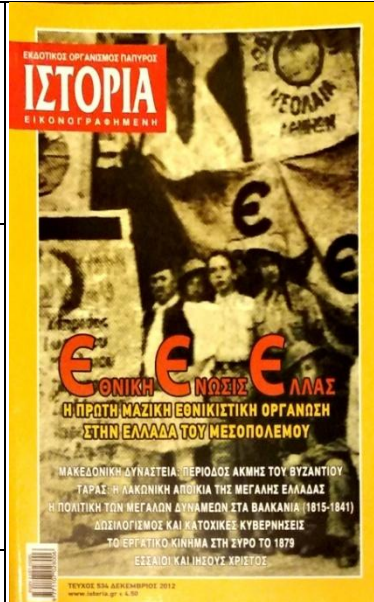
ΥΠΕΡΤΥΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Ο ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ ΤΩΝ (άσπρα γράμματα) ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ (κίτρινα γράμματα) (100 π.Χ.) Αρηματική φράση, κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο άρθρα και δύο ουσιαστικά, σε μικτή κίτρινη, που διεγείρει και κεντρίζει τον αναγνώστη και λευκή γραφή, που ουδετεροποιεί την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει η καταδηλωτική και συμβολική απόδοση της αρχαίας ιστορίας της επιστήμης και της αρχαιοελληνικής έρευνας. Ελληνική νησιώτικη ιστορία.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1.Ο αιγυπτιακός θάνατος του Ιωάννη Τσιγάντε (1897-1943)</p> <p>Εθνική στρατιωτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2. 520 χρόνια από την ανακάλυψη της Αμερικής (1492)</p> <p>Παγκόσμια ιστορία.</p> <p>3. Ελληνικές φυλακές (1830-1930)</p> <p>Εθνική ιστορία.</p> <p>4. Η Βαρβαρία και οι Μπαρμπαρόσα (1478- 1546)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Ληλασίες και αρπαγές ελληνικών μνημείων (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

		ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
A / A 60	Αρ. τεύχους: 534	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2012, Δεκέμβριος
	ΕΙΚΟΝΑ	<p>ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ</p> <p>Ασπρόμαυρη με πολύ φως, φωτογραφική αναπαράσταση πλήθους νέων σε δημόσιο χώρο με μεγάλο πανό και έμφαση στον ενδυματολογικό κώδικα.</p> <p>Καλύπτει όλο το εξώφυλλο</p>
ΕΙΚΟΝΑ	<p>ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ</p> <p>ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)</p> <p>ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)</p>	<p>Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) φωτογραφία εποχής, εικόνα ντοκουμέντο ως διαμαρτυρία με συμβολισμούς.</p> <p>Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία οπτική γωνία που προξενεί δυνατά αισθήματα ανάμειξης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).</p>
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	<p>ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΑΣ (1927-1944)</p> <p>Το αρχικό γράμμα (Ε(και στις τρεις λέξεις επαναλαμβάνεται σε άλλη γραμματοσειρά και μεγαλύτερο μέγεθος. Αρηματική φράση ενικού αριθμού, κεφαλαιογράμματα απόδοσης, χωρίς άρθρο, επίθετο και δύο ουσιαστικά το ένα είναι εθνικό, σε κόκκινη γραφή που προκαλεί ένταση, δύναμη και επιθετικότητα.</p>

	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	Η ΠΡΩΤΗ ΜΑΖΙΚΗ ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ (1918-1939) Νοηματική και χρονολογική επεξήγηση υπέρτιτλου. Εθνική πολιτική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε την οπτική μαρτυρία ως ίχνος της εθνικής ιστορίας και ως καταδηλωτική τεκμηρίωση της δημόσιας διαμαρτυρίας.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Μακεδονική Δυναστεία: Περίοδος ακμής του Βυζαντίου (867-1057)</p> <p>Βυζαντινή πολιτική ιστορία.</p> <p>2. Τάρας: Η λακωνική αποικία της Μεγάλης Ελλάδας (706 π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική ιστορία.</p> <p>3. Η πολιτική των Μεγάλων Δυνάμεων στα Βαλκάνια (1815-1841)</p> <p>Πολιτική ευρωπαϊκή ιστορία.</p> <p>4. Δωσιλογισμός και κατοχικές κυβερνήσεις (1941-1944)</p> <p>Εθνική συγκρουσιακή ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>5. Το εργατικό κίνημα στη Σύρο το 1879</p> <p>Εθνική πολιτική ιστορία.</p> <p>6. Εσσαίοι και Ιησούς Χριστός (0-33 μ.Χ.)</p> <p>Ιστορία θρησκειών.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α /Α 61	Αρ. τεύχους: 535	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Ιανουάριος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Φωτογραφική ρεαλιστική ασπρόμαυρη αναπαραστάση σε όλο το εξώφυλλο αστού άντρα και στρατιωτικού με σημαία και άλλων αστών αντρών και στρατιωτικών.
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) του ηγέτη Ι. Ράλλη (1878-1946) με στρατιωτικό στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΚΑΤΟΧΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ 1940 Αρηματική φράση, πληθυντικός αριθμός και χρονολογικός προσδιορισμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, ένα επίθετο, δύο ουσιαστικά ένα εθνικό, δύο άρθρα το ένα εμπρόθετο σε λευκά γράμματα που ουδετεροποιούν και εκλαϊκεύουν την	

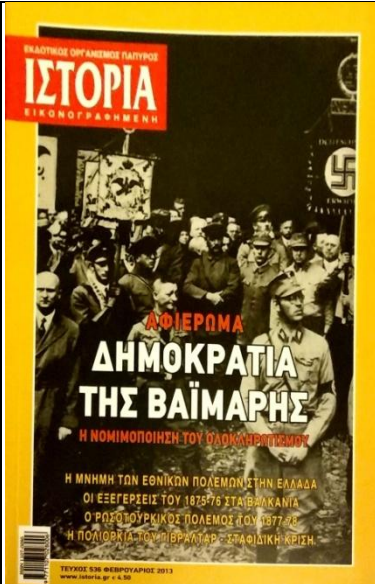

		αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει καταδηλωτική στρατιωτική αφήγηση δικτατόρων ηγετών.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Η Ελλάδα του Όθωνα (1815-1867) Εθνική ιστορία. 2. Ελληνοπολωνικό κράτος (1801) Εθνική πολιτική ιστορία. 3. Θράκη (διαχρονική αφήγηση) Ελληνική τοπική ιστορία. 4. Πολιορκία και κατάληψη της Ρόδου (1522) Ελληνική τοπική ιστορία. 5. Τεκμήρια για τον ελληνικό Εβραϊσμό (διαχρονική αφήγηση) Εθνική συγκρουσιακή ιστορία. 6. Ο θάνατος του Ιωάννη Μεταξά (1941) Εθνική ηγετική ιστορία.	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	---	--

A /A 62	Αρ. τεύχους: 535	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Φεβρουάριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη με πολύ φως, φωτογραφική αναπαράσταση πλήθους νέων σε δημόσιο χώρο με μεγάλο πανό και έμφαση στον ενδυματολογικό κώδικα. Καλύπτει όλο το εξώφυλλο.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Σtereοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 155-175) με ομάδες «άλλων» σε δημόσιο χώρο με συμβολισμούς και μεταφορές.	
Υ ΠΕΡΙΤΤ ΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΑΪΜΑΡΗΣ (1918-1933) Αρηματική φράση, ενικός	

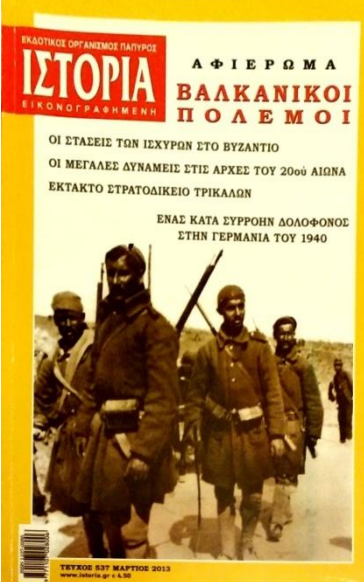

		αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, ένα ουσιαστικό ένα άρθρο και μία γενική του τύπου σε λευκά γράμματα, που ουδετεροποιούν και εκλαϊκεύουν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι, δεν προσλαμβάνουμε οπτικά τη Βαϊμάρη (Barthes, 1977: 40)	
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΑ	Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΥ Αρηματική φράση, ενικός αριθμός, κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο άρθρα δύο και ουσιαστικά, σε κόκκινη γραφή που προκαλεί ένταση, και επιθετικότητα. Ευρωπαϊκή πολιτική ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας.	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προσλαμβάνουμε παραδοσιακή, στερεοτυπική δημόσια ιστορική αφήγηση, ευρωπαϊκής σήμανσης του 20 ^{ου} αιώνα.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Η μνήμη των εθνικών πολέμων στην Ελλάδα (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Εθνική στρατιωτική ιστορία.</p> <p>2. Οι εξεγέρσεις του 1875-76 στα Βαλκάνια</p> <p>Στρατιωτική βαλκανική ιστορία.</p> <p>3. Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1877-78</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>4. Η πολιορκία του Γιβραλτάρ (1779-1783)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>5. Σταφιδική κρίση (1890)</p> <p>Εθνική οικονομική ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α / Α 63	Αρ. τεύχους: 537	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Μάρτιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Σtereοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 155-175) για τους μαχητές εποχής, εξοπλισμένους ως Βαλκάνιους. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ (1912-1913) Αρηματική φράση χωρίς άρθρο, πληθυντικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, ένα εθνικό επίθετο και ένα ουσιαστικό σε κόκκινα γράμματα που προκαλεί ένταση, και επιθετικότητα.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Μερικώς αγκίστρωση μέσω του ενδυματολογικού κώδικα	

		εποχής (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει στρατιωτική, πολεμική αφήγηση ιστορικού γεγονότος σε καταδηλωτικό, ακαδημαϊκό, ιστορικό λεξιλόγιο και οπτικοποίηση των «άλλων», ανώνυμων στρατιωτών.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<ol style="list-style-type: none">1. Οι στάσεις των ισχυρών στο Βυζάντιο (10^{ος} αιώνας) Βυζαντινή ιστορία.2. Οι Μεγάλες Δυνάμεις στις αρχές του 20ου αιώνα Ευρωπαϊκή ιστορία 20^{ου} αιώνα.3. Έκτακτο Στρατοδικείο Τρικάλων (1946-1950) Τεθνική, τοπική πολιτική ιστορία.4. Ένας κατά συρροήν δολοφόνος στη Γερμανία του 1940 Ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, κέντρο ως το βασικό τμήμα της ιστορικής πληροφορίας (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
64	538	2013, Απρίλιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ		
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πολύχρωμη απόδοση, φωτογραφικό κολάζ σε προοπτική, σύγχρονων εικόνων για στρατιωτικό όπλο και πορτρέτο άνδρα μέσα από τη διόπτρα του όπλου.
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Σtereοτυπική εικόνα (Burke, 2013: 155-175) του «άλλου» σε προοπτική και μεταφορική απόδοση. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΣΑΜΑ ΜΠΙΝ ΛΑΝΤΕΝ (1957- 2011) Αρηματική φράση με άρθρο, πληθυντικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, ένα αντρικό όνομα, ουσιαστικό και δύο άρθρα σε μαύρα σκούρα γράμματα, που συμβολίζουν τη σιωπή και το θάνατο (Kandinsky, 1981: 110).	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996:	

		206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει νοηματοδοτικός, προπαγανδιστικός δημόσιος λόγος δυτικής αφήγησης για την ιστορία των «άλλων».	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. Ιούλιος Καίσαρ (100-44 π.Χ.) Πολιτική στρατιωτική ιστορία των «άλλων». 2. Επαναστάσεις στη Σερβία τον 19ο αιώνα Ιστορία των «άλλων». 3. Θεωρίες στρατιωτικής επιστήμης (20 ^{ος} αιώνας) Επιστημολογικά, μεθοδολογικά ζητήματα. 4. Η θανατική ποινή στην Ελλάδα (1834-2004) Πολιτική εθνική ιστορία. 5. Πλάκα (διαχρονική αφήγηση) Ελληνική, τοπική ιστορία, πολεο-ιστορία.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, αριστερά ως η ιδεώδης, γνωστή οικεία ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
65	539		
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Μάιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127). Χριστιανικό σύμβολο, ελλειπτική φωτογραφική ναοδομική απόδοση σε συνεκδοχή.	
	ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια)	Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στον θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140).	
	ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Η θέση του ναού στο εξώφυλλο είναι κέντρο και κάτω ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟ Σ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	1453 (κόκκινα γράμματα) Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ (άσπρα γράμματα) Αρηματική φράση, χρονολόγηση σε κόκκινη απόδοση, που προκαλεί	

		ένταση και δύναμη και τοποθετείται πάνω δεξιά στο εξώφυλλο ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206). Άρθρο και ουσιαστικό, τοπωνύμιο, ενικός αριθμός, καταδηλωτική απόδοση ιστορικού γεγονότος με λευκά γράμματα, που ουδετεροποιούν την αναπαράσταση.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω κέντρο ως το βασικό και ιδεολογικά σημαντικότερο τμήμα της ιστορικής πληροφορίας (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Μερικώς (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει μεταφορική, νοηματοδοτική και πραγματιστική απόδοση σε μοντέρνα αφήγηση.	

<p>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ</p>	<p>ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ</p>	<p>1. Η γραφή των Μάγια (διαχρονική αφήγηση) Ιστορία των «άλλων».</p> <p>2. Πίρι Ρέις (1470-1554) Ιστορία επωνύμων ανδρών.</p> <p>3. Ότο Σκορτσένι (1908- 1975) Ιστορία επωνύμων ανδρών.</p> <p>4. Οροφέρνης (2^{ος} αιώνας π.Χ.)- Καβάφης (1863-1933) Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας.</p> <p>5. Μανώλης Καλομοίρης (1883-1962) Ιστορία Ελλήνων επωνύμων ανδρών.</p>	
	<p>ΘΕΣΗ</p>	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α / Α 66	Αρ. τεύχους: 540	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Ιούνιος	
	ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)		Εικόνα υλικού πολιτισμού (Burke, 2013: 101-127), κατοικημένου τοπίου. Νοηματική προπαγανδιστική απόδοση τοπίου και ανθρώπου σε στρατιωτικό κώδικα. Κάθετη διάταξη με τον θεατή να βλέπει την εικόνα από ψηλά, με αποτέλεσμα να του δημιουργείται η εντύπωση ότι αυτά είναι εύκολα και χειροπιαστά (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ (1944) (κόκκινα γράμματα) Η «ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ» ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΝΑΖΙ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ (καφέ γράμματα) Αρηματική φράση κεφαλαιογράμματα απόδοση. Χρονολογικός, τοπογραφικός, επεξηγηματικός προσδιορισμός ιστορικού γεγονότος. Χρονικός σύνδεσμος με πέντε	

		ουσιαστικά, τα δύο εθνικά και τέσσερα άρθρα σε μείξη λευκών, που ουδετεροποιούν την αναπαράσταση, και καφέ γραμμάτων, ως εσωτερική δύναμη και βιαιότητα.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει μοντέρνα εθνική και ευρωπαϊκή ιστορική αφήγηση του φασισμού, 20 ^{ος} αιώνας.	

<p>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ</p>	<p>ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ</p>	<p>1. Ησίοδος (7^{ος} αιώνας π.Χ.) Αρχαία ελληνική ιστορία, επώνυμου ποιητή.</p> <p>2. Αποικιακή περιπέτεια (διαχρονική αφήγηση) Ιστορία των «άλλων».</p> <p>3. Αθαμανία (διαχρονική αφήγηση) Ελληνική, τοπική ιστορία.</p> <p>4. Σχέσεις Ισραήλ με Τουρκία & Ελλάδα (διαχρονική αφήγηση) Συγκρουσιακή, πολιτική, διπλωματική ιστορία των άλλων.</p> <p>5. Ρασπούτιν (1869-1916) Ιστορία Ρώσου, επώνυμου ανδρός.</p>	
	<p>ΘΕΣΗ</p>	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α / Α	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
67	541	2013, Ιούλιος	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Ιούλιος	
	ΕΙΚΟΝΑ ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Πολύχρωμη ρεαλιστική φωτογραφική απόδοση σε όλο το εξώφυλλο, τριών ιερέων και ενός φρουρού του ναού. Θρησκευτική εικόνα (Burke, 2013: 59-74) ισχύος και στερεοτυπική των «άλλων». Κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση εξουκείωσης (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146).	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΣΤΑ ΑΔΥΤΑ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ (1929-) Αρηματική φράση, πληθυντικός και ενικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο ουσιαστικά το ένα σε γενική του τόπου, δύο άρθρα το ένα εμπρόθετο σε λευκά γράμματα , που ουδετεροποιούν την αναπαράσταση, και καφέ γραμμάτων, ως εσωτερική δύναμη και βιαιότητα.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	

	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει Ιστορία καθολικής εκκλησίας, με μοντέρνα πολιτική αφήγηση και νοηματοδοτικό δημόσιο ιστορικό λόγο.	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Το μυθιστόρημα του Μεγαλέξανδρου (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας.</p> <p>2. Γεώργιος Α΄ (1845-1913)</p> <p>Εθνική πολιτική ηγεμονική ιστορία.</p> <p>3. Ο ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Εθνική ιστορία.</p> <p>4. Κεφαλονιά Σεπτέμβριος (1943)</p> <p>Ελληνική τοπική ιστορία.</p>	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, αριστερά ως την οικεία, αποδεκτή, πραγματική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
A /A 68	Αρ. τεύχους: 542	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Αύγουστος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφική αναπαράσταση, ρεαλιστική απόδοση δύο αντρών, σε προοπτική, ο ένας με βλέμμα προς τα κάτω και ο άλλος πλάγια. Ενδύματολογικός χειμερινός κώδικας.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100) επώνυμων πολιτικών ανδρών του 20ού αιώνα, σε δημόσιο υπαίθριο χώρο, κοντινό πλάνο αυστηρών πορτρέτων. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	

ΥΠΕΡΤΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΑΠΟ ΤΟ ΛΑΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (1920-1961) (μαύρα γράμματα) ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟ (1951-1955) (κόκκινα γράμματα) Αρηματική διαδοχική πρόταση, ενικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο ουσιαστικά, δύο επίθετα το ένα εθνικό, δύο άρθρα το ένα εμπρόθετο και μία πρόθεση σε μείξη κόκκινων, για ένταση και δύναμη, και μαύρων γραμμάτων που συμβολίζουν τη σιωπή και τον θάνατο.
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Όχι, μερικώς και συνεκδοχικά (Barthes, 1977: 40).
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει ηγεμονική, αντρική, πολιτική αφήγηση με εθνικά και κοινωνιολογικά σημαίνοντα πραγματικών γεγονότων. Μεσοπολεμική και μεταπολεμική πολιτική ιστορία εθνοκοφρώνων.

<p>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΆΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ</p>	<p>ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ</p>	<p>1. (1945) Πολεμώντας στο Βερολίνο Στρατιωτική ευρωπαϊκής ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2. Οι Βουργουνδοί στο Δουκάτο των Αθηνών (13^{ος} αιώνας) Ελληνική, τοπική ιστορία.</p> <p>3. Ναπολέον (1769-1821) Πολιτική, στρατιωτική, ηγεμονική ευρωπαϊκή ιστορία.</p> <p>4. Κίνημα Μερεντίτη (1847) Εθνική, πολιτική ιστορία.</p> <p>5. Ο ελληνισμός της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου Εθνική ιστορία.</p> <p>6. Ερμής ο Τρισμέγιστος Αρχαία ελληνική ιστορία.</p>	
	<p>ΘΕΣΗ</p>	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

Α /Α 69	Αρ. τεύχους: 543	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Σεπτέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφική αναπαράσταση, σε προοπτική, που απεικονίζει γυναίκες με παραδοσιακές νησιώτικες στολές, κάθε γυναίκα φέρει και μία κορδέλα με το όνομα από ένα νησί των Δωδεκανήσων και 3 άνδρες επίσημοι στο βάθος.	
ΕΙΚΟΝΑ	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη-οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153), τοπική ιστορία και ανώνυμες γυναίκες σε συνεκδοχή των Δωδεκανήσων και της απελευθέρωσής τους. Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής. (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140)	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ, ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ, ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ (1912-1949) Αρηματική φράση, ενικός αριθμός. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, πέντε ουσιαστικά, ένα εθνικό επίθετο, ιστορικό λεξιλόγιο για τον 2 ^ο αιώνα, σε καφέ γράμματα, ως	

		εσωτερική δύναμη και βιαιότητα.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει καταδηλωτική και συνεκδοχική ιστορική αφήγηση για την απελευθέρωση των Δωδεκανήσων (1947)	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	1. (1945) Πολεμώντας στο Βερολίνο Στρατιωτική ευρωπαϊκή ιστορία, 20 ^{ος} αιώνας. 2. Ναΐτες ιππότες (1119-1312) Οικονομική ιστορία. 3. Ναπολέον (1769-1821) Πολιτική, στρατιωτική, ηγεμονική ευρωπαϊκή ιστορία. 4. Το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα Πολιτική, ελληνική συνδικαλιστική ιστορία. 5. Από τον Μάο (1893-1976) στη σύγχρονη Κίνα Ιστορία των «άλλων».	

	ΘΕΣΗ	Κάτω, δεξιά ως πραγματική, εξειδικευμένη, άγνωστη πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

A /A 70	Αρ. τεύχους: 544	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Οκτώβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφία χωρίς προοπτική, που απεικονίζει μαυροντυμένη γυναίκα της υπαίθρου με τα χέρια σταυρωμένα. Καλύπτει όλο το εξώφυλλο.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Κοινωνική εικόνα (Burke, 2013: 129-153), ανώνυμη γυναίκας σύμβολο ανέχειας ως ίχνος ιστορικής μαρτυρίας. Οριζόντια διάταξη, μετωπιαία, προξενώντας στο θεατή δυνατά αισθήματα ανάμειξης και επιβολής (Kress & Van Leeuwen, 1996: 140)	
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΤΟ ΚΑΤΟΧΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ (1944) ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ	

		ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ (1945) Αρηματική φράση με άρθρα για συγκεκριμένα πολιτικά γεγονότα. Κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο ουσιαστικά, δύο άρθρα, δύο επίθετα και συμπλεκτικός σύνδεσμος σε μείξη μαύρων, που συμβολίζουν τη σιωπή και τον θάνατο και κόκκινων γραμμάτων που προκαλούν ένταση και δύναμη.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς και συνεκδοχικά (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει ελλειπτική μοντέρνα οπτικοποίηση της φτώχειας και της ανέχειας, έμφυλη θυματοποίηση.	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Η ισχύς της Βενετίας (διαχρονική αφήγηση)</p> <p>Τοπική ιστορία των «άλλων».</p> <p>2. Το τέλος του Μεσαίωνα (1348)</p> <p>Παγκόσμια μεσαιωνική ιστορία.</p> <p>3. Η περίοδος του κεραυνοβόλου πολέμου (1940)</p> <p>Παγκόσμια στρατιωτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>4. Βασιλικά (1821)</p> <p>Εθνική στρατιωτική ιστορία.</p>	
	ΘΕΣΗ	<p>Κάτω, κέντρο ως πραγματική βασική ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

A /A	Αρ. τεύχους:	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
71	545	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Νοέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Πολύχρωμο φωτογραφικό κολάζ με πορτρέτα ανδρών και κομμουνιστικών συμβόλων. Επανάληψη πορτρέτου κεντρικού ήρωα. Κόκκινο το φόντο δημόσιου υπαίθριου χώρου και ασπρόμαυρες φωτογραφίες σε κάδρο που αφηγούνται μια Ιστορία.	
ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνες ισχύος (Burke, 2013: 75-100) και στερεοτυπικές (Burke, 2013: 155-175) διαμαρτυρίας αγωνιστή κομμουνιστή σε απολογία. Πολιτική ιστορία επώνυμων αντρών. Σε κάθετη διάταξη στο ίδιο επίπεδο με το θεατή, σε θέση δηλαδή ισότητας (Kress & Van Leeuwen, 1996: 146)		
ΥΠΕΡΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ (1903-1973) Κεφαλαιογράμματα απόδοση, ενικός αριθμός χωρίς άρθρο, αντρικό ονοματεπώνυμο σε λευκά γράμματα που ουδετεροποιούν την αναπαράσταση. Πρωταγωνιστική απόδοση επώνυμου πολιτικού άνδρα.	

	ΘΕΣΗ	Πάνω, δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress & Van Leeuwen, 1996: 206).
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι (Barthes, 1977: 40).
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει πολιτική, καταδηλωτική, συγκρουσιακή αφήγηση.
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ	<p>1. Αθλητική αγωγή και αγώνες στις αρχαίες αθηναϊκές εορτές</p> <p>Αρχαία ελληνική ιστορία</p> <p>2. Η μάχη των Φιλίππων (42 π.Χ.) και το τέλος της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας (510-27 π.Χ.)</p> <p>Αρχαία ελληνική ιστορία</p> <p>3. Γυναίκες επικεφαλής των λατινικών κρατών της Ανατολής</p> <p>Ιστορία των γυναικών.</p> <p>4. Γιέρτζι Ιβάνωφ (1911-1943): "Ο Τζέιμς Μποντ" του Β' Παγκοσμίου Πολέμου</p> <p>Ρωσική, στρατιωτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p>

	ΘΕΣΗ	Κάτω, αριστερά ως οικεία, αποδεκτή, πραγματική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
--	------	--	--

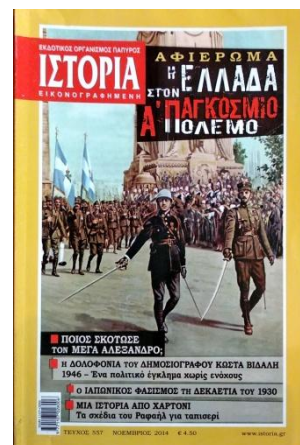
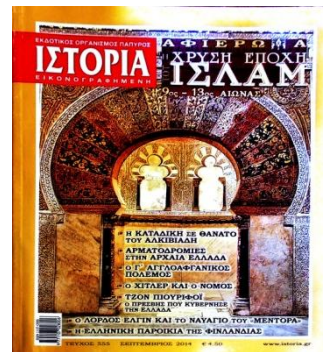
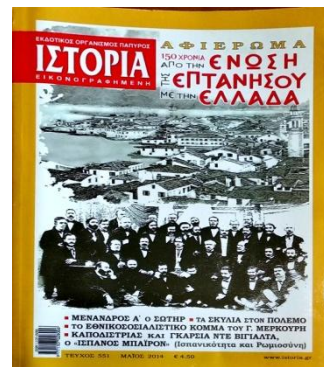
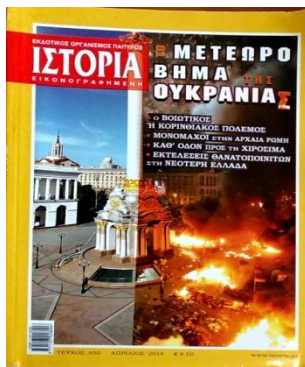
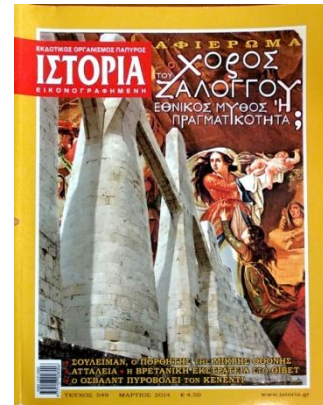
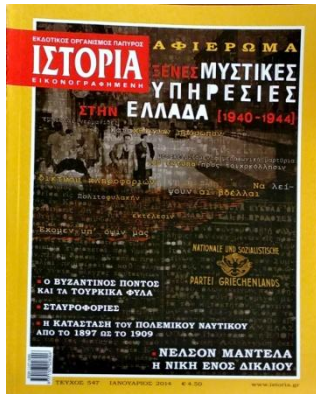
A /A 72	Αρ. τεύχους: 546	ΚΑΡΤΕΛΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ- ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ	
ΠΗΓΗ	ΑΡΧΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ- ΧΡΟΝΙΑ	2013, Δεκέμβριος	
ΕΙΚΟΝΑ	ΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ	Ασπρόμαυρη φωτογραφική απόδοση αντρών, με στρατιωτικό ενδυματολογικό κώδικα, σε υπαίθριο χώρο με πλήθος κόσμου.	
	ΕΙΔΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ (Κάθετη- οριζόντια) ΘΕΣΗ (στο εξώφυλλο)	Εικόνα ισχύος (Burke, 2013: 75-100), νοηματική προπαγανδιστική απόδοση τοπίου και ανθρώπου σε στρατιωτικό κώδικα. Οριζόντια διάταξη, σε πλάγια οπτική γωνία, προκαλώντας στο θεατή αίσθημα αποξένωσης (Kress& Van Leeuwen, 1996: 140).	
ΥΠΕΡ ΤΙΤΛΟΣ	ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑ	Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΕΑ/ΤΕΑ (κόκκινο χρώμα) ΜΟΝΑΔΕΣ & ΤΑΓΜΑΤΑ ΕΘΝΟΦΥΛΑΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ (μαύρα γράμματα)	

		(1948-1982) Κεφαλαιογράμματα απόδοση, δύο επίθετα, πέντε ουσιαστικά, δύο ακρωνύμια, δύο άρθρα και ένας συμπλεκτικός σύνδεσμος σε μορφή συμβόλου σε μείξη κόκκινων που προκαλούν ένταση και δύναμη και μαύρων γραμμάτων, που συμβολίζουν τη σιωπή και το θάνατο.	
	ΘΕΣΗ	Πάνω δεξιά ως η ιδεώδης νέα ιστορική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).	
	ΑΓΚΙΣΤΡΩΣΗ	Ναι, μερικώς (Barthes, 1977: 40).	
	ΕΡΜΗΝΕΥΜΑ	Από το εξώφυλλο προκύπτει στρατιωτική, πολεμική αφήγηση ιστορικού γεγονότος σε καταδηλωτικό, ακαδημαϊκό, ιστορικό λεξιλόγιο, 20 ^{ος} αιώνας.	

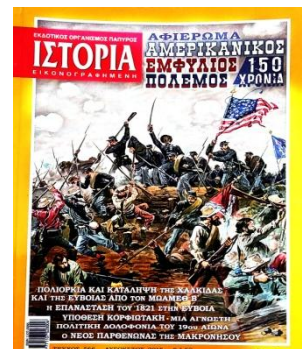
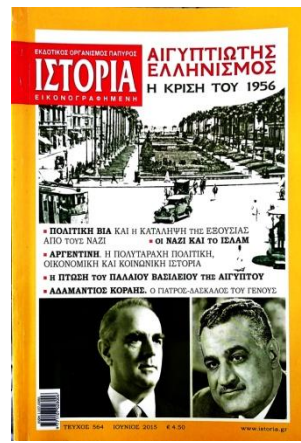
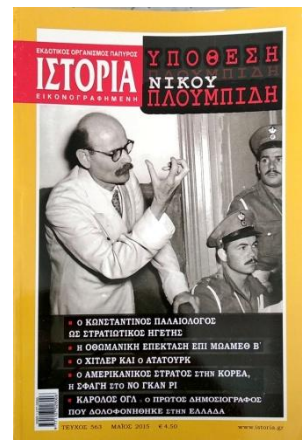
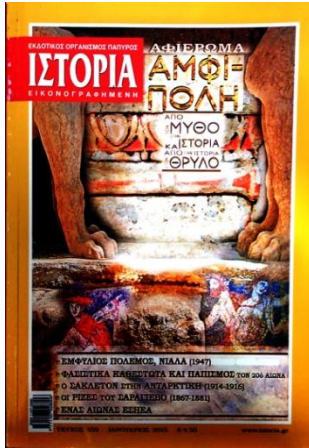

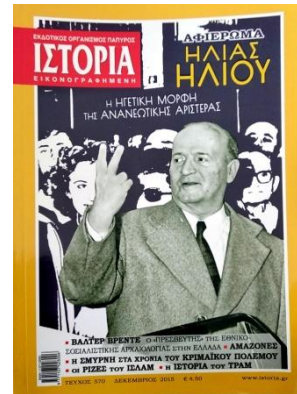
<p>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΛΟΙ ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ</p>	<p>ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΝΣΗ</p>	<p>1. Πριν από 100 χρόνια... Η ενσωμάτωση της Κρήτης με την Ελλάδα (1913)</p> <p>Εθνική, στρατιωτική πολιτική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>2. Διπλωματικές αποστολές-Ελλάδα (1941)</p> <p>Εθνική, διπλωματική ιστορία, 20^{ος} αιώνας.</p> <p>3. Γκαμπριέλε Ντ' Ανούτσιο 150 χρόνια από τη γέννηση ενός μύθου (1863-1938)</p> <p>Ιστορία των «άλλων».</p> <p>4. Για το FBI, ο Χίτλερ ήταν ζωντανός ως το...1956!</p> <p>Ιστορία των «άλλων», 20^{ος} αιώνας.</p>	
	<p>ΘΕΣΗ</p>	<p>Κέντρο ως τη βασική πληροφορία (Kress& Van Leeuwen, 1996: 206).</p>	

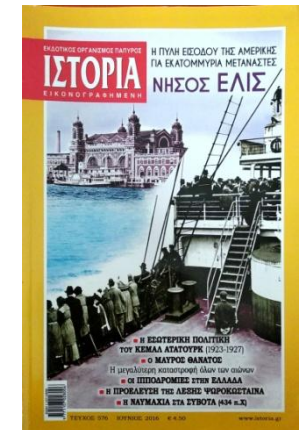
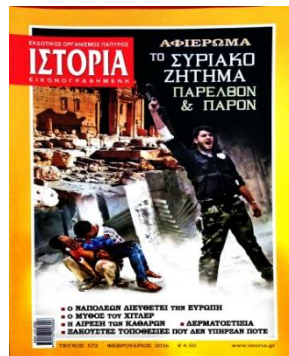
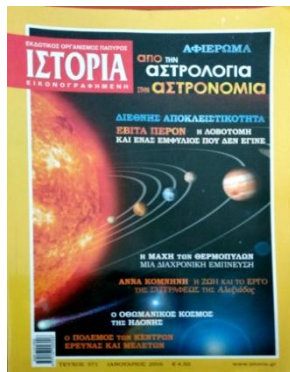

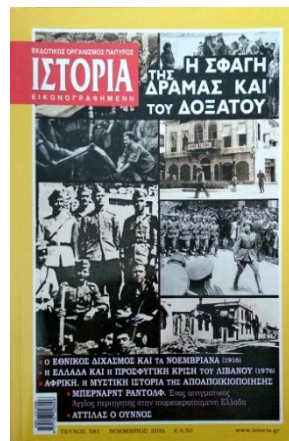
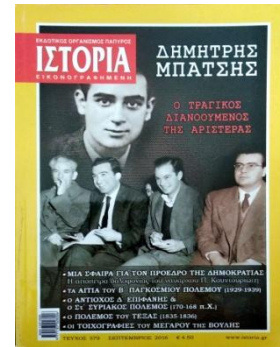
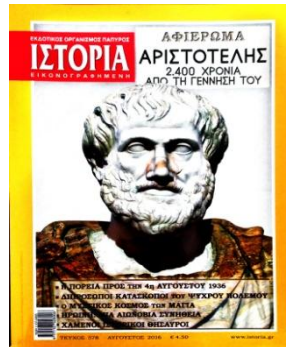
2015

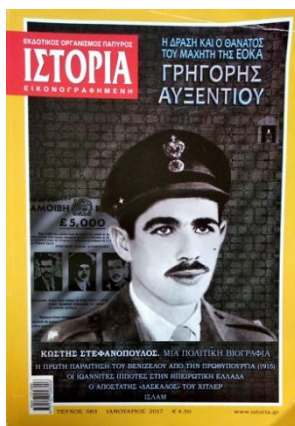

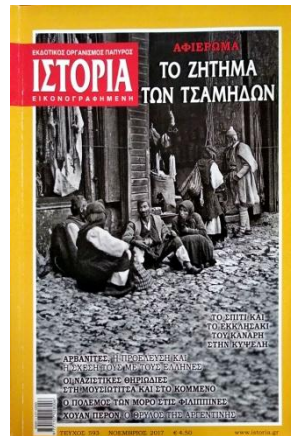
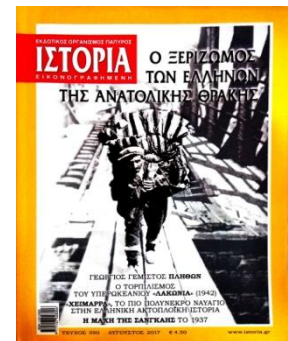
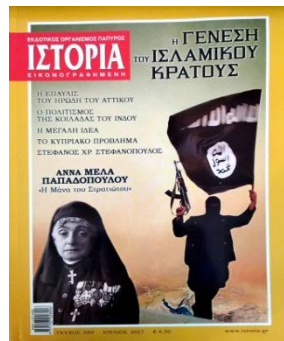
2016

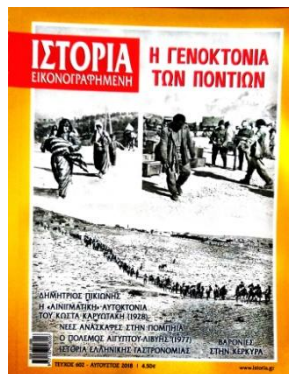
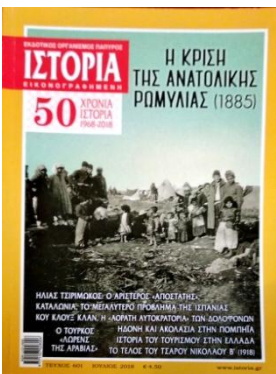
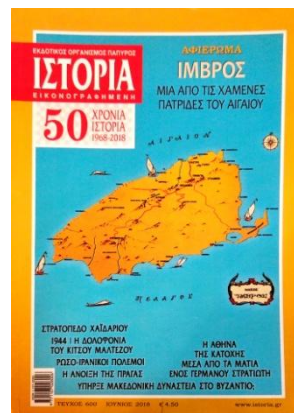
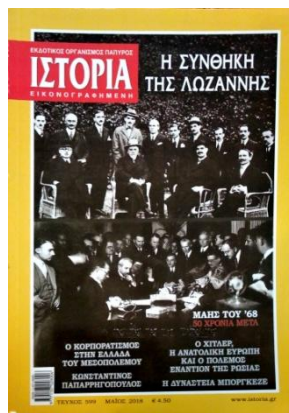
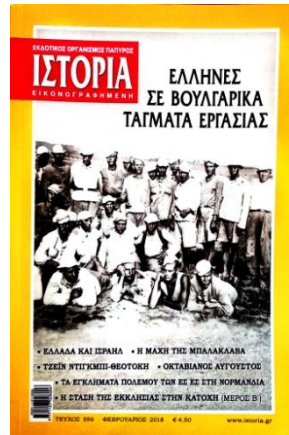
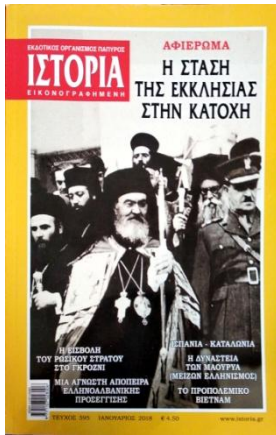

2017

2018

Τεύχη 547-606

Από το τεύχος 547 μέχρι το τελευταίο τεύχος 606, επαναλαμβάνονται οπτικά και γλωσσικά στα εξώφυλλα οι εξής κατηγορίες καταδήλωσης και δημόσιου ιστορικού λόγου:

- Πολιτική και εθνική ιστορία του 20ού αιώνα από αρχεία και βιογραφίες επωνύμων αντρών
- Στρατιωτική και οικονομική ιστορία του ελληνικού έθνους, 20ός αιώνας σε συγκρουσιακό πεδίο καταστολής
- Μοντέρνα και μεταμοντέρνα εθνική αφήγηση, 19^{ου} αιώνα (τεύχη: 549,561,585) και νέες προτάσεις ιστορικής έρευνας και πρόσληψης
- Πολιτική και θρησκευτική ιστορία των «άλλων» σε συγκρουσιακό και αποδομητικό πεδίο Ευρώπης και Ανατολής
- Παραδοσιακή εθνική αφήγηση για την επέκταση συνόρων και εθνικού κράτους τον 20ό αιώνα
- Μοντέρνα κριτική ιστορική αφήγηση της μεταπολεμικής εθνικής πολιτικής, ενάντια στους προδότες της Κατοχής (20ός αιώνας)
- Αποδόμηση επωνύμων βασιλικών βιογραφιών της ελληνικής πολιτικής ιστορίας του 20ού αιώνα
- Επώνυμη κομμουνιστική ιστορία ηγετών και στελεχών του ΚΚΕ και των άλλων σοσιαλιστών
- Επικαιροποίηση ιστορικού αρχαιοελληνικού δημόσιου λόγου για τα ευρήματα στην Αμφίπολη, για την ιστορία του Αριστοτέλη, για την Αστρονομία
- Τοπικές ιστορίες νήσων και διωγμοί Ελλήνων της Θράκης, της Μ. Ασίας και της Ανατολής ως τμηματικές ιστορίες της εθνικής συνέχειας.

Ερωτηματολόγιο έρευνας κοινού

Α) ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1) Φύλο *

Άντρας
Γυναίκα
Άλλο:

2) Ηλικία *

έως 25
26-35
36-45
46-55

56 και άνω

3) Οικογενειακή κατάσταση *

Ανύπαντρος/η

Παντρεμένος/η

Διαζευγμένος/η

Χήρος/α

4) Τόπος διαμονής *

Αγροτική περιοχή (<2.000 κατ.)

Ημιαστική (2.000-10.000 κατ.)

Αστική περιοχή (>10.000 κατ.)

Πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης

Πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας

5) Μορφωτικό επίπεδο *

Δημοτικό

Γυμνάσιο

Λύκειο

ΙΕΚ- Ανώτερη Σχολή

ΤΕΙ- ΑΕΙ

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

6) Επάγγελμα *

Δημόσιος Υπάλληλος

Ιδιωτικός Υπάλληλος

Ελεύθερος Επαγγελματίας

Συνταξιούχος

Οικιακά

Φοιτητής/τρια

Μαθητής/τρια

Άνεργος/η

Β) Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

7) Είστε συνδρομητής/τρια στο περιοδικό;

Ναι είμαι συνδρομητής/τρια

Όχι, το αγοράζω κατά διαστήματα

8) Αν είστε συνδρομητής/τρια, πόσα χρόνια περίπου είστε;

Η απάντησή σας:

9) Αν δεν είστε συνδρομητής/τρια, από που το προμηθεύετε;

Περίπτερα

Βιβλιοπωλεία

Άλλο:

10) Χρησιμοποιείτε την ιστοσελίδα του περιοδικού;

Ναι

Όχι

11) Ποια ιστορία σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

Ελληνική- εθνική ιστορία

Ευρωπαϊκή ιστορία

Παγκόσμια ιστορία

12) Ποια χρονική περίοδος σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό ;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

Αρχαία ιστορία

Βυζαντινή- Μεσαιωνική ιστορία

Νεότερη ιστορία

Σύγχρονη ιστορία

13) Ποιο είδος ιστορίας σας ενδιαφέρει περισσότερο από το περιοδικό ;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

Πολιτική ιστορία

Πολεμική/ στρατιωτική ιστορία

Οικονομική ιστορία

Πολιτισμική ιστορία

Κοινωνική ιστορία

14) Για ποιον λόγο επιλέξατε το συγκεκριμένο περιοδικό;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

Για το περιεχόμενό του/ θεματολογία του

Για την εικονογράφησή του

Για την ποιότητά του

Επειδή εμπιστεύομαι τον εκδοτικό οίκο "Πάπυρο"

Άλλο:

15) Θεωρείται ότι η εικονογράφηση του περιοδικού βοηθάει στην κατανόηση των
κειμένων;

Ναι

Όχι

16) Θεωρείτε ότι η γλώσσα του κειμένου είναι εύληπτη από τον καθένα ή χρειάζονται
ειδικές ιστορικές γνώσεις;

Είναι εύληπτη

Χρειάζονται ειδικές ιστορικές γνώσεις

17) Πόσο χρόνο κατά μέσο όρο καταναλώνετε στην ανάγνωση του περιοδικού;

1-3 μέρες

1-2 βδομάδες

3-4 βδομάδες

Άλλο:

18) Το περιοδικό, για εσάς, αποτελεί μέσον ψυχαγωγίας ή μόνο πηγή γνώσης;

Μέσον ψυχαγωγίας

Πηγή γνώσης

Και τα δύο

Άλλο:

Γ) Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

19) Ποια είναι η σχέση σας με τη σχολική ιστορία;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Πολύ κακή, 2= Κακή, 3= Μέτρια, 4= Καλή, 5= Πολύ καλή)

Πολύ κακή 1 2 3 4 5 Πολύ καλή

20) Χρησιμοποιείτε άλλες πηγές για να διαβάσετε ιστορία;

Ναι

Όχι

21) Αν ναι, ποιες πηγές χρησιμοποιείτε;

(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

Τηλεοπτικές εκπομπές ιστορίας

Διαδίκτυο

Βιβλία

Άλλα περιοδικά

Ιστορικά ένθετα εφημερίδων

Ιστορικές ταινίες/κινηματογράφος/ντοκιμαντέρ

Διαλέξεις, ομιλίες

22) Θεωρείτε σημαντική τη γνώση της ιστορίας;

Ναι

Όχι

23) Σας ικανοποιεί το περιοδικό ως προς τα ιστορικά σας ενδιαφέροντα;

Ναι

Όχι

24) Ιστορικά ένθετα ποιας εφημερίδας θα επιλέγατε να αγοράσετε και να διαβάσετε;

Παραπολιτικά

Δημοκρατία

Θέμα

Real News

Έθνος

Αυγή

Ριζοσπάστης

Εφημερίδα Συντακτών

Καθημερινή

Μακεδονία

Άλλο:

25) Η ιστορία που διαβάζετε στο περιοδικό έχει σχέση με την ιστορία που διδαχθήκατε στο σχολείο;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

Δ) ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ- ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

26) Νιώθετε ότι οι πληροφορίες που διαβάζετε στο περιοδικό είναι ασφαλείς και διασταυρωμένες;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

27) Θα μπορούσε το περιοδικό να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς στη διδασκαλία της ιστορίας στο σχολείο;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

28) Κατά πόσο θεωρείτε ότι το περιοδικό επηρεάζει την εθνική συνείδηση;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

29) Κατά πόσο θεωρείτε ότι το περιοδικό επηρεάζει την ιστορική συνείδηση;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

30) Θα επιθυμούσατε να βελτιωθεί η εικονογράφηση του περιοδικού;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

31) Θα επιθυμούσατε να βελτιωθεί η θεματολογία του περιοδικού;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

32) Θα επιθυμούσατε αλλαγή στην κοστολόγησή του;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

33) Θα προτιμούσατε αλλαγή στην αισθητική επεξεργασία του περιοδικού;

Επιλέξτε από το 1 έως το 5 (1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3= Μέτρια, 4= Πολύ, 5= Πάρα πολύ)

Καθόλου 1 2 3 4 5 Πάρα πολύ

34) Θα προτεινάτε την ανάγνωση του περιοδικού σε άλλους;

Ναι

Όχι

Συνέντευξη με τον εκδότη

Πότε και ποιοι ιδρύσατε το περιοδικό;

Επειδή είναι γραμμένο εδώ (Wikipedia) όλα, εγώ θα σου πω τα ίδια πράγματα. Το περιοδικό ιδρύθηκε από τον Πάπυρο, τον Ιούλιο του 68 κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος και ιδρύτρια ήταν η Ειρήνη Πουρνάρα.

Ο στόχος της έκδοσης ενός εικονογραφημένου περιοδικού ιστορίας;

Πρώτον, την εποχή εκείνη τα μίντια δεν είχαν αναπτυχθεί. Υπήρχαν διεθνώς πάρα πολλά περιοδικά ιστορικά δηλαδή στην Ιταλία το Storia Illustrata και άλλο πέρα από αυτό, στην Ισπανία ήταν άλλο, στην Αγγλία ήταν το BBC History, στη Γαλλία το Histoire της Figaro, στη Γερμανία ήταν ένα πράγμα της μόδας. Στην Ελλάδα δεν υπήρχε κάτι και μάλιστα όταν πρωτοκυκλοφόρησαν τα πρώτα τεύχη η ύλη κυρίως στηρίχτηκε λιγότερο σε κείμενα ελληνικά και περισσότερο σε μεταφράσεις από εκείνα τα περιοδικά και αυτό που ξέρω καλά είναι στην αρχή τα νούμερα πωλήσεων ήταν 400.000- 500.000 τεύχη.

Τον τίτλο τον αποφασίσατε ή ήταν μετάφραση άλλου περιοδικού;

Όχι ήταν κάτι που υπήρχε σε όλη τη διεθνή αγορά. Ο τίτλος ιστορία έπαιζε παντού. Το Ιστορία Εικονογραφημένη είναι μετάφραση του Storia Illustrata.

Γνωρίζετε γραφιστικά ποιος είχε επιμεληθεί την έκδοση;

Όχι. Πιστεύω ότι ως μπουσούλα είχαν τα ξένα έντυπα και μάλιστα την εποχή εκείνη υπήρχαν και ξένα έντυπα φτωχότερα σε εικονογράφηση από το δικό μας, γιατί πόνταραν πιο πολύ στα κείμενα και λιγότερο στην εικονογράφηση. Επειδή ο πάπυρος είχε το οπλοστάσιο ενός δυνατού εκτυπωτή και έβγαζε και άλλα περιοδικά όπως τα «Επίκαιρα» είχε την τεχνογνωσία.

Τα θέματα του περιοδικού πώς αποφασίζονται τώρα;

Τώρα το αποφασίζω εγώ λοιπόν. Πρώτα απ' όλα γίνεται η οργάνωση, σκέφτομαι και κάνω προγραμματισμό μηνών, τι αφιερώματα και τι πρωτοσέλιδα θα παίξουν. Τα πρωτοσέλιδα πρέπει να έχουν δύο άξονες δηλαδή δύο συνισταμένες: να έχουν ένα ενδιαφέρον αναγνωσιμότητας, να είναι άγνωστα ως επί το πλείστον και να έχουν ένα συνδυασμό με την επικαιρότητα. Βέβαια ασχέτως προγραμματισμού μπορώ εμβόλιμα να βάλω κάποιο αφιέρωμα για. λόγω έκτακτων γεγονότων τώρα ας πούμε στο επόμενο τεύχος που θα τυπωθεί τώρα είναι με τη συνθήκη της Λωζάννης. Αυτό λοιπόν δεν το είχα προγραμματίσει αλλά επειδή έπαιξε το θέμα και μάλιστα ήταν να

βγάλω τώρα ένα μεγάλο αφιέρωμα με τον Πάγκαλο με 4 5 κείμενα που για πρώτη φορά μιλάει ο εγγονός του Πάγκαλου, ο Θεόδωρος για τον παππού του αν είναι. Η ασ πούμε έχω προγραμματίσει Ιούνιο ή Ιούλιο για την Ίμβρο. Κοιτάζω σε βάθος χρόνου να υπάρχει μια ιστορικότητα, δηλαδή αυτό που βάζω τώρα για τη συνθήκη της Λωζάννης σαν πρώτο θέμα είχα τον Μάη του 68, γιατί είναι τα 50 χρόνια που θα είχε και το ενδιαφέρον του. Αλλά το έβγαλα αυτό από εξώφυλλο και βάζω τη συνθήκη της Λωζάννης επειδή αφορά την επικαιρότητα.

Πόσους συγγραφείς- συνεργάτες έχετε;

Πάρα πολλούς, κοντά στους 200.

Η σχέση των συνεργατών με την ιστορία είναι επαγγελματική ή ερασιτεχνική;

Ένα 50% είναι καθαρά ιστορικοί δηλαδή πανεπιστημιακοί έχουν έδρα σε πανεπιστήμια και εδώ και στο εξωτερικό. Τώρα οι υπόλοιποι ένα 20-30% είναι συγγραφείς, δημοσιογράφοι όμως που να ασχολούνται με την ιστορία και αυτοί είναι χρήσιμοι γιατί λόγω επαγγέλματος έχουν τη διαστροφή της έρευνας και αυτή η διαστροφή της έρευνας είναι χρήσιμη, ασ πούμε τώρα ο Δημήτριος ο Ταταρούλης έκανε την έρευνα για την ασπίδα και ένα 20% είναι ιστορικοί ερευνητές που μπορεί ασ πούμε να ξέρουν την ιστορία καλύτερα και από ιστορικούς δηλαδή έχω ένα συνεργάτη ο οποίος είναι ένας 75χρονος οικονομολόγος με δωκτορά, ανώτατο στέλεχος της τραπεζής Ελλάδος ο Αρεταίος που την ιστορία την ξέρει καλύτερα και από πολλούς ιστορικούς γράφει ασ πούμε για μια περίοδο του Βυζαντίου με τρομερή τεκμηρίωση. Υπάρχουν και κάποια εμβόλιμοι για διαφορά ασ πούμε έκτακτες.

Από την έκδοση του περιοδικού ποιο είναι το όφελος για εσάς και ποιο για τους αναγνώστες;

Δε θα βάλω το οικονομικό όφελος γιατί το οικονομικό όφελος σε χαλεπούς καιρούς δεν υφίσταται. Ήδη πάρα πολλά ιστορικά περιοδικά πλην..- τώρα μας ειδοποίησε πριν το Πάσχα το τυπογραφείο στο Μιλάνο, ότι ακριβαίνει η μελάνη και πρέπει να κρατηθεί η τιμή για μένα. Οι καιροί δεν επιτρέπουν αλλαγή της τιμής και εκτός αυτού υπάρχει διαφήμιση όλα αυτά συντείνουν στο να ισορροπεί οικονομικά να μπορεί να βγαίνει αλλά να μην έχει οφέλη, δεν είναι κερδοφόρο, έχει ίσα βάρκα ίσα νερά αλλά τα οφέλη είναι ότι αυτοί που ασχολούμαστε μετά το περιοδικό προσφέρουμε κάτι σημαντικό στα ελληνικά πράγματα, στον ελληνικό τύπο, στην ελληνική βιβλιογραφία, το περιοδικό απαιτεί και από τους συνεργάτες και από τον εαυτό του ως περιοδικό να έχει μια ισορροπία, δηλαδή να αντιμετωπίζει κάποια θέματα

αντικειμενικά χωρίς εμπάθεια. Αυτή είναι αρχή και μάλιστα η ταυτότητα του περιοδικού βγαίνει μέσα από το editorial το δικό μου, εκεί είναι το στίγμα γιατί μπορεί κάποιο κείμενο μέσα να συμβαίνει πολλές φορές να έχει μια άποψη περίεργη αλλά το στίγμα θα δοθεί εκεί. από εκεί και πέρα καθένας είναι ελεύθερος να γράφει και να πιστεύει ότι θέλει αλλά εμείς δε λογοκρίνουμε, δεν λέμε να μη γράψεις αυτό αλλά αυτοί που θα έρθουν να γράψουν εδώ ξέρουν εκ των προτέρων ότι δεν θα γράψουν ότι τους καπνίσει.

Πως αξιολογείτε την πορεία του περιοδικού από το 1968 έως σήμερα; Θεωρείται ότι έχει πετύχει το στόχο του;

Είναι δύσκολο ερώτημα. Πρώτα απ' όλα για να είναι ένα έντυπο να στέκεται τόσα χρόνια, πενήντα χρόνια τώρα είναι σαν να έχουμε μια γυναίκα στην κλιμακτήριο αλλά έχει μια ιστορία. Άρα κάτι σημαίνει αυτό, σημαίνει ότι έχει ένα πιστό κοινό, κάποιοι από τα πρώτα τεύχη υπάρχουν ακόμα αναγνώστες. Τη θεωρώ με διακυμαίνσεις γι' αυτό που εγώ μπορώ να δεσμευτώ και κολακεύομαι είναι ότι το πήρα σε μία φθίνουσα περίοδο το περιοδικό και θεματολογίας και ύλης και από πλευράς πωλήσεων και κατάφερα σε περίοδο κρίσης αν όχι να σταθεροποιηθούν οι πωλήσεις του, μη σου μπορεί να ανέβηκαν κιόλας. Στην τελευταία δεκαετία που συμπίπτει με την περίοδο κρίσης είναι αντίστροφα τα πράγματα, αυτό το προσμετρώ στα θετικά.

Υπάρχει κάποια ανταπόκριση από τους αναγνώστες του περιοδικού για το θέματά του, πώς το κρίνουν, έχετε κάποιο feedback;

Κάποιοι αναγνώστες όταν δεν τους αρέσει κάτι σπάνια βέβαια θα με πάρουν και θα μου το πουν. Βέβαια είναι κάποιοι εμπαιθείς με μερικά θέματα σεβαστές οι απόψεις τους, όμως κάποιοι άλλοι παίρνουν για συγχαρητήρια.

Ποια είναι η σχέση του περιοδικού με την ιστορία ως επιστήμη; Θεωρείται δηλαδή ότι ιστοριογραφικά βοηθάει την ιστορία;

Φυσικά. Τα κείμενα είναι έγκυρα και πάρα πολλά βιβλιογραφούνται εφόσον υποστηρίζονται από πανεπιστημιακούς, στη συντακτική επιτροπή συμμετέχουν οι πανεπιστημιακοί για παράδειγμα είναι η διευθύντρια των γενικών αρχείων του κράτους που είναι η αντιπρύτανης του πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Ενώ παλιότερα δε συνέβαινε αυτό, δηλαδή πριν το 2008.

Θεωρείτε πως ένα περιοδικό ιστορικής ύλης πρέπει να έχει κάποια ιδεολογική ταυτότητα;

Όχι, πρέπει να είναι αντικειμενικά, να είναι αχρωμάτιστα γιατί εκείνη η επιτυχία ενός εντύπου.

Ποιες είναι οι δυσκολίες/ ευκολίες που αντιμετωπίσατε εσείς όταν αναλάβετε;

Η πρώτη μεγάλη δυσκολία ήταν στην ανανέωση των συνεργατών, υπήρξε δηλαδή μεγάλο πρόβλημα να διακόψουμε τη συνεργασία με κάποιους παλιούς συνεργάτες που νόμιζες ότι είναι τα βαρίδια, που ήταν ήταν χρόνια στο περιοδικό και δεν συνεισέφεραν στην ποιότητα του. Δηλαδή, ήταν αντίστροφα τα πράγματα δεν βοηθούσαν και μέχρι να απαλλαγούμε από αυτούς υπήρξε κάποιο χρονικό διάστημα... αυτό ήταν το δύσκολο και όταν έκλεισε το τυπογραφείο της εταιρείας γιατί τυπωνόταν μέχρι ας πούμε το 2010 στα τυπογραφεία του Πάπυρου, μετά σταμάτησε με την κρίση και αρχίσαμε να συνεργαζόμαστε για ένα διάστημα με μια μεγάλη εταιρεία στο εξωτερικό στην Ιταλία γιατί θέλει καλή ποιότητα, τετραχρωμίας την Graffica Veneta, που έκανε καλή δουλειά αλλά είχε προβλήματα στην βιβλιοδεσία που δεν κόλλαγε το περιοδικό και άνοιγε εύκολα και στις μεταφορές είχαμε καθυστερήσεις, αυτές είναι οι δυσκολίες. Τώρα υπάρχουν και άλλες δυσκολίες ότι πρέπει να κοιτάς τα κείμενα και να επιμένεις στους συνεργάτες σου μέχρι συγκεκριμένο αριθμό λέξεων μέχρι 3.5000 λέξεις για να υπάρχει ποικιλία θεμάτων να μην είναι πολλές οι σημειώσεις γιατί συνήθως μπαίνουν στο τέλος και όταν μπαίνουν στο τέλος συνήθως κουράζουν τον αναγνώστη, φτάνει σε ένα σημείο να διαβάζει μόνο σημειώσεις.

Γνωρίζετε πόσο περιοδικά ιστορικής ύλης υπάρχουν στην Ελλάδα;

Αυτή τη στιγμή που μιλάμε έχουν κλείσει τα περισσότερα. Ήταν ένα περιοδικό το τελευταίο που έκλεισε τα «Ιστορικά θέματα», συγγενές με το περιοδικό άλλο στυλ όμως πιο εκλαϊκευμένο το οποίο εδώ και ένα χρόνο έκλεισε. Είναι ακόμα ένα περιοδικό η στρατιωτική ιστορία το οποίο δεν έχει σχέση πάλι με το δικό μας γιατί αφορά μόνο την στρατιωτική ιστορία. Κάποια άλλα περιοδικά υπάρχουν που θα τα τοποθετούσα στον τομέα παρά-ιστορίας, δηλαδή έχουν να κάνουμε με αρχαιογνωσίες, αρχαιοφιλίες είναι έντυπα των άκρων.

Εμπορικά θεωρείται πως είναι κερδοφόρο η έκδοση του περιοδικού;

Όχι το είπαμε και προηγουμένως, όμως πιστεύω ότι μπορεί να γίνει και αυτό επειδή επιμένουμε και το κρατάμε και αυτό θέλει και η νέα εταιρεία να κάνει και μάλιστα

στην κερδοφορία. Να σου πω κάτι για την νέα εταιρεία ένας σκοπός της είναι να πάει να γίνει και διαδικτυακό το περιοδικό.

Ως προς την κερδοφορία του περιοδικού γνωρίζετε ποια εποχή του περιοδικού από την αρχή του ήταν η πιο κερδοφόρα;

Στην αρχή που λέγαμε με τα 400.000- 500.000 και αυτά σιγά σιγά όπως όλα τα περιοδικά σταμάτησαν οι κυκλοφορίες οπότε εκτός από το δικό μας καθαυτό ιστορικό περιοδικό υπήρχαν τα επίκαιρα υπήρχε ταχυδρόμος υπήρχαν και άλλα περιοδικά. Όλα αυτά δεν υπάρχουν πλέον τα έντυπα. Δηλαδή με την άνοδο των μίντια και του ίντερνετ και όλα αυτά αυτής της πληροφόρησης της ηλεκτρονικής.

Παρακολουθείτε διεθνώς τώρα αντίστοιχα εγχειρήματα;

Βέβαια.

Επηρεάζεστε;

Σαφώς σαφώς και επηρεάζομαι. Έχουμε συνεργασία με πάρα πολλά ξένα.

Λοιπόν πώς κρίνετε καταρχάς το μέλλον των περιοδικών ιστορικής ύλης και μετά να πούμε και για το περιοδικό.

Πιστεύω ότι αν εκδίδονται έτσι σε σωστή βάση προσφέρουν μια εγκυρότητα και ξέρει ως αναγνώστης αυτό που θα διαβάσει δεν είναι παραπληροφόρηση αλλά είναι τεκμηριωμένο και έχει αλήθειες, θα επιβιώσουν. Νομίζω ότι η ιστορία είναι ένα πράγμα τα οποία τουλάχιστον του πάει του Έλληνα η ιστορία και οι νέες γενιές θέλουν να μαθαίνουν ιστορία και έστω και παράπλευρα. Συνεπώς, αυτή είναι η αντίληψη μου ότι αρκεί να ξέρεις πώς να χειριστείς τα πράγματα. Δηλαδή να μην απογοητεύσεις τον αναγνώστη σου αν διαβάσει ανακρίβειες.

Για το μέλλον του περιοδικού;

Για το μέλλον του περιοδικού, συνεχίζεται στον ίδιο ακριβώς στο ίδιο ακριβώς σχήμα με ίδια διάθεση, ίδιες προδιαγραφές και ίσως κάποιους νέους συνεργάτες αλλά θα μπούμε καθ αυτά και στην περίοδο την ηλεκτρονική θα έλεγα σε εισαγωγικά θα είναι στο ίντερνετ το περιοδικό θα μπορείς πούμε με συνδρομές και αυτά να διαβάσει αλλά όχι μόνο αυτό θα μπορεί κάποιος, τώρα πότε θα γίνει αυτό δεν μπορώ να ξέρω, που θα μπει και όλο το αρχείο του περιοδικού στο ίντερνετ δηλαδή από το πρώτο τεύχος μέχρι τώρα θα μπορεί όποιος θέλει να διαβάσει όλο το τεύχος ή επιμέρους

κείμενα και στο ίντερνετ θα μπει και ένα μεγάλο, πως είναι το κλειδί, ένα ευρετήριο
πιο εκσυγχρονισμένο μέχρι σήμερα αλλά πιο αναλυτικό

Παιδαγωγική Πρόταση (Φύλλα Εργασίας και Φωτογραφίες)

Όνομα: Η/ [] Ο ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Τάξη: Ε1-Ε15
Φύλο: Αγόρι-Αγόρι
Εθνικότητα: --
Ημερομηνία: 17-6-2021
Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επιθέσεις έρχονταν κατά κόματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαιδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσεβείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν ανταμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρότιοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσαροι που διέσχισαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά τη ζήμερωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχριζαν ώσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το αλόγο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο ψάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σιαυρός έδωσε τη θέση του στην Ημισέλινο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστήθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζοβλίους Νόργουιτς, ιστορικός. Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:
Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ; (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
Β) ΔΩΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Ελληνικό
Δύο Έλληνες
πολιμιστές

Εικόνα 2. Τουρκικό
Η φωτογραφία
του σουλτάνου

Εικόνα 3. Τουρκικό
Οι Τούρκοι
Παράγοντες

Εικόνα 5. Τουρκικό
Οι Τούρκοι
ληηλοτών
την Πόλη

Εικόνα 4. Ελληνικό
Μια στιγμή
του πολέμου

5) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΦΕΛΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

6) ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- Παραχώρησε προνόμια στους ξένους;
- Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα: [] Ο ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Τάξη: Ε Γ
Φύλο: Κορίτσι / αγόρι
Εθνικότητα: Κωνσταντινούπολη
Ημερομηνία: 27/6/2021
Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επιθέσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βλαχνοβούρκων- αυτοί ήταν ανεκπαιδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσταθείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν αναμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσαροι που διέσχισαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επέκρατησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαρύνει με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εκείνος αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το άλογο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο ψάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σουλτάνος έδωσε τη θέση του στην Ημισέλη. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζοβόλιους Νόργουιτς, ιστορικός, Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

**Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ**

Ενα: ση τι είναι οι ευσταθείς μουσουλμάνοι, ότι ο
κωνσταντινούπολη όταν τον κέρισαν τον
αγαλλισαν Ιστανμπούλ. Αποστέρησε
του σπινιάνη τον γιγαντ Τζιουβάνη
του σπινιάνη,

**2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΚΑΔΙΚΟΥ LIFE»**

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»

Η Ιστανμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρείς. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βόζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης, κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σπαρροφόρους το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο οθωμανικός στρατός έφτασε μπροστά στα βυζαντινά τείχη. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εμπόδισε τον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με πυροβολισμούς από κανόνια γκρέμισαν τείχη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση. Μετά από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί Οθωμανοί. Μεταξύ αυτών των μαρτύρων ήταν ο Ουλουμπτάι Χασάν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

6) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

7) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακιάζει επειδή:

- Παραχώρησε προνόμια στους Ξένους;
- Κατήργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα: ΔΕΣΙΔΕ

Τάξη: Ε1

Φύλο: κορίτσι, αγόρι

Εθνικότητα: Αθήνα, Αθήνα

Ημερομηνία: 17/6/2021

Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επθήσεις έρχονταν κατά κόματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ενσεβείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν ανταμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσαροι που δούσαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχριζαν ώσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, πήγε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το άλογο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο ιμάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σταυρός έθεσε τη θέση του στην Ημισέληνο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζοβίλους Νόργουις, ιστορικός. Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ο αυτοκράτορας ζηλεύοντας ότι όλα είχαν
χάθει, όρμησε μέσα στην μάχη και
δεν τον βίασε ο κανείς. Το μεσημέρι
οι δρόμοι είχαν χαρτί με αίματα,
ζιπτάρια λειψάνων, εκκλιότες Ιστανουλίου θήκαν,
και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι τούρκοι
νήκταν στον αρία σοφία και οίον οίστοι
σφαγιστήσαν ενώ άλλοι

2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«KADIKOY LIFE»

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»

Η Ισταμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρείς. Η πόλη ονομάστηκε
Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βύζας. Οι
Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το
οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης, κατακτήθηκε από τον
Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο
αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε
Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους
Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους
Σαρακηνούς το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299,
σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το
σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν
μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να
οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο
οθωμανικός στρατός έφτασε μπροστά στα βυζαντινά τείχη. Ο βυζαντινός
αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εμπόδισε τον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από
τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο
Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι βυζαντινοί είδαν τον
Οθωμανικό στόλο φεβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με πυροβολισμούς από κανόνια
γυμνασίου τείχη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση. Μετά
από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί
Οθωμανοί. Μεταξύ αυτών των μαρτύρων ήταν ο Ουλουμπαλί Χασάν, ο οποίος
έβαλε την τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

Ισταμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την
τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία
έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ισταμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής
Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική
κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις
29 Μαΐου κάθε έτος.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Έμαθα ότι πορτάσαν στις 29 Μαΐου κάθε
έτος. Η οθωμανική αυτοκρατορία έγινε
μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ισταμπούλ έγινε
η πρωτεύουσα της οθωμανικής αυτοκρατορίας
μετά τις 29 Μαΐου 1453.

3) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ
ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ
ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»:

Στην Ελλάδα το λέμε αλωση της Κωνσταντινούπολης
επειδή την κατέκτησαν η οθωμανική αυτοκρατορία,
ενώ στην Τουρκία το λέμε κατάκτηση της
Ισταμπούλ την κατέκτησαν οθωμανοί τούρκοι.

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:
Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ, (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
Β) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Οι Ελάχινες

Εικόνα 2. Μωχάμετ 2ος αυτοκράτορας

Εικόνα 3. Μοχάμετ 2ος αυτοκράτορας

Εικόνα 4. Ο αβλωνικός στοβός

Εικόνα 5. Η νύκταστροφή της Πόλης

5) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ:

ΜΑΣ ΑΡΕΣΕ Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΙΚΟΝΑ ΓΙΑΤΙ
ΕΧΕΙ ΩΡΑΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ
ΩΡΑΙΑ ΕΙΚΟΝΑ.

6) ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- Παραχώρησε προνόμια στους ξένους;
- Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Ο Φράγκος σταυροφόρος κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα: []
Τάξη: Ε'
Φύλο:
Εθνικότητα:
Ημερομηνία: 18-6-2021
Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΔΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΔΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επιθέσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων· αυτοί ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας – πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσβείες μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν αντιμετώπιση στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γαζίσταροι που διέσχον τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβλεπαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μισμάρνι οι δρόμοι είχαν βαρύνει με αίμα. Σάπια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες σπαστήθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγίστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι μερικές συνέχισαν άσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, πήγε στην πόλη. Τότε κειμήθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το αλόγο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο μπάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σταυρός έδωσε τη θέση του στην Ημισέλινο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζούλιους Νόργουτε, ιστορικός, Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

**Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ**

Οι βασιβουζούκοι ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι ικανοί μαχητές στην Ιταλία των Ιουστινιάνη των λέγατε Τζοβάνι Τζουστινιάνη

**2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΚΑΔΙΚΟΥ LIFE»**

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛΑ»

Η Ιστανμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρείς. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βύζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σταυροφόρους το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο οθωμανικός στρατός έφτασε μπροστά στα βυζαντινά τείχη. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εμπόδισε τον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με πυροβολισμούς από κανόνια γρέμισαν τείχη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση. Μετά από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί Οθωμανοί. Μεταξύ αυτών των μαρτύρων ήταν ο Ουλουμπετάι Χασάν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

Ιστανμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ιστανμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις 29 Μαΐου κάθε έτος.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Η Ιστανμπούλ εδρεύθηκε το 657 π.χ. Η Ιστανμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Η πόλη κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιών π.χ. Μεταξύ αυτών των μαζικών ήταν ο Ουλαμπέρης Χασάν. Αυτός έβαλε την τουρκική σημαία στα Βαζαντινά τείχη.

3) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΛΙΩΝ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»:

Κι επειδή υπήρξε στην Τουρκία ονομάζεται Ιστανμπούλ

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:
Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ: (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
ΒΙΩΜΑΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1: Ελληνικό

Εικόνα 2: Τουρκικό

Εικόνα 3: Τουρκικό

Εικόνα 4: Ελληνικό

Εικόνα 5: Τουρκικό

5 ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

2) Μωδιαθ, γιατί έχω αγγίξει με κόκκινα αυγά στο κεφάλι του

6 ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- Παραδόρφη προνόμια στους ξένους;
- Κατάργηση το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα:

Τάξη: Δ.Σ.Α.1

Φύλο: αγόρι / κορίτσι

Εθνικότητα: Ελληνική

Ημερομηνία: 17/8/21

Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επθήσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαιδευτοί και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσεβείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν αναμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσαροι που διέσχισαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαιναν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχιζαν ώσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το αλόγο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο μάγιστρος ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σταυρός έδωσε τη θέση του στην Ημισέλιμο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζούλιους Νόργουιτς, ιστορικός, Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

- Στην αρχή ήρθαν οι σπαρτιάτες των αρακτινών βασιλέων του αιώνα.
- Ο θάνατος του Γενεράκου πύλας από τους Έλληνες στα τείχη.
- Οι Τούρκοι πήγαν στην Αγία Σοφία και οι σπαρτιάτες.
- Ο φάλαγγς ανέβηκε στον αράχια και κέρυφτε το ανάκτορο του αλάχ.
- Η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

Β) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΚΑΔΙΚΟΥ LIFE»

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛΑ»

Η Ιστανμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρείς. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βύζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης, κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γόθους, τους Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σαραυρούς το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο οθωμανικός στρατός έφτασε μπροστά στα βυζαντινά τείχη. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εμπόδισε τον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με προβολισμό από κανόνια γρέμισαν τείχη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση. Μετά από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί Οθωμανοί. Μετά από αυτόν τον μαρτύριο ήταν ο Ουλουμτάλι Χισάν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

Ιστανμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ιστανμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις 29 Μαΐου κάθε έτος.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

- Γιερεμάσαν στις 29 Μαΐου κάθε έτος.
- Γιερεμίσαν είναι στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση.

Β) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΠΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ
ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ
ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛΑ»:

Γιατί οι Τούρκοι κατέκτησαν την Κωνσταντινούπολη, αλλά κατέστρεψαν πολλούς ναούς αλλά και σπίτια για αυτούς και γι' αυτό αποφάσισαν τα χιζανούς να τους «ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ».

Οι Τούρκοι την ονομάζουν «Γιερεμίσαν» διότι μαρτύρησαν να κατακτήσουν την Πόλη ενώ ήταν αδύνατο για τους υπόλοιπους ναούς.

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:

- Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ; (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
Β) ΔΩΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Ελληνικό
«Οι Τούρκοι βυζαντινοί»

Εικόνα 2. Τουρκικό
«Ο Κασακτζιτζι στην Πόλη»

Εικόνα 3. Τουρκικό
«Ο Κουρμάντζι στην Πόλη»

Εικόνα 4. Ελληνικό
«Οι Τούρκοι μπήκαν στην Πόλη»

Εικόνα 5. Ελληνικό
«Η άλωση της Πόλης»

5) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΕΓΕΣ ΑΡΕΣΤΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

Παναγιώτης: Η πιο άριστη είναι η Εικόνα 1 γιατί δείχνει ένα από τα αγαπημένα μου θέματα στα μαθήματα της άλωσης της Πόλης, που ο Μωάμεθ Β΄ δίνει την ευκαιρία στον Κωνσταντίνο να παραδώσει την πόλη, αλλά αυτός αρνήθηκε. Ηδη η εικόνα 4 μου άρεσε περισσότερο επειδή θεωρώ πως δείχνει μια πολύ σημαντική στιγμή για την μάχη, όσοι ήταν η στιγμή που μπήκαν οι Τούρκοι στην Πόλη.

6) ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- ✓ Παραχώρησε προνόμια στους ξένους;
- ✓ Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- ✓ Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα:
Τάξη: Ε'
Φύλο: Αγόρι αγόρι
Εθνικότητα: Ελληνικά
Ημερομηνία: 17/6/2021
Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**
«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επθήσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι κανονικοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσεβείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν ανταμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπειν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσαροι που διέσχισαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημοσόρησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαιναν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχισαν ώσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το αλόγο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο ψάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σταυρός έδωσε τη θέση του στην Ημισέληνο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Κωνσταντινική Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζούλιους Νόργουτε, ιστορικός, Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

**Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ**

Μάθημα ότι οι επθήσεις έρχονταν κατά κύματα: πρώτα οι ανεκπαίδευτοι μαχητές μετά οι Τούρκοι της Ανατολίας, μετά οι πλήρως εκπαιδευμένοι και τέλος οι γενίτσαροι. Οι Τούρκοι μέσα σε μια ώρα δημοσόρησαν ρήγμα στο τείχος. Μάθημα ότι ότι το όνομα της Πόλης από Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

**2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΚΑΔΙΚΟ LIFE»**

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»

Η Ιστανμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρίτες. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βούζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέστρεψαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη εστίασε, κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους Οστρογότθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σταυροφόρους το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπεσε να κυριευθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β. ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος έμεινε στον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με πυροβολισμούς από κανόνια γκρέμισαν τμήρη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση. Μετά από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σπευδίστηκαν να μπουν στην πόλη οι Οθωμανοί. Μεταξύ αυτών των μαχητών ήταν ο Ουλούκμπαλί Χασάν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στη βυζαντινή τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

Ιστανμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ιστανμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις 29 Μαΐου κάθε έτος.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Μάθαμε ότι πολλοί αλυσ ζαούν έδρασαν η Ιστανμπούλ;
Τους Αθηνάους, τους Σπαρτιάτες, τους Πέρσους κτλ.

3) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΑΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΛΙΒΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΤΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ».

Οι Έλληνες το λένε «Λίβη» επειδή για εμάς ήταν
τηρόσσια καταστροφή. Ενώ οι Τούρκοι το λένε κατάκτηση
επειδή δεν ήταν και τόσο σημαντικό για αυτούς.

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:

Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ; (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
Β) ΔΩΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Ψατσοφάτες του Σαντίκ
Ε

Εικόνα 2. Μωάμεζ Β'
Τ

Εικόνα 3. Πούρροι μαχητές
Τ

Εικόνα 4. Η πόλη της Πόλης
Ε

Εικόνα 5. Η Άλωση της Ιστανμπούλ
από τον Μωάμεζ Β'
Τ

5) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

Μου άρεσε η τέταρτη εικόνα γιατί έχει πολλούς
μαχητές

6) ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- Παραχώρησε προνόμια στους ξένους;
- Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Εμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα: **ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**
 Τάξη: Γ΄
 Φύλο: *εργασια*
 Εθνικότητα:
 Ημερομηνία: 17/6/21
 Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επιθέσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επετέθησαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, ευσεβείς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν αναμνηστική στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσαροι που διέσχισαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ξημέρωμα ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαιναν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχισαν όσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφού περίμενε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κειτασθόνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το άλογο του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο ψάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σουλτάνος έδωσε τη θέση του στην Ημισέληνο. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζούλιους Νόργουιτς, ιστορικός, Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

*Ακούσαμε για τους βυζαντινούς διατάκτες για
τους Γενναίους*

2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΚΑΔΙΚΟΥ LIFE»

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»

Η Ισταμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρείς. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βύζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσέβησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης, κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατέλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σαυροφόρους το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο οθωμανικός στρατός έφτασε μπροστά στα βυζαντινά τείχη. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Κωνσταντίνος εμύδησε τον οθωμανικό στρατό να μπει στην πόλη από τη θάλασσα. Στις 11 Απριλίου, η πολιορκία ολοκληρώθηκε και άρχισαν τα πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με πυροβολισμούς από κανόνια γκρέμισαν τείχη και στις 29 Μαΐου αποφασίστηκε να γίνει μια γενική επίθεση. Μετά από μια πολύ αιματηρή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί Οθωμανοί. Μεταξύ αυτών των μαρτύρων ήταν ο Ουλουμπαλί Χασάν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

Ισταμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ισταμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις 29 Μαΐου κάθε έτος.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

*Γνωρίζουμε για την Ισταμπούλ που κατακτήθηκε
Η κατάκτηση της Ισταμπούλ είναι ένα σημαντικό γεγονός
τόσο για την τουρκική ιστορία, Η Ισταμπούλ έγινε
η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά
τις 29 Μαΐου 1453.*

3) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΑΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ
ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ
ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»:

*Επειδή το 1453 ο σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ αποφάσισε
να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη.
Η κατάκτηση της Ισταμπούλ είναι ένα γεγονός για την
τουρκική ιστορία και για την παγκόσμια ιστορία*

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:
Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ
ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ; (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
Β) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1: Αυτοβυσαντινά

Εικόνα 2: Μωχαμέτ Β'

Εικόνα 3: Μωχαμέτ Β' και
Τούρκοι

Εικόνα 4: Η Άλωση της Πόλης

Εικόνα 5: Μωχαμέτ Β' και
Κωνσταντινούπολη

5) ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΑΣ ΑΡΕΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ;

Μας άρεσε η δύσκολη εικόνα με τον Μωχαμέτ Β', γιατί
είχε πολέμους με τους τούρκους. Μέχρι που οι ταίφιοι
ήρθαν ο Μωχαμέτ Β' έστειλε 70 καράβια από το Βόσπορο
στο Κεράτιο.

6) ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το Βυζάντιο άρχισε να παρακμάζει επειδή:

- Παραχώρησε προνόμια στους ξένους;
- Κατάργησε το νόμο του Αλληλέγγυου;
- Έμφανίστηκαν νέοι εχθροί, οι Σελτζούκοι στην Ανατολή και οι Νορμανδοί στη Δύση;
- Οι Φράγκοι σταυροφόροι κατέλαβαν την Πόλη, το 1204.
- Ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, ο τελευταίος Αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσπάθησε να σώσει την Πόλη;

Όνομα: [Redacted]

Τάξη: Ε 1

Φύλο: Κορίτσι/Κορίτσι

Εθνικότητα: Ελβετία/Ε.Π.Σ.Α

Ημερομηνία: 17/01/2021

Σχολείο: 152 Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

**ΜΑΘΗΜΑ: Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

**1) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΙΣΤΟΡΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ»**

«Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ»

Οι επιθέσεις έρχονταν κατά κύματα: στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι ικανοί μαχητές. Στη συνέχεια επιτέθηκαν τα τάγματα των Τούρκων της Ανατολίας - πλήρως εκπαιδευμένοι και με εξαιρετική πειθαρχία, εντελώς μουσουλμάνοι, αποφασισμένοι να εξασφαλίσουν ανταμοιβή στον Παράδεισο καθώς πρώτοι θα μπουν στη σπουδαιότερη πόλη της Χριστιανοσύνης. Τέλος οι γενίτσοι που διάσχιζαν τρέχοντας το πεδίο. Λίγο μετά το ημερήσιο ένα βέλος χτύπησε τον Τζοβάνι Τζουστινιάνι στο στήθος. Θλίψη επικράτησε στους Γενοβέζους, πολλοί από τους οποίους το έβαλαν στα πόδια. Μέσα σε μια ώρα οι Τούρκοι δημιούργησαν ρήγμα στο τείχος και άρχισαν να μπαίνουν στην πόλη. Ο αυτοκράτορας βλέποντας ότι όλα είχαν χαθεί, όρμησε μέσα στη μάχη και έκτοτε δεν τον ξαναείδε κανείς. Το μεσημέρι οι δρόμοι είχαν βαφτεί με αίμα. Σπίτια λεηλατήθηκαν, εκκλησίες ισοπεδώθηκαν και εικόνες αφαιρέθηκαν. Οι Τούρκοι πήγαν στην Αγία Σοφία. Κάποιοι πιστοί σφαγιάστηκαν, ενώ άλλοι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι. Οι ιερείς συνέχισαν όσπου να τους σκοτώσουν. Ο Σουλτάνος αφοβέριπε να τελειώσει η καταστροφή, μπήκε στην πόλη. Τότε κατευθύνθηκε προς την Αγία Σοφία. Κατέβηκε από το αλσό του και μπήκε στην εκκλησία. Με εντολή του ο ψάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ. Ο Σουλτάνος έδωσε τη θέση του στην Ημισελήνη. Η Αγία Σοφία έγινε τζαμί, η Βυζαντινή Αυτοκρατορία αντικαταστάθηκε από τη Οθωμανική και η Κωνσταντινούπολη έγινε Ιστανμπούλ.

(Τζον Τζούλιους Νόργουιτς, ιστορικός Ιστορία Εικονογραφημένη, Μάιος 2013)

**Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ**

1) Στην αρχή ήρθαν οι στρατιές των ατάκτων βασιβουζούκων- αυτοί ήταν ανεκπαίδευτοι και όχι ικανοί μαχητές.
2) Κατέβηκε από το αλσό του και μπήκε στην εκκλησία με εντολή του ο ψάμης ανέβηκε στον άμβωνα και κήρυξε το όνομα του Αλλάχ.

**2) ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΚΑΔΙΚΟΥ LIFE»**

«576 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ»

Η Ιστανμπούλ ιδρύθηκε το 657 π.Χ. από τους Μεγαρίτες. Η πόλη ονομάστηκε Βυζάντιο λόγω του ονόματος του κυβερνήτη του κράτους που ονομάζεται Βύζας. Οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες επίσης προσπάθησαν να κατακτήσουν το Βυζάντιο, το οποίο κατέκτησαν οι Πέρσες τον 6ο αιώνα. Η πόλη επίσης, κατακτήθηκε από τον Αλέξανδρο τον 4ο αιώνα π.Χ. Καταλήφθηκε από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία τον 3ο αιώνα. Το Βυζάντιο, έγινε πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας το 330, και ονομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Γότθους, τους Οστρογόθους και τους Βούλγαρους, αλλά δεν την κατάλαβαν. Κατακτήθηκε από τους Σαρακηνούς το 1203. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία ιδρύθηκε το 1299, σταδιακά μεγάλωσε και αναπτύχθηκε. Το Βυζάντιο έπρεπε να καταληφθεί. Για το σκοπό αυτό, η πόλη πολιορκήθηκε πολλές φορές από τους Οθωμανούς, αλλά δεν μπορούσε να καταληφθεί. Το 1453, ο Σουλτάνος Β, ο Μεχμέτ, αποφάσισε να οργανώσει μια νέα επίθεση στην Κωνσταντινούπολη. Στις 6 Απριλίου 1453, ο 47 ετών αυτοκράτορας Κωνσταντίνος έπραξε τον οθωμανικό αμυντικό και άρχισαν να πυρά. Ο Μεχμέτ οδήγησε 70 πλοία στο Κεράτιο Κόλπο. Όταν οι Βυζαντινοί είδαν τον Οθωμανικό στόλο φοβήθηκαν και πανικοβλήθηκαν. Με επιβολή του από κινούνα από μια πολύ μαχητή και δύσκολη μάχη, σκοτώθηκαν/μαρτύρησαν πολλοί Οθωμανοί. Μετά από την μάχη ήταν ο Ουλαματζί Χανέν, ο οποίος έβαλε την τουρκική σημαία στη βυζαντινή τείχη. Τελικά, την Τρίτη 14 Μαΐου, η

Ισταμπούλ κατακτήθηκε. Η κατάκτηση της είναι ένα σημαντικό γεγονός τόσο για την τουρκική ιστορία όσο και για την παγκόσμια ιστορία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έγινε μια μεγάλη αυτοκρατορία. Η Ισταμπούλ έγινε η πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετά τις 29 Μαΐου 1453. Για αυτόν τον λόγο, αυτή η σημαντική κατάκτηση, που επηρέασε την τουρκική και την παγκόσμια ιστορία, γιορτάζεται στις 29 Μαΐου κάθε έτος.

(Nusret Karaca, Kadikoy Life, Μάιος 2020)

Α) ΓΡΑΨΤΕ ΠΟΙΕΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΑΘΑΤΕ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

1) Μεταξύ αυτών των κορσικών ήταν ο Ουζουντσίλι Χαβάν, ο οποίος έβαλε τη τουρκική σημαία στα βυζαντινά τείχη.

3) ΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΣΑΣ:

ΓΙΑΤΙ ΕΝΩ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΙΑΙΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΑΠΟΚΑΛΟΥΜΕ «ΑΔΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ», ΕΝΩ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ «ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΑΜΠΟΥΛ».

Στην Ελλάδα το λέμε «Αδωση της Κωνσταντινούπολης» επειδή για τους Έλληνες αυτό είναι κακό, ενώ οι Τούρκοι το λέμε «Κατάκτηση της Ισταμπούλ» επειδή για τους Τούρκους είναι καλό.

4) ΓΡΑΨΤΕ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ:

Α) ΣΕ ΠΟΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΟΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΙΚΟΝΑ; (στο ελληνικό ή στο τουρκικό)
Β) ΔΩΣΤΕ ΤΙΤΛΟ-ΛΕΞΑΝΤΑ ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 1. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος

Εικόνα 2. Σουλτάνος

Εικόνα 3. Ηλωμένο και οστρακόσχοι Έλληνες

Εικόνα 5. Η Αδωση της Κωνσταντινούπολης

Εικόνα 4. Αμάχη

